Kommunstyrelsen kallas till sammanträde

Tid: tisdagen 2026-11-03, kl. 08:30

Plats: KS-salen, Kommunkontoret

- Upprop
- Val av protokolljusterare
- Tidpunkt för justering
- Fastställande av ärendelistan

Ärenden		Diarienr.	Notering	Sida
1	Information Vökby Bredband AB	KS 2026/352 530		3
2	Information från social- och myndighetsförvaltningen	KS 2026/1 700		4
3	Begäran om investeringsmedel för taklyftar m.m.	KS 2026/319 009		5 - 9
4	Utfall Kristallen efter förändrad servering på helgerna	KS 2026/340 730		10 - 16
5	Rapportering av ej verkställda beslut social- och myndighetsnämnden	KS 2026/102 009		17 - 20
6	Förslag till skattesats för nästa år	KS 2026/312 009		21
7	Reviderad budget	KS 2026/311 009		22 - 51
8	Ekonomiskt årshjul 2027	KS 2026/314 009		52 - 54
9	Ekonomisk uppföljning	KS 2026/4 040		55 - 59
10	Årsredovisning 2025 Carl Tryggers Stipendie- och understödsstiftelse	KS 2026/288		60 - 77
11	Avgifter barnomsorg	KS 2026/300 600		78 - 88

12	Regler och riktlinjer barnomsorg	KS 2026/301 600	89 - 105
13	Rapportering om sjukfrånvarostatistik	KS 2026/349 026	106 - 111
14	Remiss av promemorian Spetsutbildning i musik i grundskolan	KS 2026/316 611	112 - 113
15	Revidering av miljöbalkstaxan	KS 2026/350 009	114 - 116
16	Godkännande av översiktsplan	KS 2026/348 011	117 - 818
17	Lokal trafikföreskrift - Malexander tätort	KS 2026/347 311	819 - 824
18	Informationssäkerhetspolicy	KS 2026/287 004	825 - 846
19	Remiss Vattenfall Eldistributions Nätutvecklingsplan 2027-2036	KS 2026/299 373	847 - 849
20	Delegationsbeslut kommunstyrelsen 2026	KS 2026/10 002	850
21	Delgivningar kommunstyrelsen 2026	KS 2026/9 009	851
22	Övrigt kommunstyrelsen 2026	KS 2026/7 009	852

Claes Sjökvist
Ordförande

Fredrik Svaton
Sekreterare

BOXHOLMS KOMMUN

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum
2026-10-26

Diarienummer
KS 2026/352 530

Kommunstyrelsens förvaltning

Handläggare
Fredrik Svaton
Administrativ chef
+46702985530
fredrik.svaton@boxholm.se

Mottagare
KS

Information Vökby Bredband AB

Tf VD Helen Solver informerar om verksamheten.

_____

Kommunstyrelsens förvaltning

Handläggare
Fredrik Svaton
Administrativ chef
+46702985530
fredrik.svaton@boxholm.se

Mottagare
KS

Information från social- och myndighetsförvaltningen

Socialchef Tina Andersson och enhetschef Patrik Lindgren informerar om verksamheten kring arbetsmarknadsinsatser.

Information lämnas även om statusen gällande ekonomisk handlingsplan för social- och myndighetsförvaltningen.

_____

Kommunstyrelsens förvaltning

Handläggare
Henrik Remmerfelt
Kommundirektör
0142-89633
henrik.remmerfelt@boxholm.se

Mottagare
KS

Begäran om investeringsmedel för taklyftar m.m.

Bakgrund och ärendebeskrivning

Inför beslut om budget 2026 presenterade social - och myndighetsnämndens bedömda behov av investeringar för verksamhetsåret 2026. Hittills under verksamhetsåret har begäran om investeringsmedel gjorts avseende "Lyft av presentationsteknik".

Den begäran som nu lämnas avser: Taklyftar, Madrasser, Inventarier och Utbyte av inventarier.

- Taklyftar - Verksamheten har taklyftar vilka är utdömda och vi har taklyftar där motorer och/eller skenor behöver bytas ut. Inspektion och tillsyn av taklyftar sker av extern part, Sodexo. Därutöver har vi behov av installation av helt ny taklyft på en plats inom särskilt boende (Duvan). Begärda investeringsmedel 150 tkr.

- Madrasser - inom särskilt boende utrustas alla sängar med madrass vilken köps in från Sodexo (upphandlad hjälpmedelsleverantör). En madrass bedöms behövas byta ungefär var femte år. Utbytet har varit eftersatt, av ekonomiska skäl, och innan året är slut är bedömningen att 20 madrasser behöver bytas ut. Kostnad för en madrass uppgår till 5000–6000 kr/madrass Begärda investeringsmedel 120 tkr.

- Inventarier - Detta avser korttidsboende Domherren som har sin verksamhet i nya lokaler sedan maj 2026. Vid flytten från gamla lokalen togs alla gamla möbler med vid flytten. Det finns behov av nya möbler för att ersätta gamla, slitna och till viss del trasiga möbler. Den beräknade kostnaden för detta bedöms uppgå till cirka 125 tkr. Begärda investeringsmedel 125 tkr.

- Utbyte av vissa inventarier - I de flesta av social- och myndighetsnämndens verksamheter så har det inte skett ett utbyte av inventarier på flera år av ekonomiska skäl. Nu är situationen den att utbyte/nyinköp behöver göras av skäl såsom risker med trasiga möbler, att vi inte vill att brukare ska mötas av trasiga/ofräscha inventarier och dels av arbetsmiljöskäl för våra medarbetare. Vi har ett flerårigt eftersatt behov av att byta ut/ersätta inventarier. Några exempel vilka behov som föreligger; inköp av kontorsstolar och skrivbord, soffor och bord till gruppbostäder, iordningställande av vilorum, inköp av it teknik i form av webbkameror, iordningställande av uteplats med mera. Den beräknade kostnaden för behoven är högre en den budgetpost som är upptagen, dvs 150 tkr, vilket innebär att ansökan avser hela beloppet och ett

prioriterings- och fördelningsarbete kommer att behöva göras i socialförvaltningen. Begärda investeringsmedel 150 tkr.

Social och myndighetsnämnden äskar nu ovanstående enligt beslut ” SOMN 2026/193”

Förvaltningens ståndpunkt
Förvaltningen anser att dessa investeringsmedel ska beviljas enligt SOMN beslut

Finansiering
545 000 kr ur 2026 års investeringsram vilket ger en årlig kostnad första året om 115 800

Förvaltningens förslag till beslut
Att bevilja investeringsmedel om maximalt 545 000 kr enligt SOMN äskande.
Att uppta lån på motsvarande belopp om kommunens likviditet så kräver

Beslutsunderlag
Investeringskalkyl
§114
Ärendeberedning begäran om investeringsmedel 2026

Beslutet expedieras till
Akt
SOMN
Ekonomichef

Henrik Remmerfelt
Kommundirektör

Nämnd/ område	Investering, skriv kortare text	1) Investerings- utgift	2) Kostnader förstudie	3) Avskrivningstid antal år	4) Avskrivningskostnad per år	5) Årlig ränta	6) Total årlig kostnad
SMN	23- Takliftar	150 000		10	15 000	6 000	21 000
SMN	26- Madrasser	120 000		5	24 000	4 800	28 800
SMN	28- Inventarier Domherren	125 000		5	25 000	5 000	30 000
SMN	31- Utbyte vissa inventarier	150 000		5	30 000	6 000	36 000
						0	
						0	
						0	
						0	
						0	
TOTALT		**545 000**	**0**		**94 000**	**21 800**	**115 800**

Som § 114 Dnr SOMN 2026/193

Begäran om investeringsmedel 2026

Bakgrund och ärendebeskrivning
Inför beslut om budget 2026 presenterade social- och myndighetsnämndens bedömda behov av investeringar för verksamhetsåret 2026. Hittills under verksamhetsåret har begäran om investeringsmedel gjorts avseende nummer 33, "Lyft av presentationsteknik". Tabellen nedan är hämtad från dokument *Budget investeringar 2026 med plan för 2027–2028*. Tabellen är inklippt och omfattar inte samtliga investeringar. Tabellen visar de investeringar som social- och myndighetsnämnden har meddelat inför beslut om budget 2026.

Den begäran som nu lämnas avser: Taklyftar (24), Madrasser (26), Inventarier (28) och Utbyte av inventarier (31).

- 24 - Taklyftar - Verksamheten har taklyftar vilka är utdömda och vi har taklyftar där motorer och/eller skenor behöver bytas ut. Inspektion och tillsyn av taklyftar sker av extern part, Sodexo. Därutöver har vi behov av installation av helt ny taklyft på en plats inom särskilt boende (Duvan). Begärda investeringsmedel 150 tkr.

- 26 - Madrasser - inom särskilt boende utrustas alla sängar med madrass vilken köps in från Sodexo (upphandlad hjälpmedelsleverantör). En madrass bedöms behövas byta ungefär var femte år. Utbytet har varit eftersatt, av ekonomiska skäl, och innan året är slut är bedömningen att 20 madrasser behöver bytas ut. Kostnad för en madrass uppgår till 5000–6000 kr/madrass Begärda investeringsmedel 120 tkr.

- 28 - Inventarier - Detta avser korttidsboende Domherren som har sin verksamhet i nya lokaler sedan maj 2026. Vid flytten från gamla lokalen togs alla gamla möbler med vid flytten. Det finns behov av nya möbler för att ersätta gamla, slitna och till viss del trasiga möbler. Den beräknade kostnaden för detta bedöms uppgå till cirka 125 tkr. Begärda investeringsmedel 125 tkr.

- 31- Utbyte av vissa inventarier - I de flesta av social- och myndighetsnämndens verksamheter så har det inte skett ett utbyte av inventarier på flera år av ekonomiska skäl. Nu är situationen den att utbyte/nyinköp behöver göras av skäl såsom risker med trasiga möbler, att vi inte vill att brukare ska mötas av trasiga/ofräscha inventarier och dels av

Signature reference: 1d8601ed-5981-4512-b0d2-a27073fef96d

arbetsmiljöskäl för våra medarbetare. Vi har ett flerårigt eftersatt behov av att byta ut/ersätta inventarier. Några exempel vilka behov som föreligger; inköp av kontorsstolar och skrivbord, soffor och bord till gruppbostäder, iordningställande av vilorum, inköp av it teknik i form av webbkameror, iordningställande av uteplats med mera. Den beräknade kostnaden för behoven är högre en den budgetpost som är upptagen, dvs 150 tkr, vilket innebär att ansökan avser hela beloppet och ett prioriterings- och fördelningsarbete kommer att behöva göras i socialförvaltningen. Begärda investeringsmedel 150 tkr.

24	Takliftar (SMN)	150		
25	Utbyte gräsklippare (SBN)	150		
26	Inventarier, madrasser	195		
27	Funktionsanpassad lekplats (SBN)		600	
28	Inventarier, Vallonen (SMN)	200		
29	Utökning av platser säbo, inventarie (SMN)		600	
30	Renovering tak biblioteket (KLF)	700		
31	Utbyte av vissa inventarier (SMN)	150		
32	Renovering Folkets park (SBN)	300	300	
33	Lyft av presentationsteknik (SMN)	200		

Förvaltningens förslag till beslut
Social- och myndigheten föreslås besluta att föreslå kommunstyrelsen besluta att tilldela social- och myndighetsnämnden investeringsmedel till taklyftar, madrasser, inventarier och utbyte av inventarier.

Beslutsunderlag
Tjänsteskrivelse daterad 2026-09-15.

Social- och myndighetsnämnden beslutar
att föreslå kommunstyrelsen besluta att tilldela social- och myndighetsnämnden investeringsmedel till taklyftar, madrasser, inventarier och utbyte av inventarier.

_____

Signature reference: 1d8601ed-5981-4512-b0d2-a27073fef96d

Datum
2026-10-26

Diarienummer
KS 2026/340 730

Kommunstyrelsens förvaltning

Handläggare
Henrik Remmerfelt
Kommunchef
0142-89633
henrik.remmerfelt@boxholm.se

Mottagare
KS

Utfall Kristallen efter förändrad servering på helgerna

Kostchef Markus Gustafsson informerar om status Måltid och Service samt Kristallen.

Henrik Remmerfelt
Kommunchef

Måltid & service

Boxholms kommun

2025-12-17

Restaurang Kristallen utvärdering helgstängt

Fördelar

- **Ej återanställd 75% -390.000**
- **Ob- helg 16 tim - 57.000**
- **Minskad timvikarie kostnad -?**

Nackdelar

- **Gästnöjdhet**
- **Minskad omsättning**

Den lägre omsättningen förklaras huvudsakligen av att antalet externa möten på Bjursdalen har minskat kraftigt. Minskningen är kopplad till omsorgens beslut avseende lokalernas tillgänglighet, tider och avgifter.
Även interna beställningar till omsorgen har upphört.

Boxholms kommun

Sammanställning medelvärden medarbetarenkät

Besvara frågorna på skala 1-5 samt vet ej, där 1 = Instämmer inte alls och 5 = Instämmer helt

Antal svar: 19

Område	Medelvärde 2025	Medelvärde 2026
Kommunikation	3,3	4,0
Delaktighet	3,3	3,9
Handlingsutrymme	3,8	4,2
Arbetsklimat	3,9	3,9
Samspel	3,9	4,2
Likabehandling	4,4	4,6
Balans	3,6	4,1
Ledarskap	3,5	4,2
Kunskaper och utveckling	3,7	4,4

Boxholms kommun

Östergötlands livsmedelsstrategi

60% svenska livsmedel

30% närproducerat

Boxholm når målet första halvåret 2026

Utmaningar

- Ny grossist
- Behov av fler lokala avtal
- Logistikproblem

Möjligheter

- Nätverk Östergötland
- Många lokala producenter

Boxholms kommun

Krisberedskap

- Kontinutetsplan
- Livsmedelsberedskap
- Drivmedel
- Kriskök- nuläge
- Samverkan

Boxholms kommun

- **Kan personal från andra kök än Bjursdalen arbeta helg?**

Svar : Både ja och nej

Övriga frågor:

Boxholms kommun

Kommunstyrelsens förvaltning

Handläggare
Fredrik Svaton
Administrativ chef
+46702985530
fredrik.svaton@boxholm.se

Mottagare
KS/KF

Rapportering av ej verkställda beslut social- och myndighetsnämnden

Bakgrund och ärendebeskrivning

Enligt 34 kap. 1§ SoL och 28f§ LSS ska socialnämnden rapportera alla gynnande nämndbeslut enligt 11 kap. 1§ SoL, 12 kap. 1§ SoL och 9§ LSS som inte verkställts inom tre månader till Inspektionen för vård och omsorg (IVO) och kommunens revisorer. Enligt 34 kap. 3§ SoL och 28h§ LSS ska nämnden också lämna en statistikrapport till fullmäktige över hur många av nämndens gynnande beslut enligt SoL och LSS som inte verkställts inom tre månader. Rapporteringen ska innehålla uppgift om antal beslut, typ av bistånd samt hur lång tid som förflutit från dagen för respektive beslut. Rapportering sker kvartalsvis.

Ej verkställda beslut för rapporteringsperiod 1 juli – 31 augusti redovisas i bifogad rapport.

Förvaltningens ståndpunkt

Att kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta att godkänna lämnad redovisning av ej verkställda beslut.

Finansiering

-

Förvaltningens förslag till beslut

att godkänna redovisningen av ej verkställda beslut.

Beslutsunderlag

Protokoll SOMN
Rapport

Beslutet expedieras till
Socialchef

Henrik Remmerfelt
Kommunchef

Boxholms kommun

Rapportering av ej verkställda beslut enligt 34 kap. 3§ SoL och 28h§ LSS

Individ- och familjeomsorgen

Rapporteringsperiod:

- ☐ 1-31 januari
- ☐ 1 april-30 april
- ☑ 1 juli-31 augusti
- ☐ 1 oktober-31 oktober

Beslutsdatum	Lagrum och insats
251006	9§10 LSS daglig verksamhet
251106	9§10 LSS daglig verksamhet
251106	9§10 LSS daglig verksamhet
251117	9§10 LSS daglig verksamhet
251119	9§10 LSS daglig verksamhet
251009	9§10 bostad med särskild service
251003	11 kap 1§ SoL särskilt boende

Som § 120 Dnr SOMN 2026/27

Rapportering av ej verkställda beslut

Bakgrund och ärendebeskrivning
Enligt 34 kap. 1§ SoL och 28f§ LSS ska socialnämnden rapportera alla gynnande nämndbeslut enligt 11 kap. 1§ SoL, 12 kap. 1§ SoL och 9§ LSS som inte verkställts inom tre månader till Inspektionen för vård och omsorg (IVO) och kommunens revisorer. Enligt 34 kap. 3§ SoL och 28h§ LSS ska nämnden också lämna en statistikrapport till fullmäktige över hur många av nämndens gynnande beslut enligt SoL och LSS som inte verkställts inom tre månader. Rapporteringen ska innehålla uppgift om antal beslut, typ av bistånd samt hur lång tid som förflutit från dagen för respektive beslut. Rapportering sker kvartalsvis.

Ej verkställda beslut för rapporteringsperiod 1–31 augusti redovisas i bifogad rapport.

Förvaltningens förslag till beslut
Social- och myndighetsnämnden föreslås besluta att föreslå kommunstyrelsen besluta att föreslå kommunfullmäktige besluta att godkänna lämnad redovisning av ej verkställda beslut

Beslutsunderlag
Tjänsteskrivelse daterad 2026-08-31.
Rapportering av ej verkställda beslut augusti 2026.

Social- och myndighetsnämnden beslutar
att föreslå kommunstyrelsen besluta att föreslå kommunfullmäktige besluta att godkänna lämnad redovisning av ej verkställda beslut

_____

Signature reference: 1d8601ed-5981-4512-b0d2-a27073fef96d

Au § 90 Dnr KS 2026/312 009

Förslag till skattesats för nästa år

Bakgrund och ärendebeskrivning
Enligt 11 kap. § 8, 10 och 11 kommunallagen ska kommunstyrelsen upprätta förslag till budget före oktober månads utgång. Om det finns särskilda skäl till det, får budgetförslaget upprättas i november månad. I så fall ska styrelsen före oktober månads utgång föreslå skattesatsen för den kommunalskatt som ingår i den preliminära inkomstskatten under det följande året.

Förvaltningens ståndpunkt
Förvaltningen anser att Boxholms kommuns utdebitering år 2027 ska fastställas till 21:82 per skattekrona, vilken är en oförändrad utdebitering jämfört med föregående år.

Finansiering
-

Förvaltningens förslag till beslut
att skattesatsen är oförändrad på 21,82 för år 2027

Beslutsunderlag
-

Ekonomichef Jonas Erni fördrar ärendet.

Arbetsutskottet beslutar föreslå kommunstyrelsen besluta föreslå kommunfullmäktige besluta
att skattesatsen är oförändrad på 21,82 för år 2027.

Beslut till:
Kommundirektör
Ekonomichef

Au § 89 Dnr KS 2026/311 009

Reviderad budget

Bakgrund och ärendebeskrivning
Enligt 11 kap. § 8, 10 och 11 kommunallagen ska kommunstyrelsen upprätta förslag till budget före oktober månads utgång. Om det finns särskilda skäl till det, får budgetförslaget upprättas i november månad. I så fall ska styrelsen före oktober månads utgång föreslå skattesatsen för den kommunalskatt som ingår i den preliminära inkomstskatten under det följande året.

Efter att budgetramarna togs i juni Dnr KS 2026/163 041 (KF§74) har det kommit en ny skatteprognos som minskar de budgeterade intäkterna till finansförvaltningen.

Denna tjänsteskrivelse redogör för behovet av en justerad budget för 2027samt kommande beslutade budgetperioder 2028-2029. Till följd av reviderade prognoser på försämrade skatteintäkterna.

Förvaltningens ståndpunkt
Förvaltningen anser att nämndsramar ska antas enligt reviderat budgetförslag

Finansiering
-

Förvaltningens förslag till beslut
Att fastställa nämndsramar enligt reviderad budget 2027 med plan för 2028-2029

Beslutsunderlag
Reviderad budget för 2027 med plan för 2028-2029

Ekonomichef Jonas Erni föredrar ärendet.

Ordförande Claes Sjökvist (S) yrkar enligt förvaltningens förslag till beslut med ändringen: att förslag på reviderad budget justeras med att respektive nämndsram minskar med 1 %.

Ordförande finner efter hörande med utskottet att ärendet beslutas enligt yrkande.

Arbetsutskottet beslutar föreslå kommunstyrelsen besluta föreslå kommunfullmäktige besluta
att fastställa nämndsramar enligt reviderad budget 2027 med plan för 2028-2029 med justeringen att respektive nämndsram minskar med 1 %.

_____

Beslut till:
Kommundirektör
Ekonomichef

Budget nämnds- och investeringsram 2027 med plan för 2028–2029

Budget nämnds- och investeringsram 2027 med plan för 2028-2029 **1**
Inledning **3**
Kommunstyrelsens ordförande och Kommundirektören har ordet 3
Framtiden **4**
Budget 6
Budget 2027 med plan 2028-2029 7
Investeringar 8
Nämnd/förvaltning: Kommunfullmäktige (KF) 9
Redovisning av justeringar 9
Nämnd/förvaltning: Kommunstyrelsen (KS) 10
Redovisning av justeringar 10
Nämnd/förvaltning: Barn och utbildning (BUN) 12
Redovisning av justeringar 12
Nämnd/förvaltning: Kultur- och turismförvaltningen 13
Redovisning av justeringar 13
Nämnd/förvaltning: Samhällsbyggnadsnämnden (SBN) 14
Redovisning av justeringar 14
Nämnd/förvaltning: Social- och myndighetsnämnden (SMN) 15

Inledning

Detta dokument är en del av Boxholms kommuns budget för 2027 med plan för 2028-2029. Ekonomiska siffror och analyser presenteras i detta budgetdokumentet medan våra mål och planeringsförutsättningar presenteras i budget för god ekonomisk hushållning.

Kommunstyrelsens ordförande och Kommundirektören har ordet

Under 2026 har Boxholms kommun genomfört ett omfattande arbete med kostnadskontroll genom ekonomisk uppföljning och införande av en ny indexuppräknad budgetmodell. Genom gemensamma insatser har vi skapat en stabilare ekonomisk grund och förbättrat våra processer för uppföljning och styrning. Arbetet har lagt en viktig grund för det fortsatta utvecklingsarbetet.

Trots framstegen står kommunen inför en period av ekonomisk återhållsamhet och utmanande förutsättningar. Med snäva ekonomiska ramar är det avgörande att vi fortsätter ta ansvar för våra resurser och säkerställer en långsiktig hållbarhet i all verksamhet. Även om skatteunderlaget förväntas växa något, kräver läget att vi planerar med försiktighet och prioriterar våra åtaganden med stor noggrannhet.

Tack vare våra kompetenta medarbetare och chefer har vi goda förutsättningar att även framöver hantera dessa utmaningar på ett strukturerat och framåtblickande sätt.

Ordning och reda kommer fortsatt att vara ledord under 2027. Vi fokuserar på att säkerställa en effektiv användning av våra resurser och att skapa bättre förutsättningar för självgående chefer genom förbättrade stödsystem och digitala verktyg. Genom att vidareutveckla våra digitala lösningar och tjänster för självservice effektiviserar vi de administrativa processerna, minskar behovet av manuellt arbete och frigör tid för kärnverksamheterna.

En central prioritering är att bibehålla och stärka kvaliteten inom skolan. Utbildning är en av kommunens mest betydelsefulla uppgifter, och vi ska säkerställa att resurserna används för att skolan ska förbli en trygg, modern och pedagogiskt stark miljö för våra barn och unga.

Inom socialtjänsten har vi under 2026 tagit stora kliv mot en mer effektiv och hållbar organisation. Genom förbättrad planering, tydligare ansvarsfördelning och utvecklade arbetssätt har vi stärkt förmågan att möta invånarnas behov. Samtidigt står socialtjänsten inför utmaningar kopplade till den demografiska utvecklingen, där en åldrande befolkning och ökade omsorgsbehov kräver att vi fokuserar resurserna där de gör störst nytta. Under 2027 fortsätter vi därför arbetet med att anpassa verksamheten för att möta framtidens behov på ett hållbart sätt.

Vi fortsätter även att främja en hållbar utveckling inom näringslivet och skapa förutsättningar för tillväxt. Behovet av att utveckla mark för bostäder och industri kvarstår, och dessa satsningar är viktiga för att stimulera inflyttning, företagsetablering och sysselsättning. Vårt mål är att skapa en attraktiv kommun där både invånare och företag ser långsiktiga möjligheter till utveckling och tillväxt. Detta syns också i flertalet politiska satsningar inom samhällsbyggnadsförvaltningen.

Sammanfattningsvis går vi in i 2027 med ordning och reda som grund, fortsatt ekonomisk återhållsamhet och ett tydligt fokus på effektivitet, digitalisering och långsiktig hållbarhet. Genom att använda våra resurser klokt och strategiskt skapar vi stabilitet, trygghet och framtidstro för hela Boxholm.

Framtiden

Boxholms kommun står inför en framtid fylld av möjligheter och attraktiv utveckling. Med våra kommande strategiskt placerade tomter för husbyggnation kan vi erbjuda nya och befintliga invånare en chans att bo i naturskönа miljöer med moderna bekvämligheter. Här finns möjlighet att skapa hem i naturnära lägen där stillhet och avkoppling är en självklar del av vardagen – den nya tidens lyx.

Vi har en framgångsrik skola som vi är mycket stolta över. Vår skola präglas av höga ambitioner och ett engagerat arbete för att ge barn och ungdomar de bästa förutsättningarna för framtiden. Med kunniga lärare, moderna pedagogiska metoder och fokus på varje elevs individuella behov är vi måna om att hålla kvaliteten på utbildningen på en hög nivå. Detta gör Boxholm till ett tryggt val för familjer som söker en stabil utbildningsmiljö.

Vi ser en förändrad demografisk utveckling i Boxholm som både innebär möjligheter och utmaningar. Vår befolkning blir äldre, vilket kräver ett utökat fokus på omsorg, service och anpassade boenden för äldre. Dessutom förutspås mindre barnkullar vilket ställer stora krav på flexibilitet inom skolans värld.
Den nya socialtjänstlagen innebär ökade krav på samverkan över förvaltningsgränserna. Arbetet med att anpassa organisationen till dessa krav har redan inletts och kommer att fortsätta under kommande år. Den nya lagstiftningen betonar ett mer förebyggande arbetssätt, vilket på sikt stärker det sociala stödet och bidrar till ökad trygghet i hela kommunen

Vår närhet till pendeltåget gör kommunen till en idealisk plats för dem som vill ha balans mellan arbete och fritid. På kort tid når man Tranås, Mjölby, Motala och Linköping/Norrköping, vilket ger tillgång till en större arbetsmarknad och möjligheter till utbildning, kultur och service. Trots närheten till städerna behåller Boxholm en småstadskänsla där lugn och trygghet präglar livet.

Med sjön Sommen i vår närmiljö kan invånarna njuta av både vacker utsikt och friluftsliv året runt. Här finns tillgång till bad, fiske och vandringsleder i en av Sveriges mest unika naturmiljöer. Vi ser vår närhet till naturen och det rika friluftslivet som en stor tillgång, som vi vill lyfta fram och värna om för både dagens och framtidens invånare.

Vi arbetar även långsiktigt för att skapa en stark och hållbar utveckling tillsammans med vårt näringsliv och våra föreningar. Genom att stödja företagare och föreningsliv i kommunen vill vi skapa möjligheter för tillväxt, sysselsättning och en levande gemenskap. Boxholm ska vara en plats där företag kan växa, där lokala initiativ får stöd och där föreningslivet blomstrar, vilket bidrar till både trivsel och framtidstro hos våra invånare.

I Boxholms kommun ser vi med tillförsikt på framtiden. Vi vill bygga en kommun där människor kan växa och trivas, nära naturen och med enkel pendling till de större städerna. Här erbjuds livskvalitet, trygghet och gemenskap, och vi välkomnar fler att upptäcka möjligheterna och skapa sin framtid hos oss.

Budget

Inför budgeten för 2027 utgår budgetmodellen från 2026 år budget och indexuppräknar intäkter, hyror, personalkostnader samt övriga kostnader. utöver detta ta budgeten hänsyn till justeringar som är politiskt beslutade. Utifrån detta justerar vi siffrorna för att spegla aktuella förändringar och nya prioriteringar i nämndernas ramar.

I årets budget har vi gjort justeringar utifrån tre huvudområden:

- **Hyresökningar:**
  Vi räknar med att hyrorna ökar med 4 %. Det motsvarar de hyreshöjningar som förväntas påverka våra verksamheter under 2027.

- **Löneökningar:**
  Från och med 1 april 2027 har vi budgeterat för en löneökning på 3,5 %. Det baseras på de nivåer som finns i befintliga kollektivavtal.

- **Övriga uppräkningar:**
  SKR presenterar ett värde kallat “PKV”, prisindex för kommunal verksamhet, vilket vi använder för generell uppräkning av övriga kostnader. Inför 2027 har SKR fastslagit 1,9% vilket vi använt vid våra beräkningar.

Budget 2027 med plan 2028-2029

Uppräkningsfaktorerna som budgetförslaget bygger på är följande:

- Intäkter räknas upp med 1,9%
- Lönekostnader har räknats upp med 3,5 % från och med april
- Hyra har räknats upp med 4%
- Övriga kostnader har räknats upp med 1,9 %

Dessa uppräkningsfaktorer bygger upp en ram som nu ska beslutas av kommunfullmäktige, vilket redovisas i detta dokument. Utöver dessa uppräkningsfaktorer redovisas ett antal justeringar i budgetförslaget vilket handlar om både kostnads- och intäktsförändringar. Dessa justeringar redovisas per nämnd.

NÄMNDSRAMAR, tkr	2026	2027	2028	2029
Nämnder/avdelningar	Beslutad budget 2026	KSAU förslag till budget 2027	Plan 2028	Plan 2029
Kommunfullmäktige	303	911	934	966
Revision	827	846	867	898
Överförmyndare	897	933	956	990
Valnämnd	49	24	25	25
Kommunstyrelse, kommunledningskontor	35 819	34 760	35 629	36 876
KS - Måltid och service	0	0	0	0
Barn- och utbildningsförvaltning	170 667	171 151	175 430	181 570
Räddningstjänsten	8 306	8 492	8 704	9 009
Social- och myndighetsnämnden	170 182	171 949	176 248	182 417
Kultur- och turistförvaltningen	6 305	7 160	7 339	7 596
Samhällsbyggnadsnämnden	25 243	28 014	28 714	29 719
Miljönämnden	1 248	1 276	1 308	1 354
SUMMA NETTOKOSTNADER OVAN	419 846	425 516	436 154	451 419
FINANSFÖRVALTNING	−429 145	−437 905	−453 840	−468 741
Beräknat resultat	9 299	12 389	17 686	17 322
Investeringar	32 420	25 820	31 900	21 400
Finansiella mål				
Resultatreserv	4 291	4 422	4 582	4 741
Differens mot uppsatta mål	−3 575	−877	3 941	3 100
Resultatmål Tkr	8 583	8 844	9 163	9 481

Budgetförslaget som redovisas visar på ett resultat på 12,4 mnkr, detta budgetförslag innebär dock att det finansiella målet resultatreserv (RER) inte uppfylls. Däremot prognostiseras resultatmålet om 2 procent av kommunens intäkter uppfyllas under 2028.

Budgetförslaget innebär att kommunen räknar upp ramarna till nämnder med 5,6 mnkr jämfört med 2026, vilket motsvarar 1,4%. Detta täcker inte fullt ut de kostnadsökningar som kommunen har i form av prisökningar och löneökningar. Innebörden av detta är att samtliga nämnder behöver hantera effektiviseringskrav motsvarande cirka 1,6% beroende på vilken blandning av kostnader som finns i respektive förvaltnings ram. En förvaltning med mer personalkostnader eller hyror genererar nämligen en högre uppräkning med denna modell eftersom dessa typer av kostnader räknas upp mer än pris, i enlighet med beslutade uppräkningsfaktorer.

Investeringar

Boxholms kommun tillämpar en modell där en investeringsram beslutas som fördelas till KS. Denna ram är naturligtvis underbyggd med ett underlag om vilka investeringar som man beräknar genomföra under budgetåret samt planperioden. Dock tar man inte beslut om investeringarna, det görs istället löpande under året där respektive nämnd får inkomma med investeringsunderlag som beslutas i KS, vartefter investeringsmedel för över till respektive nämnd.

Den total investeringsramen för 2027 uppgår till 25 820 tkr, och beräknas öka till 2028 där mycket investeringar i exploatering och markförvärv förväntas genomföras. Under 2029 förväntas investeringsramen gå ner något.

Inför varje investeringsbeslut inkommer ett underlag med investeringsbelopp, kapitalkostnad samt avskrivningskostnad för att visa på vilken drifkostnad som investeringen genererar.

Nämnd/förvaltning: Kommunfullmäktige (KF)

Nedan presenteras den ekonomiska beräkning som utgör grunden för vårt förslag till ram för Kommunfullmäktige. Beräkningen framgår i kolumnen ”Ekonomisk beräkning”.
Utöver denna beräkning har vi identifierat ett antal justeringar som sammantaget leder fram till den ram vi föreslår i kolumnen “Förslag till ram”

	Ram 2026	Ram 2027	Varav justeringar 2027
KF	**1 781**	**1 781**	**572**

Redovisning av justeringar

Justeringar		Belopp (tkr)
Valår 2026 justering 2027		−17
Generell effektivisering		−21
Nya arvoden politiker		610
Summa justeringar		572

Valår 2026, justering 2027

- Inga tillskjutande medel behövs 2027 då inga extra kostnader för detta finns med.

Generell effektivisering

- Ska vävas in i detajlbudgetarbetet

Nya arvoden politiker:

- Nya arvoden för politiker har tagits fram och tas upp i budget 2027

Nämnd/förvaltning: Kommunstyrelsen (KS)

Nedan presenteras den ekonomiska beräkning som utgör grunden för vårt förslag till ram för Kommunstyrelsen. Beräkningen framgår i kolumnen ”Ekonomisk beräkning”.
Utöver denna beräkning har vi identifierat ett antal justeringar som sammantaget leder fram till den ram vi föreslår i kolumnen “Förslag till ram”

	Ram 2026	Ram 2027	Varav justeringar 2027
KS	**35 819**	**34 760**	**-2 078**

Redovisning av justeringar

Justeringar		Belopp (tkr)
HR konsult		190
Vökby		−1000
Ekonomikonsult		−300
Digital post/påminnelser		−100
Nytt ekonomisystem		200
Microsoft Office		−800
Marknadsföring		200
Boxholm-Ekeby skidklubb		200
Räntor		300
Generell effektivisering		−968
Summa justeringar		−2078

HR konsult

- För att kunna vara ett mer strategiskt stöd i frågor som rör exempelvis lönestruktur, lagstiftning, kompetensförsörjning, bemanningsekonomi så behöver vi vara en medarbetare till det handlar också om att arbeta med vårt arbetsgivar varumärke. Vår största resurs i organisationen är vår personal och det innebär ett efterfrågat stöd i många olika frågor från våra chefer. För att vi ska kunna utveckla organisationen tillsammans med våra chefer behöver vi också kunna erbjuda ett annat strategiskt stöd. Utöver detta kommer flertalet initiativ från regeringen som kommer innebära mycket jobb hos HR, bland annat lönetransperens direktivet, krigsorganisation och behovsanalys till Arbetsförmedlingen, lärarnas arbetstider mm.

Vökby

- Eftersom vi är i slutfas av både dokumentationsprojektet och vi inte längre har medfinansiering i våra PTS projekt bedömer vi att vi kan spara pengar här.

Ekonomikonsult

- Handlar om att minska beroende av ekonomikonsult inom ekonomienheten.

Digital post/påminnelser

- Är en besparing som kommer träda i kraft när kommunen börjar skicka fakturor och påminnelser digitalt. Detta kommer att påbörjas under 2026.

Nytt ekonomisystem

- Handlar om att det antagligen kommer blir dyrare när nytt system upphandlats jämfört med dagens kostnad.

Microsoft office

- I samband med att ITSAM kommunerna går över till till Office från Google beräknas det medföra en besparing på 800 tkr.

Marknadsföring

- För att sätta kommunen på kartan och marknadsföra tomter m.m. budgeteras en kostnad om 200 tkr för dessa insatser.

Boxholm-Ekeby skidklubb

- Detta handlar om ett redan utlovat belopp i samband med klubbens ansökan till Allmänna arvsfonden och RF-SISU. Del av deras beviljade bidrag är villkorade utifrån kommunens bidrag.

Räntor

- Gamla lån som omsätts ger oss högre räntekostnader.

Generell effektivisering

- Ska vävas in i detaljbudgetarbetet 2027

Nämnd/förvaltning: Barn och utbildning (BUN)

Nedan presenteras den ekonomiska beräkning som utgör grunden för vårt förslag till ram för Barn- och utbildnings nämnden. Beräkningen framgår i kolumnen ”Ekonomisk beräkning”.
Utöver denna beräkning har vi identifierat ett antal justeringar som sammantaget leder fram till den ram vi föreslår i kolumnen “Förslag till ram”.

	Ram 2026	Ram 2027	Varav justeringar 2027
BUN	**170 667**	**171 151**	**-4 581**

Redovisning av justeringar

Justeringar		Belopp (tkr)
Egen nämnd		135
Generell effektivisering		−4716
Summa justeringar		−4581

Egen nämnd:

- BUN har tidigare tillhört kommunstyrelsen och de politiska arvoden och övriga kostnader har legat under kommunstyrelsen övergripande. När BUN 2027 ska ha en egen nämnd behövs finansiering för arvodena och tar höjd för det i kommande budgetram 2027.

Nämnd/förvaltning: Kultur- och turismförvaltningen

Nedan presenteras den ekonomiska beräkning som utgör grunden för vårt förslag till ram för Kultur- och turismförvaltningen.
Beräkningen framgår i kolumnen ”Ekonomisk beräkning”.
Utöver denna beräkning har vi identifierat ett antal justeringar som sammantaget leder fram till den ram vi föreslår i kolumnen “Förslag till ram”.

	Ram 2026	Ram 2027	Varav justeringar 2027
KTN	**6 305**	**7 160**	**665**

Redovisning av justeringar

Justeringar		Belopp (tkr)
Klassorkester		150
Kulturskola		500
Turismsatsning		100
Valborg/nationaldag		30
Bokstart		80
Generell effektivisering		−195
Summa justeringar		665

- **Klassorkester**
  Musikskolan - Endast budget för halvåret 2026 då Carl Tryggers finansiering gällde fram till höstterminen 2026, detta är med helårsfinansiering

- Kulturskola
  Uppstarten 2026 har en lägre kostnad, helt implementerat (i full drift) 2027 har en högre kostnad.
- Turismsatning
  Behöver mer medel för att lyfta turismen i kommunen, marknadsföring med mera, ny strateg anställd
- **Valborg/nationaldag**
  Behövs mer medel för att kunna genomföra evenemangen på ett bra sätt.
- **Bokstart**

Biblioteket - Att stärka små barns språkutveckling (0-3 år), bedrivits i 3 år med medel från Kulturrådet som upphör 2027, att då skapa förutsättningar för en fortsättning

Nämnd/förvaltning: Samhällsbyggnadsnämnden (SBN)

Nedan presenteras den ekonomiska beräkning som utgör grunden för vårt förslag till ram för Samhällsbyggnadsnämnden.
Beräkningen framgår i kolumnen ”Ekonomisk beräkning”.
Utöver denna beräkning har vi identifierat ett antal justeringar som sammantaget leder fram till den ram vi föreslår i kolumnen ”Förslag till ram”.

	Ram 2026	Ram 2027	Varav justeringar 2027
SBN	**25 243**	**28 014**	**2 143**

Redovisning av justeringar

Justeringar		Belopp (tkr)
Kapitalkostnad och räntor		725
Driftsbidrag simhallen/sporthall		420
Vägbidrag		300
Bygglovshandläggare		750
El		100
Gata park - utökning		550
Samverkansavtal Tranås 7%		70
Generell effektivisering		−772
Summa justeringar		2143

Kapitalkostnad och räntor
- Kapitalkostnader och räntor utförda 2026 som belastar 2027

Driftsbidrag simhallen
- Driftsbidrag av simhallen som ökar från 2026 till 2027, mellanskillnad mellan bidrag och hyra.

Vägbidrag
- Vägbidragen blir dyrare 2026 vilket följer med till 2027

Bygglovshandläggare
- Bygglovshandläggare beslutad 2025, som anställs under 2026 och belastar 2027 med helårseffekt.

EL
- Elkostnaderna kommer öka jämfört med 2026 och justeras därmed i budget 2027.

Samverkan tranås:
- Uppräkning av avtalet utöver de beslutade indexuppräkningarna

Generell effektivisering
- Ska vävas in i detaljbudget 2027

Nämnd/förvaltning: Social- och myndighetsnämnden (SMN)

Nedan presenteras den ekonomiska beräkning som utgör grunden för vårt förslag till ram för Social- och myndighetsnämnden.
Beräkningen framgår i kolumnen ”Ekonomisk beräkning”.
Utöver denna beräkning har vi identifierat ett antal justeringar som sammantaget leder fram till den ram vi föreslår i kolumnen “Förslag till ram”.

	Ram 2026	Ram 2027	Varav justeringar 2027
SMN	**170 182**	**171 949**	**-3 571**

Redovisning av justeringar

Justeringar		Belopp (tkr)
Vallonen ombyggnad		220
Aktivitetskravet		750
Förstudie - Utbyggnad av platser inom särskilt boende		200
Generell effektivisering		−4741
Summa justeringar		−3571

Vallonen ombyggnad

- Ombyggnation som slutfördes 2026, för att täcka helårseffekt under 2027 behöver 220 tkr skjutas till.

Aktivitetskravet

- Ny lagstiftning 20260701 Aktivitetskrav (försörjningsstöd). Funktion som har uppdraget att effektuera/genomföra uppdraget kommer att behövas 750 tkr

Förstudie - utbyggnad av platser inom särskilt boende

- Ny lagstiftning 20260701 Aktivitetskrav (försörjningsstöd). Funktion som har uppdraget att effektuera/genomföra uppdraget kommer att behövas 750 tkr

Generell effektivisering

- Ska vävas in i detaljbudget 2027

Reviderad budget

2027 med plan för 2028–2020

Boxholms kommun

Boxholms kommun

Bakgrund

Kommunen fattade beslut om budget den 2026-06-15 (KF 2026 §74).
Efter beslutet har SKR justerat ned sin skatteprognos vilket gör att kommunen måste uppdatera sin kostnadsram för att upprätthålla kravet på goda resultat enligt de mål som kommunfullmäktige satt.
På grund av detta kommer nu budget 2027 uppdateras med en generell kostnadsminskning om 1% för att inte påverka resultatet trots den minskade skatteprognosen.

Reviderad budget:

NÄMNDSRAMAR, tkr	2026	2027			2028	2029
Nämnder/avdelningar	Beslutad budget 2026	Beslutad budget 2027	KSAU förslag till budget 2027	Skillnad	Plan 2028	Plan 2029
Kommunfullmäktige	303	911	911	0	934	966
Revision	827	846	846	0	867	898
Överförmyndare	897	933	933	0	956	990
Valnämnd	49	24	24	0	25	25
Kommunstyrelse, kommunledningskontor	35 819	35 111	34 760	351	35 629	36 876
KS - Måltid och service	0	0	0	0	0	0
Barn- och utbildningsförvaltning	170 667	172 880	171 151	1 729	175 430	181 570
Räddningstjänsten	8 306	8 492	8 492	0	8 704	9 009
Social- och myndighetsnämnden	170 182	173 686	171 949	1 737	176 248	182 417
Kultur- och turistförvaltningen	6 305	7 232	7 160	72	7 339	7 596
Samhällsbyggnadsnämnden	25 243	28 297	28 014	283	28 714	29 719
Miljönämnden	1 248	1 276	1 276	0	1 308	1 354
SUMMA NETTOKOSTNADER OVAN	419 846	429 689	425 516	4 173	436 154	451 419
FINANSFÖRVALTNING	−429 145	−442 201	−437 905	−4 296	−453 840	−468 741
Beräknat resultat	9 299	12 512	12 389		17 686	17 322
Investeringar	32 420	25 820	25 820	25 820	31 900	21 400
Finansiella mål						
Resultatreserv	4 291	4 422	4 422		4 582	4 741
Differens mot uppsatta mål	−3 575	−754	−877		3 941	3 100
Resultatmål Tkr	8 583	8 844	8 844		9 163	9 481

Kommunens uppdrag

Kommunen ansvarar för en stor del av den samhällsservice som finns i Boxholm. De flesta verksamheter som kommunen bedriver har kommunen skyldighet enligt lag att ansvara för medan andra verksamheter bedriver kommunen frivilligt. Exempel på verksamheter som kommunen har en skyldighet att erbjuda är förskola och skola, gymnasieutbildning, äldreomsorg, omsorg om funktionshindrade, individ- och familjeomsorg, bibliotek, plan- och byggfrågor, miljö- och hälsoskydd, vatten och avlopp, renhållning och avfallshantering, ordning och säkerhet samt räddningstjänst. Kommunen erbjuder utöver detta frivilligt bland annat verksamhet inom kultur- och fritidssektorn samt inom näringslivsutveckling

Kommunens obligatoriska uppdrag:
Förskola
Förskoleklass
Grundskola
Anpassad grundskola
Fritidshem
Gymnasieskola
Anpassad gymnasieskola
Kommunal vuxenutbildning
Äldreomsorg
Omsorg för funktionshindrade
Individ och familjeomsorg
Plan och byggfrågor
Miljö och hälsoskydd
Renhållning och avfallshantering
Vatten och avlopp
Räddningstjänst
Ordning och säkerhet
Civilt försvar
Bibliotek

Frivilliga uppdrag:
Fritid och kultur

Boxholms kommun

Teknisk service
Energiförsörjning
Underhåll av gator
Näringslivsverksamhet
Arbetsmarknadsåtgärder

Befintliga justeringar i Budget med plan för 2028-2029

BUN:

Justeringar		Belopp (tkr)
Egen nämnd		135
Kommande reform, Tid för undervisnings uppdraget		0
Planering för kommande reformer		0
Generell effektivisering		-2987
Summa justeringar		-2852

Konsekvensanalys av ytterligare justeringar 1% motsvarande 1 729 tkr:

Syftet är att ge ett tydligt underlag så att samtliga beslutsfattare har en god förståelse för vilka begränsningar som finns och vilka effekter besparingarna kan få för verksamheten.

Lokaler och hyror
Förvaltningens lokalavtal är centralt upphandlade och förhandlade. Ingen av de lokaler som förvaltningen disponerar har uppsägningstider som möjliggör kostnadsminskningar under 2027. Besparingar inom detta område bedöms därför inte vara genomförbara under budgetåret.
IT-kostnader
IT-kostnaderna regleras genom kommunalförbundet ITSAM i samverkan med kommunen centralt. Förvaltningen har därmed begränsade möjligheter att påverka dessa kostnader på kort sikt, vilket innebär att några besparingar inför 2027 inte bedöms vara möjliga inom detta område.

Lokalvårdskostnader

Samtliga avtal för lokalvård har en uppsägningstid om minst ett år. En genomförd utredning visar dessutom att lokalvårdskostnaderna är höga. Avsikten har varit att effektiviseringsåtgärder skulle genomföras gemensamt med Boxholmshus på uppdrag av kommundirektören. Förvaltningen ser därför inga realistiska möjligheter att minska lokalvårdskostnaderna under 2027.

Statsbidrag

Statsbidragen ligger som del av budgeten men med oklart utfall. Det innebär att om utfallet på statsbidragen inte blir det man sökt kan det innebära en mindre ram att förhålla sig till. Alltså ytterligare minska budgetram.

Sammanfattande bedömning för riskområde

Utifrån ovanstående information finns det endast möjligheter att skapa minskade kostnader genom att minska på personalstyrkan inom förskola, fritidsgård och grundskola. Riskområdet kommer därmed att innefatta neddragning av personal.

Konsekvens	**Förtydligande av konsekvenser i verksamheten**
Försämrad kvalité i undervisningen och negativ påverkan på barn och elevers måluppfyllelse samt minska möjligheterna att nå behörighet till gymnasiet.	Större barn- och elevgrupper och färre pedagoger riskerar att innebära minskad undervisningstid per barn eller elev. Förskollärare och grundskollärare får ett mer omfattande undervisningsuppdrag. Detta kan särskilt påverka elever i behov av särskilt stöd och på sikt leda till lägre måluppfyllelse , ökad skolfrånvaro och större skillnader på likvärdigheten utifrån elevernas förutsättningar och behov.
Lagstadgad reform som påverkas negativt “Lärares och förskollärares undervisningsuppdrag	I budgetarbetet har ekonomisk täckning för reformen “Lärares och förskollärares undervisningsuppdrag” efterfrågats. Då det ej avsattes medel för reformen försvårar detta möjligheten att omsätta reformen. Reformen innebär ett ökat behov av

	förskollärare och grundskollärare för att möta lagstiftarens intention.
Ökad arbetsbelastning för kvarvarande medarbetare	Färre vuxna i våra verksamheter, i klassrum, på förskolor, fritidsavdelningar, på raster, i matsal osv. Konsekvensen av detta innebär negativ påverkan på trygghet och studiero, utmaningar att arbeta närvarofrämjande.
Ökad sjukfrånvaro och stressrelaterad ohälsa hos medarbetare	Färre vuxna i verksamhet och kontinuitetsbrist pga ökad arbetsbelastning och stress.
Ökad risk för tillbud och olyckor hos barn, elever och medarbetare	Minskad personaltäthet innebär färre vuxna som kan ha tillsynsansvaret över barn och elever i undervisning, på raster, utevistelser och vid övergångar mellan aktiviteter. Detta ökar risken för olyckor, konflikter och kränkningar som inte upptäcks eller förebyggs i tid gällande både barn, elever och personal. Möjligheterna att snabbt ingripa vid akuta situationer försämras vilket kan påverka barn, elever och medarbetares trygghet.
Ökad personalomsättning och kompetensförlust	Ökad arbetsbelastning, stress och försämrad arbetsmiljö riskerar att leda till högre sjukfrånvaro och ökad personalfrånvaro. Verksamheten riskerar att förlora erfarna och kompetenta medarbetare vilket innebär kompetensförlust för Boxholms kommun.

Boxholms kommun

KS:

Justeringar		Belopp (tkr)
HR konsult		190
Vökby		−1000
Ekonomikonsult		−300
Digital post/påminnelser		−100
Nytt ekonomisystem		200
Microsoft Office		−800
Marknadsföring		200
Krisberedskap	?	
Måltidssamverkan	?	
Boxholm-Ekeby skidklubb		200
Räntor		300
Generell effektivisering		−617
Summa justeringar		−1727

Konsekvensanalys av ytterligare justeringar 1% motsvarande 351 tkr:
Inom KS ser vi behov av att utöka med resurser inom Kansli och demokrati då vi har lagkrav som vi idag inte har resurser att möta.
Detta får vi hantera på något sätt för att hitta finansiering.
För att spara 1% motsvarande 350 000 kr kommer vi att ha minskade kostnader om 61 500 kr avseende städkostnader. Vi kommer att titta på hur mycket vi kan spara på Vökby samt hur mycket vi kan spara på genomlysning av vår kommunkoncern.
Itsam kommer fortsatt att bevakas för att undvika kostnadsökningar så långt det är möjligt.

SBN:

Justeringar		Belopp (tkr)
Kapitalkostnad och räntor		725
Driftsbidrag simhallen/sporthall		420
Vägbidrag		300
Bygglovshandläggare		750
El		100
Gata park - utökning		550
Samverkansavtal Tranås 7%		70
Generell effektivisering		-489
Summa justeringar		2426

Konsekvensanalys av ytterligare justeringar 1% motsvarande 283 tkr:

En besparing om ytterligare 1% inom samhällsbyggnadsförvaltningen innebär att verksamheterna gata och park, mark och exploatering samt plan- och bygglovshantering behöver prioritera sina resurser hårdare. Besparingen medför minskat utrymme för underhåll, service, utredningar och utvecklingsarbete, vilket kan få konsekvenser för både kommuninvånare och kommunens långsiktiga utveckling.

Besparingen kan innebära att planerat underhåll av gator, gång- och cykelvägar, parker och andra offentliga miljöer senareläggs. Resurser behöver i högre grad prioriteras till akuta åtgärder och insatser som är nödvändiga för att upprätthålla säkerhet och framkomlighet. För kommuninvånarna kan detta innebära försämrad standard på offentliga miljöer, minskad trivsel och försämrad tillgänglighet. På längre sikt finns risk för ett ökat underhållsbehov och högre kostnader om förebyggande åtgärder uteblir.

Inom mark och exploatering kan besparingen medföra att utredningar och förberedande arbete inför nya bostadsområden och verksamhetsområden senareläggs. Detta kan påverka kommunens möjligheter att planera för framtida bostadsbyggande, företagsetableringar och annan samhällsutveckling. För kommuninvånare och näringsliv kan konsekvensen bli att utvecklingsprojekt tar längre tid att genomföra och att kommunens beredskap att möta framtida behov minskar.

Inom plan- och bygglovshanteringen kan besparingen minska utrymmet för handläggning, rådgivning, kompetensutveckling och verksamhetsutveckling. Samtidigt måste lagstadgade krav på myndighetsutövning och handläggningstider uppfyllas. Detta kan medföra fördröjda byggprojekt och investeringar.
Förvaltningen har begränsade möjligheter att minska kostnaderna utan att verksamheternas kvalitet och omfattning påverkas. Sammantaget innebär en ytterligare besparing hårdare prioriteringar, minskat utrymme för förebyggande underhåll och utveckling samt en risk för ökade kostnader på längre sikt samt senareläggande av insatser.

KTN:

Justeringar		Belopp (tkr)
Klassorkester		150
Kulturskola		500
Turismsatsning		100
Valborg/nationaldag		30
Bokstart		80
Generell effektivisering		−123
Summa justeringar		737

Konsekvensanalys av ytterligare justeringar 1% motsvarande 72 tkr:

Att spara ytterligare 1 % i kultur-och turismverksamheten bedöms vara genomförbart. Det är dock svårt att finna särskilda områden som har ett högre kostnadsläge än vad som kan anses vara normal standard och konsekvensen blir till största sannolikhet en generell besparing fördelat på de olika verksamhetsområdena.

SMN:

Justeringar		Belopp (tkr)
Vallonen ombyggnad		220
Aktivitetskravet		750
Förstudie - Utbyggnad av platser inom särskilt boende		200
Generell effektivisering		−3004
Summa justeringar		−1834

Boxholms kommun

Konsekvensanalys av ytterligare justeringar 1% motsvarande 1 737 tkr:

Budgetmodellen med indexuppräknad budget bygger riktade statsbidrag som rekvireras/söks och finansierar delar av social- och myndighetsnämndens driftskostnader.

En faktisk konsekvens av det innebär att det utvecklingsarbete som statsbidragen ska stimulera till, inte går att genomföra. Ny socialtjänstlag föreskriver bland annat att socialtjänsten ska arbeta förebyggande, ge tidiga insatser och vara löttillgänglig. Utvecklingstakten och följsamhet av lagstiftningen blir märkbart påverkad och har en direkt påverkan på kommuninvånarna, oavsett ålder.

Flera nya reformer som ska genomföras kan inte göras så som lagstiftaren anger, då ingen anpassning av verksamhet kan göras. Exempel på detta är den nya socialtjänstlagen från den 1/7 2025 och samt aktivitetskravet från den 1/7 2026. Ett exempel är aktivitetskravet och att tillskapa platser, handledare, systemstöd med mera uteblir och vi kommer att försvåra och fördröja för enskilda att komma ut i egen försörjning, vilket i vissa fall har en påverkan på kostnader för försörjningsstöd.

Kompetensförsörjningsfrågan, d.v.s att ha tillräckligt med personal för att utföra de insatser som främst den åldrande befolkningen behöver och kommer att behöva mer förutsätter omställning till digital välfärdsteknik, vilket innebär kostnader för teknik och drift. Det finns mycket begränsade förutsättningar att arbeta med detta med föreslagen budgetram.

Vi har i relation till kompetensförsörjningsfrågan även behov att utveckla arbetsmiljön för våra medarbetare. En del i det arbetet är att arbeta mot önskad sysselsättningsgrad särskilt för medarbetare inom äldreomsorg och funktionshinderomsorg.

Social- och myndighetsnämnden har som alla nämnder fasta och mer förutsägbara kostnader, såsom exempelvis lokalkostnader, IT kostnader, kostnader för kost samt andra avtalsbundna kostnader som inte är påverkansbara. Därutöver har social- och myndighetsnämnden uppdrag att ge stöd till enskilda enligt beviljade insatser. Det finns i nuvarande budgetförslag inget utrymme för oförutsedda kostnader som kan uppstå under ett verksamhetsår i form av placering av barn, köp av plats i extern verksamhet, placering med stöd av av LVU och LVM samt oförutsedda renoveringskostnader.

Anpassningar och effektiviseringar har genomförts under 2025 och 2026. Budgetavvikelser 2025 berodde på teknisk ekonomisk justering avseende semesterlöneskulden och prognos för 2026 är att härleda till omställningen på

myndighet, IFO.

Au § 91 Dnr KS 2026/314 009

Ekonomiskt årshjul 2027

Bakgrund och ärendebeskrivning

Enligt 11 kap. kommunallagen ska varje kommun upprätta en budget för nästkommande kalenderår samt en ekonomisk plan för de efterföljande två åren. Kommunens övergripande styrsystem bygger på ett årligt kretslopp – det så kallade årshjulet – där strategisk planering, budgetering, uppföljning och årsredovisning är tätt sammanlänkade.
För att säkerställa en god ekonomisk hushållning och en långsiktigt hållbar verksamhet krävs en strukturerad process. Denna process involverar såväl förtroendevalda som tjänstepersoner i samtliga nämnder och förvaltningar.

Mot denna bakgrund har ekonomiavdelningen upprättat en samlad planering för nästa års ekonomiprocesser. Planeringen syftar till att skapa tidiga och objektiva beslutsunderlag samt öka samordningen mellan verksamhetsmål, investeringsbehov och ekonomiska ramar.

Förvaltningens ståndpunkt
Förvaltningen föreslår att processen genomförs enligt förslag.

Finansiering
-

Förvaltningens förslag till beslut
att ekonomiprocessen för 2027 genomförs enligt förslag.

Beslutsunderlag
Årshjul ekonomi 2027

Ekonomichef Jonas Erni föredrar ärendet. Förslaget justeras med vissa ändringar.

Arbetsutskottet beslutar föreslå kommunstyrelsen besluta
att ekonomiprocessen för 2027 genomförs enligt förslag.

Beslut till:
Kommundirektör
Ekonomichef

Årshjul

Boxholms kommun

2025-12-17

2027 - budget- och ekonomiprocesser

DECEMBER
- Attestlistor
- Årsbokslut
- Detaljbudget klar och inläst

JANUARI
- Årsbokslut

FEBRUARI
- Årsbokslut
- Budgetdag 1
- Månadsbokslut februari

NOVEMBER
- Budgetbeslut - god ekonomisk hushållning, investeringar och skattesats

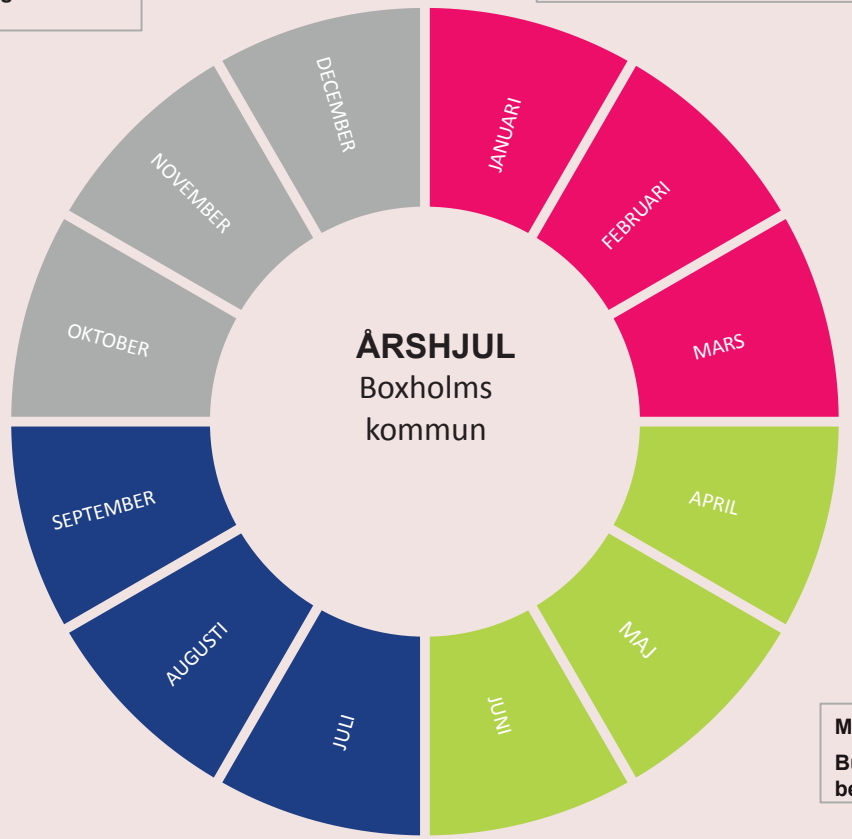

MARS
- Årsredovisning
- Budgetförutsättningar
- Månadsbolskut Mars

OKTOBER

Budget - god ekonomisk hushållning

Budget - Investeringar

Detaljbudget forts.

APRIL
- Budgetberedning - tjänstemän
- Delårsbokslut per 30 april

SEPTEMBER
- Delårsbokslut och rapport sammanställs
- Detaljbudgetar
- Framtagande planeringsförutsättningar

MAJ

Budgetramar för kommande år - Politisk beredning

AUGUSTI
- Delårsbokslut per 31 augusti

JULI

JUNI

Fastställande av budgetramar

Boxholms kommun

Datum
2026-10-23

Diarienummer
KS 2026/4 040

Kommunstyrelsens förvaltning

Handläggare
Fredrik Svaton
Administrativ chef
+46702985530
fredrik.svaton@boxholm.se

Mottagare
KS

Ekonomisk uppföljning

Ekonomichef Jonas Erni föredrar ekonomisk uppföljning.

_____

Ekonomisk uppföljning

September

Boxholms kommun

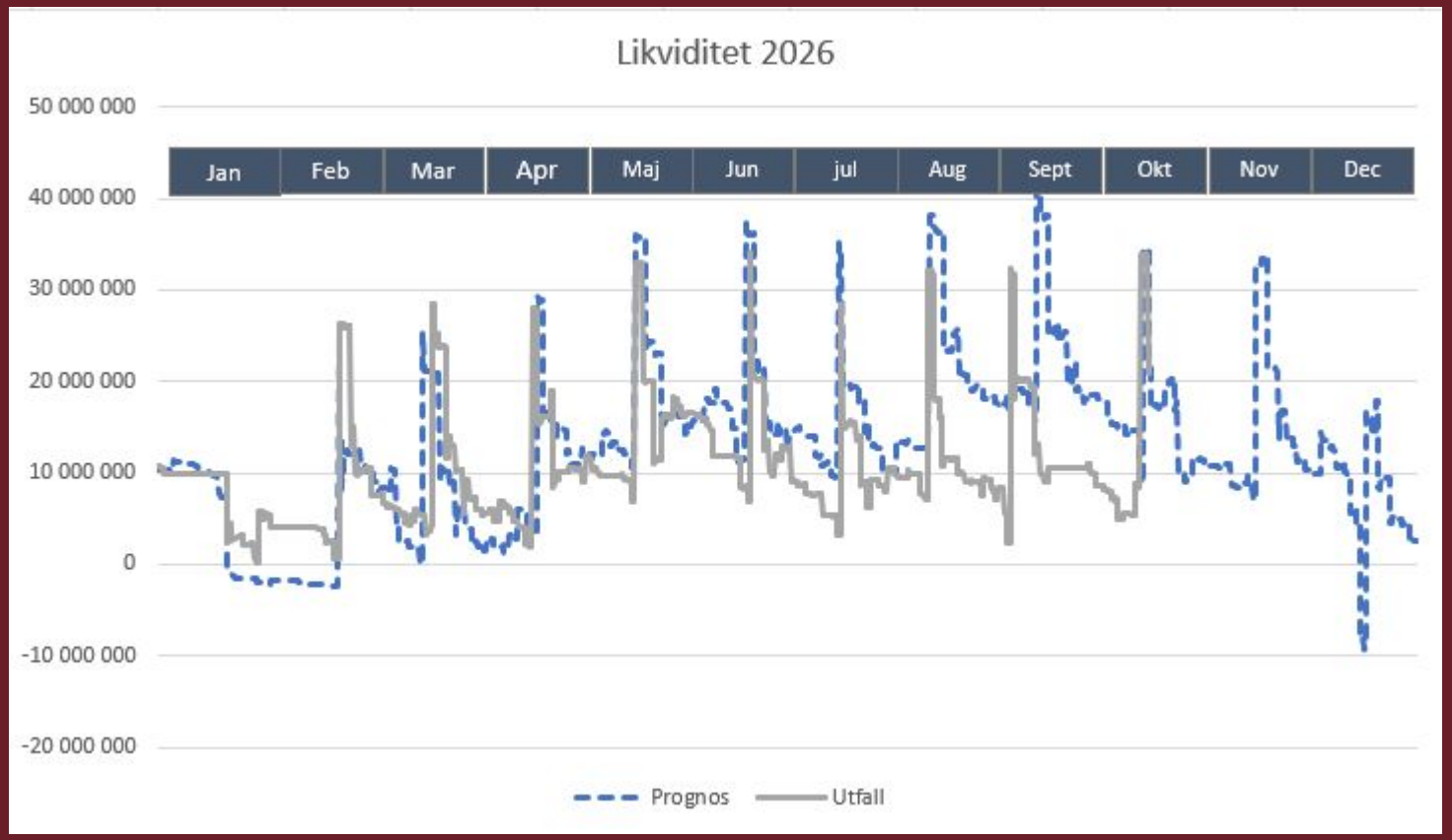

Boxholms kommun

Kod	Ansvar Text	Periodens utfall föregående år Jan 25 - Sep 25	Årsbudget Jan 26 - Dec 26	Periodens utfall Jan 26 - Sep 26	Periodens budget Jan 26 - Sep 26	Budgetavvikelse t.o.m. vald period	Skillnad mot föregående år
0	Finansieringen	-307 165,1	-429 145,0	-313 752,1	-321 859,0	-8 106,9	6 587,0
1	Kommunövergripande	24 936,6	35 819,0	26 563,4	26 923,6	360,2	-1 626,8
2	Samhällsbyggnadsnämnden	15 322,4	25 243,0	18 549,7	18 932,8	383,1	-3 227,3
3	Miljö- o hälsoskydd	763,7	1 248,0	959,3	936,1	-23,2	-195,6
4	Kommunfullmäktige	1 258,5	2 076,0	982,1	1 332,8	350,7	276,4
5	Kultur- o turismnämnd	4 275,9	6 305,0	4 101,5	4 729,6	628,1	174,4
6	Barn- o utbildningsverksa	122 831,8	170 667,0	121 022,3	128 183,7	7 161,4	1 809,5
7	Sociala verksamheter	130 305,3	170 182,0	134 503,8	129 296,2	-5 207,6	-4 198,5
8	KS Räddningstjänst	5 669,8	8 306,0	6 093,4	6 230,2	136,8	-423,6
Totaler		**-1 801,1**	**-9 299,0**	**-976,6**	**-5 294,0**	**-4 317,4**	**-824,5**

	Periodens utfall föregående år Jan 25 - Sep 25	Periodens utfall Jan 26 - Sep 26	Periodens budget Jan 26 - Sep 26	Budgetavvikelse t.o.m vald period	Årsbudget Jan 26 - Dec 26
Intäkter	61 446	64 003	63 314	689	84 420
Tot. pers.kstn exkl. sem.lönskuld	-221 256	-222 796	-216 444	-6 352	-286 152
Personalkostnader exkl. vik. o. ÖT	*-208 257*	*-208 835*	*-205 182*	*-3 654*	*-272 491*
Vikariekostnader exkl. PO	*-11 544*	*-12 118*	*-11 263*	*-855*	*-13 660*
Övertid exkl. PO	*-1 455*	*-1 843*	*0*	*-1 843*	*0*
Semesterlöneskuld	*2 743*	*1 124*	*-1 186*	*2 310*	*-1 581*
Övriga kostnader	158 868	158 646	159 610	-965	212 611
Totalt exkl. sem.lön & kompskuld	-942	-148	6 480	-6 627	10 880
Totalsumma	1 801	976	5 294	-4 318	9 299

Kommunstyrelsens förvaltning

Handläggare
Fredrik Svaton
Administrativ chef
+46702985530
fredrik.svaton@boxholm.se

Mottagare
KS/KF

Årsredovisning 2025 Carl Tryggers Stipendie- och understödsstiftelse

Bakgrund och ärendebeskrivning

Styrelsen har lämnat in årsredovisningen för tillsyn enligt stiftelsens stadgar. Revisionsberättelsen är utan anmärkningar.

Enligt stiftelsens stadgar har kommunfullmäktige att besluta om redovisningen fullgjorts på ett sätt som överensstämmer med god redovisningssed och om ändamålet uppfyllts.

Förvaltningens ståndpunkt

Förvaltningens ståndpunkt är att redovisningen för verksamhetsåret 2025 fullgjorts på ett sätt som överensstämmer med god redovisningssed och att ändamålet uppfyllts.

Finansiering

-

Förvaltningens förslag till beslut

att redovisningen för verksamhetsåret 2025 fullgjorts på ett sätt som överensstämmer med god redovisningssed och att ändamålet uppfyllts.

Beslutsunderlag

Årsredovisning 2025
Revisionsberättelse 2025ä

Beslutet expedieras till

Carl Tryggers stipendie- och understödstiftelse

Henrik Remmerfelt
Kommunchef

Till:

Jan Andersson
LR Revision & Redovisning Östergyllen AB
Hamnvägen 7
590 31 Borensberg

Uttalande från ledningen

Detta uttalande lämnas i anslutning till Er revision av årsredovisningen för Carl Tryggers Stipendie- och Understödsstiftelse för Boxholm för det räkenskapsår som avslutas den 31 december 2025 och syftar till att ge uttryck för vår uppfattning om huruvida årsredovisningen har upprättats enligt årsredovisningslagen och därmed ger en rättvisande bild av stiftelsens ekonomiska ställning per den 31 december 2025 samt resultatet av verksamheten för det räkenskapsår som avslutats per detta datum enligt god redovisningssed i Sverige.

Uttalandet avser väsentliga förhållanden. Med väsentliga förhållanden menas sådana omständigheter som skulle kunna påverka en utomståendes finansiella beslut vilka baseras på årsredovisningen.

Jag bekräftar att jag är ansvarig för att årsredovisningen har upprättats enligt årsredovisningslagen. Jag bekräftar, utifrån min bästa kunskap och övertygelse, följande:

- Det har inte förekommit några oegentligheter där ledningen eller anställda med betydelsefulla roller i fråga om redovisningssystem och system för intern kontroll är inblandade eller som skulle kunna ha påverkar årsredovisningen väsentligt.
- Vi har givit er tillgång till allt bokföringsmaterial och all underliggande dokumentation.
- Årsredovisningen innehåller inga väsentliga felaktiga uppgifter och inga väsentliga uppgifter har utelämnats.
- Stiftelsen har uppfyllt alla sådana avtalsvillkor som skulle kunna ha påverkat årsredovisningen väsentligt som de inte uppfyllts.
- Följande har bokförts på ett riktigt sätt och, när så bedömts lämpligt, har vi lämnat tillräckliga upplysningar om detta i årsredovisningen:
  a) Förluster på grund av åtaganden om försäljning och inköp.
  b) Tillgångar som lämnats som säkerhet.
- Stiftelsen kan styrka sin äganderätt till alla tillgångar på ett tillfredsställande sätt, och det finns inga panträtter eller andra inteckningar i stiftelsens tillgångar.
- Vi har på lämpligt sätt bokfört eller lämnat upplysningar om samtliga skulder och ansvarsförbindelser.
- Vi har upplyst Er om alla kända eller befarade fall av rättstvister och krav som kan vara av betydelse för årsredovisningen och för bedömningen av stiftelsens förvaltning
- Inga andra förhållanden av betydelse för bedömningen av årsredovisningen eller av förvaltningen har förekommit.

Boxholm den dag som framgår av min elektroniska underskrift

Per-Gunnar Sundgren

PENNEO

Signaturerna i detta dokument är juridiskt bindande. Dokumentet är signerat genom Penneo™ för säker digital signering. Tecknarnas identitet har lagrats, och visas nedan.

"Med min signatur bekräftar jag innehållet och alla datum i detta dokumentet."

PER-GUNNAR SUNDGREN

Styrelseledamot
Serienummer: adf5bf66e42b1e[...]0c4b129516868
IP: 217.211.xxx.xxx
2026-04-17 12:28:35 UTC

BankID

Detta dokument är undertecknat digitalt via **Penneo.com**. De signerade uppgifternas integritet är validerad med hjälp av ett beräknat hashvärde för originaldokumentet. Alla kryptografiska bevis är inbäddade i denna PDF, vilket säkerställer både autenticitet och möjlighet till framtida validering.

Detta dokument är försett med ett kvalificerat elektroniskt sigill. För mer information om Penneos kvalificerade betrodda tjänster, se **https://eutl.penneo.com**.

Så här verifierar du dokumentets äkthet:
När du öppnar dokumentet i Adobe Reader kan du se att det är certifierat av **Penneo A/S**. Detta bekräftar att dokumentets innehåll förblir oförändrat sedan tidpunkten för undertecknandet. Bevis för de enskilda undertecknarnas digitala signaturer bifogas dokumentet.

De kryptografiska bevisen kan kontrolleras med hjälp av Penneos validator, **https://penneo.com/validator**, eller andra valideringsverktyg för digitala signaturer.

LR Revision & Redovisning Östergyllen AB

Revisionsberättelse

Till styrelsen i Carl Tryggers Stipendie- och Understödsstiftelse för Boxholm
Org.nr 823000-3769

Rapport om årsredovisningen

Uttalande
Vi har utfört en revision av årsredovisningen för Carl Tryggers Stipendie- och Understödsstiftelse för Boxholm för räkenskapsåret 2025.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av stiftelsens finansiella ställning per den 2025-12-31 och av dess finansiella resultat för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Grund för uttalande
Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Vi är oberoende i förhållande till stiftelsen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för vårt uttalande.

Styrelsens ansvar
Det är styrelsen som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen ansvarar även för den interna kontroll som den bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar styrelsen för bedömningen av stiftelsens förmåga att fortsätta verksamheten. Den upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om beslut har fattats om att upphöra med verksamheten.

Revisorns ansvar
Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller misstag och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på misstag, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.

- skaffar vi oss en förståelse av den del av stiftelsens interna kontroll som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen.

- utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.

- drar vi en slutsats om lämpligheten i att styrelsen använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen. Vi drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om huruvida det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om stiftelsens förmåga att fortsätta verksamheten. Om vi drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste vi i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen. Våra slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att en stiftelse inte längre kan fortsätta verksamheten.

- utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

Vi måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Vi måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de eventuella betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalande
Utöver vår revision av årsredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens förvaltning för Carl Tryggers Stipendie- och Understödsstiftelse för Boxholm för räkenskapsåret 2025.

Enligt vår uppfattning har styrelseledamöterna inte handlat i strid med stiftelselagen, stiftelseförordnandet eller årsredovisningslagen.

Grund för uttalande
Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Vi är oberoende i förhållande till stiftelsen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för vårt uttalande.

Styrelsens ansvar
Det är styrelsen som har ansvaret för förvaltningen enligt stiftelselagen och stiftelseförordnandet.

Revisorns ansvar
Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot stiftelsen eller om det finns skäl för entledigande, eller

- på något annat sätt handlat i strid med stiftelselagen, stiftelseförordnandet eller årsredovisningslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot stiftelsen.

Som en del av en revision enligt god revisionssed i Sverige använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på vår professionella bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för stiftelsens situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande.

Boxholm den dag som framgår av våra elektroniska underskrifter

Jan Andersson Auktoriserad revisor Far	Ylwa Söderström Revisor

PENNEO

Signaturerna i detta dokument är juridiskt bindande. Dokumentet är signerat genom Penneo™ för säker digital signering. Tecknarnas identitet har lagrats, och visas nedan.

"Med min signatur bekräftar jag innehållet och alla datum i detta dokumentet."

YLVA SÖDERSTRÖM

Revisor
Serienummer: 3f92c1195d4783[…]1c0dcc78f8c20
IP: 213.204.xxx.xxx
2026-04-18 14:21:38 UTC

BankID

JAN ANDERSSON

Revisor
På uppdrag av: LR Revision & Redovisning Östergyllen AB
Serienummer: 71c1b6cec253ce[…]588a400d6d1ca
IP: 81.216.xxx.xxx
2026-04-20 07:00:56 UTC

BankID

Detta dokument är undertecknat digitalt via **Penneo.com**. De signerade uppgifternas integritet är validerad med hjälp av ett beräknat hashvärde för originaldokumentet. Alla kryptografiska bevis är inbäddade i denna PDF, vilket säkerställer både autenticitet och möjlighet till framtida validering.

Detta dokument är försett med ett kvalificerat elektroniskt sigill. För mer information om Penneos kvalificerade betrodda tjänster, se **https://eutl.penneo.com**.

Så här verifierar du dokumentets äkthet:
När du öppnar dokumentet i Adobe Reader kan du se att det är certifierat av **Penneo A/S**. Detta bekräftar att dokumentets innehåll förblir oförändrat sedan tidpunkten för undertecknandet. Bevis för de enskilda undertecknarnas digitala signaturer bifogas dokumentet.

De kryptografiska bevisen kan kontrolleras med hjälp av Penneos validator, **https://penneo.com/validator**, eller andra valideringsverktyg för digitala signaturer.

Carl Tryggers Stipendie- och Understödsstiftelse för Boxholm

Org nr 823000-3769

ÅRSREDOVISNING

2025

Innehåll:

Sid 2	Förvaltningsberättelse
Sid 3	Resultaträkning
Sid 4	Balansräkning
Sid 5-6	Noter och Underskrifter

Carl Tryggers Stipendie- och Understödsstiftelse för Boxholm
Org. Nr. 823000-3769

VERKSAMHETEN

Allmänt om verksamheten

Styrelsen för Carl Tryggers Stipendie- och Understödsstiftelse för Boxholm, org 823000-3769, med säte i Boxholm, upprättar härmed följande årsredovisning för år 2025.

Årsredovisningen är upprättad i svenska kronor, SEK. Om inte annat särskilt anges, redovisas alla belopp i hela kronor (kr). Uppgifter inom parentes avser föregående år.

I maj 1957 grundade styrelseordföranden i det dåvarande bruksföretaget Boxholms AB, direktör Carl Trygger, två stiftelser "Carl Tryggers fond för Boxholms AB:s tjänstemän och arbetsledare" och "Carl Tryggers fond för Boxholms AB:s arbetare". Till dessa donerade Carl Trygger 500 aktier i Boxholms AB och 375 aktier i AB Iggesunds Bruk respektive 1000 aktier Boxholms AB och 500 akter i AB Iggesunds Bruk. Aktierna i Boxholms AB utbyttes år 1965 mot aktier i AB Iggesunds Bruk i samband med att Boxholms AB blev dotterbolag till AB Iggesunds Bruk.
De båda stiftelserna sammanslogs fr o m 1973 till en, "Carl Tryggers fond för Boxholms AB:s anställda". Boxholms AB omstrukturerades under 1981 – 1984 och samtliga tidigare verksamhetsgrenar överfördes till nya företag och ägare.
Detta föranledde ändringar i stadgarna. genom beslut den 18 november 1986 medgav Kammarkollegiet permutation. I samband härmed fick stiftelsen nya stadgar, som fastställdes av länsstyrelsen genom beslut den 8 december 1986.

Styrelsen har under året bestått av Michael Blomqvist, ordförande, Per-Åke Agnevik, sekreterare (till hans bortgång), Hans Olof Andersson, Per-Gunnar Sundgren och Anders Samuelsson. Efter Per-Åkes bortgång har Josefine Hedå tillträtt som styrelseledamot.

På stiftelsens hemsida www.carltryggers.se finns information och möjlighet att ansöka om stipendier digitalt.

Stiftelsens ändamål enligt ursprungliga stadgarna är att främja vård och uppfostran av barn, ge bidrag för beredande av undervisning eller utbildning samt lämna understöd åt behövande ålderstigna, sjuka eller lytta i Boxholms kommun.

Främjande av ändamålet

Stiftelsen har under året verkat för sitt ändamål genom att lämna bidrag till olika verksamheter och föreningar inom Boxholms kommun samt genom utdelning av studiestipendier.

Bidrag har lämnats till kommunens verksamheter inom barn- och utbildning, socialtjänst samt kultur- och fritid, bland annat för aktiviteter för barn och ungdomar, sociala insatser samt kulturarrangemang. Det sammanlagda stödet till dessa verksamheter uppgick till **521 021 kr**.

Stöd har även lämnats till fyra lokala föreningar för olika aktiviteter och investeringar, till ett sammanlagt belopp om **406 149 kr**.

Studiestipendier har utgjort en central del av stiftelsens verksamhet. Under året har totalt **3 567 500 kr** delats ut i stipendier till **490 studerande** vid gymnasier, universitet, yrkeshögskolor, folkhögskolor och Komvux. Antalet ansökningar uppgick till 525.

Stiftelsen har under räkenskapsåret främjat sitt ändamål genom att bevilja anslag till ett **totalbelopp av 4 494 670 kr.**

Assinty 6a6e74a62edf1190ea716a0b822caaac132f0bb5 fd7733567da1ca0f529e5a0b7dedcfa09e82fa139b5ac48ca2a015fa3a3a1145c6382c139c875f18c119c3

Carl Tryggers Stipendie- och Understödsstiftelse för Boxholm
Org. Nr. 823000-3769

Flerårsöversikt

År	2025	2024	2023	2022	2021
Huvudintäkter	4 481 223	7 689 575	5 463 134	9 412 859	10 809 857
Förvaltningsresultat	3 777 951	6 577 189	4 249 131	8 489 015	10 674 622
Årets Resultat	-24 194 835	-16 572 560	215 865	15 005 530	10 396 345
Eget kapital	118 379 992	146 454 838	167 955 047	173 311 501	166 584 255
Förmögenhet*	118 007 449	140 167 758	167 955 047	173 311 501	166 584 255
Fritt Eget Kapital	8 558 260	9 291 534	8 747 706	9 572 102	10 900 199
Utdelade medel	4 494 670	5 029 744	6 845 970	7 417 452	6 890 407

*) För åren 2021–2023 redovisas förmögenheten baserat på bokförda värden, då uppgifter om marknadsvärden saknas. Från och med 2024 redovisas förmögenheten till marknadsvärde.

Förändring i eget kapital

Förändring i eget kapital	Stiftelse-kapital	Ack realisations-resultat*	Balanserat resultat	Totalt
Belopp vid årets början	160 304 265	-23 140 961	9 291 534	146 454 838
Årets resultat			-24 194 835	-24 194 835
Beviljade anslag			-4 494 670	-4 494 670
Återförda anslag			614 658	614 658
Kapitalisering enl stadgarna	630 859		-630 859	0
Realisationsvinst/förlust		-27 972 431	27 972 431	0
Belopp vid årets utgång	**160 935 124**	**-51 113 392**	**8 558 260**	**118 379 992**

*) From 2024-01-01 särredovisas det uppkomna ackumulerade realisationsresultatet avseende värdepapper separat inom eget kapital.

Stiftelsens resultat och ställning i övrigt framgår av efterföljande resultat- och balansräkning med noter.

Assently: f6b5e74a62edf1190ea716a0fb822caac132bbb51c173b5470a150b529e8a49c964acc0d8e92fd130b5bc4ae8a2a015fa8a3a3a1145c6382c139c875f18c119c3

Carl Tryggers Stipendie- och Understödsstiftelse för Boxholm
Org. Nr. 823000-3769

RESULTATRÄKNING, KR	NOT	2025	2024
	1		
Stiftelsens intäkter			
Aktieutdelningar		3 840 966	7 570 600
Ränteintäkter		343 189	117 975
Övriga finansiella intäkter		297 067	1 000
Summa Intäkter		*4 481 223*	*7 689 575*
Stiftelsens kostnader			
Övriga externa kostnader	2	-515 286	-251 368
Personalkostnader		-187 986	-861 018
Summa kostnader		*-703 272*	*-1 112 386*
Förvaltningsresultat		**3 777 951**	**6 577 189**
Finansiella poster			
Räntekostnader		-354	-8 788
Resultat från övriga finansiella anläggningstillgångar		-9 490 218	-23 140 961
Nedskrivning/återföring finansiella anläggningstillgångar		-18 482 213	0
Summa finansiella poster		*-27 972 785*	*-23 149 749*
Resultat efter finansiella poster		**-24 194 835**	**-16 572 560**
Årets resultat		**-24 194 835**	**-16 572 560**

Assentiv: [illegible]a62edf1190ea716a0fb822caac132f0bb51c173[illegible]a150f52[illegible]d9e92fd130b5b[illegible]a2a015fa8a3a1145c6382c139c875f18c119c3

Carl Tryggers Stipendie- och Understödsstiftelse för Boxholm
Org. Nr. 823000-3769

BALANSRÄKNING, Kr	NOT	2025-12-31	2024-12-31
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
Finansiella anläggningstillgångar			
Långfristiga värdepappersinnehav	3	117 806 613	146 841 730
Summa finansiella anläggningstillgångar		*117 806 613*	*146 841 730*
Summa anläggningstillgångar		**117 806 613**	**146 841 730**
Omsättningstillgångar			
Övriga fordringar			
Andra kortfristiga fordringar		73 091	199 388
Summa övriga fordringar		*73 091*	*199 388*
Kassa och Bank			
Kassa och bank		1 794 155	1 354 953
Summa Kassa och Bank		*1 794 155*	*1 354 953*
Summa omsättningstillgångar		**1 867 246**	**1 554 341**
SUMMA TILLGÅNGAR		**119 573 859**	**148 396 071**
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
Bundet Eget Kapital			
Stiftelsekapital		160 935 124	160 304 265
Ackumulerat realisationsresultat		-51 113 392	-23 140 961
Summa Bundet eget kapital		109 821 732	137 163 304
Fritt Eget Kapital			
Balanserat resultat		32 753 095	25 864 094
Årets resultat		-24 194 835	-16 572 560
Summa fritt eget kapital		8 558 260	9 291 534
Summa eget kapital		**118 379 992**	**146 454 838**
Kortfristiga skulder			
Beviljade inte utbetalda anslag		988 680	1 596 938
Övriga skulder		280 187	319 295
Upplupna kostnader och förutbet intäkter		25 000	25 000
Summa kortfristiga skulder		**1 293 867**	**1 941 233**
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		**119 573 859**	**148 396 071**

Assently: [illegible]

NOT 1 REDOVISNINGS- OCH VÄRDERINGSPRINCIPER

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med Årsredovisningslagen och Bokföringsnämndens allmänna råd (BFNAR 2016-10) om årsredovisning i mindre företag.

NOT 2 ÖVRIGA EXTERNA KOSTNADER

	2025	2024
Tillsynsavgift Länsstyrelsen	-2 125	-825
Revisionsarvode	-71 484	-42 759
Redovisningstjänster	-405 000	0
IT-tjänster	-16 945	-90 246
Övriga kostnader	-19 733	-117 538
Summa	**-515 286**	**-251 368**

NOT 3 LÅNGFRISTIGA VÄRDEPAPPERSINNEHAV

	2025	2024
Ingående anskaffningsvärde	146 841 730	164 835 492
Årets Inköp	86 777 562	114 707 008
Årets avyttring	-97 330 466	-132 700 770
Utgående ackumulerat anskaffningsvärde	**136 288 826**	**146 841 730**
Utgående bokfört värde	**136 288 826**	**146 841 730**
Ingående nedskrivningar	0	0
Återförd nedskrivning	0	0
Årets nedskrivningar	**-18 482 213**	0
Utgående ackumulerade nedskrivningar	**-18 482 213**	**0**
Utgående bokfört värde	**117 806 613**	**146 841 730**
Utgående marknadsvärde	**117 806 613**	**140 554 650**

NOT 4 EVENTUALFÖRPLIKTELSER

	2025	2024
Ställda säkerheter*	96 712 499	147 949 462

*) Depån och depåkonto är pantsatta pga handel med optionspremier. Det upptagna beloppet är det bokförda värdet.

Assently: fbe5e74a62edf1190ea716a0fb822caac132f0bb51c173354f0a150f529

NOT 5 VÄSENTLIGA HÄNDELSER
EFTER RÄKENSKAPS ÅRETS SLUT

Styrelsen bevakar diverse händelser i omvärlden och hur det påverkar den finansiella marknaden. I nuläget kan inte stiftelsen bedöma vilken påverkan händelserna får för stiftelsens verksamhet 2026.

Årsredovisningen har godkänts av styrelsen, Boxholm den 9 april 2026.

Michael Blomqvist, Ordförande
Per-Gunnar Sundgren
Bo Nilsson
Tony Strand
Josefine Hedå

Vår revisionsberättelse har lämnats den dag som framgår av våra elektroniska underskrifter.

Jan Andersson, Auktoriserad revisor
Agneta Bergqvist, Revisor

Assembly: f6a5e74a62edf1190ea716a0fb822caac132f0bb51a17335470a150f529c8ddbc9d4ee0d9e92fd130b5bc48e5a2a015fa8a3a1145c6382c139c875f18c119c3

Följande handlingar har undertecknats den 15 april 2026

C Trygger ÅR 2025.pdf
(347214 byte)
SHA-512: 70c878db7d84922cf00f0b4533ca619567a03
83dc6d6d36ef0fcae4fc7a95a3c884a4f756f51cd780bc
8d3f575bcb6d5af73e73f11163c0f7eb151ac2c8da5fb

Underskrifter

2026-04-15 12:55:12 (CET)

Josefin Nanna Ellen Hedå
199209091868
Undertecknat med e-legitimation (BankID)

2026-04-15 09:48:13 (CET)

Nils Tony Strand
196912292031
Undertecknat med e-legitimation (BankID)

2026-04-15 11:28:23 (CET)

Bo Nilsson
196204111998
Undertecknat med e-legitimation (BankID)

2026-04-15 12:26:03 (CET)

Michael Blomqvist
195607102059
Undertecknat med e-legitimation (BankID)

2026-04-15 12:00:46 (CET)

Per-Gunnar Sundgren
195812131976
Undertecknat med e-legitimation (BankID)

2026-04-15 15:39:22 (CET)

Jan Andersson
195310231930
Undertecknat med e-legitimation (BankID)

2026-04-15 15:05:26 (CET)

Ylva Söderström
195005101067
Undertecknat med e-legitimation (BankID)

assently

Undertecknandet intygas av Assently

C Trygger ÅR 2025.pdf

Verifiera äktheten och integriteten av detta undertecknade dokument genom att skanna QR-koden till vänster.
Du kan också göra det genom att besöka https://app.assently.com/case/verify
SHA-512:
f685e74a62edf1190ea716a0fb822caac132f0bb51c17435477da150f529e6d0bc9c4eea0d9e92fd130b5bc48c5a2a015fa8a3a1145c6382c139c875f18c119c3

Om detta kvitto

Dokumentet är elektroniskt undertecknat genom e-signeringsplattformen Assently. Assently tillhandahålls av Assently AB, organisationsnummer 556828-8442, Sverige.

Ks § 172 Dnr KS 2026/288

Årsredovisning 2025 Carl Tryggers Stipendie- och understödsstiftelse

Bakgrund och ärendebeskrivning
Styrelsen har lämnat in årsredovisningen för tillsyn enligt stiftelsens stadgar. Revisionsberättelsen är utan anmärkningar.

Enligt stiftelsens stadgar har kommunfullmäktige att besluta om redovisningen fullgjorts på ett sätt som överensstämmer med god redovisningssed och om ändamålet uppfyllts.

Förvaltningens ståndpunkt
Förvaltningens ståndpunkt är att redovisningen för verksamhetsåret 2025 fullgjorts på ett sätt som överensstämmer med god redovisningssed och att ändamålet uppfyllts.

Finansiering
-

Förvaltningens förslag till beslut
att redovisningen för verksamhetsåret 2025 fullgjorts på ett sätt som överensstämmer med god redovisningssed och att ändamålet uppfyllts.

Beslutsunderlag
Årsredovisning 2025
Revisionsberättelse 2025

Claes Sjökvist (S) yrkar att ärendet bordläggs till nästkommande ordinarie sammanträde med kommunstyrelsen.

Ordförande finner efter hörande med kommunstyrelsen att ärendet beslutas enligt yrkande.

Kommunstyrelsen beslutar
att ärendet bordläggs till nästkommande ordinarie sammanträde med kommunstyrelsen.

Beslut till:
Kommundirektör

Au § 95 Dnr KS 2026/300 600

Avgifter barnomsorg

Bakgrund och ärendebeskrivning
Barn- och utbildningsverksamheten har sett behov av att uppdatera kommunens riktlinjer för tillämpning av maxtaxa inom förskola, pedagogisk omsorg och fritidshem. Maxtaxan är en nationell reglering som styr hur hög avgift en kommun får ta ut för plats i dessa verksamheter, och syftar till att avgifterna ska vara skäliga och lika över hela landet.

Skolverket fastställer årligen inkomsttak och avgiftsnivåer för maxtaxa utifrån förändringar i prisbasbeloppet. Kommuner som tillämpar maxtaxan enligt Skolverkets riktlinjer har rätt till statsbidrag.

De uppdaterade riktlinjerna tydliggör kommunens tillämpning av maxtaxan, bland annat vad gäller beräkning av avgifter, inkomstuppgifter, syskonrabatter och hantering av särskilda situationer. De innehåller också förtydligande gällande delad faktura samt hur avgiften tas ut över året.

Delad faktura kan tillämpas på tre olika vis:

Viktad faktura vilket innebär att när ett barn placeras på två placeringar med olika beräkningsgrundare så räknas dessa placeringar som delade och inkomsten kommer att viktas mellan dessa två familjer. Om inkomsten från familj 1 tillsammans med inkomsten från familj 2 överstiger den gällande maxinkomsten så fördelas maxinkomsten på de båda hushållen i relation till den sammanräknade inkomsten för både familj 1 och familj 2. Vid viktad faktura kan de olika familjerna räkan ut varandras inkomster vilket inte är förenligt med gällande regler för GDPR (Dataskyddsförordningen).

50/50
När ett barn placeras på två placeringar med olika beräkningsgrundare så räknas dessa placeringar som delade och halva avgiftsgrundande inkomsten används för båda dessa två familjer.

Delad faktura upp till halva maxinkomst
När ett barn placeras på två placeringar med olika beräkningsgrundare så räknas dessa placeringarsom delade och avgiftsgrundande inkomsten används för båda dessa två familjer upp till halv maxinkomst.

Avgiftsreducering
Från och med september det år barnet fyller tre år sker en avgiftsreducering med 22,5% av maxtaxan om placeringstiden överstiger 15 timmar per vecka till och med augusti månad det år barnet fyller 6 år. Social omsorg är undantagen från momsplikt. avgiftens fördelning över året. Reduceringen har tidigare varit 30%. Det har inneburit att vårdnadshavare har haft olika avgifter under året med en dyrare avgift under månaderna juni, juli och augusti.

Syftet är att säkerställa att tillämpningen sker rättssäkert, likvärdigt och i enlighet med gällande nationella regler.

Riktlinjerna föreslås börja gälla från och med den 1 januari 2027.

Förvaltningens ståndpunkt
Förvaltningen bedömer att uppdaterade riktlinjer är nödvändiga för att säkerställa att kommunens avgiftssystem följer Skolverkets aktuella nivåer och nationella bestämmelser. Riktlinjerna bidrar till ökad tydlighet för både vårdnadshavare och verksamheter, samt säkerställer att kommunen uppfyller villkoren för statsbidrag kopplat till maxtaxan.

Förvaltningen anser att riktlinjerna utgör ett väl avvägt förslag som skapar rättvisa och transparens i avgiftshanteringen.

Finansiering
Riktlinjerna innebär ingen förändring av kommunens totala budgetram. Avgiftsnivåerna justeras årligen i enlighet med de nivåer som fastställs av Skolverket, och påverkar därmed inte kommunens ekonomiska planering utöver vad som redan beaktas i gällande avgiftsmodell.

Förvaltningen kommer att säkerställa att fakturering och inkomstuppföljning sker enligt de uppdaterade nivåerna för 2026.

Förvaltningens förslag till beslut
att anta riktlinjer för tillämpning av maxtaxa inom förskola, pedagogisk omsorg och fritidshem vilket innebär:

att fördelning av maxtaxa genomförs efter modellen 50/50.

att vårdnadshavare faktureras jämt fördelat över kalenderårets 12 månader genom en avgiftsreducering på 22,5%,

att riktlinjerna träder i kraft den 2027-01-01.

att tidigare beslut om tillämpning av maxtaxa inom dessa verksamheter upphör att gälla från samma datum.

Beslutsunderlag
Riktlinjer för tillämpning av maxtaxa inom pedagogisk omsorg, förskola och fritidshem.

Tf barn- och utbildningschef Malin Pettersson föredrar ärendet.

Arbetsutskottet beslutar föreslå kommunstyrelsen besluta föreslå kommunfullmäktige besluta
att anta riktlinjer för tillämpning av maxtaxa inom förskola, pedagogisk omsorg och fritidshem vilket innebär:

att fördelning av maxtaxa genomförs efter modellen 50/50,

att vårdnadshavare faktureras jämt fördelat över kalenderårets 12 månader genom en avgiftsreducering på 22,5%,

att riktlinjerna träder i kraft den 2027-01-01,

att tidigare beslut om tillämpning av maxtaxa inom dessa verksamheter upphör att gälla från samma datum.

Beslut till:
Tf Barn- och utbildningschef

Regler och riktlinjer förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg

Antagen av	Kommunfullmäktige
Beslutsdatum	2026-XX-XX
Diarienummer	KS 2026/300
Giltighetstid	From 2027-01-01 tillsvidare

Boxholms kommun

Boxholms kommun

Innehåll

.....1

1. Inledning.....3

2. Gemensam vårdnad och växelvist boende.....3

3. Maxtaxa och avgifter.....3

4. Avgifter för förskola och pedagogisk omsorg.....3

5. Avgifter per månad i fritidshem.....4

6. Avgifter.....4

6.1 Beräkning av avgifter.....4

6.2 Avgiftsgrundande inkomst.....4

6.3 Undantag för avgiftsgrundande inkomst.....5

6.4 Hushåll.....5

6.5 Delad faktura.....5

7. Skyldighet att lämna inkomstuppgifter.....6

7.1 Anmälan av inkomständring.....6

7.3 Avgiftskontroll.....6

7.4 Lägre inkomst än uppgiven.....6

7.5 Högre inkomst än uppgiven.....7

8. Debitering.....7

8.1 Inkassokrav, dröjsmålsränta och utebliven betalning.....7

9. För egenföretagare.....8

10. Inkomstuppdatering.....8

1. Inledning

Varje år beräknar och informerar Skolverket kommunen om inkomsttaket och vad den högsta avgiften är för första, andra och tredje barnet i förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg. Boxholms kommun tillämpar maxtaxa. Det betyder att det finns en gräns för hur mycket du betalar i avgift för barn i förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg. Maxtaxan justeras varje år från 1 januari. Definition av hushåll: Hushåll avser ensamstående, makar eller sammanboende på samma adress med ett gemensamt barn eller tidigare gemensamt barn. För sammanboende beräknas avgiften på hushållets sammanlagda inkomst.

2. Gemensam vårdnad och växelvist boende

Om vårdnadshavare har gemensam vårdnad, bor på olika adresser i kommunen och barnet bor växelvis hos båda, ska båda vårdnadshavare vara platsinnehavare om båda behöver barnomsorg. Avgiften är baserad på den sammanlagda inkomsten i respektive hushåll, och kan innebära två avgifter för samma barn. De sammanlagda avgifter får dock inte överstiga avgiften för en plats.

3. Maxtaxa och avgifter

Maxtaxan baseras på ett inkomsttak. Boxholms kommun följer Skolverkets rekommendation för belopp gällande inkomster och taxor. Aktuella belopp publiceras årligen på Skolverkets hemsida. Inkomsttaket gäller kr/månad, och avgiften betalas för innevarande månad, 12 månader om året. Det yngsta barnet i hushållet räknas som barn 1.

4. Avgifter för förskola och pedagogisk omsorg

Barn 1: 3% av inkomsten, högst (se Skolverkets hemsida)
Barn 2: 2% av inkomsten, högst (se Skolverkets hemsida)
Barn 3: 1% av inkomsten, högst (Se Skolverkets hemsida)
Barn 4: Ingen avgift

Från och med september det år barnet fyller tre år sker en avgiftsreducering med 22,5% av maxtaxan om placeringstiden överstiger 15 timmar per vecka till och med augusti månad det år barnet fyller 6 år. Social omsorg är undantagen från momsplikt.

5. Avgifter per månad i fritidshem

Barn 1: 2% av inkomsten, högst (se Skolverkets hemsida)
Barn 2: 1% av inkomsten, högst (se Skolverkets hemsida)
Barn 3: 1% av inkomsten, högst (se Skolverkets hemsida)
Barn 4: Ingen avgift

6. Avgifter

6.1 Beräkning av avgifter

Vårdnadshavare i hushållet där barnet är folkbokfört debiteras avgift för placerade barn i icke skolpliktig verksamhet och kommunen tillämpar maxtaxa. Det innebär att avgiften är inkomstrelaterad men med en maximalt högsta avgift per barn.

6.2 Avgiftsgrundande inkomst

Det är den samlade bruttoinkomsten (inkomst före skatt) för varje hushåll som ligger till grund för avgiftens storlek. Med avgiftsgrundande inkomst avses lön innan skatt och andra skattepliktiga inkomster i inkomstslaget tjänst samt överskott i inkomstslaget näringsverksamhet enligt inkomstskattelagen (1999:1229) under bidragsåret.

Andra skattepliktiga inkomster

I samtliga fall avses ersättning eller bidrag brutto före skatt:

- Kostnadsersättning som överstiger avdragsgillt belopp (till exempel bilersättning och
- traktamente)
- Sjukpenning, sjukersättning, aktivitetsersättning
- Föräldrapenning
- Pensionsförmåner
- Livränta (den skattepliktiga delen)

- Ersättning i samband med arbetslöshet och/eller arbetsmarknadsåtgärder
- Familjebidrag i form av familjepenning vid värnpliktstjänstgöring
- Vårdbidrag för handikappade barn (60 procent av beloppet)
- Familjehemsersättning (arvodesdelen). I de fall hushållet enbart har familjehemsbarn
- placerade räknas inte den egna inkomsten
- Skattepliktiga naturaförmåner
- Konfliktersättning
- Utbildningsbidrag för doktorander

6.3 Undantag för avgiftsgrundande inkomst

- Underhållsbidrag, underhållsstöd
- Allmänt barnbidrag Statligt studiestöd
- Bostadsbidrag
- Handikappersättning
- Försörjningsstöd/Ekonomiskt bistånd/Socialbidrag
- Etableringsersättning
- Ersättning från Migrationsverket
- Barnpension

6.4 Hushåll

Vårdnadshavare i hushållet där barnet är folkbokfört debiteras avgift för placerade barn i förskoleverksamhet eller fritidshem. Med hushåll där barnet är folkbokfört avses ensamstående och makar. Med makar jämställs personer som, utan att vara gifta med varandra, lever tillsammans (dvs. under äktenskapsliknande förhållanden) och har gemensamt barn eller är folkbokförda på samma adress. För makar med såväl gemensamma som inte gemensamma barn beräknas avgiften på makarnas sammanlagda inkomster. Principen för avgiftsdebitering tillämpas för gifta/sammanboende oavsett om barnet är gemensamt eller inte. För familjehemsplacerade barn beräknas avgiften på inkomsterna i det hushåll där barnet är placerat.

6.5 Delad faktura

Delad faktura innebär att separerade vårdnadshavare med gemensam vårdnad om barnet/barnen ska ansöka om delad plats om båda vårdnadshavarna nyttjar platsen. De får då varsin faktura om båda vårdnadshavarna använder platsen i förskolan. Avgiften delas 50/50 mellan vårdnadshavare. Då utgår två fakturor som är baserade på inkomsterna i

respektive hushåll. Den totala avgiften för platsen kan aldrig överstiga maxtaxa. Om en av vårdnadshavarna säger upp sin del av platsen överlåts hela platsen till den andra vårdnadshavaren. Uppsägningstiden är en månad och avgift tas ut under uppsägningstiden.

7. Skyldighet att lämna inkomstuppgifter

Personer som ingår i hushållet där barnet är folkbokfört är skyldiga att skyndsamt inkomma med inkomstuppgifter via e-tjänst barnomsorg på Boxholms kommuns webbplats. I de fall det är två personer i hushållet kommer de att benämnas som inkomstgrundare 1 och 2. Inkomstgrundare 1 är fakturamottagare. Lämnas ingen inkomstuppgift debiteras hushållet den högsta avgiften

7.1 Anmälan av inkomständring

Varje inkomstgrundare är skyldig att skyndsamt lämna uppgift om inkomständring via e-tjänst Barnomsorg på Boxholms kommuns webbplats. Det är viktigt att redan från början lämna rätt inkomstuppgift för att få korrekt avgift – i annat fall kommer den korrekta avgiften att efterdebiteras hushållet.

7.3 Avgiftskontroll

Boxholms kommun genomför retroaktiv avgiftskontroll. Denna görs två år efter avgiftsåret utifrån slutgiltig taxering. Vid retroaktiv avgiftskontroll kan vårdnadshavare få återbetalning eller bli betalningsskyldig beroende på vilken inkomst som uppgetts under avgiftsåret. kontrollerar inlämnade inkomstuppgifter mot Skatteverkets uppgifter om taxerad inkomst. En kontroll av lämnade uppgifter kan även ske hos inkomstgrundarens arbetsgivare.

7.4 Lägre inkomst än uppgiven

Om inkomstgrundare 1 och/eller 2 har lämnat inkomstuppgifter till grund för avgiften som i själva verket varit högre än uppgiven inkomst samt att hushållet på grund av det har debiterats för låg avgift, kommer Boxholms kommun i samband med avgiftskontrollen efterdebitera mellanskillnaden.

7.5 Högre inkomst än uppgiven

Om inkomstgrundare 1 och/eller 2 har lämnat inkomstuppgifter till grund för avgiften som i själva verket varit högre än uppgiven inkomst samt att hushållet på grund av det har debiterats för låg avgift, kommer Boxholms kommun i samband med avgiftskontrollen efterdebitera mellanskillnaden.

8. Debitering

Barnomsorgsavgiften ska betalas 12 månader om året även om barnet varit frånvarande på grund av sjukdom eller ledighet. Vårdnadshavare betalar barnomsorgsavgift till barnets hemkommun, det vill säga till den kommun där barnet är folkbokfört. Detta gäller även om barnet antingen är inskriven i en fristående verksamhet eller i en annan kommuns verksamhet.

Avgiften debiteras enligt skriftlig överenskommelse från och med det datum som har angivits och till och med uppsägningstidens slut. Om barnets placering har påbörjats under pågående månad beräknas avgiften per dag och utgör 1/30 av aktuell månadsavgift. I de fall det är två personer i hushållet kommer de att benämnas som inkomstgrundare 1 och 2. Inkomstgrundare 1 är fakturamottagare.

8.1 Inkassokrav, dröjsmålsränta och utebliven betalning

Den som vid något tillfälle inte kan betala avgiften inom föreskriven tid ska snarast kontakta Boxholms kommuns ekonomienhet för att komma överens om ett nytt betalningstillfälle eller en delbetalning/avbetalningsplan. Sker ingen kontakt eller betalning inom föreskriven tid, skickas en påminnelse 10 dagar efter förfallodatum.

Om utebliven betalning fortsatt föreligger efter påminnelsen kommer ärendet efter 20 dagar att överlämnas till inkasso som debiterar dröjsmålsränta enligt räntelagen samt kostnader för inkasso. Vårdnadshavare får då ett skriftligt varsel om att platsen sägs upp. Vid fortsatt utebliven betalning överlämnas ärendet till Kronofogdemyndigheten.

60 dagar efter förfallodatum på fakturan sägs platsen upp från avgiftsbelagd del av placeringen om inte skulden betalas alternativt att en överenskommelse om avbetalning har gjorts.

Processen för utebliven barnomsorgsavgift följer kommunens rutin för fakturahantering. Vid flertalet uteblivna betalningar av barnomsorgsavgiften och om ingen upprättad överenskommelse kring avbetalningsplan har gjorts, kan detta medföra att barnet sägs upp från sin avgiftsbelagda plats. Innan platsen sägs upp gör kommunen alltid en bedömning utifrån ett barnperspektiv. Skulden kvarstår även om barnet förlorat platsen.

9. För egenföretagare

För egenföretagare används överskott i inkomstslaget "näringsverksamhet" enligt inkomstskattelagen som avgiftsgrundande inkomst.

10. Inkomstuppdatering

Hushållens inkomstuppgifter ska uppdateras vid förändringar. Om inkomstuppgifter ej lämnas/uppdateras av vårdnadshavare debiteras maxtaxa.

Au § 96 Dnr KS 2026/301 600

Regler och riktlinjer barnomsorg

Bakgrund och ärendebeskrivning
Kommunen har tidigare haft riktlinjer för barnomsorgen, beslutade 2025 och publicerade författningssamlingen som är tillgänglig på kommunens webbsida. Dokumentet finns under rubriken *Riktlinjer och strategier*.

De tidigare riktlinjerna beskrev inte tydligt på vilket sätt fritidshemmet regleras. För att säkerställa att kommunen följer gällande bestämmelser i skollagen har dokumentet därför reviderats och arbetats om så att det även innehåller barnomsorg kopplat till fritidshemmet. Revideringen innebär att riktlinjerna utvecklats i enlighet med både lagstiftning och de krav som kommunen ställer på verksamheten.

Den uppdaterade versionen fungerar som styrdokument för barnomsorgen gällande förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg och säkerställer att verksamheten bedrivs i enlighet med nuvarande regelverk och kommunens kvalitetskrav.

Förvaltningens ståndpunkt
Förvaltningen bedömer att de tidigare riktlinjerna från 2025 behövde uppdateras för att innehålla alla delar förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg på ett likvärdigt vis. Den reviderade och omarbetade versionen av riktlinjerna säkerställer att verksamheten följer skollagen samt kommunens egna kvalitetskrav.

Finansiering
Förslaget har ingen finansiell påverkan.

Förvaltningens förslag till beslut
att anta reviderade riktlinjer för förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg.

Beslutsunderlag
Regler och riktlinjer barnomsorg

Tf Barn- och utbildningschef Malin Petersson föredrar ärendet.

Arbetsutskottet beslutar föreslå kommunstyrelsen besluta föreslå kommunfullmäktige besluta
att anta reviderade riktlinjer för förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg.

Beslut till:
Tf Barn- och utbildningschef

Regler och riktlinjer förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg

Antagen av	Kommunfullmäktige
Beslutsdatum	2026-XX-XX
Diarienummer	KS 2026/301
Giltighetstid	From 2027-01-01 tillsvidare

Boxholms kommun

1. Inlending
2. Vem har rätt till förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg?
    2.1 Rätt till förskola
    2.2 Rätt till Fritidshem
3. Ansökan
    3.1 Förskola
    3.2 Fritidshem
    3.3 Ansökan vid inflytt till kommunen
    3.4 Ansökan vid folkbokföring i annan kommun
4. Antagningsregler
    4.1 Förskola
    4.2 Fritidshem
4.3 Erbjudande om plats
    4.4 Hemkommunen ansvarar för placering
    4.5 Allmän förskola i Boxholms Kommun
    4.6 Mottagande av barn från annan kommun
    4.7 Barn som flyttar från Boxholms kommun
    4.8 Byte av förskola till annan kommun
5. Barnets vistelsetid i förskoleverksamhet och på fritidshemmet
    5.1 Förskolan, pedagogisk omsorg och fritidshemmets öppettider
    5.2 Registrera tider, ändra tider och meddela ledighet
    5.3 Studiedagar
    5.4 Förvärvs- och skiftarbete
    5.5 Semester
    5.6 Studier, föräldraledig eller arbetssökande
    5.7 Sjukskrivning
6. Ansökan om utökad vistelsetid i förskolan
7. Uppsägning av plats
8. Avgifter
    8.1 Beräkning av avgifter
    8.2 Avgiftsgrundande inkomst
    8.3 Skyldighet att lämna inkomstuppgifter
    8.4 Debitering

1. Inlending

Detta dokument innehåller regler och riktlinjer för nyttjande av barnomsorg (förskola, fritidshem och annan pedagogisk omsorg) i Boxholms kommun. Det är bindande i sin helhet för kommunala verksamheter.

FAKTA:
Förskola och fritidshemmet ska stimulera barns utveckling och lärande samt erbjuda barnen en trygg omsorg. Verksamheten ska utgå från en helhetssyn på barnet och barnets behov och utformas så att omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet. Förskolan ska främja allsidiga kontakter och socilagemenskap och förbereda barnet för fortsatt utbildning(Skollagen kap 8. 2 §). Fritidshemmet ska Fritidshemmet ska stimulera elevernas utveckling och lärande samt erbjuda dem en meningsfull fritid och rekreation. Utbildningen ska utgå från en helhetssyn på eleven och elevens behov. (Skollagen kap 14 2 §)

2. Vem har rätt till förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg?

Rätten till plats i förskola regleras i skollagen kap. 8 och 14.

2.1 Rätt till förskola

Förskolan är en egen skolform och utgör det första steget i det svenska utbildningssystemet. Alla barn som är bosatta i Sverige har rätt till förskola fram till dess att de börjar skolan och omfattas av skolplikt.

Barn som är folkbokförda i Sverige och ännu inte påbörjat sin skolplikt ska erbjudas plats i förskolan. Kommunen är dock inte skyldig att tillhandahålla förskola under kvällar, nätter, helger eller i samband med större högtider.[1]

Pedagogisk omsorg är ett alternativ till förskola eller fritidshem. Det kan till exempel bedrivas i vårdgivarens eget hem eller i en särskild lokal. Verksamheten regleras i skollagen, främst i kapitel 25.

2.2 Rätt till Fritidshem

Det finns två grunder för placering i fritidshemmet eller annan pedagogisk omsorg som motsvarar fritidshem. Grund för placering påverkar både vistelsetid och avgift.

Elev i grundskola eller i anpassad grundskola ska erbjudas plats i fritidshem i den omfattning det behövs med hänsyn till föräldrarnas förvärvsarbete eller studier eller om barnet har ett eget behov på grund av familjens situation i Övrigt.

Elever ska erbjudas fritidshem om de på grund av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling i form av sådan utbildning.

3. Ansökan

Barnets vårdnadshavare gör en ansökan om plats via Boxholms kommuns webbplats.Vid ansökan ska barnets vårdnadshavare göra fem rangordnade val. En ansökan kan göras så snart barnet har ett personnummer. Datum för ansökan ligger till grund för kötiden.

3.1 Förskola

Ansökan ska göras senast 4 månader före önskad placeringsstart.

3.2 Fritidshem

Ansökan ska göras så snart som möjligt när behovet uppstår.

3.3 Ansökan vid inflytt till kommunen

Om barnet inte är folkbokfört i Boxholms kommun vid ansökningstillfället kan barnets vårdnadshavare ändå ansöka om en plats via kommunens webbplats.

3.4 Ansökan vid folkbokföring i annan kommun

Om barnet inte bor i Boxholm kommun, men vårdnadshavare önskar en förskoleplats i kommunen, ansvarar vårdnadshavare själva för att kontakta förvaltningen genom barnochutbildning@boxholm.se. Kommunen kan endast erbjuda placering i mån av plats och med hänsyn till antal barn i kö. Förtursregler gäller inte.

FAKTA:
Ett barn har rätt till att bli mottagen i förskola med offentlig huvudman i en annan kommun än hemkommunen om barnet med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få gå i den kommunens förskola (Skollagen 13 §).

4. Antagningsregler

Placering i förskoleverksamhet och fritidshem

När barnet kan erbjudas en plats i en förskoleverksamhet (för förskolan gäller senast inom 4 månader för fritidshemmet gäller snarast) skapas ett erbjudande i IST Home Skola som vårdnadshavare i sin tur ska besvara. När ett erbjudande om plats accepteras, godtar också vårdnadshavare Boxholms kommuns regler och riktlinjer för förskola och pedagogisk omsorg.

Vårdnadshavare som lever i hushållsgemenskap har en placering för varje barn.

Vårdnadshavare som inte har gemensamt hushåll men gemensam vårdnad har en egen placering för respektive barn om båda utnyttjar barnomsorgen. Ett barn kan endast vara inskriven på en fritidshemsavdelning. Detta gäller oavsett om barnet bor växelvis hos vårdnadshavarna inom samma kommun eller i olika kommuner.

Vårdnadshavarna ansvarar för att komma överens om vilken förskoleverksamhet de önskar att barnet ska vara placerat på. Om vårdnadshavarna inte är överens om val av förskola avgör barnets folkbokföringsadress var barnet ska placeras.

4.1 Förskola

Följande prioriteringsordning gäller:

1. Barn i behov av särskilt stöd på grund av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling i form av förskola (Separat beslut av rektor) samt barn som fyllt 5 år och inte har plats i förskolan.
2. Barn som har syskon på samma förskola (Syskonförtur)
3. Överflyttningar
4. Ködatum

Ett barn kan ha rätt till en plats eller till utökad tid i förskoleverksamheten på grund av familjens situation eller om barnet av fysiska, psykiska eller andra skäl bedöms ha behov av en sådan plats.

För barn med syskon folkbokförda på samma adress som redan går på förskolan har barnet företrädesrätt till samma förskola som syskonet. Om syskonet har slutat på förskolan när barnet börjar gäller inte syskonförtur. Syskonförtur gäller inte mellan förskola och skola.

Det datum som vårdnadshavare registrerar en ansökan via Boxholm kommuns webbplats gäller som ködatum. Om önskat startdatum eller förskoleplats ändras, behåller barnet det ursprungliga datumet.

4.2 Fritidshem

Plats i fritidshem ska erbjudas snarast efter att ansökan lämnats in. Plats på fritidshem ska erbjudas på det fritidshem som är kopplat till elevens skola. Plats på annat fritidshem kan ges av särskilda skäl och i mån av plats. Särskilt skäl kan vara elev på anpassad grundskola som har behov av plats i fritidshemmet på hemorten.

4.3 Erbjudande om plats

4.4 Hemkommunen ansvarar för placering

Förskola
Boxholms kommun ansvarar för att alla barn som är berättigade till förskola inom kommunen erbjuds en plats. Om särskilda skäl föreligger kan Boxholms kommun komma överens med en annan kommun om att ta emot barn vars utbildning hemkommunen ansvarar för.

Med kommunal platsgaranti avses att Boxholms kommun ska erbjuda plats i en kommunal förskola för barn som ställts i kö senast fyra månader före önskat placeringsdatum.

Platsgarantin gäller inte för barn som redan har en förskoleplats och där vårdnadshavare önskar byta förskola. Om det inte finns plats på den önskade förskolan, innebär platsgarantin att barnet erbjuds plats på en annan förskola med lediga platser – så nära barnets hem som möjligt. Byte av förskola görs under augusti månad.

Om vårdnadshavare tackar nej till erbjuden plats, eller inte svarar inom angiven tid, förfaller platsgarantin.

Barn som av fysiska, psykiska eller andra skäl har behov av särskilt stöd i sin utveckling i form av förskola ska skyndsamt erbjudas förskola.

Fritidshem

Plats i fritidshem ska erbjudas snarast efter att ansökan lämnats in. Plats på fritidshem ska erbjudas på det fritidshem som är kopplat till elevens skola. Plats på annat fritidshem kan ges av särskilda skäl och i mån av plats. Särskilt skäl kan vara elev på anpassad grundskola som har behov av plats i fritidshemmet på hemorten.

4.5 Allmän förskola i Boxholms Kommun

Allmän förskola erbjuds tre timmar per dag under skoldagar från och med höstterminen det år då barnet fyller tre år. Tiden som erbjuds är klockan 8.15-11.15 och verksamheten är avgiftsfri.

Den allmänna, avgiftsfria förskolan omfattar inte närvaro under månaderna juni, juli, augusti och jullovet enligt Boxholms kommuns läsårstider.

Enligt skollagen är hemkommunen skyldig att erbjuda minst 525 timmar avgiftsfri förskola per år, vilket motsvarar 15 timmar per vecka under skolans läsår. För barn som omfattas av allmän förskola men är placerade mer än 15 timmar per vecka, görs en automatisk avgiftsreducering motsvarande ¼ av maxtaxan.
Allmän förskola kan endast erbjudas inom ramen för förskoleverksamheten. Barn som är placerade i pedagogisk omsorg har dock rätt till en plats i förskola motsvarande 525 timmar per år. Även för dessa barn gäller motsvarande avgiftsreducering som för barn i förskolan.

Uppsökande verksamhet

Kommunen har som hemkommun ett ansvar att uppsöka och ta kontakt med vårdnadshavare till de barn som inte har en plats i förskola. Det ska göras första gången inför hösten det året barnet fyller tre år.

Information om förskolans syfte och barnets rätt till förskola skickas ut under vårterminen inför förskoleplacering till hösten för barn som inte har någon förskoleplacering. För mer information om Boxholms kommuns uppsökande verksamhet, se Boxholms kommuns webbplats.

4.6 Mottagande av barn från annan kommun

Boxholms kommun kan ta emot förskolebarn från en annan kommun. Innan kommunen fattar beslut om sådant mottagande inhämtar kommunen ett

yttrande från barnets hemkommun. Förutsättningar för mottagande är platstillgång och att barnets hemkommun ersätter Boxholms kommun med fastställt grundbelopp för barnet.

4.7 Barn som flyttar från Boxholms kommun

Om ett barn som har en plats i Boxholms kommuns förskoleverksamhet flyttar och byter folkbokföringskommun, kan platsen behållas. Förutsättningar för detta är att verksamheten kan bekräfta att så är möjligt samt att barnets nya hemkommun betalar grundbelopp för barnet.

4.8 Byte av förskola till annan kommun

Vårdnadshavare till ett barn som har en plats och är folkbokförd i Boxholms kommun som önskar plats på förskola i en annan kommun, ansvarar själv för att kontakta den andra kommunen. Det är den mottagande kommunens riktlinjer för placering som gäller.

5. Barnets vistelsetid i förskoleverksamhet och på fritidshemmet

Den tid under dagen som barnet är på förskolan kallas för vistelsetid. Barnets vistelsetid kan se olika ut beroende på barnets eget behov eller vårdnadshavares behov av omsorg

5.1 Förskolan, pedagogisk omsorg och fritidshemmets öppettider

Förskolans ordinarie öppettider

Barn ska från och med ett års ålder erbjudas förskola i den omfattning det behövs med hänsyn till vårdnadshavares förvärvsarbete eller studier eller om barnet har ett eget behov på grund av familjens situation i övrigt.

Öppettider för olika förskolor kan variera med hänsyn till vårdnadshavares behov och det kan förekomma att närliggande förskolor samarbetar vid öppningar och stängningar. Samtliga förskolor är stängda alla helgdagar.

Pedagogisk omsorgs öppettider
Pedagogisk omsorg håller öppet maximalt 50 timmar per vecka, vardagar under dagtid (ramtid). Barnets vistelsetid förläggs i samråd med ansvarig för verksamheten. All pedagogisk omsorg är stängd midsommarafton, julafton och nyårsafton

Fritidshemmets ordinarie öppettider
Fritidshem är öppet helgfri vardag mellan 06.00 och 18.30. Fritidshemmet har stängt fem studiedagar per år.

Under sommar- och jullov är flera fritidshemsavdelningar eller fritidshem sammanslagna. Den som behöver fritidshem under dessa perioder eller under någon av fritidshemmets studiedagar meddelar detta till fritidshemmet. Fritidshemmen informerar vårdnadshavare om sista datum för ansökan om fritidshem under lov och studiedagar.

FAKTA: Barnets rätt
Barnet har en egen rätt till förskola även om barnets vårdnadshavare inte har behov av omsorg. Det kan exempelvis vara så att barnet har ett eget behov på grund av familjens situation i övrigt (Skollagen kap 8. 5§)(Skollagen 14 kap. 6§). Vid alla beslut som rör barn ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa (Barnkonventionen).

5.2 Registrera tider, ändra tider och meddela ledighet
Barnets vistelsetid/schema ska registreras via IST Home Skola. Mer information hittar du på Boxholms kommuns webbplats.

Ändringar av barnets vistelsetid ska vara verksamheten tillhanda senast två veckor innan ändringen ska börja gälla. Här avses inte semester, se rubrik Semester. Kortare, tillfälliga schemaförändringar ska ske i samråd med förskoleverksamheten och fritidsverksamheten och registreras i systemet.

Det är vårdnadshavares ansvar att meddela förskolan, pedagogisk omsorg eller fritidshemmet om ledigheter. Längre ledighet än två månader ska förankras med förvaltningen genom barnochutbildning@boxholm.se. Om det inte förankras med förvaltningen så kommer platsen att sägas upp.

5.3 Studiedagar
Förskolor, pedagogisk omsorg och fritidshemmet får stänga fem dagar per år för planering, utvärdering och fortbildning (studiedagar).

Förskolor får därutöver stänga klockan 16.00 två dag per termin för personalmöte. Förskolor och fritidshem är skyldiga att ordna omsorg för de barn vars vårdnadshavare har behov av det.

Under förskoleverksamhets planeringsdagar, under längre lov och under semesterperioder kan samverkan ske mellan förskoleverksamheter och mellan avdelningar på fritidshemmen, vilket kan innebära att barnet kan få vistas i en annan förskola i pedagogisk omsorg eller i annat fritidshem. Vid en sådan samverkan planerar verksamheten utifrån barnens behov av trygghet och kontinuitet. Förskoleverksamheter och fritidsverksamheten ska informera berörda vårdnadshavare minst två månader innan den planerade stängningen. Vårdnadshavare ska i sin tur anmäla sitt omsorgsbehov till förskoleverksamhet eller till fritidshemmet minst fyra veckor innan den planerade stängningen.

5.4 Förvärvs- och skiftarbete

Barnets vistelsetid i förskoleverksamhet, pedagogisk omsorg eller på fritidshemmet motsvarar vårdnadshavares arbetstid inklusive restid. Verksamheten har rätt att begära intyg från arbetsgivare för att styrka vårdnadshavares arbetstid. För skiftarbetande vårdnadshavare erbjuds närvaro i förskoleverksamhet motsvarande arbetets omfattning, oavsett när under veckan vårdnadshavaren arbetar. Om vårdnadshavare arbetar skift och behöver få sova räknas detta också som arbetstid.

5.5 Semester

Boxholms kommun värnar om att alla barn ges möjlighet till sammanhängande ledighet. När vårdnadshavare har semester eller av annan anledning är ledig, exempelvis från studier eller vid tjänstledighet, ska barnet vara ledigt från förskoleverksamheten eller fritidshemmet. Förskolans och fritidshemmets rektor har rätt att ta in relevanta intyg som styrker tidpunkten för vårdnadshavares semesterperiod. Undantag kan göras vid särskilda skäl och om det kan styrkas att barnets rätt till vila och fritid säkerställs på ett annat sätt. Rektor fattar beslut om undantag.

FAKTA: Barns ledighet
Barnet har rätt till vila och fritid, lek och rekreation anpassad till barnets ålder och rätt att fritt delta i det kulturella konstnärliga livet. (Artikel 31 Barnkonventionen).

5.6 Studier, föräldraledig eller arbetssökande

Med studier avses utbildning som är studiemedelsberättigad samt svenska för invandrare (SFI). Barnets rätt till vistelsetid är densamma som vårdnadshavares tid för studier samt restid. När vårdnadshavaren har lov/uppehåll mellan terminerna är barnet ledigt från förskolan eller fritidshem. Rektor har rätt att begära intyg från anordnare för utbildningen för att styrka vårdnadshavares studietid.

Barn, vars föräldrar är föräldralediga enligt föräldraledighetslagen (1995:584) för vård av annat barn eller är arbetssökande, ska från och med ett års ålder erbjudas förskola under minst tre timmar per dag eller 15 timmar i veckan. Det är förskoleverksamheten som avgör hur timmarna fördelas över veckan.

Vårdnadshavare till barn i Boxholms kommun kan välja mellan:

- En vistelsetid på 5 timmar, tre dagar i veckan mellan klockan 8.30-13.30. Tisdag till torsdag.

5.7 Sjukskrivning

Är vårdnadshavare sjukskriven från arbete eller studier har barnet rätt till samma vistelsetid som 8 kap. 6 § skollagen innan sjukskrivningen. Rektor kan begära in intyg som styrker sjukskrivningen samt arbetsschema. Är vårdnadshavare sjukskriven under sin föräldraledighet för vård av annat barn, har barnet rätt till samma vistelsetid på förskolan som gällde före föräldraledigheten under de kalenderdagar som ingen tar ut föräldraledighetsdagar. Rektor kan begära in intyg som styrker att föräldraledighetsdagar inte tas ut.

5.8 Permittering

Permittering innebär att en person är tillfälligt arbetsbefriad av sin arbetsgivare, men fortfarande har kvar sin anställning. Är vårdnadshavare permitterad från sitt arbete gäller följande:

• Innebär permitteringen att vårdnadshavare är helt arbetsbefriad, har barnet rätt till en vistelsetid motsvarande reglerna för föräldraledighet/arbetssökande.

• Innebär permitteringen att vårdnadshavare är arbetsbefriad på deltid och står till arbetsgivarens förfogande, har barnet rätt till en vistelsetid som motsvarar vårdnadshavares nya arbetstid inklusive resväg.

Det räcker med att en av barnets vårdnadshavare är permitterad för att detta ska

gälla.

6. Ansökan om utökad vistelsetid i förskolan

Om ett barn har ett eget behov kopplat till familjens situation eller om barnet av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver stöd i sin utveckling i form av förskola, kan barnets vårdnadshavare ansöka om utökad vistelsetid i förskolan.[7] En prövning behöver alltid ske utifrån barnets eget behov i det enskilda fallet. Att ett barn har behov av särskilt stöd innebär inte att barnet automatiskt har rätt till utökad vistelsetid.

Utökad vistelsetid beviljas alltid tidsbegränsat och kan behovsprövas löpande. Om det finns två vårdnadshavare ska bådas situation kopplat till sysselsättning beskrivas. I de fall behovet avser fler än ett barn krävs en ansökan per barn. En utökad vistelsetid påbörjas efter att beslut fattats av rektor.

7. Uppsägning av plats

Uppsägning görs av barnets vårdnadshavare på Boxholms kommuns webbplats senast en månad innan barnet ska sluta. Uppsägningstiden räknas från det datum uppsägningen registrerats och en månad framåt. Avgiften beräknas per dag och utgör 1/30 av aktuell månadsavgift. Avgiften ska betalas under uppsägningstiden oavsett om platsen nyttjas eller inte. Vid övergång från förskola till förskoleklass upphör förskoleplaceringen helgen vecka 31. Platsen behöver därför inte sägas upp. För information om hur en ansökan om fritidshemsplacering görs, se Boxholms kommuns webbplats.

8. Avgifter

8.1 Beräkning av avgifter

Vårdnadshavare i hushållet där barnet är folkbokfört debiteras avgift för placerade barn i icke skolpliktig verksamhet och kommunen tillämpar maxtaxa. Det innebär att avgiften är inkomstrelaterad men med en maximalt högsta avgift per barn.

8.2 Avgiftsgrundande inkomst

Det är den samlade bruttoinkomsten (inkomst före skatt) för varje hushåll som ligger till grund för avgiftens storlek. Med avgiftsgrundande inkomst avses lön

innan skatt och andra skattepliktiga inkomster i inkomstslaget tjänst samt överskott i inkomstslaget näringsverksamhet enligt inkomstskattelagen (1999:1229) under bidragsåret.

Andra skattepliktiga inkomster

I samtliga fall avses ersättning eller bidrag brutto före skatt:

- Kostnadsersättning som överstiger avdragsgillt belopp (till exempel bilersättning och
- traktamente)
- Sjukpenning, sjukersättning, aktivitetsersättning
- Föräldrapenning
- Pensionsförmåner
- Livränta (den skattepliktiga delen)
- Ersättning i samband med arbetslöshet och/eller arbetsmarknadsåtgärder
- Familjebidrag i form av familjepenning vid värnpliktstjänstgöring
- Vårdbidrag för handikappade barn (60 procent av beloppet)
- Familjehemsersättning (arvodesdelen). I de fall hushållet enbart har familjehemsbarn
- placerade räknas inte den egna inkomsten
- Skattepliktiga naturaförmåner
- Konfliktersättning
- Utbildningsbidrag för doktorander

Till avgiftsgrundande inkomst räknas inte

- Underhållsbidrag, underhållsstöd
- Allmänt barnbidrag Statligt studiestöd
- Bostadsbidrag
- Handikappersättning
- Försörjningsstöd/Ekonomiskt bistånd/Socialbidrag
- Etableringsersättning
- Ersättning från Migrationsverket
- Barnpension

Hushåll

Vårdnadshavare i hushållet där barnet är folkbokfört debiteras avgift för placerade barn i förskoleverksamhet eller fritidshem. Med hushåll där barnet är folkbokfört avses ensamstående och makar. Med makar jämställs personer som, utan att vara gifta med varandra, lever tillsammans (dvs. under äktenskapsliknande förhållanden) och har gemensamt barn eller är folkbokförda på samma adress. För makar med såväl gemensamma som inte

gemensamma barn beräknas avgiften på makarnas sammanlagda inkomster. Principen för avgiftsdebitering tillämpas för gifta/sammanboende oavsett om barnet är gemensamt eller inte. För familjehemsplacerade barn beräknas avgiften på inkomsterna i det hushåll där barnet är placerat.

Platsinnehavare
Platsinnehavare är normalt den som är vårdnadshavare för barnet. Om vårdnadshavarna har delat boende, och båda är i behov av plats, är var och en platsinnehavare för sin del. Plats erbjuds på en förskola som vårdnadshavarna delar på. Barn som bor växelvis hos båda sina vårdnadshavare i olika kommuner erbjuds endast plats i den kommun där barnet är folkbokförd. Vuxen som sammanbor med barnens vårdnadshavare har inte skyldighet att ha tillsyn över barnen.

8.3 Skyldighet att lämna inkomstuppgifter

Personer som ingår i hushållet där barnet är folkbokfört är skyldiga att skyndsamt inkomma med inkomstuppgifter via e-tjänst barnomsorg på Boxholms kommuns webbplats. I de fall det är två personer i hushållet kommer de att benämnas som inkomstgrundare 1 och 2. Inkomstgrundare 1 är fakturamottagare. Lämnas ingen inkomstuppgift debiteras hushållet den högsta avgiften

Anmälan av inkomständring
Varje inkomstgrundare är skyldig att skyndsamt lämna uppgift om inkomständring via e-tjänst Barnomsorg på Boxholms kommuns webbplats. Det är viktigt att redan från början lämna rätt inkomstuppgift för att få korrekt avgift – i annat fall kommer den korrekta avgiften att efterdebiteras hushållet.

Delad faktura
Delad faktura innebär att separerade vårdnadshavare med gemensam vårdnad om barnet/barnen ska ansöka om delad plats om båda vårdnadshavarna nyttjar platsen. De får då varsin faktura om båda vårdnadshavarna använder platsen i förskolan. Avgiften delas 50/50 mellan vårdnadshavare. Då utgår två fakturor som är baserade på inkomsterna i respektive hushåll. Den totala avgiften för platsen kan aldrig överstiga maxtaxa. Om en av vårdnadshavarna säger upp sin del av platsen överlåts hela platsen till den andra vårdnadshavaren. Uppsägningstiden är en månad och avgift tas ut under uppsägningstiden.

Avgiftskontroll
Boxholms kommun genomför retroaktiv avgiftskontroll. Denna görs två år

efter avgiftsåret utifrån slutgiltig taxering. Vid retroaktiv avgiftskontroll kan vårdnadshavare få återbetalning eller bli betalningsskyldig beroende på vilken inkomst som uppgetts under avgiftsåret. kontrollerar inlämnade inkomstuppgifter mot Skatteverkets uppgifter om taxerad inkomst. En kontroll av lämnade uppgifter kan även ske hos inkomstgrundarens arbetsgivare.

Lägre inkomst än uppgiven
Om inkomstgrundare 1 och/eller 2 har lämnat inkomstuppgifter till grund för avgiften som i själva verket varit högre än uppgiven inkomst samt att hushållet på grund av det har debiterats för låg avgift, kommer Boxholms kommun i samband med avgiftskontrollen efterdebitera mellanskillnaden.

Högre inkomst än uppgiven
Om inkomstgrundare 1 och/eller 2 har lämnat inkomstuppgifter till grund för avgiften som i själva verket varit högre än uppgiven inkomst samt att hushållet på grund av det har debiterats för låg avgift, kommer Boxholms kommun i samband med avgiftskontrollen efterdebitera mellanskillnaden.

8.4 Debitering

Barnomsorgsavgiften ska betalas 12 månader om året även om barnet varit frånvarande på grund av sjukdom eller ledighet. Vårdnadshavare betalar barnomsorgsavgift till barnets hemkommun, det vill säga till den kommun där barnet är folkbokfört. Detta gäller även om barnet antingen är inskriven i en fristående verksamhet eller i en annan kommuns verksamhet.

Avgiften debiteras enligt skriftlig överenskommelse från och med det datum som har angivits och till och med uppsägningstidens slut. Om barnets placering har påbörjats under pågående månad beräknas avgiften per dag och utgör 1/30 av aktuell månadsavgift. I de fall det är två personer i hushållet kommer de att benämnas som inkomstgrundare 1 och 2. Inkomstgrundare 1 är fakturamottagare.

Inkassokrav, dröjsmålsränta och utebliven betalning
Den som vid något tillfälle inte kan betala avgiften inom föreskriven tid ska snarast kontakta Boxholms kommuns ekonomienhet för att komma överens om ett nytt betalningstillfälle eller en delbetalning/avbetalningsplan. Sker ingen kontakt eller betalning inom föreskriven tid, skickas en påminnelse 10 dagar efter förfallodatum.

Om utebliven betalning fortsatt föreligger efter påminnelsen kommer ärendet

efter 20 dagar att överlämnas till inkasso som debiterar dröjsmålsränta enligt räntelagen samt kostnader för inkasso. Vårdnadshavare får då ett skriftligt varsel om att platsen sägs upp. Vid fortsatt utebliven betalning överlämnas ärendet till Kronofogdemyndigheten.

60 dagar efter förfallodatum på fakturan sägs platsen upp från avgiftsbelagd del av placeringen om inte skulden betalas alternativt att en överenskommelse om avbetalning har gjorts.

Processen för utebliven barnomsorgsavgift följer kommunens rutin för fakturahantering. Vid flertalet uteblivna betalningar av barnomsorgsavgiften och om ingen upprättad överenskommelse kring avbetalningsplan har gjorts, kan detta medföra att barnet sägs upp från sin avgiftsbelagda plats. Innan platsen sägs upp gör kommunen alltid en bedömning utifrån ett barnperspektiv. Skulden kvarstår även om barnet förlorat platsen.

Datum
2026-10-26

Diarienummer
KS 2026/349 026

Kommunstyrelsens förvaltning

Handläggare
Fredrik Svaton
Administrativ chef
+46702985530
fredrik.svaton@boxholm.se

Mottagare
KS

Rapportering om sjukfrånvarostatistik

HR-chef Magdalena Bergvall rapporterar om sjukfrånvarostatistik jan-sept.

_____

KS
2026-11-03

Sjukfrånvarostatistik
januari-september
Antal anställda
Nyanställda

Boxholms kommun

2025-12-17

Sjukfrånvaro

Sjuktal för perioden januari-september respektive år.

	2024		2025		2026	
	Totalt	**Hälsotal 60 dgr +**	**Totalt**	**Hälsotal 60 dgr +**	**Totalt**	**Hälsotal 60 dgr +**
Samtliga anställda	7,9 %	36,4 %	6,51 %	37,99 %	6,54 %	36,97 %
Kvinnor	8,6 %	35,8 %	6,78 %	37,30 %	6,89 %	36,28 %
Män	5,5 %	40,1 %	5,51 %	41,18 %	5,28 %	40,26 %
Ålder 0 - 29 år	5,8 %	3,2 %	4,68 %	4,68 %	3,90 %	9,10 %
Ålder 30 - 49 år	8,9 %	42,3 %	5,75 %	33,38 %	5,99 %	27,51 %
Ålder 50 - 99 år	7,9 %	39,4 %	7,70 %	46,86 %	7,90 %	47,72 %

Boxholms kommun

Sjukfrånvaro

Sjuktal för perioden januari - september respektive år.

	2024	2025	2026
Socialförvaltningen	9,2 %	7,32 %	7,53 %
Barn och utbildning	6,0 %	6,49 %	6,14 %
Kommunledning	8,8 %	4,08 %	5,22 %
Kultur och Turism		4,94 %	1,74 %
Samhällsbyggnad		1,46 %	1,43 %

Boxholms kommun

Antal nyanställda

Mellan 2026-05-01-2026-09-30 har 16 anställningar gjorts

Typ av nyanställning	**Antal**
Förlängning (av vik eller annan tidsbegränsad anställning)	0
Ersättning	14
Utökning	1 (HR konsult som hyrs ut till Ydre)
Inlasad	0
Vikariat	1
Div (höjd syss,grad, byte av tjänst)	0
Totalt	**16**

Boxholms kommun

Antal anställda i kommunen 2026-09-30

	2022	2023	2024	2025	2026
Tillsvidare	449	435	440	438	421
Vik, mån anst	41	32	43	20	23

Boxholms kommun

Malin Petersson
telefonnr

Mottagare
Postadress
postnummer postort

Remissvar över betänkandet Spetsutbildning i musik i grundskolan – en försöksverksamhet (Ds 2026:13)

Sammanfattning

Promemorian föreslår en 12-årig försöksverksamhet med spetsutbildning i musik i grundskolan från läsåret 2028/2029. Syftet är att ge elever med särskild begåvning möjlighet att utvecklas inom musik, samt att stärka det svenska musiklivet. Boxholms kommun anser att estetiskt lärande och ett starkt kulturliv är viktigt för barn och unga.

Boxholms kommun avstyrker förslaget utifrån följande bedömningar:

Förslaget innebär en tidig urvalsprocess med färdighetsprov i årskurs 1 (för 6–7-åringar). Vilket strider mot principen om en likvärdig skola

Det finns en risk för snedrekrytering, då elever från hem med god socioekonomisk bakgrund samt tidigare tillgång till instrument och privatundervisning har större förutsättningar att klara färdighetsproven.

Förslaget bedöms i huvudsak komma elever i större tätorter till del. Fjärrundervisning kan inte helt ersätta fysisk instrumentalundervisning eller kompensera för regionala skillnader.

Boxholms kommun bedömer att riktade statsbidrag till spetsutbildningar riskerar att påverka resurser och lärarförsörjning i den ordinarie grundskolan och Kulturskolan negativt. Boxholms kommun anser att resurserna gör större nytta om de istället används för att stärka Den ordinarie musikundervisningen och Kulturskolans tillgänglighet för alla elever.

Vi håller med om de synpunkter och risker som underlaget tar upp bland annat

Undanträngning av övriga estetiska ämnen och praktiska ämnen, arbetsbelastning, prestations press och hälsa och risk för social snedrekrytering och elitism.

Representanter för musikhögskolorna avrådde från att skapa utrymme för spetsämnet genom att skära ner på andra estetiska ämnen eller idrott och hälsa, då bred estetisk stimulans samt fysisk hälsa är avgörande för en musiker

Beslut och handläggning

Beslut i detta ärende har fattats av Kommunstyrelsens arbetsutskott.

Föredragande har varit Malin Petersson, tillförordnad chef för barn och utbildning i Boxholms kommun.

Kommunstyrelsens förvaltning

Handläggare
Fredrik Svaton
Administrativ chef
+46702985530
fredrik.svaton@boxholm.se

Mottagare
KS/KF

Revidering av miljöbalkstaxan

Bakgrund och ärendebeskrivning

Till miljönämndens taxa för prövning och tillsyn enligt miljöbalken och strålskyddslagen finns en taxebilaga med fasta årliga avgifter.

För verksamhetsgruppen jordbruk/djurhållning är tillsynstiden differentierad utifrån verksamhetens prövningsnivå.

För tillståndspliktiga verksamheter är tillsynstiden 9 timmar per år. Miljökontoret planerar tillsynen så att dessa verksamheter får tillsyn med platsbesök om 9 timmar varje år.

För anmälningspliktiga verksamheter är tillsynstiden 6 timmar per år, vilket innebär att tillsyn med platsbesök motsvarande 12 timmar planeras vartannat år.
För verksamheter under anmälningspliktig nivå är tillsynstiden 3 timmar per år, vilket innebär att tillsyn med platsbesök motsvarande 9 timmar planeras vart tredje år.

Miljönämnden föreslår en ändring av tillsynstiden för anmälningspliktig djurhållning med verksamhetskod 1.20 från 6 timmar till 4,5 timmar per år. Ändringen innebär i praktiken att samtliga verksamheter inom verksamhetsgruppen får tillsyn med platsbesök med samma tidsåtgång, men med olika tillsynsintervall.

Förvaltningens ståndpunkt

Förvaltningen ställer sig bakom förslaget från Miljönämnden.

Finansiering

-

Förvaltningens förslag till beslut
att ändra taxa för prövning och tillsyn enligt miljöbalken och strålskyddslagen genom att sänka tillsynstiden för anmälningspliktig djurhållning från 6 timmar till 4,5 timmar,

att reviderade taxan börjar gälla efter likalydande beslut från kommunfullmäktige i Mjölby och Ödeshögs kommuner.

Beslutsunderlag
Protokoll Miljönämnden 2026-10-13.

Beslutet expedieras till
Miljöchef
Författningssamling

Henrik Remmerfelt
Kommunchef

Mjölby-, Boxholms- och Ödeshögs kommun, Miljönämnden 2026-10-13

§ 82 Diarienummer: MN-2026-1631

Miljöbalkstaxa, förslag på mindre ändring

Bakgrund

Till miljönämndens taxa för prövning och tillsyn enligt miljöbalken och strålskyddslagen finns en taxebilaga med fasta årliga avgifter. För verksamhetsgruppen jordbruk/djurhållning är tillsynstiden differentierad utifrån verksamhetens prövningsnivå.

För tillståndspliktiga verksamheter är tillsynstiden 9 timmar per år. Miljökontoret planerar tillsynen så att dessa verksamheter får tillsyn med platsbesök om 9 timmar varje år.

För anmälningspliktiga verksamheter är tillsynstiden 6 timmar per år, vilket innebär att tillsyn med platsbesök motsvarande 12 timmar planeras vartannat år.

För verksamheter under anmälningspliktig nivå är tillsynstiden 3 timmar per år, vilket innebär att tillsyn med platsbesök motsvarande 9 timmar planeras vart tredje år.

Sammanfattning

Miljönämnden föreslår en ändring av tillsynstiden för anmälningspliktig djurhållning med verksamhetskod 1.20 från 6 timmar till 4,5 timmar per år. Ändringen innebär i praktiken att samtliga verksamheter inom verksamhetsgruppen får tillsyn med platsbesök med samma tidsåtgång, men med olika tillsynsintervall.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse, med diarienummer MN-2026-1631-1
- Första sidan taxebilaga 2 från taxa för prövning och tillsyn enligt miljöbalken och strålskyddslagen.

Miljönämndens beslut

1. Miljönämnden föreslår kommunstyrelsen att föreslå kommunfullmäktige att ändra taxa för prövning och tillsyn enligt miljöbalken och strålskyddslagen genom att sänka tillsynstiden för anmälningspliktig djurhållning från 6 timmar till 4,5 timmar.
2. Den reviderade taxan börjar gälla efter likalydande beslut från kommunfullmäktige i Mjölby, Boxholms och Ödeshögs kommuner.

___

Beslutet skickas till:
Mjölby kommun, kommunfullmäktige
Boxholms kommun, kommunfullmäktige
Ödeshögs kommun, kommunfullmäktige
Akten

Kommunstyrelsens förvaltning

Handläggare
Fredrik Svaton
Administrativ chef
+46702985530
fredrik.svaton@boxholm.se

Mottagare
KS/KF

Godkännande av översiktsplan

Bakgrund och ärendebeskrivning

I Sverige har alla kommuner bestämmanderätt över markanvändningen, det kallas ibland för planmonopol. I praktiken innebär det att en kommun via sin översiktsplan, detaljplaner och bygglov har bestämmanderätt över hur mark och vatten i kommunen ska användas.

En översiktsplan är till skillnad från en detaljplan inte rättsligt bindande utan fungerar som vägledande för efterföljande planering och tillståndsgivning. Översiktsplanen gör heller inga avvägningar mellan allmänna och enskilda intressen då den inte är rättsligt bindande kan enbart processen men inte innehållet överklagas. Enligt Plan- och bygglagen (PBL) ska alla kommuner ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunens geografi. Översiktsplanens aktualitet prövas en gång varje mandatperiod i samband med att kommunfullmäktige antar en planeringsstrategi.

Enligt Plan- och bygglagen ska en översiktsplan bland annat:
- ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön
- ge vägledning i hur mark- och vattenområden ska användas
- ge vägledning i hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras

I översiktsplanen ska kommunen även ta hänsyn till statliga intressen som exempelvis riksintresse för kulturmiljövård, riksintresse för vägar och annan infrastruktur liksom regionala och mellankommunala intressen.

Nu gällande översiktsplan för Boxholms kommun antogs av Kommunfullmäktige den 29 augusti 2012. Vid aktualitetsprövning av översiktsplanen inom ramen för planeringsstrategin som antogs 2024-09-09 fattades beslut om att påbörja arbetet med en ny översiktsplan och revidering/framtagande av bostadsförsörjningsprogram, avfallsplan och vattentjänstplan.

Bedömningen avseende den fördjupade översiktsplanen för Malexander från 2004 är att den övergripande inriktningen på utvecklingen i Malexander inarbetas i nya översiktsplanen, som då kommer att ersätta nu gällande fördjupning. Översiktsplanen har därefter varit ute på samråd respektive granskning vilket föranlett en del ändringar och kompletteringar. Se under samråd nedan.

Omvärldsanalys

Översiktsplanen omfattar hela kommunens yta och har även en regional/mellankommunal dimension som beskrivs i planen. De ställningstaganden

som gjorts bygger på ett omfattande underlag och tidigare fattade beslut vilket sammanställts i förslagets inledande delar. Översiktsplanen bygger på och samlar upp aktuell kunskap och analys men ger också inriktningen för det fortsatta planeringsarbetet då det alltid kvarstår frågeställningar som kommer att behöva utredas vidare.

Samråd
Arbetet med att ta fram en ny översiktsplan är en transparent process med återkommande tillfällen till samråd och dialog. I denna process ska översiktsplanen förankras i samråd med medborgare, politiker, tjänstemän, näringsliv, föreningar, intresseorganisationer, grannkommuner och olika myndigheter.

Det formella samrådet pågick under perioden 2025- 08-15 till 2025-10-15. Begäran om förlängd svarstid har inkommit från Länsstyrelsen. Kommunen har godkänt detta. Under samrådet har närmare ett 30-tal yttranden inkommit, vilket föranlett en del kompletteringar och ändringar. Inkomna synpunkter och hur det påverkat översiktsplanens innehåll framgår av bifogad samrådsredogörelse.

Efter omarbetning utifrån vad som framkom under samrådet gick översiktsplanen ut på granskning under perioden 2026-06-16 till 2026-09-04. Under granskningen inkom cirka 75 yttranden inklusive Länsstyrelsens granskningsyttrande. En stor mängd av dessa yttranden är från privatpersoner och rör förslagen till ny bostadsbebyggelse vid Axsjön i Malexander och Kottängen lite utanför Malexander. Inkomna synpunkter och hur det påverkat översiktsplanens slutliga innehåll framgår av bifogat särskilt utlåtande (granskningsutlåtande).

Lagstöd
Plan- och bygglagen 3 kap.

Förvaltningens ståndpunkt
Förslaget till översiktsplanen redovisar en långsiktig strategi för att Boxholms kommun fram till 2040 ska kunna växa till ca 6 500 invånare, vilket innebär ungefär 360 nya bostäder beroende på bondeform och hushållstyp och med motsvarande verksamhetsområden, infrastruktur och service.

Översiktsplanen är uppdelad i en strategisk del som beskriver viktiga principer och ställningstaganden för kommunens framtida utveckling, en utvecklingsdel som beskriver markanvändning och förutsättningar i områden som är särskilt berörda, en hänsynsdel som redovisar intressen, anspråk och förhållanden som särskilt måste beaktas i planeringen samt dokumentet Strategisk miljöbedömning som även utgör miljökonsekvensbeskrivning enligt miljöbalkens 6 kap 3§.

Förslaget till översiktsplan är helt digitalt med bland annat interaktiva kartor men för den som föredrar att läsa på papper finns möjlighet att skriva ut ett pdf-dokument med text, illustrationer och kartor.

Förslaget till ny översiktsplan har efter genomförd granskning omarbetats och kompletterats och föreslås nu gå vidare till kommunfullmäktige för antagande.

Kommunstyrelsens förvaltning ställer sig bakom samhällsbyggnadsnämndens ståndpunkt och föreslår därmed att förslaget på ny översiktsplan går vidare till kommunfullmäktige för antagande.

Finansiering
Ej aktuellt då översiktsplanen i sig själv inte är en rättsligt bindande handling. Ekonomiska konsekvenser av ett genomförande av planens intentioner beskrivs översiktligt i ett kapitel i översiktsplanen.

Förvaltningens förslag till beslut
att anta översiktsplanen.

Beslutsunderlag
Översiktsplan Boxholms kommun (planhandling), 2026-10-15

Från den digitala versionen går det även att ladda ner följande handlingar som är underlag för detta beslut:

Miljöbeskrivning för Boxholms översiktsplan – ÖP2040 (strategisk miljöbedömning), 2026-10-15

Samrådsredogörelse, 2026-10-15

Särskilt utlåtande (granskningsutlåtande), 2026-10-15

Beslutet expedieras till
Samhällsbyggnadschef
Kommundirektör
Författningssamling

Henrik Remmerfelt
Kommunchef

Boxholms kommun

Antagandehandling 2026-10-15

Dnr: 2022-54

Översiktsplan

Boxholms kommun

FÖRORD

Översiktsplanen är en viktig vägledning för vår gemensamma framtid, där vi strävar efter att skapa en hållbar och livskraftig kommun för alla invånare.
Hur vill vi leva, verka och bo i framtiden? I en översiktsplan berättar kommunen hur man vill att mark, vatten och den existerande stadsmiljön ska användas, bevaras och utvecklas på längre sikt. Det är ett av kommunens viktigaste planeringsverktyg.
Boxholms kommun är en kommun med en rik historia och stark gemenskap, där naturen och kulturarvet spelar en central roll i vår identitet. Berättelsen om Boxholm sträcker sig många tusen år bakåt i tiden, ända till stenåldern. I kommunen finns idag över 800 kända fornlämningar som vittnar om människors liv och rörelse genom årtusendena. Här möts du av spår från sten-, brons- och järnålder (cirka 10 000 f.Kr. till 1050 e.Kr.), men också från senare tidsepoker med kopplingar till skogsbruk, bruksmiljöer och torpbebyggelse. Spännande och ibland utmanande vid exempelvis exploatering.
Den rika och omväxlande naturen i Boxholms kommun utgår från Östgötaslätten i norr till småländska höglandet i söder. Här finns Sommens glittrande mytomspunna insjöskärgård, storskogarna och myrarna. Här finns de artrika, steniga ängs- och hagmarkerna, alla sjöarna och vattendragen.
Genom denna översiktsplan syftar vi till att bevara och utveckla dessa värden, samtidigt som vi möter de utmaningar och möjligheter som framtiden för med sig.
Planen har tagits fram med stort engagemang från kommuninvånare, representanter från olika intressenter och tjänstepersoner vilket har resulterat i en plan som reflekterar våra gemensamma mål och ambitioner.
Hela kommun-Sverige står inför en tid av förändring, med ökande krav på hållbarhet, bostadsbyggande och en växande befolkning.
Denna översiktsplan ska fungera som en ram för att säkerställa en balanserad utveckling av kommunen som helhet, där både nuvarande och framtida generationer kan trivas och blomstra.
Kopplat till översiktsplanen finns flera intressanta dokument som kulturmiljöprogram och naturvårdsprogram.

Jag önskar dig en trevlig läsning,

_____

Claes Sjökvist, Kommunstyrelsens ordförande

STYRGRUPP

Arbetet med översiktsplanen har skett i ett brett samarbete under ledning av samhällsbyggnadsförvaltningen.

Övergripande politisk styrgrupp utgörs av kommunstyrelsen

Håkan Jonsson Samhällsbyggnadschef
Hans Sjögren (S), Ordförande SBN

KOMMUNSTYRELSEN

Claes Sjökvist (S) kommunstyrelsens ordförande/ kommunalråd
Helena Stålhandske (S), 1:e vice ordförande
Åke Sandberg (M), 2:e vice ordförande
Monica Karlsson (S)
Ann-Charlotte Hallén Mård (S)
Gunnar Malgeryd (C)
Evert Andersson (KD)
Christian Wallertz (M)
Liselotte Karmesten (SD)

SAMHÄLLSBYGGNADSNÄMNDEN

Hans Sjögren (S), Ordförande
David Larsson (S), 1:e vice ordförande
Åke Sandberg (M), 2:e vice ordförande
Sune Blom (C)
Richard Karlsson (SD)

ERSÄTTARE

Agneta Fransson (V)
Evert Andersson (KD)
Nils Huss (M)
Liselotte Karmesten (SD)

PROJEKTGRUPP

Projektgruppen består av tjänstepersoner från samhällsbyggnadskontoret tillsammans med konsulter från Sweco. Samhällsbyggnadskontoret har ansvarat för den tidiga medborgardialogen.

Håkan Jonsson, samhällsbyggnadschef
Filip Ahlin, planarkitekt

SWECO

Från Sweco har under olika delar av planeringsprocessen följande personer deltagit:
Åke Svensson, projektledare
Diana Lindström, planarkitekt
Torun Andersson, planarkitekt
Elisabeth Wigholm, expert hållbar infrastrukturplanering
Eva Sigurd, expert gestaltning
Cecilia Gadman, planarkitekt
Lisa Argus, planarkitekt
Viktor Ljungström, planarkitekt
Annika Säw, planarkitekt

FÖRVALTNINGAR SOM DELTAGIT I ARBETET

Kultur- och turismförvaltningen, Miljö- och hälsoskyddskontoret, Räddningstjänsten, Socialförvaltningen, Samhällsbyggnadsförvaltningen, AB Boxholms teknik och Utbildningsförvaltningen.

ÖVERSIKTSPLANENS LEDNINGSGRUPP (TJÄNSTEPERSON)

Håkan Jonsson Samhällsbyggnadschef

ÖVERSIKTSPLANENS ARBETSGRUPP (TJÄNSTEPERSONER)

Håkan Jonsson Samhällsbyggnadschef
Filip Ahlin Planarkitekt
Johannes Nilsson Planarkitekt
Jimmy Karlsson Översiktsplanerare

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

FÖRORD **1**

STYRGRUPP 2
PROJEKTGRUPP 3

INNEHÅLLSFÖRTECKNING **4**

INLEDNING **5**

ARBETET MED ATT UPPRÄTTA PLANFÖRSLAGET PÅGÅR 6
VAD ÄR EN ÖVERSIKTSPLAN? 7
PROCESS OCH DIALOG VID FRAMTAGANDET 9
SYFTE 14
TIDIGARE STÄLLNINGSTAGANDEN 16
RELEVANTA PLANER OCH PROGRAM 17

1. VISION & STRATEGI **20**

1.0 VISION 21
1.1 ÖVERGRIPANDE STRATEGIER FÖR UTVECKLING 22
1.2 STRUKTURBILD FÖR UTVECKLING 29
1.3 ATTRAKTIVARE BOXHOLM CENTRUM 32
1.4 BOXHOLM – I ETT REGIONALT PERSPEKTIV 35
1.5 EN KOMMUN FÖR ALLA 46
1.6 HÄLSA, TRYGGHET OCH SÄKERHET 49
1.7 HÅLLBAR UTVECKLING 59
1.8 ARKITEKTUR OCH GESTALTAD LIVSMILJÖ 68

2. MARKANVÄNDNING **74**

2.1 SAMMANHÅLLEN BEBYGGELSE 78
2.2 SLÄTTBYGD 79
2.3 SKOGSBYGD 80
2.4 VATTEN (SOMMEN-OMRÅDET) 81
2.5 BOSTADSFÖRSÖRJNING 82
2.6 UTVECKLING AV SAMHÄLLEN 83
2.7 UTVECKLING I STRANDNÄRA LÄGEN (LIS) 122
2.8 NÄRINGSLIV 136
2.9 KULTUR, SPORT OCH FRITID 139
2.10 GRÖN- OCH BLÅSTRUKTUR 143
2.11 AREELLA NÄRINGAR 146
2.12 SERVICE – OFFENTLIG 157
2.13 SERVICE – KOMMERSIELL 161
2.14 KOMMUNIKATIONER OCH NODER 166
2.15 TEKNISK FÖRSÖRJNING 175
2.16 FOSSILFRI ENERGI 180

3. HÄNSYN & RIKSINTRESSEN **184**

3.1 RIKSINTRESSEN 185
3.2 LANDSKAPSKARAKTÄRER 187
3.3 NATUR OCH VATTEN 191
3.4 FRILUFTSLIV 214
3.5 STRANDSKYDD 217
3.6 KULTURMILJÖ 221

3.7 LÅGEXPLOATERADE OMRÅDEN 229
3.8 TÄKTVERKSAMHET 231
3.9 TEKNISK FÖRSÖRJNING OCH SAMHÄLLSVIKTIGA FUNKTIONER 232
3.10 TRANSPORTSYSTEM 234
3.11 TOTALFÖRSVARETS INTRESSEN 240
3.12 MILJÖ, HÄLSA, TRYGGHET OCH SÄKERHET 244
3.13 KLIMATFÖRÄNDRINGAR – PÅVERKAN PÅ BEBYGGD MILJÖ 255
3.14 MELLANKOMMUNALA FRÅGOR 259

4. GENOMFÖRANDEPLAN 260

4.1 EN AKTUELL ÖVERSIKTSPLAN 261
4.2 UTVECKLING 261
4.3 PRIORITERINGAR 263
4.4 SAMORDNING 266

5. KONSEKVENSER 267

5.1 HÅLLBARHETSBEDÖMNING 268
5.2 NOLLALTERNATIVET 275
5.3 HÅLLBARHETSASPEKTER ATT KONSEKVENSBESKRIVA 277
5.4 MILJÖMÄSSIGA KONSEKVENSER 278
5.5 SOCIALA KONSEVENSER 305
5.6 EKONOMISKA KONSEKVENSER 312

INLEDNING

ARBETET MED ATT UPPRÄTTA PLANFÖRSLAGET PÅGÅR

Boxholms kommun har inlett arbetet med att ta fram en ny kommunomfattande översiktsplan. Arbetet sker i samarbete och dialog med kommunens olika förvaltningar.

VAD HÄNDER SEN?

När planförslaget är upprättat ska planen ställas ut på samråd. Under tiden som förslaget till översiktsplanen är ute på samråd har den som vill möjlighet att lämna in synpunkter. Efter samrådet kommer alla synpunkter att sammanställas i en samrådsredogörelse. Därefter går planförslaget ut på granskning. Vid granskning ges ytterligare tillfälle att lämna synpunkter på förslaget till översiktsplanen. När översiktsplanen slutligen antas är den menad att fungera som en utvecklingsplan för kommunen och ska vara vägledande i prövningen av plan-, lov- och tillståndsärenden.

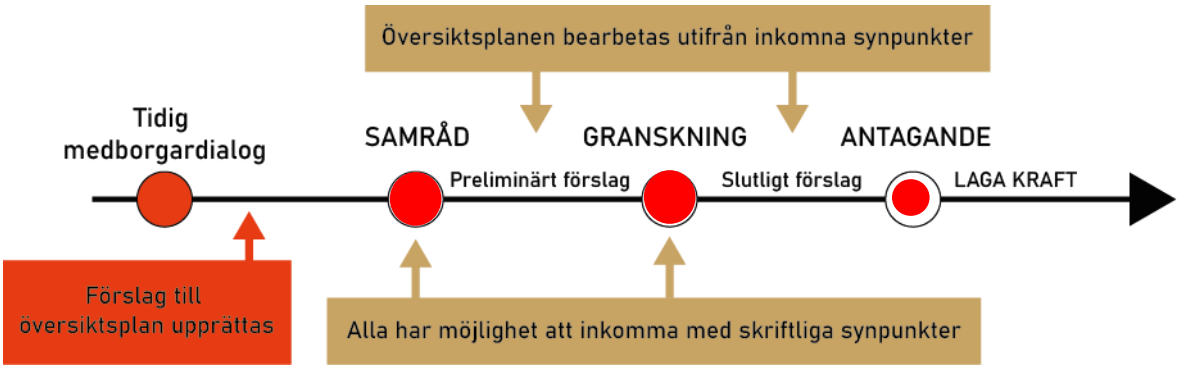

Figur 1 Översiktsplaneförslaget är nu föremål för antagande

HAR DU FRÅGOR?

Om du har frågor kring översiktsplanen, planprocessen eller andra frågor kopplat till övergripande fysisk planering så kan du ringa kommunens växel på 0142-895 00 eller skicka ett e-postmeddelande till sbn@boxholm.se.

VAD ÄR EN ÖVERSIKTSPLAN?

Alla kommuner i Sverige ska enligt Plan- och bygglag (PBL 2010:900) ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunens yta. Översiktsplanen är inte juridiskt bindande, men ska ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.

ETT POLITISKT STYRDOKUMENT

Översiktsplanen beslutas av kommunfullmäktige och formas av den politiska majoritetens uppfattning. En gång per mandatperiod prövas översiktsplanens aktualitet genom att kommunen tar fram en planeringsstrategi. Strategin beslutas av kommunfullmäktige, vilket är kommunens högst beslutande organ och avgör om översiktsplanen ska fortsätta gälla eller om den behöver omarbetas. Boxholms kommun har tagit fram en planeringsstrategi under 2024. Denna beslutades i september 2024.

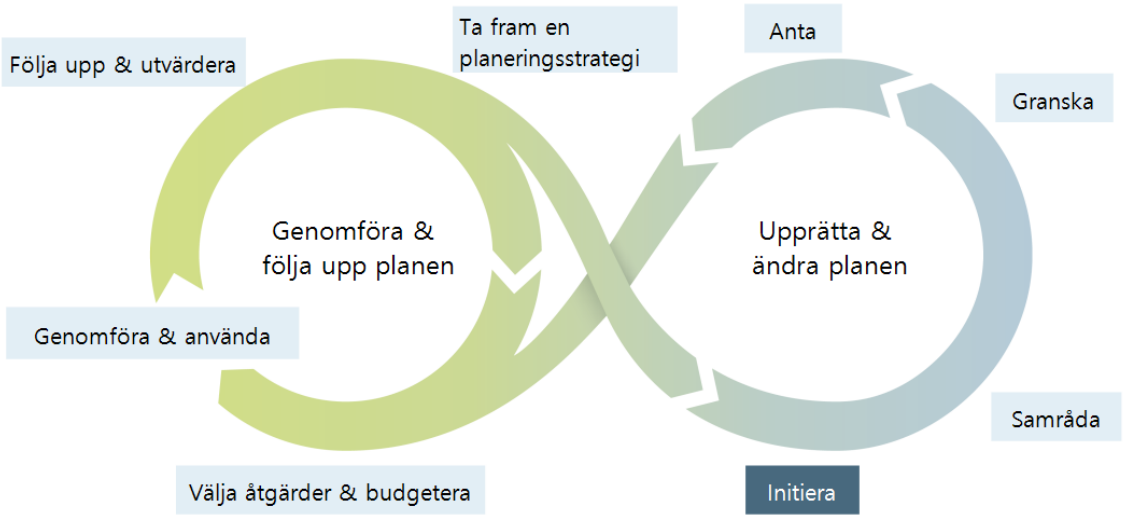

Figur 2 Process för översiktsplan (Boverket, 2023)

EN STRATEGISK PLAN MOT EN HÅLLBAR FRAMTID

Översiktsplanen har en viktig roll som måldokument och vägvisare mot en hållbar framtid och ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön. I översiktsplanen skapas förutsättningar för en långsiktigt hållbar samhälls-struktur som inte enbart ger miljömässig nytta utan också sociala och ekonomiska fördelar.

Planen samordnar olika sektorsintressen och underlättar kommunens planering och utbyggnad av infrastruktur, service och bostäder. Översiktsplanen fungerar därmed

som kommunens verktyg i den interna handläggningen och samordningen samt i dialogen med andra aktörer i samhällsbyggandet. Översiktsplanen fungerar också som plattform för kommunens medverkan i den regionala utvecklingsplaneringen.

EN VÄGLEDANDE PLAN FÖR EFTERFÖLJANDE PLANERING OCH BESLUT

Översiktsplanen är ett viktigt underlag vid prövning av plan-, lov- och tillståndsärenden, men också för företag som letar lämplig plats för sin verksamhet. Med en väl genomarbetad, förankrad och aktuell översiktsplan kan även oförutsedda förändringsanspråk hanteras i ett helhetsperspektiv.

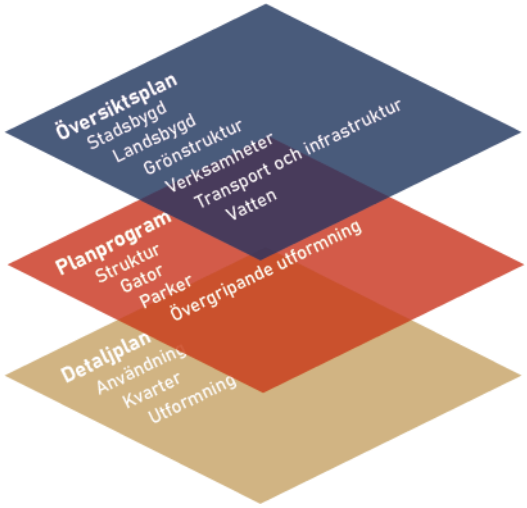

Figur 3 Översiktsplanen är den minst detaljerade och detaljplanen är den mest detaljerade av kommunens planer.

En aktuell översiktsplan med tydliga ställningstaganden underlättar detaljplanering, bygglovshantering och andra tillståndsprövningar. Översiktsplanen är vägledande för detaljplanering och för bygglovsprövning utanför detaljplanelagt område. För att säkerställa syftet med översiktsplanen kan områdesbestämmelser användas. Även handläggningen av planbesked underlättas om det finns tydligt stöd i översiktsplanen.

Genom en aktiv dialog med såväl allmänhet som mer direkt berörda parter kan viktiga frågor diskuteras tidigt i planprocessen. Beslut som grundar sig på en väl förankrad och aktuell översiktsplan minskar sannolikt risken för överklaganden i senare skeden.

Kommunernas översiktsplanering är det viktigaste instrumentet för dialog (mellan kommun och stat) kring riksintressena. Det är först i översiktsplanen som konsekvenserna av ett riksintresseanspråk tydliggörs och hur påverkan blir i förhållande till andra allmänna intressen. I översiktsplanen ska kommunen redovisa hur hänsyn har tagits till riksintressena så att dessa inte påtagligt skadas.

ÖVERSIKTSPLANENS BETYDELSE FÖR ANDRA AKTÖRER

Översiktsplanen används också som underlag av andra myndigheter och aktörer i samhällsbyggandet. Den är till exempel ett obligatoriskt underlag som Trafikverket ska ta hänsyn till vid planering av nya vägar och järnvägars sträckning. Översiktsplanen är också ett underlag för myndigheter som prövar tillstånd enligt miljöbalken.

Översiktsplanen är inte juridiskt bindande enligt plan- och bygglagen, men är ett betydelsefullt underlag för domstolar vid överprövning av detaljplaner och bygglov. Kommunen bör tydligt motivera sina ställningstaganden i översiktsplanen för att ge stöd vid domstolarnas prövningar.

För näringslivet, exempelvis bygg-, industri-, handels- och vindkraftsföretag, är planen ett viktigt underlag när de ska bedöma var det är lämpligt att etablera sin verksamhet. För allmänheten ger översiktsplanen information om kommunens utvecklingsplaner och vilka områden och miljöer som kommunen särskilt vill värna om.

PROCESS OCH DIALOG VID FRAMTAGANDET

Arbetet med att ta fram en ny kommunomfattande översiktsplan påbörjades i september 2021, då kommunstyrelsen beslutade om en projektplan för framtagandet av ny översiktsplan för Boxholms kommun.

Framtagandet av den nya översiktsplanen har genomförts i enlighet med Plan- och bygglag (2010:900), med en tydlig demokratisk process med flera möjligheter för allmänhet, intresseorganisationer, föreningar och myndigheter att föra dialog och komma med synpunkter. Under processens gång har de som arbetar med framtagandet av översiktsplanen genomfört flera dialogtillfällen där skriftliga synpunkter har mottagits och behandlats.

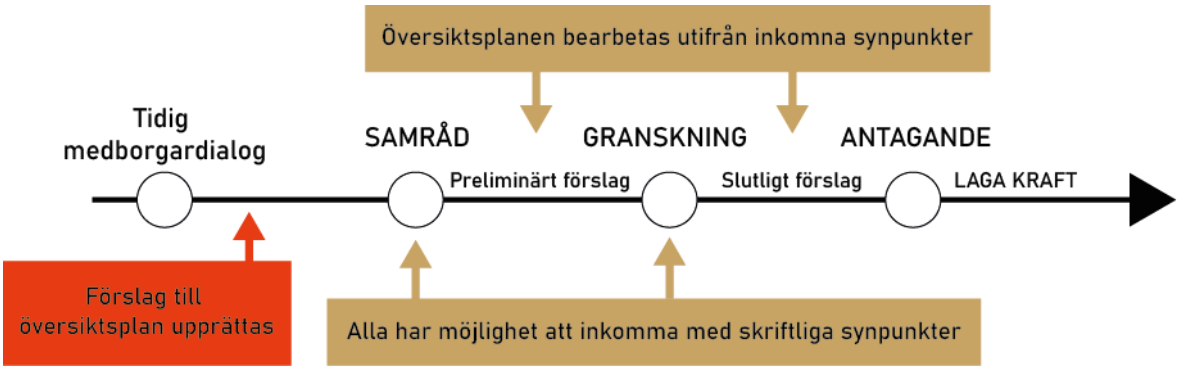

Figur 4 Bild över processen vid framtagande av en ny översiktsplan.

1. TIDIG MEDBORGARDIALOG

Boxholm har en stark historisk identitet som är viktig för kommunen, därför är det extra viktigt att en utveckling av området sker i samverkan med invånare och brukare av platsen. En bred och utvecklad form av medborgardialog är menad att bidra till en djupare förståelse för platsen, livsmiljön och ortens roll i regionen.

För att få värdefull lokalkännedom i ett tidigt skede har tidig medborgardialog anordnats redan i samband med uppstartsskedet av planarbetet. På så sätt har kommuninvånare, politiker och aktörer kunnat bidra med mycket faktaunderlag till

planen. Likaså har kommuninvånarnas idéer om utveckling till orten, byn eller kommundelen som personerna har koppling till eller är boende i kunnat inkorporeras.

HUR DEN TIDIGA MEDBORGARDIALOGEN GENOMFÖRDES

I projektplanen för framtagandet av en ny översiktsplan, som kommunstyrelsen antagit, anges att översiktsplanearbetet ska vara transparent och dess innehåll ska förankras genom dialog med kommuninvånare, politiker, tjänstemän, näringsliv, föreningar och intresseorganisationer. En medborgardialog har därför genomförts för att fånga upp idéer och värdefull lokalkunskap till planarbetet i ett tidigt skede.

ENKÄTUNDERSÖKNINGAR

Två enkätundersökningar har genomförts som en del i den tidiga medborgardialogen.

Den ena enkätundersökningen *Politisk vilja, vision och värden* har besvarats av kommunens förtroendevalda politiker. Syftet med enkäten var att få en tydligare bild av hur de förtroendevalda politikerna vill att kommunen ska utvecklas i framtiden och målet med enkäten var att se om och vart det finns politisk samsyn.

Den andra enkätundersökningen *Var med och tyck till om Boxholm!* har besvarats av kommuninvånare. Enkäten riktades till tre olika målgrupper, Boende – vuxen, Boende – barn & ungdom och Inpendlare/nyinflyttade, för att fånga upp olika perspektiv. Den digitala enkäten har funnits tillgänglig på kommunens webbplats. Information om enkäten har anslagits på kommunens webbsida, via kommunens sociala kanaler och affischer har satts upp runt om i kommunen med en QR-kod. I samband med en trivseldag på Bjursdalens äldreboende har det även funnits möjlighet att besvara enkäten med penna och papper. Totalt inkom 457 enkätsvar.

WORKSHOP

Workshops har genomförts vid fyra separata tillfällen, 16 september 2022, 15 november 2022, 7 och 8 februari 2024 med kommunfullmäktige och kommunens förvaltningschefer.

Teman för workshop-tillfällena har varit:

- Kommunikationer & noder
- Bostads- och lokalförsörjning
- Näringsliv
- Teknisk försörjning
- Sociala värden

Under workshop-tillfällena har deltagarna gruppvis besvarat övningsuppgifter.

HUR PÅVERKAR DEN TIDIGA MEDBORGARDIALOGEN FORTSATT ARBETE MED ÖVERSIKTSPLANEN?

Erfarenheter av medborgardialogen är att det finns en lokal stolthet och stort engagemang i alla delar av kommunen. Intresset för omgivningen är stort och något som kommunen bör se till att använda i kommande processer och utvecklingsarbeten. Riktade insatser ger resultat. Vi ska arbeta aktivt framöver i processen för att nå de åldersgrupper eller geografiska områden vi ser behov av. Kommuninvånarna tycker och värderar olika, det framkommer tydligt under både mötena och resultatet av enkäterna.

Materialet från medborgardialogen utgör ett gediget kunskapsunderlag.

Specifika ämnen som framkommit under dialogen och som arbetats in i översiktsplanen:

- Lokal identitet. Definieras utifrån medborgardialogens resultat från Identitet och Stolthet.
- Övergripande strategier. Kommer att kopplas till resultat från medborgardialogen.
- Naturnära. Något att profilera sig utifrån. Nya bostäder i naturnära läge och tankar kring närhet/tillgänglighet till naturområden.
- Sommen. Mer aktivt jobba vidare med utveckling av sjön Sommen som är ett besöksmål som alla i kommunen nyttjar. Sommen betyder mycket för många. Det är ett närströvområde, kommunrekreations-område och ett turist- och besöksnäringsområde.

RAPPORT

En sammanställning av den tidiga medborgardialogen har tagits fram i vilken resultat och analyser redovisas.

2. FRAMTAGANDE AV PLANFÖRSLAG

I översiktsplanen redovisar kommunen hur mark- och vattenområden bör användas i framtiden och hur den bebyggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Översiktsplanen visar också hur kommunen tänker ta hänsyn till allmänna intressen samt hur riksintressen och miljökvalitetsnormer kommer att tillgodoses. I översiktsplanen redovisar kommunen också prioriteringar mellan olika intressen i enlighet med Plan- och bygglagen, i syfte att ge vägledning vid eventuella intressekonflikter. Det ska också framgå hur den fysiska planeringen samordnas med nationella och regionala mål samt i vilka områden i strandnära lägen som dispens från strandskyddet bör kunna ges. Efter dialogen med kommuninvånare och övriga aktörer görs en avvägning av inkomna kunskapsunderlag, idéer och politiska visioner och ett första planförslag till ny översiktsplan tas fram.

3. SAMRÅD

När kommunen har tagit fram ett första förslag till översiktsplan, samrådshandling, får länsstyrelsen, berörda kommuner och regionala organ, kommunens invånare samt andra myndigheter och sammanslutningar lämna synpunkter på förslaget. Samrådet är till för att informera om kommunens översiktsplan för en hållbar framtid och anger inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av kommunens fysiska miljö. Syftet är också att involvera och samla in förslag och synpunkter för att förbättra översiktsplanen.

Samrådet är ett krav enligt plan- och bygglagen.

SAMRÅDSHANDLING

Under samrådstiden kommer planhandlingarna finnas tillgängliga på kommunens hemsida, på biblioteket och kommunkontoret.

4. REVIDERING AV PLANFÖRSLAG

Efter genomfört samråd sammanställs inkomna synpunkter i en så kallad samrådsredogörelse. Relevanta synpunkter inarbetas därefter i ett granskningsförslag.

SAMRÅDSREDOGÖRELSE

Detta dokument tas fram i nästkommande steg efter genomfört samråd.

5. GRANSKNING

Efter genomförda revideringar ställs förslaget till översiktsplan ut en andra gång. Granskningsförslaget är ett reviderat förslag utifrån samrådsförslaget.

GRANSKNINGSHANDLING

Under granskningstiden ska planhandlingarna finnas tillgängliga på kommunens hemsida, på biblioteket och kommunkontoret.

6. JUSTERING AV PLANFÖRSLAGET

Efter avslutat granskningsskede genomförs eventuella justeringar av översiktsplanen. I det fall justeringarna inte anses påverka planens övergripande intentioner med viljeinriktningar och ställningstagande i den utsträckningen att det medför att kommunen måste skicka ut översiktsplanen på en ny granskning antas planen. I annat fall ställs översiktsplanen ut på nytt. Inför antagandet i kommunfullmäktige ska länsstyrelsen i Östergötlands län lämna sitt granskningsyttrande. Inkomna synpunkter under granskningsskedet ska sammanställas i ett granskningsutlåtande.

GRANSKNINGSUTLÅTANDE

Detta dokument tas fram efter genomförd granskning.

7. ANTAGANDE

Det färdiga planförslaget antas av kommunfullmäktige. Därefter gäller den nya översiktsplanen.

ANTAGANDEHANDLING

Detta dokument tas fram i samband med antagande av översiktsplanen.

En planeringsstrategi (före detta aktualitetsprövning av översiktsplanen) ska påbörjas efter valet 2026. Anses planen inte vara aktuell ska den göras om eller ersättas.

SYFTE

Översiktsplanen syftar till att utgöra Boxholms kommuns strategiska dokument för den långsiktiga utvecklingen av kommunen och ska vara vägledande för kommande detaljplaner samt övrig planering och prövning.

Översiktsplanen ska kunna användas av många olika aktörer, både av professionella användare och av privatpersoner. Kommunens ställningstaganden ska tydligt framgå av planen för att underlätta tillämpningen och öka förståelsen för kommunens bedömningar. Översiktsplanen syftar även till att redovisa väsentliga konsekvenser av planförslaget.

En översiktsplan är inte juridiskt bindande på samma sätt som en detaljplan, utan är av vägledande karaktär där den tydliggör kommunens viljeinriktning och utgör underlag för hur mark- och vattenområden ska användas, utvecklas och bevaras. Översiktsplanens viljeinriktningar är av stor betydelse för efterföljande skeden inom samhällsbyggnadsprocessen såsom exempelvis detaljplanering, områdesbestämmelser, skyddsföreskrifter samt för prövning av bygglov och fastighetsbildning.

Figur 5 Strategisk karta över Boxholms kommun

TIDIGARE STÄLLNINGSTAGANDEN

I arbetet med översiktsplanen har flera ställningstaganden av betydelse för den fysiska planeringen fattats. Nedan redovisas beslut samt styrdokument som ersätts eller upphävs i samband med antagande av översiktsplanen.

BESLUT

Här redovisas relevanta beslut fattade under arbetet med översiktsplanen.

BESLUTSHANDLINGAR

Projektplan, beslutad 2021-09-28 KS § 171.

Övergripande mål och visioner för Boxholms kommun, beslutad 2022-09-27 KS § 153.

UPPHÄVANDET AV GÄLLANDE ÖVERSIKTSPLAN OCH TEMATISKA TILLÄGG

Gällande kommunomfattande översiktsplan för Boxholms kommun är *Översiktsplan Boxholm kommun Antagandehandling 2012-08-29* som antogs i kommunfullmäktige 24 september 2012. Till översiktsplanen har ett tematiskt tillägg om konsekvensbeskrivning *Översiktsplan Boxholms kommun Konsekvensbeskrivning 2012-08-29* antagits av kommunfullmäktige den 24 september 2012.

Den nya kommunomfattande översiktsplanen kommer att ersätta dessa dokument som därmed upphävs:

- Översiktsplan Boxholms kommun Antagandehandling 2012-08-29 (2012)
- Översiktsplan Boxholms kommun Konsekvensbeskrivning 2012-08-29 (2012)

RELEVANTA PLANER OCH PROGRAM

I arbetet med översiktsplanen har många underlag använts. Flera parallella processer med olika dokument och analyser har också inletts i kommunen i samband med översiktsplanearbetet. Nedan redovisas relevanta planer och program uppdelade på kommuns egna underlag och på externa underlag.

KOMMUNALA PLANER OCH PROGRAM

PLANER

- Avfallsplan, 2025–2035, en ny avfallsplan har tagits fram under 2024
- Klimatstrategi och energiplan, 2008–2012 (2008)
- VA-plan, 2012–2021 (2012), VA-planen kommer att ersättas av vattentjänstplan.

PROGRAM

- Bostadsförsörjningsprogram, 2016–2020 (2016)
- IT-infrastrukturprogram, 2016–2020 (2016)
- Kulturmiljöprogram (2024)
- Naturvårdsprogram (2015)
- Naturvårdsprogram – geodatakatalogen

INTERNA PARALLELLA PROCESSER

- Kommunvision
- Avfallsplan
- VA-plan
- Handlingsplan för bostadsförsörjningen
- Handlingsprogram för trygghet och säkerhet
- Risk- och sårbarhetsanalys
- Digitaliseringsstrategi
- Näringslivspolicy (besöksnäringspolicy)
- Näringslivsstrategi (besöksnäringsstrategi)

INTERNA RAPPORTER OCH ANDRA PLANERINGSUNDERLAG

RAPPORTER

- Kommunbeskrivning (2022)

ANDRA PLANERINGSUNDERLAG

- Jordbruksmarksanalys (2022)
- Skyfallskartering (2022)
- Trafikbullerkartläggning (2022)

EXTERNA RAPPORTER OCH ANDRA PLANERINGSUNDERLAG

REGION ÖSTERGÖTLAND

- Utvecklingsstrategi för Östergötland (2025)
- Länstransportplan för Östergötland 2026-2037 (2026)
- Folkhälsostrategi för Östergötland (2022)
- Kulturplan för Östergötland 2024–2027 (2024)
- Rumslig strategi för Östergötland (2024)
- Näringslivs- och innovationsstrategi för Östergötland (2025)

LÄNSSTYRELSEN I ÖSTERGÖTLAND OCH ANDRA MYNDIGHETER

- Friluftsstrategi, Naturnära vägar till hälsa, hållbar tillväxt och utveckling, Remiss, Länsstyrelsen (2019)
- Översvämningsrisker i fysisk planering. Rekommendationer vid ny bebyggelse, Länsstyrelsen (2006)
- Länsstyrelsens redovisning av statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet, Länsstyrelsen (2017)
- Handlingsplan för grön infrastruktur i Östergötland, Länsstyrelsen (2018)
- Regional landskapsanalys för Östergötland, Länsstyrelsen (2016)
- Regional handlingsplan för klimatanpassning i Östergötland 2021-2025, Länsstyrelsen (2021)
- Regional vattenförsörjningsplan Östergötlands län, Länsstyrelsen (2014)
- Redovisning av riksintressen i Östergötlands län 2017. Försvarsmakten FM2017-3631:2, bilaga 23

- Strandskydd – en vägledning för planering och prövning. Handbok 2009:4. Naturvårdsverket. Utgåva 2
- Åtgärdsprogram för Norra och Södra Östersjöns vattendistrikt 2016–2021
- Översiktlig landskapskaraktärsanalys, södra Sverige. Trafikverket (2015)
- En livsmedelsstrategi för Sverige − fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet, Riksdagen (2017)
- Översiktlig stabiliseringskartering MSB 2017

LÄNKAR TILL RELEVANTA WEBBPLATSER

- agenda2030.se
- boverket.se
- energimyndigheten.se
- lansstyrelsen.se
- miljomal.se
- mcf.se
- naturvardsverket.se
- regionostergotland.se
- sgi.se
- trafikverket.se
- viss.se

BILDRÄTTIGHETER

Anges intill bilderna och illustrationerna. Om inget anges äger Boxholms kommun rättigheter till bilder och illustrationer i översiktsplanen och tillhörande pdf-dokument.

1. VISION & STRATEGI

Sedan 2010 har Boxholms kommun vuxit! Det är ett viktigt trendbrott för kommunen, då en växande befolkning bidrar till att öka underlaget för kommunal och kommersiell service samtidigt som behovet av ett utökat serviceutbud skapas. För att Boxholms kommun ska vara redo för framtiden och den framtida utvecklingen behövs en tydlig målbild.

Översiktsplanens målbild tydliggörs genom visioner och mål. Nedan presenteras översiktsplanens utvecklingsvision – vision och tillväxtmål. Utgångspunkten är att skapa förutsättningar för en hållbar samhällsutveckling utifrån målen i Agenda 2030 och EU:s klimatmål om att minska EU:s utsläpp med minst 55 procent fram till 2030.

1.0 VISION

Boxholm – här skapar vi trygghet, livskvalité och växer tillsammans

Visionen är en gemensam målbild för hur Boxholms kommun ska utvecklas. Visionen ska genomsyra hela översiktsplanen och ska vara vägledande för invånare, föreningar, näringsliv, organisationer och andra aktörer som bidrar till utvecklingen av kommunen.

TILLVÄXTMÅL

6 500 invånare

Översiktsplanen ger ett mätbart tillväxtmål som målbild. På detta sätt tydliggörs det att översiktsplanen planerar för och tar höjd för en ökad befolkning i Boxholms kommun. I och med att det är mätbart går det också att strategiskt planera för när olika åtgärder enligt översiktsplanen bör genomföras. En ökad befolkning ger även ökade skatteintäkter och därmed medel för ytterligare investeringar i välfärden. Tillväxtmålen ska ligga i linje med målen i Agenda 2030 och EU:s klimatmål för att säkerställa en hållbar framtid. Genom att integrera hållbarhetsprinciper i tillväxtstrategin kan vi främja en ekonomi som inte bara fokuserar på kvantitativ tillväxt utan också på kvalitet och långsiktig hållbarhet.

Figur 6 Globala målen

1.1 ÖVERGRIPANDE STRATEGIER FÖR UTVECKLING

För att uppnå en hållbar och positiv samhällsutveckling som skapar förutsättningar för minst 6 500 invånare har Boxholms kommun tagit fram tre övergripande strategier:

1. En trygg kommun att växa och verka i
2. Vi skapar förutsättningar för livslångt lärande
3. Ett hållbart samhälle för alla

Dessa strategier är genomgående i hela översiktsplanen, men kan även tillämpas inom andra delar i kommunen som inte har en direkt koppling till mark- och vattenanvändningen.

För varje strategi finns fördjupade teman och punkter som tydliggör vad strategin innebär. Nedan presenteras översiktsplanens strategier.

EN TRYGG KOMMUN ATT VÄXA OCH VERKA I

Genom att värna om redan befintlig bebyggelse, infrastruktur, näringsliv, service och verksamheter skapar vi stolthet i det vi har och ger förutsättningar för att bli en trygg kommun att växa och verka i.

Tema – trygghet

- Vi skapar säkra, trygga och hållbara livsmiljöer för människor i alla åldrar.
- Vi skapar förutsättningar för delaktighet i beslut
- Vi skapar förutsättningar för att öka tryggheten
- Vi skapar förutsättningar för trygga och säkra gång- och cykelvägar i hela kommunen.
- Vi ska öka tryggheten inom den befintliga bebyggelsestrukturen.
- Vi verkar för utformning av miljöer som främjar social integration och gemenskap vilket kan bidra till ökad trygghet och framtidstro.

Tema – näringsliv

Boxholms kommun verkar för att skapa ett bra näringslivsklimat i kommunen som präglas av ett ömsesidigt förtroende mellan företagen och kommunen och som gör Boxholms kommun attraktivt att bedriva näringsverksamhet i.

- Vi skapar förutsättningar för att näringslivet ska växa och verka inom hela kommunen.
- Vi värnar om och stärker gröna näringar och lokal livsmedelsproduktion.
- Vi samverkar med närliggande kommuner och medverkar till regional utveckling.
- Vi skapar förutsättningar för att attrahera besökare och förbättra turistupplevelsen i hela kommunen.
- Vi skapar förutsättningar för energieffektiv samhällsutveckling.
- Vi arbetar för att främja hållbara transporter på järnväg och väg samt verkar för en ökad utveckling av gång- och cykeltrafik och kollektivtrafik.
- Vi har planberedskap och kan erbjuda ett brett utbud av planlagd mark i attraktiva lägen för service, befintliga företag och nya företagsetableringar.

VI SKAPAR FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR LIVSLÅNGT LÄRANDE

Genom livslångt lärande skapar vi tillsammans en attraktiv kommun för invånare och brukare av platsen. Kunskap och medvetenhet är en förutsättning för att aktivt

kunna arbeta med samhällsplanering så att inga oönskade konsekvenser uppstår. I samhällsplaneringen föreligger ett stort ansvar och påverkansmöjligheter att bidra till att kommunen utvecklas på ett långsiktigt hållbart sätt. Vårt mål är att kommande generationer ska få minst lika goda förutsättningar som vi har idag.

Tema – bildning och utbildning

Att integrera livslångt lärande i översiktsplanen är en viktig del i att bygga hållbara och resilienta samhällen som kan anpassa sig till nya utmaningar och förändringar i samhället, såsom teknologiska framsteg och förändrade arbetsmarknadsbehov.

- Vi skapar förutsättningar till fortbildning och yrkesutveckling som stödjer kompetensförsörjningen utifrån arbetsmarknadens behov.
- Vi värnar om god tillgänglighet till våra bibliotek.
- Vi värnar om ett rikt föreningsliv för en god hälsa.
- Vi säkerställer en robust digital infrastruktur som möjliggör ett flexibelt lärande.
- Vi samverkar med utbildningsinstitutioner såsom gymnasium, folkhögskola, universitet, studieorganisationer och yrkesutbildningar.

ETT HÅLLBART SAMHÄLLE FÖR ALLA

Genom att ta vara på det vi har, arvet i den befintliga miljön och samhällsstrukturer, utvecklar vi en kommun där du vill bygga, bo och leva.

Tema – bygga

- Vi strävar mot ett resurseffektivt och hållbart markutnyttjande i kommunen.
- Vi skapar förutsättningar för en hållbar utveckling av orter, landsbygd och områden i hela kommunen.
- Vi ska verka för att bebyggelse och utomhusmiljöer anpassas till områdets karaktär.
- Vi verkar för att förbättra kommunikationer genom effektiv utbyggnad av bredband och mobilnät.
- Vi skapar förutsättningar för en hållbar infrastruktur.
- Vi prioriterar utveckling i orter och områden efter goda infrastrukturförutsättningar för effektiva transporter för både person- och godstrafik.

- Vi ökar andelen kommunal mark och pekar ut strategiska områden för framtida utveckling.
- Vi uppmuntrar cirkulär byggnation.
- Vi har planberedskap och kan erbjuda ett brett utbud av planlagd mark i attraktiva lägen för bostäder.

Tema – bo

- Vi skapar förutsättningar för en ökad inflyttning genom att erbjuda boende i olika miljöer och olika upplåtelseformer i hela kommunen.
- Vi utvecklar gång- och cykelvägnät i kommunens tätorter.
- Vi uppmuntrar till blandad och småskalig bebyggelse där hela eller delar av befolkningen är bosatta i småhus och radhus samt flerfamiljshus med tillhörande nyttoträdgårdar.
- Vi skapar bostäder för människor i alla åldrar.
- Vi arbetar enligt principen 3-30-300 regeln i tätorter (kunna se minst tre träd från sitt hem, varje bostadsområde ska ha minst 30 procent trädkrontäckning och varje bostad ska inom 300 meter ha tillgång närmaste grönområde).

Tema – leva

- Vi skapar förutsättningar för att utveckla utbudet av kultur och fritid som är tillgängligt för alla.
- Vi tillhandahåller offentlig service för alla.
- Vi arbetar för att möjliggöra attraktiva och lättillgängliga närmiljöer och mötesplatser för sociala möten.
- Vi främjar sociala mötesplatser och aktiviteter som bygger på gemenskap och motverkar segregation.
- Vi arbetar kontinuerligt för att förbättra trygghet, hälsa och välbefinnande för kommuninvånare och besökare.
- Vi uppmuntrar till engagemang och ett livskraftigt föreningsliv.
- Vi arbetar för stärkt inkludering och delaktighet i samhällsutvecklingen.
- Vi samarbetar aktivt med regionerna så att kollektivtrafiken blir ett attraktivt färdmedelsalternativ utifrån kommunens behov och förutsättningar.
- Vi har god krisberedskap för oväntade händelser.

Tema – natur och kultur

Kultur- och naturvärden är grundläggande element för människors livsmiljö och Boxholms identitet.

- Vi skyddar och utvecklar viktiga kulturhistoriska platser och miljöer.
- Vi bevarar kulturell mångfald.
- Vi välkomnar utvecklingen av kreativa näringar som kan bidra till ekonomisk tillväxt i kommunen.
- Vi värnar om sjöar och vattendrag.
- Vi värnar om värdefulla naturmiljöer.
- Vi säkerställer tillgängligheten till parker, skogar och andra naturområden för rekreation och friluftsliv för en ökad folkhälsa.
- Vi arbetar aktivt med att minska våra utsläpp av växthusgaser.
- Vi arbetar med ekosystemtjänster som ett verktyg i den fysiska planeringen och drar nytta av dess funktioner och värden som social och ekologisk hållbarhet.
- Vi arbetar för en ökad energieffektivisering i samhället.
- Vi bidrar till och skapar förutsättningar för en ökad andel fossilfri energi.

1.2 STRUKTURBILD FÖR UTVECKLING

Strukturbild för utveckling ger en övergripande bild för översiktsplanens huvuddrag och redogör med breda penseldrag för den planerade mark- och vattenanvändningen i kommunen. I vissa fall är strukturbilderna generaliserade, men ger samtidigt en överskådlig bild av de viktigaste utvecklingsfrågorna och sambanden. Efterföljande kapitel är en fördjupning av strukturbilderna och redovisar mer detaljerat planerad utveckling inom olika områden.

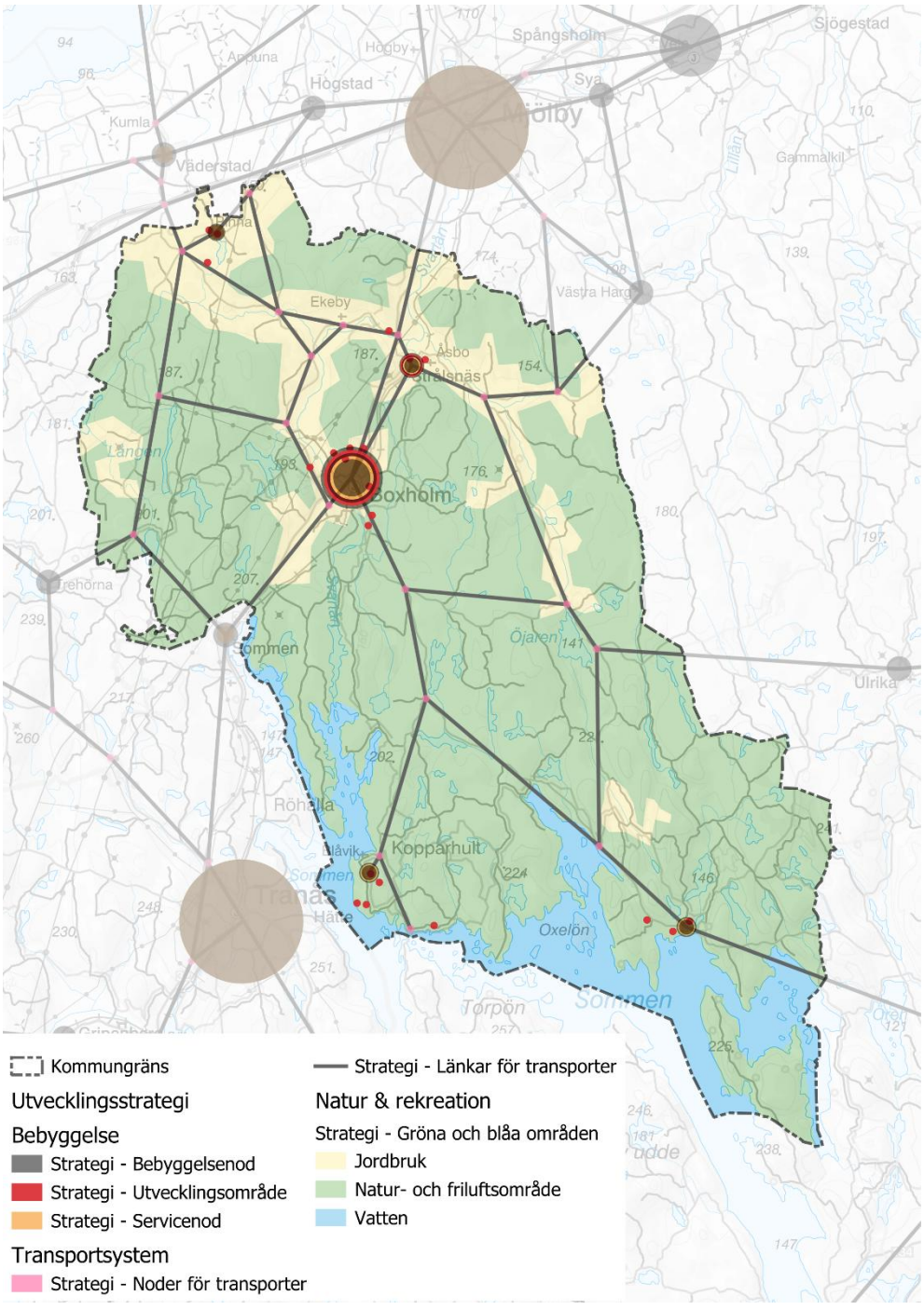

Figur 7 Karta strukturbild

BEBYGGELSE

Översiktsplanen redovisar möjligheten till utveckling av bostäder, verksamheter och service i hela kommunen. Tätorter, småorter, friluftsområden, landsbygd och övriga samhällen ingår i bebyggelseutvecklingen. Utvecklingen av hela kommunen bidrar till ett förbättrat underlag för både den kommunala och kommersiella servicen. Vi prioriterar i första hand orter och områden efter goda infrastrukturförutsättningar. Nya bostäder, verksamheter och service ger bättre underlag till förbättrad kollektivtrafik, därför är det viktigt att orter och områden utvecklas där kollektivtrafiken redan är stark och kan förstärkas ytterligare. Utvecklingen utanför tät- och småorter kommer ske längs med befintliga transportstråk eller i områden med strandnära lägen. Att möjliggöra för utveckling av friluftsområden, landsbygd och övriga samhällen bidrar till en stärkt landsbygd då bebyggelsekoncentrationer aktualiserar behov av service.

NODER

Alla utpekade bebyggelsenoder har delats in i tre olika nodtyper, dessa är:

- centralort,
- kommundelscentrum och
- bebyggelse- och servicepunkter.

En nod är en knutpunkt i ett nätverk, en punkt, där linjer förgrenar sig eller skär varandra. Runt noderna finns det kringliggande omlandet där övriga samhällen samverkar. I vår samhällsstruktur är våra orter noder.

CENTRALORT

Boxholms tätort är kommunens centralort. Här bor omkring 3 400 invånare och orten ligger centralt i kommunen. Boxholms utveckling är viktig för hela kommunen, då orten är det huvudsakliga centrumet för service, sjukvård, handel och offentlig förvaltning.

KOMMUNDELSCENTRUM

Malexander småort är kommunens kommundelscentrum. Här bor omkring 100 invånare och orten är viktig för de södra delarna av kommunen. Det finns ett stort antal fritidshus i Malexander och dess närområde.

BEBYGGELSE- OCH SERVICEPUNKTER

Strålsnäs tätort är kommunens största bebyggelse- och servicepunkt. Här bor omkring 400 invånare och orten ligger i ett strategiskt bra läge mellan tätorterna Mjölby och Boxholm. Här finns offentlig service i form av barnomsorg med förskola och grundskola.

Blåvik fritidshusområde är den bebyggelse- och servicepunkt som växer snabbast i kommunen. Här sker årligen nybyggnation av fritidshus och permanentbostäder.

Här finns potential för utveckling av såväl service som infrastruktur av samma karaktär som en mindre tätort. I dagsläget bor det cirka 350 personer i Blåvik varav drygt 30 är permanentboende

ÖVRIGA BEBYGGELSENODER

I Boxholm finns ett antal områden som idag är eller som på sikt kommer att stärkas som bebyggelsenoder. Bebyggelsenoder är mindre orter eller områden med sammanhållen bebyggelse som idag har viss offentlig service eller på sikt kan komma att få. För samtliga bebyggelsenoder är det viktigt att stärka infrastrukturen på landsbygden. Bebyggelsenoderna är särskilt viktiga för en levande landsbygd.

För att läsa mer om de övriga bebyggelsenoderna, klicka här.

GRÖN- OCH BLÅSTRUKTUR

Boxholms kommun ligger i en övergångsbygd mellan Östgötaslätten och det Sydsvenska landskapet. Topografin är varierad och i landskapet finns många spår efter den senaste istiden. Slättlandet i norr, de kuperade skogspartierna, sjön Sommen och vattendragen har i alla tider påverkat människornas bosättnings-, rörelse- och kommunikationsmönster.

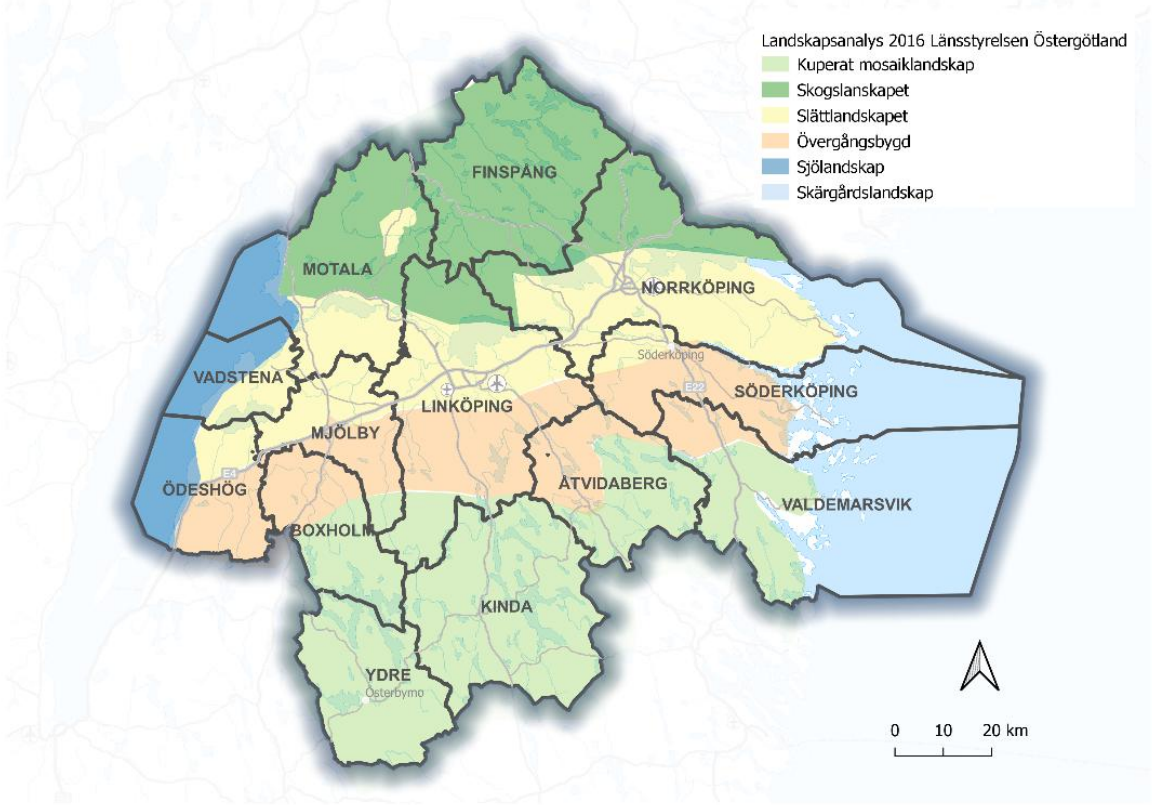

Figur 8 Landskapsanalys, källa: Länsstyrelsen i Östergötland

Då landskapet inte begränsas av administrativa gränser ska en samsyn mellan berörda kommuner eftersträvas. Det kan gälla lokalisering av transportinfrastruktur,

besöksnäring, naturvård med mera, men också gemensamma satsningar för landsbygdsutveckling. Hur landskapet påverkas av den fysiska planeringen beror på hur våra mark- och vattenområden ska användas och varierar med landskapstyp och vilka intressen som berörs.

KOMMUNIKATIONER

Kommunikationer i form av transportsystem är viktiga för kommunen, både på kommunal och på regional nivå. Det grundläggande syftet med transportsystemet är att möjliggöra för arbetspendling, kompetensförsörjning för kommunens näringsliv, serviceutbud, utbildning med mera, men också för pendling till rekreation och fritid. För Boxholms kommun är transportsystemet viktigt för den kommunala, regionala, storregionala och nationella tillgängligheten där alla ska ha möjlighet till att transportera sig och nyttja det utbud som erbjuds innanför och utanför kommungränsen.

LÄNKAR

I kommunen finns det flera viktiga länkar, både på regional och kommunal nivå. Det finns särskilt samhällsviktiga transportsystem som är av stor vikt att ta hänsyn till i planering av mark- och vattenanvändningen, dessa är:

- Riksväg 32.
- Södra stambanan.

En länk är förbindelsen mellan noderna och utgörs ofta av transportsystem som binder samman noderna till ett geografiskt nätverk. I vår samhällsstruktur är våra vägar länkar.

1.3 ATTRAKTIVARE BOXHOLM CENTRUM

Boxholms centrumkärna är ett nav som är betydelsefullt för hela kommunen. Centrum ska vara en trygg och vacker plats som invånare och besökare vill vistas i på dagen lika gärna som på kvällen.

En plats upplevs som trygg om den är väl omhändertagen och det rör sig många olika människor där. På en väl omhändertagen plats vistas människor längre tid. Sittplatser i sig får ingen att slå sig ner om inte omgivningen i övrigt upplevs som inbjudande genom till exempel välplanerad belysning, vindskydd, bra ljudmiljö och grönska. Grönska spelar en avgörande roll för att skapa trygga och inbjudande platser där människor vill vistas. En plats som är rik på grönska, med träd, buskar och blomsterarrangemang, bidrar inte bara till en estetiskt tilltalande miljö utan påverkar också vårt välbefinnande och vår upplevelse av trygghet. När grönskan är väl skött signalerar den att platsen är uppskattad och vårdad, vilket kan få fler människor att känna sig välkomna.

I centrum hittar du både servicetjänster och daglig service i form av livsmedelsbutiker, Systembolag, apotek, vårdcentral, kaféer och restauranger med inbjudande uteserveringar, bibliotek, Folkets hus/”Kulturhus” med bio, drivmedelsanläggningar, verkstäder, sportanläggningar med mera.

En levande och flexibel centrumkärna är av stor betydelse för alla åldrar för att Boxholm ska vara en attraktiv kommun att leva, bo och bli äldre i. Människorna fyller centrum med liv och innehåll och våra företagare bidrar till centrumverksamheten genom initiativ och engagemang.

Kommunen har ett stort ansvar för den fysiska miljön och ska motverka brott och olyckor. Kommunen har även stor påverkansmöjlighet att utforma den fysiska, permanenta miljön och ansvarar därför över att skapa kontaktytor mellan det ideella, privata och offentliga.

VILJEINRIKTNING

- Kommunen ska tillsammans med privata, offentliga och ideella aktörer skapa ett attraktivt och levande centrum med fokus på trygga och hållbara mötesplatser där grönytor får ge liv till det offentliga rummet.

MÅLBILD

Boxholm centrum ska vara inkluderande och tryggt, med fokus på folkliv och platser för naturliga möten.

- Boxholm centrum är inkluderande, tillgängligt och kännetecknas av folkliv och naturliga möten. I centrum finns en känsla av trygghet under dygnets alla timmar. Byggnader och allmänna platser i centrum är omsorgsfullt gestaltade så att Boxholmsborna kan känna sig stolta över sin ort.
- Ny bostadsbebyggelse i centrum har där det är möjligt verksamhetslokaler i bottenvåningen och alla entréer vetter ut mot gator, torg och andra områden där människor rör sig.
- Uteserveringar möjliggörs i anslutning till stråk där människor rör sig.
- Ny bebyggelse och nya offentliga platser utformas med omsorg och i genuina och hållbara material.
- Impedimentytor, som refuger och liknande, ska nyttjas för plantering för att göra centrum grönare och bidra till den biologiska mångfalden.
- Utveckla centrum i riktning mot tågstationen för att knyta ihop norra och södra Boxholm med varandra och motverka järnvägens och 32:ans barriäreffekt.

ENTRÉERNA TILL BOXHOLMS CENTRUM

Entréerna är identitetsskapande och markerar för besökare och boende var centrum börjar.

MÅLBILD

- Entréerna till Boxholms centrum ska vara enhetligt utformade och välkomnande. Entréerna gestaltas med en tydlig markör, en skylt, plantering, belysning eller skulptural symbol, som har en anknytning till Boxholm. Entréerna finns vid infarterna till Boxholm: Storgatan, Parkgatan, Söderleden samt korsningen Centrumgatan/Riksväg 32.
- Hur människor möter Boxholms centrum när de kommer med tåget ska vara tydligt skyltat, belyst och välkomnande.
- Tågstationsområdet kan kompletteras med bebyggelse med verksamheter som vänder sig mot och till resenärerna.

1.4 BOXHOLM – I ETT REGIONALT PERSPEKTIV

I kommunen har vi god offentlig och kommersiell service, goda förbindelser lokalt och regionalt, närhet till naturen och relativt låga priser på våra bostäder.

Boxholms kommun ligger på gränsen mellan två regioner, Region Östergötland och Region Jönköpings län. I och med riksväg 32 och Södra stambanan har vi en naturlig del i båda regionerna. Södra stambanan mellan Stockholm och Malmö är en av landets viktigaste järnvägsförbindelser. För Boxholm är det därför viktigt att de funktionella sambanden bör vara styrande snarare än de administrativa gränserna. Genom samverkan kan ett starkt tillväxtområde mellan storstadsregionerna utvecklas.

Boxholm ligger i anslutning till en så kallad Funktionell Analysregion (FA-region) Linköping och Norrköping och med närhet till en annan FA-region, Jönköping. FA-regioner är funktionella analysregioner inom vilka människor kan bo och arbeta utan att behöva göra alltför tidsödande resor.

Väl fungerande kommunikationer inom regionen och till angränsande län är en förutsättning för att vidga de lokala arbetsmarknaderna och därigenom öka tillgången till attraktiva arbetsplatser för människor och kompetens för företag. Att regionernas företag har tillgång till effektiva transporter och väl fungerade transportkedjor är en grundläggande förutsättning för att näringslivet ska kunna växa och utvecklas.

Boxholm ur ett regionalt perspektiv:

- Ligger utmed Riksväg 32
- Ligger utmed Södra stambanan
- Tillgång till två regioner (Region Östergötland och Region Jönköping)
- Med närhet till Europaväg 4
- Med närhet till flygplatser
- I anslutning till en Funktionell Analysregion (Linköping och Norrköping)
- Med närhet till en Funktionell Analysregion (Jönköping)

REGIONAL UTVECKLING

Region Östergötland arbetar med den regionala utvecklingsplaneringen i länet och ansvarar för den regionala utvecklingsstrategin för Östergötland. Utvecklingsstrategin är en målbild för hur livet ska vara i Östergötland 2040. Strategin lyfter fram att alla som bor och verkar i Östergötland ska ha möjlighet att leva ett gott liv. Därför formuleras utvecklingsstrategins målbild som ”Goda livsvillkor i Östergötland”.

Goda livsvillkor tar sin utgångspunkt både i individen och i samhället. Goda livsvillkor förutsätter en hållbar utveckling i hela Östergötland. En hållbar utveckling där ekologiska, sociala och ekonomiska perspektiv integreras och balanseras med varandra. För att uppnå utvecklingsstrategins målbild beskrivs även delmål nedan, med utgångspunkt i de tre hållbarhetsdimensionerna:

- Ett inkluderande Östergötland
- Ett innovativt och attraktivt Östergötland
- Ett grönare Östergötland

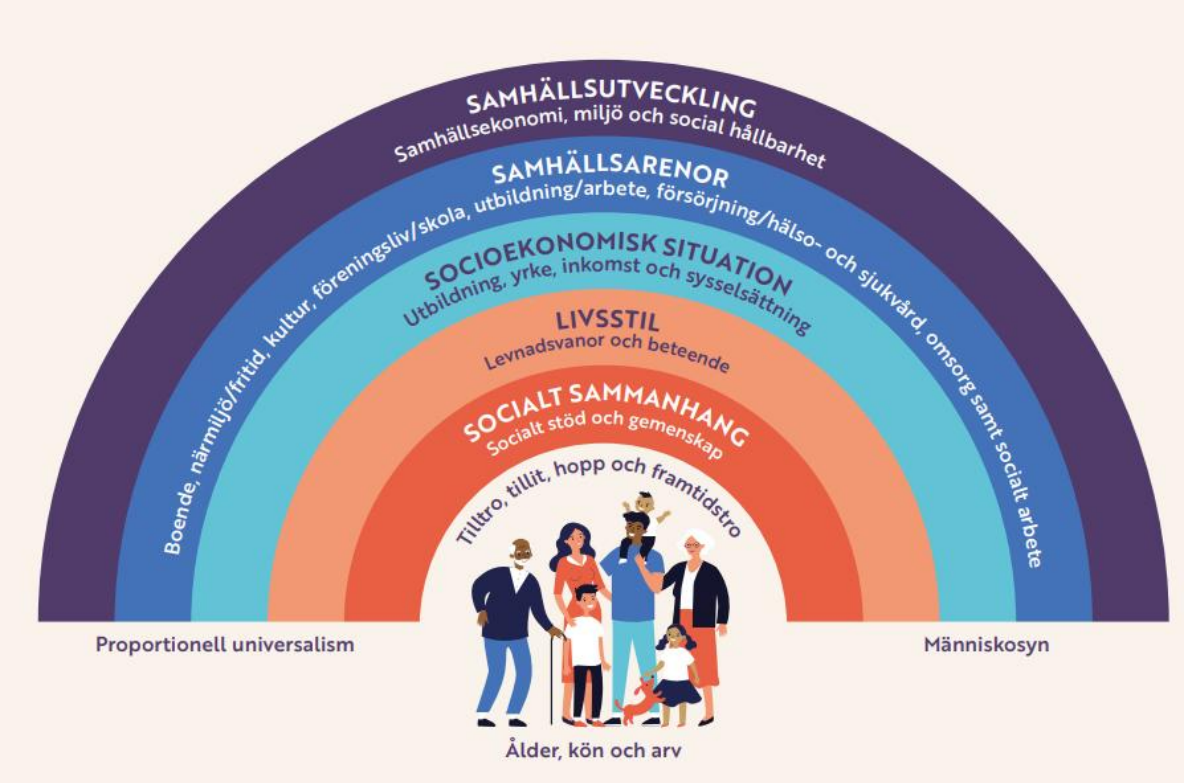

Figur 9 Illustration ” Goda livsvillkor i Östergötland”, bildkälla: Region Östergötland.

Ett inkluderande Östergötland

År 2040 är Östergötland en region som håller samman och där män och kvinnor, oavsett bakgrund och boendeplats, känner delaktighet och tillit till samhället samt har likvärdiga möjligheter att forma sina liv utifrån sina förutsättningar. Alla individer, oavsett kön och ålder, deltar i samhället på jämlika villkor.

Ett innovativt och attraktivt Östergötland

Östergötland stärker sin attraktion och konkurrenskraft i den allt snabbare globala utvecklingen. Genom en stark innovationsförmåga och utveckling skapas arbete, välfärd och en hållbar tillväxt för kvinnor likväl som för män. Näringslivet har förmågan att attrahera, behålla och utveckla både mäns och kvinnors kompetens, kapital och att ta tillvara internationaliseringens möjligheter.

Ett grönare Östergötland

Östergötland är en föregångare i omställningen till ett cirkulärt samhälle med beredskap för klimat- och miljöförändringar. I ”Grön infrastruktur i fysisk planering”[1] anges att kommunen har möjlighet att peka ut områden som inte får bebyggas. Och som ska tjäna som kommunala grönområden. Att planera för grön

[1] https://www.lansstyrelsen.se/download/18.2887c5dd16488fe880d6732c/1538572001296/2%20Fysisk%20planering.pdf

infrastruktur innebär också att samtidigt anpassa samhället till ett förändrat klimat. Det handlar om att den gröna infrastrukturen är viktig i urbana miljöer för att minska belastning på dagvattensystem och som översvämningsytor vid intensiv nederbörd. Grönytor kan också rena dagvatten från föroreningar och närsalter. Träd som sänker temperaturen på markytan både genom att ge skugga och genom evapotranspiration. Vegetation vid stränder kan hindra eller fördröja erosion och borttransport av jordmaterial. Vegetation längs kantzoner kan också förbättra stabilitet i slänter mot vattendrag.

Kommunen tar hänsyn till regionens strategiska dokument i översiktsplanen och har samtidigt tolkat dem till en lokal nivå. I ett regionalt utvecklingsarbete har fokus till stora delar legat på centralorter, storlekar och mängder kopplat till insatser och prioriteringar. Eftersom Boxholms kommun har en stor andel boende på landsbygden är det viktigt för kommunen att det regionala utvecklingsarbetet inte likställer tätortsnivå som representativ för hela kommunen och därigenom marginaliserar stora delar av kommunens invånare. Därför är det viktigt att regionen på en lokal nivå eller med landsbygdsperspektiv arbetar för utveckling av Östergötlands alla delar för att uppnå målet med goda livsvillkor för regionens alla invånare. För Boxholms kommun handlar det om:

- Skapa förutsättningar för digitalisering
- Aktivt arbeta och bidra till kommunal, regionala, nationella och internationella klimat- och miljömål
- Skapa förutsättningar för tillgång till ett relevant och varierat utbildningsutbud
- Regional tillgänglighet
- Attraktiv kollektivtrafik som möjliggör resor till och från arbete och studier över kommungränsen
- Regionens närvaro (exempel vårdcentral, folktandvård och kulturevenemang)
- Skapa förutsättningar för kommersiell service
- Beakta och verka för lokalt funktionella samband över regiongräns
- Utveckling av Boxholms kommuns regionala besöksområden kopplat till landskapen

VILJEINRIKTNING

- Kommunens översiktsplan ska ligga till grund för regionalt utvecklingsarbete.
- Kommunen är aktiv vid revideringar av region Östergötlands regionala utvecklingsstrategi (RUS) och andra utvecklingsplaner kopplat till den fysiska planeringen.

REGIONALA MÅLPUNKTER

De regionala målpunkterna är redovisade utifrån ett Boxholmsperspektiv där kommuninvånaren måste ta sig över kommungränsen. De regionala målpunkter som ligger inom Boxholms kommun är också redovisade.

- Regioncentrum i Linköping och Jönköping
- Stadscentrum i Mjölby och Tranås
- Handelsområden/matbutiker i Mjölby, Mantorp, Linköping, Tranås och Jönköping
- Sommar- och turistcentrum i Malexander
- Naturupplevelse vid sjön Sommen
- Järnvägsstation i Mjölby, Linköping, Tranås och Jönköping
- Flygplats i Linköping och Jönköping
- Sjukhus i Motala och länssjukhus i Linköping och Jönköping
- Gymnasie- och högskole-/universitetsutbildning i Mjölby, Tranås, Linköping och Jönköping
- Simhall i Boxholm, Mjölby, Vadstena, Linköping och Jönköping
- Polisärenden (som till exempel pass) i Motala och Linköping

ARBETS- OCH GYMNASIEPENDLING

För arbets- och gymnasiependlingen över kommungränsen är de största flödena till och från Mjölby kommun, Linköpings kommun och Tranås kommun.

VILJEINRIKTNING

- Kommunens huvudpendlingsstråk är till Mjölby och fortsatta analyser och effektiviseringar av kollektivtrafiken i detta stråk ska genomföras tillsammans med Östgötatrafiken och Mjölby kommun.

BOXHOLMS KOMMUNS BIDRAG TILL REGIONERNA

Boxholms kommun är inom flera områden en så kallad pluskommun. Det vill säga att vi producerar och levererar mer än vad vi själva konsumerar. Följande utmärker Boxholms kommun i ett regionalt perspektiv.

Upplevelser kopplade till landskapet

Sommen ett centrum för både lokalbefolkningens och turisternas fritidsaktiviteter året om. Ett omtyckt turistmål är att ta en tur med en av Sveriges äldsta och sista vedeldade ångbåtar S/S Boxholm II. Blåvik och Malexander är också stora turistområden.

Företagande och entreprenörskap

Det finns en lång tradition av jord- och skogsbruk i Boxholms kommun. Skogsbruket har en mycket stark ställning för identiteten och ekonomin i Boxholms kommun. Boxholms kommun har också en stark prägel av den tidiga industrialiseringen med Boxholms Bruk som inledningsvis fick privilegier att sätta upp två manufakturhammare vid Svartån. Boxholms Bruk var också inriktad på träförädling och tillverkning av bland annat papper och kartong.

Boxholms näringsliv har genomgått betydande förändringar sedan sin industriella glansperiod under 1900-talet. Idag präglas regionens näringsliv av en diversifierad ekonomi med fokus på flera olika branscher.

En av de framträdande industrierna i Boxholm idag är trä- och skogsindustrin. Med sina omfattande skogar och lång tradition av träförädling har regionen en stark bas för sådana verksamheter. Flera företag ägnar sig åt träbearbetning, såsom snickerier och tillverkning av träprodukter. Här finns också metallindustri, större industri som tillverkar lagersystem. Jordbruks- och fiskerinäringen är viktiga näringar för främst utvecklingen av landsbygden men även ur ett beredskapsperspektiv.

Kommunen har också en väl utvecklad infrastruktur som underlättar för företagare. En närhet till viktiga transportnoder, såsom vägar och järnvägar möjliggör smidig logistik och distribution av varor och tjänster.

Utöver industri och tjänster har även andra sektorer börjat växa och utvecklas i Boxholm. Till exempel har besöksnäringen fått en allt större betydelse med områdets natursköna omgivningar och utbud av friluftsaktiviteter. Jordbruksnäringen i kommunen är viktig för att producera livsmedel men också ur ett beredskapsperspektiv.

Mat och vatten

Boxholms kommun erbjuder ett omväxlande landskap med både, slätt-, hag- och betesmarker samt skog, som ger goda förutsättningar för livsmedels-produktion. Ur både ett globalt och lokalt perspektiv blir jordbruksmarken allt värdefullare för försörjningsförmågan.

Boxholms kommun har idag ett samarbete med Tranås kommun för leverans av dricksvatten. Dricksvattnet kommer från Tranås vattenverk som i sin tur tar vatten från sjön Sommen.

Dricksvattnet i Malexander kommer från en borrad grundvattentäkt.

Det finns också en reservvattentäkt inom Boxholm kommun.

Fossilfri energi

År 2045 spår flera myndigheter i en gemensam rapport att Sveriges totala elbehov befinner sig i spannet mellan 210–370 TWh/år. Detta innebär en kraftig ökning jämfört med nuvarande elbehov som motsvarar ca 140 TWh.

Energi- och klimatfrågan är en av de största utmaningarna som världen står inför. Utsläppen av växthusgaser behöver minska i en betydligt snabbare takt för att nå den globala klimatöverenskommelsen som gjordes i Paris december 2015.

I det svenska arbetet för att nå Parisavtalets mål har Boxholms kommun och alla andra kommuner ett särskilt ansvar. Vi har det genom våra olika roller som myndighetsutövare, informatör, fastighetsägare, arbetsgivare, ägare till energibolag med mera.

Kommunen vill fortsätta inspirera företag att minska sin energiförbrukning bland annat genom satsningar på energieffektivisering och fossilfri energi. Det handlar om investeringar i infrastruktur för fossilfri energi och skapande av incitament för företag att utveckla och implementera nya fossilfria energilösningar. Kommunen ska också skapa förutsättningar för utbyggnad av elnät, lagringslösningar för energi och andra infrastrukturprojekt för att underlätta integrationen av fossilfria energikällor i energisystemet.

VILJEINRIKTNING

- Kommunen ser positivt på lokalt producerad fossilfri energi

Laddinfrastruktur

Sverige har antagit mål om en fossiloberoende fordonsflotta till år 2030. Om målet ska vara möjligt att nå betyder det att transportsektorn behöver genomgå snabba förändringar, där kommunen är viktig aktör. Laddning av nuvarande elfordon sker till största delen i hemmen, men en fungerande laddinfrastruktur gör det möjligt för elbilsägare att göra längre resor, vilket kan vara en avgörande faktor för att få fler människor att köpa en elbil.

Laddinfrastrukturen i Boxholms kommun är begränsad till ett fåtal mindre laddningsstationer främst i Boxholm. Länsstyrelsen i Östergötland har i uppdrag att ta fram en regional handlingsplan för elektrifiering som innefattar frågor om laddinfrastruktur. Kommunen uppmärksammar Länsstyrelsens arbete med den regionala handlingsplanen för elektrifiering.

VILJEINRIKTNING

- Kommunen uppmärksammar Länsstyrelsens arbete med den regionala handlingsplanen för elektrifiering, bland annat vad gäller laddinfrastruktur.
- Det ska vara enkelt att ladda både tyngre fordon och bilar längs väg 32.
- Det ska finna goda möjligheter att ladda fordon utmed utpekade platser vid turistvägar.

Vattenkraft

Att använda lägesenergi från strömmande vatten för elproduktion är en gammal och beprövad teknik som sträcker sig långt tillbaka i tiden. Vattenkraften är viktig då det är en fossilfri och planerbar elproduktion. I Boxholms kommun finns två vattenkraftstationer, Bruksfallet och Flemminge. Båda kraftstationerna är belägna i Svartån, som rinner från sjön Sommen. Bruksfallet har en årlig produktion på 20 GWh och Flemminge 4,5 GWh. Totalt motsvarar produktionen hushållsel för cirka 4 900 hushåll per år. Nedan visas bilder på kraftstationerna:

Kraftstationen i Bruksfallet

Kraftstationen i Flemminge

VILJEINRIKTNING

- Boxholms kommun ska verka för en hållbar och effektiv utveckling av vattenkraften som en central del av vår energiomställning.
- Boxholms kommun ser positivt på effektivisering och modernisering av befintliga vattenkraftsanläggningar. Det är angeläget är att inrätta fiskvägar där de ännu inte finns.

Solenergi och solparker

Elproduktionen från svenska solenergiläggningar ökar varje år, där solenergi stod för cirka 1,9 procent av elproduktionen 2023 i Sverige. Energimyndigheten menar att cirka 5 till 10 procent av Sveriges totala elanvändning skulle kunna komma från solenergi år 2040.

Solenergianläggningar utgör ett bra komplement till vindenergi, då solenergi-anläggningar kan passa in i miljöer där vindkraftverk inte fungerar lika bra, som exempelvis på byggnader och i direkt närhet av bebyggelse. Solenergin kompletterar vindenergin genom att det blåser mest på hösten och vintern, men solen ger mest energi under sommarmånaderna. Därmed jämnas energi- och effektproduktionen ut över året när dessa två energislag samverkar.

I Boxholms kommun finns det installerade solceller motsvarande cirka 3,3 MW. Det har varit en kraftig ökning under 2023, då solceller med en effekt på drygt 1,2 MW installerades.

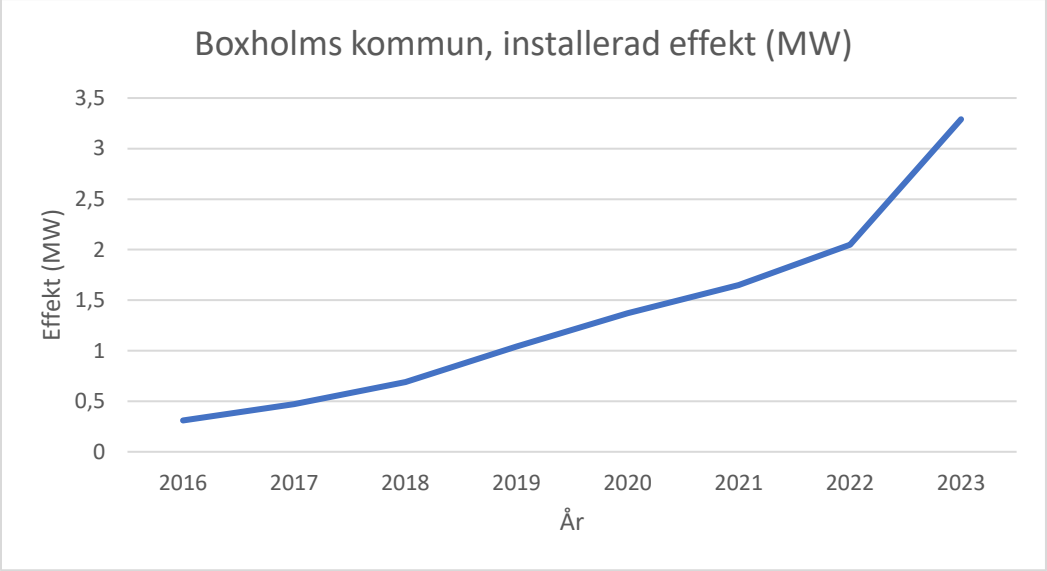

Figur 10 Installerad effekt solenergi

VILJEINRIKTNING

- Kommunen är positiv etablering av solcellsparker i lämpliga områden.
- Kommunen uppmuntrar investeringar i innovativa solenergilösningar som gör det möjligt för både privatpersoner och företag att dra nytta av solens kraft.

1.5 EN KOMMUN FÖR ALLA

Den fysiska planeringen påverkar samhällets strukturer. Kommunen har ett stort ansvar och påverkansmöjligheter för kommande utveckling samtidigt som det finns ett arv i den befintliga miljön och samhällsstrukturer. Kunskap och medvetenhet är en förutsättning för att aktivt kunna arbeta med samhällsplanering så att inga oönskade konsekvenser uppstår. I översiktsplanen har fyra områden identifierats; Jämställhet, Barnperspektiv, Integration och Tillgänglighet där samhällsplaneringen har en tydlig direkt eller indirekt påverkan.

VILJEINRIKTNING

- I Boxholms kommun är offentliga platser och miljöer inkluderande.
- Beslutsfattare och planerare ska vara medvetna om och hur den fysiska planeringen påverkar samhällets strukturer.

JÄMSTÄLLDHET

Målet för den svenska jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. I samhällsplaneringen grundläggs många av vardagens villkor. Kvinnor och män lever i många fall olika vardagsliv med skilda förutsättningar och förflyttningsmönster. Män och kvinnor kan således ha olika behov och intressen. Därför är både mäns och kvinnors deltagande i de processer som formar samhällsutvecklingen viktiga. När beslut om markanvändning, bebyggelse och transporter fattas finns möjligheterna att skapa ett mer jämställt samhälle.

En jämställd samhällsplanering behöver utgå från representation (vilka som är med och har formellt och informellt inflytande), resurser (vilka som äger och använder) och realia som handlar om de normer, värderingar och utgångspunkter som styr och dominerar processen.

VILJEINRIKTNING

- I Boxholms kommun ska kvinnors och mäns, flickors och pojkars vardagsliv främjas av en jämställd samhällsplanering.
- Statistik ska, om det är möjligt, redovisas könsuppdelad.

BARNPERSPEKTIV

I FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) står det att barnets bästa ska komma i främsta rummet vid alla beslut som rör barn. Varje barn har också rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Barnets åsikt ska beaktas i förhållande till barnets ålder och mognad, Artikel 12.

I beslut om markanvändning, bebyggelse, infrastruktur och rumslig utveckling grundläggs många av de villkor som styr barns liv. Barns och ungas perspektiv ska därför vara en naturlig del i samhällsbyggandet.

Barnperspektivet är viktigt och ska beaktas. I fortsatt planering bör följande projekt och sammanhang ha ett särskilt fokus på barnperspektivet:

- Utveckling av Stenbockskolan (lågstadium), Stenbockskolan (mellan- och högstadium), Åsbo skola samt Stenbockskolan (grundskola) och Åsbo skola (grundskola).
- Utveckling av sport i fritidsanläggningar.
- Vid planering av nya förskolor samt utveckling av befintliga förskolor.
- Utveckling av lek- och grönstruktur.
- Centrumutveckling i Boxholm tätort.
- Utveckling av transportsystemen – gång-, cykel- och kollektivtrafik.
- Hälsa, trygghet och säkerhetsarbete i den offentliga miljön.
- Bostadsbyggande för barnfamiljer.

VILJEINRIKTNING

- Barn och ungdomar ska ha tillgång till mötesplatser och fritidsaktiviteter i både tätorter och landsbygder.
- Vid planering av kommunala projekt som bedöms ha en direkt påverkan på barn ska en barnkonsekvensanalys tas fram. Det kan vara planering av ny/ombyggnad av skola, utveckling av offentliga platser med mera.
- I Boxholms kommun ska barn ges möjlighet till inflytande i den fysiska planeringen, genom att Boxholms kommun aktivt bjuder in barn till medborgardialoger i till exempel skola.

INTEGRATION

För att skapa ett samhälle där förståelse råder behöver människor mötas i sin vardag. Möten sker när människors vägar korsas eller när de besöker samma platser. Vardagliga möten kan bli fler om samhällsplaneringen långsiktigt använder sig av platsens struktur och uppbyggnad för att öka människors rörlighet och överlappningar av rörelsemönster. Placering av funktioner som lockar olika människor till samma plats skapar vardagliga möten där individerna får möjlighet att förstå varandra och lära känna olika sidor av samhället.

VILJEINRIKTNING

- För att främja integration i vardagen ska Boxholms kommun med fysisk planering skapa utrymme för mötesplatser på offentliga platser, förhindra fysiska barriärer, ha bra kommunikationer, värna attraktiva platser/kulturminnen och skapa trygghet.

TILLGÄNGLIGHET

Ur ett kommunalt planeringsperspektiv är det centralt att offentliga platser och rum, områden för bostäder och verksamheter, naturmiljö och transportsystem med mera, är och upplevs vara, tillgängliga för alla - oavsett funktionsnedsättning, ålder, kön, och olika sociala tillhörigheter. Kommunen bör därför ta ansvar för att förutsättningar finns för likvärdiga villkor när det gäller människors möjligheter att ta del av samhällsservice, verksamheter, offentligt liv, aktiviteter, rekreation med mera.

VILJEINRIKTNING

- Den fysiska planeringen ska borga för att likvärdiga villkor skapas när det gäller tillgänglighet för alla i gemensamt använda rum i Boxholms kommun. Vid planering av ny bebyggelse och utformning av allmänna platser ska tillgängligheten utgöra en viktig del.

1.6 HÄLSA, TRYGGHET OCH SÄKERHET

Kommunen har ansvar för att, i planering och utveckling, säkerställa människors hälsa och säkerhet samt att förebygga risker och skapa ett robust samhälle. Ansvaret täcker även strävan efter att orsaka så lite negativ miljöpåverkan som möjligt. En del risker och negativ påverkan kan förebyggas och förhindras genom att exempelvis ställa krav på det som planeras och byggs.

Arbetet med hälsa, trygghet och säkerhet går ut på att skydda vissa värden från oönskade händelser, störningar och andra negativa konsekvenser. Det som ska skyddas är människors liv och hälsa, samhällsviktiga verksamheter, miljön och ekonomiska värden, samt mänskliga fri- och rättigheter. Det innebär både att vår livsmiljö ska utformas på sätt som gör att den är fysiskt säker och på ett sätt som gör att den upplevs som trygg, något som påverkar både människors psykiska och fysiska hälsa. Därför ska kommunen endast planera för byggnation i områden som bedöms som lämpliga för bebyggelse, det innebär bland annat att marken ska vara stabil och bedömas som säker från större risker samt ett förändrat klimat.

Säkerhet kan beskrivas som frånvaro av oönskade händelser, skador eller konsekvenser. Med trygghet menas frånvaro av upplevd oro. Tryggheten kan alltså ökas dels genom att den faktiska säkerheten ökar, dels genom att åtgärder som ökar själva känslan av trygghet. För exempelvis brottsförebyggande arbete handlar arbetet både om att förebygga brotten och hantera den oro för brott som finns, så att inte oron i sig påverkar människor negativt i onödan. Både den faktiska säkerheten och den upplevda tryggheten påverkar hur människor lever och deras hälsa. Oro och otrygghet, vare sig det är en ogrundad känsla eller en verklig risk, påverkar oss och våra val och vanor. Genom att i planeringssammanhang väga in såväl fysiska risker som den mentala känslan av otrygga miljöer, kan vi förebygga

mycket av de problem som kan uppstå. Det handlar även om att höja säkerheten genom att bygga på sätt som minimerar risken för exempelvis fallolyckor och vattenolyckor, bygga så det offentliga rummet är tillgängligt för alla, samt att förebygga och begränsa risken för suicid genom medveten utformning av offentliga platser. Det kan handla om att göra det svårtillgängligt till platser med stor fallhöjd och att hindra människor från att nå riskområden, att välja markbeläggningar som inte blir hala och undvika höga kanter. Det inkluderar också de vatten som finns, dammar, sjöar och vattendrag, där åtgärder ska göras för att minimera risken för att falla i, samt göra det lätt att ta sig upp om någon ändå skulle göra det. När människor upplever sin omgivning som säker, är det dessutom lättare att känna sig trygg, det ger alltså dubbla effekter. På så sätt kommer kommunen närmare sitt mål om att vara ”den mest attraktiva i sin storlek”.

För att öka tryggheten är översiktlighet, genomsiktlighet, orienterbarhet och tillgänglighet viktiga delar i utformningen av bebyggelse och gångstråk. Människor kan uppleva ett stråk som instängt och otryggt om det är trångt och inneslutet, exempelvis med bebyggelse, plank, vallar eller tät växtlighet tätt inpå från båda sidor. Även god belysning och andra människor som rör sig i området är viktiga faktorer för att öka tryggheten. Tryggheten ökar också i en blandad bebyggelse som ger människor anledning att uppehålla sig i ett område under fler av dygnets timmar. Kommunen ska därför ta ett helhetsgrepp kring frågor om hälsa och säkerhet, bland annat genom att skapa ett gott samarbete mellan kommunens förvaltningar, med andra kommuner, näringsliv, enskilda, organisationer och andra samhällsorgan. Detta samarbete är väldigt viktigt för skapandet av trygghet, då många skilda faktorer spelar in i människors upplevelse av vad som är tryggt.

Brottsförebyggande arbete i Boxholms kommun omfattar sådant som våld i olika miljöer, skadegörelse, stöld, ungdomskriminalitet och organiserad brottslighet. En del av våldet, speciellt i publika miljöer, kan minskas genom en genomtänkt utformning av gator, parker och andra offentliga miljöer. I många fall handlar det om samma typer av åtgärder som de trygghetsskapande som nämns ovan. Även skadegörelse kan minskas genom god belysning och insyn vid till exempel skolor och andra platser där människor endast vistas under delar av dygnet. Samma principer gäller det arbete som ska förebygga och förhindra suicid, det vill säga självmord, samt olyckor. Redan i planeringen och gestaltningen ska dessa faktorer finnas i åtanke för att begränsa riskerna för att något ska inträffa.

Risker med störningar och negativ påverkan på människors hälsa går i många fall att förebygga. I planeringssammanhang handlar det om sådant som att bostäder och arbetsplatser inte ska lokaliseras i närheten av verksamheter och anläggningar med viss omgivningspåverkan, för att minska antalet människor som utsätts för de aktuella riskerna. De fysiska riskerna inkluderar sådant som explosioner, utsläpp av olika slag, bränder och buller. När det gäller buller är vissa typer av anläggningar mer problematiska, till exempel motor- och skjutbanor, då verksamheten ofta bedrivs på kvällar och helger, då människor vill utnyttja sina trädgårdar och sin

utemiljö. Detta kan medföra begränsningar i verksamheten eller krav på kostsamma skyddsåtgärder vid anläggningen. Av hänsyn till bullerproblematiken, kan det därför bli nödvändigt att prioritera mellan olika former av markanvändning redan i den tidiga planeringen, att i det sträva mot den målbild som finns för området. Även förorenade områden ska tas med i ett tidigt skede av planeringen, för att undvika att bebyggelse placeras i områden som är olämpliga, med hänsyn till människors hälsa och säkerhet samt miljön.

Vi kan även förebygga och begränsa effekterna av klimatförändringar, exempelvis genom att planera för förändrade vattenflöden, temperaturer och vädermönster. Det handlar om att hantera större mängder vatten vid enskilda tillfällen, tillhandahålla skugga som skydd mot värmeböljor och mycket mer. Att minska vår klimatpåverkan är en del, att hantera de förändringar som uppstår är en annan, men båda är viktiga för framtiden. En utgångspunkt för kommunens miljöarbete är att tillgång till bra hållbara kommunikationsmöjligheter (gång, cykel och kollektivtrafik) leder till ett minskat bilanvändande. För att minska vår miljöpåverkan och skapa en bättre trafiksituation behövs noggranna avvägningar och prioriteringar. En ytterligare vinst är att människor rör på sig, till och från bussen eller hela den resta sträckan, något som är bra för folkhälsan. Med färre motorfordon som rör sig på vägarna bör även risken för trafikolyckor minska, något som idag utgör en stor fara för människor. I kombination med trafiksäkerhetsåtgärder på olycksdrabbade sträckor ökar den upplevda och den faktiska tryggheten. En minskad biltrafik bidrar även till lägre ljudnivåer och mindre bullerstörning.

För att klara av att genomföra detta krävs en stor samsyn i planeringen och att alla exploaterings- och lokaliseringsbeslut sker i enlighet med de övergripande planerna. Kommunen behöver en strategisk plan för hantering av dagvatten och beredskap för att hantera stora mängder vatten. Dessutom behöver kommunen ta fram nytt underlag, i form av övergripande utredningar för hanteringen av dagvatten, samt ett antal detaljerade utredningar inför exploatering, exempelvis gällande markstabilitet, farligt gods, miljöfarlig verksamhet och buller.

Att förebygga och förhindra olika riskfaktorer är att föredra, men planeringen ska även skapa möjligheter för begränsande åtgärder, som minimerar effekter och

konsekvenser om något skulle hända. Dessa begränsande åtgärder innefattar bland annat fysiska anpassningar av färdvägar för utryckningsfordon, tillgänglighet till sjukvård, polis och hemtjänst samt planer för mer övergripande krishantering.

Vid höjd beredskap i Boxholms kommun ansvarar kommunen för att upprätthålla samhällsviktig verksamhet, enligt upprättad handlingsplan för trygghet och säkerhet 2023-2026. I handlingsplanen fastställs hur kommunen ska arbeta förebyggande, planerande samt kunna hantera allt från vardagsolyckor till allvarliga samhällsstörningar och höjd beredskap samt vid krig.

VILJEINRIKTNING

- I inledningen av varje mandatperiod tar kommunen fram en handlingsplan för trygghet och säkerhet, som bygger på analyser av risker och sårbarhet i kommunen.
- Boxholms kommun ska vara och upplevas som en trygg och säker miljö.
- Boxholms kommun arbetar med trygghet genom att samarbeta och samverka samt åtgärda brister i den fysiska miljön.
- Miljön i kommunen ska ge förutsättningar för god fysisk och psykisk hälsa, därför ska olika miljö-, hälso- och säkerhetsrisker förebyggas, begränsas och motverkas.
- Säkerhetsarbetet ska vara systematiskt och inriktas mot att förhindra, förebygga och begränsa förekomsten av brott, suicid och olyckor, bland annat genom utformningen av den fysiska miljön.
- Alla människor ska kunna och våga vara ute i samhället under dygnets alla timmar, genom trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete.
- Boxholms kommun ska arbeta för minskad klimatpåverkan och genom den fysiska planeringen anpassa samhället för ett ändrat klimat.
- När olyckor inträffar ska ett snabbt och effektivt ingripande kunna ske, för att begränsa konsekvenserna.

HÄLSA

Det nationella målet för folkhälsopolitiken är att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation. Som underlag avseende samhällsutveckling, folkhälsoarbete och medicinsk utveckling kan hänvisas till den nationella strategin för psykisk hälsa och suicidprevention; ”Det handlar om livet”. Strategin sträcker sig mellan åren 2025-2034. Sedan 2022 finns en regional folkhälsostrategi med målet att skapa en god och jämlik hälsa i Östergötland, där framför allt målområde

5 Boende och närmiljö berör planförslaget. Målen i folkhälsostrategin handlar bland annat om att skapa tillgängliga boendeformer som främjar trygghet och självständighet men också om att skapa mötesplatser som underlättar social gemenskap. Även vikten av säkra och inkluderande närmiljöer med grönområden för spontan lek, idrott och rekreation finns som målsättning i folkhälsostrategin.

BOENDE OCH NÄROMRÅDE

Boendemiljön är sedan lång tid identifierad som en viktig bestämningsfaktor för hälsa. Detta gäller i alla åldrar och är särskilt viktigt för ungdomar. Låg socioekonomisk status samvarierar med hög exponering för olika riskfaktorer i boendemiljön och närområdets yttre miljö, och genom detta ökar risken för ohälsa och sjukdom. Detta gäller flera hälsoutfall som till exempel skador och våld, mental ohälsa, självskattad hälsa, allergier samt hjärt-kärlsjukdom. Det finns ett flertal materiella faktorer i den byggda miljön som påverkar hälsan såsom bostäders utformning, byggmaterial, mögel, fukt, ljud, ljus och buller, men även tillgänglighet till natur och grönområden. Därtill finns det idag en stor samstämmighet bland boendeforskare om de sociala faktorernas betydelse för hälsan, bland annat trivsel, tillit till människor i området, sociala nätverk, socialt stöd, känsla av oberoende och kontroll, självständighet, frihet, social status. Särskilt sårbara för exponering av faktorer i boendemiljön som inverkar på hälsan är barn, pensionärer, arbetslösa, sjukskrivna, funktionshindrade eftersom deras sammanlagda tid i boendemiljön är betydligt längre än för yrkesarbetande som i hög utsträckning är borta från hemmet.

VILJEINRIKTNING

- Alla kommuninvånare ges möjlighet till en bostad utifrån sina behov, i ett närområde som ger förutsättningar för social gemenskap, bidrar till trygghet, tillit och hälsa, samtidigt som samhällsplaneringen skall motverka segregering.

FRITID OCH KULTUR

En aktiv och meningsfull fritid som också ger möjlighet till rekreation främjar hälsan. När andra livsområden upplevs som påfrestande kan fritidsaktiviteter vara kompenserande, bekräftande eller reparerande, som motvikt till en i övrigt mindre tillfredställande tillvaro. Detta genom att vara en arena där människor kan utveckla sina sociala kontakter, gemenskaper och meningsskapande aktiviteter. Valet av fritidsaktiviteter och fritidskulturer innebär olika vanor, erfarenheter och kompetenser. Därmed bidrar fritiden till att ge framför allt ungdomar skilda utgångspunkter och livschanser. Fritidsforskningen visar att det tycks pågå en större polarisering mellan olika fritidsaktiviteter och olika grupper av ungdomar. En tendens är att satsa mycket tid på vissa sysselsättningar och avstå från andra. Vissa unga är till exempel intensivt fysiskt aktiva på sin fritid, medan andra inte rör sig alls.

Natur- och kulturupplevelser har betydelse för hälsa och livskvalitet, i alla åldrar. Forskning inom medicin, sociologi, socialpsykologi och socialmedicin visar att natur- och kulturupplevelser är viktiga ingredienser för en människas välmående, som leder till ökat socialt kapital, hälsa och välbefinnande. Kultur bidrar till ett meningsfullt liv för den enskilde och kan ge människor styrka att påverka sin

tillvaro, vilket är avgörande för hälsan. Undersökningar visar att svenska kvinnor är mer kulturellt aktiva än män och högutbildade mer aktiva än lågutbildade.

VILJEINRIKTNING

- Alla kommuninvånare ges möjlighet till en fritid som möter kulturella, fysiska, sociala och psykiska behov, stimulerar engagemang, bidrar till social gemenskap samt möjliggör återhämtning.

BARN OCH UNGDOMAR

Eftersom barn- och ungdomsåren väger tungt i en människas uppväxt och framtida liv behövs extra insatser under denna tid. För kommunen är det ett prioriterat område att barn och ungdomar i Boxholms kommun får till sig en hälsofrämjande livsstil. Samhällsplaneringen och den fysiska miljön påverkar direkt och indirekt våra barn och ungdomars hälsa. Utemiljöer för lek och socialt umgänge, närhet till natur, möjlighet till säkra gång- och cykelvägar, fritidsaktiviteter, förskolor- och skolgårdars utformning är exempel på viktiga områden att beakta.

VILJEINRIKTNING

- Boxholms kommun ska bidra till god och jämlik folkhälsa genom att främja insatser som är hälsofrämjande och/eller förebygger hälsorisker.
- Fysisk planering i Boxholms kommun utgår från ett folkhälsoperspektiv som prioriterar god jämlik hälsa för alla i befolkningen och social hållbarhet. Kommunen ska särskilt prioritera våra barn och ungdomar.
- Jämlik god hälsa ska i Boxholms kommuns planerings- och bebyggelseutveckling stärkas genom att befolkningsgruppers erfarenheter, kunskap och synpunkter tas tillvara i processen. Detta ska i sin tur bidra till ökad trygghetsupplevelse, bättre fysisk hälsa, ökad tillgänglighet, och hållbara fysiska och sociala miljöer.

BROTTSFÖREBYGGANDE ARBETE

I Boxholms kommun bedrivs arbetet med att förebygga brott och öka tryggheten inom ramen för trygghets- och säkerhetsarbetet. Det finns många beskrivningar av begreppen trygghet och säkerhet. Boxholms kommun har valt att beskriva säkerhet som frånvaro av oönskade händelser, skador eller konsekvenser, medan trygghet beskrivs som frånvaro av upplevd oro. Tryggheten kan alltså ökas dels genom att den faktiska säkerheten ökar, dels genom åtgärder som ökar själva känslan av trygghet. I det brottsförebyggande arbetet handlar det både om att förebygga brotten och om att hantera den oro för brott som finns, så att inte oron i sig påverkar människor negativt i onödan.

Arbetet med trygghet och säkerhet i Boxholms kommun samordnas genom kommunens Handlingsprogram trygghet och säkerhet som tas fram i början av varje mandatperiod. I det ingår att arbeta för att höja tryggheten för invånarna, samt att höja den faktiska säkerheten, till exempel minska risken att utsättas för brott, råka ut för olyckor eller andra negativa händelser. Dessa två delar kompletterar varandra och i vissa fall leder det ena till det andra.

För att öka tryggheten är översiktlighet, synlighet, orienterbarhet och tillgänglighet viktig i utformningen av bebyggelse och gångstråk. Exempelvis bör gång- och cykelstråk inte begränsas av bebyggelse, vallar eller tät växtlighet på båda sidor då det ger en instängd och otrygg känsla för dem som rör sig där. Även god belysning är en viktig faktor för att öka tryggheten. En annan faktor som bidrar till ökad trygghet är om det finns andra människor i rörelse. Tryggheten ökar också i en blandad bebyggelse som ger människor anledning att uppehålla sig i ett område under fler av dygnets timmar.

Boxholms kommun är till för alla människor som befinner sig här, oavsett om de är tillfälliga besökare, bor här eller verkar/arbetar i kommunen. En viktig del i detta är att alla ska kunna känna sig trygga i samhället, oavsett person eller förutsättningar Därför behöver arbetet med trygghet i samhället omfatta olika människors behov. Det handlar både om vad olika människor upplever som otryggt och hur olika grupper rör sig i samhället. Det finns exempelvis vissa skillnader gällande vilka som går, cyklar, åker kollektivt eller kör egen bil. Genom att blanda olika funktioner exempelvis service, bostäder och skolor i en ort eller stadsdel skapas förutsättningar för att människor ska röra sig de olika områdena på olika tider, vilket skapar en känsla av trygghet. I ett område som enbart består av bostäder och ingen annan funktion kan rörelsen av människor vara låg på dagtid, medan det i ett funktionsblandat område finns en mer kontinuerlig rörelse av människor under dagen vilket kan minska riskerna för brott och öka trygghetskänslan i området.

VILJEINRIKTNING

- Offentliga rum ska utformas så att god uppsikt från rörelsestråk och vistelseytor uppnås. Det ska finnas en god belysningsnivå och ljuskällor som inte bländar.
- Olika funktioner, som bostäder och verksamheter, ska placeras så de offentliga rummen är befolkade under större delar av dygnet.

OLYCKSFÖREBYGGANDE ARBETE

I Boxholms kommun bedrivs ett arbete med att förebygga och hantera olyckor och suicid (självmord), inom ramen för trygghets- och säkerhetsarbetet. Den fysiska planeringen bidrar till större säkerhet i de offentliga rummen, genom en genomtänkt utformning av dessa miljöer. Det handlar till stor del om att minska risken för olika former av olyckor. De som har tydligast koppling till den fysiska planeringen är suicid, fallolyckor, trafikolyckor och vattenolyckor.

Arbetet med trygghet och säkerhet i Boxholms kommun samordnas genom kommunens Handlingsprogram trygghet och säkerhet som tas fram i början av varje mandatperiod. Där ingår både att arbeta för att höja den faktiska säkerheten, till exempel minska risken att utsättas för brott, råka ut för olyckor eller andra negativa händelser, samt att höja tryggheten för invånarna. Dessa två delar kompletterar varandra och i flera fall leder det ena till det andra. Arbetet med att höja säkerheten handlar framför allt om att förebygga fallolyckor, vattenolyckor och trafikolyckor, samt att förebygga och hantera suicid och att öka den psykiska hälsan.

Varje år tar drygt 1 600 personer i Sverige sitt liv, ungefär 10 gånger så många försöker ta sina liv men överlever. Suicid är idag den vanligaste dödsorsaken i Sverige för åldersgruppen 15 – 44 år. För att förebygga suicid krävs en medvetenhet i gestaltningen av det offentliga rummet och ett av kommunens mål är att minska tillgängligheten till metoder för suicid. Det handlar om att begränsa tillgängligheten till kanter på platser på hög höjd, exempelvis på byggnader eller vid branter och stup.

Många människor skadas årligen i fallolyckor och jämfört med andra typer av olyckor leder dessa till flest vård på sjukhus. Varje år vårdas runt 1000 personer på sjukhus efter att ha fallit, dock står äldre personer som faller hemma för en stor del av dessa olyckor. Risken för fallolyckor kan minskas exempelvis genom att välja golv- och markbeläggning med mindre risk för att halka, undvika höga kanter, göra kanter väl synliga och liknande. Effektiv halkbekämpning i områden där människor ska röra sig till fots minskar också risken för fall. Dessa åtgärder bidrar även till att göra samhället mer tillgänglig och framkomlig för alla.

Vatten är ofta en stor tillgång i planeringssammanhang, men det utgör också en risk. För att minimera risken att falla i och sedan drunkna, bör kajer och andra områden intill vatten utformas så att risken för att ramla i vattnet begränsas. Det ska dessutom vara lätt att ta sig upp om någon trots detta skulle falla i, antingen med låga kanter eller med anordningar för att kunna klättra upp. Även livräddningsutrustning bör finnas och ses över regelbundet.

Brandförebyggande åtgärder regleras i Boverkets byggregler (BBR).

VILJEINRIKTNING

- Allmänna platser ska vara tillgängliga och framkomliga för alla och markmaterial ska väljas och utformas så risken för halka minimeras.
- Nivåskillnader i det offentliga rummet ska utformas med en höjdsättning som begränsar den möjliga fallhöjden och riskerna med fallolyckor.
- Kanter vid vatten ska antingen vara så låga att det är lätt att ta sig upp eller ha anordningar för att klättra upp inom rimliga avstånd längs kanten.
- Utformningen av det offentliga rummet ska avstyra suicid genom att begränsa möjligheterna att hoppa från hög höjd eller plötsligt placera sig i trafikstråk med tung trafik och/eller trafik med höga hastigheter.

1.7 HÅLLBAR UTVECKLING

Under senare delen av 1980-talet arbetade FN:s världskommission för miljö och utveckling fram Brundtlandrapporten. Rapportens syfte var att sammanställa ett helhetsgrepp på resurs- och miljöproblem, med målet att nå ett förändrat klimat som lösning genom begreppet "hållbar utveckling". Brundtlandrapporten utgjorde det idémässiga ramverket för FN:s miljökonferens i Rio de Janeiro 1992. Det var först efter miljökonferensen som begreppet "hållbar utveckling" blev accepterat som övergripande mål i samhällsutvecklingen.

Begreppet "hållbar utveckling" följde även med i det fortsatta arbetet mot att nå en hållbar utveckling. Således är begreppet som process aktuellt än idag genom Agenda 2030. Begreppet "hållbar utveckling" som lanserades i och med Brundtlandkommissionens rapport förklaras enligt följande:

"En hållbar utveckling är en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov."

Begreppet "hållbar utveckling" kommer ursprungligen från den ekologiska teorin och innebär att konsumtionen av varor inte kan överstiga den långsiktiga produktionsförmågan. Således ingår begreppet i en ordnad helhet, där systemet enligt den ekologiska teorin bygger på att systemet i sig självt håller. Det vill säga att systemet håller om det håller sig inom ramarna för sin egen bärförmåga. På så sätt blir den hållbara utvecklingen direkt kopplad till den ekologiska dimensionen och hur bevarandevärd natur blir en förlängning av detta då ekologi i enlighet med "Hållbarhetstårtan" ligger till grund för den sociala dimensionen och den ekonomiska dimensionen.

Hållbar utveckling fungerar således som ett förhållningssätt till ekologiska förutsättningar i förhållande till den översiktliga planeringen.

AGENDA 2030

Den 25 september 2015 antog FN:s generalförsamling den historiska resolutionen "Att förändra vår värld: Agenda 2030 för hållbar utveckling", med 17 globala mål som spänner över en bredd av samhällsutmaningar. De 17 globala målen har i sin tur 169 delmål och 230 indikatorer. Under en 15-årsperiod, med start 1 januari 2016 och fram till år 2030, har världens länder förbundit sig att tillsammans jobba för att uppnå de globala målen och en långsiktigt hållbar utveckling.

De 17 globala målen är integrerade och odelbara. Det betyder att inget av målen kan uppnås på bekostnad av ett annat och att framgång krävs inom alla områden för att det övergripande målet med Agenda 2030 ska kunna uppnås. Som exempel är en förutsättning för att uppnå mål 1, att utrota extrem fattigdom, att också nå framgång inom områdena utbildning och jämställdhet, mål 4 och 5.

Agenda 2030 bygger samtidigt på att alla delar av samhället inkluderas i genomförandet och aktivt jobbar mot samma mål.

Grundläggande för genomförandet av Agenda 2030 är ett brett ägarskap bland alla aktörer i samhället, däribland kommuner. I kommuners grunduppdrag ingår samhällsplanering som direkt eller indirekt bedöms kunna omsätta Agenda 2030 i praktisk handling på lokal nivå. Översiktsplanen ses i detta sammanhang vara ett lämpligt strategiskt dokument för hur kommunen integrerar Agenda 2030 på lokal nivå.

Figur 11 Globala målen.

Översiktsplanen har en viktig roll som måldokument och vägvisare mot en mer hållbar framtid. Översiktsplanen utgör ett strategiskt planeringsverktyg i vilket kommunen vill visa på vilket sätt de globala hållbarhetsmålen kan implementeras på lokal nivå. Av Agendans 17 globala mål består dessa i sin tur av 169 delmål. Av dessa delmål har de som bedömts som störst bäring på fysisk planering och som kan sättas i ett perspektiv av Boxholms förutsättningar, valts ut som en konkretisering av de övergripande målen. Genom att bryta ned de globala målen till mer konkreta delmål skapas en större bäring av Agenda 2030 i den lokala kontexten. Nedan redovisas de 40 delmål som bedöms ha störst relevans för Boxholms översiktsplan.

Mål 2.4 Hållbar livsmedelsproduktion och motståndskraftiga jordbruksmetoder.

Mål 3.6 Minska antalet dödsfall och skador i vägtrafiken

Mål 3.9 Minska antalet sjukdoms- och dödsfall till följd av skadliga kemikalier och föroreningar

Mål 6.1 Säkert dricksvatten för alla

Mål 6.3 Förbättra vattenkvaliteten och avloppsrening samt öka återanvändningen

Mål 6.4 Effektivisera vattenanvändning och säker vattenförsörjning

Mål 6.5 Integrerad förvaltning av vattenresurser

Mål 6.6 Skydda och återställ vattenrelaterade ekosystem

Mål7.1 Tillgång till modern energi för alla

Mål 7.2 Öka andelen fossilfri energi i världen

Mål 7.3 Fördubbla ökningen av energieffektivitet

Mål 9.1 Skapa hållbara, motståndskraftiga och inkluderande infrastrukturer

Mål 9.4 Uppgradera industri och infrastruktur för ökad hållbarhet

Mål 11.1 Säkra bostäder till överkomlig kostnad

Mål 11.2 Tillgängliggör hållbara transportsystem för alla

Mål 11.3 Inkluderande och hållbar urbanisering

Mål 11.4 Skydda världens kultur- och naturarv

Mål 11.5 Mildra de negativa effekterna av naturkatastrofer

Mål 11.6 Minska städers miljöpåverkan

Mål 11.7 Skapa säkra och inkluderande grönområden för alla

Mål 11.a Främja nationell och regional utvecklingsplanering

Mål 11.b Implementera strategier för inkludering, resurseffektivitet och katastrofriskreducering

Mål 12.2 Hållbar förvaltning och användning av naturresurser

Mål 12.4 Ansvarsfull hantering av kemikalier och avfall

Mål 12.5 Minska mängden avfall markant

Mål 12.6 Uppmuntra företag att tillämpa hållbara metoder och hållbarhetsredovisning.

Mål 12.8 Öka allmänhetens kunskap om hållbara livsstilar

Mål 13.1 Stärk motståndskraften mot och anpassningsförmågan till klimatrelaterade katastrofer

Mål 13.2 Integrera åtgärder mot klimatförändringar i politik och planering

Mål 13.3 Öka kunskap och kapacitet för att hantera klimatförändringar

Mål 13.a Implementera FN:s ramkonvention om klimatförändringar

Mål 13.b Främja mekanismer för att höja förmågan till klimatrelaterad planering och förvaltning

Mål 14.2 Skydda och återställa marina och kustnära ekosystem

Mål 14.4 Främja hållbart fiske

Mål 15.1 Bevara, restaurera och säkerställ hållbart nyttjande av ekosystem på land och på sötvatten

Mål 15.2 Främja hållbart skogsbruk, stoppa avskogningen och återställ utarmade skogar

Mål 15.5 Skydda den biologiska mångfalden och naturliga livsmiljöer

Mål 15.9 Integrera ekosystem och biologisk mångfald i nationell och lokal förvaltning.

Mål 17.6 Samarbeta och dela kunskap kring vetenskap, teknik och innovation.

Mål 17.14 Stärk politisk samstämmighet för hållbar utveckling.

NATIONELLA MILJÖMÅL

Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser.

Generationsmålet, de 16 miljömålen och etappmålen, bildar tillsammans miljömålssystemet. Generationsmålet anger den allmänna inriktningen på miljöarbetet. För att underlätta det arbetet och göra generationsmålet mer konkret finns miljömålen och etappmålen.

För vi ska kunna nå Generationsmålet behöver ekosystemen återhämta sig, människans klimatpåverkan begränsas, den biologiska mångfalden bevaras, den negativa miljöpåverkan på människors hälsa minska och andelen fossilfri energi öka. För att vi ska kunna nå dit behöver många arbeta tillsammans.

För nå Sveriges miljömål styrs miljöarbetet med hjälp av lagstiftning och ekonomiska styrmedel. I Sverige sker arbetet med miljöfrågorna på nationell, regional och lokal nivå. På nationell nivå handlar det om att nationella myndigheter samverkar medan det regionala och lokala arbetet sker inom länsstyrelser, regioner och kommuner.

För översiktsplanen har följande miljömål identifierats som relevanta (miljömål i parenteser anses inte har någon direkt påverkan). Särskilt relevant är generationsmålet och mål nr 15 – God bebyggd miljö:

1. Begränsad klimatpåverkan
2. Frisk luft
3. (Bara naturlig försurning)
4. Giftfri miljö
5. (Skyddande ozonskikt)
6. (Säker strålmiljö)
7. Ingen övergödning
8. Levande sjöar och vattendrag
9. Grundvatten av god kvalitet
10. (Hav i balans samt levande kust och skärgård)
11. Myllrande våtmarker
12. Levande skogar
13. Ett rikt odlingslandskap
14. (Storslagen fjällmiljö)
15. **God bebyggd miljö**
16. Ett rikt växt- och djurliv

G – GENERATIONSMÅLET

Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser.

15. GOD BEBYGGD MILJÖ

Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.

Delmål:

- Hållbar bebyggelsestruktur
  En långsiktigt hållbar bebyggelsestruktur har utvecklats både vid nylokalisering av byggnader, anläggningar och verksamheter och vid användning, förvaltning och omvandling av befintlig bebyggelse samtidigt som byggnader är hållbart utformade.

- Hållbar samhällsplanering
  Städer och tätorter samt sambandet mellan tätorter och landsbygd är planerade utifrån ett sammanhållet och hållbart perspektiv på sociala, ekonomiska samt miljö- och hälsorelaterade frågor.

- Infrastruktur
  Infrastruktur för energisystem, transporter, avfallshantering och vatten- och avloppsförsörjning är integrerade i stadsplaneringen och i övrig fysisk planering samt att lokalisering och utformning av infrastrukturen är anpassad till människors behov, för att minska resurs och energianvändning samt klimatpåverkan, samtidigt som hänsyn är tagen till natur- och kulturmiljö, estetik, hälsa och säkerhet.

- Kollektivtrafik, gång och cykel
  Kollektivtrafiksystem är miljöanpassade, energieffektiva och tillgängliga och det finns attraktiva, säkra och effektiva gång- och cykelvägar.

- Natur- och grönområden
  Det finns natur- och grönområden och grönstråk i närhet till bebyggelsen med god kvalitet och tillgänglighet.

- Kulturvärden i bebyggd miljö
  Det kulturella, historiska och arkitektoniska arvet i form av värdefulla byggnader och bebyggelsemiljöer samt platser och landskap ska bevaras, används och utvecklas.

- God vardagsmiljö
  Den bebyggda miljön utgår från och stöder människans behov, ger skönhetsupplevelser och trevnad samt har ett varierat utbud av bostäder, arbetsplatser, service och kultur.

- Hälsa och säkerhet
  Människor utsätts inte för skadliga luftföroreningar, kemiska ämnen, ljudnivåer och radonhalter eller andra oacceptabla hälso- eller säkerhetsrisker.

- Hushållning med energi och naturresurser
  Användningen av energi, mark, vatten och andra naturresurser sker på ett effektivt, resursbesparande och miljöanpassat sätt för att på sikt minska och att främst fossilfria energikällor används.

- Hållbar avfallshantering
  Avfallshanteringen är effektiv för samhället, enkel att använda för konsumenterna och att avfallet förebyggs samtidigt som resurserna i det avfall som uppstår tas till vara i så hög grad som möjligt samt att avfallets påverkan på och risker för hälsa och miljö minimeras.

HÅLLBAR UTVECKLING I BOXHOLM

Boxholms kommun är en av landets minsta kommuner med cirka 5 500 invånare (2023). Kommunen fokuserar på grunduppdragen och har begränsade resurser för att arbeta med hållbar utveckling. För att aktivt jobba med hållbar utveckling är vi beroende av samverkan och samarbete mellan kommuner, region och stat. När vi tar höjd för 6500 invånare är den procentuella befolkningsökningen stor, men antalet relativt lågt i ett regionalt och nationellt perspektiv. Kommunen arbetar aktivt med hållbar utveckling utifrån kommunens förutsättningar. Översiktsplanen bidrar till uppfyllelse till flera av delmålen i Agenda 2030.

En cirkulär ekonomi möjliggör en ekologiskt och ekonomiskt hållbar utveckling. Cirkulär ekonomi är ett kretslopp av material, produkter och tjänster. En smartare ekonomi där livslängden på material och produkter är längre och där uttaget av råvaror och mängden avfall är mindre. Mängden av farliga ämnen i avfallet behöver minska för att avfallet ska kunna återanvändas i nyproduktion. Mark- och vattenanvändningen behöver bidra till att lokala kretslopp av produkter, material och näringsämnen stärks.

ENERGI

Med den globalt ökade klimatpåverkan, till följd av ökade utsläpp, är energifrågan viktig på många nivåer i samhället och i världen. Energi måste användas effektivt och de fossila bränslena måste fasas ut. Inriktningen skapar förutsättningar för ett resurssnålt samhälle och möjligheter till ekonomisk tillväxt genom ny teknik.

VILJEINRIKTNING

- Boxholms kommun ska arbeta aktivt utifrån målen i Agenda 2030 och bidra till uppfyllelse av dem.
- Översiktsplanen ska utgå från miljömålet God bebyggd miljö.
- Boxholms kommun har en aktuell avfallsplan som revideras vid behov.
- Boxholms kommun värnar om den biologiska mångfalden och har ett aktuellt Naturvårdsprogram som revideras vid behov.
- Boxholms kommun jobbar med minskad klimatpåverkan.

HÅLLBART BYGGANDE

Utsläpp av växthusgaser bidrar till klimatpåverkan, den så kallade växthuseffekten. Riksdagen har bestämt att Sverige ska vara ledande i det globala arbetet med att förverkliga målen i Parisavtalet, och har beslutat om ett långsiktigt utsläppsmål för växthusgaser. Senast år 2045 ska Sverige inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, för att därefter uppnå negativa utsläpp. Samtliga sektorer, inklusive bygg- och fastighetssektorn, ska bidra till att uppfylla målet.

MÅNGFALD

En långsiktigt socialt och ekonomiskt hållbar utveckling stöds av en blandning av boende, arbetsplatser, hustyper, upplåtelseformer, service, äldreboende med mera. Utformningen av ett område ska möjliggöra en mångsidig befolkningssammansättning med avseende på bland annat ålder, hushållsstorlek, etnicitet och ekonomisk status/socioekonomiska förutsättningar. Mångfald av människor, bostadstyper och arkitektur skapar en variationsrikedom i livsmiljön som gör den mer attraktiv och intressant. Beroende på sin livssituation använder människor de offentliga miljöerna på olika sätt och under olika tider på dygnet. Olika hushållssammansättningar kan därför också bidra till att de offentliga rummen befolkas under större delar av dygnet.

RESURSEFFEKTIVITET

Resurseffektivitet skapas genom att fler hushåll använder sig av infrastrukturen, men också av resurssnål teknisk försörjning med hög kvalitet, säkerhet och tillgänglighet samt låg miljö- och klimatpåverkan. Ny teknik och nya systemlösningar för teknisk försörjning ska uppmuntras vid byggnationer.

VILJEINRIKTNING

- Senast år 2045 ska Sverige inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, för att därefter uppnå negativa utsläpp. Samtliga sektorer, inklusive bygg- och fastighetssektorn, ska bidra till att uppfylla målet.
- Utformningen av ett område ska möjliggöra en mångsidig befolkningssammansättning med avseende på bland annat ålder, hushållsstorlek, etnicitet och ekonomisk status/socioekonomiska förutsättningar.
- Ny teknik och nya systemlösningar för teknisk försörjning ska uppmuntras vid byggnationer.

EKOSYSTEMTJÄNSTER I DEN BEBYGGDA MILJÖN

Ekosystemtjänster är de funktioner hos ekosystemen som gynnar människor, det vill säga upprätthåller och/eller förbättrar människors välmående och livsvillkor. Dessa tjänster produceras av ekosystem och är gratis. Exempel på ekosystemtjänster är pollinering (som utförs av pollinerande insekter eller andra djur), vattenrening via exempelvis våtmarker eller musslor, skadebekämpning (som utförs av naturliga fiender, vilket kan vara både insekter, svampar, bakterier eller virus), grönytor för rekreation, reducering av partikelhalter och växthusgaser samt bildande av bördig jord. Ekosystemtjänster definieras och indelas i fyra olika grupper utifrån vilken funktion de har.

Dessa grupper kallas försörjande, reglerande, kulturella och stödjande ekosystem-tjänster:

Försörjande ekosystemtjänster är ekosystem som tillhandahåller råvaror för produktion som exempelvis livsmedelsförsörjning och energi.

Reglerande ekosystemtjänster är ekosystem som refererar till naturens egna system och centrala processer som exempelvis pollinering (grödor och vilda växter) och klimatreglering.

Kulturella ekosystemtjänster är ekosystem som tillhandahåller naturmiljöer som är lämpliga för exempelvis friluftsliv, rekreation och kulturarv.

Stödjande ekosystemtjänster är ekosystem som är nödvändiga för att samtliga andra tjänster ska kunna fungera. Det är exempelvis fotosyntes, biologisk mångfald och jordmånsbildning.

VILJEINRIKTNING

Nedan följer en indelning av ekosystemtjänster och funktioner som bör eftersträvas i planering av den bebyggda miljön:

- Klimatanpassning – främja hållbar dagvattenhantering och skapa miljöer för temperaturreglering.
- Öka den ekologiskt aktiva ytan – gröna tak och gröna väggar
- Biologisk mångfald –främja en ökad biologisk mångfald med buskar, träd och urbana ängar.
- Hälsa och rekreation – främja människors hälsa med till exempel attraktiva gröna utemiljöer, mötesplatser och konstnärlig gestaltning.
- Bullerreducering – när grönska används för att reducera ljud.

1.8 ARKITEKTUR OCH GESTALTAD LIVSMILJÖ

Dagens arkitektur-, form- och designpolitik baseras på begreppet gestaltad livsmiljö, vilket omfattar bland annat arkitektur, form, design, konst och kulturarv.

Riksdagen antog 2018 följande mål och delpreciseringar:

”Arkitektur, form och design ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregerat samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer, där alla ges goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön.”

Detta ska uppnås genom att:

- hållbarhet och kvalitet inte underställs kortsiktiga ekonomiska överväganden
- kunskap om arkitektur, form och design utvecklas och sprids
- det offentliga agerar förebildligt
- estetiska, konstnärliga och kulturhistoriska värden tas till vara och utvecklas
- miljöer gestaltas för att vara tillgängliga för alla
- samarbete och samverkan utvecklas, inom landet och internationellt.

Målet för gestaltad livsmiljö och dess delpreciseringar är styrande för statens initiativ och kan vara vägledande för kommuner och regioner. Målet kompletterar andra nationella mål som berör den gestaltade livsmiljön.

Det finns många politiska mål med bäring på arkitektur, form och design, särskilt Agenda 2030, FN:s New Urban Agenda och de för Sverige uppsatta målen för miljö, kultur, kulturmiljö, samhällsbyggandet, hållbara städer, hållbara transporter, folkhälsa och integrering samt det klimatpolitiska ramverket.

Att arbeta med arkitektur är att planera och forma vårt samhälle. Arkitektur berör alla varje dag och bidrar direkt till hur vi mår och hur vi kan vara med och ta del av samhället.

När miljöer planeras, byggs och förvaltas möts många olika aktörer; politiker och tjänstepersoner i offentlig förvaltning, näringsliv, vetenskap, civilsamhälle och enskilda invånare.

Skapandet och bevarandet av arkitektur är ett gemensamt ansvar som kräver kunskap, insikt, initiativ, utveckling, innovation och nytänkande.

Översiktsplanen beskriver politikens vision och viljeinriktning kring den fysiska miljön. Här uttrycks målsättningar och ställningstaganden på en övergripande nivå för att skapa goda förutsättningar för hållbara livsmiljöer. I en arkitekturstrategi kan kommunen konkretisera de avsikter och utmaningar som lyfts i översiktsplanen. Det gäller stadens, orternas och byarnas tillväxt och utveckling utifrån formandet av den byggda miljön och vad arkitekturen kan bidra till och varför. Vad som är viktigt när olika miljöer utvecklas och förvaltas så att inte långsiktiga kvaliteter byggs bort samt vad dialogen behöver fokusera på när vi planerar, bygger och förvaltar.

VILJEINRIKTNING

- Att vi alla hjälps åt: politiker och företagare, arkitekter och byggherrar, stadsplanerare och invånare. Det offentliga ska gå före och uppmuntra alla andra att följa efter.
- God arkitektur, form, design, konst och kulturarv ska främjas.
- Att en arkitekturstrategi, som uttrycker kommunens långsiktiga ambition och vilja för den gestaltade livsmiljön, tas fram.

ARKITEKTUR

Arkitektur avser allt mänskligt byggande och formande av den fysiska miljön. Arkitektur är också läran om formgivning av i första hand byggnader. Det är emellertid ett multidisciplinärt ämnesområde som verkar mellan konst och vetenskap och omfattar även landskap, städer, interiörer, möbler och enskilda objekt. Enligt det tidigaste bevarade verket i ämnet, "Tio böcker om arkitektur" av Vitrivius för över 2000 år sedan, är arkitekturens kärna balansen mellan skönhet, hållbarhet och funktion.

Arkitekturen påverkar hur byggnader och miljöer upplevs och bidrar till både estetiska värden och till ett uttryck för en plats eller ett område. Det är viktigt att de val som görs för framtiden, den planering och byggnation som utförs är resultatet av noggranna överväganden. Ambitionen ska vara att skapa en långsiktigt hållbar miljö av hög arkitektonisk kvalitet. Hög arkitektonisk kvalitet är nödvändigt för att skapa offentliga rum och miljöer som är hållbara över lång tid, som blir värdefulla även i framtiden. God arkitektur med väl genomtänkta lösningar har kvaliteter som kan vara svåra att mäta rent ekonomiskt, men ger andra långsiktiga värden. Som exempel kan nämnas bättre funktionalitet, ökad attraktivitet för fastigheter och varumärkesbyggande för orterna och kommunen som helhet. Med vetskap om vad arkitektur kan göra och betyda för upplevelsen av orten eller kvarteret, bidrar ett ökat fokus på arkitekturen och de estetiska värdena till ett levande och attraktivt Boxholm att leva och verka i.

VILJEINRIKTNING

- Boxholms kommun ska vara en förebild vid planering, byggande och förvaltning av offentliga miljöer och kommunens egna byggnader.
- Kommunen ska ha ett levande samtal om arkitektur med Boxholms invånare och näringsliv genom att arbeta utåtriktat kring frågor som rör gestaltad livsmiljö.
- Kommunen ska eftersträva att hitta och möjliggöra nya användningar för befintliga byggnader som står tomma idag.
- Kommunen ska möjliggöra projekt som tar vara på redan använda naturresurser och byggnader som anpassas till ett framtida klimat.
- Byggnader i kulturhistoriska miljöer, områdesentréer, blickfång och centrumlägen ska utformas med särskild omsorg. Även byggnader som med sin höjd och storlek påverkar stadsbilden ska utformas med särskild omsorg.

GESTALTAD LIVSMILJÖ

Gestaltad livsmiljö är såväl ett synsätt som måste finnas med i allt som berör vår fysiska miljö, som den fysiska miljön i sig. Begreppet omfattar arkitektur, form, design, konst och kulturarv.

Välutformade offentliga rum bidrar till identitet och attraktivitet, vilket gör att invånare och besökare trivs.

Ett gemensamt skapande och en helhetssyn på den gestaltade livsmiljön är kärnan i politiken för arkitektur, form, design, konst och kulturarv. Det är en politik som på ett tydligt sätt tar utgångspunkt i människan, hennes behov och livskvalitet vid formandet och förvaltandet av våra livsmiljöer. Politiken utgår också från allas rätt till miljöer som är inkluderande, väl gestaltade och långsiktigt hållbara.

Propositionen "Politik för gestaltad livsmiljö" (Prop. 2017/18:110) presenterades i februari 2018 av dåvarande kultur-, miljö- och bostadsministrarna. Propositionen tar ett helhetsgrepp om arbetet med den gestaltade livsmiljön och utgör en samlad nationell arkitekturpolicy. Det politiska målet slår fast att arkitektur, form, design, konst och kulturarv har avgörande betydelse i samhällsbygget eftersom den gestaltade livsmiljön påverkar alla människor i deras vardag utifrån bland annat hälsa och välbefinnande. Gestaltad livsmiljö ska, enligt politiken, ses som ett sammanhållet område där alla dessa perspektiv samspelar och berikar varandra.

För att främja god arkitektur och för att utveckla, förnya och bevara orter och byar behöver arbetet att skapa framtida goda livsmiljöer stärkas.

Offentliga rum behöver vara tillräckligt stora för att tåla användning och rymma de som bor och verkar i närheten. Det är viktigt med en variation av olika stadsrum och mötesplatser. Staden behöver innehålla både aktiva och lugna rum för vistelse och förflyttning. Stadsrummen ska ha en anpassad ljudmiljö, tillgång till solljus samt en god belysning. Grönska påverkar upplevelsen av de offentliga rummen positivt.

En god ljusplanering kan bidra till en levande nattstad där människor kan leva ett aktivt liv även under dygnets mörka timmar.

För att barn och ungdomar ska få god tillgång till idrotts- och föreningsliv är det angeläget att anläggningar ligger där flest bor samt att det finns goda kommunikationer och trygga vägar. Utrymme behövs för anläggningar som byggs av staden, föreningslivet och andra aktörer samt för idrotter och föreningar med behov av både små lokaler och stora markområden.

Kultur-, idrott- och föreningsverksamheter är viktiga forum för ett samhälle. De skapar mervärden som demokratibärare och fungerar ofta som viktiga mötes-

platser. Dessa verksamheter behöver lämpliga och tillgängliga lokaler till rimliga priser för att kunna etablera sig och utvecklas.

Konst i offentlig miljö spelar en viktig roll i att forma karaktären och upplevelsen av offentliga rum. Genom att placera konst i offentliga miljöer bidrar kommunen till att skapa mer engagerande, inspirerande och livfulla gemensamma utrymmen. Det finns flera sätt på vilka konst bidrar till offentliga miljöer. Konst i offentliga rum är tillgänglig för alla, oavsett socioekonomisk bakgrund. Detta gör konsten demokratisk och erbjuder kulturella upplevelser utanför traditionella konstinstitutioner som museer och gallerier. Offentlig konst kan uppmuntra till samhällsengagemang och delaktighet. Det kan fungera som en katalysator för samtal och interaktion mellan människor. Konstverk kan bidra till att skapa eller förstärka en plats unika identitet och känsla, och kan bli en symbol eller landmärke för en stad eller ett område. Installation av konst i offentliga rum kan vara en del av stadsförnyelseprojekt och kan bidra till att revitalisera försummade eller underutvecklade områden. Offentlig konst kan vara utbildande och informera allmänheten om historiska händelser, lokala traditioner eller miljöfrågor.

Konst förskönar offentliga platser, vilket kan göra promenader i staden eller väntan på bussen till en mer njutbar upplevelse. Vissa offentliga konstverk är interaktiva och designade för att besökare ska kunna interagera med dem, vilket skapar en dynamisk och personlig upplevelse. Offentlig konst kan reflektera och fira den kulturella mångfalden i ett samhälle, vilket bidrar till ökad förståelse och acceptans av olika kulturer. Konst i offentliga miljöer kan även öka turismen och dra till sig besökare, vilket gynnar lokala företag och ekonomin i stort.

VILJEINRIKTNING

- Boxholms kommun ska möjliggöra en levande stadsmiljö med torg, parker, stråk och utåtriktade verksamheter.
- En mångfald av idrottsplatser och inomhusanläggningar som är lätta att nå ska möjliggöra en aktiv fritid.
- Orter, byggnader och offentliga rum ska utvecklas mot ett alltmer hållbart samhälle, med trivsamma miljöer som inbjuder till ett rikt och varierat liv, både på landsbygden och i staden.
- Konst i offentliga byggnader och utemiljöer säkras genom enprocentregeln, som ger ett ekonomiskt utrymme för konst.
- Kulturhistoriska värden och lokala särdrag ska betonas som en förutsättning för utveckling av god arkitektur.
- Belysningen i Boxholm ska stödja en levande, trygg och jämlik stad där ljuset ska fungera som en självklar del av och bidra till upplevelsen av stadsrummets form, funktion och stämning samtidigt som stadens olika karaktäristiska delar förstärks.
- Barns lek- och vistelsemiljöer ska utformas med särskild omsorg, så att de bidrar med kärnvärden som trygghet och upplevelseglädje.
- Staden ska utvecklas utifrån dess karaktär och identitet, både i de stora dragen och i det lokalt platsspecifika.

2. MARKANVÄNDNING

Boxholms kommun ligger i en övergångsbygd mellan Östgötaslätten och Sydsvenska höglandet. Topografin är varierad och i landskapet finns många spår efter den senaste istiden. Slättlandet i norr, de kuperade skogspartierna, sjön Sommen och vattendragen har i alla tider påverkat människornas bosättnings-, rörelse- och kommunikationsmönster.

Markanvändningen skiljer sig åt mellan dessa olika typer av miljöer och planeringen behöver därför ta ett översiktligt grepp kring hur dessa ska hanteras. I våra tätorter, och i vissa fall även på landsbygden och våra mindre samhällen, finns områden där användningen av mark och vatten är mer preciserad. I kartan nedan visas markanvändningen i Boxholms kommun.

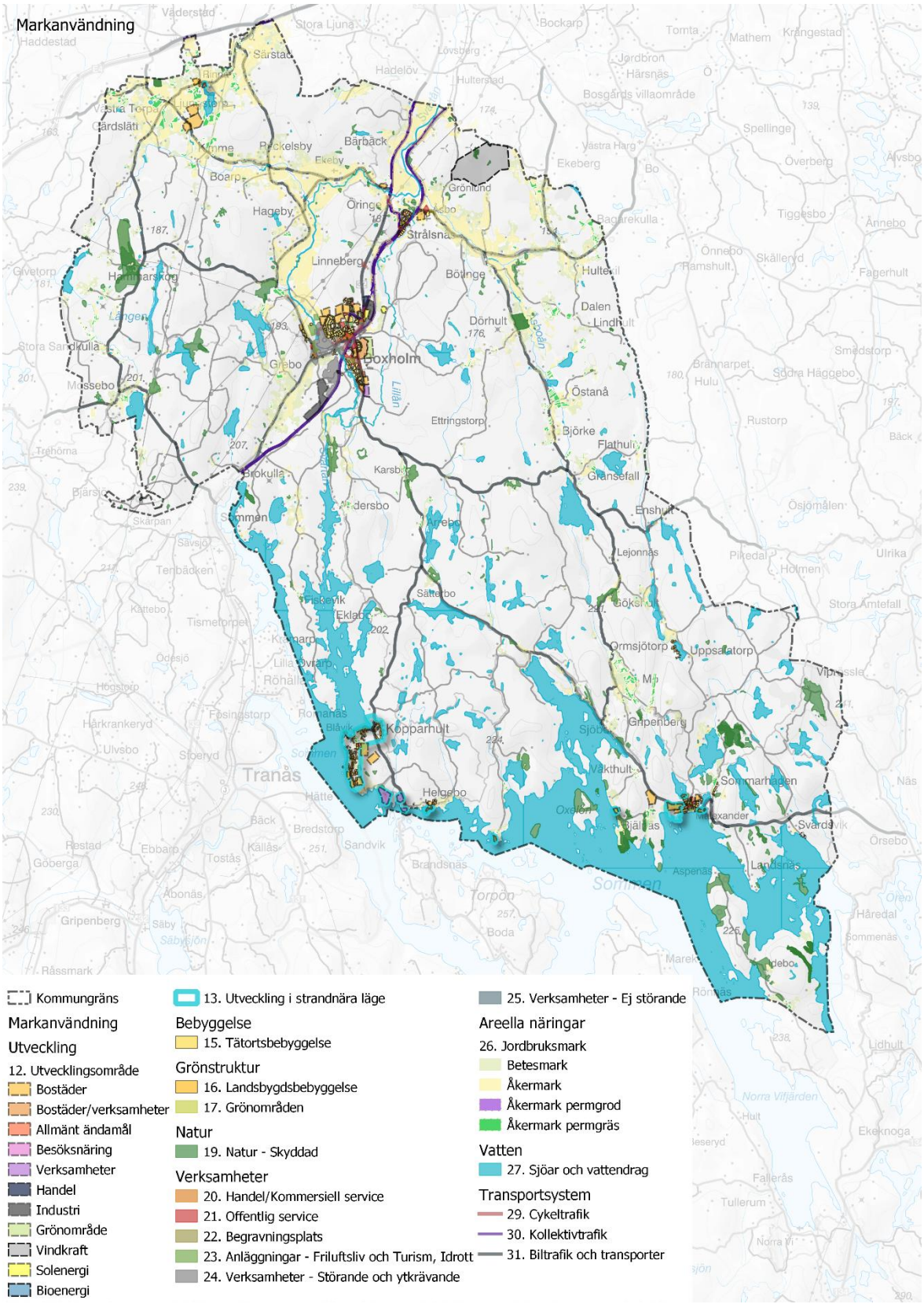

Figur 12 Karta över markanvändning

Oavsett om det är översiktlig eller mer preciserad markanvändning som illustreras i kartmaterialet är det viktigt att ha förståelse för att översiktsplanen är en vision och inriktning. En gränsmarkering kan i kartmaterialet upplevas som konkret, men i verkligheten är den diffus och svår att precisera. Detta då verkligheten är mer komplex än vad kartmaterialet kan illustrera utan att förlora tydlighet och läsbarhet.

VILJEINRIKTNING

- Kommunen ska aktivt arbeta med att strategiskt förvärva och planlägga mark som kan vara nödvändig för att i framtiden tillgodose behovet av gemensamma intressen som till exempel skolor och särskilda boenden.
- Främja hållbar utveckling genom att prioritera utveckling av redan anspråkstagen mark.
- Det ska finnas en mark- och planberedskap för att kunna möta behovet av attraktiva bostäder.
- Det ska finnas en mark- och planberedskap för olika typer av verksamheter för att kunna tillvarata etableringsförfrågningar.
- Där det bedöms lämpligt bör flexibla detaljplaner utformas.

2.1 SAMMANHÅLLEN BEBYGGELSE

Sammanhållen bebyggelse är områden som tätorter, bebyggelseområden och mindre samhällen. Här finns flera bostäder och ibland även verksamheter samlat inom ett begränsat geografiskt område. I huvudsak uppmuntras ny exploatering inom eller i anslutning till dessa områden, då detta stärker den sammanhållna bebyggelsens underlag för service, kommunikationer och tjänster. Det ger även ett mer effektivt nyttjande av befintlig infrastruktur vilket gynnar vårt klimat.

VILJEINRIKTNING

- Sammanhållen bebyggelse ska huvudsakligen utvecklas omkring en kärna som ny bebyggelse samlas kring.
- Vid eventuell exploatering av jordbruksmark inom sammanhållen bebyggelse ska detaljplaneläggning alltid övervägas för att säkerställa ett effektfullt nyttjande av markresursen.
- I de centrala delarna av tätorterna eftersträvas en tätare och blandad bebyggelse.
- Uppmuntra till förtätning där det bedöms lämpligt.

2.2 SLÄTTBYGD

Slättbygden i de norra delarna av kommunen har historiskt sett varit en del av Västanstång som under medeltiden var namnet på ett geografiskt område väster om Linköping och Stångån. Landskapet har präglats av åkerbruk och boskapsskötsel ända sedan förhistorisk tid. Här har de naturliga förutsättningarna för jordbruk varit extra gynnsamma, med kalkhaltiga jordar och fina betesmarker i dalgångarna runt vattendragen Svartån, Åsboån, Kårarpsbäcken och Lillåarna. I norra Boxholm präglas bebyggelsen av större gårdar med stora tillhörande åkermarker.

Slättbygder är områden som tydligt domineras av långvarigt brukande av marken för odling (åkermark) och djurhållning (betesmark). Dessa områden är särskilt viktiga att bevara och ska därför undvika att exploateras. Jordbruksmark kan finnas både inom sammanhållen bebyggelse och i skogsbygdsområden. Inom sammanhållen bebyggelse bedöms värdet av att hålla bebyggelsen samlad till en kärna vara högre än värdet av jordbruksmarken medan i skogsbygder är möjligheterna för ett effektivt brukande av jordbruksmarken sämre.

VILJEINRIKTNING

- Inom slättbygder ska möjligheten att fortsatt bedriva ett effektivt jordbruk väga tungt vid all typ av utveckling.

2.3 SKOGSBYGD

De mellersta och södra delarna av Boxholms kommun ingår i det stora, sammanhängande skogsområde som dominerar Södra Östergötland. Landskapet präglas av sjöar, bergsplatåer och sprickdalar. Förutsättningarna för jordbruk har här varit mer begränsade då marken är stenigare och jordmånen magrare. Under historisk tid har skogsområdet utnyttjats för bland annat skogsbruk och olika typer av småskalig industri. Jordbruket har varit mera småskaligt, med utspridda gårdar och torp. Bebyggelsen består i södra Boxholm av mindre gårdar och torp, undantaget för mindre herrgårdsmiljöer.

Skogsbygder är områden som tydligt domineras av produktionsskog. Inom skogsbruksområden ska exploatering huvudsakligen ske på ett sätt som inte markant försvårar möjligheten till ett rationellt skogsbruk. Skogsbygderna är även av särskild vikt för rekreation och friluftsliv, dessa värden ska därför tas till vara vid exploatering inom skogsbygder.

VILJEINRIKTNING

- Inom skogsbygder ska exploatering av skogsmark huvudsakligen ske på ett sätt som inte markant försvårar möjligheten till ett rationellt skogsbruk
- Värden för rekreation och friluftsliv ska tas till vara vid exploatering inom skogsbygder.
- Hänsyn till kulturmiljö behöver tas i skogsbygd exempelvis i samband med skogsbruk, anläggandet av infrastruktur samt friluftsliv.

2.4 VATTEN (SOMMEN-OMRÅDET)

Sjön Sommen dominerar landskapet i Boxholms sydligaste del. Sjön har fungerat både som en gräns och som en förbindelselänk mellan bygderna norr och söder om sjön. Marken runt Sommen är mager och domineras av berg, morän och till viss del isälvssediment. Området har varit glesbefolkat långt in i historisk tid. Bebyggelsen präglas av närheten till vattnet där byggnader placerats i anslutning till vattnet och där även bryggor och mindre sjöbodar utgör en del av bebyggelsemiljön.

Boxholms kommun har flera sjöar och vattendrag som har stor betydelse för kommunen. Vattendraget Svartån som rinner genom kommunen norrut från de småländska skogarna, innan den passerar sjön Sommen och slutligen mynnar ut i sjön Roxen (Linköpings kommun) är ett exempel i mängden, detta och andra vattenområden är styrkor för kommunen som ska stärkas och lyftas fram i den fysiska planeringen som berör vatten.

VILJEINRIKTNING

- Sjöar och vattendrag ska stärkas och lyftas fram i samband med all fysisk planering som berör vattenområden.
- Vattenområden ska tillgängliggöras och framhävas med särskilt fokus i anslutning till sammanhållen bebyggelse och rekreativa områden eller stråk.

2.5 BOSTADSFÖRSÖRJNING

Bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet är av allmänt intresse enligt plan- och bygglagens andra kapitel. Boxholms kommun har som mål att växa på ett hållbart sätt och skapa goda livsmiljöer där människor vill bo och vara verksamma. Det gäller både kommunens tätorter och på landsbygden. Översiktsplanen redovisar var det är möjligt att bygga bostäder både i och omkring tätorterna och på landsbygden. En viktig del i ett hållbart bostadsbyggande är att verka för en förtätning där det är möjligt utan att ta större jordbruksmarksområden i anspråk. Förtätning bidrar vidare till effektivt markutnyttjande där befintlig infrastruktur kan nyttjas såsom vägar, vatten och avlopp och annan infrastruktur.

Kommunen ska skapa förutsättningar för en långsiktig bostadsförsörjning där produktionen av bostäder går i linje med befolkningsutveckling samtidigt som ett varierat utbud av boendeformer skapas. Det ska finnas en blandning av upplåtelseformer i samma bostadsområde för att stärka förutsättningarna för att människor från olika socioekonomiska bakgrunder har möjlighet att bo tillsammans. Det skapar en mångfald och integration som i sin tur bidrar till ökad social hållbarhet.

Boxholm ska erbjuda bostäder för alla så att positiva flyttkedjor skapas där yngre kan flytta in i en villa som inte äldre har samma behov av längre. Flexibla byggnader är även en fördel, vilket innebär att en verksamhet exempelvis snabbt kan ställas om till boende eller liknade. Alla invånare ska erbjudas en god bostad till rimlig kostnad i en god boendemiljö med bra boendeservice.

Boxholms kommun kan precis som övriga Sverige se den omvandling som sker inom fritidshusområden med att fler blir permanentboende. Det leder till andra behov av till exempel vatten och avlopp och service för att nämna några utmaningar som uppkommer vid omvandling av fritidshusområden över tid.

VILJERIKTNING

- Kommunen ska ha en aktuell handlingsplan för bostadsförsörjningen som revideras vid behov.
- Kommunen ska möjliggöra för boende till plus55.
- Boxholms kommun ska uppmuntra till cirkulärt bostadsbyggande.
- Det ska finnas ett varierat utbud av olika boendealternativ såsom hyres- och bostadsrätter, små- och flerfamiljshus.
- Vid förtätning och ny bebyggelse ska utrymme för lek och rörelse finnas.
- Kommunen ska ha en god planberedskap.

2.6 UTVECKLING AV SAMHÄLLEN

I det här avsnittet ges en beskrivning av Boxholms samhällen, både de större orterna och samhällena på landsbygden. Beskrivningarna innehåller information om dagens förhållanden samt översiktsplanens viljeinriktningar för samhällenas utveckling.

STRATEGISKA OMRÅDEN FÖR FRAMTIDEN

För att slå vakt om tätortens långsiktiga utveckling har så kallade strategiska områden för framtiden markerats ut i kartan. Områdena är endast hänsynsområden utan någon bestämd markanvändning, men kan bli aktuella för exploatering på lång sikt. För lovgivning eller förändringar inom strategiska områden för framtiden ska hänsyn tas till tätorternas långsiktiga expansion. För kommunen är det viktigt att ha en viss markberedskap i anslutning till tätorterna. Generellt gäller att inom tätortsnära markområden ska förändringar främst ske genom planläggning för att kunna styra utvecklingen på ett medvetet och strategiskt sätt.

BOXHOLM

Centralorten Boxholm är Boxholms största ort med omkring 3 400 invånare och ligger centralt i kommunen. Boxholms utveckling är viktig för hela kommunen, då orten är det huvudsakliga centrumet för service, sjukvård, handel och offentlig förvaltning. Boxholm kommer fortsatt att vara kommunens centralort och därmed stärkas som sådan.

Boxholms invånare ska ha en trygg, tillgänglig och trivsam boendemiljö med en variation av bostäder. I Boxholm ska befintlig service bibehållas, utvecklas och förberedas för en ökad befolkning i orten och övriga kommunen. Som kommunens nav är det viktigt att utveckla och stärka Boxholms kommunikationer med omvärlden samt andra orter och bebyggelsenoder i kommunen. För Boxholms tätort som pendlingsort är det därför viktigt att bevara och utveckla pendeltågstrafiken med Östgötapendeln och vägtrafiken på riksväg 32.

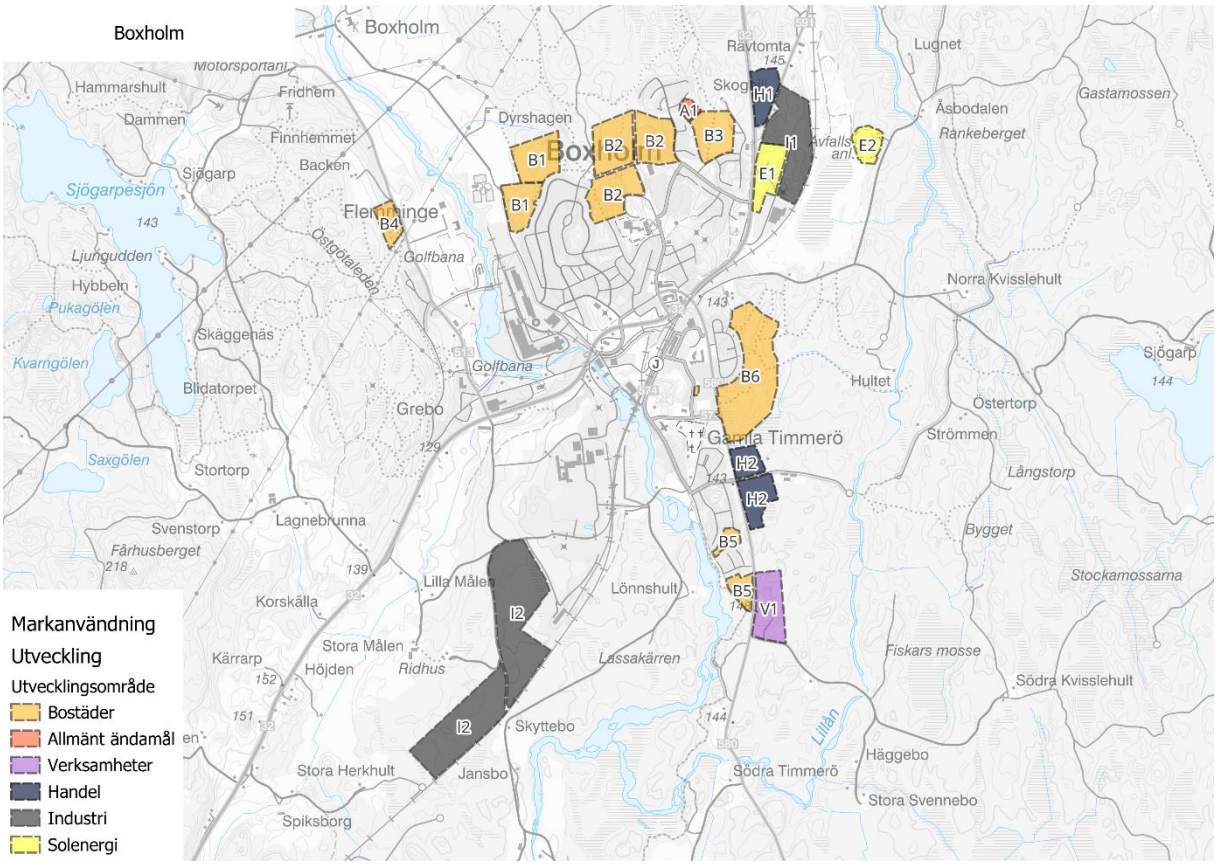

Figur 13 Utvecklingsområden i Boxholm

UTVECKLINGSOMRÅDEN BOXHOLM

B1 – DYRSHAGEN

I tätortens nordvästra del, mellan Stenbocks väg och Fällhagsvägen finns ett skogsparti som skulle kunna möjliggöra en varierad bostadsbebyggelse i form av villor och radhus som kan sammanlänkas med befintlig bebyggelse. Området är uppdelat i två delar varav en del av det södra av området är avverkat. Området har en höjd i södra delen men är i övrigt relativt platt. I närområdet finns fotbollsplaner vilket skapar möjlighet till fysisk aktivitet.

Området är ca 16 hektar och ägs av Boxholms Skogar Aktiebolag. Ingen del av det utpekade området består av jordbruksmark.

Sevesoanläggning, en gasolstation (Norbro Energi Bulkgasol AB), ligger nära föreslaget utvecklingsområde. Sevesoanläggningens gasoltankar bedöms ligga cirka 145 meter från närmsta befintliga bostad. I fortsatt planering behöver anläggningen uppmärksammas. Vid detaljplaneläggning behöver studeras hur nära gasoltankarna

ny bebyggelse bör kunna placeras. En riskbedömning behöver utföras i fortsatt planering för att klarlägga vilka åtgärder som kan behövas.

Skrothantering sker på Ovakos tomt i närheten av föreslaget utvecklingsområde och ännu närmare befintlig bebyggelse. I fortsatt planering behöver frågan uppmärksammas och eventuella störningar från hanteringen behöver studeras för att klarlägga vilka åtgärder som kan behövas.

Skjutbanan vid Finnhemmet ligger cirka 1,5 km från föreslaget utvecklingsområde. Som information anger Naturvårdsverket i rapporten ”Skjutbanor, finkalibrigt skytte”, januari 2006, att riktvärden vanligtvis klaras vid 500-1000 m avstånd. Rapporten anger; ”Störningarna för närboende är vanligen ganska små upp till 65–70 dBAI (Impulse) för att därefter öka snabbt. Vanligtvis uppstår dessa nivåer endast på ett avstånd kortare än 500–1 000 m”. I fortsatt planering behöver dock frågan uppmärksammas och eventuella störningar behöver studeras.

En motorbana (motocross) ligger ca 2 km från föreslaget utvecklingsområde. En preliminär bedömning är att med detta avstånd torde det innebära små störningar, men i fortsatt planering behöver dock frågan uppmärksammas och eventuella störningar behöver studeras.

Sammantaget behöver en riskbedömning ske i samband med efterföljande detaljplaneläggning utifrån ovan aspekter.

Särskilda hänsyn

- Fornlämning – stensättning i norra delområdet
- Torv i nordöstra delen (ett mindre område) innebär sämre grundläggningsförhållanden
- Sevesoanläggning, en gasolstation, ligger nära föreslaget utvecklingsområde
- Motocrossbana cirka 2 km från området
- Skjutbana cirka 1,5 km från området
- Skrothantering på Ovakos fastighet

B2 – BJÖRNMOSSEN

I den norra delen av Boxholms tätort ligger ett område om skulle kunna möjliggöra varierad bostadsbebyggelse i form av villor och radhus. Området består till största av skogsmark. Den sydvästra och den nordöstra delen är relativt kuperad medan den nordvästra delen är relativt flack. Den sydöstra delen består av en äldre fotbollsplan, där det nyligen upprättats en detaljplan för bostadsändamål. I

närområdet finns en förskola, vilket skapar goda förutsättningar för barnfamiljer att bo och leva i området.

Det utpekade området är ca 30 hektar och ägs av Boxholms Skogar Aktiebolag. Ingen del av det utpekade området består av jordbruksmark.

I fortsatt planering, såsom vid detaljplaneläggning, bör områdets inriktning och avgränsning anpassas efter naturvärden, klimatanpassningshänsyn och det potentiellt förorenade objektet - Österskogen (id 182621).

Särskilda hänsyn

- Sumpskog berörs inom större delen av utvecklingsområdet
- Torv främst i nordvästra delområdet, men även inslag i övriga delområden innebär sämre grundläggningsförhållanden
- Potentiellt förorenad mark – avfallsdeponi (riskklass 4) pekas ut i sydvästra delområdet

B3, A1 –DALEN

Norr om området Dalen finns ett större område som består delvis av skog och delvis av tidigare jordbruksmark som håller på att växa igen. Området är relativt flackt men har till stora delar en hög fuktighet. Området pekas ut för varierad bostadsbebyggelse i form av villor och radhus samt förskola. Utvecklingen av området innebär en sammankoppling med befintlig bebyggelse.

Det utpekade området är ca 8 hektar och ägs av Boxholms kommun.

Särskilda hänsyn

- Torv inom stora delar av området (B3) innebär sämre grundläggningsförhållanden

B4 – FLEMMINGE

Väster om tätorten, i Flemminge, finns ett utpekat område som skulle kunna möjliggöra för varierad bostadsbebyggelse i form av villor och radhus i en sluttning mot jordbrukslandskapet. Området utgörs av skog. I närområdet finns det motionsspår och en mindre golfbana, vilket skapar goda förutsättningar för fysisk aktivitet. I området löper en kraftledning vilket behöver beaktas i planeringen av området.

Det utpekade området är ca 3 hektar och ägs av Boxholms Skogar Aktiebolag.

Av vikt är att se över befintliga anslutningspunkter till vägnätet och i första hand samordna planerat bostadsområde med dessa innan nya anslutningspunkter skapas, liksom att tillgängligheten till tätorten säkerställs via gång- och cykelnät samt tillgång till kollektivtrafik.

Särskilda hänsyn

- Kraftledning 130 kV som ger magnetfält finns vid området
- Motocrossbana cirka 1,5 km från området
- Skjutbana cirka 900 meter från området
- Flemminge herrgårdsmiljö, strax intill, är regionalt värdefull kulturmiljö
- Trafikbuller länsvägen
- Mindre än 500 meter till tranmissionsnät (cirka 430 meters avstånd) – samråd med Svenska Kraftnät vid planering

B5 – TIMMERÖ/BJURSHOLM

I den södra änden av Boxholm utmed Svartån och Söderleden (väg 580), ligger två utpekade områden möjliga för varierad bostadsbebyggelse i form av villor och radhus. Områdena ligger i anslutning till befintliga bostadsområden och ägs av Boxholms kommun.

Särskilda hänsyn

- Trafikbuller länsvägen

H2 – TIMMERÖ/ANDERSTORPSVÄGEN

Öster om Söderleden i korsningen med Anderstorspvägen föreslås två delområden för handel, kontor och verksamheter. Angöring bör ske via Anderstorpsvägen ur trafiksäkerhetssynpunkt.

Det utpekade området ägs av Boxholms Skogar Aktiebolag.

Särskilda hänsyn

- Gränsar i öster till större område med torv med sämre grundläggningsförhållanden

B6 – BJURSDALEN/ OLSTORP

Öster om Ringvägen, finns en pågående detaljplaneläggning för ett större område med i huvudsak bostadsbebyggelse i form av småhus, men planen bör också

möjliggöra för förskola. Öster om planerat bebyggelse-område finns ett område som i dag används för rekreation. Området föreslås att bevaras så som ett sammanhängande naturområde.

Det aktuella planområdet är ca 15 hektar och ägs idag av Boxholms kommun och Boxholms Skogar Aktiebolag.

Särskilda hänsyn

- 3 st objekt, Naturvårdsprogram (biotop), område av klass 3 finns inom utpekat område
- 2 st objekt, Naturvårdsprogram (biotop), område av klass 4 finns inom utpekat område
- Mindre del av sumpskog finns inom utpekat område
- Torv i västra samt södra delen innebär sämre grundläggningsförhållanden
- Trafikbuller länsvägen
- Detaljplaneläggning pågår

H1 – RÄVTOMTA

I korsningen mellan Riksväg 32 och väg 591 har ett skogsområde identifierats för potentiell handel. Den strategiska placeringen nära riksvägen ger utmärkta förutsättningar för synlighet och hög tillgänglighet. Området är också relativt flackt, vilket ytterligare underlättar utvecklingen av handelsverksamhet. Denna kombination av läge och topografi gör det till en attraktiv plats för företag. Området är cirka 9 hektar och marken ägs av Boxholms kommun och Boxholms skogar Aktiebolag.

Ombyggnation av den befintliga anslutningspunkten torde behövas enligt Trafikverket, exempelvis tillkomst av ett eget körfält för vänstersvängande fordon.

Särskilda hänsyn

- Torv inom stora delar av området innebär sämre grundläggningsförhållanden
- Sumpskog berörs inom större delen av utvecklingsområdet

V1 – BOCKETORP

I anslutning till område B5 föreslås ett verksamhetsområde som begränsas till ej bullrande verksamhet med hänsyn tagen till omkringliggande bebyggelse. Området är på 12 hektar och är belägen öster om Söderleden och ägs av Boxholms Skogar Aktiebolag.

Särskilda hänsyn

- Närhet till befintliga bostäder kan innebära störningar

I1, E1 – SÄTTERTORP

Mellan järnvägen och riksväg 32 föreslås en förlängning av befintligt industriområde utmed Sättertorpsvägen. Den före detta deponin i söder (inom område E1) har riskklass III enligt kartan för Efterbehandling av förorenade områden (EBH-kartan). Område E1 är relativt flackt. Industriområdet I1 omfattar cirka 15 hektar och är mycket kuperat vilket medför höga kostnader vid en exploatering

Marken ägs av Boxholms kommun och av Boxholms skogar Aktiebolag.

Befintlig anslutning till riksvägen rekommenderas att användas. Gestaltning och skyltfrågor uppmärksammas i fortsatt planering med anledning av läget mellan södra stambanan och riksvägen.

I fortsatt planering, såsom vid detaljplaneläggning, behöver miljötekniska markundersökningar genomföras inom området. Detta med anledning av att det inom området finns förorenande objektet deponi - Sättertorp (id 141672) som bland annat pekats ut som potentiellt förorenat av PFAS.

Särskilda hänsyn

- Fornlämning – milstolpe finns inom området (E1)
- Torv i området (I1) innebär sämre grundläggningsförhållanden
- Potentiellt förorenad mark – avfallsdeponi (riskklass 3) pekas ut inom området (E1)

I2 – SÖDRA TIMMERÖ

I södra Timmerö föreslås ett område för industri. Området ligger i anslutning till befintligt industriområde i norr.

Marken ägs av Boxholms skogar Aktiebolag.

Vid fortsatt planering uppmärksammas att föreslaget område ligger i anslutning till Boxholms depå som är ett utpekat riksintresse för kommunikationer. Av vikt är att riksintresset inte påverkas negativt av kommande exploatering.

I fortsatt planering, såsom vid detaljplaneläggning, bör området studeras vidare vad gäller kopplingen till naturvärden och klimatanpassningshänsyn.

Särskilda hänsyn

- Torv i östra delen innebär sämre grundläggningsförhållanden
- Sumpskog finns i östra delen

E2 – RÄVTOMTA

På andra sidan järnvägen vid Rävtomta finns ytterligare en deponi/ avfalls-anläggning som skulle kunna nyttjas som solcellsanläggning. Området är riskklass II enligt kartan för Efterbehandling av förorenade områden (EBH-kartan).

Området är cirka 4 hektar och ägs av Boxholms kommun.

Jordbruksmark berörs i liten grad. Se vidare i kapitel 5.4 MILJÖMÄSSIGA KONSEKVENSER och rubriken JORDBRUKSMARK.

I fortsatt planering, såsom vid detaljplaneläggning, behöver tillsynsmyndigheten för det förorenade objektet (Åsbodalens avfallsupplag, id 141671) kontaktas.

Särskilda hänsyn

- Potentiellt förorenad mark – avfallsdeponi (riskklass 2) pekas ut inom området

UTGÅNGSPUNKT

Boxholms tätort har karaktären av en småstad med närhet till allt. Här finns ett starkt lokalt näringsliv med bra daglig service samt närhet till regional service – matbutiker, blombutik, systembolag, apotek, vårdcentral, kafé, restauranger, sportanläggningar, drivmedelsstationer samt verkstäder är några av de samhällsfunktioner som återfinns i tätorten. Näringslivet beskrivs som bra och diversifierat.

De senaste åren har orten haft en god tillväxt och beskrivs som en trivsam och bra boendemiljö. Det är tryggt att växa upp, leva, bo och bli gammal på orten.

Tätorten erbjuder boenden i olika upplåtelseformer. Industrier i centrumnära lägen där små och medelstora företag huserar skapar arbetstillfällen. Som bruksort har även ett starkt och betydelsefullt föreningsliv vuxit fram. Många som lever här känner en stolthet för orten. Utöver detta har tätorten närhet till ett rikt natur-, rekreations- och friluftsliv.

Därtill är Boxholms tätort en pendlingsort med goda kommunikationer som skapar möjligheter till in- och utpendling, dels genom pendeltågstrafiken med Östgötapendeln, dels genom förbindelsen med vägtrafik på riksväg 32.

VILJERIKTNING

- Planera och skapa förutsättningar för 4 000 invånare i Boxholm tätort.
- I Boxholms tätort ska huvuddelen av Boxholms service vara lokaliserad. Befintlig service bevaras och utvecklas.
- Utvecklig inom befintlig tätortsbebyggelse sker genom bebyggelsekompletteringar efter tillkommande behov.
- Arkitektur och estetik av bebyggelse och utomhusmiljöer ska anpassas till Boxholms småstadskaraktär.
- Entréerna till tätorten ska omsorgsfullt gestaltas och ge ett välkomnande intryck.
- Kommunen ska ta fram en målbild för att öka attraktiviteten i centrum. Målbilden ska vara vägledande till beslut som påverkar centrum. Ett attraktivt centrum är viktigt för utvecklingen av hela Boxholms kommun.

CENTRUM

Översiktsplanens ambition är att förstärka befintligt centrum genom att skapa förutsättningar för en positiv utveckling.

Nya utemiljöer föreslås för att erbjuda människor att vistas utomhus och öka möjligheten till spontan integration. Exempel på sådana insatser kan vara upplysta ytor eller belysningsprojekt som bidrar till trygghet, konstnärliga utsmyckningar på fasader, planteringar eller anordnade mötesplatser som parker/torg.

Generellt sett finns det en positiv syn till att utveckla centralorten. Genom en försiktig tillväxt kan det gamla Boxholms karaktär bibehållas och det goda i en liten kommun bevaras. Vid utvecklingen av centrum föreslås att Boxholms lokal- och bygdehistoria lyfts fram mer genom att inkludera hembygdsföreningar och andra kulturellt ideella föreningar.

Genom att knyta samman Boxholms station med centrum tar vi till vara på de möjligheter som pendeln innebär. Det blir på så sätt enkelt att bo i Boxholm och arbeta på annan ort.

VILJERIKTNING

- Nya välkomnande entréer till Boxholm
- Utveckla nya och befintliga utemiljöer och mötesplatser
- Knyta samman pendeltågsstationen med centrum.
- Centrum ska vara tillgängligt och anpassat för alla människors välbefinnande. Gång och cykel ska prioriteras i trafikmiljön.
- Grönska och lek ska finnas möjligt i eller i anslutning till centrum.
- Oexploaterad mark kan förädlas/förtätas.
- En väl fungerande parkering för cykel och bil i centrum ska stödja de servicefunktioner som finns där. Utbud och placering av cykelparkering spelar en viktig roll i att få fler att cykla.
- Kommunen har huvudansvar för ett levande centrum där dialog och samarbete med företag och föreningar.

BOSTÄDER

Attraktiva lägenheter centralt i Boxholm kan tilltala bland annat äldre människor, som idag bor i friliggande småhus, att välja ett bekvämare boende med närhet till den service som finns i centrum. Mindre lägenheter, gärna hyresrätter, kan ge yngre människor möjlighet till sin första bostad.

Inom Boxholms tätort finns det detaljplanelagd mark för bostäder som ännu inte har byggts ut. Satsningar på dessa områden ska prioriteras i första hand. Planerna erbjuder varierande byggrätter för olika boendetyper inom olika delar av Boxholm. För att nå 6 500 invånare i kommunen år 2040 behöver minst 250 nya bostäder byggas i Boxholm tätort (av totalt 360).

I Boxholms tätort finns det stor tillgång på billig och lämplig mark för bostäder, vilket är ett bättre utgångsläge än många andra kommuner i Östergötland för att expandera då jordbruksmark inte behöver tas i anspråk. Nybyggnation av villor förespråkas i första hand för att bevara karaktären av småstad. Samtidigt behöver kommunen möta efterfrågan på bostäder, vilket även innebär att flerbostadshus bör planeras inom Boxholms tätort.

VILJERIKTNING

- Särskilda satsningar för ökad bostadsbyggnation inom Boxholms tätort.

NÄRINGSLIV

Tätortens historiska rötter som en bruksort har gett upphov till en stark industriell närvaro, vilket fortsätter att vara en ryggrad i den lokala ekonomin.

De större industrierna i Boxholm har ofta en lång historia och har anpassat sig över tiden för att möta moderna krav och teknologiska utvecklingar. Dessa företag är ofta viktiga arbetsgivare i regionen och bidrar till en betydande del av kommunens ekonomiska aktivitet.

Utanför den traditionella industrisektorn är småföretagandet livligt, med entreprenörer och familjeägda företag som verkar inom ett brett spektrum av branscher såsom handel, hantverk, tjänster och teknik. Dessa små och medelstora företag är avgörande för att skapa ett mångsidigt näringsliv som kan anpassa sig till förändrade marknadsförhållanden och behålla en stark lokal arbetsmarknad.

VILJEINRIKTNING

- Vi arbetar för att främja hållbara transporter på väg och järnväg och verkar för en ökad utveckling av gång- och cykeltrafik och kollektivtrafik.
- Vi har planberedskap och kan erbjuda ett brett utbud av planlagd mark i attraktiva lägen för service och verksamheter.
- Vi skapar förutsättningar för att attrahera företag.
- Vi skapar förutsättningar för energieffektiv samhällsutveckling.
- Vi skapar möjligheter för befintliga företag att verka och utvecklas i Boxholm.

OMSORG, VÅRD OCH UTBILDNING

Omsorg, vård och utbildning är viktiga komponenter i Boxholms samhällsstruktur. Med välutvecklade äldreomsorgsfaciliteter, en modern vårdcentral och ett brett utbud av förskolor och skolor finns det goda förutsättningar för livslångt lärande och en trygg vardag för alla åldrar. Här finns barnomsorg med tre förskolor (Mjölnarkullens förskola, Hjortens förskola och Dalens förskola), grundskolan Stenbockskolan L (F-3) + MH (4–9) och grundsärskolan Stenbockskolan GRS. För äldre erbjuds äldreomsorg, i området Bjursdalen finns det ett trivselhus med aktivitets- och serviceanläggning samt omsorg- och vårdbostäder i Duvan, Domherren och svalan.

GRÖNA OCH BLÅ STRÅK

De gröna och blå stråken är fundamentala för Boxholms attraktionskraft. Med Svartån som rinner genom tätorten och omgivande skogar och parker finns det rika möjligheter för rekreation och naturupplevelser. Dessa naturområden är inte bara

viktiga för den biologiska mångfalden, utan även för invånarnas välbefinnande och möjligheten att njuta av friluftsliv. De bidrar även till ekosystemtjänster med bland annat luft och vattenkvalitet, biodiversitet, sociala värden, ekonomiska fördelar och klimatanpassning med till exempel motståndskraft mot extrema väderförhållanden.

Boxholms gröna stråk består av skogar, parker och andra grönområden som sammanflätas med det urbana landskapet och bidrar till ett hälsosamt och estetiskt tilltalande samhälle. Skogsområdena runt tätorten erbjuder vandrings- och cykelleder, där invånare kan njuta av friluftsliv och möjligheten att upptäcka lokalt växt- och djurliv. Parkområdena är utformade för rekreation och lek, med faciliteter som uppmuntrar till utomhusaktiviteter och social samvaro. Dessutom är Boxholms tätort omgiven av jordbrukslandskap som ger en öppen och ljus karaktär till de gröna stråken. Dessa landskap används inte bara för jordbruk utan också för friluftsliv.

Boxholms blå stråk domineras av Svartån. Vattendraget blir en naturlig mötesplats där invånare kan fiska, paddla eller bara njuta av lugnet vid vattnet. Ån är även en viktig livsmiljö för vattenlevande arter och fungerar som en korridor för biologisk mångfald. Strandzoner längs Svartån bevaras och utvecklas för att öka tillgängligheten och ge möjlighet till rekreation och naturupplevelser för alla åldersgrupper.

IDROTT OCH REKREATION

Idrott och rekreation är centralt i Boxholms tätort, där idrottsanläggningar och grönområden bjuder in till aktivitet och samvaro. Föreningslivet är starkt, och det finns ett brett utbud av sporter och aktiviteter för alla åldrar. Boxholm har välutrustade idrottsanläggningar som inbjuder till såväl organiserad som spontan sport och motion. Det finns sportanläggningar som inkluderar fotbollsplaner och sporthallar där lokala idrottsföreningar och skolor regelbundet anordnar träningar, matcher och tävlingar. Simhallen är en värdefull anläggning för aktivitet och simkunskap. Dessa anläggningar är samlingspunkter för människor i alla åldrar och fungerar som plattformar för att främja idrott och en hälsosam tillvaro.

KULTURMILJÖ

Kulturmiljön och historien är djupt förankrad i Boxholm. Tätorten har en rik historia som präglats av sågverks- och bruksindustrin, och detta arv bevaras och lyfts fram genom olika initiativ. Historiska byggnader och platser berättar om ortens förflutna och är en viktig del av dess identitet.

TRANSPORTINFRASTRUKTUR

Transportinfrastrukturen i Boxholm är en avgörande faktor för ortens tillgänglighet och utveckling. Med järnvägsstationen som erbjuder goda pendelmöjligheter och

riksvägen som förbinder orten med större städer är Boxholm en attraktiv plats för både boende och företagare. Ett fortsatt fokus ligger på att förbättra och underhålla denna infrastruktur för att säkerställa en hållbar och tillgänglig framtid för tätorten. Som kommunens nav är det viktigt att utveckla och stärka Boxholms kommunikationer med omvärlden samt andra orter och bebyggelsenoder i kommunen. För Boxholms tätort som pendlingsort är det därför viktigt att bevara och utveckla pendeltågstrafiken med Östgötapendeln och vägtrafiken på riksväg 32. Kollektivtrafiken inom kommunen behöver utvecklas för att kommunens orter ska bli attraktiva platser att bo och leva på. Laddstationer i kommunens orter är väsentliga för miljöpåverkande utveckling.

STRÅLSNÄS TÄTORT

Strålsnäs är kommunens näst största ort med omkring 400 invånare och har med sitt gynnsamma geografiska läge mellan Boxholms tätort och Mjölby tätort stor potential att fortsätta växa. Till följd av sin geografiska position och storlek stärks möjligheten till detta. För Strålsnäs utveckling är det viktigt att marken förbereds för en ökad befolkning i orten. En ökad befolkning och tillväxt ger underlag för service i området. Som länk mellan Boxholms kommun och Mjölby kommun är det viktigt att stärka ortens kommunikationer norrut mot centralorten Mjölby och söderut mot centralorten Boxholm.

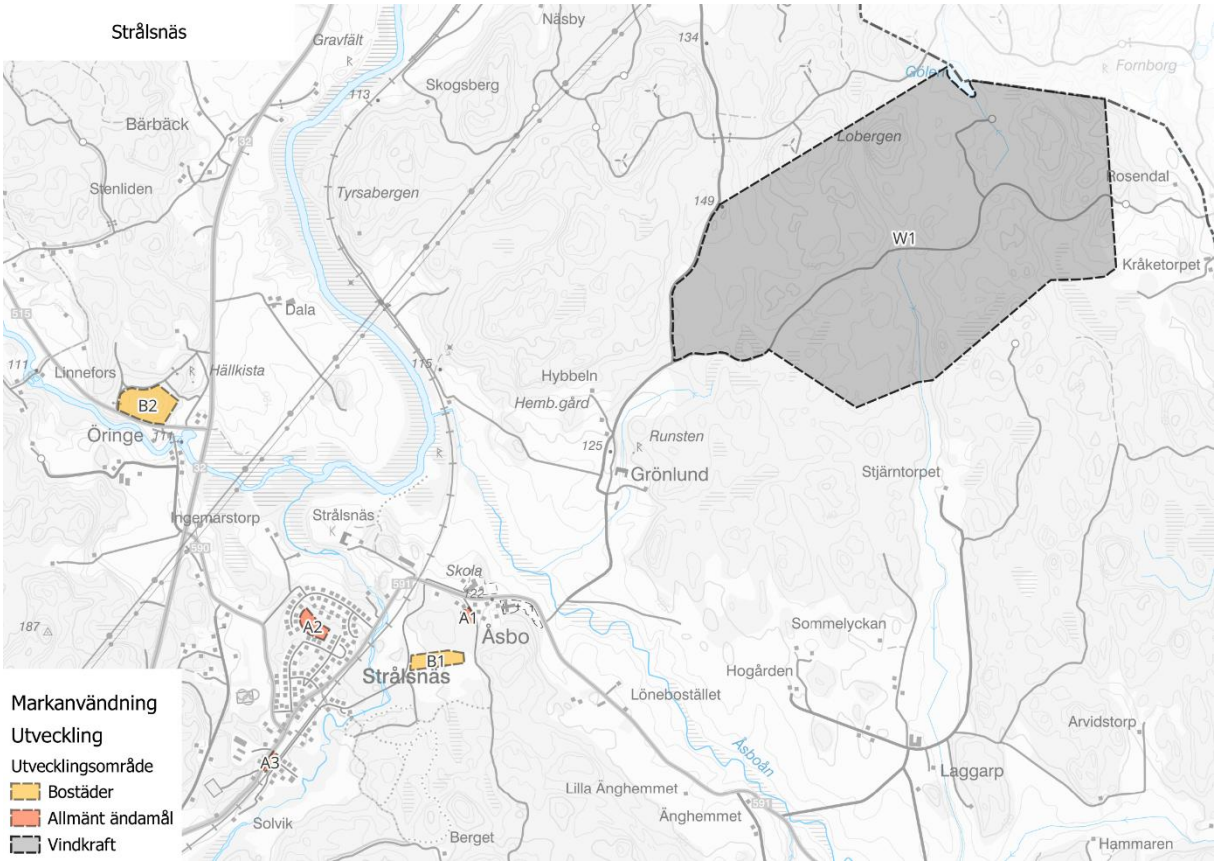

Figur 14 Utvecklingsområden i Strålsnäs

B1, A1 – ÅSBO

Väster om Åsbo by finns ett kuperat skogsparti. I Åsbo finns skola och förskola vilket gör området attraktivt för en varierad bostadsbebyggelse i form av villor och radhus, vilket gör området särskilt attraktivt för barnfamiljer. Befintlig förskola har ett behov av att öka sitt område för att kunna inrymma ytterligare parkeringsplatser. En del av det utpekade området (drygt 3 hektar) består av jordbruksmark. Det finns en lagakraftvunnen detaljplan från 1983 direkt norr om området.

Området är ca 8 hektar och ägs av Boxholms kommun och Svenska kyrkan.

Jordbruksmark berörs. Se vidare i kapitel 5.4 MILJÖMÄSSIGA KONSEKVENSER och rubriken JORDBRUKSMARK.

Vid fortsatt planering uppmärksammas risker med farligt gods på stambanan.

Hänsyn tas till intilliggande riksintresse för kulturmiljövården (Åsbosänkan) vid utveckling i området.

Särskilda hänsyn

- Buller från järnväg
- Risker med järnväg, exempelvis farligt godstransporter
- I nära anslutning till fornlämningar (inom planlagt område, detaljplan från 1983)
- I nära anslutning till riksintresse för kulturmiljövården (Åsbosänkan)

B2 – ÖRINGE

Utmed väg 515 finns ett skogsparti med övervägande ungskog. Området pekas ut som ett möjligt område för varierad bostadsbebyggelse i form av villor av lantlig karaktär. I den lantliga bebyggelsen är det viktigt att den harmoniseras med den naturliga miljön Området är relativt flackt, vilket underlättar vid en exploatering.

En liten del av det östra området omfattas av område för översiktlig stabiliserings-kartering utifrån på närheten till Svartån med kombination av jordmån och lutning.

Området ägs av en privat aktör och omfattar cirka 4 hektar.

Befintliga anslutningspunkter till länsväg 515 bör i första hand användas för planerat bostadsområde innan nya anslutningspunkter skapas. Tillgängligheten in till tätorten avseende gång- och cykelnät samt kollektivtrafik behöver säkerställas.

I fortsatt planering, såsom vid detaljplaneläggning, behöver områdets inriktning och avgränsning studeras vidare vad gäller strandskyddsfrågan.

Särskilda hänsyn

- Täcks av Naturvårdsprogram (biotop) område av klass 2 (dock redan påverkat idag av plantering)
- Strandskyddsområde utmed Svartån berörs i södra delen
- Mindre än 500 meter till tranmissionsnät (cirka 430 meters avstånd) – samråd med Svenska Kraftnät vid planering

A2 -KVARNBACKEN

Det aktuella området är omgärdat av villabebyggelse och utgör ett viktigt grönområde för lokalsamhället. Området består av främst lövträd. I området finns också en liten fotbollsplan. Syftet med att peka ut detta område som ett grönområde är att säkerställa att det förblir en plats där spontana lekar och aktiviteter kan äga rum, vilket främjar både fysisk aktivitet och social interaktion bland invånarna. Genom att främja lek och sport i en naturnära miljö, stödjer vi en hälsosam och trivsam miljö för nuvarande och framtida generationer. Området omfattar drygt 2,3 hektar och ägs av Boxholms kommun.

Särskilda hänsyn

- Fornlämning – grav markerad av sten samt gravfält

A3 -STATIONSOMRÅDET

Området är beläget söder om det tidigare stationshuset och består av en grusad yta och en bevuxen yta med bladbuskar. Syftet med att peka ut området är för en framtida utveckling av stationsområdet i det fall det blir aktuellt med ett tågstopp i Strålsnäs. Området är mindre än 0,2 hektar och är privatägt. I gällande detaljplan är området planlagt för kontor/lager ändamål.

Särskilda hänsyn

- Risker med järnväg, exempelvis farligt godstransporter
- Buller, vibrationer från järnväg

W1 – GRÖNLUND

Nordost om Strålsnäs pekas ett större skogsområde ut som möjligt för vindbruk. Området ligger intill ett redan befintligt vindkraftsområde där det finns fyra vindkraftverk. Ytterligare sju vindkraftverk finns inom Mjölby kommun. Vindkraftsprövning hanteras i enlighet med gällande lagstiftning. Försvarsmakten har meddelat att man bedömer att planförslaget kan innebära risk för påtaglig skada på MSA-område och stoppområde för höga objekt och därmed att riksintresset inte är tillgodosett. Försvarsmakten motsätter sig därför en utbyggnad av vindkraft i området. Förutsättningarna för vindkraftsetablering får studeras och klarläggas vid en eventuell vindkraftsprövning.

Området är ca 250 hektar och ägs av en privat markägare.

Jordbruksmark berörs i liten grad. Se vidare i kapitel 5.4 MILJÖMÄSSIGA KONSEKVENSER och rubriken JORDBRUKSMARK.

Särskilda hänsyn

- Naturvårdsprogram (biotop), område av klass 1 (Lobergen) finns inom utpekat område
- Naturvårdsprogram (biotop), område av klass 2 finns inom utpekat område
- 2 st objekt, Naturvårdsprogram (biotop), område av klass 3 finns inom utpekat område
- Nyckelbiotop finns inom utpekat område
- Sumpskog finns inom utpekat område
- Försvarsmaktens riksintressen MSA-område respektive stoppområde för höga objekt berörs

UTGÅNGSPUNKT

Strålsnäs tätort har karaktären av en landsbygd och förort/sovort i och med sin geografiska position mellan centralorterna Mjölby och Boxholm. Landskapet består till lika delar av slätt och skog. I och med sin geografiska position saknas daglig service och regional service då invånarna regelbundet vistas i de intilliggande orterna som utgör kommuncentrum för respektive kommun. De senaste åren har antalet invånare minskat. Tätorten beskrivs som lugn och trygg. Bostadsbeståndet består till stor del av villabebyggelse och enstaka hyreshus. Bostadsbyggande i olika former för alla åldrar förordas för att skapa ett tryggt och utvecklande samhälle.

Pendlingsavståndet till de intilliggande centralorterna Mjölby och Boxholm möjliggör för att vistas i den intilliggande orten där personer i arbetsför ålder är sysselsatt dagtid.

VILJERIKTNING

- Planera och skapa förutsättningar för mer än 500 invånare i Strålsnäs.
- Aktivt förmedla bilden av Strålsnäs som ett attraktivt boendealternativ och pendlingsort till de intilliggande centralorterna Mjölby och Boxholm.
- Utvecklig inom befintlig tätortsbebyggelse sker genom bebyggelsekompletteringar efter tillkommande behov.
- Arkitektur och estetik av bebyggelse och utomhusmiljöer ska anpassas till befintlig miljö.

BOSTÄDER

Med en vision om att växa till 500 invånare, ser Strålsnäs en expansion av sitt bostadsbestånd, som huvudsakligen består av villabebyggelse och enstaka flerfamiljshus. Nya attraktiva bostadsområden är tänkta att locka till sig både yngre personer och barnfamiljer som söker ett boende med större frihet och tillgång till grönska och trädgårdar.

Attraktiva villaområden i Strålsnäs kan tilltala bland annat yngre människor och barnfamiljer, som idag bor i lägenheter, att välja ett boende med större frihet till renoveringar och förändringar samt tillgång till trädgård.

Inom Strålnäs tätort finns det detaljplanelagd mark för bostäder som ännu inte har byggts ut. Satsningar på dessa områden ska prioriteras i första hand. Planerna erbjuder varierande byggrätter för villabebyggelse inom olika delar av Strålsnäs. För att nå 6 500 invånare i kommunen år 2040 behöver minst 50 nya bostäder byggas i Strålsnäs tätort av totalt cirka 360.

I Strålsnäs tätort finns det stor tillgång på billig och lämplig mark för bostäder, vi har även ett bättre utgångsläge än många andra kommuner i Östergötland för att expandera då vi inte behöver ta större ytor av jordbruksmark i anspråk. Nybyggnation av villor förespråkas i första hand, med inslag av mindre flerbostadshus, för att bevara karaktären av landsbygd

VILJERIKTNING

- Särskilda satsningar för ökad bostadsbyggnation inom Strålsnäs tätort.

NÄRINGSLIV

Strålsnäs, beläget mellan Boxholms och Mjölby tätorter, har stor potential att stärka sitt näringsliv. Genom att utveckla en strategi för att locka till sig nya företag och underlätta för befintliga att växa, kan Strålsnäs bli en ännu mer dynamisk ort för entreprenörskap och sysselsättning. Strålsnäs näringsliv kommer att få ett uppsving genom centrumutvecklingen och den förbättrade infrastrukturen. Lokaliseringen av renodlade verksamhetsområden söder om de befintliga bollplanerna kommer att skapa nya möjligheter för företagsetableringar och stimulera den lokala ekonomin.

VILJERIKTNING

- Vi skapar förutsättningar för att attrahera företag.
- Vi skapar förutsättningar för energieffektiv samhällsutveckling.
- Vi värnar om de areella näringarna.
- Vi främjar turism och besöksnäring.
- Vi verkar för goda pendlingsmöjligheter till och från Strålsnäs.
- Vi verkar för fungerande kommersiell service.
- Vi har planberedskap och kan erbjuda ett utbud av planlagd mark i attraktiva lägen för service och verksamheter.

OMSORG, VÅRD OCH UTBILDNING

Strålsnäs skola är en vital del av samhället och kommer att fortsätta vara en central punkt för utbildning och utveckling. Skolan är en viktig del av samhället och bör utvecklas för att möta framtida utbildningsbehov och locka unga familjer. Här finns barnomsorg med en förskola (Åsbogårdens förskola) och grundskolan Åsbo skola (F-6). Landsbygdsskolan är välfungerande med god potential för framtiden. Nya satsningar på ett modernt tillagningskök och matsal har nyligen gjorts, det första spadtaget togs maj 2022. Många barn från de intilliggande socknarna Ekeby och Rinna går i skolan här.

GRÖNA OCH BLÅ STRÅK

De gröna och blå stråken i Strålsnäs är essentiella för livskvaliteten och ska utvecklas ytterligare för att främja rekreation och hållbarhet. Genom Strålsnäs rinner Lillån vilken är ett biflöde från Svartån. Norr om Strålsnäs rinner även Svartån och i nordöst rinner Åsboån. Vattendragen och det omgivande odlingslandskapet är en central del i planeringen och erbjuder en unik möjlighet till rekreation, aktiviteter som vandring, cykling och naturupplevelser.

IDROTT OCH REKREATION

Strålsnäs strävar efter att erbjuda goda förutsättningar för idrott och rekreation. Med planer på att förbättra befintliga idrottsanläggningar och skapa nya möjligheter för utomhusaktiviteter, stärks ortens attraktivitet som en plats för en aktiv livsstil. Idag finns flera möjligheter för idrott och rekreation på orten. Östgötaleden löper, i Boxholms kommun, genom Strålsnäs i norr till Boxholm i söder och vidare till antingen Trehörna i väst eller Blåvik och Malexander i söder. Vandringleden är lättvandrad med både småvägar och stigar och lockar många turister. Boxholms pärlband kopplas ihop via denna vandringled och vandringsleden kan jämföras med pärlbandets tråd där Blåvik, Fiskarp och Helgebo är vackra pärlor.

KULTURMILJÖ OCH HISTORIA

Strålsnäs rika kulturarv och historia är en betydande del av ortens identitet. Bevarandet av historiska platser och byggnader är viktigt, och genom att integrera dessa i samhällsplaneringen kan Strålsnäs fortsätta att vara en plats med en stark känsla av sammanhang och tillhörighet. Nybyggnationen ska ske med respekt för den befintliga miljön och landsbygdskaraktären för att säkerställa att lugnet och den fina miljön bevaras.

TRANSPORTINFRASTRUKTUR

Med ambitionen att bli en stark pendlingsort är utvecklingen av en effektiv och hållbar transportinfrastruktur avgörande. Förbättrade vägförbindelser och kollektivtrafik till de närliggande centralorterna kommer att göra Strålsnäs mer tillgängligt och minska reseavståndet för invånarna.

Dessa initiativ är tänkta att stärka Strålsnäs som en hållbar och attraktiv ort för både nuvarande och framtida generationer, där det går att leva, arbeta och trivas i en välbalanserad och välmående miljö. Strålsnäs står inför en ljus framtid där alla dessa aspekter samverkar för att skapa en balanserad och attraktiv ort för såväl boende som näringsliv och besökare.

En utökning av kollektivtrafiken skulle innebära fler busslinjer med högre turtäthet, vilket gör det enklare för människor att välja bort bilen till förmån för mer hållbara transportalternativ. Detta skulle inte bara gynna miljön utan även underlätta livet för dem som inte har tillgång till egen bil. Dessutom skulle förbättrade kollektivtrafiktjänster även innebära möjligheten att erbjuda bättre anslutning till närliggande orter, vilket är fördelaktigt för pendlare och kan bidra till ekonomisk tillväxt genom att underlätta arbetspendling. En pendeltågstation skulle avsevärt öka ortens attraktivitet och göra det enklare för invånarna att pendla, vilket kan leda till att fler väljer att bosätta sig i området. Även ett utvecklad laddinfrastruktur skulle främja arbetspendlingen och bidra till att allt fler skulle välja ett mer hållbart resande. Strategiska platser för laddstationer har identifierats vid stationen samt vid skolan.

MALEXANDER SMÅORT

Malexander är kommunens enda småort med knappt 100 invånare. Småorten är viktig för de södra delarna av Boxholm och fungerar som en serviceort i kommunen. Hit kommer många turister årligen för att besöka platsen och dess omgivning intill sjön Sommen. För Malexanders utveckling är det viktigt med jord- och skogsbruk samt fiskerinäringen. Lokal service och till exempel gårdsförsäljning är andra viktiga funktioner.

Malexander har sedan ett antal år tillbaka ökat i antalet invånare. Ett ökat invånarantal i Malexander förbättrar levnadsstandarden för befintliga och framtida Malexanderbor samt närliggande landsbygd och mindre samhällen intill sjön Sommen.

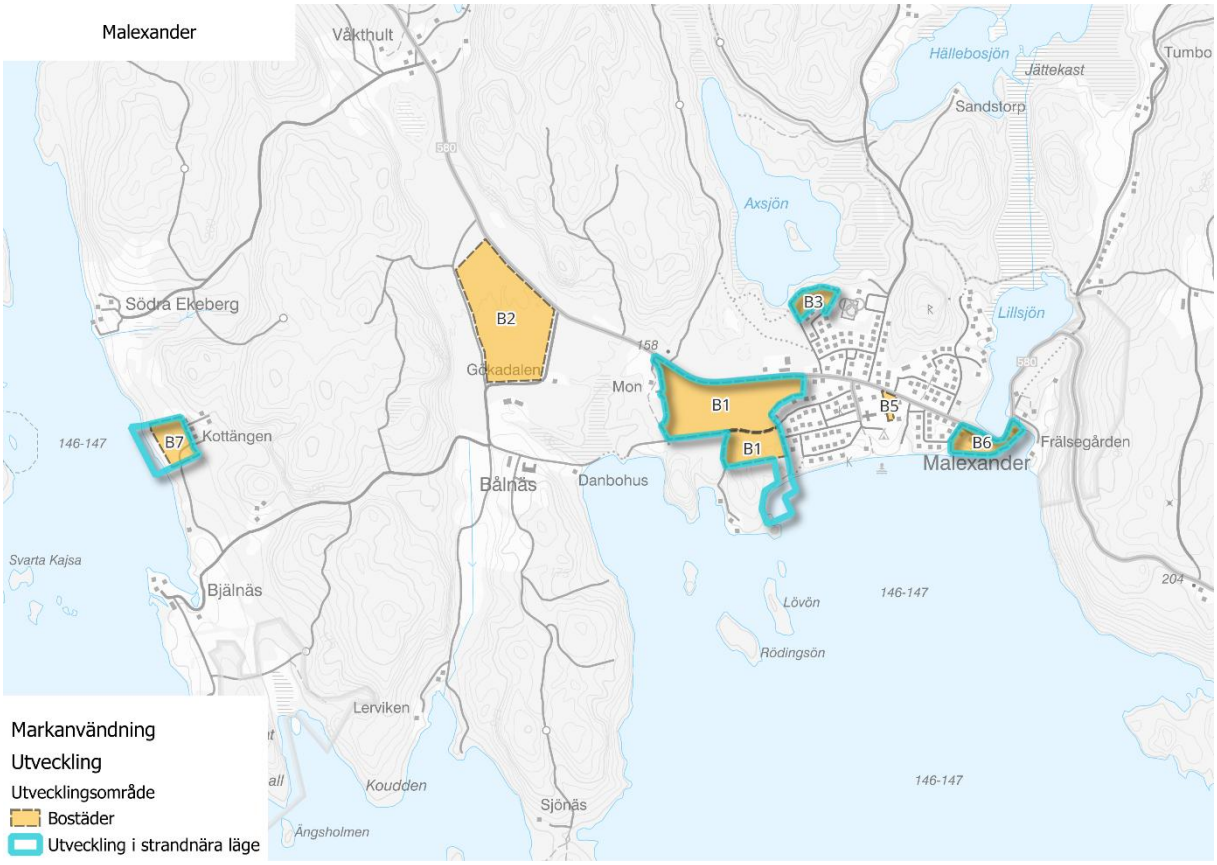

Figur 15 Utvecklingsområden i Malexander

B1 – HÖGBO (SÅGVIKEN)

Väster om Malexander, mellan länsväg 580 och Sommen pekas ett område utför landsbygdsutveckling inom strandnära område (LIS-område). LIS-området är lämpligt för en varierad bostadsbebyggelse. Närheten till sjön Sommen gör området attraktivt för rekreation och friluftsliv. Området är beläget väster om befintlig bebyggelse och kan därmed byggas samman med befintlig bebyggelse. Området ägs av privatpersoner och är cirka 16 hektar. Området utgörs i huvudsak av tallskog.

I fortsatt planering, såsom vid detaljplaneläggning, behöver naturvärden (regionalt värdefull tallskog, utpekad i naturvårdsprogram) och geologiska värden (Malexanderdeltat, utpekat i naturvårdsprogram) studeras. Malexanderdeltat utgör även riksintresse för naturvården. Riktlinjer bör vara att minimera schaktning, anpassa bebyggelse till befintlig terräng, endast tillåta källarlösa hus. Dessa aspekter regleras i gällande detaljplaner i Malexander, vilket även bör gälla i framtida detaljplaner. Vidare bör grova tallar och växtplatser med ryl uppmärksammas och bevaras i möjligaste mån (en större del av föreslaget område utgörs av naturvårdsprogram, klass 2). Naturvärdesinventering bör göras vid planläggning för att eftersträva lämplig anpassning av bebyggelse till befintliga värden.

Sommen utgör riksintresse för naturvården samt för friluftslivet. En samlokalisering av båtar vid en gemensam brygga förordas och en hållbar lösning för vatten och avlopp samt dagvattenhanteringen behöver studeras i fortsatt planering. Fri passage längs stranden eftersträvas i fortsatt planering.

Om hänsyn tas enligt ovan görs bedömningen att aktuella riksintressen inte påverkas på ett betydande sätt.

Se även under rubriken 3.3 NATUR OCH VATTEN för översiktsplanens generella redovisning av riksintresse, värdeomdömen, förutsättningar för bibehållande av naturvärden, kommunens bedömning med mera.

Särskilda hänsyn

- Omfattas av Naturvårdsprogram (geologi) område av klass 1
- Stora delar täcks av Naturvårdsprogram (biotop), område av klass 2
- Sommen samt 150 meters zon (delvis inom zonen) mot Sommen är Riksintresse för friluftslivet
- Angränsar till Sommen, Riksintresse för naturvården
- Angränsar till Sommen, Naturvårdsprogram (biotop och geologi), område av klass 1
- Potentiellt förorenad mark – hamn/båtuppställningsplats
- Närhet till reningsverk
- Området ligger inom lågflygningsområde Småländska höglandet (Försvarsmakten)

B2 – GÖKADALEN

Väster om Malexander, söder om länsväg 580 och Sommen ligger ett skogsområde som pekas ut som möjligt för en varierad bostadsbebyggelse. Området utgörs i huvudsak av tallskog, av varierande ålder samt ett nyligen kalhugget område. Närheten till sjön Sommen gör området attraktivt för rekreation och friluftsliv. Området är ca 26 hektar och marken ägs av Aktiebolaget Bålnäs Säteri.

I fortsatt arbete studeras en anslutningspunkt till länsvägen som uppfyller gällande siktkrav. Det är även viktigt att säkerställa tillgängligheten till Malexander för oskyddade trafikanter.

I fortsatt planering, såsom vid detaljplaneläggning, behöver geologiska värden (Malexanderdeltat, utpekat i naturvårdsprogram) studeras. Malexanderdeltat utgör även riksintresse för naturvården. Riktlinjer bör vara att minimera schaktning, anpassa bebyggelse till befintlig terräng, endast tillåta källarlösa hus. Dessa aspekter regleras i gällande detaljplaner i Malexander, vilket även bör gälla i framtida detaljplaner. Inga särskilt utpekade naturvärden utöver de geologiska värdena (Malexanderdeltat) finns i området. Naturvärdesinventering bör göras vid planläggning.

Om hänsyn tas enligt ovan görs bedömningen att aktuellt riksintresse (Malexanderdeltat) inte påverkas på ett betydande sätt.

Se även under rubriken 3.3 NATUR OCH VATTEN för översiktsplanens generella redovisning av riksintresse, värdeomdömen, förutsättningar för bibehållande av naturvärden, kommunens bedömning med mera.

Särskilda hänsyn

- Omfattas av Naturvårdsprogram (geologi) område av klass 1
- Trafikbuller länsvägen
- Området ligger inom lågflygningsområde Småländska höglandet (Försvarsmakten)

B3 – AXSJÖN

I den norra delen av Malexander, vid Axsjöns strand finns ett mindre LIS-område som möjliggör ny för en varierad bostadsbebyggelse med attraktiva fritidshus och villor. Området är norr om befintlig bebyggelse och kan därmed byggas samman med befintlig bebyggelse. Området är ca 3 hektar och ägs av Boxholms kommun.

I fortsatt planering, såsom vid detaljplaneläggning, behöver geologiska värden (Malexanderdeltat, utpekat i naturvårdsprogram) studeras. Malexanderdeltat utgör även riksintresse för naturvården. Riktlinjer bör vara att minimera schaktning,

anpassa bebyggelse till befintlig terräng, endast tillåta källarlösa hus. Dessa aspekter regleras i gällande detaljplaner i Malexander, vilket även bör gälla i framtida detaljplaner.

Vidare bör gamla tallar uppmärksammas och bevaras i möjligaste mån (föreslaget område utgörs av naturvårdsprogram, sandtallskog, klass 4 samt en mindre remsa längs grusväg, klass 3. Vid planläggning bör eftersträvas lämplig anpassning av bebyggelse till befintliga värden.

Om hänsyn tas enligt ovan görs bedömningen att aktuellt riksintresse (Malexanderdeltat) inte påverkas på ett betydande sätt.

Se även under rubriken 3.3 NATUR OCH VATTEN för översiktsplanens generella redovisning av riksintresse, värdeomdömen, förutsättningar för bibehållande av naturvärden, kommunens bedömning med mera.

Miljöteknisk markundersökning för området avseende eventuella markföroreningar samt risk för spridning av föroreningar från deponin bör göras. Provtagningar bör även inkludera PFAS.

Särskilda hänsyn

- Omfattas av Naturvårdsprogram (geologi) område av klass 1
- Stora delar utgörs av Naturvårdsprogram (biotop) område av klass 4
- En remsa längs grusvägen utgörs av Naturvårdsprogram (biotop) område av klass 3
- Området omfattas av vattenskyddsområde
- Potentiellt förorenad mark – avfallsdeponi (riskklass 3)
- Planlagt som allmän plats/park i gällande detaljplan från 1968

B5 – KYRKBYN

Öster om kyrkan och norr om campingen finns ett mindre område som idag är parkmark. Här finns möjlighet till bostadsbebyggelse i form av villor och radhus. Närheten till sjön Sommen gör området attraktivt. Folkungabygdens pastorat är markägare.

I fortsatt planering, såsom vid detaljplaneläggning, behöver geologiska värden (Malexanderdeltat, utpekat i naturvårdsprogram) studeras. Malexanderdeltat utgör även riksintresse för naturvården. Riktlinjer bör vara att minimera schaktning, anpassa bebyggelse till befintlig terräng, endast tillåta källarlösa hus. Dessa aspekter regleras i gällande detaljplaner i Malexander, vilket även bör gälla i framtida detaljplaner. Inga särskilt utpekade naturvärden utöver de geologiska värdena

(Malexanderdeltat) finns i området. Eventuellt finns skyddsvärda träd som behöver studeras vid planläggning. Endast en mindre komplettering med ett fåtal bostäder är aktuellt då området är begränsat.

Om hänsyn tas enligt ovan görs bedömningen att aktuellt riksintresse (Malexanderdeltat) inte påverkas på ett betydande sätt.

Se även under rubriken 3.3 NATUR OCH VATTEN för översiktsplanens generella redovisning av riksintresse, värdeomdömen, förutsättningar för bibehållande av naturvärden, kommunens bedömning med mera.

Särskilda hänsyn

- Omfattas av Naturvårdsprogram (geologi) område av klass 1
- Området omfattas av vattenskyddsområde
- Angränsar till Riksintresse för friluftslivet (150 meters zon mot Sommen)
- Angränsande kyrkan/gravkapell/gravkor utgör byggnadsminne enligt BBR
- Området ligger inom lågflygningsområde Småländska höglandet (Försvarsmakten)

B6 – NORSHOLM

I den östra delen av tätorten, vid Sommens strand, finns möjlighet till att komplettera med ett fåtal antal bostäder. Området är utpekat som LIS-område. Marken ägs av Boxholms kommun.

I fortsatt planering, såsom vid detaljplaneläggning, behöver geologiska värden (Malexanderdeltat, utpekat i naturvårdsprogram) studeras. Malexanderdeltat utgör även riksintresse för naturvården. Riktlinjer bör vara att minimera schaktning, anpassa bebyggelse till befintlig terräng, endast tillåta källarlösa hus. Dessa aspekter regleras i gällande detaljplaner i Malexander, vilket även bör gälla i framtida detaljplaner. Inga särskilt utpekade naturvärden utöver de geologiska värdena (Malexanderdeltat) finns i området. Endast en mindre komplettering med ett fåtal bostäder är aktuellt då området är begränsat.

Sommen utgör riksintresse för naturvården samt för friluftslivet. En samlokalisering av båtar vid en gemensam brygga förordas och en hållbar lösning för vatten och avlopp samt dagvattenhanteringen behöver studeras i fortsatt planering. Fri passage längs stranden eftersträvas i fortsatt planering.

Om hänsyn tas enligt ovan görs bedömningen att aktuella riksintressen inte påverkas på ett betydande sätt.

Se även under rubriken 3.3 NATUR OCH VATTEN för översiktsplanens generella redovisning av riksintresse, värdeomdömen, förutsättningar för bibehållande av naturvärden, kommunens bedömning med mera.

Särskilda hänsyn

- Omfattas av Naturvårdsprogram (geologi) område av klass 1
- Angränsar till Sommen, Riksintresse för naturvården
- Angränsar till Sommen, Naturvårdsprogram (biotop och geologi), område av klass 1
- Sommen samt 150 meters zon (inom zonen) mot Sommen är Riksintresse för friluftslivet
- Området omfattas till största delen av vattenskyddsområde
- Området ligger inom lågflygningsområde Småländska höglandet (Försvarsmakten)

B7 – SÖDRA EKEBERG (KOTTÄNGEN)

Ett par kilometer väster om Malexander finns ett område invid Sommen som redan delvis är bebyggt. Området Södra Ekeberg skulle kunna utvidgas med fler attraktiva fritidshus och villor. Området består av delvis av öppen jordbruksmark som är stenbunden och jordbruksmark med igenväxningskaraktär.

Aktuellt område är cirka 2 hektar. Marken ägs av privatperson. Området omfattas av områdesbestämmelser. Aktuell mark för byggnation är i gällande områdes-bestämmelser reglerat till som öppen naturmark.

Inga särskilt utpekade naturvärden finns inom området. Olika naturvärden finns i direkt anslutning till utvecklingsområdet, vilket innebär att områdets avgränsning uppmärksammas i fortsatt arbete.

Sommen utgör riksintresse för naturvården samt för friluftslivet. En samlokalisering av båtar vid en gemensam brygga förordas och en hållbar lösning för vatten och avlopp samt dagvattenhanteringen behöver studeras i fortsatt planering. Fri passage längs stranden eftersträvas i fortsatt planering.

Om hänsyn tas enligt ovan görs bedömningen att aktuella riksintressen inte påverkas på ett betydande sätt.

Se även under rubriken 3.3 NATUR OCH VATTEN för översiktsplanens generella redovisning av riksintresse, värdeomdömen, förutsättningar för bibehållande av naturvärden, kommunens bedömning med mera.

Särskilda hänsyn

- Angränsar till Sommen, Riksintresse för naturvården
- Angränsar till Sommen, Naturvårdsprogram (biotop och geologi), område av klass 1
- Angränsar till område i Naturvårdsprogram (biotop), område av klass 3
- Sommen samt 150 meters zon (stora delar inom zonen) mot Sommen är Riksintresse för friluftslivet
- Angränsar till objekt med naturvårdsavtal (naturskogsartad lövskog)
- Angränsar till sumpskog
- Betesmark i området – värden bör studeras
- Området ligger inom lågflygningsområde Småländska höglandet (Försvarsmakten)

UTGÅNGSPUNKT

Malexander småort har en skärgårdslik karaktär och beskrivs i folkmun som Sommens Riviera. Landskapet består till stora delar av skog men upplevs som ett öppet landskap då orten ligger på höjden intill sjön Sommen. Platsen utgör en stor del av Boxholms kulturella nav och är rikt på lokalhistoria. I Malexander finns ett stort engagemang för platsen och föreningslivet är aktivt. Här finns hembygdsgård, kyrka, fotbollsplan, badstrand och ångbåtsbrygga som trafikeras av S/S Boxholm II.

Den dagliga servicen på orten är god i förhållande till ortens storlek och invånarantal, en stor anledning till det är att orten är ett attraktivt fritidsområde. Hit kommer många turister årligen för att besöka platsen och dess omgivning intill sjön Sommen. Som boende och besökare har du tillgång till restaurang, kafé, rumsuthyrning och en obemannad livsmedelsbutik. Därtill håller en välbesökt camping öppet under sommarhalvåret med tillhörande servicebutik.

De senaste åren har antalet invånare ökat. Småorten beskrivs som lugn och trygg. Boendemiljön är god i samhället men orten har få året-runt-boenden. Bostadsbeståndet består till stor del av fritidshus och till viss del av villor. Till följd av att orten har få permanentboende finns det ingen barnomsorg tillgänglig men ett fortsatt ökat invånarantal kan skapa förutsättningar för förskola/dagbarnvårdare. Det finns ett mindre antal företag registrerade på orten vilket gör att många personer i arbetsför ålder pendlar till centralorten för sysselsättning dagtid.

VILJERIKTNING

- Planera och skapa förutsättningar för mer än 150 invånare i Malexander.
- Vi värnar om att befintlig service bevaras och främjar att den utvecklas.
- Aktivt förmedla bilden av Malexander som en attraktiv boendemiljö i sjönära läge.
- Utvecklig inom befintlig småortsbebyggelse sker genom bebyggelse-kompletteringar efter tillkommande behov.
- Arkitektur och estetik av bebyggelse och utomhusmiljöer ska anpassas till befintlig miljö.
- Aktivt bevara och utveckla Malexanders unika karaktär och charm som en by med närhet till sjö, skog och natur.
- Förbättra Malexanders attraktivitet som ett boendealternativ genom att erbjuda varierande bostadstyper och goda kommunikationsmöjligheter.
- Främja Malexanders turism och besöksnäring genom att utveckla attraktiva rekreationsområden, kulturaktiviteter och servicetjänster.
- Säkerställa tillgång till nödvändig samhällsservice.
- Genomföra en hållbar och miljövänlig utveckling genom att integrera grönområden, cykel- och gångvägar samt främja användningen av fossilfria energikällor.

BOSTÄDER

Attraktiva fritids- och villaområden i Malexander kan tilltala en stor målgrupp, som idag bor i större orter, att välja ett lugnt och tryggt boende i skärgårdslik miljö. Inom Malexander småort finns det detaljplanelagd mark för bostäder som ännu inte har byggts ut. Satsningar på dessa områden ska prioriteras i första hand. Planerna erbjuder byggrätter för villabebyggelse. För att nå 6 500 invånare i kommunen år 2040 behöver minst 30 nya bostäder byggas i Malexander småort (av totalt 360).

Malexander har en varierad bebyggelse med en blandning av villor och mindre flerbostadshus. För att möta behoven hos en växande befolkning är det viktigt att planera för en ökad tillgång på hyres- och bostadsrätter. Genom att diversifiera bostadsutbudet kan kommunen skapa möjligheter för olika grupper att hitta lämpligt boende i orten. Samtidigt bör bebyggelsen integreras med den omgivande naturen för att bevara Malexanders natursköna miljö och attraktionskraft. Nya tomter krävs för att möta efterfrågan på boende. Samarbeten med markägare, särskilt i anslutning till kyrkbyn, är nödvändigt för att realisera denna utveckling samtidigt som utvecklingen av attraktiv tomtmark i sjönära lägen i Malexander och omgivande landsbygd är en central punkt. Dessa lägen erbjuder en unik boende-miljö som kan locka nya invånare. Den lugna och vackra miljön som Malexander är känt för är en grundsten i ortens attraktionskraft och bör skyddas i alla utvecklings-planer. Malexander har potential att erbjuda attraktivt och varierat boende med

närhet till naturen och sjön Sommen. Genom att tillåta större byggrätter, 140–180 kvm, skapas utrymme för rymligare bostäder som kan tilltala familjer och individer som söker ett permanent hem snarare än enbart fritidsboende. Att möjliggöra fler tomter för året-runt-boende är viktigt för att stärka samhällsstrukturen och bidra till en levande lokal ekonomi.

VILJERIKTNING

- Särskilda satsningar för ökad bostadsbyggnation inom Malexander småort.
- Planera för ett varierat utbud av bostäder, inklusive villor, radhus och lägenheter, för att tillgodose olika behov och önskemål hos invånarna.
- Prioritera bostadsområden som är integrerade med naturen och erbjuder vacker utsikt över sjöar och omgivande skogar.
- Skapa bostäder som passar för människor i alla åldrar och livssituationer.

NÄRINGSLIV

Malexander har potential att utvecklas som en attraktiv plats för företagande och innovation. Genom att främja tillväxt inom olika sektorer, såsom turism, kan fler arbetstillfällen skapas och ortens ekonomiska vitalitet öka. Det är viktigt att skapa goda förutsättningar för företagande genom att tillhandahålla infrastruktur och stöd för lokala entreprenörer. För att främja ekonomisk tillväxt och skapa en grund för framgångsrika näringsliv i Malexander är det viktigt att fokusera på tillgängligheten av industrimark. Detta ger möjligheter för etablering och expansion av mindre företag, vilket i sin tur kan leda till nya arbetstillfällen och en stärkt lokal ekonomi Marinan spelar en viktig roll för sjölivet och bör fortsätta att vara en central del av Malexanders identitet och rekreativa erbjudanden. Östgötaleden lockar många turister till Malexander som har möjlighet att vandra leden och vila vid hotellet längs leden norr om Malexander. Hembygdsföreningen och andra ideella föreningar är hjärtat i Malexanders gemenskap. Att säkerställa att dessa föreningar har resurserna de behöver är avgörande för att bevara och stärka ortens kulturella och sociala liv. För att stärka Malexanders ekonomi och sysselsättning är det viktigt att främja näringslivet och skapa förutsättningar för företagande.

VILJEINRIKTNING

- Företagsvänlig miljö: Skapa en företagsvänlig miljö genom att erbjuda stöd och incitament för företag att etablera sig och växa i Malexander relaterat till sjöarna, såsom fiskeguider, vattensportutrustning eller ekoturism.
- Turism och besöksnäring: Utveckla turismen och besöksnäringen genom att främja lokala företag inom turistrelaterade verksamheter såsom boende, restauranger och aktiviteter.
- Hållbarhet och innovation: Främja hållbara och innovativa företag inom exempelvis grönt näringsliv och fossilfri energi för att bidra till en hållbar utveckling av Malexander.

GRÖNA OCH BLÅ STRÅK

Malexander är omgivet av vacker natur och har goda möjligheter för utomhusaktiviteter och rekreation. Orten är även omgiven av flera sjöar. Lillsjön, Axsjön och Sommen är de sjöar som ligger i direkt anslutning till orten.

Genom att utveckla grönområden och blå stråk kan fler möjligheter för invånare att njuta av den omgivande miljön skapas. Det är viktigt att bevara och skydda naturområden för framtida generationer och att integrera grönområden i miljön för att främja en hållbar livsstil. Naturmiljöerna, som är en av Malexanders största tillgångar, bör vidareutvecklas för att främja hälsa och välbefinnande bland invånarna samt attrahera besökare.

IDROTT OCH REKREATION

Malexander är omgiven av vacker natur med skogar, sjöar och vattendrag. För att stärka ortens koppling till naturen och öka attraktiviteten för invånare och besökare föreslås åtgärder för att öka tillgängligheten till grönområden, skapa rekreationsstråk längs vattendrag och främja aktiviteter utomhus. Malexanders vattenlanskap skapar unika möjligheter att utveckla och tillvarata de fördelar som vattenmiljön erbjuder och samtidigt främja turismen.

Malexander kan erbjuda ett brett spektrum av vattensporter som kanot- och kajakpaddling, segling, vindsurfing, och för mer äventyrliga besökare, vattenskidor och wakeboarding. Det finns även möjlighet att erbjuda båtturer eller platser för båtuthyrning. Malexander har en unik möjlighet att utveckla fisketurism genom att erbjuda guidade fisketurer och skapa fiskvårdsområden som kan locka sportfiskare. För att stärka kontakten till sjöarna behövs välutrustade och säkra badplatser längs sjöarna för både lokalbefolkningen och besökare. Genom att anlägga promenad- och cykelstigar längs sjöarnas stränder ökar möjligheten till vackra utsikter och möjlighet till naturupplevelser.

Genom Malexander löper även Östgötaleden som genom Malexander delas in i två etapper. Sundsudden - Malexander samt Ulrika - Malexander. De två etapperna kopplas ihop genom en led norr om Lillsjön.

Då det finns risk för erosion i Malexander planerar kommunen att anordna erosionsskydd vid Sommen och i samband med detta samtidigt anordna promenadstråk.

KULTURMILJÖ OCH HISTORIA

Malexander har ett rikt kulturarv och historia som är värd att bevara och uppmärksamma. Malexander sträcker sig tillbaka till medeltiden. Orten växte fram kring jordbruket och senare även skogsbruket. Under 1800-talet blev järnvägen en viktig del av Malexanders utveckling, vilket bidrog till att orten blomstrade som handelsplats och knutpunkt för transport. Orten präglas av en varierad bebyggelse med både äldre traditionella hus och nyare bostäder. Malexanders kulturarv

återspeglas i de historiska byggnaderna och den charmiga bymiljön. Det är viktigt att bevara och vårda dessa kulturmiljöer för att bevara ortens unika karaktär. Genom att bevara och restaurera historiska byggnader och platser kan en stark känsla av identitet i orten skapas. Genom att involvera lokala föreningar och intressegrupper i samhällsplaneringen främjas möjligheten att bevara och vårda kulturarvet för framtida generationer.

TRANSPORTINFRASTRUKTUR

Malexander har goda förbindelser till omgivande samhällen, Boxholm i nordväst och Kisa i öst, genom väg 580. För att förbättra tillgängligheten och säkerheten för invånare och besökare är det viktigt att fortsätta utveckla och underhålla transportinfrastrukturen. För att stärka Malexanders koppling till omkringliggande städer och tätorter, och för att underlätta för invånare att integreras i en större arbets- och serviceorienterad region, krävs en satsning på kollektivtrafikens utveckling. Förbättrad kollektivtrafik skulle inte bara främja de som pendlar för arbete utan även de som är beroende av offentlig transport för att nå utbildningsinstitutioner, hälsovård, och olika tjänster som kanske inte finns lokalt i Malexander. Utvecklingen innebär att planera för förbättringar av vägar samt att skapa säkra gång- och cykelvägar för att främja hållbara transportsätt. Laddinfrastruktur behöver utvecklas i Malexander för att främja att turister väljer elbilen till resmålet.

För att säkerställa en hållbar utveckling är det viktigt att satsa på hållbara transportsätt, energieffektivitet och miljövänliga lösningar. Genom att investera i kollektivtrafik, cykelvägar och fossilfri energi kan Malexander minska sin miljöpåverkan och bidra till en mer hållbar framtid.

Innan laddinfrastrukturen utvecklas är det viktigt att göra en bedömning av hur många laddningsstationer som finns tillgängliga i Malexander och hur stort behovet är i dagsläget. Detta inkluderar att analysera antalet elbilar i området och förutsägelser om framtida tillväxt.Laddstationer är bäst lämpade vid platser som är välbesökta och lättillgängliga.

Genom att arbeta med dessa olika aspekter kan Malexander växa och utvecklas till en livskraftig och attraktiv ort för både boende och besökare. Det är viktigt att samarbeta med invånare, företag och andra intressenter för att skapa en hållbar och inkluderande samhällsutveckling i Malexander.

RINNA

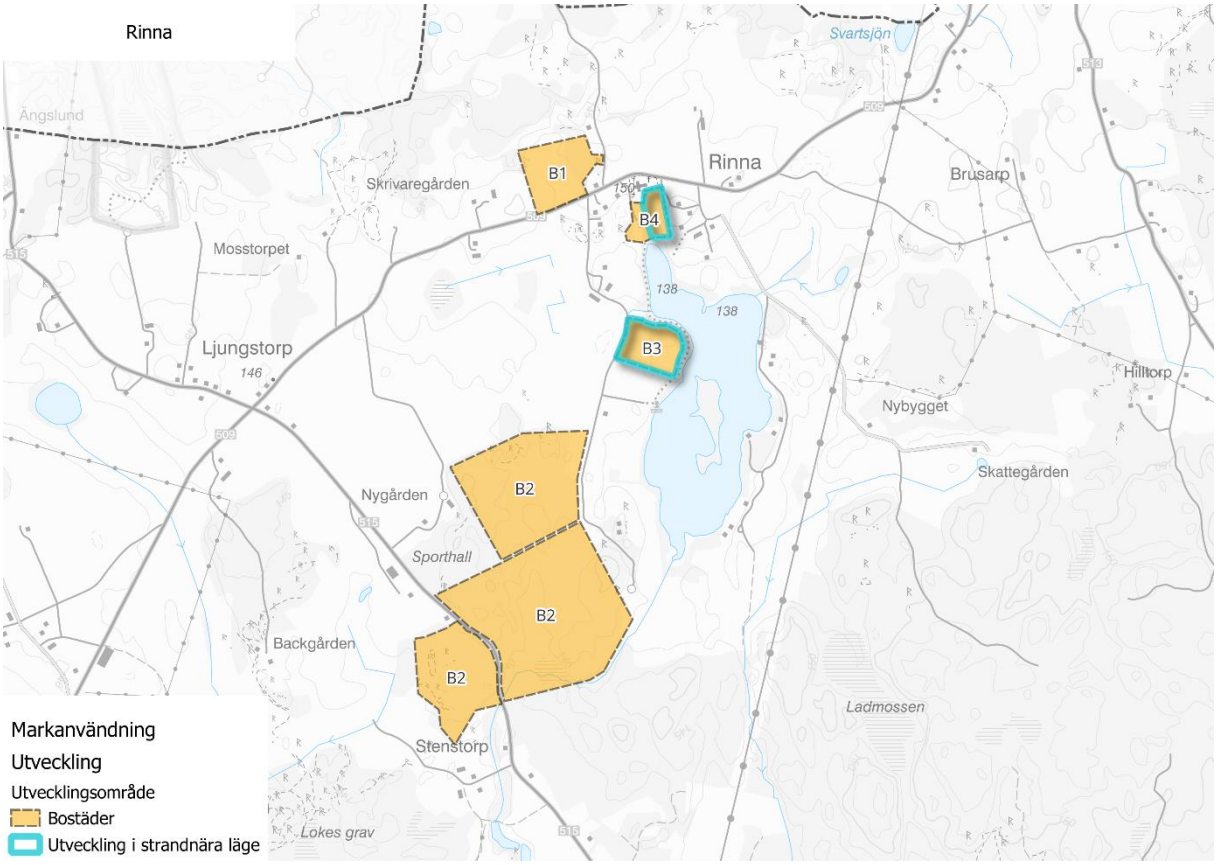

Figur 16 Utvecklingsområden i Rinna

B1 – SEVEDSHOLM

Nordväst om Rinna, invid länsväg 509 pekas ett område ut som möjligt för bostads-bebyggelse. Det är viktigt att ta hänsyn till den lantliga miljön och att bebyggelsen harmoniserar med den naturliga miljön. Området utgörs till större delen av jordbruksmark och i öster av lövskog.

Området är ca 6 hektar, varav cirka 4 hektar består av jordbruksmark, och ägs av en privat markägare.

Jordbruksmark berörs. Se vidare i kapitel 5.4 MILJÖMÄSSIGA KONSEKVENSER och rubriken JORDBRUKSMARK.

I fortsatt arbete studeras en anslutningspunkt till länsvägen som uppfyller gällande siktkrav.

Riksintresset för naturvård (geologi), Ljungstorpsområdet, är ungefär 650 hektar stort område. Föreslaget utvecklingsområde Sevedsholm utgör cirka 5 hektar, vilket motsvarar mindre än 1 % av riksintresseområdet. Inga särskilt utpekade naturvärden utöver de geologiska värdena (Ljungstorpsområdet) finns i området.

Riktlinjer bör vara att minimera schaktning, anpassa bebyggelse till befintlig terräng, endast tillåta källarlösa hus i samband med planläggning. Området ligger i nära anslutning till befintlig bebyggelse i Rinna. En anpassning till befintlig bebyggelsestruktur bör eftersträvas och en landskapsbildsanalys bör utföras vid planläggning.

Bedömningen är att det är möjligt med bebyggelsekomplettering inom föreslaget område med ovan hänsyn utan att någon betydande påverkan sker på riksintresset.

Se även under rubriken 3.3 NATUR OCH VATTEN för översiktsplanens generella redovisning av riksintresse, värdeomdömen, förutsättningar för bibehållande av naturvärden, kommunens bedömning med mera.

Särskilda hänsyn

- Inom Naturvårdsprogram (geologi) område av klass 1
- Gränsar till Naturvårdsprogram (biotop), område av klass 4
- I nära anslutning till Natura 2000-område (Rinnamyren, 2000 kvm)
- Inom regionalt värdefull kulturmiljö
- Torv i östra delen innebär sämre grundläggningsförhållanden

B2 – NYGÅRDEN

Sydväst om Rinnasjön pekas ett större område ut som möjligt för bostads-bebyggelse i lantlig miljö med möjlighet till egen odling. Området erbjuder en vacker och lugn omgivning med möjlighet att leva mer hållbart med trädgårdar som erbjuder plats för grönsaksodling och fruktträd. Området utgörs i huvudsak av skogsmark som till sin karaktär är blandad. Området delas i den södra delen av länsväg 515. I närområdet finns en sporthall.

Området är sammanlagt cirka 43 hektar. Marken ägs av privata fastighetsägare.

Jordbruksmark berörs i liten grad. Se vidare i kapitel 5.4 MILJÖMÄSSIGA KONSEKVENSER och rubriken JORDBRUKSMARK.

Då det är bebyggelse båda sidor om länsvägen medför det lägre hastigheter på grund av fler in- och utfarter och behov för oskyddade trafikanter att trafiksäkert kunna korsa länsvägen. Detta ser Trafikverket inte som en optimal situation. Dialog med Trafikverket krävs för att se om föreslagen planering är möjlig.

Föreslaget utvecklingsområde angränsar till riksintresset för naturvård (geologi), Ljungstorpsområdet. Inom området berörs naturvårdsprogram klass 3, betesmark. Denna bör bevaras i möjligaste mån i samband fortsatt planering. Olika

naturvärden finns i direkt anslutning till utvecklingsområdet. I detaljplaneskede bör avgränsning av planområde ske så att inte intrång görs i riksintresset samt angränsande naturvärden. Området utgörs i huvudsak av skogsmark. Ambitionen bör vara att spara en hel del trädvegetation och anpassa bebyggelse till befintlig terräng, bland annat ur landskapsbildssynpunkt.

Om hänsyn tas enligt ovan görs bedömningen att aktuellt riksintresse inte påverkas på ett betydande sätt.

Se även under rubriken 3.3 NATUR OCH VATTEN för översiktsplanens generella redovisning av riksintresse, värdeomdömen, förutsättningar för bibehållande av naturvärden, kommunens bedömning med mera.

Särskilda hänsyn

- Gränsar i väster/norr till Riksintresse naturvård
- Gränsar i väster/norr till Naturvårdsprogram (geologi) område av klass 1
- Gränsar i väster till Naturvårdsprogram (biotop) klass 2, betesmark
- Berör i nordöstra delen något mindre Naturvårdsprogram (biotop) klass 3, betesmark
- Fornlämningar - gravfält, flera hägnadssystem och stensättningar
- Torv i södra delarna och inslag i andra delar innebär sämre grundläggningsförhållanden
- Skrothantering angränsar till utvecklingsområdet
- Potentiellt förorenad mark skrothantering/metallverk (riskklass 2)
- Mindre än 500 meter till tranmissionsnät (cirka 450 meters avstånd) – samråd med Svenska Kraftnät vid planering

B3 – RINNASJÖN

Väster om Rinnasjön pekas ett område ut som möjligt för bostads-bebyggelse i lantlig miljö med möjlighet. Området ligger högt och har utsikt över sjön. Nära badplats. Området utgörs av jordbruksmark. Området är sammanlagt cirka 3 hektar. Marken ägs av privata fastighetsägare. Området ligger vid sjön och pekas ut som LIS-område. Området har ett strategiskt läge nära E4.

Jordbruksmark berörs. Se vidare i kapitel 5.4 MILJÖMÄSSIGA KONSEKVENSER och rubriken JORDBRUKSMARK.

Föreslaget utvecklingsområde berör i mindre grad riksintresset för naturvård (geologi), Ljungstorpsområdet. Uppmärksammas att i detaljplaneskede behöver avgränsning av planområde ske så att inte intrång görs i riksintresset.

Om hänsyn tas enligt ovan görs bedömningen att aktuellt riksintresse inte påverkas på ett betydande sätt.

Se även under rubriken 3.3 NATUR OCH VATTEN för översiktsplanens generella redovisning av riksintresse, värdeomdömen, förutsättningar för bibehållande av naturvärden, kommunens bedömning med mera.

Särskilda hänsyn

- Angränsar Riksintresse naturvård i väster
- Berör Naturvårdsprogram (geologi) område av klass 2
- Gränsar i väster till Naturvårdsprogram (geologi) område av klass 1
- Stranden utgör aktsamhetsområde enligt SGU

B4 – RINNAGÅRDEN

Mellan Rinna kyrka och Rinnasjön möjliggörs för utveckling av bostäder och förskola. Den södra delen används idag för förskoleverksamhet. Den östra delen är idag jordbruksmark. Området benämns B4, Bostäder, men syftar till att även innefatta utveckling av befintlig förskola.

Det utpekade området är drygt 2 hektar och ägs av Folkungabygdens pastorat och en privat markägare.

Området ligger vid sjön och pekas ut som LIS-område.

Jordbruksmark berörs i liten grad. Se vidare i kapitel 5.4 MILJÖMÄSSIGA KONSEKVENSER och rubriken JORDBRUKSMARK.

Särskilda hänsyn

- Inom Naturvårdsprogram (geologi) område av klass 2
- Inom regionalt värdefull kulturmiljö
- Angränsar kyrkogård som innehåller fornlämningar
- Angränsande kyrkan utgör byggnadsminne enligt BBR
- Torv i södra delen innebär sämre grundläggningsförhållanden

UTGÅNGSPUNKT

Rinna är en kyrkby som är belägen vid den norra stranden av Rinnasjön. I kyrkbyn finns ett mindre antal bostäder och i närheten finns också jord- och skogsbruksfastigheter. I Rinna finns Rinnagårdens förskola och fritidshem. Landskapet i norr består till största delen av jordbruksmark medan det i söder består mest av skogsmark. Rinnas närhet till framförallt Väderstad och Mjölby ger förutsättningar för Rinna att växa.

För att säkerställa att hela kommunen ges förutsättningar till en hållbar tillväxt är det viktigt att det finns goda förutsättningar att bo och verka på landsbygden. Goda och attraktiva boendemiljöer tillsammans med jord- och skogsbruket är viktiga förutsättningar för en levande landsbygd.

Jord- och skogsbruket bidrar också till ett resilient samhälle genom produktion av råvaror och livsmedel. Det är av stor betydelse för landsbygden att ha tillgång till robust infrastruktur och att hänsyn tas till jord- och skogsbrukets förutsättningar vid beslut som rör kommunens utveckling.

BOSTÄDER

De utpekade områdena ger möjlighet för Rinna att växa norr om länsvägen och i området som ligger beläget i närheten av sporthallen. Utgångspunkten är fokus på större fastigheter som kan erbjuda boende med närhet till naturen och friluftsliv.

Genom att tillåta större fastigheter med byggrätter, 140–180 kvm, skapas utrymme för rymligare bostäder som kan tilltala familjer och individer som söker lantligt boende med möjlighet till egen odling. Att möjliggöra för fler tomter är viktigt för att stärka samhällsstrukturen och särskilt för Rinnagårdens förskola och fritidshem.

Planerna erbjuder byggrätter för villabebyggelse. För att nå 6 500 invånare i kommunen år 2040 behöver minst 10 nya bostäder byggas i Rinna kyrkby.

VILJERIKTNING

- Satsning på lantliga boendemiljöer i Rinna.
- Kommunen ser positivt på planering för ett utbud av bostäder med fokus på lantligt boende med större fastigheter eller fastigheter som kan erbjuda möjligheter till mindre hållande av djur.
- Kommunen är positiva till att etablera bostäder som passar för människor i alla åldrar, från unga familjer till äldre personer.

NÄRINGSLIV

Jord- och skogsbruket är en viktig näring i Rinna och det är viktigt att skapa förutsättningar för att dessa företag har förutsättningar för att fortsätta sin verksamhet för en robust livsmedelsproduktion. För företag inom de gröna näringarna kan en diversifiering med till exempel förädling av egna produkter, gårdsbutiker eller turism ytterligare stärka dessa företag.

VILJERIKTNING

- Främja hållbara och innovativa företag inom exempelvis grönt näringsliv och fossilfri energi för att bidra till en hållbar utveckling av Rinna.
- Kommunen ska verka för en företagsvänlig miljö genom att erbjuda stöd och incitament för företag att etablera sig och växa i Rinna, till exempel ekoturism.
- Utveckla turismen och besöksnäringen genom att främja lokala företag inom turistrelaterade verksamheter såsom boende och aktiviteter.

GRÖNA OCH BLÅ STRÅK

Rinna är belägen i ett aktivt brukat jordbrukslandskap med Rinnasjön i söder. Söder om Rinnasjön breder skogslandskapet ut sig. Det varierade landskapet erbjuder möjligheter för invånare att njuta av naturen samtidigt som det erbjuder ett rikt växt- och djurliv.

IDROTT OCH REKREATION

Miljöerna kring Rinna ger goda förutsättningar för både idrott och rekreation. Väderstad hundcenter, en inomhushall, innehåller också en mindre konstgräsplan.

KULTURMILJÖ OCH HISTORIA

Rinna kyrka är navet i Rinna och är en gustaviansk kyrka med en interiör i så gott som ursprungligt skick från 1802. Kyrkan är helt i dåtidens smak med stora tempelartade kyrkorum. Den första stenkyrkan i Rinna uppfördes troligen i början av 1200-talet. Enligt en teckning från 1670 bestod den av ett långhus med lägre kor i öster och torn i väster. Vapenhuset låg vid södervägg en. År 1382 är första gången församlingen nämns i bevarade källor.

TRANSPORTINFRASTRUKTUR

Rinna har en relativ närhet till E4:an och därmed goda förbindelser med framförallt Mjölby. Det finns också goda förbindelser till Väderstad.

För att säkerställa en hållbar utveckling är det viktigt att satsa på hållbara transportsätt, energieffektivitet och miljövänliga lösningar. Genom att investera i fossilfri energi kan Rinna minska sin miljöpåverkan och bidra till en mer hållbar framtid. Laddinfrastruktur behöver utvecklas i Rinna för att främja att skapa förutsättningar för arbetspendling med elbil. Innan laddinfrastruktur utvecklas är det viktigt att göra en bedömning av hur behovet är i dagsläget. Detta inkluderar att analysera antalet elbilar i området och förutsägelser om framtida tillväxt. Strategiska lägen för snabbladdningsstolpar i Rinna bedöms vara vid Rinna kyrka. Laddstationer är bäst lämpade vid platser som är välbesökta och lättillgängliga.

KOMMUNENS ORTER – BOXHOLMS PÄRLBAND

Att skapa ett turistområde längs det vackra landskapet kring Sommen är inte bara att skapa en destination, det är att skapa en upplevelse för besökare. Genom att förstärka de naturliga värdena längs Sommen kan Boxholms pärlband bli ett centrum för resenärer men det kan också skapa mervärden för lokalbefolkningen.

Det är viktigt att bevara och skydda det naturliga landskapet. Genom att skapa bevarade områden kan vi säkerställa att mångfalden hos Sommens ekosystem förblir intakta för framtida generationer att njuta av. Det är också viktigt att införa hållbara metoder för att hantera turismens påverkan på miljön genom bland annat vägvisare och goda möjligheter till transporter.

För att locka besökare är det avgörande att erbjuda en mängd olika aktiviteter och attraktioner som passar olika smaker och intressen. Från avkopplande strandpromenader till spännande vattensporter, naturvandringar till kulturella utflykter, ett välplanerat turistområde bör erbjuda något för alla. Att integrera lokal kultur och historia i upplevelsen är också viktigt.

Se karta under rubriken 2.7 UTVECKLING I STRANDNÄRA LÄGEN för Boxholms pärlband.

VILJERIKTNING

- Genom att erbjuda attraktiva strandnära lägen för bostäder och verksamheter skapar vi förutsättningar för hela kommunen att växa.
- Attraktiva strandnära lägen ska bidra till en levande landsbygd.
- Riktlinjer för utveckling av LIS-områden ska följas.

För att främja hållbar turism och ekonomisk utveckling är det också viktigt att involvera lokalsamhället i utvecklingen av turistområdet. Genom att skapa samarbete mellan lokalbefolkningen, näringslivet och kommunen kan vi säkerställa att turismen gynnar alla inblandade parter på ett positivt sätt. Det kan inkludera att erbjuda lokala hantverkare och företag möjligheter att sälja sina produkter och tjänster till besökare, samt att främja utbildning inom turismindustrin för att skapa nya arbetstillfällen och förbättra lokalbefolkningens livskvalitet.

LANDSBYGD OCH ÖVRIGA SAMHÄLLEN

I Boxholm finns flera mindre samhällen som inte klassas som tätort enligt Statistikmyndighetens definition om minst 200 invånare inom sammanhängande bebyggelseområde (SCB, 2018). År 2020 bodde cirka 30 procent av befolkningen i Boxholm på landsbygden (SCB, 2024). En levande landsbygd är viktigt för kommunen och kommer fortsatt vara så i framtiden.

Boxholms landsbygder har många kvaliteter med närhet till variationsrika naturmiljöer och vattenområden som upplevs som attraktivt av människor vid val av boende. Boxholms kommun har som ambition att öka andelen permanentboende på landsbygden och därmed öka underlaget för olika typer av service både kommunal och kommersiell. Landsbygden är också viktig ur ett hållbarhetsperspektiv med sin produktion av livsmedel, fossilfri energi och turism.

De areella näringarna, jord- och skogsbruk samt djurhållning är också viktiga för landsbygden och i samband med utveckling av bostäder och annan bebyggelse är det viktigt att hänsyn tas till dessa. Väljer människor att bo på landsbygden får viss påverkan från skogs- och jordbruk/djurhållning som lukt och damning accepteras.

VILJERIKTNING

- Vid bebyggelseutveckling på landsbygden ska landskapsbild och kulturmiljöer värnas.
- Olika behov och önskemål ska beaktas för att hela kommunen ska växa och vara attraktiv.
- Om jordbruksmark tas i anspråk bör kommunen verka för att kompensationsåtgärder tillämpas.
- Generationsskifte bör uppmuntras för att säkerställa fortsatt drift av jordbruksverksamheten. Med generationsskifte avses byggnation av småhus på jordbruksmark.
- Vid utveckling av bostäder på landsbygden ska hänsyn tas till jordbrukets möjligheter att bedrivas och utvecklas.
- Boxholms kommun ska värna om olika boendeformer på landsbygden. För en långsiktigt hållbar utveckling krävs att ny bebyggelse lokaliseras där goda förutsättningar finns för en säker dricksvattenförsörjning och där avlopp kan hanteras på ett bra sätt.
- Vid fråga om byggnation kan det om lämpligt prövas direkt genom förhandsbesked och bygglov. Om det inte är större by- och ortsbildningar kan däremot detaljplaneläggning krävas.

2.7 UTVECKLING I STRANDNÄRA LÄGEN (LIS)

I översiktsplanen kan kommunen skapa bättre förutsättningar för befolkningstillväxt, serviceunderlag och företagande för hela kommunen genom strategisk mark- och vattenanvändning. För att stärka landsbygden kan kommunen peka ut områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen, så kallade LIS-områden.

Landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS) innebär att kommunen i översiktsplanen kan peka ut områden för bebyggelse där strandskydd generellt råder (7 kap. 18 § d-e miljöbalken). Det ska vara av allmänt intresse att områdena tas i anspråk och områdena ska vara av sådant slag och sådan omfattning att strandskyddets syften fortfarande kan tillgodoses. Redovisade LIS-områden ska vara vägledande vid prövning av dispenser och upphävande av strandskydd, men det är alltid markägaren som bedömer om möjligheterna ska prövas eller inte.

Strandskyddsbestämmelserna om landsbygdsutveckling i strandnära lägen medger en anpassning till regionala och lokala förhållanden. Syftet är att stimulera utvecklingen på landsbygden genom att ta tillvara strändernas attraktionskraft. Förutom att bidra till att utveckla landsbygden ska det utpekade området inte ha någon stor betydelse för friluftslivet eller för växt- och djurlivet. Inom dessa områden krävs dispens för olika åtgärder, men det finns utökade möjligheter till dispens. Förutsättningen är att de planerade åtgärderna ger långsiktiga och positiva effekter på sysselsättningen eller bidrar till att bevara service på landsbygden. Det långsiktiga skyddet av stränderna måste samtidigt bevaras. Allmänheten ska ha tillgång till stränderna och de goda livsvillkoren för djur- och växtlivet ska skyddas. I områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen finns ytterligare särskilda skäl för att få dispens:

> *Som särskilda skäl vid prövningen av en fråga om upphävande av eller dispens från strandskyddet inom ett område för landsbygdsutveckling i strandnära lägen får man också beakta om ett strandnära läge för en byggnad, verksamhet, anläggning eller åtgärd bidrar till utvecklingen av landsbygden. Om prövningen gäller en dispens för att uppföra enstaka en- eller tvåbostadshus med tillhörande komplementbyggnader och andra åtgärder får man i stället beakta om huset eller husen avses att uppföras i anslutning till ett befintligt bostadshus.*
> *7 kap. 18 d § miljöbalken*

Åtgärder som främjar landsbygdsutveckling är sådana åtgärder som kan antas ge positiva sysselsättningseffekter och som kan bidra till att upprätthålla och även tillskapa serviceunderlag i landsbygder. Sådana situationer kan till exempel uppstå i samband med etablering av en turistanläggning för en verksamhet där tillgång till stränder är en förutsättning eller en avsevärd fördel. Det kan även handla om att bygga bostäder för permanent- och fritidsboende för att upprätthålla ett ekonomiskt och personellt underlag för olika former av kommersiell och offentlig service.

INRIKTNING

Förslag till LIS-områden har begränsats till ett mindre antal områden som primärt syftar till att stärka underlaget för service, infrastruktur och en hållbar turism på strategiskt viktiga platser. Principen för de utpekade LIS-områdena är att skapa ett pärlband av utvecklingsområden mellan de två större noderna Blåvik och Malexander för att stärka deras underlag för service och turism samt skapa kopplingar dem emellan genom ett upplevelsestråk. Majoriteten av områdena är utpekade LIS-områden sedan tidigare, men några har lagts till för att stärka bandet.

De LIS-områden som kommunen pekar ut ses som en möjlighet för utveckling på landsbygden mellan Blåvik och Malexander i Boxholms kommun.

Även ett par områden har pekats ut som LIS-områden i Rinna vid Rinnasjön.

VILJEINRIKTNING

- Genom att erbjuda attraktiva strandnära lägen för bostäder och verksamheter skapar vi förutsättningar för hela kommunen att växa.
- Attraktiva strandnära lägen bidrar till en levande landsbygd.
- Riktlinjer för utveckling av LIS-områden ska följas.

KRITERIER FÖR PLACERING OCH AVGRÄNSNING AV LIS-OMRÅDEN

När LIS-områdena avgränsats har följande kriterier använts:

- Strandskyddets syfte ska kunna upprätthållas trots utpekande av LIS-område, det vill säga trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden och att goda livsvillkor för djur- och växtlivet kan bevaras på land och i vatten.
- Det utpekade området ska inte ha någon särskild betydelse för friluftslivet eller för växt- och djurlivet.
- LIS-området ska med sitt geografiska läge för bostäder kunna stärka en eller flera servicetyper på landsbygden: skola, barnomsorg, äldreomsorg, dagligvaruhandel, kollektivtrafik eller annan infrastruktur.
- Verksamheter som skulle kunna dra fördel av ett strandnära läge och ge positiva sysselsättningseffekter: anläggningar för besöksnäring eller friluftsliv.
- Områdena bör vara sådana som helt eller delvis redan är ianspråktagna och kan kopplas till befintlig infrastruktur med goda förutsättningar för väganslutning, VA, elförsörjning mm.
- Verksamheter bör prioriteras framför bostäder i Blåvik och Malexander.

BOXHOLMS PÄRLBAND - UTPEKADE LIS-OMRÅDEN

Strategin för Landsbygdsutveckling i strandnära lägen har som syfte att stärka serviceunderlaget och förutsättningarna för en hållbar turism på strategiskt viktiga platser i Boxholms kommun. Antalet föreslagna LIS-områden har därför begränsats till området kring de två mest bebyggda och/eller besökta platserna i den södra delen av kommunen. Med utgångspunkt i de gamla kyrkbyarna Blåvik och Malexander bedöms det finnas förutsättningar att öka andelen året-runt-boende, vilket har en avgörande betydelse för att långsiktigt kunna upprätthålla infrastruktur och skapa förutsättningar för såväl kommersiell som offentlig service i den här delen av kommunen.

I översiktsplanen har sex särskilda LIS-områden identifierats som lämpliga utifrån ovanstående inriktning och kriterier. Områdena är placerade mellan Blåvik och Malexander och syftar till att skapa ett pärlband av utvecklingsområden utmed attraktiva Sommen. Den övergripande principen med pärlbandet är att skapa möjlighet för etablering av bostäder, service och verksamheter kombinerat med naturområden, där bebyggelse varvas med natur och friluftsliv för att skapa upplevelsevärden och värna om den biologiska mångfalden. För att stärka rekreationsmöjligheterna och den turism som finns i området utgör LIS-områdena även ett underlag till en utvecklad infrastruktur i form av cykelvägar och angöringsmöjligheter för båt.

Nedan redovisas bara den del av utvecklingsområdet som omfattas av strandskydd, medan influensområdet som kan förväntas ta del av effekterna är betydligt större. Noterbart att ett par LIS-områden har pekats ut även i Rinna.

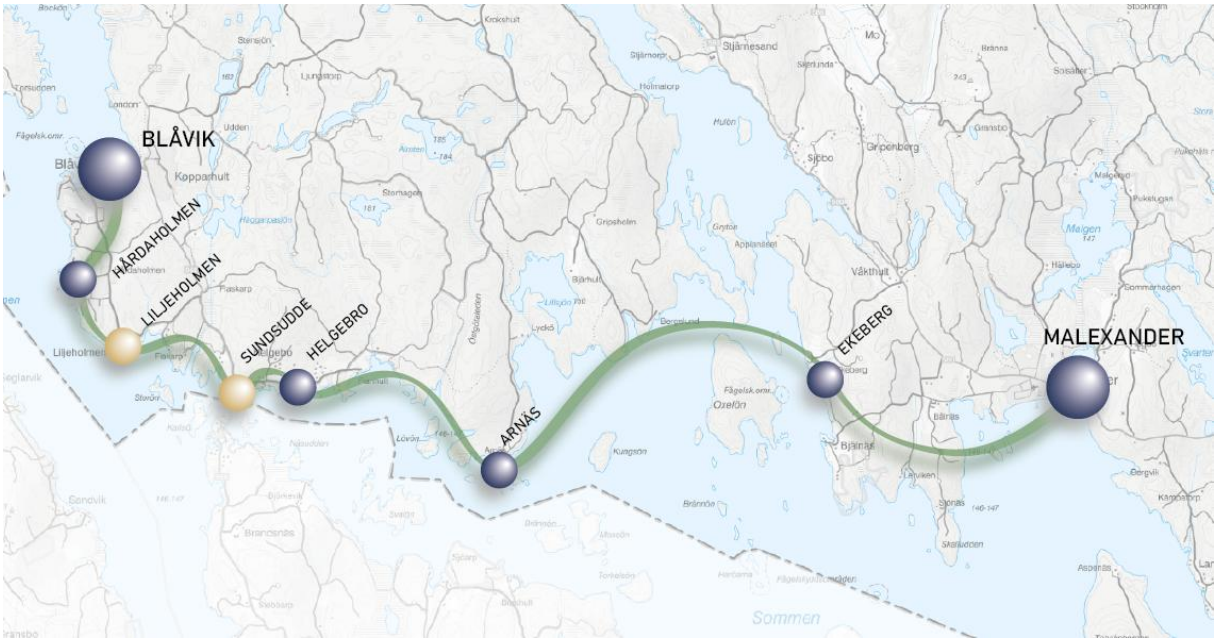

Figur 17 Boxholms pärlband längs Sommens norra strand, från Blåvik till Malexander.

BLÅVIK – HÅRDAHOLMEN – KOPPARHULT

Den relativt sammanhållna bebyggelseutvecklingen i området innebär att det finns förutsättningar för att i väsentlig omfattning öka andelen permanentboende och efterhand upparbeta ett serviceunderlag. Den främsta service som behövs i området är förskola och dagligvaruhandel. I området finns i dag en gårdsbutik, vilken kan utgöra grunden för en utökad service. För att skapa en flyttkedja i området behövs olika boendeformer för att komplettera befintliga villor och fritidsbostäder.

Med hänsyn till att det rör sig om en sammanhållen bebyggelseutveckling bedömer kommunen att bestämmelserna om landsbygdsutveckling i strandnära lägen kan tillämpas. Befintlig bebyggelse och områden med särskilt höga naturvärden bildar lämpliga utgångspunkter för avgränsning av LIS-området och allmänhetens tillgång till stränderna kan enkelt säkerställas med hjälp av luckor och passager.

Jordbruksmark berörs. Se vidare i kapitel 5.4 MILJÖMÄSSIGA KONSEKVENSER och rubriken JORDBRUKSMARK.

Olika naturvärden finns inom eller i direkt anslutning till utvecklingsområdet, vilket innebär att områdets avgränsning uppmärksammas i fortsatt arbete.

Sommen utgör riksintresse för naturvården samt för friluftslivet. En samlokalisering av båtar vid en gemensam brygga förordas och en hållbar lösning för vatten och avlopp samt dagvattenhanteringen behöver studeras i fortsatt planering. Fri passage längs stranden eftersträvas i fortsatt planering.

Om hänsyn tas enligt ovan görs bedömningen att aktuella riksintressen inte påverkas på ett betydande sätt.

Se även under rubriken 3.3 NATUR OCH VATTEN för översiktsplanens generella redovisning av riksintresse, värdeomdömen, förutsättningar för bibehållande av naturvärden, kommunens bedömning med mera.

Särskilda hänsyn

- Angränsar till Sommen, Naturvårdsprogram (biotop och geologi), område av klass 1
- Vid östra gränsen Naturvårdsprogram (biotop) område av klass 3
- I nordligaste delen Naturvårdsprogram (biotop) område av klass 3
- I nordligaste delen Naturvårdsprogram (biotop) område av klass 4
- Angränsar längst i söder till Naturvårdsprogram (biotop) område av klass 3
- 2 st sumpskogar vid gränser i norra delarna
- Angränsar till Sommen, Riksintresse för naturvården

- Sommen samt 150 meters zon (stora delar inom zonen) mot Sommen är Riksintresse för friluftslivet
- Kyrkan i Blåvik utgör byggnadsminne enligt BBR
- Fornlämning – några fornlämningar samt övriga kulturhistoriska lämningar finns i Blåvik-Hårdaholmen
- Potentiellt förorenad mark – hamn/båtuppställningsplats samt drivmedelshantering i Blåvik
- Östgötaleden leder genom området
- Området ligger inom lågflygningsområde Småländska höglandet (Försvarsmakten)

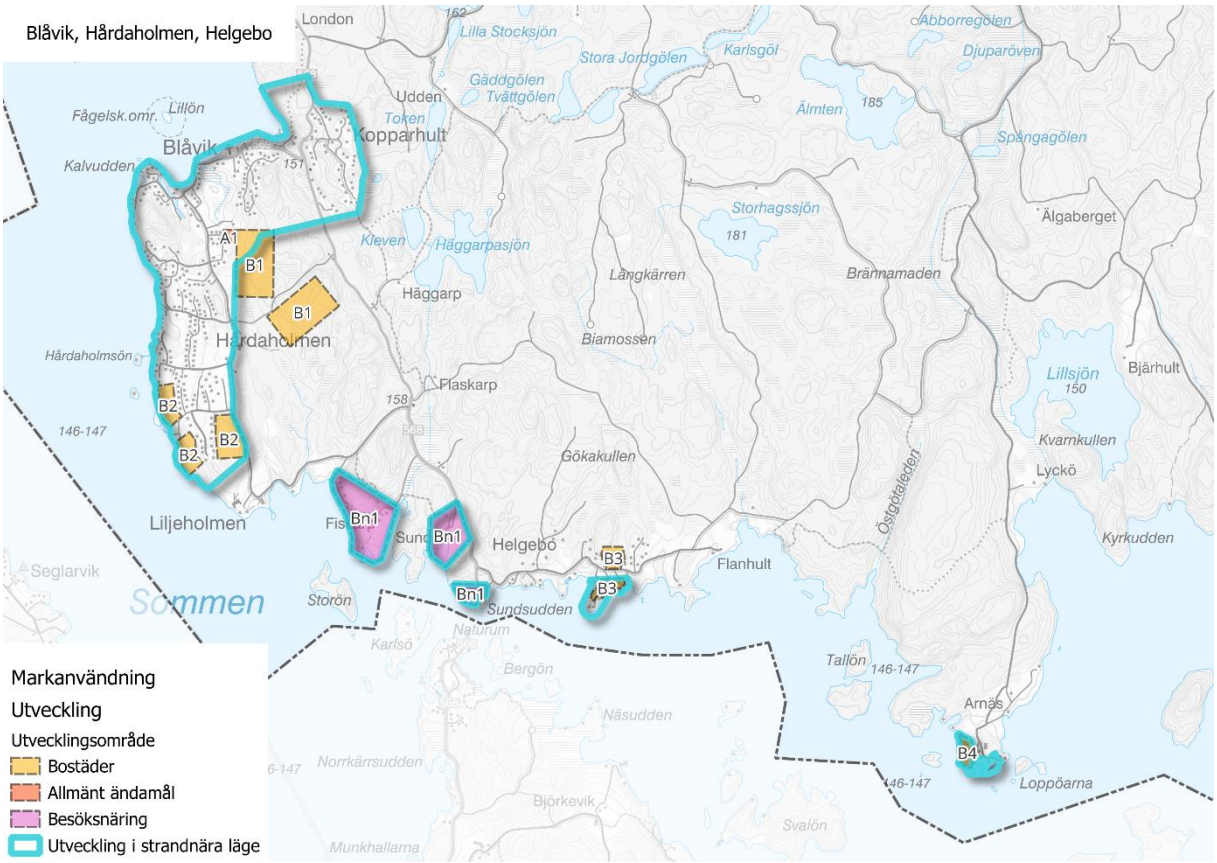

Figur 18 karta över områden i Blåvik, Hårdaholmen, Kopparhult, Fiskarp, Sunds udde, Helgebo, Arnäs

FISKARP

Strax väster om färjelägret Sundsudde ligger Stugbyn Fiskarp. Stugbyn som ligger vid Sommens strand drivs av Boxholms Fritidsstiftelse. Fiskarp pekas ut som ett utvecklingsområde för besöksnäringen. Tanken är att Fiskarp kan stärka de andra områdena och framförallt färjelägret Sundsudde. I området kan en möjlig utveckling av anläggningar kopplat till turist- och friluftsändamål vara aktuell.

Närliggande Liljeholmen herrgårdsmiljö kan utgöra dragningskraft till Fiskarp och övriga närområden.

Olika naturvärden finns inom eller i direkt anslutning till utvecklingsområdet, vilket innebär att områdets avgränsning uppmärksammas i fortsatt arbete.

Sommen utgör riksintresse för naturvården samt för friluftslivet. En samlokalisering av båtar vid en gemensam brygga förordas och en hållbar lösning för vatten och avlopp samt dagvattenhanteringen behöver studeras i fortsatt planering. Fri passage längs stranden eftersträvas i fortsatt planering.

Om hänsyn tas enligt ovan görs bedömningen att aktuella riksintressen inte påverkas på ett betydande sätt.

Se även under rubriken 3.3 NATUR OCH VATTEN för översiktsplanens generella redovisning av riksintresse, värdeomdömen, förutsättningar för bibehållande av naturvärden, kommunens bedömning med mera.

Särskilda hänsyn

- Angränsar till Sommen, Naturvårdsprogram (biotop och geologi), område av klass 1
- I västra delen Naturvårdsprogram (biotop) område av klass 2
- I norra delen Naturvårdsprogram (biotop) område av klass 3
- Angränsar till Sommen, Riksintresse för naturvården
- Sommen samt 150 meters zon (stora delar inom zonen) mot Sommen är Riksintresse för friluftslivet
- I norra delen nyckelbiotop
- Östgötaleden leder genom området
- Området ligger inom lågflygningsområde Småländska höglandet (Försvarsmakten)

FÄRJELÄGET SUNDSUDDE

Antalet besökare till Torpön med bland annat Naturum, camping och restaurang har stadigt ökat, vilket även återspeglar sig i färjetrafiken. Området på ömse sidor sundet är av central betydelse för turistnäringen kring sjön Sommen. På Boxholmssidan ser kommunen en möjlighet att utveckla service kopplat till färjeläget, så som kiosk och kanotuthyrning. Det finns ett påtagligt behov av ytor för parkering samt vändplan för bussar och viken väster om vägen nere vid färjeläget bedöms vara lämplig för att anlägga en marina för mindre båtar. På så vis koncentreras viktiga funktioner för turism och friluftsliv inom ett förhållandevis avgränsat område.

För att möjliggöra dessa anläggningar behöver delar av området väster om vägen ianspråktas, vilket förutsätter strandskyddsdispens. Det aktuella området hyser höga naturvärden varför översiktsplanen föreslår en utredning för att närmare avgränsa de delar som behövs för ovanstående ändamål.

I Sundet, lite norr om färjeläget Sundsudde, finns en konferensanläggning med övernattningsmöjligheter som nyttjas av företag och andra grupper. Sundet fungerar även som en knutpunkt för naturturism och besöksnäring i samverkan med flera lokala verksamhetsutövare. I anslutning till verksamheten bedrivs bland annat catering, jakt, fiske, vandring rekreation och andra natur- och landsbygdsbaserade aktiviteter.

Verksamheterna bidrar till att människor från både Sverige och andra länder vistas i området och skapar ett underlag för lokal besöksnäring och sysselsättning. Genom samverkan mellan konferensverksamheten och de lokala verksamhetsutövarna skapas möjligheter att erbjuda besökare ett bredare utbud av aktiviteter och upplevelser.

Sundets funktion som besöksmål kan utveckla området på ett mer sammanhållet och långsiktigt sätt. Det kan exempelvis handla om mindre komplementbyggnader till befintlig verksamhet samt åtgärder som förbättrar tillgängligheten till och vistelsen i området, såsom bryggor, samlingsplatser och andra enklare anläggningar. Tilläggas bör att det finns tilläggsplats för ångfartyget Boxholm II i området.

Olika naturvärden finns inom eller i direkt anslutning till utvecklingsområdet, vilket innebär att områdets avgränsning uppmärksammas i fortsatt arbete.

Sommen utgör riksintresse för naturvården samt för friluftslivet. En samlokalisering av båtar vid en gemensam brygga förordas och en hållbar lösning för vatten och avlopp samt dagvattenhanteringen behöver studeras i fortsatt planering. Fri passage längs stranden eftersträvas i fortsatt planering.

Om hänsyn tas enligt ovan görs bedömningen att aktuella riksintressen inte påverkas på ett betydande sätt.

Se även under rubriken 3.3 NATUR OCH VATTEN för översiktsplanens generella redovisning av riksintresse, värdeomdömen, förutsättningar för bibehållande av naturvärden, kommunens bedömning med mera.

Särskilda hänsyn

- Angränsar till Sommen, Naturvårdsprogram (biotop och geologi), område av klass 1
- Stora delar av området Naturvårdsprogram (biotop) område av klass 3
- Angränsar till Sommen, Riksintresse för naturvården
- Sommen samt 150 meters zon (stora delar inom zonen) mot Sommen är Riksintresse för friluftslivet
- Östgötaleden leder genom området
- Fornlämning – övrig kulturhistorisk lämning finns i området
- Området ligger inom lågflygningsområde Småländska höglandet (Försvarsmakten)

HELGEBO

Cirka fyra kilometer öster om Blåvik och en kilometer öster om Sundsudde ligger Helgebo. Bebyggelsen i Helgebo är något utspridd och kommunen ser möjligheten att genom komplettering mellan naturvårdsområdena göra bebyggelsen mer sammanhängande. Kommunen ser en möjlighet att binda samman de bostäder som idag ligger längst ut på österudden med den bebyggelse som finns norr om vägen. En utveckling av Helgebo ses också som en möjlighet att ytterligare stärka servicen i Blåvik.

Jordbruksmark berörs i liten grad. Se vidare i kapitel 5.4 MILJÖMÄSSIGA KONSEKVENSER och rubriken JORDBRUKSMARK.

Olika naturvärden finns i direkt anslutning till utvecklingsområdet, vilket innebär att områdets avgränsning uppmärksammas i fortsatt arbete.

Sommen utgör riksintresse för naturvården samt för friluftslivet. En samlokalisering av båtar vid en gemensam brygga förordas och en hållbar lösning för vatten och avlopp samt dagvattenhanteringen behöver studeras i fortsatt planering. Fri passage längs stranden eftersträvas i fortsatt planering.

Om hänsyn tas enligt ovan görs bedömningen att aktuella riksintressen inte påverkas på ett betydande sätt.

Se även under rubriken 3.3 NATUR OCH VATTEN för översiktsplanens generella redovisning av riksintresse, värdeomdömen, förutsättningar för bibehållande av naturvärden, kommunens bedömning med mera.

Särskilda hänsyn

- Angränsar till Sommen, Naturvårdsprogram (biotop och geologi), område av klass 1
- Angränsar till Naturvårdsprogram (biotop) område av klass 3
- Angränsar till Naturvårdsprogram (biotop) område av klass 4
- Angränsar till Sommen, Riksintresse för naturvården
- Sommen samt 150 meters zon (helt inom zonen) mot Sommen är Riksintresse för friluftslivet
- Östgötaleden angränsar till området
- Området ligger inom lågflygningsområde Småländska höglandet (Försvarsmakten)

ARNÄS

Arnäs är en gammal boplats med konstaterad koppling till medeltiden. I den norra delen finns en gårdstomt efter Arnäs gård dokumenterad till 1400-talet. I Arnäs finns idag ett fåtal utspridda bostadsgårdar och verksamhet kopplat till fiskeindustrin, bland annat rensning och försäljning av fisk.

Ytorna i området används bland annat för rekreation och olika fritidsaktiviteter och utgör en naturlig del av den gemensamma miljön vid Arnäs. I området finns även gemensamma båtplatser. Mindre del av Arnäs redovisas i kartor som åkermark, men brukas dock inte som åkermark idag, utan nyttjas som grönyta för rekreation och olika fritidsaktiviteter. Marken är inte heller stödberättigande jordbruksmark.

I Arnäs ser kommunen ett utvecklingsområde för att utveckla den fiskeverksamhet som redan finns kopplad till platsen samt genom restaurering av den gamla ångbåtsbryggan skapa en plats för turismen och näringslivet längs Sommen. Här finns också möjlighet till ytterligare bostäder för att ytterligare skapa underlag och därmed stärka servicen i Blåvik. Utveckling kan ske genom enstaka en- och tvåbostadshus och kompletterande byggnader, om byggnaderna uppförs i anslutning till befintliga bostadshus. Likaså eftersträvas en ändamålsenlig utveckling, i begränsad omfattning, av de etablerade gemensamma grönytorna samt strandytorna för att möjliggöra gemensamma anläggningar, exempelvis en samlad brygglösning samtidigt som tillgänglighet för allmänheten bibehålls.

Påpekas bör att LIS-området pekas ut som bostäder (B-område) i översiktsplanen för enkelhetens skull ur redovisningssynpunkt, men inriktningen i området avser även innefatta utveckling av befintlig verksamhet.

Olika naturvärden finns i direkt anslutning till utvecklingsområdet, vilket innebär att områdets avgränsning uppmärksammas i fortsatt arbete.

Sommen utgör riksintresse för naturvården samt för friluftslivet. En samlokalisering av båtar vid en gemensam brygga förordas och en hållbar lösning för vatten och avlopp samt dagvattenhanteringen behöver studeras i fortsatt planering. Fri passage längs stranden eftersträvas i fortsatt planering.

Om hänsyn tas enligt ovan görs bedömningen att aktuella riksintressen inte påverkas på ett betydande sätt.

Se även under rubriken 3.3 NATUR OCH VATTEN för översiktsplanens generella redovisning av riksintresse, värdeomdömen, förutsättningar för bibehållande av naturvärden, kommunens bedömning med mera.

Särskilda hänsyn

- Angränsar till Sommen, Naturvårdsprogram (biotop och geologi), område av klass 1
- Angränsar till Naturvårdsprogram (biotop) område av klass 3
- Angränsar till Sommen, Riksintresse för naturvården
- Sommen samt 150 meters zon (stora delar inom zonen) mot Sommen är Riksintresse för friluftslivet
- Fornlämning – övrig kulturhistorisk lämning finns i området
- Området ligger inom lågflygningsområde Småländska höglandet (Försvarsmakten)

SÖDRA EKEBERG/KOTTÄNGEN

Mellan Södra Ekeberg och Kottängen, cirka fyra kilometer väster om Malexander finns området Ekeberg som kommunen ser en möjlighet att utveckla för bostäder. Området kan erbjuda bostäder med utblickar mot Oxelön i Sommen. Området består idag till största delen av betesmark och jordbruksmarkens värden kommer att behöva utredas innan området kan bebyggas. En utbyggnad av Ekeberg ses som en möjlighet att stärka servicen i Malexander.

Aktuellt område är cirka 2 hektar. Marken ägs av privatperson. Området omfattas av områdesbestämmelser. Aktuell mark för byggnation är i gällande områdesbestämmelser reglerat till som öppen naturmark.

Se i kapitlet 2.6 UTVECKLING AV SAMHÄLLEN för redovisning av Kottängen avseende särskilda hänsyn som bör tas till riksintressen, naturvärden med mera.

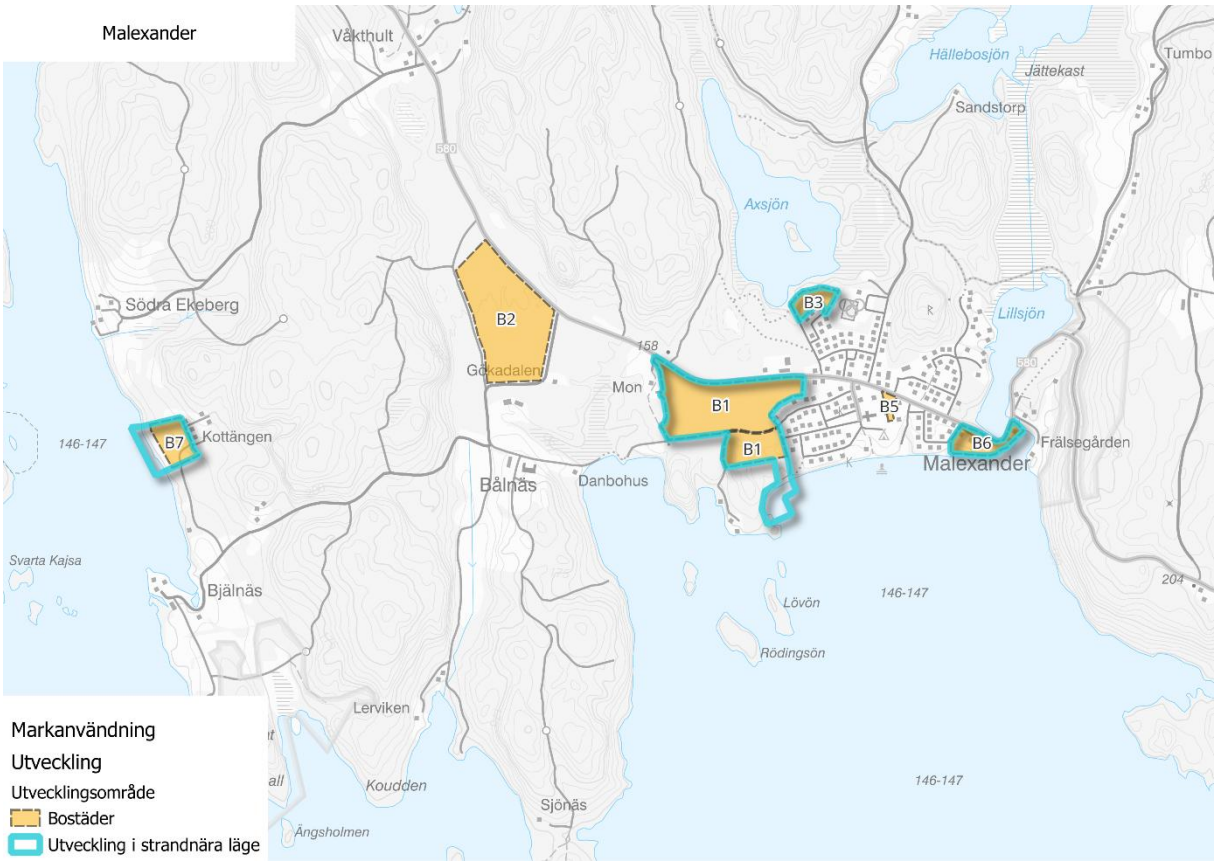

Figur 19 Karta över Södra Ekeberg, Malexander (Högbo, Axsjön, Norsholm)

MALEXANDER (HÖGBO, AXSJÖN, NORSHOLM)

För att långsiktigt kunna stärka serviceunderlaget bör bestämmelserna om landsbygdsutveckling i strandnära läge tillämpas på föreslagen expansion av Malexander åt väster. En utbyggnad här får inte påverka allmänhetens tillgänglighet och intrånget bedöms därför som begränsat. Vad som däremot måste beaktas är påverkan på riksintresset för naturvård Sommen (Malexander) liksom de delar av det föreslagna utredningsområdet som hyser rödlistade arter. Av hänsyn till detta har ett relativt stort utredningsområde avgränsats och vilka delar som verkligen kan bebyggas får utredas i den fortsatta planläggningen.

Det mindre området mellan Axsjön och Granvägen bedöms vara lämpligt för tillämpning av LIS-bestämmelserna, då det där finns möjlighet att tillföra bostadsbebyggelse genom en förlängning av befintlig bebyggelsestruktur. Även här gäller att allmänhetens tillgänglighet inte får påverkas varför intrånget bedöms som begränsat. En naturvärdesinventering har genomförts för området (Fennicus Natur, 2020) som visade att ett mindre område med påtagligt naturvärde och ett större område med ett visst naturvärde. Inför en exploatering av området krävs anpassningar och eventuellt fler utredningar gällande naturvärden. Området ligger i kanten av det runt 45 hektar stora vattenskyddsområdet för Malexander. Ytterligare tillämpning av LIS-bestämmelserna bedöms vara möjliga i området mot Axsjön för

bostäder samt anläggningar som stärker områdets karaktär av rekreations- och friluftsområde. Inget av fallen påverkar allmänhetens tillgänglighet och intrånget bedöms därför som begränsat. Vad som däremot måste beaktas är påverkan på riksintresset för naturvård Sommen (Malexander) liksom de delar av det föreslagna utredningsområdet i väster som hyser rödlistade arter. Av hänsyn till detta har ett relativt stort utredningsområde avgränsats och vilka delar som verkligen kan bebyggas får utredas i den fortsatta planläggningen. Området i öster har i dag en del bebyggelse och det finns möjlighet till en förtätning i området.

Se i kapitlet 2.6 UTVECKLING AV SAMHÄLLEN för redovisning av respektive områden för Högbo, Axsjön, Norsholm, avseende särskilda hänsyn som bör tas till riksintressen, naturvärden med mera. Se föregående karta för LIS-områden i Malexander.

RIKSINTRESSEN SOM PÅVERKAS GENERELLT

Utmed hela Sommen ligger ett riksintresseområde för friluftsliv och naturvård. Eftersom områdena är förlagda över hela sjön och över området från strandkanten bedömer kommunen att det är möjligt att exploatera i vissa strandnära lägen utan att påverka riksintressets värden negativt.

RIKTLINJER FÖR UTVECKLING AV LIS-OMRÅDEN

Den huvudsakliga strategin för utpekandet av LIS-områdena är att de lokaliseras längs ett sammanhållet stråk, ett pärlband längs Sommen. Företrädesvis är det utpekade områden som är i anslutning till befintlig bebyggelse. Det kan samtidigt poängteras att större delen av berört avsnitt utmed sjön inom kommunen fortfarande förordas hållas fri från bebyggelse. Av vikt är att det hålls en fri passage mot sjön i LIS-områdena, så att tillgången och tillgängligheten till stränder på så sätt bibehålls. Likaså rekommenderas gemensamma, allmänt tillgängliga anläggningar såsom bryggor, vilket är fördelaktigt för det allmänna friluftslivet. Vidare kan påpekas att inriktningen för en del LIS-områden är att vara till för besöksnäringen, för allmänheten. Utöver det är en hållbar lösning för vatten och avlopp samt dagvattenhanteringen viktig att klarlägga i fortsatt planering. En utveckling i strandnära lägen kan även ge förutsättningar för att förbättra tillgängligheten för allmänheten och även ge positiva effekter för besöksnäring/friluftsliv. Riktlinjerna i korthet kan sammanfattas enligt nedan:

- Fri passage ska lämnas längs stranden.
    - Inga öar eller mindre uddar bör helt tas i anspråk för tomtplats.
    - Ingen fastighetsbildning bör genomföras så att nya fastigheter går ända ner till strandlinjen.
    - Fastighetsbildning får heller ej ske så att strandlinjen helt täpps till och inte går att nå från anslutande landområden.
- En hållbar lösning för vatten och avlopp är en förutsättning för att inte försämra vattenkvaliteten i sjöar och vattendrag eller i grundvattnet. Med hållbar lösning menas att vatten och avlopp kan lösas med enskild, gemensam eller kommunal anläggning beroende på platsens förutsättningar.
    - VA-utredning pågår, är under framtagande. (Blåvikslandet)
- Exploatering i ett LIS-område ska alltid föregås av detaljplaneläggning för ett effektivt markutnyttjande och för att säkerställa de fria passager som möjliggör allmänhetens tillgång till vatten- och strandområden.
- Bebyggelsens placering och utformning ska ta hänsyn till landskapsbild samt risk för påverkan på vattenkvaliteten.
- Inför exploatering ska skred- och översvämningsrisk beaktas.

- Anslutning till befintligt vägnät ska i första hand eftersträvas då det kan innebära att befintliga vägar ges en ökad användning och för andelshavarna en delad kostnad för drift och underhåll.
- Gemensamma, allmänt tillgängliga anläggningar (småbåtshamnar eller bryggor) ska prioriteras framför enstaka etableringar och samverkansmöjligheter ska alltid eftersträvas.

Sammantaget bedöms ingen betydande påverkan ske på den totala tillgången på stränder, vattenmiljön samt naturvärden i berört avsnitt av Sommen, om hänsynstagande görs enligt ovan.

Se respektive LIS-område för redovisning kring hur utveckling bör göras så att ingen betydande påverkan sker på riksintressena för naturvård och friluftslivet.

2.8 NÄRINGSLIV

Kommunen präglas av en stark och positiv företagaranda inom besöksnäringen och här märks det goda samarbetet av med aktörer i näringen, ideella krafter och föreningar.

Besöksnäringen är en av de störst växande näringsgrenarna i landet vad gäller omsättning och antal sysselsatta. I Östergötland arbetar samtliga kommuner gemensamt med destinationsutveckling för att nå den nationella strategin för besöksnäringens mål - att fördubbla besöksnäringen 2023.

Näringen har en stor betydelse för vår kommun. Turismen ger ett ökat underlag för kommersiell service, nya arbetstillfällen inom besöksnäringen och ett välkommet komplement till andra näringar.

Sommen är ett populärt utflyktsmål för bad, fiske, båtliv och kanot och erbjuder friluftsliv och natur med höga värden.

Det är framför allt det unika, vackra och omväxlande natur- och kulturlandskapet som ger de grundläggande förutsättningarna för turismen.

Se karta för näringsliv via länk - Boxholmskartan

NATURTURISM

Naturturism omfattar människors aktiviteter när de vistas i naturområden utanför sin vanliga omgivning. Människor kan ha olika motiv för att utöva naturturism, exempelvis naturupplevelse, avkoppling, socialt umgänge eller fysisk aktivitet. Ofta förekommer flera motiv samtidigt. Det finns också ett stort antal olika aktiviteter som kan omfattas av begreppet naturturism, där några av de vanligaste är olika former av vandring, skidåkning, utomhusbad, båtliv, fritidsfiske och naturstudier. Naturturism och friluftsliv är nära sammankopplade och har betydelse för folkhälsa, integration, kultur och fritid, naturvård, samhällsplanering och regional utveckling. Då naturturism sker i naturen blir den i de flesta fall direkt beroende av ett hållbart nyttjande av våra naturresurser. Ett till naturturismen näraliggande begrepp är ekoturism som kan sägas vara en normativ form av naturturism där bland annat hållbarhet, lärande och värdeskapande är nyckelord.

De areella näringarna utgör stora arealer och utgör en viktig del i kommunens positiva landskapsbild. Tack vara de areella näringarna har vi ett öppet jordbruks- och beteslandskap och ett tillgängligt skogslandskap. De areella näringarnas markanvändning är viktigt att värna och dess utveckling. Utveckling av besöksnäringen kopplat till landskapet får inte ske på bekostnad av de areella näringarnas möjlighet att bedriva ett aktivt och produktivt jord- och skogsbruk.

Fiske och båtlivet är stort i kommunen, där sjön Sommen är ett nav. Båtlivet och hamnaktiviteter utgör en viktig del av turistupplevelsen, varför förutsättningar för en aktiv hamn behöver bevaras och utvecklas.

Anmälan om vattenverksamhet eller tillstånd kommer att krävas för åtgärder i vatten. Det kan exempelvis gälla anläggning av pirar och bryggor, fyllning, pålning, grävning, schaktning, muddring eller sprängning.

Ett exempel på befintlig naturturism som finns i kommunen är vildmarksfiske. Boxholms Skogar erbjuder något som kallas vildmarksfiske, vilket ger allmänheten möjlighet att fiska i flera sjöar. Vildmarksfisket bidrar till att tillgängliggöra sjöar och naturområden för rekreation, friluftsliv och naturupplevelser. Vid Norra Bjursjön bedriver Boxholms Skogar fiskeverksamhet genom att erbjuda olika fiskepaket för grupper. Verksamheten lockar grupper från både närområdet och regionen och bidrar till att skapa en attraktiv landsbygd med möjligheter till rekreation, friluftsliv och naturturism. Markägaren, Boxholms Skogar, har tankar på att utveckla den befintliga verksamheten och vid komplettera med mindre anläggningar och åtgärder som stödjer verksamheten. Det kan exempelvis handla om vindskydd, en enklare byggnad för matlagning och samvaro samt möjlighet till övernattning för besökande grupper. En brygga skulle också kunna anläggas för att underlätta tillgängligheten till sjön och skapa bättre förutsättningar för fiskeverksamheten. En sådan utveckling kan bidra till att öka områdets attraktivitet som besöksmål, stärka den lokala och regionala besöksnäringen samt skapa förutsättningar för ekonomisk aktivitet på landsbygden.

VILJEINRIKTNING

- Skapa en långsiktigt hållbar utveckling av turism och besöksnäringen.
- Kommunen ska ha strategiska dokument för besöksnäringen.
- Väl fungerande kommunikationer är viktigt för turism och besöksnäring.
- Främja besöksnäringen med nya ställplatser i kommunen.
- Ta tillvara, utveckla och marknadsför miljöer och områden samt egenskaper och värden särskilt betydelsefulla för turismen. Genom att belysa miljöer med höga natur- och kulturmiljövärden, vårt geografiska läge och attraktiva platser, blir vi en ännu attraktivare destination att besöka.
- Aktivt samarbeta med såväl myndigheter som företagare, kulturaktörer och ideella krafter inom turism och besöksnäringen.
- Utveckla besöksnäringen kring sjön Sommen och dess omkringliggande miljöer.
- Vissa typer av verksamheter och anläggningar som till karaktären är sådana att de måste ligga vid vatten bedömer kommunen kan utgöra särskilt skäl för dispens eller upphävande av strandskyddet

2.9 KULTUR, SPORT OCH FRITID

Ett rikt kultur- och fritidsutbud bidrar till att skapa ett attraktivt samhälle som människor vill bo och leva i. Delaktighet i kultur- och fritidsaktiviteter bidrar även till att skapa sammanhang och samhörighet, verkar inkluderande genom möten över generationsgränser och bidrar till integration mellan olika samhällsgrupper. Kultur- och fritidsaktiviteter är också en viktig del för människors livskvalitet och främjar folkhälsan.

Människor av olika kön eller könsidentitet kan ha olika erfarenheter och intressen när det gäller kultur, idrott och fritid. Dessa kan bero på stereotypa attityder och beteenden relaterade till kön eller könsidentitet. Boxholms kommun ska därför, där rådighet finns, säkerställa att resursfördelningen och markanvändningen med tillhörande strategier gör att alla oberoende av kön eller könsidentitet kan delta på lika villkor och har lika tillgång till kultur-, fritids- och idrottsaktiviteter och anläggningar.

Att det finns god tillgång till platser för både spontan och organiserad idrott är betydelsefullt för folkhälsa och delaktighet. God tillgång till platser för föreningslivet skapar förutsättningar för ett livskraftigt civilsamhälle som möjliggör gemenskap och fungerar som ett extra skyddsnät för den enskilda kommuninvånaren.

VILJEINRIKTNING

- För att samhällets resurser ska kunna nyttjas så effektivt som möjligt är det nödvändigt att skapa förutsättningar för samnyttjande av lokaler, till exempel idrottshallar och samlingslokaler.
- För att underlätta för bland annat barn ska fritidsområden och idrottsanläggningar lätt kunna nås via gång- och cykelvägar.
- Kommunen ska i planeringen av nya idrottsanläggningar beakta olika idrotters behov utifrån ett tillgänglighets- och jämställdhetsperspektiv.
- Boxholms kommun ska fortsätta stödja ideella kultur- och fritidsföreningar.
- I särskilda områden som innehåller för omgivningen störande aktiviteter, som exempelvis motorbanor, ska störningar minimeras genom lämplig lokalisering och teknisk utformning. Aktiviteter som alstrar störande buller bör lokaliseras till redan bullerpåverkade områden.

FRILUFTSLIV

Friluftsliv är ett samlingsbegrepp för fritidsaktiviteter som genomförs utomhus och inkluderar både organiserad som oorganiserad verksamhet. Friluftsliv såväl som kultur- och naturturism har stor betydelse för människors rekreation och hälsa. Naturen är grunden för friluftslivet. Skogar, sjöar och vattendrag ger kommuninvånare och besökare stora möjligheter till friluftsliv och rekreation i natursköna områden. Friluftsliv är något som alla ska ha möjlighet att utöva. Naturliga förutsättningar för friluftsliv och annan fysisk aktivitet kompletteras med anläggningar för idrott, bad- och båtplatser och med särskilda leder för vandring, cykling och ridning. Friluftslivet använder vägar och stigar intill flera orter för att få sammanhängande ”promenadrundor”.

Kommunen behöver utveckla sitt arbete med kartläggningen av friluftslivets värden för att underlätta arbetet med hur dessa områden kan bevaras och utvecklas. Dialog med Länsstyrelsen avseende metodvägledning i frågan kan med fördel ske.

Se karta för friluftsliv via länk - Boxholmskartan

I Boxholms kommun finns ett utpekat riksintresseområde för friluftslivet – Sommen. Läs mer om friluftsliv under *Hänsyn & riksintressen* 3.3 Friluftsliv

VILJEINRIKTNING

- Friluftsområden ska bevaras och tillgängliggöras.
- Utveckla vandringslederna.
- Utveckla och koppla samman turismcykelleder.
- Utveckla mountainbike-leder.

KULTUR

Att vara del av eller att ta del av andras skapande i form av konst, musik, dans, film, teater, litteratur, med mera, är berikande för de flesta. Kulturlivet är en grogrund för innovationer, sprider värderingar och stimulerar demokrati och förståelse. Olika former av media är viktiga spridningskanaler för kultur av olika slag.

Mitt i Boxholm finns Folkets Hus, en mötesplats med något för alla. Här finns även en modern biograf. Det finns också två museer, Boxholms Bruksmuseum som är belägen i den gamla kvarnbyggnaden från 1777 och Malexanders Hembygdsgård Södra Sand. I Teaterladan i Blåvik bjuds det bland annat på sommarteater. I Malexander finns hembygdsgård och föreningshus samt den tidigare fattigstugan.

Om möjligt skulle befintlig musikskola kunna byggas på med olika kulturella aktiviteter för att skapa en kulturskola som stimulerar barn och unga att utveckla sina talanger.

På orten finns även ett Folkrörelsearkiv som bevarat föreningars och andra organisationers tidigare handlingar.

Kommunen har också tagit fram ett kulturmiljöprogram som ger en beskrivning kring värdefulla byggnader och miljöer ur kulturhänseende. Se kulturmiljöprogrammet via länk - Kulturmiljöprogram

Kultur i den offentliga miljön bidrar till att skapa attraktiva mötesplatser.

VILJEINRIKTNING

- Kommunen ska stödja och uppmuntra kulturella inslag och konstnärlig förnyelse, särskilt temporära utställningar och liknande.
- Kommunen ska på olika sätt främja och medverka i utvecklingen av lokaler och platser för kulturverksamhet.
- Kommunen ska bidra till fortlevnaden och utvecklingen av kulturlivet i byar på landsbygden.

2.10 GRÖN- OCH BLÅSTRUKTUR

I Boxholms kommun utgör grön- och blåstrukturen en viktig del i både tätorter och på landsbygden. Grön infrastruktur är nätverk av natur som bidrar till fungerande livsmiljöer för växter och djur och bidrar till människors välbefinnande. Grön infrastruktur behövs för att långsiktigt kunna upprätthålla biologisk mångfald i våra landskap. Nätverket i Boxholms kommun av grönområden, parker, naturområden, skogar och jordbrukslandskap och cirka 150 sjöar berikar och förbättrar miljön.

Grön- och blåstrukturen bidrar till en hög livskvalitet och en hållbar framtid. I tätorterna fungerar grönområden som lungor. Parker och grönområden erbjuder inte bara en grönskande utsikt utan är platser för möten, aktiviteter och avkoppling. De bidrar också till att skapa en hälsosam och attraktiv boendemiljö. I en tid av ökande urbana utmaningar, inklusive luftföroreningar och värmeöar, blir deras roll alltmer central. Grön- och blåstruktur tjänar också som naturliga buffertar som absorberar dagvatten och skyddar mot översvämningar.

På landsbygden spelar grönstrukturen en lika viktig del genom att bevara öppna landskap och upprätthålla biologisk mångfald. Skogar, ängar och naturområden erbjuder inte bara livsmiljöer åt en mångfald av arter utan är också viktiga för robusta ekosystem. Vattendrag och sjöar kompletterar denna gröna väv med sina blåa trådar och erbjudande platser för rekreation och friluftsliv som är oumbärliga för invånarnas välbefinnande.

För att stärka den biologiska mångfalden är våtmarker och känsliga ekosystem särskilt prioriterade. Dessa miljöer är livsviktiga för många arter och de har också en roll i att förbättra vattenkvaliteten och minska belastningen av näringsämnen i våra vattendrag.

Det handlar om att underhålla och öka landskapets attraktivitet och tillgänglighet för invånare och besökare i Boxholms kommun. Boxholms kommun vill värna om vår landsbygdsidentitet, främja våra bygders karaktär och särart men även utveckla vår naturmiljö och tillgängligheten till friluftsliv.

Genom att integrera gröna inslag, undvika monokulturer av gräsmattor och i stället plantera inhemska och pollenvänliga arter, kan vi skapa urbana ekosystem som gynnar biodiversitet. Dessa gröna oaser blir till en fristad för pollinerare såsom vildbin och fjärilar, vilket i sin tur berikar våra livsmiljöer och stärker den ekologiska robustheten.

Möjligheterna till aktiv fritid är stora i kommunen vilket har stor betydelse för invånares livskvalitet och kommunens attraktivitet som bostadsort och besöksort. Inom korta gångavstånd finns god tillgång till vida skogar, öppen mark och glittrande vatten.

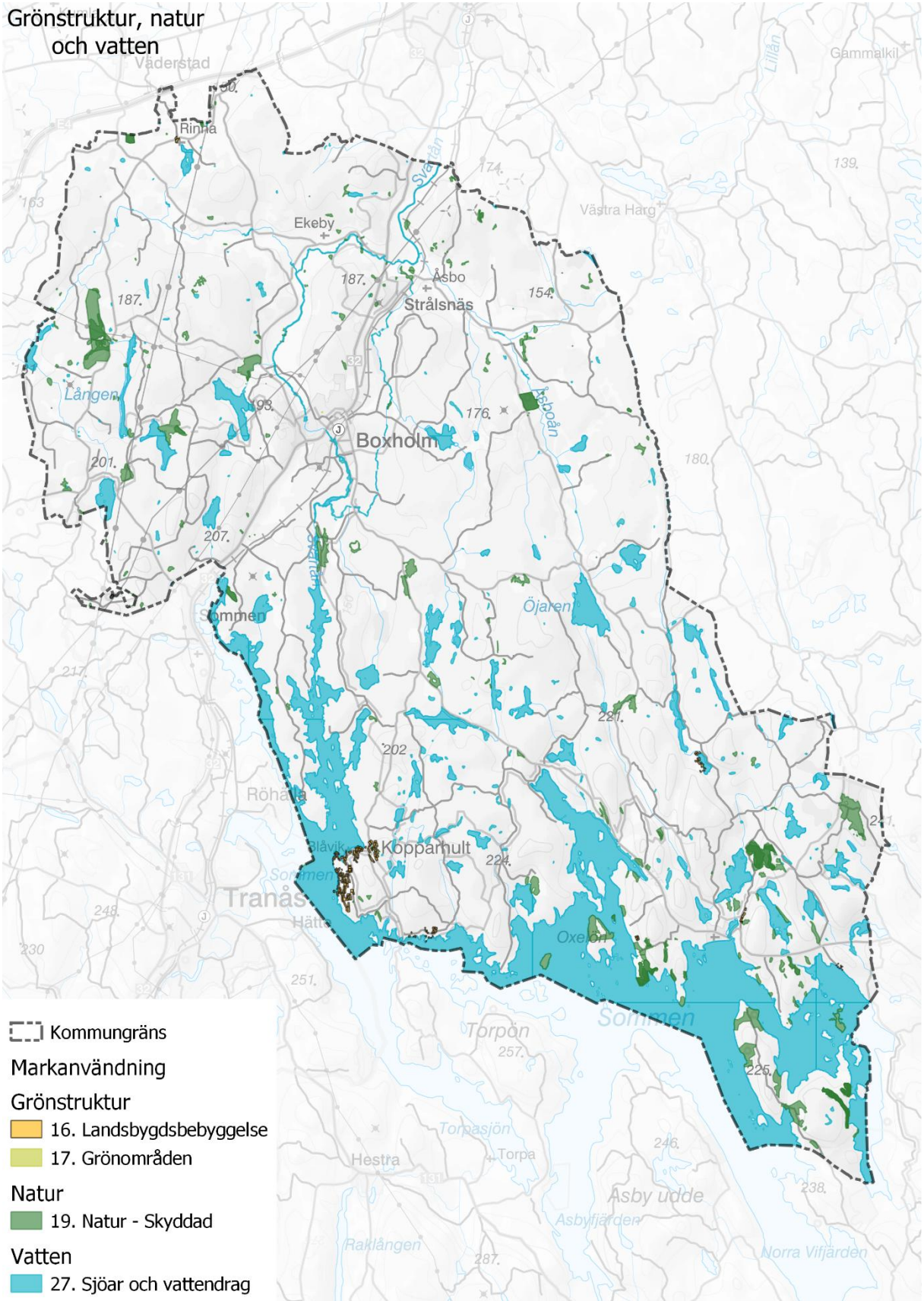

Figur 20 Karta grönstruktur

VILJEINRIKTNING

- Sommens värdefulla natur ska värnas och bevaras.
- Kommunen har ett aktuellt naturvårdsprogram och verkar för att genomföra de strategier och åtgärder som återfinns i programmet.
- Utveckla befintliga grönområden i tätorterna med olika karaktärer som erbjuder variation av aktivitets- och rekreationsvärden.
- Det ska finnas tillgång till någon form av grönområden/lek för barn i alla våra bebyggelsenoder.
- Parkmark i anslutning till trafikytor bör gestaltas. Utgångspunkten ska vara att de ska bidra till det offentliga rummet på ett attraktivt sätt.
- Vegetation, exempelvis alléer, bör användas för att förstärka viktiga stråk.
- Vid utveckling av grönområden eller mötesplatser bör behovet av ekosystemtjänster beaktas.
- Boxholms kommuns invånare ska ha tillgång till en god livsmiljö med rika naturupplevelser.
- Vid planläggning där naturmark tas i anspråk, liksom vid förtätning i sjönära lägen, ska, såvida det inte är uppenbart onödigt, en naturinventering ingå i underlaget.
- Den biologiska mångfalden ska bevaras, d.v.s. att en rik variation av naturtyper, arter och gener bibehålls samt att i kommunen förekommande arter ges förutsättningar att fortleva under naturliga betingelser i livskraftiga bestånd.
- Ur- och naturskogar bevaras och skyddas mot negativ påverkan från exempelvis skogsbruk och exploatering.

2.11 AREELLA NÄRINGAR

Areella näringar är ett samlingsnamn för de näringar som använder biologiska eller naturgeografiska resurser dels på land, dels i vatten. Därtill räknas bland annat jord- och skogsbruket, djurhållning, fiskerinäring och jakt. Den brukade marken med dess naturresurser ger stora möjligheter inom den biologiska mångfalden, trävaru-, livsmedels- och fiberproduktionen, vidareförädlingen och kan skapa stora värden för boende, turismen och rekreation.

Näringarna är av stort nationellt intresse för Sveriges försörjningsförmåga. Näringarna bidrar till många företagare och arbetsplatser. Hur dessa näringar utvecklas kan få stora konsekvenser för både mark- och vattenanvändning, det lokala näringslivet samt det lokala samhället i vidare bemärkelse.

Boxholms kommun har en total areal på 528 kvadratkilometer. Av kommunens sammanlagda yta är drygt 3 procent klassad som bebyggelse, cirka 78 procent som skogsmark, drygt 10 procent som jordbruksmark och knappt 9 procent som övrig mark.

Markanvändning 2015 i procent				
	Bebyggelse	Skog	Jordbruksmark	Övrig mark
Riket	2,9	69,1	7,5	20,6
Boxholms kommun	3,4	77,6	10,4	8,7

Källa Statistiska Centralbyrån, 2022

JORDBRUK

Jordbruksmarken är en unik resurs som ger många olika nyttor och som är nödvändiga för vår överlevnad, till exempel produktion av livsmedel, energiproduktion och ekosystemtjänster. Det är också en livsmiljö för värdefulla arter, kulturmiljövärden samt att den bidrar till arbetstillfällen. Jordbruksmark är en avgörande resurs för att säkerställa livsmedelsförsörjning, särskilt i kris- och beredskapssituationer. I en tid av klimatförändringar, globala konflikter och pandemier blir det allt viktigare att strategiskt bevara och nyttja jordbruksmark för att stärka samhällens motståndskraft.

SVERIGES LIVSMEDELSSTRATEGI

Den svenska livsmedelsstrategin som antogs 2017 omfattar hela livsmedelskedjan, och gäller fram till år 2030. Det övergripande målet med strategin är en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala produktionen av livsmedel ökar, samtidigt som vi når relevanta miljömål.

Livsmedelsstrategin ska bidra till:

- hållbar utveckling i hela landet
- att skapa tillväxt och sysselsättning
- att både konventionell och ekologisk produktionsökning stämmer överens med konsumenternas efterfrågan
- att sårbarheten i livsmedelskedjan minskar
- ökad självförsörjningsgrad av livsmedel.

Vidare finns en regional livsmedelsstrategi för Region Östergötland. Av denna framgår att ”den regionala livsmedelsstrategin ska bidra till att öka produktionen och konsumtionen av livsmedel producerade i Östergötland.”

JORDBRUKSMARK I BOXHOLMS KOMMUN

Det finns ett antal tydliga stråk där jordbruksmarken är koncentrerad (se bild under KLASSNING AV JORDBRUKSMARK). I norr är det ett stort område med jordbruksmark som är beläget nära Rinna, intill E4an. Det andra tydliga stråket går längs med Svartån och sträcker sig från Boxholm, via Strålsnäs och norrut mot Mjölby. Jordbruksmarken följer även Svartåns mynningar i Lillån och i Åsboån mellan Rinna och Björke. Ett annat tydligt jordbruksmarksområde är söder om Boxholm, längs med väg 32. Ett lite mindre stråk sträcker sig från Stortorps naturreservat mot Mossebosjön. Det sista området som är koncentrerat är omkring tätorten Mo. Utöver dessa större koncentrerade områden finns det även mindre jordbruksmarker utspridda inom kommunen.

FAKTA
Jordbruksmark kan grovt delas in i två kategorier: åkermark och betesmark

Det finns knappt 100 jordbruksföretag i Boxholms kommun. En del av företagen har också kompletterande verksamheter som är mer eller mindre knutna till basnäringen. Trenden har länge gått mot färre och större företag vad gäller areal samtidigt som sysselsättningen i sektorn minskar. I mitten av 1980-talet fanns det cirka 155 jordbruksföretag i Boxholms kommun.

Konkurrerande markanspråk är framför allt större exploateringar som tar i anspråk markområden eller skapar barriärer som försvårar brukandet. Enligt 3 kap 4 § i miljöbalken är jord- och skogsbruk av nationell betydelse. Detta innebär att jordbruksmark endast får tas i anspråk för bebyggelse eller andra anläggningar om det är nödvändigt för att tillgodose väsentliga samhällsintressen.

BRUKNINGSVÄRD JORDBRUKSMARK

Enligt 3 kapitlet 4 § i miljöbalken får brukningsvärd jordbruksmark endast tas i anspråk för exploatering för bebyggelse som utgör väsentligt samhällsintresse och när ingen annan mark utretts och funnits mer lämplig. Enligt Jordbruksverket kan all jordbruksmark som det söks jordbruksstöd för ses som brukningsvärd. Men en jordbruksmark kan även vara brukningsvärd trots att det inte söks jordbruksstöd för den.

FAKTA
Miljöbalken 3 kapitlet 4 §
Jord- och skogsbruk är av nationell betydelse.

Brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

Skogsmark som har betydelse för skogsnäringen skall så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra ett rationellt skogsbruk.

Markägare som önskar ta sin jordbruksmark ur produktion, måste anmäla detta till länsstyrelsen minst åtta månader i förväg enligt 3 § förordning (1998:915) gällande miljöhänsyn i jordbruket. Detta omfattar alla åtgärder på betes- och åkermark som innebär att jordbruksproduktionen minskar eller försvinner. Att jordbruksmarken tas ur produktion betyder dock inte att jordbruksmarken får användas för annat ändamål, till exempel exploateras.

VÄSENTLIGT SAMHÄLLSINTRESSE

I riksintresseutredningen (SOU 2015:99) Planering och beslut för hållbar utveckling, gjordes en genomgripande översyn av 3 kapitlet i miljöbalken samt relevanta delar av 4 kapitlet, som också använts som stöd i olika domslut.

Denna listar följande som väsentligt intresse, vilka även används som stöd i domar:

- Bostadsförsörjningsbehov
- Lokalisering av bostäder, arbetsplatser, service och transportsystem nära varandra
- Behovet av välfungerande och lämpliga tekniska försörjningssystem
- Behovet av goda, säkra och klimatsmarta transportmöjligheter
- Säkerställa viktiga sociala aspekter; till exempel arbetstillfällen, sjukvård, näringsverksamheter som bidrar till ekonomisk och innovationsrik tillväxt, kultur- och fritidsaktiviteter.

Uppförande av enskilda enbostadshus anses inte vara av väsentligt samhällsintresse enligt flera vägledande domar (se exempelvis Mark- och miljööverdomstolen domar P 4087–15 och P 4848–16).

IANSPRÅKTAGANDE AV JORDBRUKSMARK

Vid den kommunala detaljplaneringen måste en avvägning göras mellan olika lokaliseringar som innebär intrång på brukningsvärd jordbruksmark. Den lokalisering som skadar livsmedelsproduktionen och jordbrukets intressen så litet som möjligt bör väljas i första hand. Detta uttrycks tydligt i Sveriges nationella livsmedelsstrategi som betonar att sårbarheten i livsmedelskedjan ska minska och att landets livsmedelsproduktion och självförsörjning ska öka.

KOMPENSATIONSÅTGÄRDER

I det fall jordbruksmark tas i anspråk kan kommunen för att hushålla med jordbruksmarken verka för att kompensationsåtgärder tillämpas, där så är lämpligt. Med detta avses att annan mark ersätter den jordbruksmark som tas i anspråk. Syftet är att motverka de negativa effekterna av att omvandla jordbruksmark till andra användningsområden.

I de fall jordbruksmark tas i anspråk bör således möjligheterna till kompensationsåtgärder analyseras.

Kompensationsåtgärder bör ske enligt följande modell:

- I första hand bör annan mark omvandlas till jordbruksmark inom den egna fastigheten där jordbruksmark tagits i anspråk.
- I de fall där det inte är möjligt bör kompensationen av jordbruksmark ske inom kommunen.

Det finns ingen laglig rätt enligt Plan- och bygglagen att kräva kompensationsåtgärder. Med tanke på att det inte finns någon laglig rätt att kräva kompensationsåtgärder är det rimligt att kommunen föregår med gott exempel och därmed aktivt arbetar med kompensationsåtgärder inom den mark som kommunen äger. När det gäller andra exploatörer kan kommunen verka för att kompensationsåtgärder tillämpas. Detta kan regleras i till exempel exploateringsavtal eller liknade avtal. Den

eller de marker som är aktuella som kompensationsåtgärder ska framgå av avtalet tillsammans med en tidsplan för utförandet.

För att hålla nere kostnaderna för kompensationsåtgärder bör i första hand jordbruksmark som idag ligger för fäfot åter tas i drift. En princip är att sträva efter att åkermark ersätts med åkermark respektive att betesmark ersätts med betesmark. I det fall det inte är möjligt kan kompensation ske genom att annan mark omvandlas till jordbruksmark. Nedan ges en genomgång av de regler som gäller för omvandling av annan mark till jordbruksmark.

Det är omdiskuterat huruvida det ska tillåtas byggnation av enstaka hus på landsbygden på jordbruksmark. Det har på senare tid fastslagits ett flertal domar genom mark- och miljödomstolarna och Mark- och miljööverdomstolen beträffande byggnation på jordbruksmark. Av dessa framgår bland annat att enstaka bostadshus inte ses som ett väsentligt samhällsintresse. Det kan dock finnas skäl för undantag när det gäller byggnation av enstaka hus på landsbygden på jordbruksmark. Det handlar om att säkerställa fortsatt drift av jordbruks-verksamhet. I samband med generationsskifte kan frågan om byggnation på jordbruksmark i enstaka fall komma att aktualiseras som en naturlig del av utvecklingen av jordbruksverksamheten.

Där en samlad avvägning mellan alternativa lokaliseringar ger vid handen att byggande på jordbruksmark ger de bästa förutsättningarna för generationsskifte och fortsatt drift bör emellertid en bostad ses som vilken som helst annan anläggning som behövs för verksamheten. En styrande princip bör även vara att sträva efter en samlad bebyggelse. Motivet är att kunna samnyttja försörjningssystem och vägar. Även här finns skäl som talar för att kommunen ska verka för kompensationsåtgärder, där så är möjligt. Om möjligt bör kompensation av mark ske inom den egna fastigheten. Säkerställandet av fortsatt drift av jordbruksverksamheten genom äkta generationsskifte bör därmed vara överordnat ianspråktagande av jordbruksmark.

KLASSNING AV JORDBRUKSMARK

En klassning av jordbruksmark är genomförd där respekten mark tilldelas ett värde mellan 1 och 5, där 5 innebär den högsta klassen.

1. Avstånd på 500 meter till djurhållande gårdar som håller minst 10 djurenheter (beräkning baserad på Jordbruksverkets stöd).
2. Avstånd på 500 meter till närmaste brukningscentrum. En centrumpunkt på det block som brukaren pekat ut vid ansökan av jordbruksstöd.
3. Storleken på jordbruksblocket baserat på 3 storleksintervaller. Ju större areal desto högre värde.

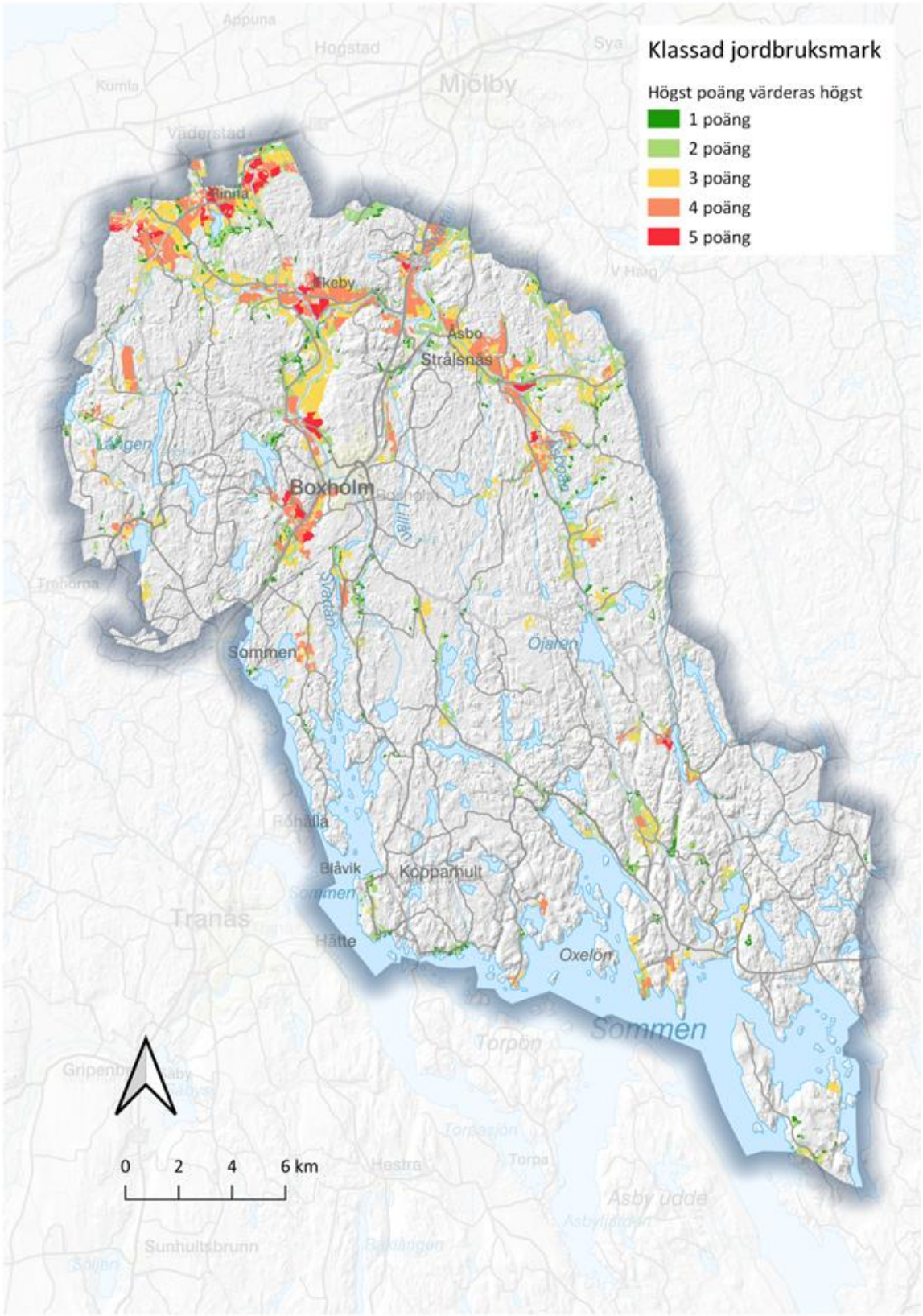

Figur 21 Analys av jordbruksmarkens värde framtagen för översiktsplanen.

KLASSAD JORDBRUKSMARK I BOXHOLMS KOMMUN

Klassningen är ett stöd i avvägningar mellan olika samhällsintressen, såsom utvecklingsbehovet och bevarandebehovet, vid exploatering av mark. Ansvaret för hushållandet med jordbruksmark ligger hos kommunen som måste ta ställning till hur jordbruksmarken ska användas både utifrån nutida och framtida behov.

JORDBRUKSMARK KRING TÄTORTERNA

Kring Boxholm finns det tre områden (kluster) med jordbruksmark. I Nordväst är det en hög täthet av jordbruksmark där jordbruksblocken också är relativt högt klassade. I öst finns ytterligare ett område men där är markerna något mindre. Slutligen finns ett område i söder längs med vägen till Tranås. Det finns flera områden med skog som ligger nära Boxholms tätort, vilka skulle kunna vara ett alternativ till att bebygga på jordbruksmark.

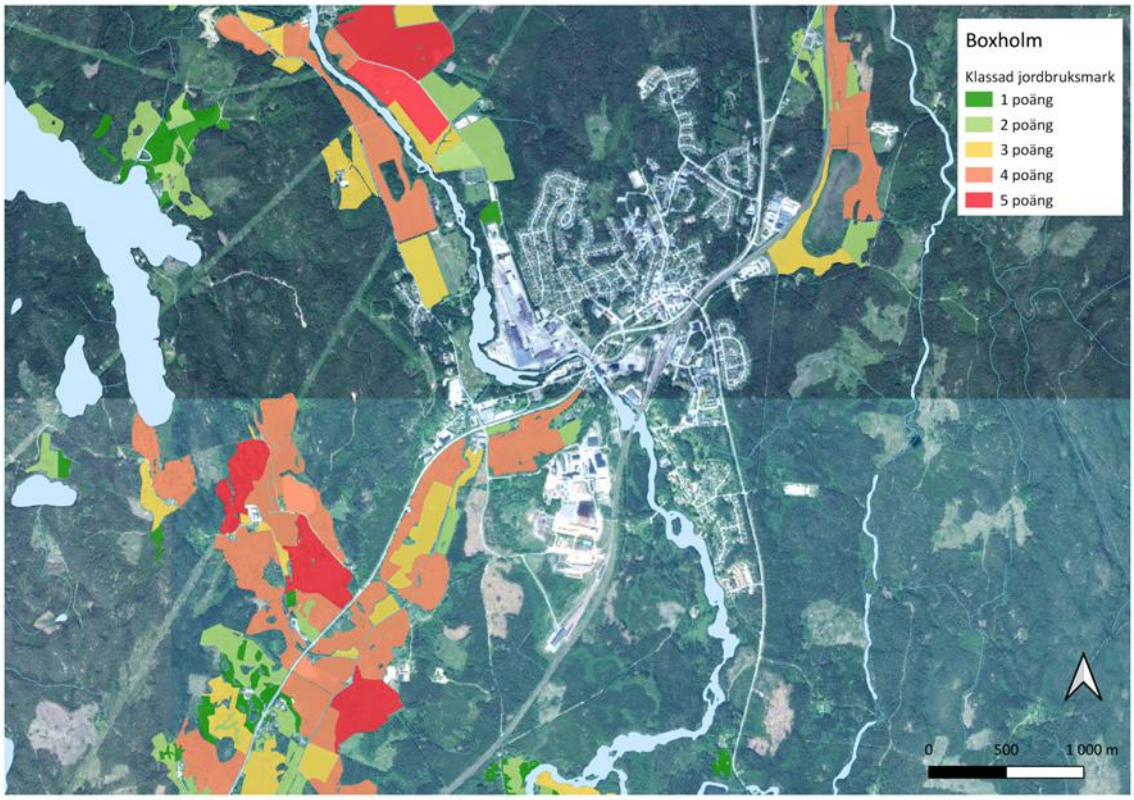

Figur 22 Jordbruksmarkens värden kring Boxholm.

I Strålsnäs är jordbruksmarken mer utspridd och jordbruksblocken har generellt lägre klassning än kring Boxholm. Även här finns ett antal partier med skogsmark som skulle kunna utgöra ett alternativ till att bygga på jordbruksmark.

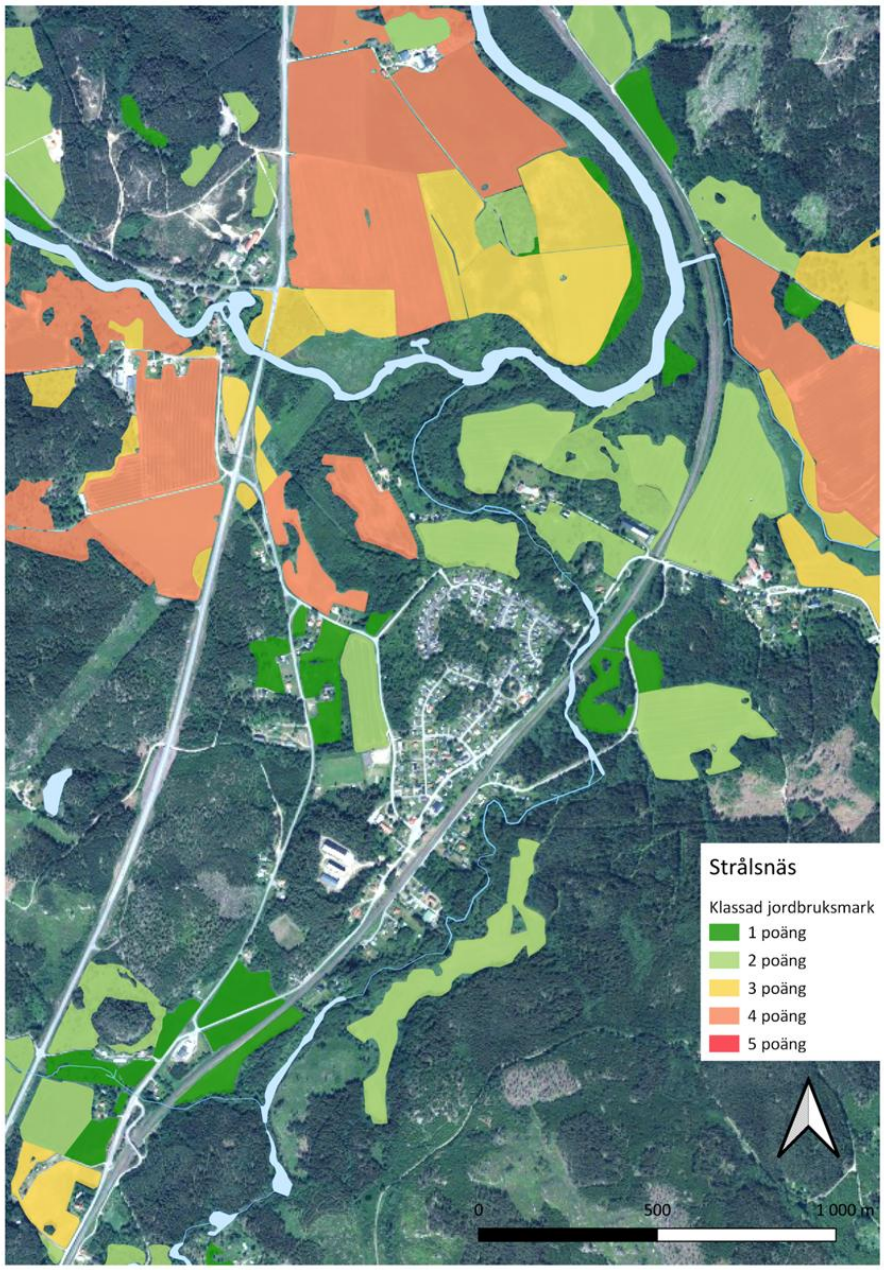

Figur 23 Jordbruksmarkens värden kring Strålsnäs.

DJURHÅLLNING

Djurhållning är föränderlig över tid och här är det väsentligt att veta vilka planeringsförutsättningar och regler samt vilken aktuell situation som råder vid önskad bebyggelseutveckling. Detta är bättre än att på karta redovisa nuläget, då djurhållning ständigt är under förändring. Det viktiga är att det finns ett förhållningssätt i strategin för att förebygga konflikter.

Vid ny bebyggelse bör eventuella störningar från jordbruk och djurhållning så långt som möjligt undvikas. Kommunens strategi är att utifrån gällande regler och rekommendationer studera förhållningssättet mellan djurhållning och bebyggelseutveckling.

SKOGSBRUK

Skogsbruk är tillsammans med jordbruk av nationell betydelse enligt miljöbalken. Boxholms kommun består till största delen av skogsmark, cirka 78 procent. För kommunen är skogsbruket tillsammans med efterföljande vidareförädling en viktig näringsgren som bidrar till många arbetstillfällen.

Skogsnäringen har en viktig roll i arbetet mot ett mer hållbart samhälle. Kommunen har identifierat ett mål (15.2) i Agenda 2030 som har direkt koppling till skogsbruket i kommunen. Genom att främja ett hållbart skogsbruk med en kontinuerlig återplantering i samband med avverkning kan ny skog växa på samma plats som tidigare avverkats.

Skogsbruket är också viktigt när samhället ska gå mot mer hållbart byggande och komma ifrån de mer energikrävande materialen som exempelvis betong. Vidare spelar restprodukter från avverkade träd en viktig roll när vi ska ersätta fossila bränslen.

Tätortsnära skogar har en viktig roll för människors hälsa. Dessa skogar används ofta för rekreation och idrott. De spelar också en viktig roll för skolorna i kommunen som ofta använder skogen som en del av sin undervisning.

I takt med att klimatet förändras finns olika intressen som behöver beaktas. Det kan handla om att bevara skogsområde kontra att avverka och planera ny skog. Konflikterna mellan samhällsintresset och skogsbruket kan till exempel kopplas till friluftsliv och naturvård och utbyggnad av nya områden.

Konventionellt skogsbruk har samtidigt en relativt stor påverkan på naturmiljön och kan ha menlig inverkan på vattenkvalitet, samt medför risker för ras och skred på erosionskänslig mark.

VILJEINRIKTNING

- Vid planläggning för ny bebyggelse eller andra anläggningar ska särskild hänsyn tas till att förutsättningarna för jord- och skogsbruk inte försämras.
- Vid planering av större infrastrukturprojekt ska stor vikt läggas vid att det inte uppstår nya barriärer i landskapet. En framtida ny järnväg kan dock beroende på teknikval, innebära betydande intrång och barriäreffekter.
- I de fall ianspråktagande av jord- och skogsbruksmark inte kan undvikas ska lösningar som minimerar intrång eller annan negativ påverkan eftersträvas.
- Kommunen ska eftersträva ett strategiskt markinnehav som möjliggör att mer omfattande bebyggelseutveckling i första hand sker på mark av begränsat värde för jord och skogsbruk.
- Jordbruksmark är en viktig samhällsresurs som ska värnas. Jordbruksmark får endast bebyggas för att tillgodose betydelsefulla samhällsintressen, då lämplig alternativ lokalisering saknas, eller om en alternativ användning ger totalt större miljövinst än när marken används för jordbruk.
- En styrande princip bör vara att om ianspråktagande av jordbruksmark inte kan undvikas bör först och främst den jordbruksmark som tas i anspråk vara av en lägre klassning. Kompensationsåtgärder bör ske enligt följande modell:
  -I första hand bör annan mark omvandlas till jordbruksmark inom den egna fastigheten där jordbruksmark tagits i anspråk.
  -I de fall där det inte är möjligt bör kompensationen av jordbruksmark ske inom kommunen.
- Boxholms kommun eftersträvar, i linje med nationella och regionala strategier, en ökad försörjningsgrad.
- Kommunen ska verka för att kompensationsåtgärder tillämpas vid ianspråktagande av jordbruksmark.
- Vid ny bebyggelse bör eventuella störningar från jordbruk och djurhållning så långt som möjligt undvikas.
- Generationsskifte på jordbruksmark kan tillåtas för att säkerställa fortsatt drift av jordbruksverksamhet.
- Skogsmark som har betydelse för skogsnäringen ska så långt möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada ett rationellt skogsbruk.
- Skogsmark får tas i anspråk i samband med exploatering för bostäder och näringsverksamheter.
- Tätortsnära skogsområden bör i största möjliga mån värnas.

JAKT OCH FISKE

Jakt i Sverige regleras genom jaktlagstiftning och förordning. Jakten är en viktig del av livskvaliteten för både människor som bor i kommunen och som en del av turismen. En av de största jakterna i kommunen är älg tillsammans med vildsvin och dovviltsjakt. Jakten är också viktig ur viltvårdsförvaltning där länsstyrelsen bland annat ansvarar för att administrera förvaltningen av älg- och kronhjortstammen och rovdjur.

I Boxholm finns Sommen tillsammans med många sjöar och vattendrag som är av intresse för fisket. Fiske i kommunen är en viktig del av livskvalitén för kommunens invånare. Goda fiskemöjligheter kan vidare bidra till en ökad turism och etablering av nya verksamheter som till exempel fiskodling. Det kan vara både landbaserad och odling i kassar i öppet vatten.

VILJEINRIKTNING

- Kommunen ska följa förvaltningsplan för klövvilt.
- Kommunen uppmuntrar till jaktturism.
- Kommunen har ansvar för viltvård för sin egen mark.
- Kommunen ställer sig positiv till etablering av landbaserad fiskodling inom kommunen.
- Boxholms kommun ska samverka med fiskevårdsföreningar gällande fiske inom kommunen.
- Kommunen uppmuntrar till fisketurism.

2.12 SERVICE – OFFENTLIG

Tillgång och närhet till offentlig service och omsorg är viktiga delar för att uppnå en god social livsmiljö. För att skapa god tillgänglighet och främja ett hållbart resande ska service och andra samhällsfunktioner ges en central placering med närhet till kollektivtrafik. Förutom närhet och tillgänglighet kan samlokalisering vara en viktig faktor att ta hänsyn till för att främja en social hållbarhet. Exempelvis kan samlokalisering av samhällsservice såsom förskola och boende för äldre och skapande av gemensamma mötesplatser leda till fler möten mellan människor i olika åldrar.

REGIONAL SERVICE

För invånarna i Boxholms kommun är tillgången till och närvaron av regional service av stor vikt. De tjänster och ansvarsområden som hanteras av regionen spelar en viktig roll, särskilt i en mindre kommun som Boxholm. Till exempel kan en lokal hälso- och sjukvårdsenhet vara en betydelsefull arbetsgivare och agera som en drivkraft för utveckling i en småstad i mycket större omfattning än vad som är fallet i större städer. Tillgänglighet till dessa tjänster är även avgörande för att undvika långa resor till större stadscentra, vilket kan vara särskilt utmanande för de utan egna transportmedel.

Östgötakommissionen för folkhälsa har belyst nödvändigheten av service och omsorg som är skräddarsydd för att möta befolkningens behov, med särskild hänsyn till socioekonomiska förhållanden. Detta understryker behovet av att regionala tjänster anpassas efter de specifika omständigheterna i varje kommun, inklusive Boxholm.

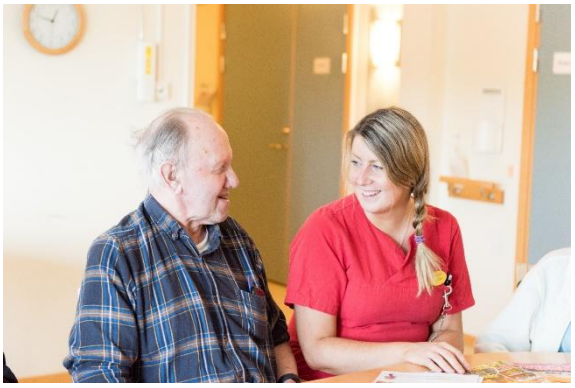

För de regionala tjänster som inte finns på plats i Boxholms kommun, är transport-förbindelserna avgörande. Kollektivtrafiken spelar en central roll för dem som inte har egen bil och är därför en nyckelfaktor för tillgången till faciliteter och tjänster i regionen. Boxholms kommun och dess grannkommuner är beroende av att regionens service erbjuds på ett sätt som tar hänsyn till lokala förhållanden. Inom Boxholm är det framför allt hälso- och sjukvårdssektorn samt kollektivtrafiken som utgör de mest betydelsefulla områdena där regionens närvaro är avgörande.

VILJEINRIKTNING

- Kommunen ska sträva efter att förbättra kollektivtrafiken: Genom att förbättra frekvensen och tillförlitligheten hos kollektivtrafiken kan kommuninvånarna få bättre tillgång till regional service, såsom sjukvård och högre utbildning.

KOMMUNAL SERVICE OCH OMSORG

Behovet av kommunal verksamhet (skola, förskola, gruppboenden och äldreomsorg) förändras i takt med tillväxt i kommunen.

KUNSKAP OCH INFORMATION

Biblioteket är en viktig kunskaps- och informationskälla. Enligt Bibliotekslagen (SFS 2013:801) ska det finnas folkbibliotek i varje kommun, som är tillgängliga för alla och anpassade till användarnas behov. Biblioteket är också en viktig del av Boxholms kulturverksamhet och som mötesplats med tillgång till medier, kulturutbud, möjligheter till eget skapande och fritt lärande och som träffpunkt för föreningar. Boxholms biblioteksorganisation består av ett kommunbibliotek som ligger centralt i tätorten. Biblioteket är viktigt som social samlingspunkt i lokalsamhället.

BARN OCH UTBILDNING

Boxholms kommun har som mål att möta invånarnas utbildningsbehov genom att stödja och främja konceptet om livslångt lärande. I takt med att samhället utvecklas och förändras, växer också behovet och kraven på utbildning. Kommunen är därför engagerad i att anpassa och utveckla sitt utbildningsutbud för att motsvara dessa föränderliga förutsättningar och säkerställa att invånarna har tillgång till relevant och aktuell kunskap genom hela livet. Det finns två grundskolor, Stenbocksskolan F-9 och Åsbo skola F-6 och 5 förskolor. Boxholm har ingen egen gymnasieskola eller annan vuxenutbildning så studerande pendlar till närliggande kommuner. Musikskolan erbjuder undervisning för barn och unga.

FRAMTIDA BEHOV INOM BARN OCH UTBILDNING

Boxholms befolkning beräknas öka under de närmaste tjugo åren till cirka 5 700 invånare enligt Statiska Centralbyråns prognos. I och med att Boxholms kommun blir fler ökar även antalet barn i skolåldern.

Utbildningsbehovet hos den vuxna befolkningen kommer att öka i takt med ökade krav på utbildning från arbetsmarknaden. Boxholms kommun ska anpassa vuxen-utbildningar till att främja företagens resa mot "Fit for 55"-paketet, vilket är EU:s plan för att minska utsläppen med minst 55 procent till 2030. Detta kan inkludera kurser och utbildningar som fokuserar på hållbarhet, gröna teknologier och metoder för att minska utsläppen av växthusgaser. Det kan inkludera ämnen som fossilfri energi, energieffektivisering, koldioxidavskiljning och lagring, samt cirkulär ekonomi. Utbildningar kan inriktas på att hjälpa företag att utveckla och implementera gröna affärsmodeller. Det kan inkludera att identifiera hållbara affärsmöjligheter, hantera klimatrelaterade risker och integrera hållbarhet i affärsstrategin. Eftersom "Fit for 55" kommer med nya lagar och regleringar relaterade till klimat och miljö, kan utbildningar fokusera på att förklara och förbereda företag för att möta dessa krav. Det kan innefatta utbildning om koldioxidprissättning, utsläppshandelssystem och andra relevanta policyåtgärder. Det finns även möjlighet att stödja kompetensutveckling inom gröna yrken som att erbjuda utbildningar och kurser som ger människor färdigheter och kompetenser inom gröna yrken och branscher. Det kan inkludera utbildning inom solenergiinstallation, energieffektivisering, hållbar transport och andra relaterade områden.

VILJEINRIKTNING

- Förskola och skola är en viktig samhällsservice och ska finnas med i ett tidigt skede i planeringen av exploateringsområden.
- Kommunen bör i sin lokalplanering ha ett långsiktigt och övergripande perspektiv, för att kommunens egna verksamheter och föreningslivet ska kunna samutnyttja befintliga och tillkommande lokaler.
- Kommunen ska eftersträva att eleverna ska kunna ta sig till skolan på ett trafiksäkert sätt, med gång- och cykelvägar samt skolskjuts.
- Boxholm ska främja etableringar av eftergymnasiala utbildningar inom kommunen.
- Närhet till förskola är viktigt för att skapa attraktiva bostadsområden.

ÄLDREOMSORG

Behovet av vård, omsorg och service förändras både på kort sikt, och över en längre period vilket kräver en god planering. Målet för Boxholm kommuns äldreomsorg är att invånare, så länge som möjligt, skall kunna leva ett aktivt och självständigt liv i egen bostad och i närheten av den miljö som känns hemma.

VÅRD OCH OMSORG

Kommunens ansvar omfattar att säkerställa att invånarna erhåller nödvändigt stöd, vård och omsorg anpassat till varje persons unika behov, vilket styrs av gällande lagar och överenskommelser.

I takt med att befolkningen ökar kan det påverka den demografiska sammansättningen i kommunen, vilket i sin tur kan leda till förändrade behov av boendealternativ för äldre och personer med funktionsnedsättning. För att förbereda sig inför dessa förändrade behov är det avgörande att kommunen beaktar detta i sin översiktsplan. Detta innefattar att säkerställa tillräckligt med boendeplatser för olika grupper samt att skapa anpassningsbara lokaler. På kort sikt behöver antalet platser för särskilt boende samt LSS-lägenheter utökas. Vidare är det avgörande att stärka samarbetet mellan de kommunala och regionala myndigheterna. Intensifierad samverkan med Regionen krävs för att exempelvis tillskapa närvårdsplatser. En omstrukturering av hälso- och sjukvårdssystemet är på gång, som syftar till att uppnå den nationella visionen om en god och tillgänglig vård. Konceptet med nära vård innebär att vård ska finnas tillgänglig där invånarna behöver den, och närheten kan avse både fysisk och digital närvaro. För att digitala vårdtjänster, som ökar tryggheten, ska kunna användas effektivt är tillgång till mobilnät och bredbandsanslutning avgörande. Detta är också viktigt för att möjliggöra för invånare som behöver stöd att kunna bo kvar i sina hem.

VILJEINRIKTNING

- Tillgänglighet är centralt för socialtjänstens målgrupper. Det ska i tidigt skede beaktas och kan till exempel handla om att ta sig fram med rollator, elfordon eller att det i offentliga lokaler finns hörslinga.
- Vid lokalisering av äldreomsorg och LSS boende ska räddningstjänstens insatstider för att rädda liv tas i beaktning.
- Mobiltäckning och bredband för bostäder är viktigt för äldreomsorgen i kommunen så att tjänster och trygghet kan erbjudas till de äldre som bor kvar i sin bostad.

2.13 SERVICE – KOMMERSIELL

För att en plats ska vara attraktiv för boende, besökare och företag behövs en grundläggande nivå av kommersiell service. Det handlar om att det ska gå att få en fungerande tillvaro och vardag avseende tillgänglighet till dagligvaror, drivmedel, betaltjänster, apoteksvaror och paketutlämning. Offentliga aktörer som kommunen och regionen kan påverka förutsättningarna för tillgänglighet på olika sätt.

En kommun måste ha en serviceplan för att stöd (kopplade till kommersiell service) till kommunen eller företag i kommunen ska kunna beviljas. I Boxholms kommun är serviceplanen inarbetad i översiktsplanen för att få ett sammanhang med övergripande lokalisering och framtida utveckling av mark- och vattenanvändning. I arbetet med serviceplanering framkommer möjligheter för kommunen att genomföra insatser som påverkar tillgänglighet till offentlig och kommersiell service och att planera för kommunens långsiktiga utveckling.

I översiktsplanen finns en övergripande strukturbild med bebyggelse- och servicenoder illustrerade och en övergripande strategi för utveckling att stärka våra noder. Detta gäller inte bara för den kommersiella servicen utan även för bostäder, verksamheter och näringsliv, kommunal- och regional service, transportsystem (gång, cykel, kollektivtrafik och biltrafik) med mera.

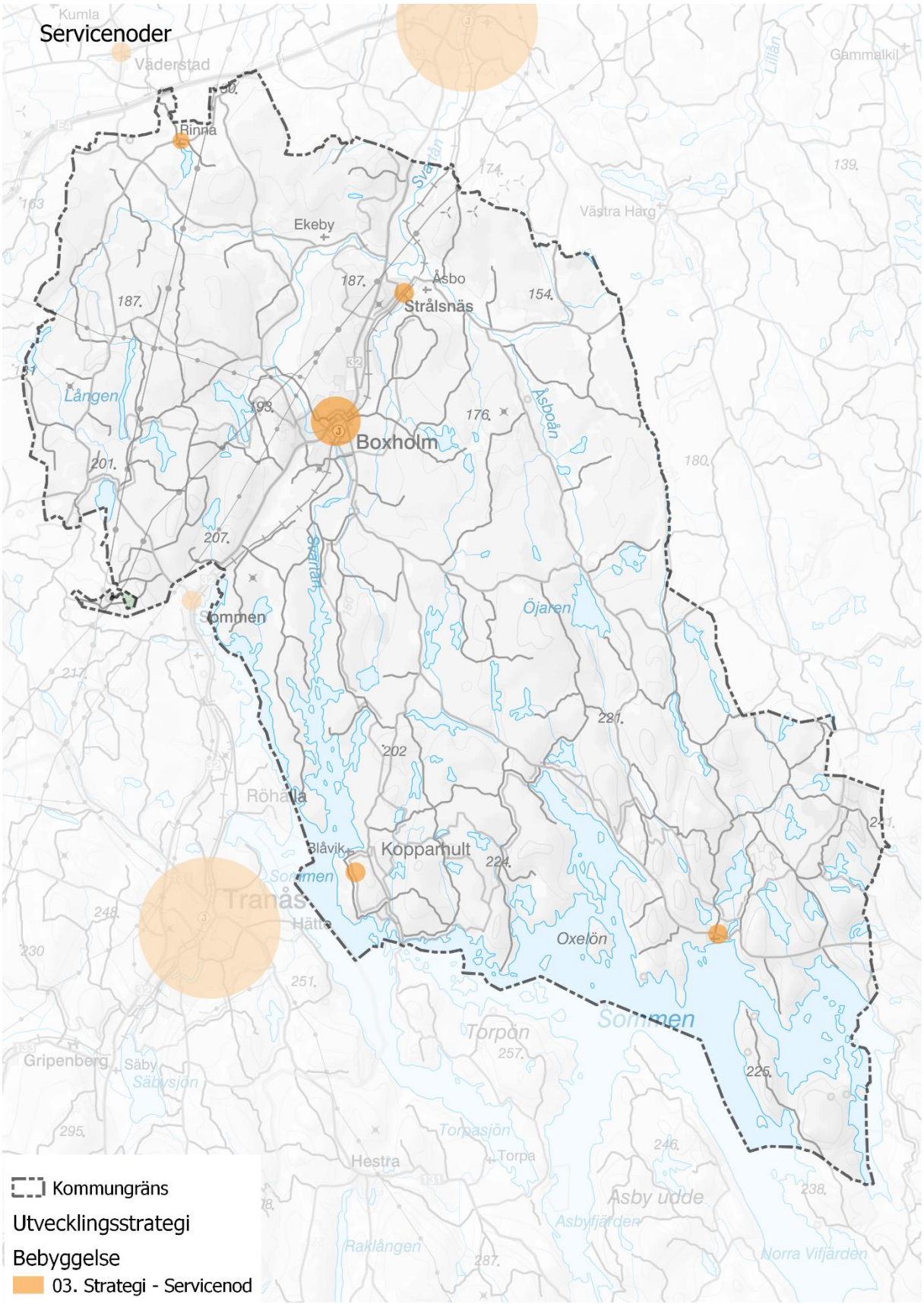

Figur 24 Karta över servicenoder

NULÄGE OCH ANALYS

I Boxholms kommun bor cirka 5 500 invånare. Kommunens enda tätort, Boxholm, har cirka 3 300 invånare. Fördelningen mellan tätort och landsbygd är 68,5 procent (tätort) och 31,5 procent (landsbygd) där de flesta bor i tätorten.

Genom kommunen går riksväg 32 som förbinder Tranås och Mjölby via Boxholm. Vägen är en välutbyggd 90-väg och förbinder Boxholms kommun med E4. Det finns även god kommunikation via tåg då Södra stambanan går genom kommunen. Med pendeltåget finns goda möjligheter till arbetspendling till Linköping.

Arbetsplatser är främst koncentrerade till Boxholms tätort. Servicen är även den främst lokaliserad till Boxholms tätort med undantag för lanthandeln i Malexander.

Det är god tillgänglighet i Boxholms tätort där det finns kommersiell service i form av flera aktörer för både drivmedel och dagligvaror.

Hög sårbarhet genom låg konkurrens gäller Malexander där endast en aktör för dagligvaror finns i noden.

Det finns kommersiella servicenoder utanför Boxholms kommun som är viktiga för Boxholms kommuninvånare (exempelvis de större handelsnoderna Mjölby, Tranås och Kisa samt dagligvarubutikerna i Väderstad och Ulrika). För invånare söder om sjön Sommen (Pinudden) finns närmaste service i Kisa och Österbymo.

Tillgängligheten till service för alla är viktigt då alla inte har tillgång till bil. För personer som bor på landsbygden och inte utmed kollektivtrafikstråket mellan Boxholm och Strålsnäs är tillgängligheten till servicen endast för de som har tillgång till bil. Eftersom kollektivtrafiken är fokuserad till det största arbetspendlingsstråket som är mellan Boxholm och Tranås eller Boxholm och Mjölby är den kompletterande närtrafikens utveckling med flera hållplatsalternativ i kommunen viktigt för kommuninvånarna i Boxholms kommun. Framför allt är det i södra delen av kommunen där invånarna saknar tillgång till service som apotek, drivmedel eller posttjänster då det är 20 till 30 km till närmsta serviceställe. Här finns även mindre områden där invånare har 20 till 30 km till närmsta dagligvaruhandel med fullsortiment.

Kommunen kan se sårbarhet i tillgängligheten till grundläggande kommersiell service i följande områden och för följande grupper:

- Södra kommundelen
- Där mobil-, tele- eller fiberutbyggnaden är bristfällig
- De som har svårt att nyttja kollektivtrafiken eller närtrafiken
- Särskilt fokus på den äldre befolkningen (80 år och över)

Turism- och besöksnäringen i området Sommen är den stora målpunkten i kommunen. Blåvik och Malexander är noder inom detta område med goda förutsättningar och säsongsvis en hög efterfrågan av kommersiell service.

KOMMERSIELL SERVICE UTANFÖR KOMMUNEN

För kommuninvånaren är den kommersiella servicen inte knuten till någon kommun-administrativ gräns utan det är den funktionella närheten eller aktiva val av var eller på viket sätt tillgången till service önskas. Många gör ärenden och inhandling i sambanden med resor till och från arbetet samtidigt som fler väljer e-handel och e-tjänster. Behovet av närhet (avstånd) anses ändå vara den viktigaste faktorn utifrån ett allmänt perspektiv. Det finns kommersiella servicenoder som ligger utanför Boxholms kommun som är viktiga för Boxholms kommuninvånare. Vid analys av tillgång till service med hjälp av Tillväxtverkets verktyg *Pipos serviceanalys* utgör Mjölby och Tranås de närmaste alternativen till den service som finns i Boxholms kommun.

SÅRBARHET

Den kommersiella servicen i Boxholms kommun har hög sårbarhet. Den lokala kommersiella servicen som finns kännetecknas ofta av:

- Hög sårbarhet genom låg konkurrens, endast en aktör per serviceslag finns i en nod eller ort. Undantaget är drivmedel och dagligvaror i Boxholms tätort, där det finns fler aktörer.
- Avstånd till närmaste aktör är betydande.
- Avstånd för boende och företag i området ökar i betydande omfattning om servicen i området upphör. En minskning av utbudet riskerar att få som konsekvens att geografiska delar av kommunen inte når upp till tillgänglighetsmålen i det regionala serviceprogrammet.
- Tillgänglighet för alla (för de som saknar bil) till närmaste servicenod utanför kommungräns är begränsade då linjekollektivtrafiken och närtrafiken inte i första hand anpassad för funktionella serviceresor utan främst anpassade för arbets- och studiependling. Utvecklingspotential finns i detta hänseende.

VILJEINRIKTNING

- Kommunen ska värna om en god tillgång till grundläggande kommersiell service.
- Kommersiell service ska koncentreras och stärkas vid bebyggelse- och servicenoder.
- Kommunen ska arbeta för att boende och besökare får kännedom om vilka möjligheter som finns att nyttja kollektivtrafik och Närtrafik.
- Boxholms kommun ska medverka till utveckling av kollektivtrafik och närtrafik.
- Boxholms kommun ska aktivt delta i regionalt arbete med serviceplanering och framtagandet av kommande regionala planer och program.

REGIONALT SERVICEPROGAM (RSP)

Region Östergötland har i uppdrag från regeringen att ha ett regionalt serviceprogram (RSP). Det regionala serviceprogrammets syfte är att bidra till en god tillgänglighet till kommersiell och offentlig service för kommuninvånare och näringsliv i Östergötlands landsbygder. Målet är att människor och företag ska kunna bo och verka var de vill i länet och erbjudas god servicenivå inom rimliga avstånd. De verktyg regionen har att använda i genomförandet av det regionala serviceprogrammet är prioriteringar och insatser av stöd och främjande av företagande, samverkan med kommunerna kring rumslig planering, utpekande av orter eller noder som viktiga för god tillgänglighet till service, samt kollektivtrafik.

I Regionalt serviceprogram för Östergötland 2023-2030 är målet att i Östergötland har invånare och företag dagligvaror, drivmedel och ombudstjänsterna post/paket och apoteksvaror tillgängligt inom 20 kilometer och att alla 13 kommuner i Östergötland har en aktuell kommunal serviceplan. I Boxholms kommun pekas särskilt Malexander ut som prioriterad geografi där insatser enligt Regionalt serviceprogram bör göras. Ingen geografi utöver Malexander pekas ut i planen. Vidare är Boxholm en delregional nod och Strålsnäs en boendeort tätort.

2.14 KOMMUNIKATIONER OCH NODER

Boxholm är en av länets minsta kommuner och det är därför viktigt med goda kommunikationer till och från kommunen för att nå större tätorter där kompletterande service och utbud finns (arbetsplatser, handel, aktiviteter med mera). Med ett effektivt transportsystem knyts byar, orter, kommuner och regioner ihop med varandra. Goda kommunikationer skapar möjligheter för en fortsatt positiv utveckling och en framtida expansion av kommunens tätorter. I Boxholms kommun är transportsystemet viktigt för regional tillgänglighet i samhället där alla ska ha möjlighet att röra sig och nyttja utbudet. Att resa och röra sig till och inom besöksnäringsområdet runt Sommen är viktigt för en hållbar utveckling av turism och besöksnäringen.

Transporter och dess infrastruktur har stor inverkan på utvecklingen av ett hållbart samhälle. Person- och godstransporter ska ske på ett hållbart sätt, för att minska utsläppen av växthusgaser, buller och skadliga partiklar. Detta ställer krav på utformning av orter som behöver planeras och byggas tätare och säkrare för att underlätta för dem som tar sig fram till fots, med cykel eller kollektivt resande. Orterna måste också få en genomtänkt utformning för att öka denna andel trafikanter. Påverkansarbete, utbud och styrmedel för att få fler att välja de hållbara färdsätten i stället för bilen är kostnadseffektiva insatser som komplement till fysiska åtgärder i transportsystemen.

Målet vid nybyggnation och ombyggnad av vägar bör vara att minska barriäreffekter, skapa god trafiksäkerhet, god trafikhälsa och miljö, samt att åstadkomma estetiskt tilltalande utformning av nya vägar. Exempelvis miljön inom vägar och järnvägars närområde. Vad gäller vägmiljön är skyltningsfrågor viktiga, framförallt i vägens närhet gällande reklam och bildväxlande skyltar så att placering och utförande inte påverkar trafiksäkerheten för de trafikanter som färdas på vägen. Likaså måste trafiksäkerhet, buller, riskbild för farligt gods hanteras vid planerad bebyggelse i kommande detaljplaner så att det inte uppstår konflikter med dessa av Trafikverket utpekade riksintressen.

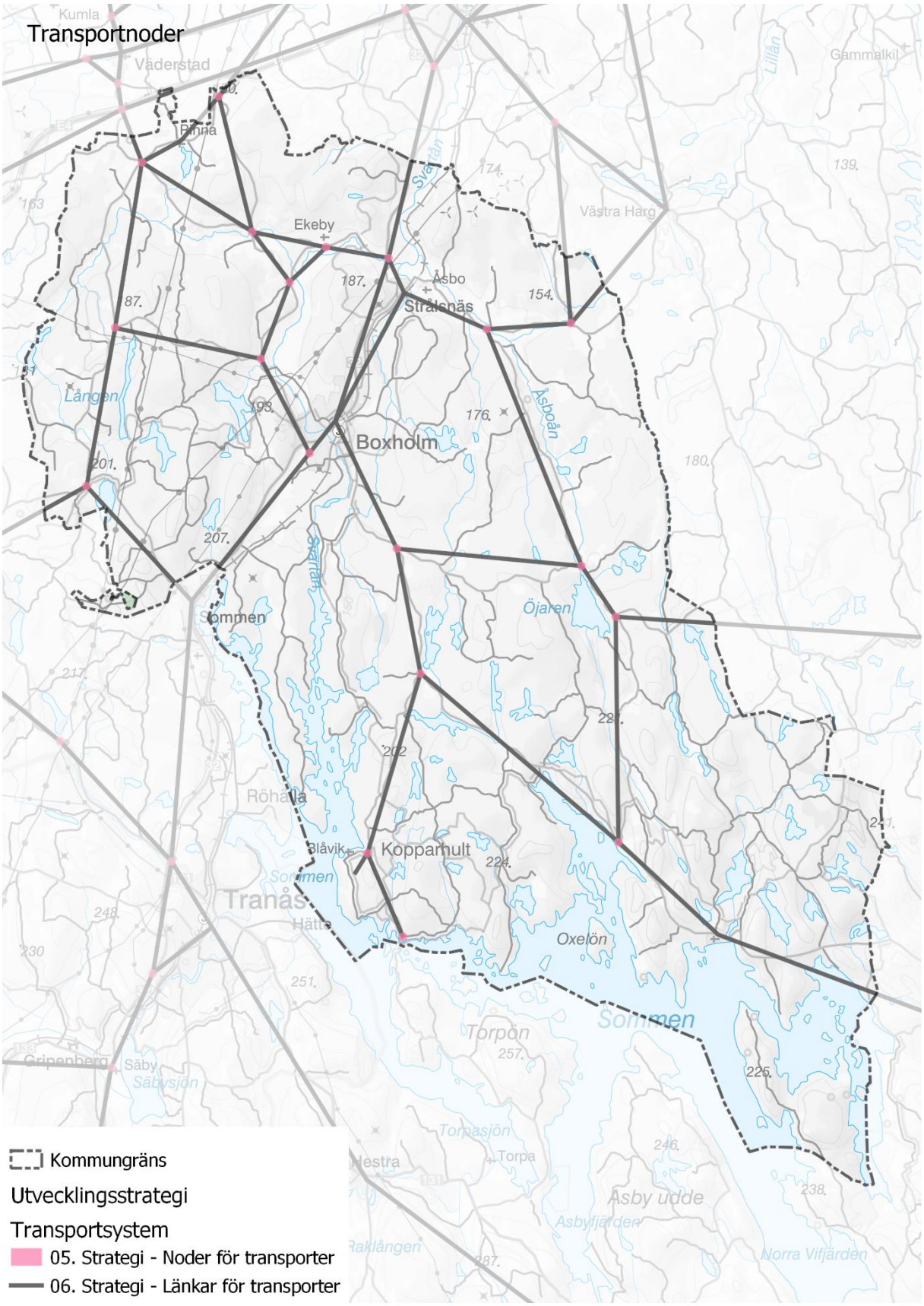

Figur 25 Karta över transportsystem

Översiktsplanen föreslår ingen större övergripande förändring av vägnätet i kommunen. Befintligt vägnät, med vissa mindre kompletteringar eller förbättringar främst för cykelvägnätet ska klara av föreslagen expansion. Vägar till och från nya bostadsområden eller verksamhetsområden ska kopplas på befintligt vägnät.

VILJEINRIKTNING

- I Boxholms kommun är hållbara transporter det naturliga förstahandsvalet.
- Kommunen ska prioritera och främja hållbart resande.
- Boxholms kommun ska vara i framkant när det gäller infrastrukturen kopplad till omställningen från fossila bränslen till fossilfri energi inom väg och godstransportsektor.
- Kommunen är aktiv i revideringar av region Östergötlands läns transportplan och trafikförsörjningsprogram.
- I ett regionalt perspektiv är kommunikationer viktigast till Östergötlands län (Mjölby, Väderstad, Linköping och Motala), men också mycket viktiga till Jönköpings län (Tranås, Gränna och Jönköping).
- Vid en framtida ny stambana ska Boxholms kommuninvånare ha goda förbindelser och tillgänglighet till stationsläge Linköping, Tranås och Jönköping.
- Det ska vara enkelt både för besökare och boende att resa hållbart till och från Boxholm.
- Boxholms station är en utpekad strategisk nod för resandebyten. Stationsområdet ska vara en attraktiv miljö och lättillgänglig för gång, cykel och bil. Tillgång till korrekt information på ett enkelt sätt. Kommunen ska verka för att det ska finnas väderskyddad cykelparkering, laddstolpar med mera.
- Samåkningsparkering bör ordnas utmed riksväg 32, exempelvis i anslutning till Dalstorp (dagens rastplats).
- I Malexander ska det finnas parkeringsmöjligheter för att skapa förutsättningar för att samåka.
- I Strålsnäs verkar kommunen för ett tågstopp samt att det ska finnas busshållplats och pendlarparkering i närheten av tidigare stationsbyggnad.

GÅNGTRAFIK

I likhet med cykeltrafik är det viktigt med en ökad prioritering av insatser i samhällsplaneringen som främjar gångtrafik då det ger positiva effekter för den egna hälsan och ger en minskad miljöpåverkan.

För de allra kortaste resorna, främst i Boxholms tätorter, ska gång vara det första valet vid resande. Gång bidrar positivt till den enskilda individens hälsa, är ett miljövänligt transportsätt och kan enkelt kombineras med andra färdsätt som exempelvis kollektivt resande. Hållbara resor så som gång är ett viktigt bidrag till att skapa en attraktiv och levande kommun.

VILJEINRIKTNING

- Gångtrafiknätet i orterna är säkra, trygga och har god framkomlighet.
- Allmänna platser stråk och offentliga miljöer ska vara omsorgsfullt utformade för människorna som vistas där.
- Gångtrafiken ska där det är möjligt separeras från cykeltrafiken utmed huvudstråk för cykel.
- Vid korsningspunkter mellan större väg/cykel och gångstråk ska säkra gångpassager finnas.
- Vid planering av bostadsområden i tätorterna ska det finnas gångförbindelser till kollektivtrafik, förskola, och skola samt områden för lek och rekreation.
- Särskild hänsyn ska tas till barns och funktionsvarierades behov.
- Gång- och cykelbanor ska vara utformade för att vara tillgängliga och säkra för personer med funktionsvariation. Lutningar, bredd och andra faktorer ska beaktas för att underlätta för alla trafikanter.

CYKELTRAFIK

Flera kortare resor som idag sker med bil skulle i stället kunna ske med cykel då cykeln kan mäta sig med bilen i fråga om snabbhet och effektivitet på kortare sträckor. Det krävs en ökad prioritering av insatser i samhällsplaneringen som främjar cykling för att fler ska välja cykeln som transportsätt. Cykeln ska prioriteras som färdsätt då den har flera fördelar. Den ger vardagsmotion, är energisnål, bullrar inte och medför inga luftföroreningar.

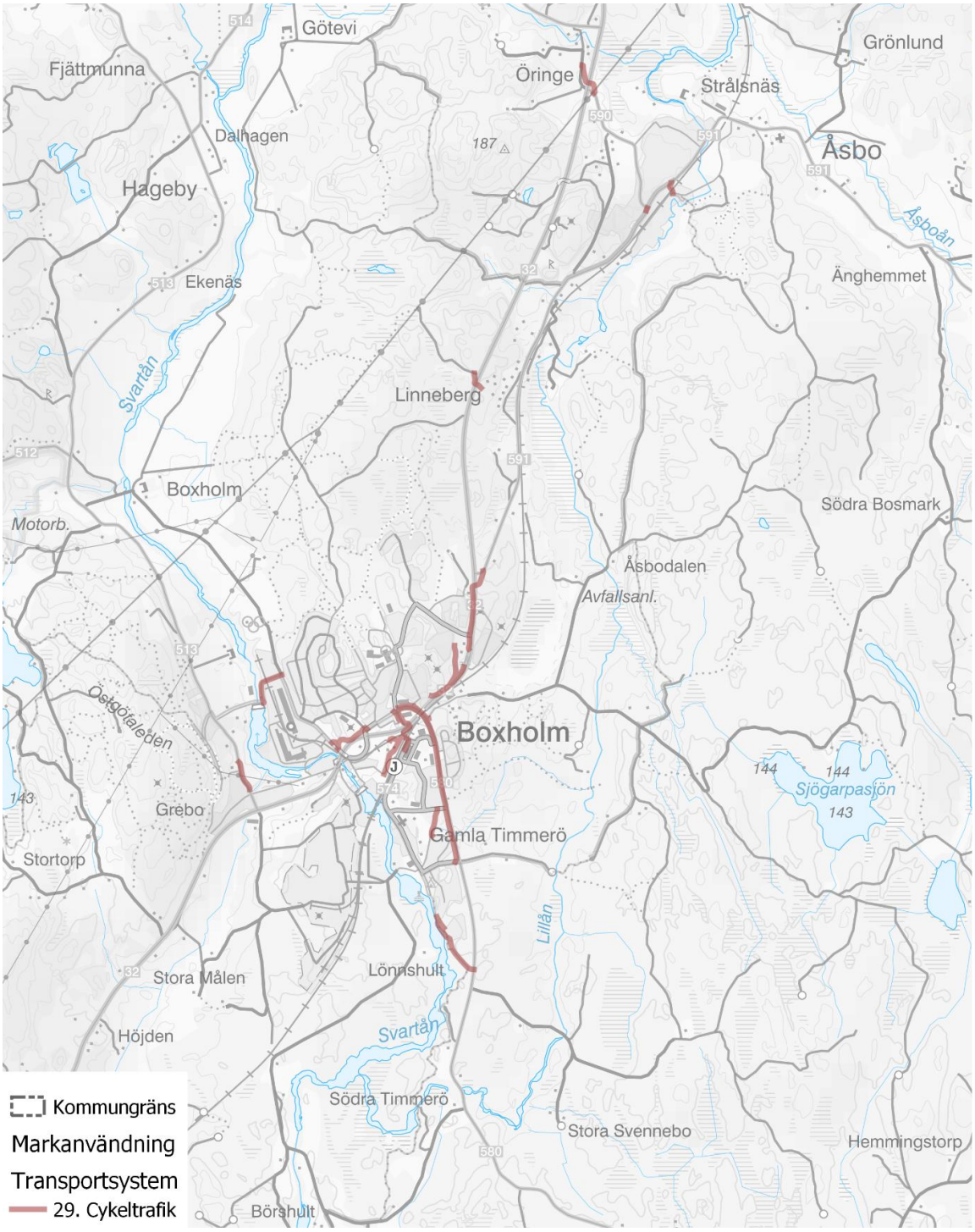

Figur 26 Karta cykelnätverk

En ökning av cykelresandet har positiva effekter på miljön, på folkhälsan och är tillgänglig för fler grupper än biltrafiken är. Cykeln bidrar positivt till den enskilda individens hälsa och är ett smidigt och miljövänligt transportsätt. Den kan dessutom med fördel kombineras med andra färdsätt såsom kollektivt resande.

Se även under kommande rubrik *Vägtrafik* angående resonemang kring cykelväg längs riksväg 32.

VILJEINRIKTNING

- Cykeltrafiken är det trafikslag som ska öka mest för de kortare resorna inom Boxholms kommun.
- I Boxholms tätorter ska det finnas ett sammanhållet lokalt cykelvägnät.
- Cykelvägnätet ska kopplas samman mellan orter och till grannkommuners cykelnät.
- Huvudstråk för cykel ska vara sammanhållande, gena, trafiksäkra och ha en god framkomlighet året runt.
- Huvudstråk för cykel ska separeras från gångtrafiken.
- Särskild utformad cykelparkering ska finnas vid större målpunkter som till exempel centrum, skolor, större arbetsplatser. Cykelparkeringen ska vara säker, väderskyddad och lättillgänglig.
- Cykeltrafik ska finnas med i ett tidigt skede vid planering, ombyggnad eller nybyggnad.
- Kommunen ska ha en aktuell cykelutbyggnadsplan med prioriteringar som är kopplade till investeringsplan och genomförande.
- Särskild hänsyn ska tas till barns och funktionsvarierades behov.
- Gång- och cykelbanor ska vara utformade för att vara tillgängliga och säkra för personer med funktionsvariation. Lutningar, bredd och andra faktorer ska beaktas för att underlätta för alla trafikanter.

KOLLEKTIVTRAFIK

En välfungerande, pålitlig och avgångstät kollektivtrafik är avgörande för Boxholms utveckling och tillväxt genom att många kan ta sig till och från arbete, utbildning, nöje, handel och besöksaktiviteter. Kollektivtrafiken spelar en viktig roll för arbetspendlingen och den regionala tillväxten liksom för kommunens hållbarhetsmål. För att kollektivtrafik ska nyttjas är turtätheten och pålitligheten central. Boxholms tätort trafikeras med tåg, vilket är en stor konkurrensfördel både gällande att locka fler invånare och att locka företag till kommunen. Idag stannar Östgötapendeln varje timme i Boxholm. En utökad turtäthet till tågstopp en gång per halvtimme skulle ha stor inverkan på ortens attraktivitet hos arbetspendlare från Mjölby, Tranås och Linköping vilket skulle kunna leda både till ökad inflyttning och bättre kompetensförsörjning för Boxholms företag. För mindre orter och landsbygd är tillgång till god busstrafik något som både bidrar till kommunens hållbarhetsmål och som skapar förutsättningar för ökad inflyttning.

Den bristande kapaciteten på Södra stambanan försvårar möjligheterna till utökad trafikering avseende pendeltrafik. Kapacitetsförbättringsåtgärder som exempelvis mötesspår utanför Boxholm vore gynnsamt och något som skulle kunna aktualiseras i den nationella infrastrukturplaneringen.

Det är även viktigt att samarbetet mellan länsgränserna utvecklas då Boxholms kommun är beläget i ytterkanten av Östergötlands län mot Jönköpings län.

I Östergötland ansvarar Region Östergötland för all kollektivtrafik. Region Östergötlands långsiktiga mål är att kollektivtrafiken ska bli det naturliga förstahandsvalet för resande i regionen. Östgötatrafiken AB, som ägs av Region Östergötland, är trafikhuvudman och bär ansvaret att sköta den dagliga driften av kollektivtrafiken.

VILJEINRIKTNING

- I Boxholms kommun är det lätt och attraktivt att åka kollektivtrafik.
- I Boxholms kommun ska det finnas en kollektivtrafik som är, utifrån förutsättningarna, effektiv och smart.
- Kommunen ska arbeta tillsammans med Östgötatrafiken och Jönköpings länstrafik för att utveckla kollektivtrafiken.
- Kommunen ska verka för halvtimmestrafik med tåg.
- Kommunen ska arbeta tillsammans med kommersiella aktörer för att hitta alternativa lösningar för kollektivtrafikresandet exempelvis kombinerad mobilitet och samåkningstjänster.
- I Boxholms kommun är kollektivtrafiken viktigt ut ett regionalt tillgänglighetsperspektiv, där alla ska ha möjlighet att ta sig inom kommunen, omkringliggande noder och till regionala centrum. Trafikering ska prioriteras för de som reser ofta och kompletteras med tillgänglighet för alla att ta sig till exempelvis skola och service (som bland annat sjukvård).
- Kollektivtrafikstråken med tågförbindelsen Tranås – Boxholm – Mjölby samt busstråket Boxholm – Strålsnäs – Mjölby bör prioriteras.
- Den långväga resenären som arbetspendlar eller skolpendlar ska prioriteras för viktiga anslutningslinjer. Det vill säga att anslutande bussar ska vänta in tåget för särskilt utpekade avgångar. Även sista turen på kvällen ska prioriteras till förmån för anslutande linjer.
- Utpekade stråk för kollektivtrafik ska trafikeras av allmän kollektivtrafik eller kommersiell kollektivtrafik.
- Hållplatser längs stråken ska utrustas med väderskydd.
- Närtrafiken ska utvecklas och är ett viktigt komplement till linjetrafiken i Boxholms kommun. Utgångspunkten är att Boxholms tätort ska vara huvudmålpunkt för närtrafiken.
- För att stärka turism- och besöksnäringen till Sommen ska kollektivtrafiksträckning utredas.
- Samåknings- och pendlarparkering ska utvecklas vid utpekade resandenoder. Goda förutsättningar för mikromobilitet ska finnas vid noderna, liksom väderskydd.

VÄGTRAFIK

I Boxholms kommun spelar ”vägtrafiken” (biltrafiken) en viktig roll då det i dagsläget finns begränsad möjlighet till att färdas med kollektivtrafik i stora delar av kommunen.

En fortsatt utveckling av vägnätet i kommunen ska ske i dialog med Trafikverket om vilka förbättringar som kan genomföras på det allmänna vägnätet.

En upprustning av riksväg 32 (exempelvis till 2+1 väg) skulle kunna gynna trafiksäkerheten och möjliggöra kortare restider för såväl bil som linjelagd busstrafik. En utbyggnad av en cykelväg mellan Mjölby och Strålsnäs har föreslagits i regionens cykelplan. En sådan åtgärd skulle även ge möjlighet till pendling med cykel längs stråket. En förbättring av vägstråkets standard skulle gynna kommunernas gemensamma utveckling.

VILJEINRIKTNING

- Vägtrafiknätet ska vara utformat för trafiksäkerhet, minskad omgivningspåverkan och framkomlighet.
- Där det är lämpligt ska hållbara transportslag prioriteras redan i byggskedet.
- Omgivningspåverkan från vägtrafiken ska i möjlig mån begränsas för att inte påverka människors hälsa och välbefinnande.
- Vid nybyggnation eller ombyggnation av en gata inom en tätort bör denna utformas som en stadsgata med plats för gång, cykel och samvaro samt trädplantering om det är möjligt.
- Kommunen ska arbeta för att leda om tung trafik från centrum.
- Större bilparkeringar vid större målpunkter som till exempel centrum, skolor, större arbetsplatser ska utgå från perspektivet tillgänglighetsanpassade och möjliggöra för laddning av elbilar.
- För vägnätet inom tätorterna ska utformning och funktion ses över.
- Hastighetsöversyn ska kontinuerligt genomföras för att anpassa hastigheterna med fokus på trafiksäkerhet, minskad omgivningspåverkan och framkomlighet.
- Vid uppförande av byggnader och anläggningar längs vägar där Trafikverket är huvudman ska samråd ske med Trafikverket.

2.15 TEKNISK FÖRSÖRJNING

För att samhället ska fungera behöver det finnas teknisk försörjning i kommunen. Det handlar om allt från vatten och avlopp, dagvatten till digital infrastruktur.

VATTEN OCH AVLOPP

Vatten är vårt viktigaste livsmedel och kontrollerna av vattnet är viktigt för att säkerställa en god kvalitet. Boxholms kommun kontrollerar vattnet både i vattenverk och ute i ledningsnätet. Vatten kommer via överföringsledningar från Tranås kommun som tar vattnet från sjön Sommen. I Malexander tas vatten från grundvattentäkt. Det finns två kommunala avloppsreningsverk som renar spillvatten. Utanför kommunalt verksamhetsområde för vatten och avlopp är det den enskilde fastighetsägarens ansvar att lösa vattenförsörjningen och hanteringen av spillvatten. Det kan antingen ske genom enskilda lösningar eller gemensamt med andra fastigheter. Detsamma gäller avlopp och kommunen ska verka för att enskilda avloppsanläggningar med brister förbättras och dagens reningskrav uppfylls. För de nya områden som föreslås i denna översiktsplan planeras utbyggnad av vatten och avlopp enligt följande:

- områden som ligger i direkt anslutning till befintlig tätortsbebyggelse kopplas samman med befintligt vatten och avlopp. Verksamhetsområden för vatten och avlopp utvidgas.
- För andra områden planeras för enskilt vatten och avlopp.

Sedan den 1 januari 2024 ska kommunen ha en aktuell vattentjänstplan enligt lagen om allmänna vattentjänster (2006:412). Vattentjänstplanen ska innehålla kommunens långsiktiga planering av hur behovet av allmänna vattentjänster ska tillgodoses.

VILJEINRIKTNING

- Boxholm ska ha en aktuell vattentjänstplan som revideras minst vart fjärde år. Kommunen ska arbeta aktivt med utvecklingsarbete som redovisas i vattentjänstplan.
- Kommunen ska arbeta aktivt med reservvattentäkter för att säkra tillgången till dricksvatten i framtiden.
- Vid etablering av nya områden för bostads- och industribebyggelse intill befintliga verksamhetsområden ska verksamhetsområde för vatten och avlopp utökas.
- Om utvecklingsområden vid känsliga vattenområden inte ansluts till kommunalt VA bör avloppslösning uppnå hög skyddsnivå, främst i form av gemensamhetsanläggning istället för enskilt avlopp.

AVFALLSHANTERING

Den kommunala planeringen behöver tillgodose en markanvändning som stödjer en långsiktigt hållbar avfallshantering. Det innebär att återvinningscentraler behöver finnas på strategiska platser och skapa förutsättningar för människor att sortera sitt avfall. En annan del i detta är att kommuner ska ha infört fastighetsnära insamling av de vanligast förekommande förpackningarna (papper, plast, metall och glas) senast 1 januari 2027. Målet är att hushåll och verksamheter ska återvinna mer avfall och bidra till en mer resurseffektiv hantering av avfall. Det bidrar vidare till den gröna omställningen när behovet av nya råvaror minskar samtidigt som koldioxidutsläppen minskas.

Enligt miljöbalken (1998:808) 15 kapitel 41 § ska det i varje kommun finnas en avfallsplan som antas av kommunfullmäktige. Avfallsplanen ska innehålla uppgifter om avfall inom kommunen och redovisa kommunens åtgärder för att minska avfallets mängd och farlighet. Boxholms kommun har en avfallsplan från 2012 tillsammans med Mjölby och Tranås kommuner. Kommunen har en ny avfallsplan som började gälla den 1 januari 2025. I den nya avfallsplanen har tre övergripande mål formulerats:

1. Minska avfallsmängder – återbruka och på andra sätt förebygga att avfall uppkommer
2. Öka återvinningen – bättre sortering, insamling och behandling avfall
3. Minska spridningen av farliga ämnen – nedskräpning, gamla deponier, farligt avfall, kemikalier, transporter med mera

VILJEINRIKTNING

- Boxholms kommuns avfallshantering ska vara resurseffektiv, hållbar och långsiktig genom att dels förebygga att avfall uppstår, dels behandla det avfall som uppkommer som en resurs enligt den avfallshierarki som EU fastslagit.
- Boxholm kommun ska reservera mark för att kunna hantera schaktmassor, och det finns även behov av att under tidsperioder hantera stora snömängder.
- Boxholms kommun ska ha en aktuell avfallsplan som revideras minst vart fjärde år.

DIGITAL INFRASTRUKTUR

Tillgången till snabb och säker uppkoppling är idag oerhört viktigt för både människor och företag. Sveriges digitaliseringsstrategi 2025–2030 är regeringens plan för hur digitaliseringen ska utvecklas i landet de kommande åren. Den handlar i grunden om att använda digital teknik för att stärka välfärd, konkurrenskraft, säkerhet och effektivitet. För närvarande är tillgången till bredband begränsad på stora delar av landsbygden. Genom att generellt bygga ut bredband i hela kommunen kan skillnaderna mellan tätort och landsbygd minska samt göra det mer attraktivt att bo och driva företag i kommunen.

Tillgång till bredband med hög överföringshastighet och kapacitet är en förutsättning för god tillväxt, konkurrenskraft och innovationsförmåga. Det bidrar till ett hållbart samhälle och är grundläggande för de tre övergripande begreppen globalisering, urbanisering och digitalisering. Alla hushåll och företag bör ha goda möjligheter att använda sig av digitala samhällstjänster och service. Det handlar om att ha en fungerande vardag och är i grunden en demokrati- och rättighetsfråga i vårt moderna samhälle.

Vidare är en god och säker mobiltäckning för kommuninvånare och besökare i kommunen viktigt. Bra mobiltäckning är också en förutsättning för mobilt bredband där fiber inte finns tillgängligt eller planeras. Det finns områden i kommunen som idag har en sämre mobiltäckning bland annat öster om Boxholms tätort, vissa delar mellan Blåvik och Malexander samt området kring Björke. En utbyggnad av mobiltelefonnätet sker idag på marknadsmässiga villkor och det är operatören som ansvarar för en sådan utbyggnad.

VILJEINRIKTNING

- Invånares intresse för digital teknik ska öka genom tillgång till uppkoppling av god kvalitet.
- Kommunen har ett aktuellt IT-infrastrukturprogram som anger mål och arbetssätt för bredbandsutbyggnaden i kommunen.
- Kommunen ska verka för en god mobiltäckning i hela kommunen.
- Kommunen ska verka för att öka antalet kommunala e-tjänster.

DAGVATTEN

Dagvatten, det vill säga ytavrinning i bebyggda miljöer kan bidra till översvämningsproblem. När gamla ledningar i vatten- och avloppssystemet är underdimensionerade behöver dagvattenhanteringen utvecklas. Kraftiga regn och skyfall förekommer redan i dagens klimat och dess intensitet och återkomsttid beräknas öka till följd av klimatförändringarna.

I områden med mycket hårdgjorda ytor som inte kan suga upp vatten, exempelvis vägar, industrimark och handelsplatser, behöver en stor del av nederbörden tas om hand i ett dagvattensystem. Kraftig nederbörd kan då leda till problem med översvämningar och bräddningar av avloppsledningsnätet. Tätbebyggda områden och samhällen är särskilt känsliga för detta, vilket ställer krav på en hållbar hantering av dagvattnet.

Med en hållbar dagvattenhantering avses en hantering som reducerar dagvattenavrinningen i samhället på ett ändamålsenligt sätt. Därför bör uppkomsten av ytavrinning i bebyggda miljöer förebyggas exempelvis genom att minska andelen hårdgjorda ytor. En hållbar hantering av dagvatten innebär att dagvatten kan fördröjas med lokal hantering så nära källan som möjligt och vid behov renas. Naturbaserade lösningar som till exempel öppna dagvattendammar eller parkmark bör därför nyttjas där det är lämpligt för hantering av dagvatten.

Boxholms kommun saknar för närvarande en dagvattenpolicy. Kommunen ser att det finns ett behov av inventering av befintligt dagvattennät. I kommande vattentjänstplan ska policy gällande dagvatten ingå för att minska påverkan på bland annat miljökvalitetsnormer för vatten och hur dagvatten ska hanteras i samband med utbyggnad inom utbyggnadsområden. Nedan listas ett antal aspekter som bör beaktas i samband med detaljplaneläggning i Boxholms kommun:

VILJEINRIKTNING

- Kommunen ska arbeta med öppna dagvattenlösningar som bidrar till den biologiska mångfalden och rekreation.
- Dagvatten ska fördröjas och renas för att minska negativ påverkan på miljökvalitetsnormer för vatten.
- Boxholms kommun ska upprätta en dagvattenpolicy som hålls aktuell och revideras vid behov.
- Dagvattenhantering ska ta höjd för klimatförändringars påverkan på höga flöden och nederbördsmängder, förslagsvis genom att avsätta mark för fördröjning och infiltration.

2.16 FOSSILFRI ENERGI

Sveriges riksdag har beslutat om ett mål på 100 procent fossilfri elproduktion år 2040. 2023 låg andelen fossilfri energiproduktion (vatten-, vind- och solkraft) på cirka 63 procent i Sverige (Statistikmyndigheten, 2024). För Boxholm handlar det om både vind- och vattenkraft som producerar fossilfri el.

SOLENERGI

Solenergi utgör idag en liten andel av Sveriges totala energiproduktion. Lokalt producerad energi med hjälp av solceller kan ske både i liten skala till exempel på privata byggnader eller i större anläggningar som drivs av större aktörer. Boxholm kommun ser att solenergi kan vara med och bidra till produktion av fossilfri energi.

För att solenergi ska bli en naturlig del i kommunen ska det finnas med tidigt i planeringen och därmed stärkas i samband med detaljplaneläggning. Detsamma gäller att vid ny- och ombyggnationer bör installation av solceller övervägas på byggnader i lämpliga lägen. Europeiska unionen (EU) har tagit steg mot en renare och mer hållbar energiframtid genom ett nytt direktiv som syftar till att öka användningen av solenergi inom byggsektorn. Detta nya direktiv, som är en del av det omfattande Fit for 55-paketet, innebär att från och med 2028 ska alla nya byggnader vara utrustade med solceller, under förutsättning att det är tekniskt genomförbart och ekonomiskt rimligt. Även befintliga bostäder som genomgår

större renoveringar kommer att omfattas av detta krav från 2032, men det kan finnas undantag för byggnader med särskild kulturell eller historisk betydelse. Beslutet, som röstats igenom av EU-parlamentet, markerar ett avgörande steg mot en mer hållbar byggindustri och understryker EU:s engagemang för att minska koldioxidutsläppen och främja fossilfri energi.

Vid vägar behöver solcellsanläggningar utformas och placeras så att ingen bländningsrisk uppstår och påverkar trafiksäkerheten. Vid risk för bländning behöver klarläggas om anläggningen kan korrigeras eller att plank eller dylikt uppförs. Solcellsankläggningar får ej användas för reklam. Dialog behöver ske med Trafikverket vid uppförande vid vägar.

Solcellsanläggningar bör placeras minst 30 meter från spårmitt, utanför Trafikverkets fastighet. Vidare behöver solcellanläggningen utformas på sådant sätt att den inte orsakar störningar på Trafikverkets järnvägsanläggningar (radiotrafiken samt signal-, el-, eller teleanläggningar) vilket i sin tur kan påverka driften av järnvägstrafiken. Dialog behöver ske med Trafikverket vid uppförande vid järnvägar.

Viktigt är även att solcellsanläggningar inte påverkar utrusning för luftfart, CNS-utrustning (radioutrustning, navigationshjälpmedel och radarutrustning/övervakning). Luftfartsverket, LFV, är sakägare och hörs om eventuell påverkan på deras utrustning.

VILJEINRIKTNING

- Boxholms kommun är positiv till privata och kommersiella solcellsanläggningar.
- Kommunen är positiv till etablering av anläggningar för produktion av solenergi som lokaliseras och utformas på ett hållbart sätt.
- Boxholms kommun är positiv till etablering av storskaliga solenergianläggning. Storskaliga solcellsanläggningar på jordbruks- och skogsmark ska göras med hänsyn till riksintressen, friluftsliv-, natur-, och kulturvärden, landskapsbild, områden med strandskydd och andra samhällsintressen.
- Boxholms kommun ser möjligheter till solcellsanläggningar på kommunalt ägda byggnader och fastigheter.

VINDKRAFT

Vindkraft är idag en viktig del av Sveriges energiproduktion och omställningen till en fossilfri energiproduktion. I Boxholm finns idag en vindkraftspark med fyra vindkraftsverk norr om Strålsnäs på gränsen till Mjölby kommun.

Ett område har pekats ut som område möjligt för vindbruk, vid Grönlund, Strålsnäs. Försvarsmakten har meddelat att man motsätter sig en utbyggnad av vindkraft i området. Se vidare i avsnittet om Strålsnäs tätort.

Vindkraften kan bidra till ökad lokal produktion av energi och skapa en levande landsbygd. Samtidigt medför vindkraften påverkan på landskapsbilden och människors närmiljö. I samband med prövning av potentiella vindkraftsetableringar är det viktigt att genomföra en landskapsanalys för utreda vilka effekter vindkraften kan ha i ett område.

Regeringen beslutade i april 2022 att tillsätta en utredning för att stärka kommuners incitament till att medverka för en utbyggnad av vindkraft i syfte att klara klimatomställningen (Regeringen, 2022). Utredningen skulle bland annat lämna förslag på system för kompensation till dem vars omgivning påverkades i samband med en vindkraftsutbyggnad. I november samma år gav regeringen ett tilläggsdirektiv som att ändra uppdraget till utbyggnad av vindkraft ska finansieras av verksamhetsutövare (Regeringen, 2022). Den 27 april 2023 presenterades utredningen *Värdet av vinden, Kompensation, incitament och planering för en hållbar fortsatt utbyggnad av vindkraften.*

Enligt utredningen kan kommunernas tillstyrkan endast uppnås genom att bland annat landbaserad vindkraft i en kommun ger en intäkt. En sådan intäkt kan endast åstadkommas genom statlig finansiering eller beskattning. Det är dock inget som utredningen hade möjlighet att föreslå utan behöver beredas vidare inom Regeringskansliet (SOU 2023:18).

VILJEINRIKTNING

- Boxholms kommun ser positivt på vindkraftsetableringar i kommunen.
- Etableringar som innebär att en orts samlade utblickar väsentligt påverkas bör i största möjliga mån undvikas.
- I samband med vindkraftsprövning ska landskapsanalys genomföras.

VATTENKRAFT

Vattenkraften är en viktig energikälla för att nå målet om helt fossilfritt energisystem i Sverige. I Boxholm kommun finns två vattenkraftverk längs med Svartån (Bruksfallet och Flemminge). Kraftverken påverkar både arter och ekosystem och det är viktigt att använda den bästa tekniken och genomföra effektiva miljöåtgärder för minsta möjliga påverkan på ekosystem.

Den 25 juni 2020 beslutade regeringen om en nationell helhetssyn av vattenkraften som skulle ges moderna miljövillkor med fokus på en nationell effektiv tillgång på vattenkraftsel och så stor nytta som möjligt för vattenmiljöer.

VILJEINRIKTNING

- Boxholms kommun ser positivt på effektivisering och modernisering av befintliga vattenkraftsanläggningar.

ÖVRIGA ENERGIKÄLLOR

Utvecklingen av andra energikällor går snabbt framåt och är avgörande för att vi ska klara omställning till 100 procent fossilfri energiproduktion i Sverige.

VILJEINRIKTNING

- Boxholms kommun ser positivt på energiproduktion från alla fossilfria energikällor.

3. HÄNSYN & RIKSINTRESSEN

I översiktsplanen ska kommunen redovisa de riksintressen som finns inom kommunen och hur kommunen avser att tillgodose dem. Kommunen ska också peka ut områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) och andra värdefulla miljöer som kommunen avser skydda alternativt beakta i samband med exploatering.

3.1 RIKSINTRESSEN

Ett riksintresse är ett geografiskt område eller objekt med särskilda nationella värden som är viktiga för hela landet, exempelvis för naturvård, kulturmiljö, totalförsvar eller energiproduktion. Dessa områden skyddas enligt miljöbalken mot åtgärder som kan skada deras värden, vilket innebär att de måste beaktas i kommunal samhällsplanering och vid bygglov.

Viktiga punkter om riksintressen:

Statligt anspråk: Staten pekar ut områden av nationell betydelse för att säkra viktiga naturresurser och infrastruktur.

Miljöbalken: Regleras i 3 och 4 kap. miljöbalken. De ska skyddas mot påtaglig skada.

Olika typer: Det finns riksintresse för bland annat kulturmiljövård, friluftsliv, naturvård, rennäring, yrkesfiske, kommunikationer, energi och totalförsvar.

Samhällsplanering: Kommuner måste ta hänsyn till dessa i sin översiktsplanering för att undvika intressekonflikter.

Myndighetsansvar: Tolv statliga myndigheter,
däribland Naturvårdsverket, Trafikverket, och Riksantikvarieämbetet, identifierar och ansvarar för olika riksintressen.

När ett område är utpekat som riksintresse innebär det att det finns nationella värden som är viktigare än lokala eller regionala intressen vid en intresseavvägning.

Riksintressen ska skyddas mot åtgärder som innebär påtaglig skada på intresset eller betydande kan försvåra för möjligheterna att nyttja intresset. Skyddsbehovet av intressena ska kontinuerligt ses över och avvägningar och bedömningar i varje enskilt fall ska utgå från de behov som finns i det aktuella riksintresset.

I Boxholms kommun finns följande riksintressen enligt miljöbalken:

- Naturvård
- Natura 2000 enligt 4 kapitlet
- Friluftsliv enligt 3 kapitlet
- Kulturmiljövård
- Totalförsvaret
- Kommunikationer

Boxholms kommun generella syn på områden som omfattas av riksintresse är att en restriktiv hållning bör tillämpas vid förändringar som kan påverka riksintressevärden.

Riksintressena redovisas löpande tillsammans med andra nationella, regionala och lokala värden som kräver hänsyn. För varje redovisat riksintresse finns en beskrivning av dess riksintressanta värde och hur kommunen avser hantera det aktuella riksintresset vid planläggning och lovprövning.

3.2 LANDSKAPSKARAKTÄRER

Sverige har ratificerat den europeiska landskapskonventionen, ELC, 2011. Det innebär att vi åtar oss att skydda, förvalta och planera vårt landskap i enlighet med konventionens intentioner. Definitionen av landskap som finns i konventionen är: ”ett område sådant som det uppfattas av människor och vars karaktär är resultatet av påverkan av och samspel mellan naturliga och/eller mänskliga faktorer.”

Landskapsanalysen utgår från den europeiska landskapskonventionen och är framtagen enligt en metod kallad LCA (Landscape Character Assessment) eller landskapskaraktärsanalys. Analysen beskriver länets olika landskapskaraktärer på en översiktlig nivå och fokuserar främst på sådant som är relevant för den fysiska planeringen och utveckling av länets mer landsbygdspräglade områden. För varje område har unika värden och uttryck beskrivits liksom områdenas potential och känslighet för olika förändringar. Den samlade beskrivningen ger en djupare förståelse för landskapets innehåll och pågående processer utifrån en helhetssyn.

Figur 27 Landskapstyper i Östergötland, Källa Regional landskapsanalys Östergötland

LANDSKAPSTYPER

MJÖLBYS ÖVERGÅNGSBYGD

Mjölbys övergångsbygd är flack i den norra delen och blir mer kuperad i söder. Det är ett landskap med omväxlande bete, jordbruk och skog. Gårdar med boskapsdrift ligger tätt vilket har skapat en stor täthet med hagmarker. Det biologiskt rika odlingslandskapet fortsätter sedan ner i dalgångarna för Svartån och Åsboån söderut.

Karaktärsgivande för området är åsdalgångarna vid Svartån och Åsboån. Det finns även ett geologiskt riksintresse vid Skogssjön norr om Mjölby.

Gränsen i söder mot Norra Sommenbygden är diffus och går där karaktären av skog blir starkare. Inom karaktärsområdet ligger de större tätorterna Mjölby och Boxholm i väster och de mindre samhällena Nykil och Skeda udde i öster.

Den småbrutna topografin är känslig för förändringar som för in en avvikande skala i landskapet och förändrad karaktär som bryter den småkuperade terrängens strukturer och samband – visuellt, ekologiskt samt kulturhistoriskt och socialt. Landskapet består av många små enheter som är vårdade under lång tid.

KUPERADE MOSAIKLANDSKAPET

Den södra delen av länet är en nordlig utlöpare av det sydsvenska höglandet och ingår i den landskapstyp som i den här analysen klassats som Kuperat mosaiklandskap. Landskapet är högländ och sjörikt. Det karaktäriseras av sprickdalar med skilda riktningar, som ibland är jordfyllda, ibland vattenfyllda. Den vanligaste bergarten är morän och på många ställen finns berg i dagen. Odlingsmark, bebyggelse och vägar finns främst i smala zoner kring sjöar och längs dalgångar där det finns inslag av lera och silt.

Det är långt mellan tätorterna och en tydlig koppling finns i de södra delarna mot Jönköpings och Kalmar län. Odlings- och betesmark, bebyggelse och vägar finns framför allt i smala zoner kring sjöarna och längs dalgångarna. Med sina stora relativa höjdskillnader och skogklädda branter, är strukturen relativt småskalig. De långa utblickarna finns i närheten av sjöar och på höjder men generellt är siktavstånden korta och landskapet är inte överblickbart. Barrskog dominerar i landskapstypen men i anslutning till sjöar och odlingsmark förekommer lövträd. Variationen mellan de ingående karaktärsområdena är stor, framför allt gällande andelen öppen mark och skogsmark.

Området har en hel del kvar av den bebyggelse som fanns före laga skiftet, såsom ett flertal oskiftade byar och även byar med oskiftad karaktär. Här finns klungby belägen på en moränhöjd, götisk gårdsform, dubbelgård och tvillinggård.

I detta kulturlandskap finns även något så ovanligt som en medeltida träkyrka och ett sockencentrum med tingshus och galgbacke. I denna landskapstyp finns även en del herrgårdar och vid en av dessa finns en loftgångsbod. Då variationen och småskaligheten är stor i landskapet kan karaktären också snabbt förändras med ändrad markanvändning. I övergångsbygden och i mosaiklandskapet finns ofta sammanfallande värden för kultur och naturvård. Dessa miljöer kännetecknas ofta av en tilltalande landskapsbild och beroende av ett aktivt jordbruk med slåtter eller bete. I det småskaliga mosaiklandskapet är jordbruket ofta också småskaligt och enheterna små. Detta gör lantbruksföretagen mer sårbara och de påverkas av den strukturomvandling som pågått under en längre tid som innebär att företagen blivit färre men större. Det innebär att de småskaliga lantbruksföretagen är pressade att rationalisera och effektivisera sin verksamhet för att gå runt.

NORRA SOMMENBYGDEN

Karaktärsområdet ligger norr om sjön Sommen, som utgör en tydlig gräns mot söder. I norr övergår området successivt till Mjölbys övergångsbygd. Karaktärsgivande i området är stora sammanhängande barrskogar, åsdalgången Åsbodalen kring Åsboån och de långa utblickarna över sprickdalssjöarna. Sommen och dess närliggande samhällen, till exempel Malexander, är populära besöksmål under sommarhalvåret. Topografin är kuperad och kraftigare i söder mot Sommen. Bebyggelse och vägnät är relativt glest och kollektivtrafik till centralorter begränsad. Skogen är storskalig och består till största del av barrskog.

Karaktärsområdet har en potential att utvecklas för friluftsliv och turism med naturupplevelser såsom till exempel cykling, vandring och fiske. Det finns även en potential att utvecklas som ett naturområde med stora tysta områden eftersom det saknas stora vältrafikerade vägar i karaktärsområdet.

3.3 NATUR OCH VATTEN

Boxholms kommun är en pärla i hjärtat av Östergötland, där naturens rika vyer väver samman flödande vattendrag, djupa skogar och öppna landskap till en fängslande helhet. Denna mångfald av naturliga miljöer bildar en levande bakgrund till vardagslivet i kommunen och erbjuder en oas för såväl invånare som besökare. Här, där det lantliga möter det småstadsaktiga, finns en unik möjlighet att uppleva naturens underverk på nära håll, överallt i kommunen. Av kommunens sammanlagda yta är drygt 3 procent klassad som bebyggelse, cirka 78 procent som skogsmark, drygt 10 procent som jordbruksmark och knappt 9 procent som övrig mark.

Kommunen präglas till stor del av täta skogsområden, där barrskogar av olika karaktär dominerar landskapet. Särskilt i den södra delen av kommunen, i områden som Blåvik och Malexander, breder dessa barrskogar ut sig i varierande former. Dessa skogsområden bidrar till den karakteristiska naturen och geografin i regionen.

I den södra delen av kommunen finns ett större värdetraktsstråk där både triviallövskogar och lövrika barrskogar samexisterar. Detta område utgör en mångfacetterad ekologisk zon där olika trädslag och vegetationstyper skapar en rik biologisk mångfald. Den ursprungliga öppna ängs- och hagmarken har gett upphov till dessa skogsområden, vilket ytterligare förstärker områdets ekologiska mångfald.

I kontrast till den södra delens blandade trädbestånd påträffas i den norra delen av kommunen en särskild värdetrakt för ädellövträd. Här får lövträd, med sin unika karaktär och biologiska betydelse, en särskild plats i naturens mångfald. Denna norra region utgör en viktig del av kommunens ekosystem och bevarandet av ädellövträd förstärker den övergripande målsättningen att värna om den biologiska mångfalden i kommunens skogslandskap.

Den övervägande skogbeklädda karaktären av kommunen är en viktig del av dess identitet och naturarv. Genom att beakta de olika skogstypernas unika egenskaper och värden strävar kommunen efter att skapa en balans mellan bevarande och hållbar användning av sina naturområden.

RIKSINTRESSE FÖR NATURVÅRD

Områden av riksintresse för naturvården ska representera svensk natur, belysa landskapets utveckling och visa mångfalden i naturen. Inom varje naturgeografisk

region har Naturvårdsverket valt ut de bästa exemplen. I Boxholms kommun finns flera områden av riksintresse för naturvården.

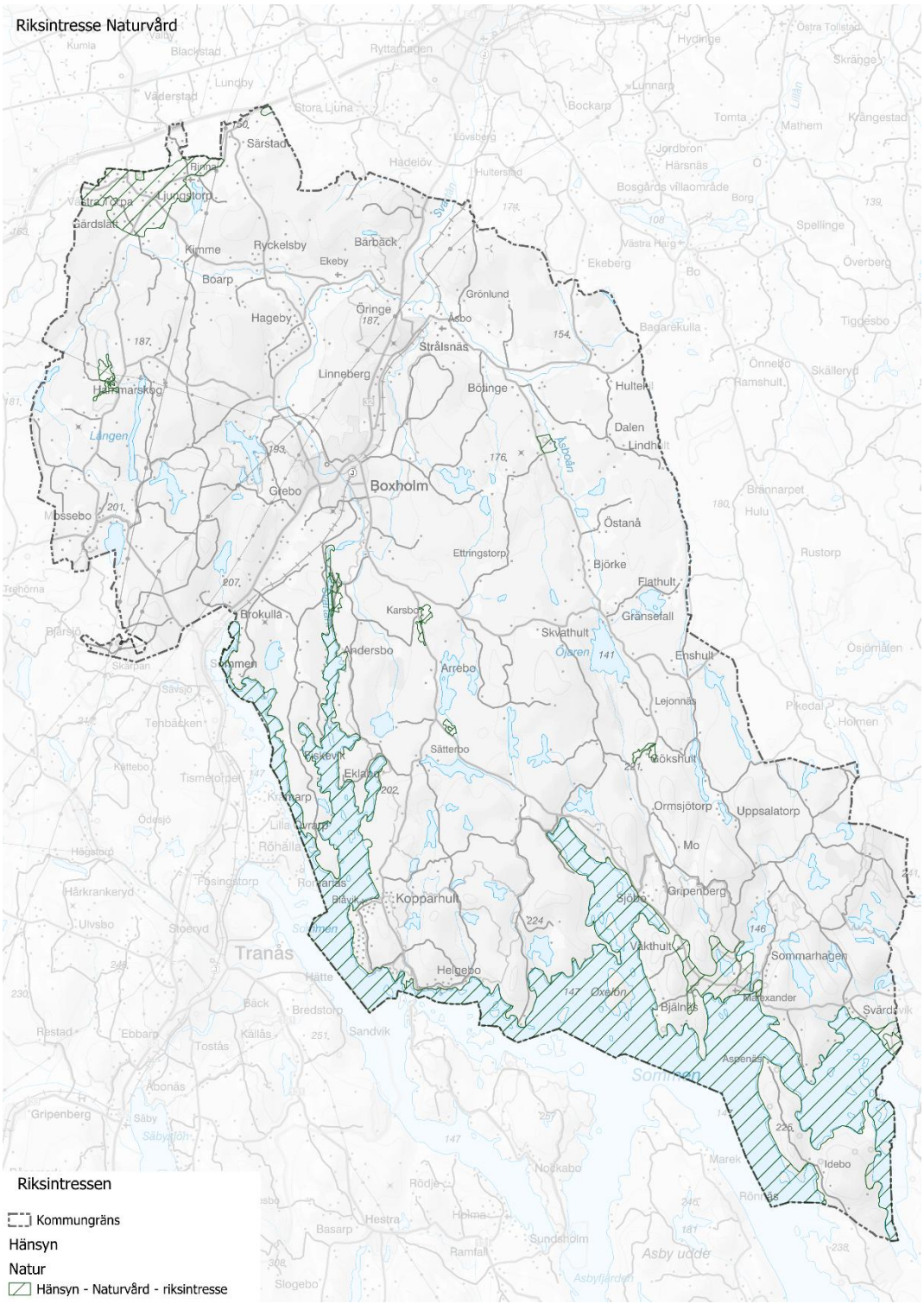

Figur 28 Karta Riksintresse för naturvård

Följande riksintressen för naturvård finns inom Boxholms kommun:

SJÖN SOMMEN

Värdeomdöme: Sommen, som är en av Sveriges större sjöar, har ett mycket klart

vatten av hög kvalitet. Fiskfaunan, främst då bestånden av storröding och nedströmslekande insjööring, är utomordentligt värdefull. Till miljön hör också fiskgjuse och storlom - två störningskänsliga fågelarter. Sommens gjusar utgör 10-15% av länets stam. Bergbranterna kring sjön har förutsättningar för att hysa berguv och pilgrimsfalk - två hotade rovfågelarter.

Förutsättningar för att områdets naturvärden ska bibehållas: Naturvärdena kommer att bestå om sjöns vattenkvalitet och reproduktionsmiljöerna för öring och röding bibehålls (för vissa delar förbättras) samt att bergbranter och krön undantas från avverkning.

Riksintresset delas med Tranås, Ydre och Kinda kommun.

Kommunens bedömning: Det är sjöns naturvärden som ligger till grund för både naturvårdens och friluftslivets intressen. De främsta hoten mot sjöns naturvärden är vattenregleringar, föroreningar som kan försämra vattenkvalitén samt undanträngning och störningar av känsliga naturmiljöer.

Längs sjön Sommen redovisar översiktsplanen ett antal områden för Landsbygdsutveckling i strandnära läge, där förutsättningarna för respektive område redovisas i översiktsplanen. Att ingen negativ påverkan på riksintresset sker i samband med exploatering i sjönära lägen säkerställs i samband med planering och tillståndsgivning i det enskilda fallet.

Sjön Sommen är även riksintresse för friluftsliv, se detta avsnitt för en redovisning om vilken hänsyn som behöver iakttas i detta avseende.

För att kunna tillvarata sjön Sommen och dess kvalitéer på ett hållbart vis finns ett mellankommunalt program (SPUNS) där Tranås, Ydre och Boxholms kommuner kommit överens om gemensamma utgångspunkter för planering och verksamhet i anslutning till sjön. I förenklad form kan programmet sammanfattas i fem punkter:

- begränsa fragmenteringen av landskapet genom att tillkommande bebyggelse eller andra anläggningar i första hand lokaliseras i anslutning till befintliga koncentrationer
- undvika att skapa barriärer som hindrar det rörliga friluftslivet eller begränsar spridning av biologisk mångfald
- motverka försämringar av vattenkvalitén genom åtgärder för minskade utsläpp av framförallt gödande ämnen
- så långt möjligt kanalisera störande aktiviteter bort från känsliga miljöer
- vårda och förbättra förutsättningarna för växt- och djurliv

Vid exploateringsärenden som berör sjön Sommen skall en överensstämmelse med SPUNS – programmet eftersträvas.

MALEXANDER (SOMMEN)

Värdeomdöme: Malexanderdeltat med dess vidsträckta plana deltayta, de djupa dödisgroparna, de många tillförselåsarna, abrasionsbranten och erosionsdalarna utgör en utomordentligt värdefull och skyddsvärd naturmiljö.

Förutsättningar för att områdets naturvärden ska bibehållas: Naturvärdena kommer att bestå om området undantas från ingrepp som t ex täkt, schaktning, bebyggelse och anläggningar av större omfattning.

Kommunens bedömning: För samhällets framtid är det angeläget att kunna förstärka befolkningsunderlaget varför en viss bebyggelseutveckling måste kunna tillåtas.

Det föreslagna områden för bostadsbebyggelse ligger huvudsakligen väster om samhället inom riksintresseområdet men i detta skede med en grov avgränsning som medger att de delar som är av särskild relevans för riksintresset liksom särskilt höga naturvärden ska kunna avgränsas i samband med detaljplan. För särskilda hänsynsaspekter se den fördjupade beskrivningen för Malexander tätort.

LÖKEBO (SOMMEN)

Värdeomdöme: Sommenissjöns tappningsdal med kanjonbildningen och blockfälten utgör en mycket värdefull och skyddsvärd naturmiljö utan motsvarighet i Östergötland.

Förutsättningar för att områdets naturvärden ska bibehållas: Naturvärdena kommer att bestå om området undantas från ingrepp som t ex täkt, schaktning, vägbyggnation och bebyggelse.

Kommunens bedömning: Området delas med Kinda kommun och det finns inga kända anspråk som skulle kunna påverka riksintresset.

LJUNAOMRÅDET

Värdebeskrivning: Ljunaområdet med sin mycket mångformiga geologi (rullstensåsar, åsnät, kame-bildningar, iskontaktbranter, dödisgropar, sandur, HK-bildningar, raviner och torrdalar), vidsträckta hassellundar med rik flora; kalkkärr med rik flora och snäckfauna; stäppängsflora, riklig förekomst av källor samt en tilltalande landskapsbild utgör en utomordentligt värdefull och skyddsvärd naturmiljö. Hassellunden vid Stora Ljuna har få om ens någon motsvarighet i Östergötland. Sandurbildningar är endast kända från två platser i länet.

Förutsättningar för bevarande: Naturvärdena kommer att bestå om området undantas från ingrepp som t.ex. täkt, bebyggelse (i allt väsentligt), schaktning, dikning av kärrmarker; utfyllnad; barrträdsplantering av ängs- och hagmarker; avverkning av hassel; slutavverkning av ädla lövträd.

Kommunens bedömning: Området delas med Mjölby kommun och det finns inga kända anspråk som skulle kunna påverka riksintresset.

LJUNGSTORP

Värdeomdöme: Ljungstorpsområdet med sin mycket mångformiga geologi och tilltalande landskapsbild utgör en mycket värdefull och skyddsvärd naturmiljö med ytterst få motsvarigheter i Östergötland. Här finns randåsar, kame-bildning, iskontaktbrant, tillförselåsar, dödisgropar, sandur m.m. Sandurbildningar är endast känt från två platser i länet. Kalkkärr förekommer på båda sidor av kommungränsen och en mängd värdefulla hagmarker och kalktorrängar återfinns. Området är utsett till riksintresse för naturvården på grund av sina geologiska värden.

Förutsättningar för bevarande: Ingrepp som till exempel täkt, schaktning, mer omfattande bebyggelse, barrträdsplantering av ängs och hagmarker, schaktning, dikning av kärrmarker, gödsling av ogödslade marker ska undvikas.

Kommunens bedömning: Området delas med Mjölby kommun. Inom riksintresset föreslås mindre områden för bostadsbebyggelse samt för allmänt ändamål i direkt anslutning till befintlig bebyggelsestruktur i Rinna, vilket inte bedöms ha någon betydande påverkan på riksintresset. Kommunen anser det angeläget att kunna möjliggöra ett förstärkt befolkningsunderlag i området för service, kollektivtrafik mm. Ytterligare ett område för bostadsbebyggelse föreslås även omedelbart söder om riksintresseområdet. Se även under kapitel 2.6 UTVECKLING AV SAMHÄLLEN för mer ingående beskrivning med mera av riksintresset i Rinna.

KARSBO

Värdeomdöme: Karsbo omges av vidsträckta, öppna, mycket tilltalande betesmarker. Markerna är välbetade och över mycket stor areal opåverkade av kvävegödsling. De har en lång historia som slåtter- och betesmarker. Detta har resulterat i en påfallande örtrik hävdgynnad flora med den starkt hävdberoende fältgentianan i starka bestånd. Sammantaget gör detta Karsbo till en av de värdefullaste hagmarkerna i Boxholms kommun. Området ingår i Natura 2000 och Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet samt är av Riksintresse för naturvården.

Förutsättningar för bevarande: Fortsatt hävd krävs.

Kommunens bedömning: Det finns inga kända anspråk som skulle kunna påverka riksintresset.

GÖKSHULT

Värdeomdöme: Byn Gökshult ligger omgiven av ett värdefullt odlingslandskap med rösade åkrar, stenmurar och gamla lövträd. Vidsträckta hagmarker utgör det högsta

värdet. Där finns den rödlistade fältgentianan tillsammans med en mängd andra hävdgynnade arter, liksom den rödlistade trumgräshoppan. I området finns också gamla och ihåliga lönnar med värdefull lav- och svampflora. Hagmarkerna ingår i Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet. Området ingår i Natura 2000.

Förutsättningar för bevarande: Fortsatt, gärna intensifierad hävd och slyröjning i hagmarker. Äldre lövträd sparas. Området ska undantas från ingrepp som täkt, mer omfattande bebyggelse, schaktning och skogsplantering av öppen mark.

Kommunens bedömning: Det finns inga kända anspråk som skulle kunna påverka riksintresset.

PÅLSBO

Värdeomdöme: Pålsbo naturreservat är en utomordentligt värdefull helhet där en genuin, gammal gård omges av rösad åkermark, vackra hagmarker och en stor slåtteräng. Pålsbo äng är en av länets få ännu hävdade ängar och har en mycket artrik och skyddsvärd flora med idag ovanliga vegetationstyper och arter. Ängen har också ett stort symbolvärde för trakten då den är omnämnd i ett flertal publikationer. Området saknar motstycke i Boxholms kommun och har få motsvarigheter i landet. Pålsbo ängar är naturreservat, ingår i Natura 2000 och Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet samt är av Riksintresse för naturvården.

Förutsättningar för bevarande: Fortsatt hävd krävs. Den nuvarande markanvändningen med betesdrift gynnar de höga naturvärdena. Naturreservatet ger möjligheter att bibehålla och, genom skötselåtgärder, återskapa ett mångformigt, äldre odlingslandskap.

Kommunens bedömning: Det finns inga kända anspråk som skulle kunna påverka riksintresset.

BÖSEBO

Värdeomdöme: Bösebos vidsträckta, tilltalande hagmarker hyser en varierad, naturlig flora med en mångfald hävdgynnade växter och vegetationstyper. I de finaste delarna finns många kvävekänsliga, idag minskande arter i ovanlig omfattning bl a fältgentiana. Bösebos hagmarker är utomordentligt värdefulla och ingår i Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet. Området är också utpekat som riksintresse för naturvården och ingår i det europeiska nätverket Natura 2000.

Förutsättningar för bevarande: Fortsatt hävd krävs.

Kommunens bedömning: Det finns inga kända anspråk som skulle kunna påverka riksintresset.

STORTORP

Värdeomdöme: Runt Stortorp finns ett småskaligt, gammalt odlingslandskap som ända in i sen tid brukats med äldre metoder, bl.a. lieslåtter. Här finns det gamla odlingslandskapets variationsrikedom med slåtter- och betesmarker nära gården och betad skog med små inhägnade åkerytor på utmarken. En värdefull hävdgynnad, bland annat slåttergynnad, flora och sällsynta vegetationstyper finns i de vidsträckta hagmarkerna. Det levande, äldre odlingslandskapet kring Stortorp är unikt för Boxholms kommun och sällsynt i länet. Området ingår i Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet, är utsett till riksintresse för naturvården och ingår i Natura 2000.

Förutsättningar för bevarande: Fortsatt hävd krävs. Viss röjning bör ske. I övrigt se bevarandeplan för Natura 2000.

Kommunens bedömning: Det finns inga kända anspråk som skulle kunna påverka riksintresset.

BÖRSHULT

Värdeomdöme: De mycket vidsträckta, öppna hagmarkerna runt Södra Börshult är mestadels ogödslade och mycket värdefulla. Den naturliga floran är artrik och varierad med många slåtter- och betesgynnade växter, bl.a. starka bestånd av den idag sällsynta, rödlistade fältgentianan. Värdefulla gamla hagmarksekar och kulturhistoriska lämningar från äldre odlingsepoker bidrar till en tilltalande helhet runt gården. Området ingår i Natura 2000 och Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet.

Förutsättningar för bevarande: Fortsatt hävd krävs.

Kommunens bedömning: Det finns inga kända anspråk som skulle kunna påverka riksintresset.

NATURA 2000

Natura 2000 är ett nätverk av EU:s (Europeiska unionens) mest skyddsvärda naturområden. Syftet med Natura 2000 är att bidra till bevarande av den biologiska mångfalden. Områden som ingår omfattar någon av de hotade livsmiljöerna eller habitat för hotade arter som finns med på EU:s art- och habitatdirektiv. I Sverige är dessa områden skyddade med stöd av miljöbalken mot verksamheter som kan skada områdenas livsmiljöer eller bevarandet av de utpekade arterna. Sedan 1 juli 2001 är samtliga Natura 2000 områden klassade som riksintresse. Naturvårdsverket ansvarar för samordningen kring arbetet med Natura 2000 och varje länsstyrelse ansvarar för skötsel, skydd och tillsyn av områdena. I Boxholms kommun finns 14 Natura 2000-områden.

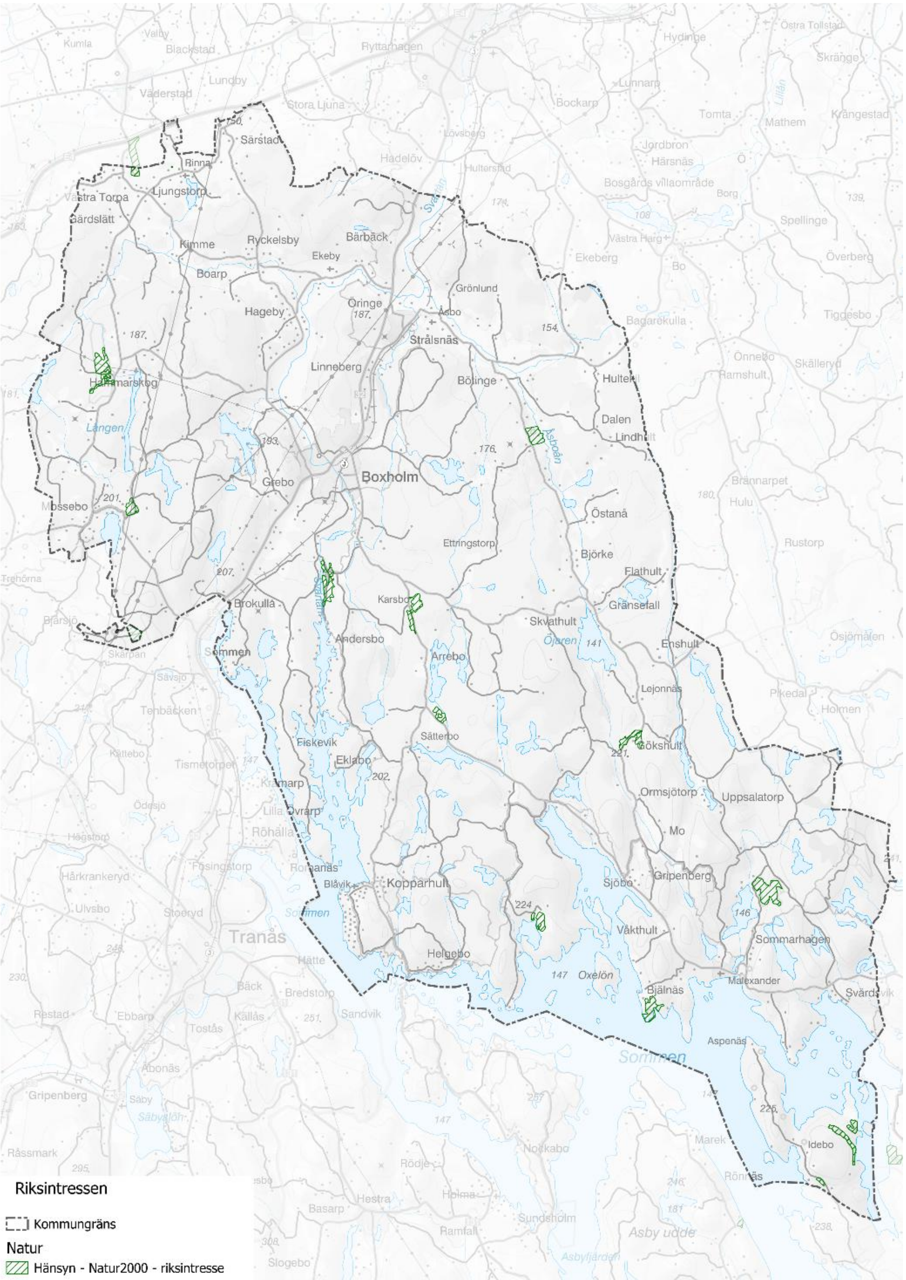

Figur 29 Karta Riksintresse Natura 2000

Vid planering av eventuell ny bebyggelse i anslutning till Natura 2000-område kan tillstånd komma att krävas enligt miljöbalken 7 kap. 28 a § om påverkan på miljön riskerar att ske på ett betydande sätt. Samråd skall ske med Länsstyrelsen. Riktlinjerna är att beakta Natura 2000-objektet så att ingen betydande påverkan sker på detta. Ovan åtgärder är exempel på parametrar att uppmärksamma.

Följande Natura 2000-områden finns inom Boxholms kommun:

BJÄLNÄS

Syftet med Natura 2000-området Bjälnäs är att bevara och vidareutveckla naturvärden knutna till samtliga ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet. Särskild prioritet i området har trädklädd betesmark. De höga trädvärdena är mycket viktiga för området.

Trädklädd betesmark är prioriterat i området då naturtypen hyser många grova träd, främst ek men även björk, ask och lind. Dessa träd är ofta grovbarkiga och har håligheter med mulm, därför är de en perfekt hemvist för lavar, svampar och insekter.

Prioriterade åtgärder i Bjälnäs är en fortsatt hävd, röjning av igenväxning och frihuggning av gamla träd vid behov.

BJÄRHULT

Syftet med Natura 2000-området Bjärhult är att bevara och vidareutveckla naturvärden knutna till samtliga ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet. Särskild prioritet i bevarandearbetet har både silikatgräsmarker (6270) och trädklädd betesmark (9070).

Både silikatgräsmarker och trädklädd betesmark är ursprungsnaturtyper, d.v.s. naturtyper som fanns då området först pekades ut som ett Natura 2000-område. Båda naturtyperna har även relativt artrikt fältskikt och har en stark potential till att bli riktigt fina och artrika om en god skötsel och hävd fortsätter.

De prioriterade bevarandeåtgärderna för Bjärhult är en fortsatt hävd samt röjning av eventuell igenväxning.

BÖRSHULT

Syftet med Natura 2000-området Börshult är att bevara och vidareutveckla naturvärden knutna till samtliga ingående naturtyper enligt art- och

habitatdirektivet. Särskild prioritet i bevarandearbetet har de artrika silikatgräsmarkerna (6270) och de trädklädda betesmarkerna (9070).

Silikatgräsmarkerna har högsta prioritet i och med att de är så pass artrika och hyser flertalet hotade kärlväxter och insekter. De trädklädda betesmarkerna är högt prioriterade i och med sina grova träd som har håligheter och innehåller mulm.

De prioriterade bevarandeåtgärderna i Börshult är en fortsatt hävd, röjning av igenväxning, samt att bevara buskar som skydd för insekter.

BÖSEBO

Syftet med Natura 2000-området Bösebo är att bevara och vidareutveckla naturvärden knutna till samtliga ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet. Särskild prioritet i bevarandearbetet har stagg-gräsmarker (6230), silikatgräsmarker (6270) och fuktängar (6410).

Alla tre naturtyper har en stor artrikedom inom kärlväxter och fjärilar. De har en bra hävd och en generellt bra skötsel.

De prioriterade bevarandeåtgärderna i Bösebo är hävd, i form av bete, och röjning av igenväxning.

BÖSEMÅLEN

I Bösemålen prioriteras naturtyperna *silikatgräsmarker (6270) samt slåtterängar i låglandet (6510) som hyser den största artrikedomen av kärlväxter i Bösemålen. Arealen slåtteräng (6510) får gärna öka, även på andra naturtypers bekostnad. En god förekomst av äldre träd samt död ved i trädklädda betesmarker ska också prioriteras. Motivering: I Bösemålen är det *silikatgräsmarker (6270) samt slåtterängar i låglandet (6510) som hyser den stora artrikedomen av kärlväxter. Död ved och äldre träd är viktiga substrat för mängder av arter. Idag är andelen av död ved och äldre träd låg, både i Bösemålen och nationellt. Prioriterade åtgärder: Fortsatt hävd genom främst bete men minst 0,2 hektar ska skötas med slåtter. Kontinuerlig röjning av igenväxning (även gallring av yngre träd) samt bevarande och nyskapande av död ved.

GÖKSHULT

Syftet med Natura 2000-området Gökshult är att bevara och vidareutveckla naturvärden knutna till samtliga ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet. Särskild prioritet i bevarandearbetet har de artrika silikatgräsmarkerna (6270) som har ett mycket högt värde för bevarandet av livsmiljötypen. Men även den trädklädda betesmarken (9070) har betydelse för

odlingslandskapets värden, men då dessa områden är relativt små kommer dessa inte prioriteras.

Silikatgräsmarkerna har högsta prioritet i och med att de är så pass artrika och hyser hotade arter från flera organismgrupper.

De prioriterade bevarandeåtgärderna för Gökshult är en fortsatt beteshävd och röjning av igenväxning. Även bevarandeåtgärder för trumgräshoppan är prioriterade.

IVRANÄS (2 DELAR)

Ivranäs: Natura 2000-området utgör en del av det område där den vitryggiga hackspetten fanns kvar på 1990-talet. Att arten fanns kvar så pass länge vittnar om att det finns höga naturvärden kopplade till lövträd i området. Området består av flera delområden; Ivranäs naturreservat, Sommennäs naturreservat, Nybygget, Sjöhaga (biotopskydd) och Lindhem. Områdena består av olika skogsmiljöer från barrnaturskog, lövskog, trädklädd betesmark och igenväxt betesmark. Gemensamt för alla områden är att de har ett relativt stort inslag av triviallöv, bland annat asp. Prioriterade åtgärder är att långsiktigt skydda lövskogar inom optimalområdena kring Ivranäs. Inventera lövskog inom värdetrakten kring Sommen. Samt att arbeta för att gynna lövträd vid skogsbruksåtgärder inom värdetrakten.

Ivranäs naturreservat: Natura 2000-området består uteslutande av naturtypen taiga (9010). Området har höga naturvärden kopplade till barrblandskogen med lövinslag. Skogen har också gott om substrat som död ved, äldre träd, hålträd och triviallöv vilket gör området till en värdefull refug för vedlevande insekter och skogsfåglar. Branten ned mot sjön Sommen är imponerande och bidrar till att skapa en heterogenitet i områdets biologiska mångfald. Prioriterade åtgärder i Natura 2000-området är att gynna och långsiktigt öka andelen lövträd.

KARSBO

Syftet med Natura 2000-området Karsbo är att bevara och vidareutveckla naturvärden knutna till samtliga ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet. Särskild prioritet i bevarandearbetet har både silikatgräsmarker (6270) och fuktängar (6410).

Silikatgräsmarkerna prioriteras för att de har ett artrikt bottenskikt. Artrikedomen medför även att fjärils-, stekel- och insektsfaunan är artrik. Fuktängarna prioriteras för att de också är artrika och att den relativa arealen av dem är så pass hög i området.

De prioriterade bevarandeåtgärderna i Karsbo är en fortsatt hävd, röjning av igenväxning och röjning av igenväxning på forn- och kulturlämningar.

KLÄMMESMÅLEN

Syftet med Natura 2000-området Klämmesmålen är att bevara och vidareutveckla naturvärden knutna till samtliga ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet. I Klämmesmålen är silikatgräsmarker (6270) och slåtterängar i låglandet (6510) prioriterade.

Silikatgräsmarkerna och slåtterängar i låglandet är prioriterade då dessa är artrika, framförallt inom kärlväxter och insekter.

Prioriterade bevarandeåtgärder är en fortsatt hävd, i form av bete eller slåtter med efterbete för slåtterängarna, samt röjning av igenväxning.

PUKEHÅL

Västlig taiga: Målsättningen med området är att arealen av habitatet inte ska minska och att eventuell påverkan från dräneringsföretag ska upphöra i barrsumpskog. Mängden död ved ska öka så mycket som möjligt på naturlig väg och i slutändan inte understiga 20 % av virkesförrådet i genomsnitt. Andelen död ved kan i slutändan även vara betydligt högre. Lövinslaget i skogen ska inte understiga 5 % i genomsnitt.

Typiska arter för naturtypen ska leva kvar.

PÅLSBO

Syftet med Natura 2000-området Pålsbo är att bevara och vidareutveckla naturvärden knutna till samtliga ingående naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet. I Pålsbo äng är silikatgräsmarker och slåtterängar i låglandet prioriterade.

Pålsbo är ett traditionsrikt odlingslandskap där betesmarkerna skötts med bete och slåtter under lång tid. Detta har lett till att individrikedomen av floran har blomstrat och därtill även insektsfaunan, främst fjärilar. Fuktängar är inte prioriterade då områdena där denna naturtyp finns inte är så stor, samt inte har samma individrikedom som silikatgräsmarkerna och slåtterängen, det samma gäller trädklädd betesmark och hällmarkstorräng.

Prioriterade bevarandeåtgärder är en fortsatt bra hävd, i form av bete eller slåtter med efterbete för slåtterängen, och röjning av igenväxning, samt restaurering av fuktängar.

RINNAMYREN

Syftet med Natura 2000-området Rinnamyren är att bevara och vidareutveckla naturvärden knutna till samtliga ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet. Särskild prioritet i bevarandearbetet rikkärr (7230). Naturtypen rikkärr har särskild prioritet för att de tre utpekade arterna är helt beroende av dess bevarande för att inte försvinna från området. Bevaras rikkärret kommer arterna med största sannolikhet överleva i området. De prioriterade bevarandeåtgärderna

för Rinnamyren är en fortsatt hävd, antigen genom bete eller slåtter, och en fortsatt tuktning av vass.

STORTORP

Syftet med Natura 2000-området Stortorp är att bevara och vidareutveckla naturvärden knutna till samtliga ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet. Särskild prioritet i bevarandearbetet har silikatgräsmarker (6270), slåtterängar i låglandet (6510) och trädklädd betesmark (9070).

Både silikatgräsmarkerna och slåtterängarna är artrika vilket gynnar både området i sig men framför allt fjärilarna i området. De trädklädda betesmarkerna är prioriterade för att det finns flertalet grova ekar i de delar som klassas som undergruppen hagmarker, och för att det finns områden som klassas som skogsbeten. Fuktängen har självklart också värden för odlingslandskapet, men då den är så pass liten kommer den inte prioriteras.

De prioriterade bevarandeåtgärderna för Stortorp är en fortsatt hävd och röjning av igenväxning.

ÅSABACKARNA

Syftet med Natura 2000-området Åsabackarna är att bevara och vidareutveckla naturvärden knutna till samtliga ingående naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet. Särskild prioritet har kalkgräsmarker (6210) och rikkärr (7230). Även smalgrynsnäcka och kalkkärrsgrynsnäcka är prioriterade i området.

Kalkgräsmarken är prioriterad i området då denna hyser höga floravärden, vilket leder till att även insektsfloran är mycket hög. Partier av naturtypen är sandiga vilket gynnar steklar. Rikkärren är prioriterade då dessa är hemvist för de prioriterade snäckorna.

Prioriterade bevarandeåtgärder i Åsabackarna är en fortsatt årlig hävd av hävdgynnade områden samt röjning av igenväxning vid behov.

Kommunens samlade bedömning: Endast Rinnamyren är ett Natura 2000-område som ligger i nära anslutning till föreslaget utvecklingsområde i Rinna (B1, Sevedsholm). Rinnamyren är cirka 2000 kvadratmeter stor. För att skydda Rinnamyren av Natura 2000 behöver åtgärder föreslås i efterföljande detaljplanearbeten. Myren bedöms inte bli påverkad vad gäller besökstryck, risk för slitage eller dylikt. Det som behöver studeras i detaljplanearbete är vattnets väg till myren, att befintliga rinnvägar följs så långt som möjligt. Dagvattenhanteringen behöver särskilt studeras för närliggande utvecklingsområde i detaljplaneskedet. Exempelvis bör bestämmelser i detaljplanen införas om dagvattenhantering. Mot bakgrund av ovan är bedömningen att negativ påverkan av myren kan undvikas genom att försiktighetsåtgärder vidtas.

Inget av de övriga fastställda Natura-2000 områdena i Boxholms kommun berörs av några anspråk som bedöms kunna innebära påverkan på områdets värden.

VILJEINRIKTNING

- Ny bebyggelse ska anpassas och ta hänsyn till områdets naturvärden och får inte påverka dessa negativt. Vid planläggning, lovgivning och tillståndsprövning i närheten av riksintresse för naturvård och Natura 2000-områden ska naturvärdena värnas.

SKYDDAD NATUR

Det finns flera sätt att skydda olika natur- och djurvärden. Några av dessa återges kortfattat nedan. Dessa metoder kan variera beroende på de specifika behov och hot som olika ekosystem och arter står inför.

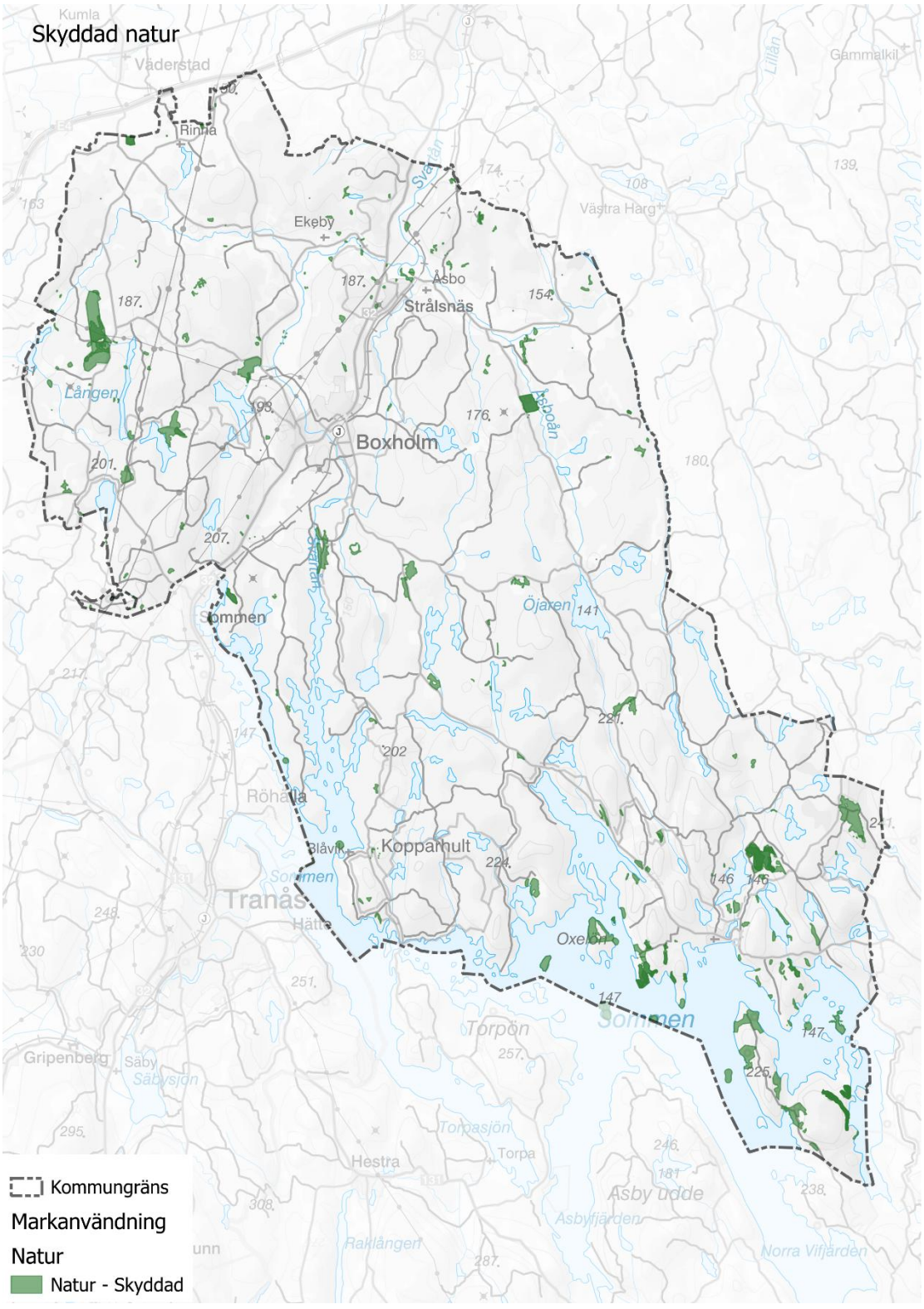

Figur 30 Karta skyddad natur

NATURMINNE

Enligt 7 kapitlet 10 § miljöbalken kan länsstyrelsen eller kommunen förklara ett särpräglat naturföremål som naturminne, om det behöver skyddas eller vårdas särskilt. Naturminnesförklaringen får omfatta även det område på marken som krävs för att bevara naturföremålet och ge det behövligt utrymme. Naturminnen kan utgöras dels av enskilda föremål såsom flyttblock, jättegrytor eller gamla och storvuxna träd, dels av mycket små områden med intressanta naturföreteelser.

BIOTOPSKYDD

Mindre mark- eller vattenområden som utgör livsmiljö för hotade djur- och växtarter som annars är särskilt skyddsvärda kan förklaras som biotopskyddsområde. Skyddet syftar till att skydda framför allt de biologiska värdena. Inom ett biotopskyddsområde får det inte bedrivas verksamhet eller vidtas åtgärder som kan skada naturmiljön.

GENERELLT BIOTOPSKYDD

Följande mindre mark- och vattenområden i jordbruksmark omfattas av biotopskydd enligt 7 kapitlet 11 § miljöbalken.

- Alléer (minst 5 lövträd i enkel eller dubbel rad)
- Källor med omgivande våtmark i jordbrukslandskap (högst 1 hektar)
- Odlingsrösen (på eller i anslutning till jordbruksmark upplagda ansamlingar av stenar med ursprung i jordbruksdriften)
- Pilevallar (hamlade pilar i en rad som består av antingen minst fem träd med ett inbördes avstånd av högst 100 meter i en i övrigt öppen jordbruksmark eller invid en väg där marken mellan pilträden är plan eller upphöjd till en vall, eller av tre träd om vallen är väl utbildad, mer än 0,5 meter hög och två meter bred).
- Småvatten och våtmarker i jordbruksmark (högst 1 hektar)
- Stenmurar i jordbruksmark
- Åkerholmar (högst 0,5 hektar)

BIOTOPSKYDDSOMRÅDEN

Vissa biotoper kan skyddas genom särskilda beslut. För områden i skogsmark är Skogsstyrelsen beslutande (som exempelvis brandfält, äldre naturskogsartade lövbestånd, alkärr och ravinskogar) medan länsstyrelsen är beslutsmyndighet för markområden som inte omfattas av skogsvårdslagen tillexempel naturbetesmarker, naturliga ängar, naturliga bäckfåror, ras- och bergbranter, rik- och kalkkärr. Även kommuner får besluta om biotopskydd.

DJUR- OCH VÄXTSKYDDSOMRÅDE

En kommun eller länsstyrelse kan vid behov besluta om ett djur- eller växtskyddsområde med stöd av 7 kap 12 § miljöbalken. Det är möjligt att skydda t ex häckande fåglar eller sälkolonier genom att förbjuda tillträde till ett område under vissa av årets månader. Det finns sju beslutade djurskyddsområden (fågelskyddsområden, i Sommen) i kommunen.

NATURRESERVAT

Bestämmelserna om naturreservat finns i miljöbalken. Skyddet kan ha flera syften: att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov för friluftslivet.

NATURVÅRDSAVTAL

Naturvårdsavtal är ett nyttjanderättsavtal som kan tecknas mellan markägare och staten genom Skogsstyrelsen eller länsstyrelserna. Syftet med ett naturvårdsavtal är att utveckla och bevara de höga naturvärden som redan finns. Naturvårdsavtal anses som en nyttjanderätt enligt jordabalken.

NATURVÅRDSPROGRAM

Boxholms kommun antog år 2015 ett naturvårdsprogram som utgör ett viktigt kunskapsunderlag för kommunens naturvärden. I naturvårdprogrammet redovisas även kommunens mål och ambitioner gällande naturvärden. Programmet utgör ett viktigt underlagsmaterial för översiktsplanen och är även tänkt att fungera som stöd för handläggning av ärenden.

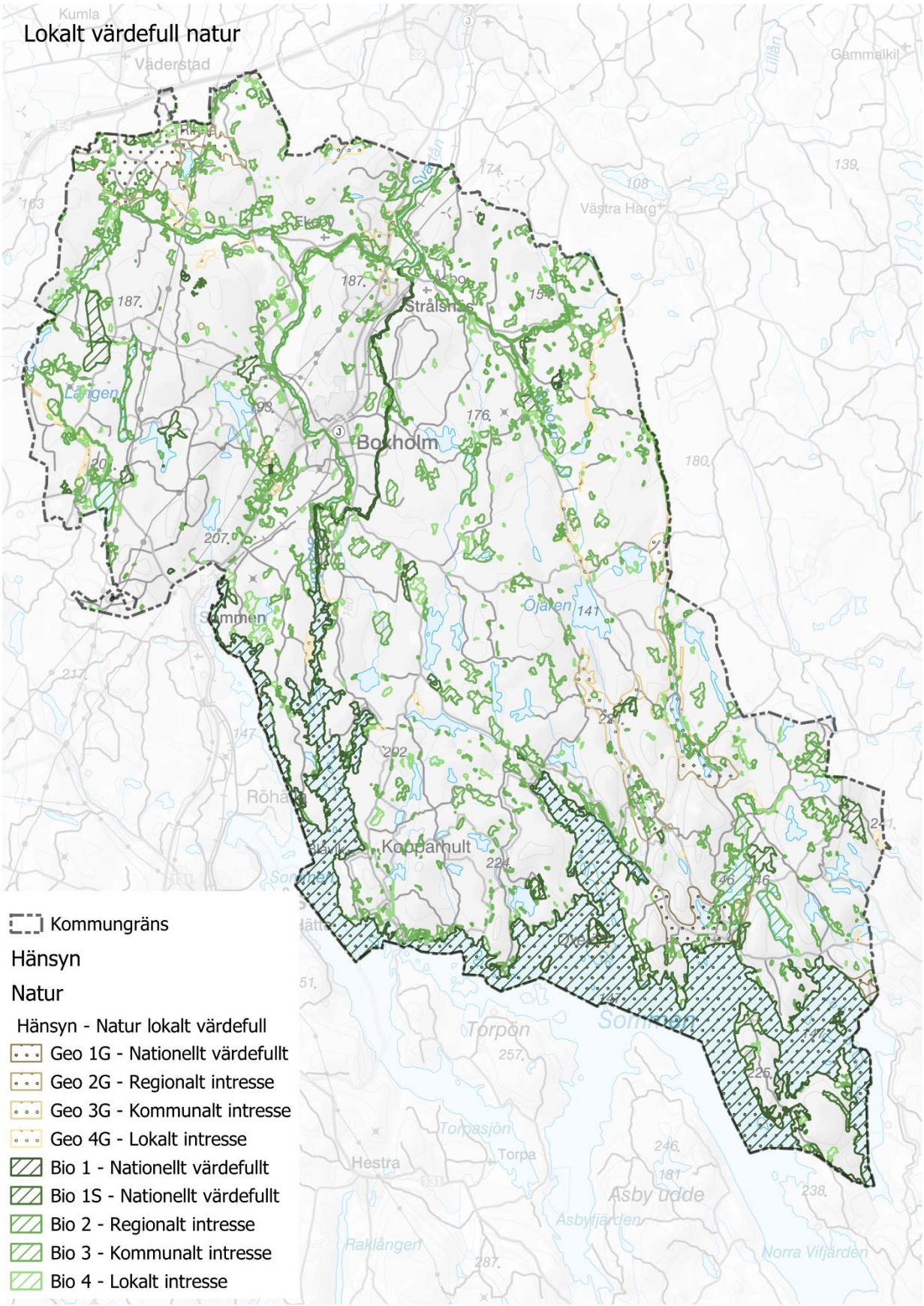

Figur 31 Karta Lokalt värdefull natur

VATTEN

Om dricksvatten finns att läsa i kapitel 3.9 TEKNISK FÖRSÖRJNING OCH SAMHÄLLSVIKTIGA FUNKTIONER.

Vatten uppträder i ett kretslopp och transporteras mellan olika magasin som atmosfären, grundvatten, sjöar, vattendrag och havet. Vatten är grunden för allt liv och har många användningsområden. Vi använder vatten bland annat i hushåll, jordbruk och industri, för friluftsliv och rekreation, transporter, energiproduktion, värmeförsörjning, bevattning och som mottagare av avloppsvatten. Utöver åtgärder som rör detaljplanering bedriver Boxholms kommun bland annat tillsyn av enskilda avlopp och lantbruk, vilket är en del i arbetet att kunna bidra till förbättrad vattenkvalitet.

I kommunen finns ca 150 sjöar och en del mindre gölar samt sex större vattendrag bland annat sjöarna Sommen och Öjaren. Svartån och dess biflöden, som Lillån och Åsboån, spelar en viktig roll för bevattning, kraftproduktion och rekreation, och är även biologiskt värdefulla. Svartån är det dominerande vattendraget och avvattnar i stort sett hela kommunen för att senare övergå i Motala ström. De viktigaste biflödena till Svartån är Lillån från väster (kallad Lillån vid Ekeby) och Åsboån från öster. Bara små arealer avvattnas till Sommen.

Europeiska unionen beslutade år 2000 om principerna för en hållbar vattenpolitik i EU. Detta så kallade vattendirektivet syftar till att minska och förhindra föroreningar i sjöar, vattendrag, grundvatten och kustvatten. För att uppnå detta måste kommuner och myndigheter samarbeta och ta ansvar för de åtgärder som krävs.

MILJÖKVALITETSNORMER FÖR VATTEN

För vattenförekomster, det vill säga vatten som övergår en viss storlek, finns fastställda miljökvalitetsnormer. Miljökvalitetsnormer beskriver den miljökvalitet som ska uppnås och vid vilken tidpunkt. Normen anger hur miljön bör vara för att ekologiska och kemiska funktioner i vattenmiljön ska uppnås. Statusklassificeringen beskriver den befintliga vattenkvaliteten i en vattenförekomst.

I Boxholms kommun finns ytvattenförekomster och grundvattenförekomster som har statusklassats och har miljökvalitetsnormer. Statusen för sjöar och vattendrag visas i kartan.

Se i kapitlet 3.12 MILJÖ, HÄLSA, TRYGGHET OCH SÄKERHET under rubriken VATTENKVALITET för resonemang kring förutsättningar och åtgärder för att uppnå MKN för vatten i de olika vattenförekomsterna.

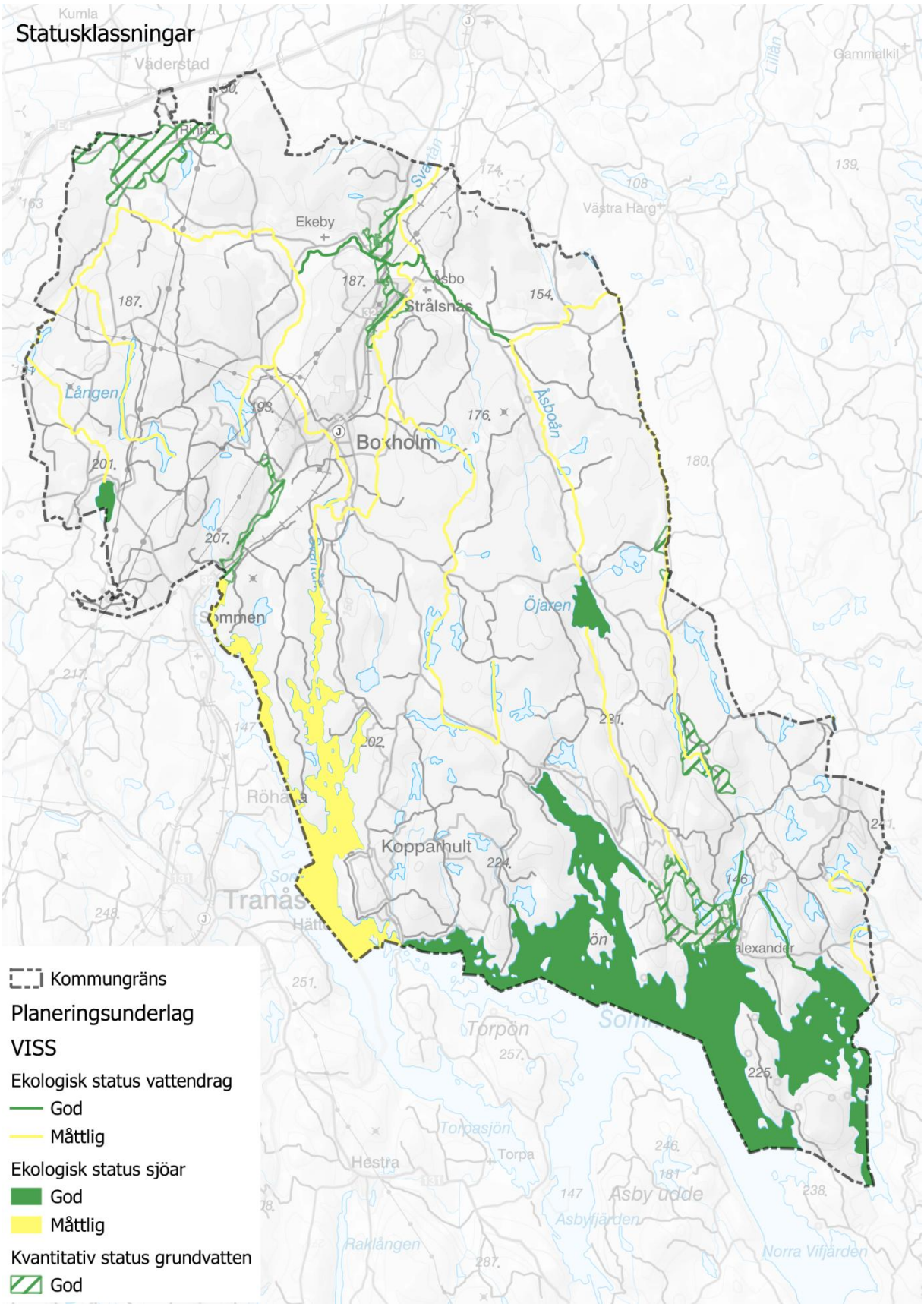

Figur 32 Ekologisk status för vattendrag.

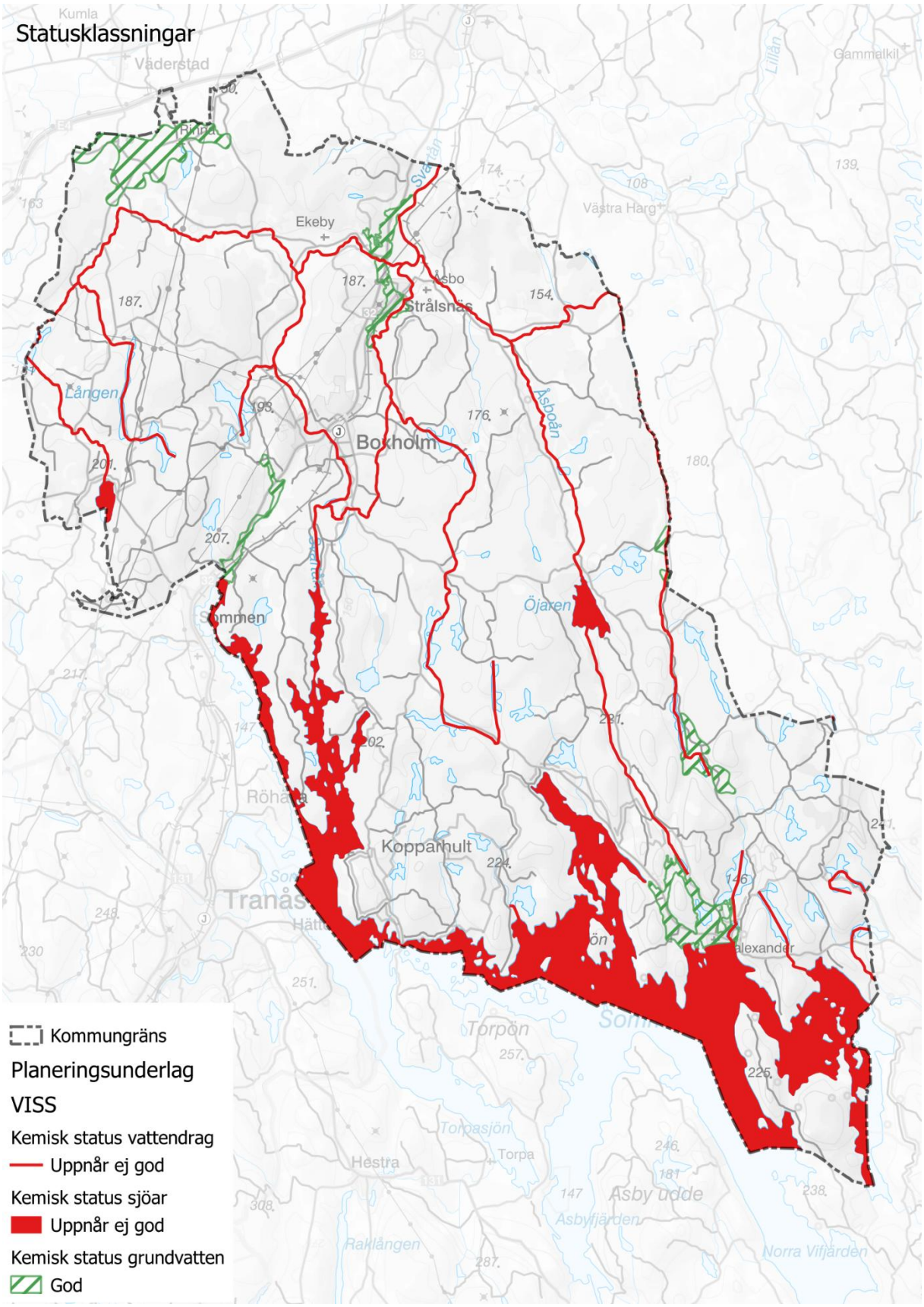

Figur 33 Kemisk status för vattendrag.

VÄRDEFULLA VATTEN

Inom ramen för miljökvalitetsmålet ”Levande sjöar och vattendrag” har länsstyrelsen pekat ut ett antal sjöar och vattendrag som värdefulla. Ett värdefullt vatten, antingen en sjö eller ett vattendrag, är ett objekt som har höga natur- och/eller fiskevärden knutna till sig. Ett objekt kan pekas ut som särskilt värdefullt, värdefullt eller potentiellt värdefullt på nationell eller regional nivå för sina natur- och fiskevärden.

I Boxholms kommun har Sommen samt ett flertal bäckar pekats ut.

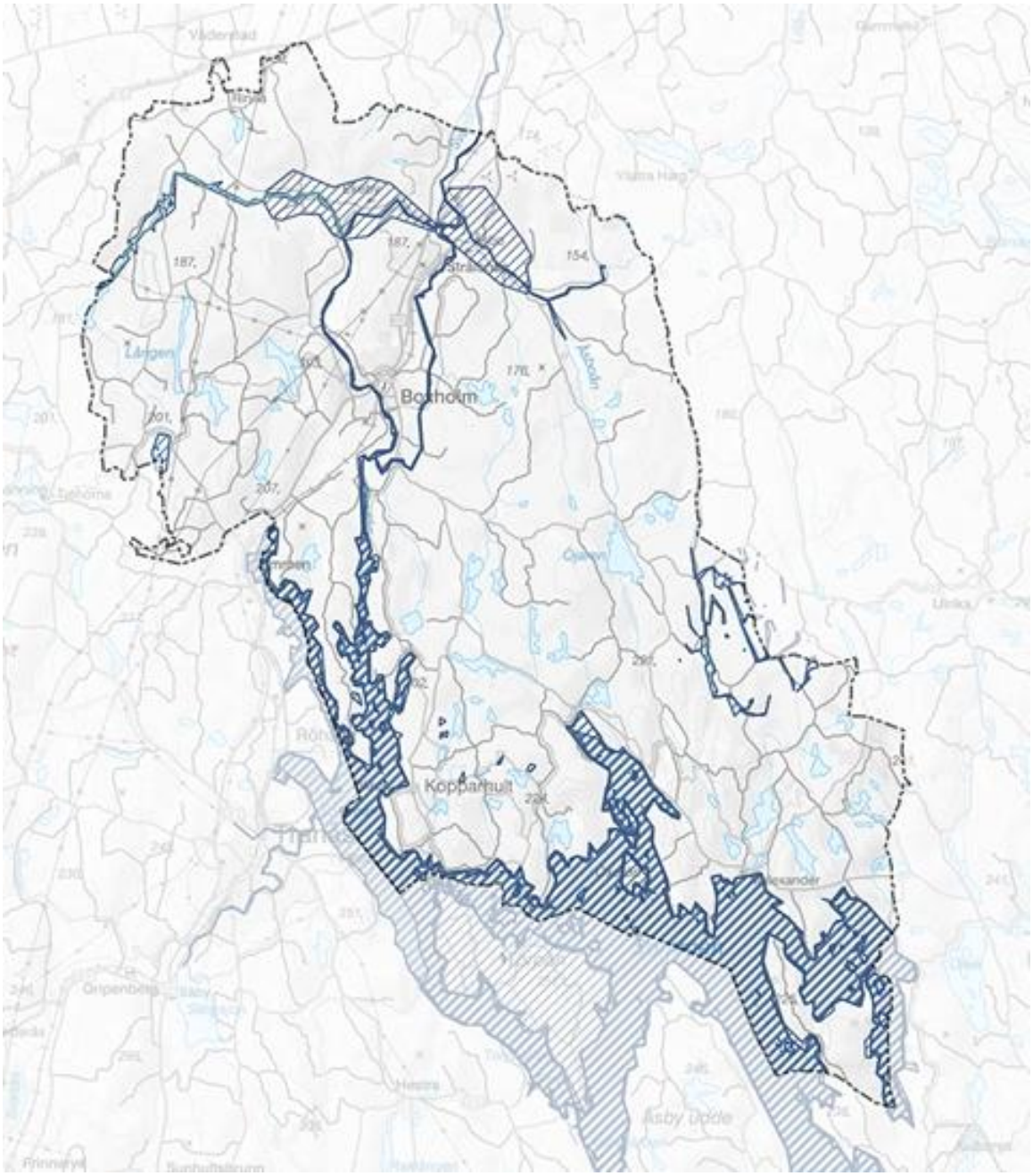

Figur 34 Karta värdefulla vatten

3.4 FRILUFTSLIV

Friluftsliv är ett samlingsbegrepp för fritidsaktiviteter som genomförs utomhus, som inkluderar såväl organiserad som oorganiserad verksamhet. Friluftsliv har goda effekter på vår hälsa och ger oss förståelse för naturen och bidrar till regional utveckling.

NATIONELLA FRILUFTSMÅL

I december 2012 beslutade regeringen om tio mål för friluftslivspolitiken. Det övergripande målet med friluftslivspolitiken är att stödja människors möjligheter till att vistas i naturen och utöva friluftsliv där allemansrätten är grunden.

1. Tillgänglig natur för alla
2. Skyddade områden som resurs för friluftslivet
3. Starkt engagemang och samverkan
4. Allemansrätten
5. Tillgång till natur för friluftsliv
6. Attraktiv tätortsnära natur
7. Hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling
8. Ett rikt friluftsliv i skolan
9. Friluftsliv för god folkhälsa
10. God kunskap om friluftslivet

RIKSINTRESSE FRILUFTSLIV

I Boxholms kommun finns ett område som omfattas av riksintresse för friluftsliv: Området omfattar sjön Sommen och en ca 100 meter bred strandremsa längs sjön.

Figur 35 Riksintresseområdet för friluftsliv finns i den södra delen av kommunen.

RIKSINTRESSE FRILUFTSLIV – SOMMEN

Sommen och dess närområde är en värdefull och skyddsvärd naturmiljö som på flera sätt är unik. Dess främsta värde är sjöns klara vatten och den höga kvaliteten. Det ligger i sin tur till grund för det värde sjön tillskrivs för friluftsliv, rekreation och turism samt naturvärden. Som en djup och näringsfattig klarvattensjö har Sommen goda förutsättningar som livsmiljö för en särpräglad och mycket värdefull fisk- och fågelfauna. Landskapet som omger sjön uppvisar en storslagen och sällsynt vacker sydsvensk naturtyp med ett artrikt växtliv tack vare de omväxlande terräng- och näringsförhållandena. Sommen är känd både inom och utanför Sverige för sitt klara vatten och intressanta fiske. Ett flertal anordningar för friluftslivet finns i området. Det finns flera populära friluftsaktiviteter såsom båtliv, bad, fiske och långfärdsskridskor. Det finns flera vandrings- och cykelleder som går runt sjön och ångbåt som trafikerar sjön sommartid. Det finns ett flertal naturreservat i och vid Sommen.

Kommunens bedömning: Det är sjöns naturvärden som ligger till grund för både naturvårdens och friluftslivets intressen. De främsta hoten mot sjöns naturvärden är vattenregleringar, föroreningar som kan försämra vattenkvalitén samt undanträngning och störningar av känsliga naturmiljöer. Vad som därutöver kan påverka friluftslivet negativt är exploatering eller andra åtgärder som begränsar allmänhetens tillträde samt buller eller negativ visuell påverkan. Sjön Sommen har samtidigt en avgörande social och ekonomisk betydelse för kommunens framtida utveckling. För att kunna nyttja Sommen på ett hållbart vis finns ett mellankommunalt program (SPUNS) där Tranås, Ydre och Boxholms kommuner kommit överens om gemensamma utgångspunkter för planering och verksamhet i anslutning till sjön. I förenklad form kan programmet sammanfattas i fem punkter:

- begränsa fragmenteringen av landskapet genom att tillkommande bebyggelse eller andra anläggningar i första hand lokaliseras i anslutning till befintliga koncentrationer
- undvika att skapa barriärer som hindrar det rörliga friluftslivet eller begränsar spridning av biologisk mångfald
- motverka försämringar av vattenkvalitén genom åtgärder för minskade utsläpp av framförallt gödande ämnen
- så långt möjligt kanalisera störande aktiviteter bort från känsliga miljöer
- vårda och förbättra förutsättningarna för växt- och djurliv

Vid exploateringsärenden som berör sjön Sommen skall en överensstämmelse med SPUNS – programmet eftersträvas.

VILJEINRIKTNING

- Vid utveckling av bebyggelse med mera vid Sommen ska riktlinjer i det mellankommunala programmet SPUNS följas för att inte påverka riksintresset för friluftsliv negativt.

3.5 STRANDSKYDD

För områden vid sjöar och vattendrag gäller särskilda strandskyddsbestämmelser som regleras i miljöbalken. Strandskydd finns i hela Sverige och är en lag som stärker allemansrätten vid vatten. I särskilda fall går det att ansöka om dispens från strandskyddet.

Strandskyddet ska långsiktigt trygga att kommuninvånarna har tillgång till strandområden genom allemansrätten. Dessutom ska strandskyddet bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet. För att tillgodose syftena är det enligt huvudregeln förbjudet att inom strandskyddsområden vidta vissa åtgärder, bland annat att uppföra nya byggnader.

Det skyddade området är normalt 100 meter från strandkanten både på land och i vattenområdet och inkluderar även undervattensmiljön. Länsstyrelsen kan under vissa förutsättningar utvidga strandskyddet. En utvidgning kan göras upp till 300 meter om det behövs för att tillgodose strandskyddets syften.

Strandskyddsreglerna i miljöbalken ger Boxholms kommun möjlighet att peka ut landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS) för att gynna utvecklingen på landsbygden. Mer information om utpekade LIS-områden finns under fliken Planförslag för utveckling, 2.7 UTVECKLING I STRANDNÄRA LÄGEN (LIS).

NYA STRANDSKYDDSREGLER 2025

Nya strandskyddsregler infördes den 1 juli 2025. De nya reglerna innebär i korthet;

- Strandskydd gäller inte längre vid sträckor av vattendrag vars bredd uppgår till maximalt två meter vid normalt medelvattenstånd.
- Strandskydd gäller inte längre vid sjöar vars storlek uppgår till maximalt en hektar vid normalt medelvattenstånd.
- Strandskydd gäller inte vid vatten som har nyskapats efter den 30 juni 1975.
- En ny dispensgrund (7 kap. 18 f §miljöbalken) för förvärvs-verksamheter med begränsad påverkan på strandskyddets syften som avsedda att bedrivas varaktigt i områden med låg bebyggelsegrad och lågt bebyggelsetryck.
- Slopat omsättningskrav för areella näringar.

HANTERING AV STRANDSKYDD

- Kommunerna har huvudansvaret för att besluta om dispenser och upphävande av strandskyddet i detaljplaner.
- Kommunerna ska i översiktsplanen ange områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen där det vid dispensprövning eller upphävande även får beaktas som ett särskilt skäl om åtgärden bidrar till att långsiktigt främja utvecklingen av landsbygden. Vid prövningen av dispenser i sådana områden får även en- och tvåbostadshus som placeras i anslutning till ett befintligt bostadshus beaktas som särskilt skäl.
- Vid varje beslut om dispens eller upphävande av strandskyddet ska en fri passage lämnas för allmänheten och för att goda livsvillkor för djur- och växtliv ska bevaras.
- Strandskyddet återinträder automatiskt när en detaljplan upphävs eller ersätts.
- Länsstyrelsen ska bevaka strandskyddets intressen vid kommunal planläggning och vid behov pröva kommunala beslut om upphävanden och dispenser.

FRI PASSAGE

För att trygga allmänhetens tillgång till fria stränder och bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten ska det alltid finnas ett område som behövs för att säkerställa fri passage mellan strandlinjen och byggnaderna eller anläggningarna. Detta gäller dock inte om en sådan användning av området närmast strandlinjen är omöjlig med hänsyn till de planerade byggnadernas eller anläggningarnas funktion. Ett beslut om att upphäva strandskyddet i detaljplan eller ge dispens från strandskyddet ska inte omfatta den fria passagen. Strandskyddet finns alltså kvar i den del närmast stranden som avsätts som fri passage.

DISPENS FRÅN STRANDSKYDDET

Vid prövningen av dispens från strandskyddet får, enligt 7 kapitlet 18 c § miljöbalken, endast särskilda skäl beaktas om det område som dispensen avser:

1. redan har tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften,
2. genom en väg, järnväg, bebyggelse, verksamhet eller annan exploatering är väl avskilt från området närmast strandlinjen,
3. behövs för en anläggning som för sin funktion måste ligga vid vattnet och behovet inte kan tillgodoses utanför området,
4. behövs för att utvidga en pågående verksamhet och utvidgningen inte kan genomföras utanför området,
5. behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför området, eller
6. behöver tas i anspråk för att tillgodose ett annat mycket angeläget intresse.
    1. Om prövningen gäller ett område för landsbygdsutveckling i strandnära lägen får man, enligt 7 kapitlet 18 d § miljöbalken, utöver ovanstående punkter som särskilt skäl beakta om ett strandnära läge för en byggnad, anläggning, verksamhet eller åtgärd bidrar till utvecklingen av landsbygden. I områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen finns därtill ytterligare två särskilda skäl för att få dispens:
7. Bygga en turistanläggning där närheten till vatten är en stor fördel och åtgärden bidrar till utveckling av landsbygden.
8. Bygga enstaka en- och tvåbostadshus och kompletterande byggnader i dessa områden, om byggnaderna uppförs i anslutning till befintliga bostadshus.

GENERELLT STRANDSKYDD

Strandskyddet är ett generellt områdesskydd vid hav, sjöar och vattendrag. Strandskyddszonen omfattar både land och vatten. Den utgår från strandlinjen och sträcker sig 100 meter upp på land och 100 meter ut i vattnet. Bestämmelsen gäller vid alla sjöar och vattendrag oavsett storlek.

UTVIDGAT STRANDSKYDD

För några områden har Länsstyrelsen i Östergötlands län beslutat om utvidgat strandskydd. Utvidgningen varierar mellan 150 och 300 meter från strandlinjen.

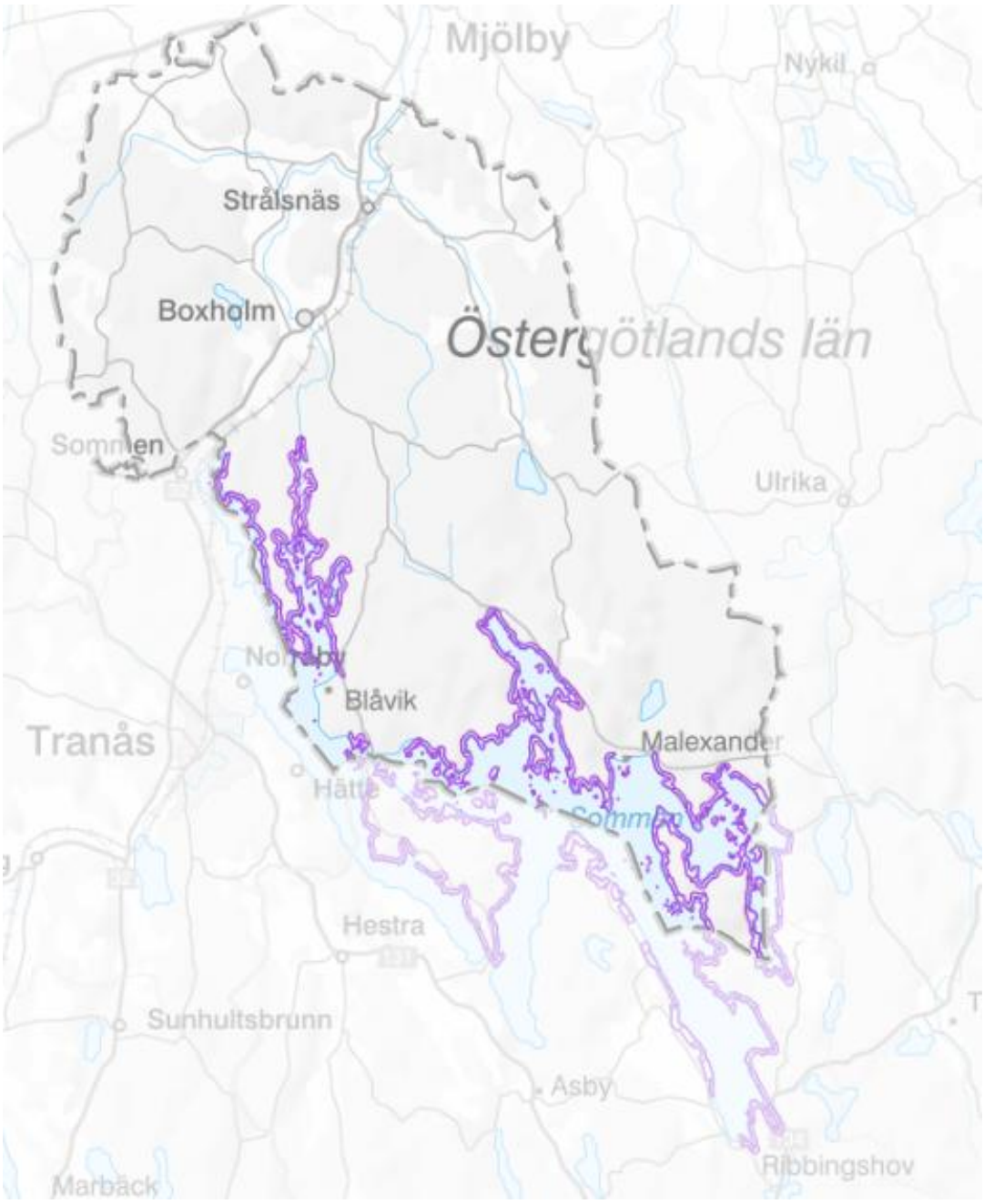

Figur 36 Utökat strandskydd upp till 300 meter längs med Sommens strandlinje.

3.6 KULTURMILJÖ

En kulturmiljö är allt det som finns omkring människan som har skapats av andra människor genom hela historien. De kulturmiljöer som finns påverkar utformning och utveckling av platser, bygder och regionen.

Kommunen har också tagit fram ett kulturmiljöprogram som ger en beskrivning kring värdefulla byggnader och miljöer ur kulturhänseende. Se kulturmiljöprogrammet via länk - Kulturmiljöprogram

NATIONELLA KULTURMILJÖMÅL

Sedan 1 januari 2014 gäller fyra nationella kulturmiljömål. Regeringen och riksdagen har uttalat att de även ska vara vägledande för kulturmiljöarbetet på regional och kommunal nivå. Det statliga kulturmiljöarbetet ska främja:

- Ett hållbart samhälle med en mångfald av kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas.
- Människors delaktighet i kulturmiljöarbetet och möjlighet att förstå och ta ansvar för kulturmiljön.
- Ett inkluderande samhälle med kulturmiljön som gemensam källa till kunskap, bildning och upplevelser.
- En helhetssyn på förvaltningen av landskapet som innebär att kulturmiljön tas till vara i samhällsutvecklingen.

RIKSINTRESSE – KULTURMILJÖVÅRD

Områden som pekats ut som riksintresse för kulturmiljövården enligt 3 kapitlet 6 § miljöbalken ska skyddas mot alla ingrepp som påtagligt kan skada dess värden. Ett utpekat område kan variera både i storlek och i kulturhistoriskt innehåll, ifrån små miljöer som speglar en speciell historisk epok till vidsträckta landskapsavsnitt som utvecklats under lång tid. Det är Riksantikvarieämbetet som beslutar om ett område är av riksintresse för kulturmiljövården. Därefter är det kommunernas uppgift att ta hänsyn till de utpekade riksintressena i översiktsplaneringen.

I Boxholm kommun finns tre områden utpekade som riksintresse för kulturmiljövård. Kommunen anser att kulturmiljövårdens riksintresseanspråk är rimliga och avser tillgodose riksintressena genom hänsynstagande vid planläggning och lovprövning.

Figur 37 De tre riksintresseområdena för kulturmiljövård ligger i norra delen av kommunen.

Följande riksintressen för kulturmiljövård finns inom Boxholms kommun:

1. EKEBY – RYCKELSBY

Fornlämningsmiljö med fossilt odlingslandskap av äldre järnålderskaraktär. I området finns stensättningar, gravfält, omfattande stensträngsystem i hävdade hagmarker och Ekeby medeltidskyrka, ombyggd på 1700-talet, samt klockargård och sockenstuga.

Kommunens bedömning: Det finns inga kända anspråk som skulle kunna påverka riksintresset.

2. ÅSBOSÄNKAN

Dalgångsbygd kring Åsboån med förhistorisk bosättning- och brukningskontinutitet (Herrgårdsmiljö). Åsbo kyrkomiljö med medeltida kyrka, ombyggd under 1700-talet, skola och prästgård. Herrgårdarna Grönlund och Strålsnäs från 1800-talet med alléer, stora ekonomibyggnader, arbetarbostäder och omgivande parker. Värdefull stenvalvsbro över Åsboån finns inom riksintresseområdet tillsammans med gravfält.

Kommunens bedömning: Område B1, Åsbo, ligger något inom riksintresset. Inom riksintresset, i direkt anslutning till område B1, finns ett område detaljplanelagt för bostadsbebyggelse (ej ännu bebyggt). I gällande detaljplan, som ligger inom riksintresset för kulturmiljövården, har ny bebyggelse inte försetts med någon särskild bestämmelse om utformning, färg, form eller andra detaljer. De befintliga byggnader som omfattas av detaljplanen har inte försetts med någon skydds- eller varsamhetsbestämmelse eller liknande. Föreslagen expansionsriktning i översiktsplanen är söderut, det vill säga bort från riksintresseområdet. En komplettering strax söder om nämnda detaljplan, på gränsen till riksintresset torde utifrån ovan beskrivna inte få någon påverkan på riksintresset för kulturmiljön. Vidare anser kommunen det angeläget att kunna möjliggöra ett förstärkt befolkningsunderlag i området för service, kollektivtrafik mm. Se även särskild fördjupning för Strålsnäs.

3. SÄRSTAD – JORDFÄLLE

Fornlämningsmiljö med välbevarat fossilt odlingslandskap från äldre järnåldern. Inom riksintresseområdet finns omfattande stensträngssystem med långa fägator i gränszonen mellan slätt och skog samt spridda gravar med flera troliga boplatslägen. I området ingår även Jordfälle by med bytomt med opåverkad av laga skiftet och med bebyggelse från 1800 – talets senare del och 1900-talets början. Riksintresset omfattar också delar av Mjölby kommun.

Kommunens bedömning: Området delas med Mjölby kommun och det finns inga kända anspråk som skulle kunna påverka riksintresset.

REGIONALT UTPEKADE KULTURMILJÖER

1983 genomfördes en översiktlig kulturinventering av Länsstyrelsen i Östergötland. För Boxholms kommun redovisas 33 områden och ett 20-tal enskilda objekt som kulturhistoriskt värdefulla. I Boxholms kommun finns tre geografiska karaktärsområden beskrivna med flera delytor:

- Jordbruksbygden med sina byar och herrgårdar i den norra delen av Boxholms kommun där Åsbosänkan och Ekeby/Ryckelsby bildar ett markant stråk med Strålsnäs som centrum.
- Säterimiljöer och sockencentra längs med sjön Sommen, där Liljeholmen vid Blåvik samt Björnöns dubbelgård och Stjernesand i Malexander är skyddade som byggnadsminne.
- Boxholms tätort med bland annat Timmerön och bruksmiljön längs med Svartån.

Dessa områden behöver beaktas vid all typ av samhällsutveckling i kommunen.

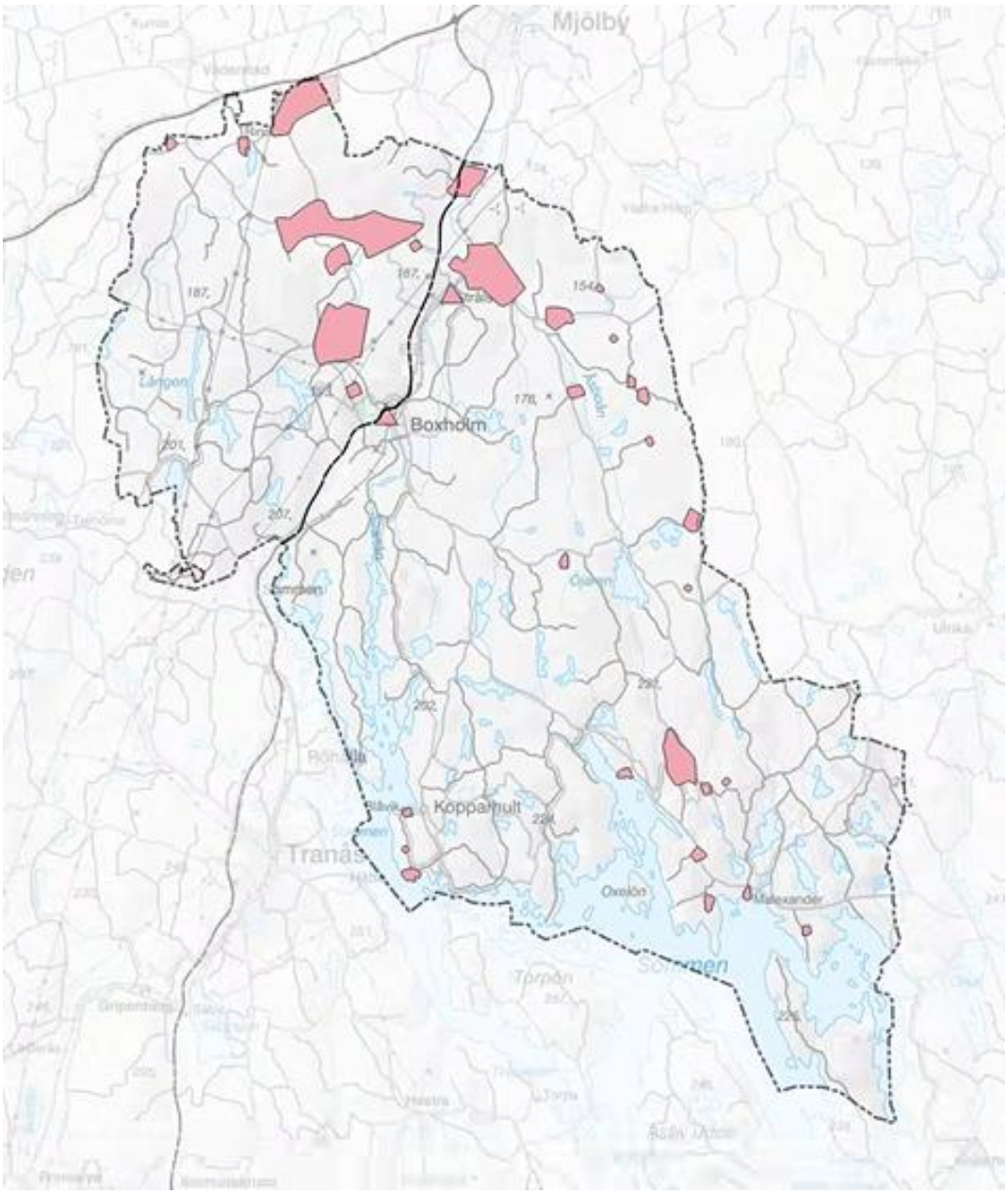

Figur 38 Karta över regionalt utpekade kulturmiljöer

KYRKLIGA KULTURMINNEN OCH BYGGNADSMINNEN

Kulturhistoriska värden i kyrkobyggnader, kyrktomter, kyrkliga inventarier och begravningsplatser skyddas av 4 kapitlet kulturmiljölagen. Objekten får inte på något väsentligt sätt ändras utan tillstånd från länsstyrelsen. I 3 kapitlet kulturmiljölagen finns bestämmelser om byggnadsminnen, hur de inrättas, vilket skydd de har och i vilken mån de får ändras. Länsstyrelsen får förklara en byggnad med ett synnerligen högt kulturhistoriskt värde eller som ingår i ett bebyggelseområde med ett synnerligen högt kulturhistoriskt värde som byggnadsminne. En byggnadsminnesförklaring innebär skyddsbestämmelser och möjligheter till att erhålla statliga byggnadsvårdsbidrag.

Boxholms kommun har 6 kyrkliga kulturminnen (4 kap KML) och 3 byggnadsminnen (3 kap KML). De kyrkliga kulturminnena är Boxholms kyrka, Blåviks kyrka, Ekeby kyrka, Malexanders kyrka, Rinna kyrka och Åsbo kyrka. Kommunens byggnadsminnen är följande:

- Liljeholmens herrgård (tre stycken), lusthus, flygel och bostadshus, corps-de-logi.
- Stjernesandsgård (två stycken), flygelbyggnad och bod, bostadshus och corps-de-logi.
- Björnöns gård (tre stycken), jordbruk- bostadshus (två stycken) och jordbruk – portlider.

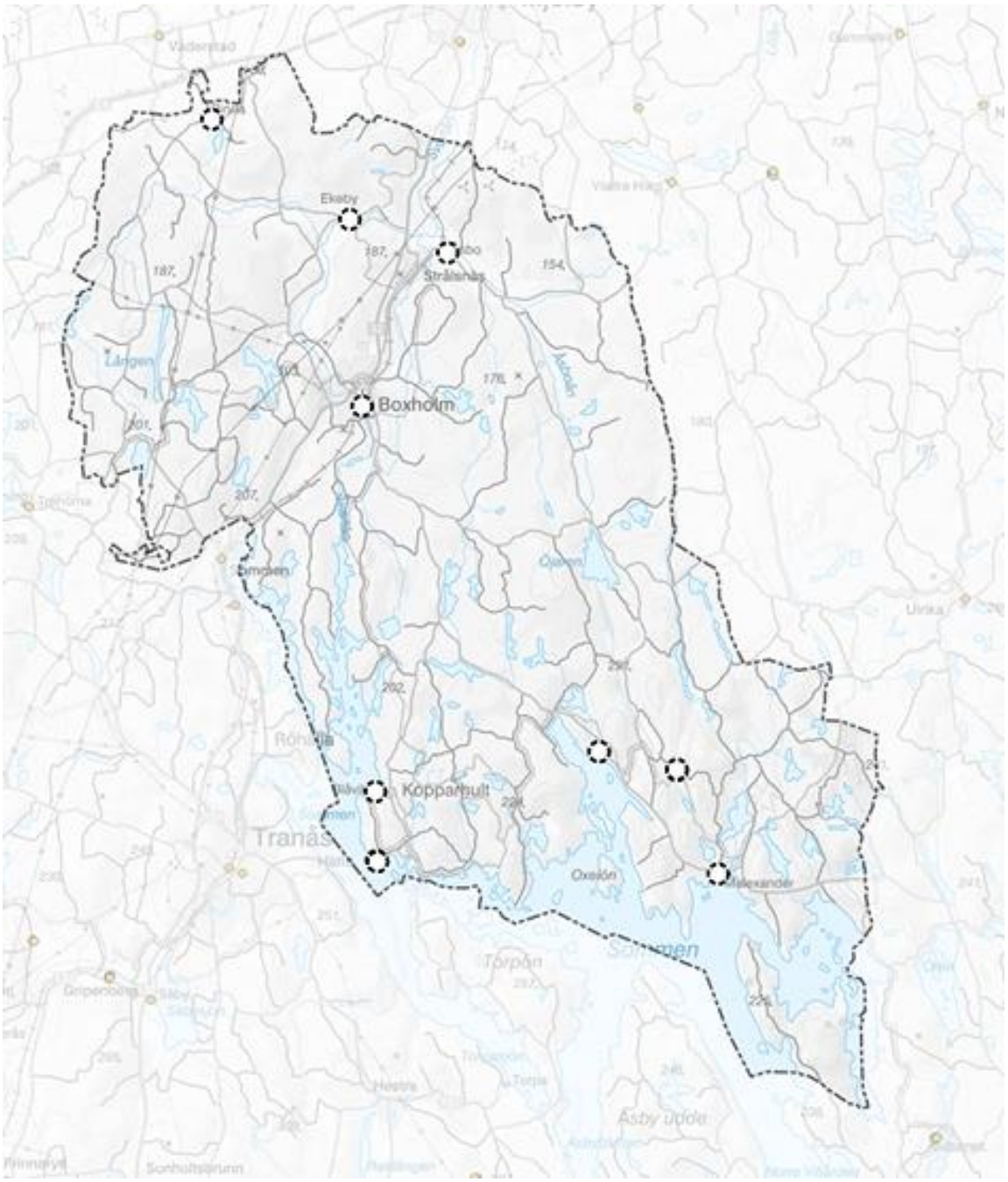

Figur 39 Karta över kyrkliga kulturminnen samt byggnadsminnen

FORNLÄMNINGAR

Fornlämningar är spår som lämnat efter mänsklig verksamhet. Det kan till exempel vara boplatser, gravfält och kulturlager i medeltida städer. Fornlämningar skyddas i andra kapitlet kulturmiljölagen (1988:950) och finns uppräknade med kriterier. Fasta fornlämningar har allmänt skydd och omfattas av ett skyddsavstånd. Det är enligt lagen förbjudet att utan tillstånd från länsstyrelsen rubba, ta bort, gräva ut, täcka över eller genom bebyggelse, plantering, eller på annat sätt ändra eller skada en fornlämning.

I Boxholm finns ett stort antal fornlämningar och på Riksantikvarieämbetets webbplats Fornsök redovisas information om alla kända registrerade fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar i Sverige, både på land och i vatten.

Runt varje fornlämning finns ett lagskyddat fornlämningsområde som inte är avgränsat. Verksamhetsutövare har därför samrådsskyldighet med Länsstyrelsen vid arbeten som planeras intill fornlämningar (2 kap. 10 § KML).

KULTURMILJÖVÅRD – LOKALT VÄRDEFULLT

En inventering av kulturhistoriska miljöer och byggnader i Boxholms kommun påbörjades sommaren 2022 och presenterades i en rapport som antogs 2024.

En inventering av kulturhistoriska miljöer och byggnader har utförts av Östergötlands museum i anslutning till översiktsplanearbetet 2019. Arbetet är av översiktlig karaktär och värderingen utgår från ett lokalt perspektiv, dvs vad som är av betydelse och ger förankring på orten och i kommunen. Det är endast bostadsbebyggelse som har inventerats. De miljöer och byggnader som pekas ut som kulturhistoriskt värdefulla är valda främst utifrån deras representativitet och tydlighet.

VILJEINRIKTNING

- Värna och bevara kulturmiljöer.
- Upprättat kulturmiljöprogram används vid handläggning av detaljplaner, bygglov och kommunal fastighetsförvaltning.
- Främja kulturell förståelse.
- Skydda mot förvanskningar.
- Verka för balans mellan utveckling och bevarande, samt anpassning av kulturmiljöer till moderna krav och behov.

3.7 LÅGEXPLOATERADE OMRÅDEN

Boxholms kommun har en rik och omväxlande natur. Som ett underlag till bedömning av lågexploaterade områden ligger bland annat Boxholms kommuns Naturvårdsprogram.

Lågexploaterade områden är beteckningen för sådana mark- och vattenområden som endast i obetydlig omfattning är påverkade av bebyggelse, exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön. Nästan hela kommunen är på något sätt påverkad av verksamheter eller anläggningar. Det finns några större sammanhängande områden som kan anses vara mindre påverkade, förutom ett aktivt skogs- och lantbruk.

Figur 40 Karta över lågexploaterade områden

Större sammanhängande markområden som är lågexploaterade är områden som inte innehåller större vägar (länsvägar buffrade 200 meter), järnväg (buffrade 200 meter), elledningar (buffrade 100 metar), bebyggda ytor, jordbruksmark, täktverksamhet vindkaftsetableringar eller annan ianspråktagen markyta samt utpekade områden som är minst 100 hektar. Inom områdena kan enstaka bostadshus, uthus eller transformatorstationer förekomma. Områdena har höga naturvärden och/eller är viktiga för friluftslivet.

Redovisningen av dessa områden innebär inte några hinder för pågående markanvändning och dess utveckling av ett aktivt skogs- och lantbruk. Avsikten är istället att väga in behovet av att skydda områdena vid prövning av större- och ytkrävande verksamheter eller anläggningar med stor påverkan på omgivningen och landskapet som exempelvis vindkraft eller gruva. Då ska hänsyn tas till nedanstående värden som de lågexploaterade områdena utgör.

VILJEINRIKTNING

- De områden som upplevs som relativt tysta ska kommunen vara restriktiv till att tillåta störande verksamheter. Dessa områden ska bevaras som naturområden och/eller som friluftsområden.
- Pågående markanvändning och dess utveckling ska inte hindras av utpekandet som lågexploaterade områden.
- Ytkrävande verksamheter enligt definition i plan- och bygglagen ska inte tillåtas, men undantag kan göras för stora infrastrukturprojekt av riksintresse.
- Åtgärder för att stärka friluftslivet eller öka tillgängligheten till ett område utreds utifrån platsens lokala förutsättningar.
- Enstaka ny bostadsbebyggelse kan vara möjlig och prövas från fall till fall.
- Vindkraftsetableringar som har betydande påverkan på landskapsbilden ska inte tillåtas i dessa områden.

3.8 TÄKTVERKSAMHET

Täktverksamhet innebär brytning av torv, berg, sten, grus, sand eller andra typer av jord. Täkt- och gruvverksamhetens påverkan på natur- och vattenmiljöer är betydande och stora områden tas i anspråk och landskapsbilden förändras. Täkter är samtidigt nödvändigt för samhällets behov men behöver ta en stor hänsyn till andra värden för att inte påverka exempelvis natur- och kulturvärden och friluftslivet. Täkter kräver tillstånd enligt miljöbalken med undantag för mindre husbehovstäkter. För uttag av förbränningstorv gäller bearbetningskoncession enligt torvlagen.

Täktverksamhet riskerar att påverka både grund- och ytvattenförekomster genom exempelvis föreningar och sänkning av grundvattenytan.

I Boxholms kommun finns idag två bergtäkter norr om Strålsnäs och två naturgrustäkter i den östra delen av kommunen.

Kommun ser som positivt om markägare i samband med avslutad täktverksamhet omvandlar området till andra typer av verksamheter som till exempel solcellspark eller mark för jordbruket. Därigenom kan ett effektivt nyttjande av marken skapas och som dessutom skapar en större hållbarhet i markens användning

VILJEINRIKTNING

- Nya grus- och bergtäkter föregås av sedvanlig miljöprövning.
- Vid tillståndsgivning för täkter skall stor hänsyn tas till friluftsliv, landskapsbild, natur- och kulturvärden samt turism, som kan beröras.
- Täkter kan med fördel efter avslutad verksamhet omvandlas till område för andra typer av verksamheter.
- Boxholms kommun ska verka för hushållning av naturgrus och andra material och öka andelen återanvänt material.
- Täkter kan vara värdefulla för biologiska mångfalden, till exempel för backsvalor och solitära bin.

3.9 TEKNISK FÖRSÖRJNING OCH SAMHÄLLSVIKTIGA FUNKTIONER

Boxholms kommun har idag ett samarbete med Tranås kommun för leverans av dricksvatten. Dricksvattnet kommer från Tranås vattenverk som i sin tur tar vatten från sjön Sommen.

Dricksvattnet i Malexander kommer från en borrad grundvattentäkt.

Det finns också en reservvattentäkt.

VILJEINRIKTNING

- Samordning och samlokalisering mellan de olika tekniska systemen, ledningar och anläggningar samt med bebyggelseutveckling ska eftersträvas.

VATTENSKYDDSOMRÅDEN

Dricksvatten är vårt viktigaste livsmedel och något som vi människor ibland tar för givet. Vattnet behöver skyddas så att vi både idag och i framtiden kan ha en god kvalitet på vattnet. För att skydda grund- och ytvattentillgångar har kommunen eller länsstyrelsen möjlighet att förklara vattenskyddsområden. Det kan vara både vattentillgångar som nyttjas idag eller som kan komma att utnyttjas som vattentäkt i framtiden. Till varje vattenskyddsområde finns skyddsföreskrifter som talar om vad som inte får göras inom vattenskyddsområdet och när det krävs tillstånd eller anmälan. I Boxholms kommun finns två vattenskyddsområden.

Föreskrifterna för vattenskyddsområdet för Höjden (inrättat 1962 och är beslutat enligt lagstiftning som är äldre än miljöbalken) bör revideras för att motsvara dagens lagstiftning för att utgöra ett fullgott skydd för vattentäkten.

Vid en utveckling av markanvändning inom Malexanders vattenskyddsområde är viktigt att risken för negativa konsekvenser för vattentäkten minimeras. Både detaljplaner och de åtgärder som genomförs behöver följa de skyddsföreskrifterna som finns beslutade för vattenskyddsområdet.

VILJEINRIKTNING

- Kommunen har två vattenskyddsområden och fastställda föreskrifter ska följas för att exploatering ska kunna ske i området.
- Boxholms kommun ska arbeta aktivt med reservvattentäkter för att säkra tillgången till dricksvatten i framtiden.

DRICKSVATTENFÖRSÖRJNING

Kommunen har ansvar för försörjning av dricksvatten till kommuninvånarna enligt vattentjänstlagen (SFS 2006:412). Kommunernas miljönämnder har det lokala tillsynsansvaret.

Länsstyrelsen har ett regionalt samordningsansvar för den regionala vattenförsörjningen och gällande regionala vattenförsörjningsplan är från 2014.

Kommunen har tack vare samarbetet med Tranås kommun goda förutsättningar för att klara framtida vattenförsörjning. Det finns idag en överkapacitet som täcker framtida behov för 6 500 invånare samt möjligheter för etablering av större vattenkrävande verksamheter.

- Kommunens vattentäkter ska skyddas med vattenskyddsområde och föreskrifter som begränsar vad som får göras inom området.
- Kommunen ska upprätta en vattentjänstplan samt dagvattenpolicy som hålls aktuella och reviderad vid behov.

ELNÄT OCH DISTRIBUTIONSANLÄGGNINGAR

Etablering av storskalig elintensiv verksamhet ställer krav på elnätsstrukturen i regionen. Det elnät som behövs för att tillgodose behovet av el tas ofta för givet. I många områden i Sverige utnyttjas transmissionsnätet redan idag fullt ut stora delar av året. Därför kan det behövas investeringar för att möjliggöra ytterligare uttag av el från transmissionsnätet. Det är regionnätsägaren som gör en initial bedömning av om verksamheten är så pass stor och elintensiv att det krävs förstärkningar på transmissionsnätsnivå. Efter en initial bedömning har regionnätsägaren och Svenska kraftnät en dialog om hur det önskade uttaget mest effektivt ska tillgodoses. Normalt behöver Svenska kraftnät alltid involveras vid etablering av verksamheter som förbrukar mer än 100 MW. Ledtiderna för att få till stånd nya kraftledningar är cirka 10 år, beroende på bland annat tillståndsprocesser kan det ta upp till 15 år innan en ny transmissionsnätsledning är i drift.

Nätägare i Boxholms kommun är till största del Vattenfall Eldistribution AB. Strategiska frågor kopplat till elnät ska ingå i kommunens arbete med klimat- och energiplan.

- Vid detaljplanearbeten eller vid etableringar av verksamheter och andra elintensiva anläggningar ska en tidig dialog med nätägaren inledas.
- Samråd ska hållas med Svenska kraftnät när åtgärder planeras inom 500 meter från transmissionsnätsledningar och stationer.
- Hänsyn till magnetfält bör tas i enlighet med strålskyddslagen, miljöbalken och ansvariga myndigheters rekommendationer. Det finns i dagsläget inga fasta avstånd för hur nära byggnader tillåts med hänsyn till magnetfält.

Myndigheterna rekommenderar följande, under förutsättning att det kan genomföras till rimliga kostnader:

- Sträva efter att utforma eller placera nya kraftledningar och andra elektriska anläggningar så att exponering för magnetfält begränsas.
- Undvik att placera nya bostäder, skolor och förskolor nära elanläggningar som ger förhöjda magnetfält.
- Sträva efter att begränsa fält som starkt avviker från vad som kan anses normalt i hem, skolor, förskolor respektive aktuella arbetsmiljöer.

Se vidare för transmissionsnätet med mera under rubriken 3.11 TOTALFÖRSVARETS INTRESSEN.

3.10 TRANSPORTSYSTEM

REGLER FÖR BYGGANDE VID ALLMÄN VÄG

- Enligt väglagen får en enskild väg eller annan utfart inte anslutas till allmän väg utan Trafikverkets tillstånd.
- Inom ett avstånd på 50 meter från allmän väg får skyltar inte sättas upp utan länsstyrelsens tillstånd.
- Inom ett avstånd på 12 meter från allmän väg och i området kring vägkorsningar får byggnader inte uppföras, anläggningar inte utföras eller åtgärder vidtas som kan försämra trafiksäkerheten utan länsstyrelsens tillstånd. Utmed riksväg 32 har det byggnadsfria området utökats till 30 meter.
- Ovanstående bestämmelser gäller endast där det inte finns detaljplan. Tillstånd behövs inte för åtgärd som kräver bygglov.

RIKSINTRESSE VÄGAR – 3 KAPITLET 8 § MILJÖBALKEN

Riksväg 32 och i nordväst en begränsad del av Europaväg 4 utgör riksintresse för kommunikationer enligt 3 kapitlet 8 § miljöbalken. I begreppet riksintresse ingår att de mark- och vattenområden som berörs av utpekat vägnät ska skyddas mot åtgärder som påtagligt försvårar tillkomsten av eller utnyttjande av en väganläggning. Det innebär att vägens funktioner ska skyddas avseende; god transportkvalitet och god nåbarhet till andra regioner, god tillgänglighet för samtliga trafikanter som färdas både längs och tvärs vägen.

Figur 41 Riksintressen för väg 32 går från Tranås mot Mjölby igenom Boxholm och Strålsnäs.

RIKSINTRESSE JÄRNVÄGAR – 3 KAPITLET 8 § MILJÖBALKEN

Södra stambanan utgör riksintresse för kommunikationer enligt 3 kapitlet 8 § miljöbalken och är av internationell betydelse och ingår i det utpekade TEN-T nätet. Banan sträcker sig från Stockholm till Malmö och är mycket viktig för person- och godstrafik. Banan ingår även i det utpekade strategiska godsnätet. I begreppet riksintresse ingår att de mark- och vattenområden som berörs av utpekad järnväg ska skyddas mot åtgärder som påtagligt försvårar tillkomsten av eller utnyttjande av en järnvägsanläggning. Det innebär att järnvägens funktioner ska skyddas avseende god transportkvalitet.

Det bör noteras att Boxholms depå utgörs också av riksintresse.

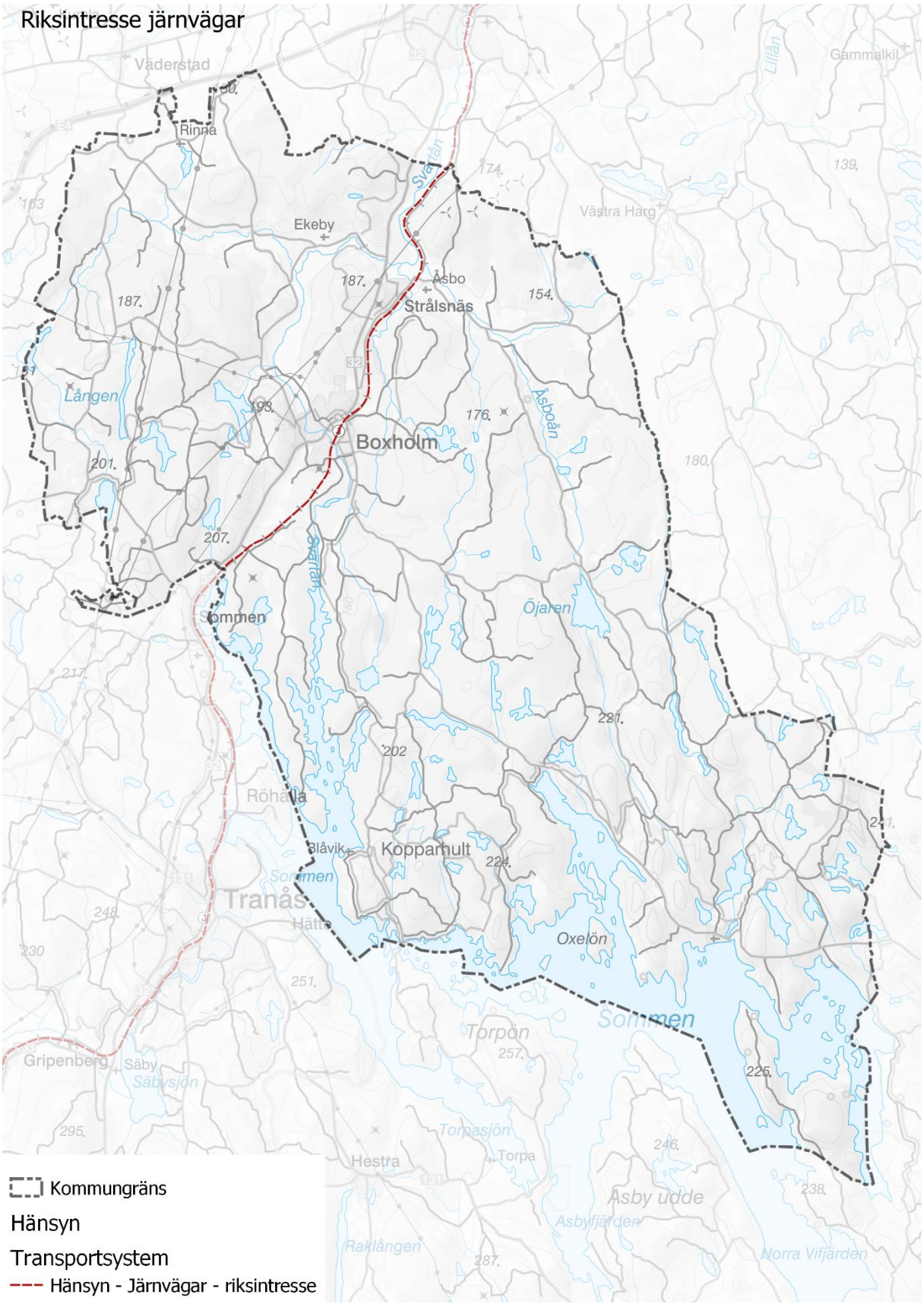

Figur 42 Karta över järnvägar

GÖTALANDSBANAN, STOCKHOLM – GÖTEBORG

Boxholms kommun berörs till stor del av riksintresse för en ny stambana. I dagsläget finns dock inget utbredningsområde/korridor för framtida järnväg som utpekas som riksintresse. Gällande regeringsbeslut innebär att Trafikverket inte utreder en fortsättning av Ostlänken söder om Linköping.

En stambana som binder ihop Sverige från väst till öst skulle föra miljontals människor närmare varandra. Satsningen på höghastighetsjärnvägen skapar förutsättningar till ökat bostadsbyggande och kan skapa tillväxt i Boxholms kommun och regionen. Planeringen av ny stambana mellan Stockholm och Göteborg avbröts efter ett regeringsbeslut 2022. Enligt tidigare planering skulle närmaste tågstopp lokaliseras till Linköping och Jönköping. Boxholm har tågförbindelse till Jönköping och goda tågförbindelser till Linköping. Vid behov kan kommunen också föra dialog med regionen om att införa BRT (Bus rapid transport) för snabba och enkla kommunikationer till en eventuell höghastighetsbana.

VILJEINRIKTNING

- Boxholms kommun ställer sig positiva till eventuella nya stambanor men beroende på vilken dragning som kan bli aktuell söderut från Linköping kan det ge negativ inverkan på miljön och begränsat handlingsutrymme. Behov av kapacitetsförbättringsåtgärder finns, som exempelvis mötesspår utanför Boxholm.

FLYGPLATSER OCH LUFTFART – RIKSINTRESSE, 3 KAPITLET 8 § MILJÖBALKEN

HINDERFRIHET

Uppförande av byggnader eller andra föremål högre än 20 meter kan komma att påverka flygtrafiken. Därför ska en lokaliseringsbedömning (CNS-analys) göras vid varje enskild etablering. Den som planerar att uppföra master eller vindkraftverk ska ta kontakt med berörd aktör (Luftfartsverket, aktuell flygplats, Försvarsmakten). När det gäller fristående luftfartsanläggningar ute i terrängen som inte tillhör en flygplats görs CNS-analys av Luftfartsverket i egenskap av sakägare. När det gäller luftfartsanläggningar som tillhör en flygplats (inflygningshjälpmedel) svarar respektive flygplats för utredningen.

- Alla objekt på land och till sjöss som är högre än 20 meter över mark eller vattenyta och som ingår i bygglovshandlingar eller kommunala planer ska remitteras till Luftfartsverket.

RIKSINTRESSE FLYGPLATS JÖNKÖPING, LINKÖPING

Vid en flygplats finns tre olika typer av skyddsområden som har med flyghinder att göra:

- hinderbegränsande ytor närmast flygplatsen,
- proceduromräde som täcker ett betydligt större område kring flygplatsen samt
- MSA-ytan (civilt område) som utgörs av en cirkel med radien 55 kilometer räknat från flygplatsens landningshjälpmedel täcker hela Boxholms kommun (MSA-ytan redovisas ej i karta i översiktsplanen).

Dessa områden och ytor garanterar hinderfrihet för flygtrafiken. Hinderbegränsande ytor finns vid alla flygplatser. Proceduromräden och MSA-ytor finns endast vid så kallade instrumentflygplatser.

MSA (Minimum Sector Altitude) är den höjd som ett flygplan som är på väg ner för att landa säkert kan sjunka till innan den slutliga inflygningen tar vid. På denna höjd har flygplanet en marginal på 1000 fot/300 meter över den MSA-påverkande ytan, vars höjd är samma som högsta hinder inom ytan. Nya hinder kan ha en negativ inverkan på flygtrafiken. Den MSA-påverkande ytan består av en cirkel med radien 55 km, som utgår från flygplatsens landningshjälpmedel. Cirkeln är delad i fyra sektorer och höjderna kan vara olika i varje sektor.

VILJEINRIKTNING

- Kommunen ska samråda med berörda flygplatser inom utpekat område på 60 km radie för objekt som skall uppföras högre än 20 meter. Befinner sig objektet intill en insjö skall även Kustbevakningen i Karlskrona remitteras.

3.11 TOTALFÖRSVARETS INTRESSEN

Totalförsvarets intresse inom översiktsplanering i Boxholm kan relatera till flera olika aspekter, såsom säkerhet, skydd av kritisk infrastruktur och beaktande av militära övningsområden. Det är viktigt att Boxholms översiktsplan tar hänsyn till dessa intressen för att inte störa Försvarsmaktens verksamhet och för att bidra till nationell säkerhet.

Den 25 oktober 2024 beslutade MSB (nuvarande MCF) att mark- och vattenområdena för samtliga ledningar och stationer i transmissionsnätet för el samt ledningarna i distributionsnätet för el mellan fastlandet och Gotland med tillhörande stationer, liksom områden för förnyelse och förstärkning av dessa, utgör områden som är av riksintresse på grund av att de behövs för totalförsvarets anläggningar (TfC 0004-0024), den civila delen, enligt 3 kap. 9 § andra stycket miljöbalken (1998:808). Boxholms kommun berörs av riksintresseanspråk för luftledningar.

PÅVERKANSOMRÅDEN INOM BOXHOLMS KOMMUN

- Påverkansområde väderradar Vilebo, 3 kapitlet 9 § miljöbalken
- Stopområde för höga objekt, 3 kapitlet 9 § miljöbalken
- MSA-område (militärt område) luftrum, 3 kapitlet 9 § miljöbalken som utgörs av en cirkel med radien 46 kilometer.
- Transmissionsnätet (luftledningar) samt påverkansområde för ledningarna, 3 kapitlet 9 § miljöbalken

Riksintresset för transmissionsnätet (luftledningar) samt påverkansområde för ledningarna kan tillgodoses då ingen föreslagen planering sker i närheten av såväl transmissionsnät eller påverkansområde. Närmsta föreslagna utvecklingsområde är cirka 430 meter från transmissionsnätet. Noterbart att samråd ska hållas med Svenska kraftnät när åtgärder planeras inom 500 meter från transmissionsnätsledningar och stationer.

ÖPPNA OMRÅDEN AV BETYDELSEN 3 KAPITLET 9 § 1 STYCKET MILJÖBALKEN

- Småländska höglandets lågflygningsområde med påverkansområde (berör södra delen av Boxholms kommun)

Inom *påverkansområde väderradar*, *stoppområde höga objekt* och *MSA- område* ska alla höga objekt remitteras Försvarsmakten för bedömning av påtaglig skada på riksintresse för totalförsvarets militära del.

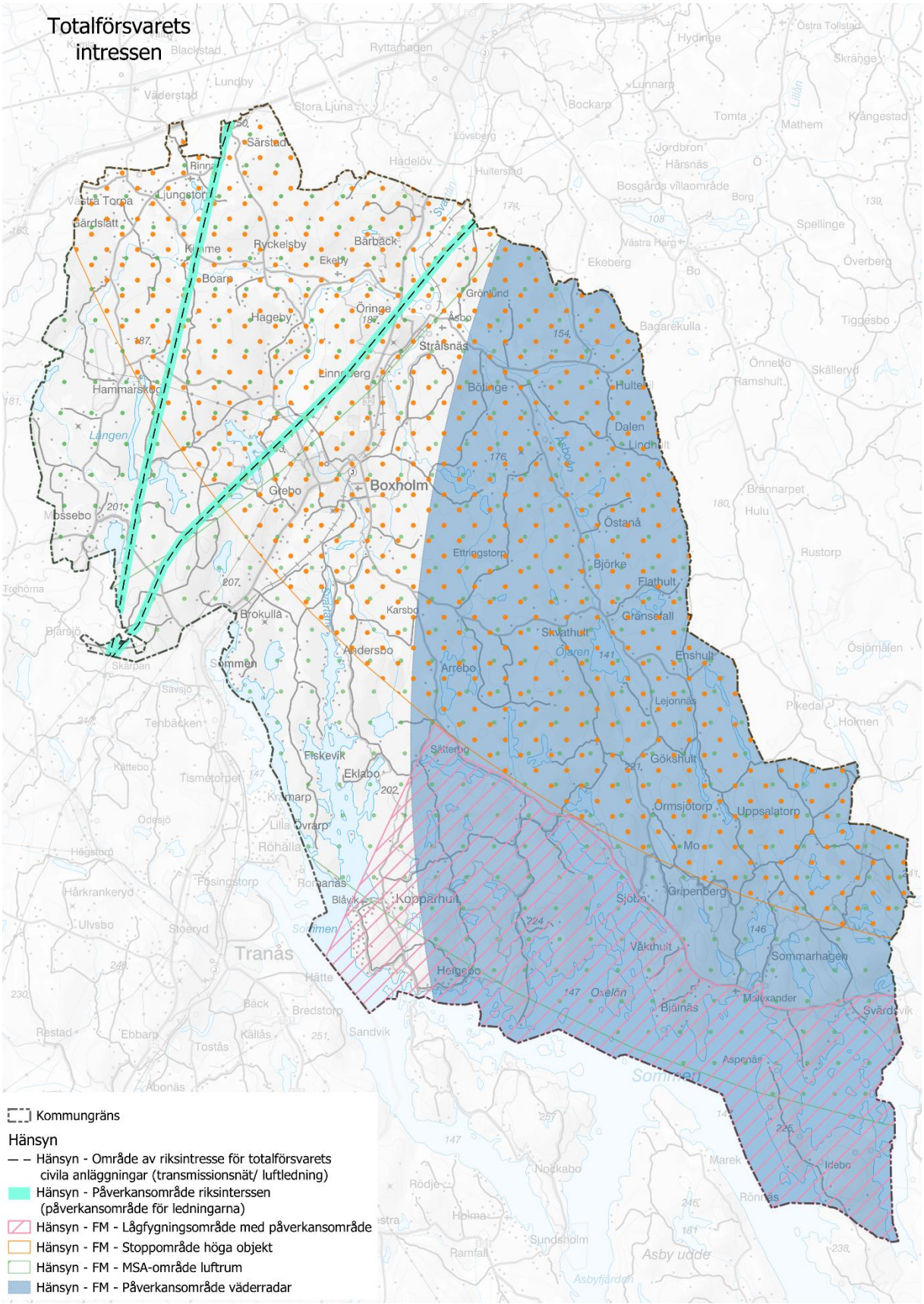

Figur 43 Totalförsvarets riksintresse.

HÖGA OBJEKT

Vid planering av höga objekt (konstruktioner högre än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse och högre än 45 meter inom sammanhållen bebyggelse), exempelvis vindkraftverk, behöver samråd ske med MSB (nuvarande MCF) samt med Försvarsmakten.

Försvarsmakten har meddelat att man bedömer att planförslaget med utpekat område möjligt för vindbruk vid Grönlund, Strålsnäs, kan innebära risk för påtaglig skada på MSA-område och stoppområde för höga objekt och därmed att riksintresset inte är tillgodosett. Försvarsmakten motsätter sig därför en utbyggnad av vindkraft i området. Förutsättningarna för vindkraftsetablering får studeras och klarläggas vid en eventuell vindkraftsprövning.

SKYDDSRUM

Det finns skyddsrum inom kommunen. Det är inte tillåtet att genomföra ändringar eller ingrepp som kan försämra skyddsrumsfunktionen. Mer information om skyddsrum finns på MCF:s hemsida.

TOTALFÖRSVARETS CIVILA INTRESSEN

Totalförsvarets civila intressen i samhällsplaneringen handlar om att forma fysisk miljö och infrastruktur för att trygga grundläggande behov vid krigsfara och krig. Det omfattar skydd av civilbefolkningen, robust energiförsörjning, transporter, sjukvård, samt säkerställande av mark- och vattenområden för försvarsbehov.

Under en krissituation har kommunen ansvaret för att verksamheter inom kommunen fungerar, såsom äldreomsorg, skola, räddningstjänst, fjärrvärme och vattenförsörjning.

Vid omfattande händelser som inte kan hanteras i den egna verksamheten har kommunen en särskild krisledningsorganisation, en så kallad stab. Det finns även en krisledningsnämnd, vilken träder i kraft om händelsen är så pass allvarlig att kommunens krisledningsorganisation inte kan hantera händelsen med egna resurser

Kommunen har tagit fram en Risk- och sårbarhetsanalys. En risk- och sårbarhetsanalys (RSA) är en lagstadgad process där kommuner, regioner och myndigheter identifierar potentiella kriser och analyserar hur dessa kan påverka deras verksamhet. Syftet är att minska sårbarheten, öka beredskapen och skapa underlag för att hantera extraordinära händelser, exempelvis vid krig.

Risk- och sårbarhetsanalys var det första steget, därefter har skrivits en handlingsplan för trygghet och säkerhet och dess delprogram för operativ räddningstjänst. I handlingsplanen fastställs hur kommunen ska arbeta

förebyggande, planerande samt kunna hantera allt från vardagsolyckor till allvarliga samhällsstörningar och höjd beredskap samt krig.

Samtliga kommunens förvaltningar och sektorer samt Boxholmshus/Boxholms teknik har uppdragits att delta i arbetet med risk och sårbarhetsanalysen.

I arbetet har bland annat identifierats samhällsviktiga verksamheter. Identifierade risker och sårbarheter är exempelvis störning i dricksvattenförsörjning och avloppssystem, störning i elförsörjning, störning i elektrisk kommunikation, störning i finansiella system och störning i transportsystem.

I risk- och sårbarhetsanalysen har även identifierats åtgärdsbehov. Det kan handla om att ta fram plan för samverkan med ITSAM i en samhällsstörning, utbilda kommunens organisation om kommunens roll i det civila försvaret, fastställa krigsorganisation, krigsplacera nyckelfunktioner inom krigsorganisationen.

Inom kommunen finns skyddsrum. Se vidare under rubriken *Skyddsrum* i översiktsplanen. Vidare kan framhävas att i översiktsplanen har exempelvis ingen bostadsbebyggelse föreslagits i närheten av transmissionsnätet (minst cirka 430 meter från ledning), eller i närheten av järnväg (cirka 250 meter som närmast från järnväg), ej heller i närheten av riksväg 32 som utgör farligt godsled (cirka 100 meter som närmast från järnväg).

3.12 MILJÖ, HÄLSA, TRYGGHET OCH SÄKERHET

Enligt plan- och bygglagen ska all planläggning ta hänsyn till miljöaspekter vid beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur vår byggda miljö ska användas, utvecklas och bevaras. Det innebär att miljö- och riskfaktorer ska hanteras så att miljön i så stor utsträckning som möjligt inte tar skada och att risken för att människor utsätts för skada eller olägenhet minimeras.

Boxholm kommun ska genom detaljplanering, bygglovsgivning och andra tillståndsärenden se till att omgivningspåverkan blir så liten som möjligt vid nyetablering. Det innebär generellt att det som nyetableras, exempelvis verksamheter eller bostäder, ska vidta åtgärder så befintlig bebyggelse eller verksamhet inte lider skada av nyetableringen.

BULLER

Buller är ett oönskat ljud som påverkar både vår hälsa och livskvalitet. Studier visar på att människors hälsa påverkas i en större omfattning än vad som tidigare varit känt (Boverket, 2022). De vanligaste bullerkällorna är från trafik såsom väg och järnväg. Buller kan också komma från industrier och andra verksamheter. Verksamheter som är extra känsliga för buller är bostäder, förskolor, skolor och vårdboenden.

Sedan 1 juli 2017 gäller en förordning till miljöbalken med bestämmelser om riktvärden för buller utomhus vid bostadsbyggnader från spårtrafik och vägar. Förordningen ska tillämpas vid planläggning samt ärenden om förhandsbesked och bygglov utanför detaljplan. Enligt förordningen bör buller från spårtrafik och vägar inte överskrida 60 dB(A) ekvivalent ljudnivå vid en bostadsbyggnads fasad, och 55 dB(A) ekvivalent ljudnivå samt 70 dB(A) maximal ljudnivå vid en uteplats om en sådan ska anordnas i anslutning till byggnaden. I Boxholms kommun är strävan att begränsa buller. Detta styrs bland annat av de allmänna hänsynsreglerna i miljöbalken och regler om egenkontroll, tillsyn och prövning. I kommande planering genomförs detaljerade bullerstudier som ska visa hur bebyggelse placeras och utformas för att klara gällande bullerriktvärden.

Boxholms kommun är en liten kommun och omfattas inte av miljökvalitetsnorm för buller som beskrivs i förordningen om omgivningsbuller (2004:675). Vidare finns krav på Trafikverket att återkommande kartlägga buller från vägar som trafikeras av mer än 3 miljoner fordon per år. Det gäller exempelvis utmed väg E4.

VILJEINRIKTNING

- Vid planläggning av nya bostadsområden som riskerar att inte uppnå riktvärdena för buller ska en trafikbullerutredning utföras och vid behov ska åtgärder tillämpas för att minska eventuella bullerstörningar. Skolor, förskolor och annan känslig verksamhet ska utformas så att en utemiljö med god ljudmiljö kan skapas.
- Boxholms kommun ska sträva efter att samla bullrande verksamheter till de större verksamhetsområdena.

VATTENKVALITET

För vattenförekomster, det vill säga vatten som övergår en viss storlek, finns fastställda miljökvalitetsnormer. Miljökvalitetsnormer beskriver den miljökvalitet som ska uppnås och vid vilken tidpunkt. Normen anger hur miljön bör vara för att ekologiska och kemiska funktioner i vattenmiljön ska uppnås. Statusklassificeringen beskriver den befintliga vattenkvaliteten i en vattenförekomst.

I Boxholms kommun finns ytvattenförekomster och grundvattenförekomster som har statusklassats och har miljökvalitetsnormer. Statusen för sjöar och vattendrag redovisas i kartan.

För sjöar och vattendrag som har god status ska vattenkvaliteten inte försämras.

I fortsatta planarbeten är framförallt dagvattenhanteringen viktig att uppmärksamma.

VILJEINRIKTNING

- Vid planläggning inom eller i närheten av vattenförekomst som omfattas av miljökvalitetsnorm bör/ska en dagvattenutredning genomföras.
- Dagvatten ska fördröjas och renas för att minska negativ påverkan på miljökvalitetsnormer för vatten.
- Fördröjning och rening av dagvatten från urbana ytor (gröna ytor för dagvattendammar, dagvattenstråk, diken med mera) för att minska spridning av partiklar.
- Boxholms kommun ska upprätta en dagvattenpolicy som hålls aktuell och revideras vid behov.
- I kommande vattentjänstplan ska policy gällande dagvatten ingå för att minska påverkan på bland annat miljökvalitetsnormer för vatten.
- Prioritera gemensamma lösningar för vatten- och avloppssystem framför enskilda lösningar (kommunalt VA eller gemensamhetsanläggning).
- Prioritera tillsyn och åtgärder för enskilda avlopp i områden med påverkan.
- Påverkan vid byggnation behöver studeras och hur det kan säkerställas att förekomsternas status inte försämras.

LUFTKVALITET

Miljökvalitetsnormer för luft är den svenska implementeringen av EU:s (Europeiska unionens) ramdirektiv för luft. Den är ett juridiskt bindande styrmedel för att förebygga och åtgärda miljöproblem. Regler beträffande miljökvalitetsnormerna finns i miljöbalkens 5:e kapitlet. För närvarande finns miljökvalitetsnormer gällande utomhusluft för kvävedioxid, kväveoxider, svaveldioxid, bly, partiklar (PM10 och PM2,5), bensen, kolmonoxid, ozon, arsenik, kadmium, nickel och bens(a)pyren. Dessa luftföroreningar medför risker för miljön och människors hälsa. Biltrafik är den största orsaken till höga halter av hälsofarliga ämnen i luften.

Boxholms kommun är medlem i Östergötlands luftvårdsförbund. Där samverkar kommunerna med beräkning, mätning och kontroll av miljökvalitetsnormer för utomhusluft. För närvarande bedöms det inte finnas någon risk i Boxholm att miljökvalitetsnormen för utomhusluft överskrids för något ämne. Frågan bevakas i samhällsplaneringen och vid miljöärenden.

VILJEINRIKTNING

- Boxholms kommun ska kontrollera så att miljökvalitetsnorm för luft uppfylls inom kommunens gränser. Luftkvalitetskontrollen i Boxholms kommun genomförs av miljökontoret genom modellberäkning avseende partiklar PM 10, kvävedioxid och bensen samt genom objektiv skattning av övriga parametrar. Om en miljökvalitetsnorm överskrids eller riskerar att överskridas ska kommunen ta fram ett åtgärdsprogram.
- Risk för att miljökvalitetsnormen för luft överskrids kan uppkomma på gator som har mycket trafik i kombination med slutna gaturum. När det bedöms att denna risk kan uppstå ska det utredas om miljökvalitetsnormerna för luft riskeras överskridas.

RADON

Radon är en osynlig och luktfri radioaktiv gas som finns i mark, luft och vatten. Radon i byggnader kommer från tre källor: marken, byggnadsmaterial samt dricksvattnet. Radon följer med luften in i luftrör och lungor vid andning. I lungorna avges strålning som kan orsaka lungcancer. Radon från marken är den vanligaste källan till radon i byggnader. Det finns alltid tillräckligt med radongas i marken för att orsaka radonhalter inomhus om huset är otätt mot marken. Strålsäkerhetsmyndigheten har tagit fram rikt- och gränsvärden för radon i inomhusluft och vatten. Radonhalten bör inte överstiga 200 Bq/m³ i bostäder, skolor och allmänna lokaler (referensnivå enligt Strålskyddsförordningen).

Strålning från marken kommer främst från sönderfallen av de naturligt förekommande grundämnena kalium, uran och torium. Halterna av dessa ämnen varierar i berggrunden och jordlagren vilket gör att strålningen varierar från plats till plats. Översiktlig markstrålning har karterats av Sveriges geologiska undersökning (SGU). Resultatet visar på relativt höga värden för gammastrålning (uran) i vissa delar av Boxholms kommun bland annat i området kring Blåvik.

VILJEINRIKTNING

- Vid planläggning och bygglovsprövning ska kommunen verka för att radonhalter i inomhusluft inte överskrider Boverkets föreskrifter för nybyggnation och Socialstyrelsens riktvärden för befintliga bostäder.

RAS, SKRED OCH EROSION

Både ras och skred är exempel på snabba massrörelser i jord eller i berg. I ett ras rör sig de enskilda delarna fritt i förhållande till varandra under förloppet. Ett skred däremot är en massa av jord och block eller en del av en bergsslänt som kommer i rörelse och som till en början är sammanhängande.

Erosion omfattar stranderosion längs med kuster, sjöar och vattendrag, samt erosion i slänter. En orsak till stranderosion är att vattnet, genom rörelse, bearbetar stränder och bottnar och transporterar bort löst material som sedan avsätts på andra ställen. Andra orsaker kan vara stormar och isrörelser. Under vissa förutsättningar kan erosion bidra till att ras och skred inträffar. Erosion i ett vattendrag kan påverka slänter så att ras eller skred inträffar. Förändringar av vegetation eller vattenmängder, flödesvägar eller rinnhastigheter i slänter med kraftiga lutningar kan orsaka erosion och leda till att ras uppstår eller slamströmmar bildas.

Skred, ras och erosion kan uppstå till följd av höga vattenflöden, högt vattentryck i marken i vissa jordarter, främst leror. Större nederbördsmängder kan ge upphov till

höga flöden i bäckar och åar. Detta kan innebära erosions- och rasrisker i vattendragens närhet.

Enligt 3 kapitlet. 5 § plan- och bygglagen ska kommunens syn på risken för skador på den byggd miljön som kan följas av bland annat ras, skred och erosion samt hur sådana risker kan minska eller upphöra redovisas i översiktsplanen.

Samhället behöver således planeras och anpassas till de fysiska förutsättningar som finns och till framtida klimatförändringar. Kunskap om ras, skred och erosion behövs för att kunna ta långsiktiga hållbara beslut, undvika ekonomiska förluster och förebygga olyckor.

Statens geotekniska institut (2024) kartvisningstjänsten ras, skred och erosion (RSE), Vägledning Ras, skred, erosion.

Flera svenska myndigheter, såsom Statens geotekniska institut, Sveriges geologiska undersökning (SGU), Myndigheten för civilt försvar (MCF) Skogsstyrelsen, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) samt Lantmäteriet (LM) producerar kartunderlag som kan användas för att analysera förutsättningar för ras, skred och erosion. Underlagen ger en bra grund för strategiska val och beslut för långsiktig, säker och hållbar markanvändning och planering. Alla kartunderlag finns samlade i kartvisningstjänsten ras, skred och erosion (RSE). Gemensamt för underlagen är att de indikerar områden där insatser för vidare undersökningar behövs. Om ny bebyggelse eller nya vägar byggs kan konsekvensen vid ett skred bli större, hänsyn ska alltid tas till markens stabilitet vid nybyggnation och detaljplanering.

I samband med detaljplanering och bygglov ska således alltid utföras en bedömning av förutsättningar för skred, ras, slamströmmar och erosion i enlighet med Plan- och bygglagen. Vid bedömning och utredning ska hela avrinningsområdet beaktas, inte enbart marken inom planområdet eller fastigheten där bygglov söks.

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR RAS OCH SKRED I BOXHOLM KOMMUN

Topografin i Boxholm kommun är varierad och enligt Sveriges Geologiska Undersökning (SGU) präglas den norra delen av Boxholms kommun av jordarten morän och längs med Svartån av postglacial silt och sand. De södra delarna av kommunen domineras av jordarten berg med inslag av både morän och isälvssediment. Runt Malexander finns ett stråk som domineras av jordarten isälvssediment sand. Enligt Sveriges Geologiska Undersökning (SGU) är den dominerande jordarten längs med vattendrags dalgångar mäktiga jordlager av lera, silt och sand. Då det finns risk för erosion i Malexander planerar kommunen att anordna erosionsskydd vid Sommen och i samband med detta samtidigt anordna promenadstråk.

Inom kommunen finns ett antal kända riskområden för ras, skred och erosion i närheten av bebyggda områden.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (2018) Översiktlig stabilitetskartering Östergötlands län

År 2018 presenterade Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) en kartering av stabiliteten av på fem platser längs med Svartån i Boxholms kommun. I samband med detaljplaneläggning och bygglovsprövning eller andra åtgärder som kan påverka markens stabilitet kommer det bli aktuellt att utreda markens stabilitet ytterligare. Utifrån de områden som föreslås i översiktsplanen är det området i Öringe som delvis berörs av dessa riskområden.

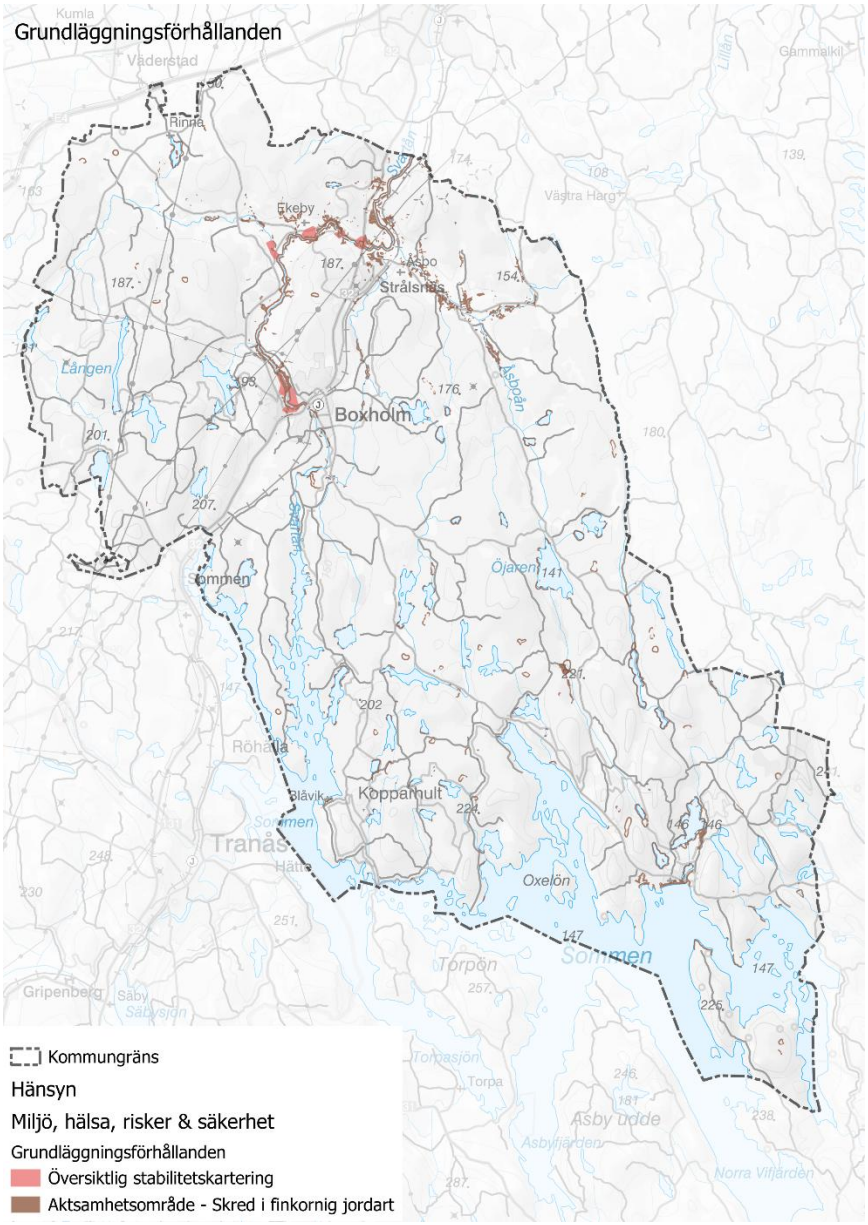

Figur 44 Utpekade områden ras, skred och erosion samt aktsamhetsområden

VILJEINRIKTNING

- Vid planläggning och bygglovsprövning ska riskerna för ras, skred och erosion beaktas.
- En geoteknisk undersökning genomförs i områden med risk för ras och skred. Särskild uppmärksamhet krävs i områden som består av finjord (lera och silt).
- En stabilitetsutredning bör genomföras i enlighet med Myndigheten för civilt försvar (tidigare MSB) rekommendationer.

ELEKTROMAGNETISKA FÄLT

Sedan 2002 finns ett allmänt råd från tidigare Statens strålskyddsinstitut som anger referensvärden för allmänhetens exponering för magnetfält. Referensvärdena är rekommenderade maxvärden och bygger på riktlinjer från EU (Europeiska unionen). Syftet med referensvärdena är att skydda allmänheten mot kända hälsoeffekter vid exponering för magnetfält. De är satta till en femtiondedel av de värden där man har konstaterat negativa hälsoeffekter. För långsiktiga effekter, som förhöjd cancerrisk, räcker inte dagens kunskap för att fastställa några gränsvärden.

VILJEINRIKTNING

- Boxholms kommun ska sträva efter att utforma eller placera nya kraftledningar och andra elektriska anläggningar så att exponering för elektromagnetiska fält begränsas.
- Undvika att placera nya bostäder, skolor och förskolor nära elanläggningar som ger förhöjda magnetfält.
- Sträva efter att begränsa fält som starkt avviker från vad som kan anses normalt i hem, skolor, förskolor respektive aktuella arbetsmiljöer.

MILJÖFARLIG VERKSAMHET

Med miljöfarlig verksamhet avses all användning av mark, byggnader eller anläggningar som på ett eller annat sätt ger utsläpp till mark, luft eller vatten och som kan vara skadlig för människors hälsa eller miljön. Bestämmelser kring miljöfarlig verksamhet finns i miljöbalkens 9:e kapitel.

En så kallad Sevesoanläggning finns i kommunen – gasolstation i Boxholm (Norbro Energi Bulkgasol AB). Sevesoanläggningens gasoltankar bedöms ligga cirka 145 meter från närmsta befintliga bostad. I fortsatt planering behöver anläggningen uppmärksammas. Vid detaljplaneläggning behöver studeras hur nära gasoltankarna ny bebyggelse bör kunna placeras. En riskbedömning behöver utföras i fortsatt planering för att klarlägga vilka åtgärder som kan behövas.

FÖRORENADE OMRÅDEN

Med förorenade områden avses mark, grundvatten, ytvatten, sediment, byggnader och anläggningar som är så förorenade att det kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa och/eller miljön. Bestämmelser kring förorenade områden finns bland annat i miljöbalkens 10:e kapitel. Länsstyrelsen undersöker, samordnar och prioriterar arbetet med förorenade områden. I Länsstyrelsens EBH-databas (efterbehandling av förorenade områden) går det söka i karta för att se var det finns misstänkt eller konstaterade förorenade områden i mark, grundvatten, ytvatten, sediment och byggnader. För varje utvecklingsområde i översiktsplanen har det gjorts en översiktlig bedömning om aktuellt område har någon misstänkt förorening.

I Boxholms kommun finns flera förorenade områden främst i Boxholm. Totalt finns tre objekt som omfattas av riskklass 1, mycket stor risk för människors hälsa eller miljö. Det finns tio objekt som omfattas av riskklass 2, stor risk och fyra objekt som omfattas av mindre känslig markanvändning.

VILJEINRIKTNING

- Vid planering eller lovgivning ska relevant inventering av potentiellt förorenade områden beaktas. Finns identifierade risker för markföroreningar ska markföroreningar utredas och relevanta åtgärder genomföras.
- Gamla och pågående deponier ska redovisas i aktuell avfallsplan.

TRANSPORTLED FÖR FARLIGT GODS

Farligt gods är ett samlingsbegrepp för ämnen och föremål som har sådana farliga egenskaper att de, vid felaktig hantering under transport, kan orsaka skador på människor, miljö och/eller egendom.

Med transportled för farligt gods menas de vägar och järnvägar som, av Länsstyrelsen, pekats ut som rekommenderat vägval för fordon som transporterar farligt gods. I Boxholm omfattas riksväg 32 och järnvägen som transportleder för farligt gods.

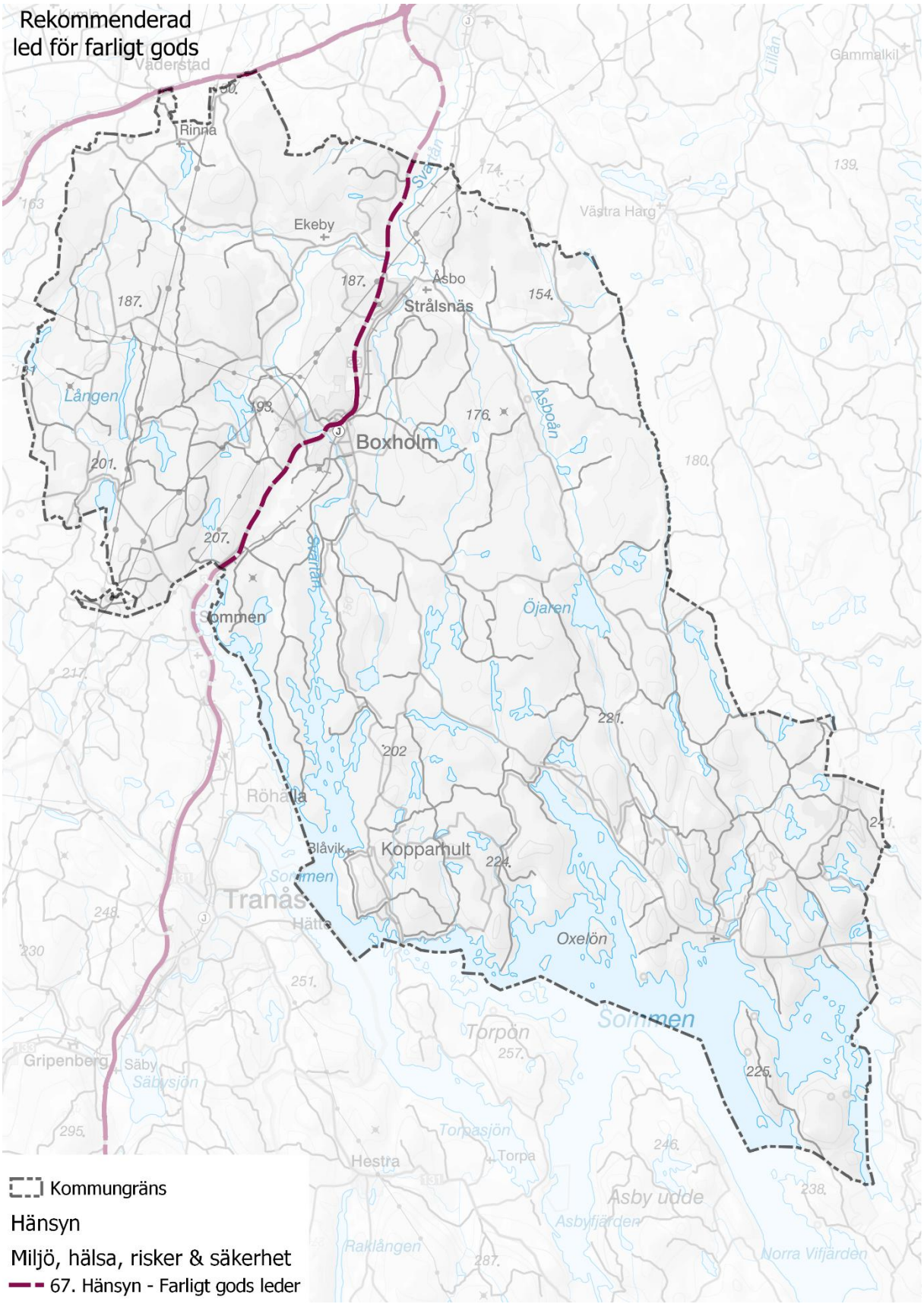

Figur 45 Karta över vägar för farligt gods

VILJEINRIKTNING

- Vid planläggning inom skyddsavstånd av 150 meter från riksväg 32 och järnvägen ska en riskanalys genomföras.

RÄDDNINGSTJÄNSTENS BEREDSKAP OCH INSATSTIDER FÖR LIVRÄDDNING

Boxholms kommun samverkar med Mjölby kommun rörande räddningstjänsten. I kommunen finns två stationer, Boxholm och Malexander som är dimensionerade för frekventa händelser som bostadsbränder och trafikolyckor. I Mjölby finns en station som är bemannad dygnet runt.

Med insatstid avses tiden från det att larm inkommit till räddningstjänsten och till dess att räddningsarbetet har påbörjats. Det vill säga tiden det tar för personal att klä sig och sätta sig i brandbilen, körtiden fram till adressen och slutligen, tiden det tar att ta med utrustning och göra sig redo för insats. I och med samarbetet med Mjölby kommun så larmas närmaste räddningsstyrka oavsett i vilken kommun som händelsen äger rum. Därför görs första insats inom vissa områden av räddningsstyrkor från andra kommuner.

Vatten till brandsläckning ska finnas tillgängligt i brandpostsystem, branddammar eller pumpplatser. I kommunen tillämpas det så kallade alternativsystemet för brandvattenförsörjning vilket innebär att brandpostsystemet kan glesas ut i vissa områden samtidigt som räddningstjänsten har tillgång till bemannade tankbilar.

VILJEINRIKTNING

- Vid planering och lovgivning ska räddningstjänstens insatstider och utryckningsvägar beaktas.

3.13 KLIMATFÖRÄNDRINGAR – PÅVERKAN PÅ BEBYGGD MILJÖ

Den globala uppvärmningen medför konsekvenser som exempelvis högre temperaturer, förändrade nederbördsmängder, förhöjda vattennivåer och mer frekventa extrema vädersituationer. Ett förändrat klimat medför konsekvenser för bebyggelse, infrastruktur, dricksvattenkvalitet, biologisk mångfald samt risk för spridning av föroreningar från förorenade områden.

Omfattningen av konsekvenserna är svåra att överblicka och det råder osäkerhet kring hur omfattande konsekvenser riskerar att bli. Det är viktigt att hela samhället planerar att ha beredskap för exempelvis värmeböljor, skyfall, vattenbrist och konsekvenser av dessa.

FÖRVÄNTADE KLIMATFÖRÄNDRINGAR

I Länsstyrelsens rapport, *Framtidsklimat i Östergötlands län,* anges det hur klimatet i Östergötlands län utvecklas och hur detta påverkas av hur användningen av fossila bränslen blir i framtiden, dvs. hur mycket mängden växthusgaser ökar i atmosfären. Rapporten beskriver dagens och framtidens klimat i Östergötland baserat på observationer och beräkningar utifrån två olika utvecklingsvägar som bygger på FN:s klimatpanels rapport om jordens framtida klimat (IPCC, 2013).

TEMPERATUR

Temperaturen för Östergötlands län beräknas öka med ca 3 grader till ca 5 grader till slutet av seklet. Störst uppvärmning sker vintertid med upp mot 6 grader om höga utsläpp av växthusgaser fortsätter. Vegetationsperioden ökar med upp till 100 dagar och antalet varma dagar blir fler. Vid scenariot med fortsatta höga utsläpp visar ett årsmedelvärde på ca 20 dagar i följd med dygnsmedeltemperaturer på över 20 grader i slutet av seklet.

NEDERBÖRD

Årsmedelnederbörden ökar med 10 till 20 procent. Nederbörden ökar mest under vinter och vår, upp till 30 procent. Den kraftiga nederbörden ökar också, maximal dygnsnederbörd kan öka med 20 procent och 1-timmesnederbörden upp mot 30 procent.

För länet visar framtidsberäkningarna på minskad eller oförändrad årstillrinning. Under vinterperioden sker en ökning av årsmedeltillrinningen på mellan 10 och 40 procent. För vår och sommar minskar tillrinningen i vattendragen och minskningen är störst på sommaren. Under höstperioden är medeltillrinningen minskande eller oförändrad beroende på del av länet. Tillrinning med återkomsttid 10 år respektive 100 år ser ut att öka i storlek i stora delar av länet.

Framtidsscenarierna visar på högre vinterflöden och mindre distinkta vårflodstoppar.

Antalet dagar med låg markfuktighet ökar i framtiden.

KLIMATANPASSNING

Klimatanpassning innebär åtgärder för att anpassa samhället till de klimatförändringar som märks av redan idag, och de som antas komma i framtiden. Boxholms kommun ska enligt plan- och bygglagen beakta klimatförändringar i planering av ny bebyggelse och planera nybyggnation för att minimera effekterna av klimatförändringar. Åtgärder behövs för att bygga ett långsiktigt hållbart och robust samhälle som står väl rustat att möta och hantera konsekvenserna av ett förändrat klimat.

VILJEINRIKTNING

- Kommunen ska vara delaktig i arbetet med en regional klimat- och energiplan och verka för att implementera denna i kommunens dagliga arbete.
- Kommunen ska beakta de förväntade klimatförändringarna och arbeta med klimatanpassning i alla verksamheter och ansvarsområden.

VÄRMEBÖLJOR, TORKA OCH HÖGRE TEMPERATURER

Enligt de förväntade klimatförändringarna kommer det bli vanligare med värmeböljor och torkperioder vid slutet av detta sekel. För att dämpa effekten är skuggning och kylning av byggnader en viktig anpassning. Kommunen har en relativt stor andel av befolkningen som arbetar inom skogs- och jordbruk, denna näring påverkas direkt av klimatförändringarna och förmågan att hantera de förändrade förutsättningarna är viktigt för näringens fortlevnad och fortsatta utveckling. Avvattning och möjligheterna till bevattning kommer att vara viktiga frågor att hantera i samband med planläggning. Grönstrukturen kommer att ha en viktig roll för klimatreglering för att hantera dessa klimatförändringar. Grönområden bidrar till att sänka den globala temperaturen och träd har en avsvalnande effekt genom beskuggning.

HUR KAN/HAR DET PÅVERKAT BOXHOLMS KOMMUN?

Nedan ges exempel på hur invånarna i Boxholms kommun kan påverkas:

- Fler äldre som far illa vid värmeböljor.
- Lågt vattenstånd eller obefintliga vattenflöden i biologiskt värdefulla vattendrag.
- Spridning av granbarkborren och andra oönskade arter ökar.
- Sämre skördar.
- Skogsbränder.
- Möjlighet till fler skördar och odling av andra grödor.

VILJEINRIKTNING

- Begränsa direkt solexponering av känsliga byggnader bland annat genom att planera in mer vegetation och grönytor, och på så sätt minska kylbehovet inomhus.
- Utforma vård- och äldrebostäder, förskolor och skolor så att inomhustemperaturen inte blir ohälsosamt hög i samband med värmeböljor.
- Kommunen ska beakta kommande behov av kylning av lokaler för samhällsviktig verksamhet vid ny- och ombyggnation.
- Kommunen ska arbeta med skuggplanering av uteplatser där utsatta grupper vistas i stor utsträckning, så som lekplatser på förskolor och skolor, uteplatser vid vårdrelaterade verksamheter samt vid större parkeringsplatser.
- Kommunen ska ha en god beredskap vid torka och vattenbrist samt att hantera skogsbränder.

SKYFALL, ÖKAD NEDERBÖRD OCH ÖVERSVÄMNINGAR

Kraftfulla regn, så kallade skyfall, kommer att öka. Sammanfaller dessa regn när marken inte kan dämpa eller fördröja flödena uppstår översvämningar. Det kan vara vid torrperioder då marken är hård eller när marken är mättad med vatten av långvarigt ihållande regn. Vid skyfall och översvämningar är det inte bara materiella skador på fastigheter och infrastruktur som ska beaktas, ur ett miljöperspektiv kan skyfall och översvämningar även sprida föroreningar, avlopps- och spillvatten på ett hälsofarligt sätt eller till känsliga naturmiljöer. Även här kommer grönstrukturen att ha en viktig roll genom att parker, trädgårdar och gröna tak kan absorbera och fördröja regnvatten, vilket minskar risken för översvämningar och erosion. En ytterligare åtgärd är att regnvatten också kan hanteras genom fördröjningsdammar.

Ur klimatanpassningssynpunkt innebär det även risk för ras, skred och erosion i samband med höga vattenflöden. Se vidare under rubriken RAS, SKRED OCH EROSION för mer ingående resonemang och viljeinriktning avseende dessa aspekter.

HUR KAN/HAR DET PÅVERKAT BOXHOLMS KOMMUN?

Nedan ges exempel på hur invånarna i Boxholms kommun kan påverkas:

- Översvämningar utmed vattendrag med stora avrinningsområden.
- Översvämmade källare.
- Otjänligt badvatten.
- Kraftfullare regn kan ge ökade fukt-, röt-, och mögelskador på byggnader.

VILJEINRIKTNING

- I kommunens arbete med vattentjänstplan och dagvattenpolicy ska klimatförändringarna kopplat till nederbörd hanteras.
- Kommunen har relevant planeringsunderlag och har identifierat rinnvägar och lågpunkter för vatten vid så kallade skyfall i Boxholm.
- Kommunen lokaliserar ny bebyggelse där den inte riskerar att påverkas av översvämning från skyfall och höga vattennivåer i sjöar och vattendrag. Detta gäller särskilt samhällsviktig verksamhet som skolor, vårdlokaler, pump- och transformatorstationer med flera.
- Kommunen skapar sekundära avrinningsvägar och reserverar ytor för hantering av skyfall i ny och befintlig bebyggelse. Utnyttja de gröna ytorna som finns i orten för hantering av vatten och därmed utveckla mångfunktionalitet i ortens grön- och blåstruktur (sjö, bäck, å, damm).

3.14 MELLANKOMMUNALA FRÅGOR

Mellankommunala intressen är frågor och intressen som berör flera kommuner gemensamt och kräver samordning. Sjön Sommen delas med Boxholm och Ydre kommun och är en avgörande gemensam resurs för boende, friluftsliv, besöksnäring och vattenförsörjning i kommunerna. För att kunna nyttja Sommen på ett hållbart vis finns ett mellankommunalt program (SPUNS) där Tranås, Ydre och Boxholms kommuner kommit överens om gemensamma utgångspunkter för planering och verksamhet i anslutning till sjön. I förenklad form kan programmet sammanfattas i fem punkter:

- begränsa fragmenteringen av landskapet genom att tillkommande bebyggelse eller andra anläggningar i första hand lokaliseras i anslutning till befintliga koncentrationer
- undvika att skapa barriärer som hindrar det rörliga friluftslivet eller begränsar spridning av biologisk mångfald
- motverka försämringar av vattenkvalitén genom åtgärder för minskade utsläpp av framförallt gödande ämnen
- så långt möjligt kanalisera störande aktiviteter bort från känsliga miljöer
- vårda och förbättra förutsättningarna för växt- och djurliv

Vid exploateringsärenden som berör sjön Sommen skall en överensstämmelse med SPUNS – programmet eftersträvas.

Annat mellankommunalt intresse är vindkraftsetableringar. Då vindkraft ofta innebär påverkan över ett större område ska särskild vikt läggas vid mellankommunal samsyn. Vid ansökningar inom 2000 m från kommungräns bör samråd ske med angränsande kommuner.

Likaså kan riksintressen utgöra en mellankommunal angelägenhet, liksom transportsystem och regional tillgänglighet, samt vattenfrågor inom gemensamt avrinningsområde (Svartån) utifrån MKN för vatten.

4. GENOMFÖRANDEPLAN

För att nå översiktsplanens övergripande mål och Boxholms vision behöver utvecklingen ske stegvis med tydliga prioriteringar och integreringar av gemensamma insatser. När, var och hur bebyggelse tar form påverkar såväl kapacitetsbehov, möjligheten till att samordna och bära investeringar samt vilka mervärden som kan tillskapas i kommunen.

4.1 EN AKTUELL ÖVERSIKTSPLAN

Den 1 april 2020 ändrades vissa bestämmelser gällande översiktsplan i 3 kapitlet plan- och bygglagen, PBL. Syftet med ändringen är att översiktsplaneringen ska bedrivas kontinuerligt, vara framåtsyftande och att översiktsplanen ska hållas aktuell. Efter det ordinarie valet 11 september 2022 ska kravet på kommunen att anta en planeringstrategi börja tillämpas. Kommunernas första planeringsstrategi ska ha antagits senast den 11 september 2024. Planeringsstrategin ersätter tidigare aktualitetsprövningen. Planeringsstrategin ska fortsättningsvis tas fram under första halvan av perioden mellan två ordinarie val. I detta blir planeringsstrategin det centrala, nya verktyget.

VILJEINRIKTNING

- Översiktsplanen ska vara förankrad hos kommunens förtroendevalda och inom de olika förvaltningarna.
- Den digitala versionen av översiktsplanen ska efter antagandet kompletteras med läsanvisningar för plan-, bygg- och miljöhandläggare så att relevanta viljeinriktningar och hänsyn följs i kommande detaljplaner och lovgivningar.
- Översiktsplanen används som ett strategiskt verktyg för att uppnå den önskade hållbara och positiva samhällsutvecklingen.
- Översiktsplanen ska belysa vilka investeringsbehov som planen kan ge upphov till.
- Fortsatt arbete med översiktlig planering och framtagande av viktiga strategiska dokument ska genomföras för att uppfylla översiktsplanens intentioner.

4.2 UTVECKLING

Boxholms kommun har i översiktsplanen pekat ut utvecklingsområden för bebyggelse och som redovisas under avsnittet *Markanvändning*.

För att skapa långsiktighet, effektiv markanvändning och god hushållning av kommunala resurser har ett antal potentiella bostadsområden prioriterats. Följande områden har identifierats som aktuella att prioritera för bostadsutveckling:

Prioritet 1 – Timmerö 2:5 (Boxholm, sydligaste område B5 i ÖP): Bedöms ha goda förutsättningar för bostadsutveckling med närhet till befintlig bebyggelse och infrastruktur. Området kan bidra till en sammanhållen tätortsutveckling.

Prioritet 2 – Timmerö 1:27 (Boxholm, redan planlagt område och därför inte utpekat i ÖP): Bedöms ha goda förutsättningar för bostadsutveckling med närhet till befintlig bebyggelse och infrastruktur. Området kan bidra till en sammanhållen tätortsutveckling.

Prioritet 3 – Strålsnäs 3:1 (Strålsnäs, område B1 i ÖP): Har potential för bostadsutveckling i ett mindre sammanhang. Utvecklingen bör ske med hänsyn till ortens karaktär och befintlig servicekapacitet. Även här finns möjligheten till att bo i mer lantlig miljö.

Prioritet 4 – Timmerö 3:1 (Boxholm, område B6 i ÖP): Lämpligt för bostadsutveckling på längre sikt. Området bedöms kunna bidra till en variation i bostadsutbudet.

Prioritet 5 – Malexander 1:94 (Malexander, område B3 i ÖP): Området bedöms lämpligt för begränsad bostadsutveckling, främst för att möta behovet att bo i lantlig miljö.

Prioritet 6 – Rinna (Rinna, område B1 i ÖP): Utvecklingspotential finns, även detta området kan möta behovet att bo i lantlig miljö.

4.3 PRIORITERINGAR

Under arbetet med översiktsplanen har behov av kunskap- och beslutsunderlag kopplat till kommunens fysiska planering inventerats. Följande styrdokument och planeringsunderlag bedöms vara av vikt för kontinuerlig översiktsplanering. För varje dokument har ett målvärde tagits fram.

Prioritet ett innebär att dokumentet ska vara klart 2030. För prioritet två ska dokumentet vara klart 2040 och prioritet tre år 2050.

Dokument	**Prioritet**
Handlingsplan för bostadsförsörjningen	Ett
Risk- och sårbarhetsanalys och Klimat-anpassningsplan. Utförs tillsammans med Mjölby kommun	Två
Naturvårdsprogram	Tre
Cykelutbyggnadsplan	Tre
Vattentjänstplan	Ett
Reservvattentäkt	Ett
Dagvattenpolicy	Ett
Avfallsplan	Klar 2024
Kulturmiljöplan	Tre
Klimat- och energiplan	Ett

HANDLINGSPLAN FÖR BOSTADSFÖRSRÖJNINGEN

Enligt lag (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar ska varje kommun med riktlinjer planera för bostadsförsörjningen i kommunen. Syftet med planeringen är att skapa förutsättningar för alla i kommunen att leva i goda bostäder och att främja ändamålsenliga åtgärder. Riktlinjer för bostadsförsörjningen ska antas av kommunfullmäktige under varje mandatperiod.

Boxholms kommun har ett bostadsförsörjningsprogram som är för åren 2016–2020, som därmed behöver uppdateras. Bostadsförsörjningsprogrammet ska utgå från utvecklingsinriktning och strategier och utbyggnadsområden i översiktsplan

Boxholm 2040. Fokus för bostadsförsörjningsprogrammet ska vara bland annat prioriteringar och inriktning för detaljplaner och kunna tillgodose behovet av olika typer av bostäder för kommuninvånare.

Från och med mars 2025 har riktlinjer för bostadsförsörjningen bytt namn till handlingsplan för bostadsförsörjningen.

Arbetet med handlingsplan för bostadsförsörjningen har prioritet ett hos kommunen och avses påbörjas under våren 2026.

NATURVÅRDSPROGRAM

Boxholms kommun antog år 2015 ett naturvårdsprogram som utgör ett viktigt kunskapsunderlag för kommunens naturvärden. I naturvårdprogrammet redovisas även kommunens mål och ambitioner gällande naturvärden. Då programmet utgör ett viktigt underlagsmaterial för översiktsplanen, och är tänkt att fungera som ett stöd för samhällsplaneringen och handläggning av ärenden, är det av vikt att dokumentet uppdateras vid behov. Arbetet med naturvårdprogrammet har prioritet tre hos kommunen.

CYKELUTBYGGNADSPLAN

Boxholms kommun saknar i dag en cykelutbyggnadsplan för arbetet med utbyggnad av cykelvägar. I planen ska kommunen redovisa befintliga cykelvägar samt intentioner med utveckling enligt ställningstaganden i översiktsplanen avseende bland annat ett sammanhållet lokalt cykelvägnät och cykelparkeringar tillsammans med prioriteringar som är kopplade till investeringsplan och genomförande. Arbetet med cykelutbyggnadsplanen har prioritet tre hos kommunen.

VATTENTJÄNSTPLAN

Sedan den 1 januari 2024 ska kommunen ha en aktuell vattentjänstplan enligt lagen om allmänna vattentjänster (2006:412). Vattentjänstplanen ska innehålla kommunens långsiktiga planering av hur behovet av allmänna vattentjänster ska tillgodoses. Boxholms kommun har i dagsläget inte upprättat någon vattentjänstplan och arbetet med den har prioritet ett hos kommunen.

RESERVVATTENTÄKT

Kommunen har idag kommunala vattenskyddsområden i Boxholm och Malexander. Det saknas dock reservvattentäkter och är något som kommunen behöver om det skulle ske något med befintliga vattentäkter, till exempel en förorening. Kommunen behöver starta en utredning om lämpliga platser, främst i Boxholm och Malexander men också andra platser som bedöms vara aktuella och

därefter besluta om att upprätta reservvattenområden. Utredning av reservvattentäkter har prioritet ett hos kommunen.

DAGVATTENPOLICY

Boxholms kommun saknar idag en dagvattenpolicy och behöver upprätta en sådan där kommunen bland annat hanterar dagvatten i ett förändrat klimat samtidigt som kommunen redovisar viljeinriktning för hur dagvatten ska hanteras i samband med förtätning och exploatering av nya bebyggelseområden. Policyn har prioritet ett hos kommunen.

AVFALLSPLAN

Boxholms kommun har under 2024 tagit fram en avfallsplan. Avfallsplanen ska enligt miljöbalken revideras minst vart fjärde år. Kommunen har ett lagstadgat ansvar att ha en aktuell avfallsplan som ska fungera som ett aktivt planinstrument med ambitioner för kommunens avfallshantering. Idag är det ett helt annat fokus på hur avfallshantering ska skötas och ett ökat fokus på cirkulär ekonomi och hur avfall ska hanteras på ett miljösäkert sätt.

KULTURMILJÖPROGRAM

Boxholms har ett kulturmiljöprogram från 2024.

KLIMAT- OCH ENERGIPLAN

För att få till ett kontinuerligt och långsiktigt arbete med energiplanering behöver energiplanen hållas aktuell genom uppföljning, utvärdering och uppdatering.

4.4 SAMORDNING

Samordning mellan kommunstyrelsen och samhällsbyggnadsnämnden är av särskild betydelse för att genomföra översiktsplanens förslag. Översiktsplanen är vägledande och arbetet leds av kommunstyrelsen mot verkställandet av översiktsplanens intentioner ansvarar samhällsbyggnadsnämnden för som hantering av bygglov, förhandsbesked och planläggning.

En tydlighet i kommunens vilja att bevara, förvalta och utveckla den byggda miljön, natur- och kulturområden samt kontinuerligt genomföra dialoger tillsammans med kommuninvånare är både viktigt och skapar goda förutsättningar för ett bra beslutsunderlag som kan underlätta i samband med beslut och genomförande. Genomförandet av översiktsplanens intentioner påverkar både mark som ägs av kommun som privata markägare. I många utvecklingsfrågor är därför ett nära samarbete med markägare, exploatörer och företag viktigt. Enskilda intressen inom kommunen kan vara med och bidra till utvecklingen av kommunen uppfylls. Hur ett sådant samarbete ska ske behöver det finnas organiserade forum exempelvis genom befintliga där kommunen idag medverkar som exempelvis företagarförening.

Vidare kommer det att krävas ett nära samarbete med angränsande kommuner samt regionala och statliga organ för att lösa flera långsiktiga frågor gemensamt. De statliga och nationella intressena företräds bland annat av Trafikverket, Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet och Havs- och vattenmyndigheten. Länsstyrelsen har här en samordnade roll i arbetet. När det gäller kollektivtrafiken är Boxholms kommun beroende av Region Östergötland och Östgötatrafik för en god kollektivtrafik i kommunen. I Boxholms kommun finns viktiga vägar som Trafikverket är ansvarig för och där översiktsplanen föreslagit åtgärder inom infrastrukturen.

Utifrån översiktsplanens utvecklingsområden kommer åtgärder och aktiviteter att kopplas till exempelvis framtagande av planer, program och underlag för att stärka och etablera olika samverkansformer och identifiera indikationer för att följa upp strategier.

Med hänsyn till nutida och framtida möjligheter och utmaningar behöver Boxholms kommun beakta kommuninvånare och näringslivets roll för att lyckas långsiktigt. Det är viktigt för kommunens arbete att dess förutsättningar bibehålls övertid. En annan viktig fråga för Boxholm som kan ge ekonomiska förutsättningar eller konsekvenser är kompetensförsörjning för både kommunens egen organisation och näringslivets behov. De bästa förutsättningarna skapas genom nära samarbete mellan skola och näringslivet.

5. KONSEKVENSER

5.1 HÅLLBARHETSBEDÖMNING

Enligt miljöbalkens 6 kapitel 3 § ska planer och program som kan antas medföra en betydande miljöpåverkan alltid miljöbedömas. Miljöbedömningen består av ett antal lagreglerade steg som bland annat omfattar behovsbedömning, avgränsning och samråd. Miljöbedömningen dokumenteras i en miljökonsekvensbeskrivning (MKB). Det första steget, behovsbedömningen, är det som avgör om en miljökonsekvensbeskrivning behöver upprättas.

En kommuntäckande översiktsplan innebär i princip alltid betydande miljöpåverkan, då den har en långsiktig strategisk påverkan på mark- och vattenanvändning och på bebyggelseutvecklingen i kommunen. Någon särskild behovsbedömning är därför inte nödvändig.

Syftet med en miljöbedömning är att integrera miljöaspekter i planering och beslutsfattande så att en hållbar utveckling främjas. De miljöeffekter som ska beskrivas är planens förväntade betydande påverkan, dels på människor, djur, växter, mark, vatten, luft, klimat, landskap och kulturmiljö, dels på hushållning med mark och vatten, och dels på annan hushållning med material, råvaror och energi. Effekterna kan vara både direkta och indirekta, positiva och negativa, tillfälliga eller bestående, kumulativa eller inte kumulativa och på kort eller lång sikt.

Det finns även krav på konsekvensbeskrivning enligt plan- och bygglagen. Denna bör innehålla samtliga hållbarhetsdimensioner, det vill säga miljömässiga, sociala och ekonomiska konsekvenser. Vad en konsekvensbeskrivning enligt plan- och bygglagen ska innehålla är inte lika uttalat som för en miljökonsekvensbeskrivning enligt miljöbalken, men en viktig utgångspunkt är preciseringarna av miljömålet god bebyggd miljö.

Boxholms kommun har valt att samordna dessa processer i en samlad hållbarhetsbedömning men med en tydligt avskild redovisning av miljökonsekvensbeskrivningen enligt miljöbalken. Syftet med hållbarhetsbedömningen är att utvärdera översiktsplanens inverkan på miljö, människors hälsa, sociala samt ekonomiska aspekter. Ambitionen är att de samlade konsekvenserna av planen får en lämplig behandling i planarbetet och tillåts påverka planens utformning.

SAMMANFATTNING AV PLANFÖRSLAGET

Utgångspunkten för framtagandet av översiktsplanen har varit att ta höjd för 6 500 invånare och att beskriva kommunens förhållande till två regioner, Östergötlands- och Jönköpingsregionen.

Förslaget till översiktsplanen redovisar en långsiktig strategi för hur Boxholms kommun ska växa och bli 6 500 invånare, vilket innebär byggnation av cirka 360 (baserat på 2,8 personer per hushåll) nya bostäder beroende på boendeform och hushållstyp och motsvarande utveckling av verksamhetsområden, infrastruktur, kommunikationer och service.

Översiktsplanen är uppdelad i en strategisk del så kallad *Vision & strategi* som beskriver viktiga principer och ställningstaganden för kommunens framtida utveckling, en utvecklingsdel så kallad *Markanvändning* som tematiskt beskriver mark- och vattenanvändning och förutsättningar i områden som är särskilt berörda. I Översiktsplanen ingår också en hänsynsdel så kallad *Hänsyn & riksintressen* som redovisar intressen, anspråk och förhållanden som särskilt måste beaktas i planeringen. Även bevarande och hållbar utveckling av kommunens natur och kulturmiljöer lyfts i översiktsplanen som viktiga för kommunens utveckling.

KOMMUNENS ÖVERGRIPANDE STRATEGI FÖR UTVECKLING

För att uppnå kommunens önskade utveckling har tre övergripande strategier för utveckling tagits fram som är viktiga att jobba utefter. Dessa strategier är genomgående i hela översiktsplanen men kan även tillämpas inom andra delar i kommunen som inte har en direkt koppling till mark- och vattenanvändningen.

EN TRYGG KOMMUN ATT VÄXA OCH VERKA I

I Boxholm värnar man den redan befintliga bebyggelsen, infrastrukturen, näringsliv, service och verksamheter vilket skapar en stolthet som både är idag och som ger förutsättningar för att bli en trygg kommun att både växa och verka i.

VI SKAPAR FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR LIVSLÅNGT LÄRANDE

I Boxholm är livslångt lärande det som skapar en attraktiv kommun för invånare och brukare av platser. Kunskap och medvetenhet är en förutsättning för att aktivt kunna arbeta med samhällsplanering så att inga oönskade konsekvenser uppstår. I samhällsplaneringen föreligger ett stort ansvar och påverkansmöjligheter att bidra till att kommunen utvecklas på ett långsiktigt hållbart sätt. Vårt mål är att kommande generationer ska få minst lika goda förutsättningar som vi har idag.

ETT HÅLLBART SAMHÄLLE FÖR ALLA

Genom att ta vara på det vi har, arvet i den befintliga miljön och samhällsstrukturer, utvecklar Boxholm en kommun där människor vill bygga, bo och leva.

BEBYGGELSE OCH SERVICEUTVECKLING

Översiktsplanen har en övergripande strategi att stärka befintliga bebyggelse- och servicenoder. Utpekade utvecklingsområden är främst koncentrerade till dessa noder som är Boxholm, Strålsnäs, Malexander och Boxholms pärlband med Blåvik som största enskilda pärla.

UTVECKLINGSOMRÅDEN BOSTÄDER

Översiktsplanen har ett särskilt fokus på bostadsutveckling i tätorterna Boxholm, Strålsnäs och Malexander. Boxholm föreslås växa med nya områden med karaktären av trädgårdsstaden. Strålsnäs med nya områden kring bland annat skola och i Malexander i norra delen är fler bostäder en viktig del i att stärka servicen och öka attraktiviteten.

Utpekade områden för landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS-områden) ger landsbygden möjlighet att växa i Boxholms pärlband som sträcker sig från noderna Blåvik till Malexander.

Kommunen är positiv till utveckling av boendemiljöer på landsbygderna som tar hänsyn till platsens förutsättningar.

Principer för eventuell byggnation på jordbruksmark har tagits fram.

UTVECKLINGSOMRÅDEN FÖR NÄRINGSLIV OCH VERKSAMHETER

Utvecklingsområden för större verksamhetsområden finns förslagna i Boxholm.

Offentlig service, handel och kommersiell service ska koncentreras till utpekade servicenoder: Boxholm, Strålsnäs och Malexander. Kommen ser möjligheter till utveckling även i Blåvik.

Utvecklingsområde Boxholm centrum ska ha särskilt fokus för att öka tryggheten och kopplingen till järnvägsområdet.

Kommunen har en stor andel som arbetar inom turism- och besöksnäringen samt inom de areella näringarna som är viktiga framtidsbranscher för Boxholms kommun.

TURISM OCH BESÖKSNÄRING

Kommunen präglas av en stark och positiv företagaranda inom besöksnäringen och här märks det goda samarbetet av med aktörer i näringen, ideella krafter och föreningar. Näringen har en stor betydelse för Boxholms kommun. Turismen ger ett ökat underlag för kommersiell service, nya arbetstillfällen inom besöksnäringen och ett välkommet komplement till andra näringar.

- Skapa en långsiktigt hållbar utveckling av turism och besöksnäringen.
- Kommunen ska ha uppdaterade strategiska dokument för besöksnäringen.
- Ta tillvara, utveckla och marknadsför miljöer och områden samt egenskaper och värden särskilt betydelsefulla för turismen.
- Utveckla turismen kring Boxholms pärlband.

KULTUR, SPORT OCH FRITID

Ett rikt kultur- och fritidsutbud bidrar till att skapa ett attraktivt samhälle som människor vill bo och leva i. Delaktighet i kultur- och fritidsaktiviteter bidrar även till att skapa sammanhang och samhörighet, verkar inkluderande genom möten över generationsgränser och bidrar till integration mellan olika samhällsgrupper. Kultur- och fritidsaktiviteter är också en viktig del för människors livskvalitet och främjar folkhälsan.

- Boxholms kommun ska fortsätta stödja ideella kultur- och fritidsföreningar.
- För att samhällets resurser ska kunna nyttjas så effektivt som möjligt är det nödvändigt att skapa förutsättningar för samnyttjande av lokaler, till exempel idrottshallar och samlingslokaler.

GRÖNSTRUKTUR, NATUR OCH VATTEN

Boxholms kommun har en varierad och artrik natur med höga värden som bidrar till den biologiska mångfalden. Grönområden fyller både ekologiska, sociala och kulturella funktioner. Parker, stränder och naturområden utgör en viktig del av det offentliga rummet där många tillbringar en stor del av sin fritid. Gröna miljöer bidrar även med ett flertal ekosystemtjänster. All grönska i tätorterna skapar ett bättre lokalklimat och en tåligare bebyggelse genom att de renar luften från luftföroreningar, utjämnar temperatursvängningar och ger skugga varma sommardagar, renar dagvatten samt dämpar vattenflöden vid kraftiga regn.

I kommunens aktuella naturvårdsprogram beskrivs vilka strategier och åtgärder som behöver satsas på och genomföras för att långsiktigt stärka och utveckla våra naturvärden.

Kommunen har ett aktuellt naturvårdsprogram och verkar för att genomföra de strategier och åtgärder som återfinns i programmet.

Boxholm ska arbeta för att utveckla befintliga grönområden i tätorterna med olika karaktärer som erbjuder variation av aktivitets- och rekreationsvärden.

Vid utveckling av grönområden eller mötesplatser bör behovet av ekosystemtjänster beaktas.

TRANSPORTSYSTEM

Boxholm tillhör en av länets minsta kommuner och det är därför viktigt med goda kommunikationer till och från kommunen för att nå större tätorter där kompletterande service och utbud finns (arbetsplatser, handel, aktiviteter med mera.). Transporter och dess infrastruktur har stor inverkan på utvecklingen av ett hållbart samhälle. Person- och godstransporter ska ske på ett miljövänligt sätt, för att minska utsläppen av växthusgaser. Detta ställer krav på utformning på orter som behöver planeras och byggas tätare och säkrare för att underlätta för de som tar sig fram till fots, med cykel eller kollektivt resande. Översiktsplanen föreslår ingen större övergripande förändring av vägnätet i kommunen. Befintligt vägnät, med vissa mindre kompletteringar eller förbättringar främst för cykelvägnätet ska klara av föreslagen expansion. Vägar till och från nya bostadsområden eller verksamhetsområden ska kopplas på det befintliga vägnätet.

I Boxholms kommun ska det vara attraktivt att resa hållbart.

Kommunen ska arbeta med påverkansinsatser för att få fler att välja de hållbara färdsätten gång, cykel och kollektivtrafik.

I ett regionalt perspektiv är kommunikationer viktigast till Östergötlands län (Mjölby, Väderstad, Linköping och Motala) men också mycket viktiga till Jönköpings län (Tranås, Gränna och Jönköping).

Utpekade strategiska noder för resandebyten ska vara en attraktiv miljö och lättillgänglig för gång, cykel och bil.

Gångtrafiknätet i orterna är säkra, trygga och har god framkomlighet.

Cykeltrafiken är det trafikslag som ska öka mest för de kortare resorna inom Boxholms kommun.

I Boxholms kommun ska det finnas en kollektivtrafik som är, utifrån förutsättningarna, effektiv och smart.

Vägtrafiknätet ska vara utformat för trafiksäkerhet, minskad omgivningspåverkan och framkomlighet.

FOSSILFRI ENERGI OCH VINDKRAFT – FOSSILFRI ENERGI

- Kommunen ska fortsatt investera i energieffektivisering, till exempel att byta ut belysningsarmaturer och installera solceller.
- Kommunen ser positivt på mer fossilfri energiproduktion så som vindkraft och solenergi.

HÄNSYN OCH RIKSINTRESSEN

Utöver markanvändning och utvecklingsområden redovisas även hänsynsområden och skyddade områden. Detta är en del som ska tas hänsyn till vid föreslagen markanvändning och kan i vissa fall påverkas av de förändringar som översiktsplanen föreslår. I områdesbeskrivningarna framgår i förekommande fall vilken hänsyn och vilka avvägningar som gjorts i samband med översiktsplanens ställningstaganden.

GENOMFÖRANDE

Översiktsplanen har identifierat behov av fortsatt arbete med översiktlig planering för att kommunen aktivt ska uppnå önskad utveckling.

I genomförandeplanen beskrivs också de strategiska dokument som ska vara aktuella och kompletterar översiktsplanen med åtgärder och prioriteringar.

- Översättning av de globala Agenda 2030 målen till ett lokalt sammanhang genom Glokala Sverige
- Risk- och sårbarhetsanalys (RSA) och handlingsprogram för trygghet och säkerhet
- Vattentjänstplan
- Dagvattenpolicy
- Handlingsplan för bostadsförsörjningen med mål och insatser
- Avfallsplan
- Naturvårdsprogram
- Cykelutbyggnadsplan med investeringsplan och genomförande
- Klimat- och energiplan

AVGRÄNSNING

Konsekvenserna av översiktsplanen behandlas och analyseras utifrån de ställningstaganden och de inriktningar som anges i planförslaget. Planens inriktningar och ställningstagande bedöms ur ett hållbarhetsperspektiv för att analysera dess konsekvenser i det ekologiska, sociala respektive ekonomiska perspektivet. Konsekvenserna behandlas på övergripande nivå eftersom en

översiktsplan sätter upp riktlinjer för den framtida samhällsutvecklingen och endast ger förutsättningar för exploatering. Prövning av enskilda verksamheter som kan vara miljöstörande prövas i särskild ordning enligt miljöbalken. Utformning och lokalisering av byggnader och andra element hanteras vanligen i detaljplanering och bygglovsprövning.

Nedan presenteras de faktorer och aspekter inom de olika dimensionerna som inkluderas i denna hållbarhetsbedömning.

TIDSMÄSSIG AVGRÄNSNING

Översiktsplanen tar höjd för 6 500 invånare och hanterar en utveckling av mark och vattenområden för att klara denna samhällsutveckling. Översiktsplanen ska dock aktualitetsprövas minst en gång varje mandatperiod (vart fjärde år). Hållbarhetsbedömningen följer planförslagets avgränsning.

GEOGRAFISK AVGRÄNSNING

Planområdet följer av naturliga skäl Boxholms kommuns gräns även om vissa frågor är av sådan karaktär att de kan behöva beaktas utifrån eller utanför den egna kommungränsen.

5.2 NOLLALTERNATIVET

Nollalternativet utgörs av kommunens sannolika utveckling om förslaget till ny översiktsplan inte genomförs. Nollalternativet utgörs således av översiktsplanen som antogs 2012.

I huvudsak skiljer sig nollalternativet från det nya planförslaget inom följande områden:

1. Det nya planförslaget har integrerat det regionala perspektivet i översiktsplanen med strukturbilder och utvecklingsfokus i bebyggelse- och servicenoder. Något som nollalternativet saknar.
2. Utvecklingsområden i det nya planförslaget är mindre i omfattning än nollalternativet. Det nya planförslaget har tydligare angett prioriterade områden kopplade till en strategisk önskvärd och realistisk utveckling till 6500 invånare.
3. I nollalternativet föreslås mindre jordbruksmark tas i anspråk än i det nya planförslaget.
4. Nollalternativet saknar tydlig redovisning av LIS-områden (landsbygdsutveckling i strandnära läge) som i det nya planförslaget redovisas som en viktig utvecklingsmöjlighet för Boxholms kommun.
5. Det nya planförslaget innehåller ett bredare perspektiv än nollalternativet utifrån gällande lagstiftning och kunskapsläge med bland annat jämställdhetsperspektiv, klimatförändringar, hänsyn till riksintressen och nya regionala och nationella mål.

KONSEKVENSER AV NOLLALTERNATIVET

Då skillnaderna i vissa avseenden är svåra att urskilja mellan planförslaget och nollalternativet görs i huvudsak en bedömning av de områden där denna framträder tydligast. Nollalternativet har ett större utpekande av utvecklingsområden med en markberedskap som är väl tilltagen utan någon prioritering och strategiskt synsätt. Detta skulle innebära svårigheter att planera och ha beredskap vad gäller infrastruktur, skolor och service. Detta skulle kunna innebära att ianspråktagandet av ny mark inte blir lika resurseffektiv.

De största skillnaderna i konsekvenser mellan planförslaget och nollalternativet bedöms vara:

MARKANVÄNDNING

Nollalternativet saknar den strategiska utvecklingen med ett markhushållningsperspektiv där en bebyggelseutveckling uppnås genom att stärka

bebyggelse- och servicenoder. Nollalternativet saknar också viljeinriktning och tydlig hänsyn för natur och kulturmiljöer för enstaka bebyggelse utanför tätorter. Konsekvenser av nollalternativet är således sämre markhushållning med risker för att mer värdefull jordbruks- och naturmark tas i anspråk med resultat av förlorade ekosystemtjänster.

KLIMATPÅVERKAN – RESOR OCH TRANSPORTER

Nollalternativet stärker inte förutsättningar för hållbart resande och minskande transporter och medför en ökad negativ klimatpåverkan av främst persontransporter.

NATUR, KULTURMILJÖ, REKREATION OCH FRILUFTSLIV

En generell skillnad i konsekvenser mellan nollalternativet och planförslaget är att nollalternativet saknar helhetstänket i bevarandet och utvecklingen av de värden som finns. Planförslaget lyfter de positiva värdena och möjlighet av landskapet som viktigt i kommunens utveckling och en tydlig viljeinriktning för att bevara dessa från bland annat större fragmenterande ingrepp som vindkraftsetableringar och gruvverksamhet vid Norra kärr. Konsekvensen av att nollalternativet inte ger detta helhetstänk är en möjlig negativ påverkan på viktiga helhetsmiljöer för natur, kultur, rekreation och friluftsliv.

RELEVANTA MÅL OCH MILJÖKVALITETSNORMER

Nollalternativet saknar hänsyn till miljömål och miljökvalitetsnormer som beslutats om efter år 2012. Nollalternativet saknar beaktande och måluppfyllelse eller plan för åtgärder/framtagandet av program för att uppnå en önskad hållbar samhällsutveckling med hänsyn till vattenkvalitet, klimatpåverkan, energi och ekosystemtjänster.

5.3 HÅLLBARHETSASPEKTER ATT KONSEKVENSBESKRIVA

MILJÖASPEKTER

- Kulturmiljö (kulturmiljöinventering, riksintresse för kulturmiljö)
- Rekreation och friluftsliv (Grönstruktur, Sommen)
- Naturmiljö (Skyddad natur, förutsättningar för biologisk mångfald)
- Vatten (Vatten och avlopp, Sommen och miljökvalitetsnormer för vatten)
- Markanspråk (Jordbruksmark, Strandskydd, Landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS)
- Klimat och energi (Klimatpåverkan, Vindkraft)
- Trafik och infrastruktur (Kollektivtrafik, arbetspendling)
- Miljö, hälsa och säkerhet (farligt gods utmed riksväg 32 och järnvägen, förorenade områden, skyfall och värmeböljor)

SOCIALA ASPEKTER

- Tillgänglighet
- Bostadsförsörjning
- Barnperspektiv
- Folkhälsa
- Jämställdhet, jämlikhet & integration
- Arbete
- Rekreationsmiljöer
- Störningar & risker

EKONOMISKA ASPEKTER

- Folkhälsa
- Investeringar i allmänna intressen
- Marköverlåtelser
- Demografi i balans
- Resurseffektivitet
- Investeringar i utredningar och planarbete

5.4 MILJÖMÄSSIGA KONSEKVENSER

En översiktsplan bedöms enligt miljöbalken alltid innebära en betydande miljöpåverkan vilket medför att en miljökonsekvensbeskrivning ska upprättas. I miljökonsekvensbeskrivningen bedöms de viktigaste miljöaspekterna i enlighet med miljöbalkens bestämmelser.

En sammanfattning av planförslaget finns i 5.1 Hållbarhetsbedömning.

Bedömningen av miljökonsekvenser har genomförts med utgångspunkt från redovisade värden, relevanta miljömål, riktvärden och miljökvalitetsnormer. De direkta konsekvenserna av en översiktsplan är svåra att bedöma och många olika faktorer kan påverka bedömningarna. Bedömningarna i denna miljökonsekvens-beskrivning sammanfattas utifrån om planen medför möjlighet till positiva konsekvenser eller innebär risk för negativa konsekvenser. I de fall då ställningstaganden i planförslaget medför tydliga konsekvenser bedöms de som positiva eller negativa. Om planernas genomförande inte innebär någon signifikant effekt på miljöaspekten bedöms konsekvensen som neutral.

ÖVERGRIPANDE MILJÖBEDÖMNING

I denna översiktsplan görs nedan en övergripande beskrivning av miljöfrågor och bedömningar. En mer detaljerad och ingående redovisning av miljöfrågor och bedömningar görs i dokumentet ”Strategisk miljöbedömning”, som utgör ett separat dokument tillhörande översiktsplanen. Den strategiska miljödömningen är lämplig att använda som fortsatt planeringsunderlag.

Den nya översiktsplanen för Boxholms kommun (ÖP2040) omfattar hela kommunen. Kommunens nuvarande översiktsplan är antagen i september 2012.

Boxholms kommuns nya översiktsplan visar på en inriktning på lång sikt med utblick mot år 2040. I översiktsplanen redovisas hur mark- och vattenområden bör användas i framtiden och hur den byggda miljön ska förvaltas och utvecklas. Inriktningen i ÖP2040 för det framtida byggandet är att nybyggnation främst ska ske i anslutning till befintlig bebyggelse i tätorterna, samt längs sjön Sommen i det så kallade ”Boxholms pärlband”.

Jämfört med nollalternativet strävar planförslaget efter en mer hållbar utbyggnad och har fler riktlinjer för anpassningar till miljön. Denna miljökonsekvens-beskrivning (MKB) redovisar en bedömning av den påverkan på miljön som planens genomförande kan antas få. I tabellen nedan framgår de risker och potentiella möjligheter med en utbyggnad enligt planförslaget ÖP2040 som har identifierats. I tabellen illustreras bredden i bedömningarna genom de färglagda

rutorna, där huvudsakliga bedömningar är markerade med svart ram. En intressant fråga för kommunen att ställa sig kan vara om åtgärder kan vidtas för att ”förflytta bedömningarna åt höger” i tabellen nedan, mot ännu mer positiva konsekvenser. För varje miljöaspekt föreslås åtgärder i syfte att minska risken för negativa konsekvenser av genomförandet av ÖP2040 samt för att öka möjligheten till positiva konsekvenser. Om flera av dessa åtgärdsförslag genomförs och inarbetas i planen finns möjlighet till mer positiva konsekvenser än vad som framgår av tabellen nedan. En övergripande synpunkt är att det finns många bra intentioner och riktlinjer i ÖP2040 som dock i flera fall skulle kunna bli tydligare och även sammanfattas då det finns vissa upprepningar.

Miljöaspekter	Konsekvenser av planförslaget – ÖP2040				
Bedömning av konsekvens	Förväntade negativa	Risk för negativa	Obetydliga/ neutrala	Möjlighet till positiva	Förväntade positiva
Människors hälsa och säkerhet • Olyckor och transporter med farligt gods • Buller • Luftkvalitet • Strålning • Förorenade områden		0			
Vattenkvalitet • Ytvatten • Grundvatten • Dricksvatten • Avlopps- och dagvatten		0			
Klimatanpassning • Ras, skred och erosion • Översvämning • Torka och värme		0			
Naturmiljö och biologisk mångfald		0			
Friluftsliv och rekreation		0			
Kulturmiljö		0			
Naturresurser		0			
Klimatpåverkan		0			

Figur 46. Tabell från Strategisk miljöbedömning för Boxholms översiktsplan – ÖP2040

AVGRÄNSNING

Konsekvenserna av översiktsplanen behandlas och analyseras utifrån de ställningstaganden och de inriktningar som anges i planförslaget. Planens inriktningar och ställningstagande bedöms ur ett hållbarhetsperspektiv för att analysera dess konsekvenser i det ekologiska, sociala respektive ekonomiska perspektivet. Konsekvenserna behandlas på övergripande nivå eftersom en översiktsplan sätter upp riktlinjer för den framtida samhällsutvecklingen och endast

ger förutsättningar för exploatering. Prövning av enskilda verksamheter som kan vara miljöstörande prövas i särskild ordning enligt miljöbalken. Utformning och lokalisering av byggnader och andra element hanteras vanligen i detaljplanering och bygglovsprövning.

Nedan presenteras de faktorer och aspekter inom de olika dimensionerna som inkluderas i denna hållbarhetsbedömning.

TIDSMÄSSIG AVGRÄNSNING

Översiktsplanens tar höjd för 6 500 invånare och hanterar en utveckling av mark- och vattenområden för att klara denna samhällsutveckling. Översiktsplanen ska dock aktualitetsprövas minst en gång varje mandatperiod (vart fjärde år). Hållbarhetsbedömningen följer planförslagets avgränsning.

GEOGRAFISK AVGRÄNSNING

Planområdet följer av naturliga skäl kommunens gräns även om vissa frågor är av sådan karaktär att de kan behöva beaktas utifrån eller utanför den egna kommungränsen.

NOLLALTERNATIVET

Nollalternativet utgörs av kommunens sannolika utveckling om förslaget till ny översiktsplan inte genomförs.

I huvudsak skiljer sig nollalternativet från det nya planförslaget inom följande områden:

Nollalternativet saknar tidig medborgarförankring och genomförandeperspektiv för att fungera som det strategiska visionsdokument för kommunens utveckling och bevarande av mark- och vattenområden så som det nya planförslaget är utformat.

Det nya planförslaget har integrerat det regionala perspektivet i översiktsplanen med strukturbilder och utvecklingsfokus i bebyggelse- och servicenoder. Något som nollalternativet saknar.

Utvecklingsområden i det nya planförslaget är mindre i omfattning än nollalternativet. Det nya planförslaget har tydligare angett prioriterade områden kopplade till en strategisk önskvärd och realistisk utveckling till 6 500 invånare.

I det nya planförslaget föreslås mer jordbruksmark tas i anspråk än i nollalternativet. Detta beror främst på områdena i Rinna. Nollalternativet saknar tydlig redovisning av LIS-områden (landsbygdsutveckling i strandnära läge) som i det nya planförslaget redovisas som en viktig utvecklingsmöjlighet för Boxholms kommun.

Det nya planförslaget innehåller ett bredare perspektiv än nollalternativet utifrån gällande lagstiftning och kunskapsläge med bland annat jämställdhetsperspektiv, klimatförändringar, hänsyn till riksintressen och nya regionala och nationella mål.

KONSEKVENSER AV NOLLALTERNATIVET

Då skillnaderna i vissa avseenden är svåra att urskilja mellan planförslaget och nollalternativet görs i huvudsak en bedömning av de områden där denna framträder tydligast. Nollalternativet har ett större utpekande av utvecklingsområden med en markberedskap som är väl tilltagen utan någon prioritering och strategiskt synsätt. Detta skulle innebära svårigheter att planera och ha beredskap vad gäller infrastruktur, skolor och service. Detta skulle kunna innebära att ianspråktagandet av ny mark inte blir lika resurseffektiv.

De största skillnaderna i konsekvenser mellan planförslaget och nollalternativet bedöms vara:

MARKANSPRÅK

Nollalternativet saknar det strategiska utvecklingstänket med ett markhushållnings-perspektiv och bebyggelseutveckling genom att stärka bebyggelse- och servicenoder. Nollalternativet saknar också viljeinriktning och tydlig hänsyn för natur och kulturmiljöer för enstaka bebyggelse utanför tätorter. Konsekvenser av nollalternativet är således sämre markhushållning med risker för att mer värdefull jordbruks- och naturmark tas i anspråk med resultat av förlorade ekosystemtjänster.

TRAFIK OCH TRANSPORTER

Nollalternativet stärker inte förutsättningar för hållbart resande och minskande transporter och medför en ökad negativ klimatpåverkan av främst koldioxidutsläpp av persontransporter.

NATUR, KULTURMILJÖ, REKREATION OCH FRILUFTSLIV

En generell skillnad i konsekvenser mellan nollalternativet och planförslaget är att nollalternativet saknar helhetstänket i bevarandet och utvecklingen av de värden som finns. Planförslaget lyfter de positiva värdena och möjlighet av landskapet som viktigt i kommunens utveckling och en tydlig viljeinriktning för att bevara dessa. Konsekvensen av att nollalternativet inte ger detta helhetstänk är en möjlig negativ påverkan på viktiga helhetsmiljöer för natur, kultur, rekreation och friluftsliv.

RELEVANTA MÅL OCH MILJÖKVALITETSNORMER

Nollalternativet saknar hänsyn till miljömål och miljökvalitetsnormer som beslutats om efter år 2012. Nollalternativet saknar beaktande och måluppfyllelse eller plan för åtgärder/framtagandet av program för att uppnå en önskad hållbar samhällsutveckling med hänsyn till vattenkvalitet, klimatpåverkan, energi och ekosystemtjänster.

BEDÖMNINGSGRUNDER

Nedan presenteras de bedömningsgrunder som använts vid bedömningarna av konsekvenser.

NATIONELLA MILJÖMÅLEN

För översiktsplanen har följande miljömål identifierats som relevanta (miljömål i parenteser anses inte har någon direkt påverkan). Särskilt relevant är mål generationsmålet och mål nr 15 – God bebyggd miljö

G – Generationsmålet

1. Begränsad klimatpåverkan

2. Frisk luft

3. (Bara naturlig försurning)

4. Giftfri miljö

5. (Skyddande ozonskikt)

6. (Säker strålmiljö)

7. Ingen övergödning

8. Levande sjöar och vattendrag

9. Grundvatten av god kvalitet

10. (Hav i balans samt levande kust och skärgård)

11. Myllrande våtmarker

12. Levande skogar

13. Ett rikt odlingslandskap

14. (Storslagen fjällmiljö)

15. God bebyggd miljö

16. Ett rikt växt- och djurliv

MILJÖKVALITETSNORMER

Vatten

Luft

HÄNSYN OCH RIKSINTRESSEN I ÖVERSIKTSPLANEN

3.1 Riksintressen

3.2 Landskapskaraktärer

3.3 Natur och vatten

3.4 Friluftsliv

3.5 Strandskydd

3.6 Kulturmiljö

3.7 Lågexploaterade områden

3.8 Täktverksamhet

3.9 Teknisk försörjning och samhällsviktiga funktioner

3.10 Transportsystem

3.11 Totalförsvarets intressen

3.12 Miljö, hälsa, trygghet och säkerhet

3.13 Klimatförändringar – Påverkan på bebyggd miljön

3.14 Mellankommunala frågor

RELEVANTA MILJÖASPEKTER

Miljöaspekter som identifierats som relevanta att konsekvensbedöma på en översiktlig nivå. Dessa har tagits fram i dialog med Länsstyrelsen i Östergötland.

- Människors hälsa och säkerhet (Markföroreningar, transporter med farligt gods, riksintresse väg, buller.**)**
- Vattenkvalitet och vattenmiljö **(**Förorenade områden som kan påverka, miljökvalitetsnormer för yt- och grundvatten, vattenskyddsområden.**)**
- Klimatanpassning (Översvämningsrisk, risk för skyfall, sättningar/instabil mark.)
- Naturmiljö och biologisk mångfald (Natura 2000-områden och andra skyddade områden, riksintresse, grön infrastruktur, artskydd. Planer för naturvård. Betydande miljöpåverkan som har med ekosystemtjänster att göra tas upp under relevant rubrik i miljökonsekvensbeskrivningen.)
- Friluftsliv och rekreation (Riksintresse, leder och anordningar.)
- Kulturmiljö (Riksintresse, fornlämningar, kulturhistoriska strukturer, odlingslandskapet, bebyggelse.)
- Naturresurser (Jord- och skogsbruk, återbruk.)
- Klimatpåverkan (Transporter, mobilitet, avsätta platser för produktion av fossilfri energi.)

KULTURMILJÖ

I Boxholms kommun finns en mångfald av kulturmiljöer som speglar kommunens historia och utveckling. Bland annat riksintressen för kulturmiljövården samt regionalt utpekade områden i översiktsplanen. Kommunen har också tagit fram ett

kulturmiljöprogram som ska användas vid all handläggning av detaljplaner, bygglov och kommunal fastighetsförvaltning. Översiktsplanen har tagit hänsyn till utpekade och kända kulturhistoriska värden och hänsyn ska tas till dessa i samband med genomförandet av översiktsplanen.

För utvecklingsområden som kan beröra kulturmiljöer av riksintresse eller regionalt värde är detta noterat för respektive utvecklingsområde under rubrik ”Hänsyn” i översiktsplanens markanvändningskartor.

Konsekvenser

Kulturmiljöer och kulturhistoriska värden beskrivs i kapitlet Hänsyn och riksintressen på ett samlat sätt i översiktsplanen med viljeinriktningar för att underlätta att hänsyn tas i efterföljande plan- och lovgivning.

I planen står att kulturhistoriska värden i bebyggelsen och landskapet ska tillvaratas när orterna, landsbygden och de mindre tätorterna utvecklas.

Planförslaget föreslår inte några större områden för bebyggelseutveckling utanför befintliga tätorter förutom Boxholms pärlband.

Kommunen är positiv till kompletterande bebyggelse på landsbygden.

En utvecklad samverkan med Länsstyrelsen i Östergötland gällande arkeologi och fornlämningar föreslås i översiktsplanen för att öka kunskapen och möjligheterna att mer förutsägbart kunna beakta dessa värden i detaljplanerings- och bygglovsprocesserna.

Byggnadsinventeringen kommer utgöra underlag vid detaljplanering eller bygglovsgivning både i tätorterna, i småorterna och på landsbygden. Riksintresset bedöms inte påverkas negativt av planförslaget.

Om inte översiktsplanen genomförs

Risker finns att regionala och lokala kulturmiljöer förvanskas då eftersom översiktsplanen från 2012 inte beaktar dessa på ett samlat sätt.

Åtgärder för att undvika negativ påverkan

Vid utpekade utvecklingsområden som ligger inom kulturmiljöområden krävs detaljplaneläggning för att en anpassad och hänsynsfull exploatering kan ske. En utvecklad samverkan med länsstyrelsen skapar bättre förutsättningar för att bevara kulturmiljöer.

Samlad bedömning
Översiktsplanen lyfter vikten av sina kulturhistoriska värden i kommunen som är viktiga att bevara parallellt med en föreslagen utveckling av kommunen. Konsekvenserna bedöms neutrala.

REKREATION OCH FRILUFTSLIV
Viktiga områden och målpunkter för rekreation och friluftsliv pekas ut och synliggörs. Detta gäller både kommunala och mellankommunala områden samt tätortsnära rekreations- och friluftsområden. Inom dessa områden ska intresset och markanvändningen för friluftslivet prioriteras framför annan markanvändning.

Friluftsområden och målpunkter utvecklas och länkas samman genom cykel- och vandringsleder för att öka tillgängligheten samt för att bilda sammanhängande frilufts- och rekreationsstråk. En utveckling av vandringsleder föreslås och att utreda möjligheterna att koppla ihop dessa med nya leder för att öka möjligheterna att uppleva naturen.

Flera av de utpekade målpunkterna ligger utmed Sommen och dessa har potential att utvecklas för frilutsändamål samt öka tillgängligheten till Sommen.

För de utpekade friluftsområdena som går över kommungränserna är det viktigt att kommunerna samarbetar vad det gäller underhåll och utveckling.

Konsekvenser
Planförslaget pekar ut viktiga områden och målpunkter för rekreation och friluftsliv, både sådana som används för detta ändamål idag och sådana som är lämpliga att utveckla i framtiden. Genom att peka ut viktiga områden säkerställs en långsiktig tillgång till rekreationsområden på kommunal och mellankommunal nivå samt i anslutning till tätorterna. Detta bedöms medföra stora positiva konsekvenser.

Planförslaget föreslår även att målpunkter och friluftsområden utvecklas och knyts samman genom cykel- och vandringsleder. Genom att utveckla utpekade målpunkter möjliggörs en utveckling av turismnäringen, vilket kan skapa arbetstillfällen och gynna befintlig handel och restauranger. En sammanlänkning av friluftsområden och målpunkter bidrar till en ökad tillgänglighet vilken bidrar till att fler människor kan ta del av områdena. Detta leder i sin tur till fler naturupplevelser och bidrar till en ökad folkhälsa vilket medför stora positiva konsekvenser.

En utveckling av Boxholms pärlband genom samverkan och samarbete med aktörer i och kring besöksnäring för att hitta en gemensam målbild och driva en hållbar utveckling är viktigt för rekreations- och friluftsmöjligheterna för kommuninvånarna men även från övriga regioner och besökare.

Utveckling av sammanhållna rekreations och friluftsområden riskerar att inte genomföras på ett målinriktat sätt.

Samlad bedömning

Sammantaget bedöms möjlighet finnas till övervägande positiva konsekvenser genom att viktiga rekreations- och friluftsområden pekas ut och utvecklas.

NATURMILJÖ

Boxholms kommun har en varierad och artrik natur med höga värden som bidrar till den biologiska mångfalden. Kommunen ska arbeta för att bevara och stärka utpekade natur- och vattenområden. Vid utveckling av grönområden eller mötesplatser bör behovet av ekosystemtjänster beaktas.

Konsekvenser

Planförslaget redogör vilka formellt skyddsvärda områden och övriga områden med kända naturvärden som finns inom planområdet.

Vid utpekande av områden för bostadsutveckling och verksamheter har områden med kända naturvärden så som naturreservat, Natura 2000-områden, tätortsortsnära skog undantagits från exploatering. Huvuddelen av utpekade områden för bostads- och verksamhetsutveckling är i anslutning till tätorterna eller bebyggelsenoderna på redan planlagd mark för ändamålet.

Kommunen ska verka för att genomföra de strategier och åtgärder som återfinns i kommunens Naturvårdsprogram.

Planförslaget möjliggör dock viss utveckling av bostäder inom ett vidsträckt område som är utpekat som riksintresse för naturvården – Boxholms pärlband vid Sommen. Utveckling föreslås endast i anslutning till mark som redan är ianspråktagen/planerad eller är jordbruksmark.

Boxholms kommun strävar efter en låg andel exploatering av jordbruksmark.

Om inte översiktsplanen genomförs

Planförslaget innebär bevarandet och utvecklingen av de värden som finns. Avsaknad av planförslagets helhetstänk skulle kunna ge en möjlig negativ påverkan på viktiga helhetsmiljöer för naturmiljöer.

Åtgärder för att undvika negativ påverkan

När detaljplaner tas fram ska hänsyn tas till befintlig grönstruktur och möjligheter att förstärka kopplingar och kvaliteter ska lyftas fram.

Vid exploateringar ska hänsyn tas till områdets värden samt koppling till andra områden. Bedömning görs i varje enskilt fall.

Samlad bedömning

Sammantaget bedöms påverkan på naturmiljö vara neutral eller endast ge små negativa konsekvenser. Föreslagna utvecklingsområden i känsliga områden kan genomföras genom att beakta värdena i kommande detaljplaneläggning.

VATTEN

Dagvatten ska omhändertas där det är lokalt och vid behov renas innan det når recipient. En dagvattenpolicy ska tas fram med riktlinjer för dagvattenhanteringen inom kommunen.

Ny bebyggelse planeras främst tillkomma inom områden som är anslutna till det kommunala va-nätet eller där det finns förutsättningar att göra detta. Kommunen ska ha ett vatten- och avloppssystem med kapacitet att hantera kommande utveckling och förväntad befolkningsökning.

Kommunen ska verka för att enskilda avloppsanläggningar med brister förbättras så att dagens reningskrav uppfylls.

Kommunen ska upprätta en vattentjänstplan som hålls aktuell och revideras vid behov.

Kommunens grundvattenresurser ska skyddas. Kommunen ska arbeta för att bevara och stärka utpekade natur och vattenområden samt kopplingar mellan dessa. Exploatering inom strukturen kan ske, hänsyn ska då tas till områdets värde samt koppling till andra områden. Bedömning görs i varje enskilt fall.

Konsekvenser

Planförslaget föreslår bebyggelse av områden som idag är oexploaterade och som i huvudsak används som jordbruksmark. Tillkommande bebyggelse och infrastruktur kommer att skapa hårdgjorda ytor som gator/vägar, parkeringar och takytor. Nederbörd som rinner av från dessa ytor kallas dagvatten. Fler hårdgjorda ytor innebär att den totala mängden dagvatten i kommunen i framtiden kommer att öka och att dagvattnet kan föra med sig de eventuella föroreningar som finns på ytan som vattnet rinner över. Vid nederbörd ger hårdgjorda ytor en snabb avrinning som kan orsaka översvämningar i och i anslutning till recipienterna vilket kan leda till märkbara negativa konsekvenser.

När naturmark hårdgörs försvinner viktiga ekosystemtjänster som vattenrening och vattenreglering. De naturliga förutsättningarna för infiltration minskar vilket kan minska grundvattenbildningen. Minskad grundvattenbildning kan i ogynnsamma fall påverka miljökvalitetsnormerna för vatten om den kvantitativa statusen i en viss grundvattenförekomst påverkas. Risken för att sådana miljökonsekvenser skulle

uppstå bedöms som liten då de föreslagna områdena för bebyggelse och verksamheter är små i relation till grundvattenförekomsternas storlek.

För att förhindra att negativa miljökonsekvenser uppstår till följd av fler hårdgjorda ytor är det viktigt att fördröja dagvattnet i dammar och/eller låta det infiltrera ner i marken. Det bedöms att planförslaget ger potential för ytor för lokalt omhändertagande av dagvatten. Det är viktigt att det i framtida detaljplanering avsätts sådana ytor för fördröjning och infiltration. Om fortsatt planläggning inte säkerställer tillräckligt stora ytor för att omhänderta dagvatten lokalt riskerar planförslaget att innebära märkbara till stora negativa miljökonsekvenser för recipienterna i form av försämrad vattenkvalitet, översvämningar och erosion. Detta kan påverka möjligheten att nå miljökvalitetsnormerna för vatten om vattenförekomsternas ekologiska och kemiska status påverkas. Det finns idag inga riktlinjer eller någon övergripande strategi för omhändertagande av dagvatten. För att säkerställa vattenkvaliteten och naturvärdena i recipienterna är det viktigt att dessa känslighetsklassas och det därefter utarbetas en dagvattenstrategi som tar hänsyn till denna klassning. Vattendrag som idag är hårt belastade och ligger i anslutning till bebyggelse som kan ta skada av översvämningar bör utredas ytterligare med avseende på höga flöden. Detta kan till exempel ske genom översvämningskarteringar med simulering av vattennivåer och vattenutbredning vid högflödessituationer.

Dagvatten som avrinner från vägar, gator och parkeringsytor kan innehålla olika typer av föroreningar i mindre eller större omfattning. Detta kan vara metaller och oljeföroreningar. Avrinning av orenat dagvatten från dessa typer av ytor kan ge negativa konsekvenser i recipienterna. Dagvatten är ofta grumligt vilket kan medföra negativa konsekvenser för vattenlevande växter och djur. Det är därför viktigt att även detta dagvatten fördröjs och tillåts infiltrera. Vägar, broar, vägtrummor och liknande kan fel utformade utgöra barriärer i vattenmiljön. Det är därför särskilt viktigt att detaljplaner och vägplaner granskas noggrant med avseende på denna aspekt.

Planförslaget föreslår att bebyggelse främst ska tillkomma inom områden som kan anslutas till det kommunala vatten- och avloppsnätet. Kommunens avloppsreningsverk har tillräcklig kapacitet inför den kommande befolkningsökningen. Då det kommunala vatten- och avloppsnätet har tillräckligt stor kapacitet bedöms det medföra positiva miljökonsekvenser att hålla ihop bebyggelsen till områden som kan anslutas till kommunalt vatten och avlopp.

I kommunen finns ett stort antal enskilda avloppsanläggningar varav en del inte är godkända enligt dagens miljölagstiftning. För att miljöpåverkan från de enskilda avloppen ska minska är det viktigt att det finns en plan för anslutning av områden

där belastningen från avloppen riskerar att medföra negativa miljökonsekvenser och att tillsynsinsatser enligt miljöbalken sker. Parallellt med översiktsplanen pågår arbete med att ta fram en aktuell och kommunomfattande VA-plan. Att fler områden ansluts till det kommunala vatten- och avloppsnätet och att enskilda avlopp rustas upp enligt dagens miljökrav bedöms medföra positiva miljökonsekvenser. Kommunen har i nuläget ingen strategi för framtida dricksvattenförsörjning. Det är därför viktigt att en kommunal vattenförsörjningsplan tas fram.

I förslaget pekas natur- och vattenområden ut som anses viktiga på en lokal nivå. Dessa ska enligt planförslaget bevaras och stärkas samt knytas ihop. Detta kan ske genom att sådana områden undantas från bebyggelse eller att bebyggelse och annan exploatering tar hänsyn till värdena i de gröna och blå strukturerna. Grönytor, våtmarker och annan genomsläpplig mark i urbana miljöer är viktiga eftersom de renar regn- och smältvatten. Sådana ytor kan också minska vattenmängderna och jämna ut flöden vid häftiga regn. Genomförandet av åtgärder som gynnar ekosystemtjänster och den blågröna strukturen i samhället bedöms ge stora positiva miljökonsekvenser.

Samlad bedömning

Sammantaget bedöms planförslaget medföra positiva miljökonsekvenser för vattenmiljön under förutsättning att åtgärder, riktlinjer och strategier enligt planförslaget genomförs.

MARKANSPRÅK

Översiktsplanens huvudsakliga konsekvenser är att mark tas i anspråk för en utveckling av kommunen för bostäder, verksamheter, och ytkrävande eller störande anläggningar som exempelvis vindkraft. Kommunens strategi för utveckling är att i första hand nyttja redan ianspråktagen mark och stärka de bebyggelse- och servicenoder som redan finns för att hushålla med mark och resurser. För att nå önskad utveckling och en levande landsbygd kan dock inte alla behov tillgodoses inom redan ianspråktagen mark och nya markanspråk är ett måste. Kommunen har gjort en avvägning och bedömning att ny ianspråktagandet av jordbruksmark och utpekandet av nya eller större LIS-områden endast är aktuellt för att stärka befintliga bebyggelse- och servicenoder. Det ska finnas förutsättningar för grundläggande service såsom tillgång till bredband, mobilnät, livsmedel, drivmedel med mera på landsbygden.

Kommunen har även pekat ut ett område nordöst om Strålsnäs för utökad elproduktion genom vindkraft. Vindkraft på andra platser i kommunen skulle medföra oönskade markanspråk och påverkan på omgivning.

JORDBRUKSMARK

Översiktsplanens redovisade utvecklingsområden skulle vid ett genomförande av alla områden medföra att drygt 16 hektar produktiv jordbruksmark tas i anspråk (exklusive den jordbruksmark som idag redan är detaljplanelagd för annat ändamål).

Totalt i kommunen finns ca 5 900 hektar jordbruksmark, varav cirka 3 400 hektar åkermark.

I förslaget beräknas cirka 11 hektar produktiv åkermark motsvarande 0,3 procent av denna skulle försvinna på grund av översiktsplanens utveckling för att bli 6 500 invånare. När det gäller betesmarken beräknas 5,4 hektar att tas i anspråk vilket motsvarar 0,2 procent.

I Boxholm är det ett mindre område på 0,3 hektar vid avfallsanläggningen som pekas ut som består av jordbruksmark.

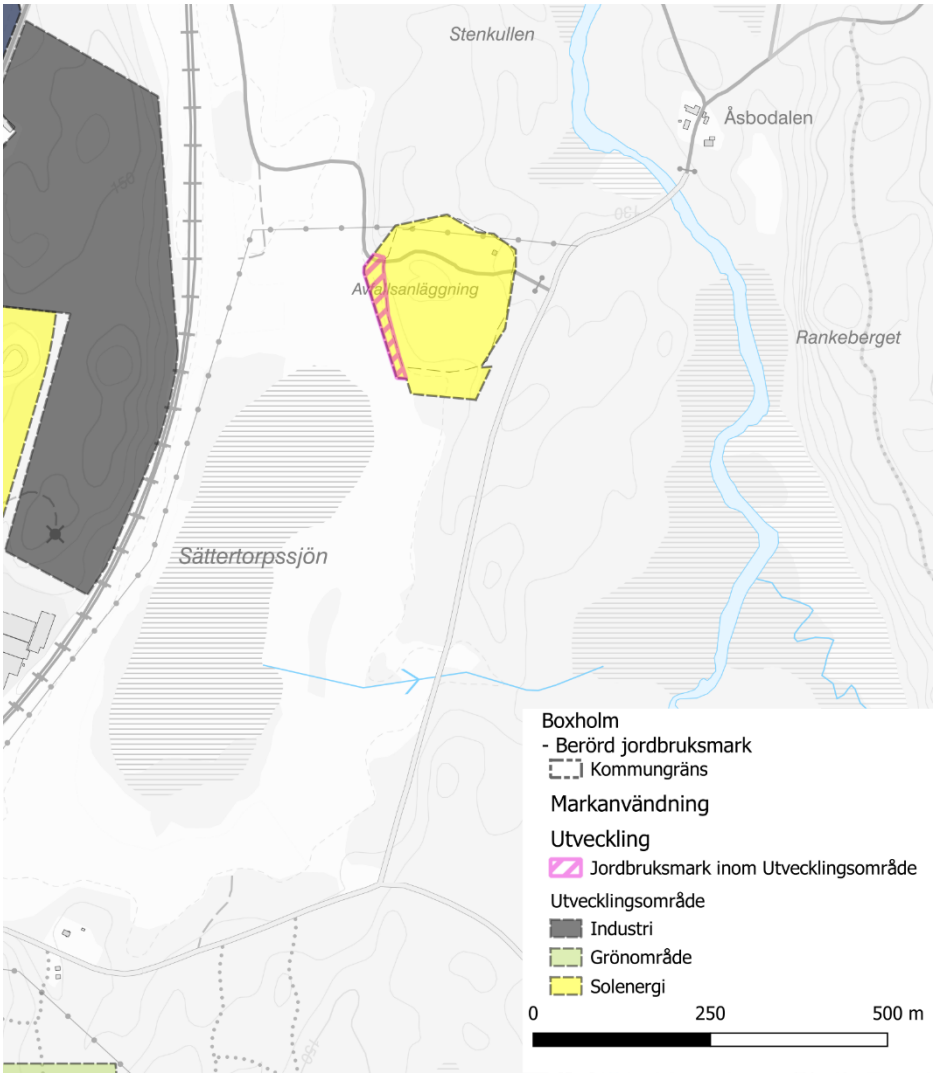

Figur 47 Föreslagen ianspråktagande av jordbruksmark vid avfallsanläggningen

I Blåvik (Hårdaholmen) är det fyra jordbruksmarker som berörs av utpekade områden. De fyra områdena omfattar totalt knappt 2,5 hektar. Området i Helgebo är cirka 0,2 hektar.

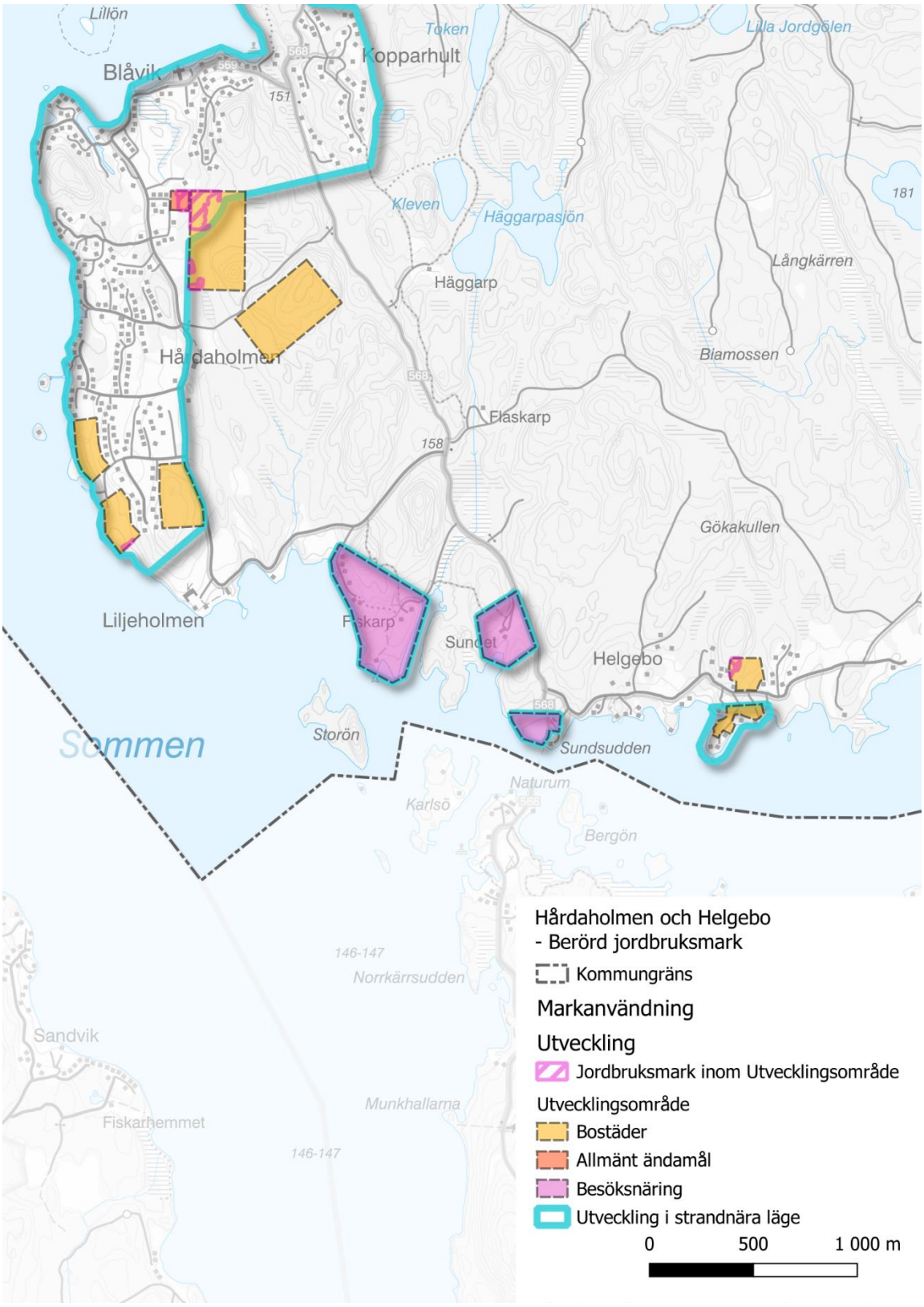

Figur 48 Föreslagen ianspråktagande av jordbruksmark vid Hårdaholmen och Helgebo

I Rinna är det flera av de utpekade områdena som omfattas av jordbruksmark. Totalt är det 9,5 hektar som i dag består av jordbruksmark. Det största är det norligaste området som är cirka 3,6 hektar jordbruksmark.

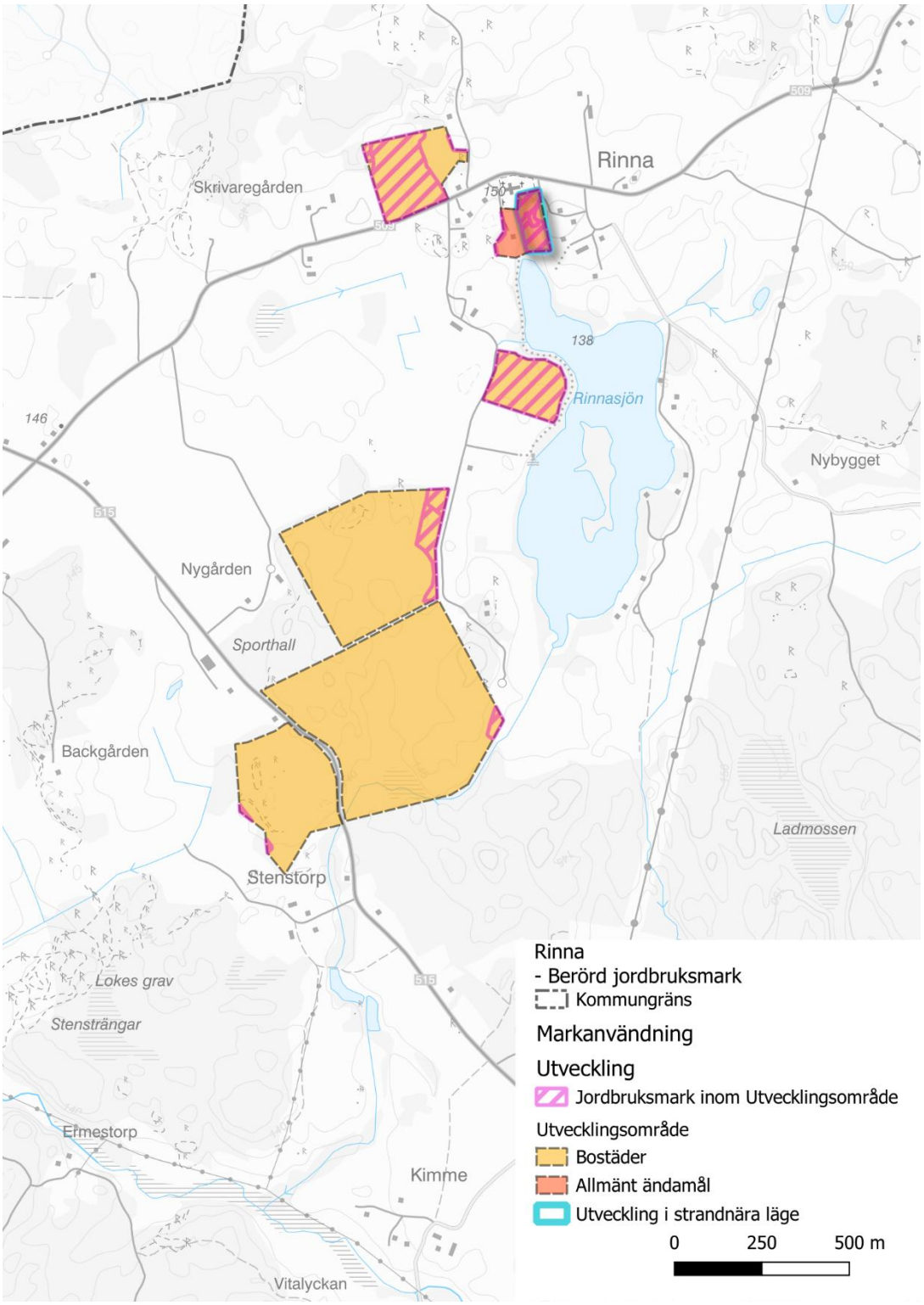

Figur 49 Föreslagen ianspråktagande av jordbruksmark vid Rinna

I Strålsnäs är det två utpekade områden som består av jordbruksmark. Det område som pekas ut för bostadsändamål består av 3,1 hektar jordbruksmark. Området som pekas ut för vindkraft består av 0,8 hektar jordbruksmark.

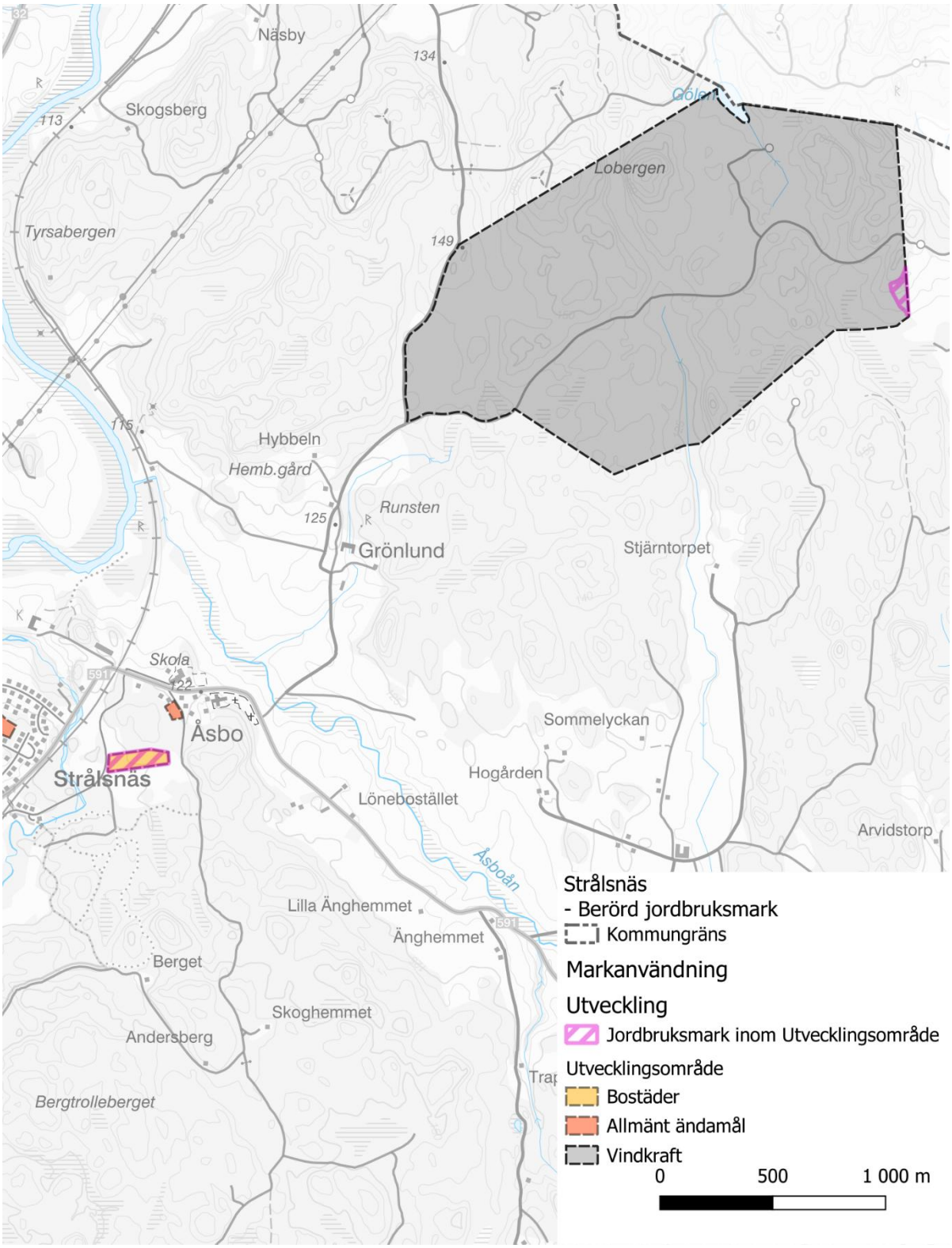

Figur 50 Föreslagen ianspråktagande av jordbruksmark vid Strålsnäs

Kommunen är positiv till att byggnation kan ske på landsbygden men avstyckningar och placering av byggnader ska ske med eftertanke. För att möjliggöra en utveckling av boendemiljöer har kommunen tagit fram principer för bebyggelse för att värna ett rationellt jordbruk. Spridd bostadsbyggnation på jordbruksmark och bebyggelse i glest bebyggda, opåverkade naturområden ska undvikas. Detta för att värna om naturvärden, landskapsbilden och för att tillvarata den jordbruksmark som finns. Undantag finns för generationsskifte för att säkerställa fortsatt drift av jordbruksverksamhet.

Förtätningar, utveckling av större bostadsområden eller etablering av samhällsviktig funktion bör vara tillåtet på jordbruksmark, förutsatt att det ligger i anslutning till en tätort och kan anslutas till befintlig infrastruktur så som vatten- och avlopp och vägar. Vid en eventuell exploatering på jordbruksmark ska säkerställas att det sker på ett markeffektivt sätt.

LANDSBYGDSUTVECKLING I STRANDNÄRA LÄGE

I översiktsplanen har kommunen möjligheter att peka ut så kallade LIS-områden för bebyggelse inom strandskydd för att på ett positivt sätt utveckla landsbygden. Det ska vara av allmänt intresse att områdena tas i anspråk och områdena ska vara av sådant slag och sådan omfattning att strandskyddets syften fortfarande kan tillgodoses. I förslaget har 10 områden för LIS identifierats utifrån principer för LIS-områden som har varit och är vägledande för utpekande av LIS.

Konsekvenser

När nya områden planeras eftersträvas närhet till service och befintlig infrastruktur, både vad det gäller vägar, kollektivtrafik och vatten- och avloppseldningar. Det innebär att utvecklingen ofta sker i nära anslutning till befintliga tätorter.

Planförslaget beskriver att nya bostäder på landsbygden ska kunna prövas genom lovgivning utan föregående planläggning. Planförslaget menar dock att avstyckningar och placering av byggnader ska ske med eftertanke både för att värna om landskapsbilden och för att inte ianspråkta värdefull jordbruksmark. Därmed öppnar kommunen upp för bebyggelse utanför utvecklingsområdena. Om det finns möjlighet att bosätta sig på landsbygden, och eventuellt öka befolknings- och serviceunderlaget på landsbygden, kan det innebära ökade möjligheter att bevara jordbruksnäringen. Detta skulle kunna bidra till att öka den inhemska livsmedels-produktionen vilket skulle innebära märkbara positiva miljökonsekvenser.

I översiktsplanen pekas ett område ut för vindkraft: Kommunen skapar därför förutsättningar för att bidra med fossilfri energi men den miljömässiga påverkan redovisas i miljökonsekvensbeskrivning.

Om inte översiktsplanen genomförs

Kommunen skulle kunna få svårigheter att utvecklas då möjligheter för att skapa attraktiva och genomförbara bostadsmiljöer blir begränsade.

Nollalternativet möjliggör ett större markanspråk som skulle innebära att mer jordbruksmark tas i anspråk.

Åtgärder för att undvika negativ påverkan

Genom att aktivt arbeta med genomförandet och prioritera den mark som redan är ianspråktagen.

Stärka de bebyggelse- och servicenoder som redan finns för att hushålla med mark och resurser.

Samlad bedömning

Sammanfattningsvis bedöms planförslaget medföra både positiva och negativa miljökonsekvenser ur ett markanspråksperspektiv. De mest påtagliga negativa konsekvenserna uppstår vid exploatering av jordbruksmark då livsmedels-produktion och viktiga ekosystemtjänster går förlorade. Det är dock relativt små ytor som tas i anspråk för utveckling. Planförslaget medför också positiva konsekvenser framför allt för landsbygdsutvecklingen. Den sammantagna bedömningen är dock att planförslaget medför vissa negativa miljökonsekvenser ur ett markanspråksperspektiv.

KLIMAT OCH ENERGI

Kommunen ska vara delaktig i att ta fram en regional klimat- och energiplan och verka för att implementera detta i kommunens dagliga arbete.

Kommunen ska arbeta med åtgärder för att främja resor med cykel.

Utvecklingen av solenergi är i särskilt fokus i kommunen.

Kommunen ska planera för möjligheten att etablera laddstolpar vid nybyggda flerbostadshus och offentliga byggnader.

Kommunens skapar förutsättningar för ökad elproduktion genom vindkraft inom utpekat område som är beläget i anslutning till det område där befintliga verk finns uppförda.

Konsekvenser

Planförslaget räknar med en befolkningsökning på cirka 1 000 personer till 6 500 invånare. Befolkningstillväxten kommer att medföra viss klimatpåverkan på ett eller annat sätt. Alla invånare kommer dagligen att transportera sig mellan olika målpunkter och beroende på vilket färdmedel man väljer kommer det att ge olika

effekter på klimatet och andra aspekter. Befolkningsökningen kommer också att medföra fler bostäder och verksamheter som kräver el och uppvärmning. Något förenklat kan man säga att ju fler invånare kommunen får desto större klimatpåverkan fås. Det är därför mycket viktigt att kommunen arbetar med en samhällsplanering som ger invånarna förutsättningar att minska sin klimatpåverkan.

Planförslaget föreslår en utbyggnad av tätorterna som möjliggör att resa kollektivt med buss. Planförslaget pekar också ut noder som utformas på ett sätt som gör det enkelt att ta sig dit till fots med cykel eller bil, för att sedan kunna resa vidare med buss. Dessa noder ska vara utformade med säkra cykel- och bilparkeringar.

Vilken klimatpåverkan som en befolkningsökning medför styrs av många faktorer som är svårbedömda i nuläget, till exempel framtida ekonomiska styrmedel (såsom höjd bensinskatt och subventioner på elbilar), mer energieffektivt byggande och beteende/attitydförändringar hos kommuninvånarna. Det är därför svårt att bedöma vilken påverkan planförslaget ger på energianvändningen och klimatet. Ovan nämnda strategier och åtgärder kan bidra till att minska energianvändningen och klimatpåverkan. Under förutsättning att åtgärder och strategier genomförs så som de anges i planförslaget ger detta möjlighet till positiva miljökonsekvenser.

Kommunens skapar förutsättningar för ökad fossilfri energiproduktion genom solkraft men också en utökning genom vindkraft inom utpekat område som är beläget i anslutning till det område där befintliga verk finns uppförda.

Om inte översiktsplanen genomförs

Försämrade strukturella underlag för kollektivtrafiken då fokus på bebyggelse- och servicenoder saknas i nollalternativet

Bristande stöd i nollalternativet vid vindkraftsansökningar och vid eventuella överprövningar skulle kunna medföra negativa konsekvenser då etableringar skulle kunna fragmentera (dela upp) värdefulla helhetsmiljöer som är beskrivna i planförslaget men saknas i nollalternativet.

Åtgärder för att undvika negativ påverkan

För att få fler att resa hållbart krävs fortsatt arbete med påverkansarbete parallellt med fysiska åtgärder.

Samlad bedömning

Planförslaget ger bättre förutsättningar för ett ökat hållbart resande som i sin tur ger positiva konsekvenser med minskad klimatpåverkan. Samtidigt ges förutsättningar för ökad fossilfri energi utan att påverka värdefulla helhetsmiljöer.

TRAFIK OCH INFRASTRUKTUR

Transporter och dess infrastruktur har stor inverkan på utvecklingen av ett hållbart samhälle. Person- och godstransporter ska ske på ett miljövänligt sätt, för att minska utsläppen av växthusgaser. Detta ställer krav på utformning på orter som behöver planeras och byggas tätare och säkrare för att underlätta för de som tar sig fram till fots, med cykel eller kollektivt resande. Orterna måste också få en attraktiv utformning för att öka denna andel trafikanter.

För Boxholms kommun är det viktigt med goda kommunikationer till och från kommunen för att nå större tätorter där en kompletterande service och utbud finns (arbetsplatser, handel, aktiviteter m.m.). Med ett effektivt transportsystem knyts byar, orter, kommuner och regioner ihop med varandra. Goda kommunikationer skapar möjligheter för en fortsatt positiv utveckling och en framtida expansion av kommunens tätorter. I Boxholms kommun är transportsystemet viktigt för regional tillgänglighet där alla ska ha möjlighet att röra sig och nyttja det utbud som man har rätt till. Att resa och röra sig till och inom besöksnäringsområde Boxholms pärlband är viktigt för en hållbar utveckling av turism och besöksnäringen.

De största strömmarna går mot Mjölby och Linköping följt av Tranås och Jönköping.

Boxholms kommun är en pendlingskommun. I ett regionalt perspektiv är kommunikationer viktigast till Östergötlands län och framförallt Mjölby och Linköping. Även pendling till och från Jönköpings län och framförallt Tranås och Jönköping är viktiga.

Vid en framtida höghastighetsjärnväg ska Boxholms kommuninvånare ha goda förbindelser och tillgänglighet till stationsläge främst i Linköping, Tranås men också till Jönköping.

Cykeltrafiken är det trafikslag som ska öka mest för de kortare resorna inom Boxholms kommun.

Konsekvenser

Denna hållbarhetsbedömning utgår från att de åtgärder som föreslås i planförslaget för att främja miljömässigt hållbart resande, t.ex. satsningar på en effektiv och smart kollektivtrafik, genomförs. Om arbetspendlingen via Mjölby, Linköping, Tranås och Jönköping inte fungerar samtidigt som befolkningen i kommunen fortsätter att öka kommer miljökonsekvenserna i dessa städer och längs pendlingsstråken i form av buller, trängsel och försämrad luftkvalitet att påverkas negativt.

Kommunens viljeinriktning är att det ska vara möjligt och attraktivt att åka kollektivtrafik. Kommunen måste därför arbeta för att i samverkan med Östgötatrafiken och Jönköpings länstrafik skapa ett attraktivt transportstråk med fokus på hållbara transportslag. Om denna typ av samarbete kommer till stånd kan man skapa en större genomslagskraft och vinsterna för samtliga parter blir större samtidigt som möjligheten att skapa ett robust och miljömässigt hållbart transportsystem ökar.

För att få pendelströmmarna att ställa om till kollektivtrafik och cykel bedöms det förutom en god infrastruktur behövas ett arbete med att förändra attityd och beteende hos människor för att få till en ökad mängd hållbara resor.

I planförslaget föreslås flera investeringar när det gäller framför allt cykelvägar som är förutsättningar för att på sikt skapa ett mer miljömässigt hållbart resande.

Om de åtgärder som föreslås i planförslaget genomförs och resande till större del kan börja ske med cykel eller kollektivtrafik kommer det att innebära positiva miljökonsekvenser i form av minskad klimatpåverkan, förbättrad luftkvalitet, minskat buller och minskade utsläpp av kväveoxider med mera. De positiva miljökonsekvenserna kommer främst att märkas längs transportstråken och inom Mjölby, Linköping, Tranås och Jönköping. De positiva miljökonsekvenserna som ett mer hållbart resande medför bedöms dock överväga de negativa miljökonsekvenserna som eventuellt kan uppstå då infrastrukturen byggs om.

Genom föreslagna satsningar på gång- och cykelvägar ges fler människor möjlighet att använda cykel som transportmedel. Detta ger förutom positiva miljökonsekvenser även positiva konsekvenser för folkhälsan.

Om inte översiktsplanen genomförs

Andelen som reser med de hållbara transporterna kan minska då utbyggnaden inte aktivt stärker förutsättningarna för kollektivtrafiken så som planförslaget gör. Konsekvenser av detta är ökade resor och andel med bil som påverkar miljön negativt.

Åtgärder för att undvika negativ påverkan

Prioritering av investeringar i infrastruktur som gynnar hållbart resande så att eventuellt negativa miljökonsekvenser som uppstår i byggskedet och i markanspråk totalt sett kan ge positiva miljökonsekvenser.

Samlad bedömning

Den samlade bedömningen är att föreslagen utveckling ger ökade förutsättningar för hållbart resande till och från kommunen som ger positiva miljökonsekvenser i

form av minskad klimatpåverkan, förbättrad luftkvalitet, minskat buller och minskade utsläpp av kväveoxider med mera.

MILJÖ, HÄLSA OCH SÄKERHET

Natur- och vattenmiljön är lika känsliga som människan för spridning av farliga ämnen. Översiktsplanen redovisar aspekten utifrån människors miljö, hälsa och säkerhet men kan samtidigt översättas till natur- och vattenmiljöer. Det är vid olyckor som brand, översvämning eller skyfall som negativa miljökonsekvenser kan uppstå i och med spridning av miljöfarliga ämnen. I mark- och vattenanvändningen och planering av den bebyggda miljön kan kommunen minimera påverkan.

FARLIGT GODS

Ny bebyggelse inom 150 meter från transportled för farligt gods ska riskbedömas innan beslut om detaljplan och bygglov tas.

En riskbedömning ska genomföras inför byggande intill annan transportled där det sker transport av farligt gods till exempel väg/gata fram till industri eller annan verksamhet med behov av sådana transporter.

BULLER

Svenska riktvärden och riktlinjer eller i Sverige tillämpad praxis ska följas.

Vid planläggning av nya bostadsområden som riskerar att inte uppnå riktvärdena för buller ska en trafikbullerutredning utföras och vid behov ska åtgärder tillämpas för att minska eventuella bullerstörningar. Skolor, förskolor och annan känslig verksamhet ska utformas så att en utemiljö med god ljudmiljö kan skapas.

Boxholms kommun ska sträva efter att samla bullrande verksamheter till de större verksamhetsområdena.

MILJÖFARLIG VERKSAMHET

Skyddsavstånd mellan miljöfarlig verksamhet och bebyggelse ska utredas i varje enskilt fall både vid nyetablering av verksamhet vid bebyggelse och vid nybyggnation vid en befintlig verksamhet. Vid åtgärder i närheten av miljöfarliga verksamheter ska en riskbedömning genomföras.

FÖRORENAD MARK

Misstänkt eller konstaterat förorenade områden ska utredas innan detaljplan eller bygglov ges. Exploatering på förorenade områden kan endast tillåtas om det genomförs saneringsåtgärder. Vid sanering ska hänsyn tas till framtida klimatpåverkan så att området inte återförorenas eller att föroreningar riskerar att spridas i framtiden.

LUFTKVALITET

Kommunen ska arbeta aktivt för att förbättra luftkvaliteten genom att utföra åtgärder som dämpar konsekvenserna av luftföroreningarna samt minskar föroreningarna. Rikt- och gränsvärden enligt gällande miljökvalitetsnormer ska följas och åtgärdsprogram ska upprättas vid behov. Särskild uppmärksamhet bör riktas mot områden där det finns indikationer på dålig luftkvalitet samt områden nära vägar större vägar där utsläppen är större. Vid exploatering av nya områden ska ett hållbart trafiksystem byggas där kollektivtrafik och gång- och cykeltrafik är norm.

RADON OCH ELEKTROMAGNETISKA FÄLT

Vid ny bebyggelse ska det säkerställas att byggnaden uppförs med radonskyddande konstruktion där behov finns.

Radonhalten i marken ska kontrolleras i samband med grundundersökningar i områden som detaljplaneläggs för bostäder och/eller verksamheter.

Nya kraftledningar och elektriska anläggningar ska utformas eller förläggas så att exponering för magnetfält begränsas.

Nya bostäder, skolor, förskolor och daghem ska placeras så de inte påverkas av befintliga elanläggningar som ger förhöjda magnetfält.

RAS, SKRED OCH EROSION

Vid bebyggelse av nya områden ska stabiliteten alltid utredas och riskbedömas.

VÄRMEBÖLJA

Kommunen ska i den fysiska planeringen ta hänsyn till värmeproblematik och förebygga bildandet av värmeöar genom att arbeta för att minimera andelen hårdgjorda ytor i nybyggda områden samt arbeta för att vegetation och grönytor tas med i planering av både nya områden och omvandlingsområden.

Kommunen ska beakta kommande behov av kylning av lokaler för samhällsviktig verksamhet vid ny- och ombyggnation.

Kommunen ska arbeta med skuggplanering av utomhusplatser där utsatta grupper vistas i stor utsträckning, så som lekplatser på förskolor och skolor samt uteplatser vid vårdrelaterade verksamheter.

SKYFALL OCH ÖVERSVÄMNINGAR

Planläggningen av ny bebyggelse ska inte försämra eller skapa översvämnings-problematik på annan plats. Det ska i stället alltid eftersträvas att i samband med planläggning förbättra tätortens förmåga att fördröja vatten vid skyfall.

I samhällsplaneringen ska hänsyn tas till förhöjda vattennivåer, kortvariga kraftiga skyfall och höga flöden, genom att ta fram helhetslösningar och fördröjningsåtgärder för dagvatten.

Konsekvenser

- I planförslaget anges att innan beslut om detaljplan och bygglov ska riskbedömningar göras då planer finns på att bygga nära transportleder för farligt gods och andra leder där det sker transporter till och från industri eller annan liknande verksamhet. Under förutsättning att sådana riskbedömningar görs och att relevanta skyddsåtgärder därefter vidtas bedöms risken för olyckor med farligt gods medföra små negativa konsekvenser för människors hälsa.
- Buller är oönskat ljud som har stor påverkan på människans hälsa och möjligheten till god livskvalitet. Därför är det viktigt att både översikts- och detaljplaneringen i kommunen tar hänsyn till bullerpåverkan. En detaljplan ska genom juridiska bestämmelser säkerställa att gällande bullerkrav följs inom detaljplaneområdet. I Boxholms kommun är det vägtrafiken, som är den främsta källan till buller. En annan faktor som påverkar trafikbullersituationen är utvecklingen av elbilar som generellt har en lägre bullernivå i låga hastigheter än traditionella bensin- och dieselbilar.
- Planförslaget innebär också att nätet av gång- och cykelvägar utvecklas och knyts samman. Om planförslagets satsningar på hållbart resande genomförs finns det goda förutsättningar att få kommuninnevånarna att använda kollektivtrafik och cykel som transportmedel. Detta styrs dock även av andra faktorer, som är mer osäkra, till exempel framtida ekonomiska styrmedel som höjd bensinskatt och subventioner på elbilar. Det är därför svårt att bedöma vilket genomslag för hållbart resande de föreslagna åtgärderna i planförslaget får för bullersituationen i kommunen.
- Den befolkningsökning som föreslås i planförslaget bedöms inte påverka vägtrafikens bullernivåer mer än marginellt. Däremot finns en risk att ökad trafik kan leda till ytterligare bullerpåverkan av befintlig bebyggelse.
- Omgivningspåverkan genom buller eller andra störningar påverkar människor negativt. Att samla störande verksamheter och minska biltrafik för korta resor i tätorterna skapar förutsättningar för att färre personer utsätts för buller.
- Under förutsättning att tillräckliga skyddsavstånd mellan miljöfarliga verksamheter och bostadsbebyggelse upprättas och miljökvalitetsnormer och rikt- och gränsvärden kan innehållas, bedöms planförslaget medföra små negativa konsekvenser.

- Under förutsättning att exploatering på förorenade områden endast tillåts om det genomförs saneringsåtgärder så finns möjlighet till märkbara positiva konsekvenser då förorenade områden kan saneras.
- Luften i Boxholms kommun har god kvalitet och underskrider riktvärdena vid en jämförelse mot miljökvalitetsnormerna för luft. Planförslaget bedöms medföra inga eller obetydliga konsekvenser.
- Under förutsättning att nya områden där bebyggelse ska tillkomma utreds och riskbedöms avseende stabiliteten så bedöms inga eller obetydliga konsekvenser tillkomma av planförslaget.
- Under förutsättning att kommunen arbetar strategiskt med dagvatten- och klimatanpassningsfrågorna samt bevarandet av gröna områden bedöms planförslaget ge möjligheter till positiva konsekvenser med avseende på klimatanpassning.
- Det finns en ökad risk för värmeböljor och torrperioder i och med klimatförändringarna.
- Det finns en risk för små negativa konsekvenser med avseende på värmebölja då det endast finns riktlinjer hur kommande bebyggelse ska hanteras och inte hur befintliga strukturer ska skyddas för en värmebölja.
- Acceptabel risk kopplad till radon och elektromagnetiska fält då planen ger tydliga riktlinjer och det finns gränsvärden för hur risker för strålning ska hanteras.

Om inte översiktsplanen genomförs

- Vid planläggning och lovgivning ska det alltid tas hänsyn till miljö, hälsa och risker enligt gällande lagstiftning. Det som översiktsplanen påverkar är övergripande planering och hänsynsdelar ska fungera som ett kunskapsunderlag som ger vägledning för kommande planering och lovgivning.
- Omgivningspåverkan av redan befintliga verksamheter eller transportsystem kommer utan översiktsplanens genomförande klara riktvärden enligt gällande lagstiftning. Den allmänna omgivningspåverkan kommer dock inte att minska i samma utsträckning så som planförslaget innebär.
- Översiktsplanen beskriver klimatförändringarna kopplat till den bebyggda miljön och miljö hälsa och säkerhet. Om inte översiktsplanen genomförs riskerar den strategiska klimatanpassningen i kommunen att försvinna och negativa konsekvenserna kan bli större vid naturolyckor som värmeböljor, översvämningar eller skyfall.

Åtgärder för att undvika negativ påverkan

- Kommunen tar upp klimatanpassning i framtagandet av Vatten- och avloppsstrategi, dagvattenpolicy samt en vatten- och avloppsplan.
- Lokalisera och samla störande verksamheter till verksamhetsområden där omgivningspåverkan blir minimal.
- Ha en aktuell Risk- och sårbarhetsanalys (RSA) och handlingsprogram för trygghet och säkerhet.

Samlad bedömning

- Med ovanstående förutsättningar bedöms det finnas risk för små negativa konsekvenser för människors hälsa och på natur- och vattenmiljöer. Att undvika negativa konsekvenser är ett aktivt arbete med genomförandeplanen och förebyggande av risker för olyckor avgörande.

PLANERAD UPPFÖLJNING AV BETYDANDE MILJÖPÅVERKAN

Översiktsplanen bedöms sammantaget inte att medföra betydande miljöpåverkan i någon del så att översiktsplanen inte kan genomföras. Det har identifierats mindre negativa konsekvenser och risker för negativ miljöpåverkan som är viktiga att hantera framöver, i framtagande eller uppdatering av strategiska styrdokument, detaljplanering eller lovgivning. I översiktsplanen har en genomförandeplan inarbetats för att visa på fortsatt arbete för att aktivt genomföra översiktsplanens viljeinriktning. Eftersom den samlade bedömningen är att översiktsplanen ger positiva miljökonsekvenser är det av stor vikt att översiktsplanen genomförs så som beskrivs i genomförandeplanen. Viktiga delar för uppföljning och hantering av miljöpåverkan genom att:

- Den digitala versionen av översiktsplanen ska efter antagandet kompletteras med läsanvisningar för plan-, bygg- och miljöhandläggare så att relevanta viljeinriktningar och hänsyn följs i kommande detaljplaner och lovgivningar.
- Strategiska dokument som ska finnas i kommunen för att komplettera och genomföra översiktsplanens viljeinriktning.
- Risk- och sårbarhetsanalys (RSA) och handlingsprogram för trygghet och säkerhet
- Dagvattenpolicy
- Vattentjänstplan
- Handlingsplan för bostadsförsörjningen med mål och insatser
- Avfallsplan
- Naturvårdsprogram
- Cykelutbyggnadsplan med investeringsplan och genomförande
- Klimat- och energiplan

5.5 SOCIALA KONSEVENSER

Samhällsplanering påverkar den fysiska miljön som människor dagligen lever och verkar i. Det innebär att samhällsplanering har en direkt påverkan på människor och deras vardagsliv. Den sociala hållbarhetsaspekten försöker belysa på vilket sätt översiktsplanen kan påverka människans vardagsliv. Nedan diskuteras den sociala hållbarheten utifrån följande:

Sociala aspekter

- Tillgänglighet
- Bostadsförsörjning
- Barnperspektiv
- Folkhälsa
- Jämställdhet, jämlikhet & integration
- Arbete
- Rekreationsmiljöer
- Störningar & risker

TILLGÄNGLIGHET

Samhällsplaneringen påverkar hur den fysiska miljön (bostadsområden, parker, gator med flera) utformas och var olika ”miljöer” ligger i förhållande till varandra. Samhällsplaneringen påverkar även hur och på vilket sätt man kan ta sig till och från olika målpunkter. Tillgänglighet handlar i grunden om allas rätt att ta del av samhällets service och utbud. Det kan handla om att kunna ta sig fram rent fysiskt men det kan även handla om att kunna orientera sig.

Vid nybyggnation finns höga krav i lagstiftningen på tillgänglighet för personer med funktionsvariation. Det finns även förordningar med krav på retroaktiv anpassning av redan byggda miljöer. Kommunens ambition är att, utöver att följa lagstiftningen vid nybyggnation även arbeta med tillsyn, vilket innefattar retroaktiv anpassning av redan byggda miljöer. Tillgänglighetsanpassning gynnar även andra som inte har en funktionsvariation eftersom flera insatser förenklar för exempelvis cyklister och personer med barnvagn (avfasade trottoarkanter, ramper till entréer, hissar).

Tillgänglighet kan även innebära att det finns tillgång till exempelvis livsmedelsbutiker, grönområden, skola, förskola, kollektivtrafik, gång-och cykelvägar och lekplatser. I översiktsplanen föreslås främst bostadsområden i anslutning till befintliga tätorter där det finns tillgång till service av olika slag, vilket gör att det blir relativt korta avstånd mellan målpunkter. Översiktsplanen har ett

tydligt fokus på hållbara transporter där satsningar på utbyggnad av gång- och cykelvägar kommer behöva genomföras och där igenom få positiva effekter utifrån ett tillgänglighetsperspektiv.

KONSEKVENSER

Sammanfattningsvis medför översiktsplanen positiva konsekvenser för tillgängligheten.

BOSTADSFÖRSÖRJNING

Ett utav människans grundläggande behov är att ha någonstans att bo. Det kan tyckas vara en självklarhet i Sverige men faktum är att det är bostadsbrist i många av Sveriges kommuner och många står utanför bostadsmarknaden. I lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar (2000:1383) står att varje kommun ska ta fram riktlinjer för hur de ska planera för kommunens bostadsförsörjning. Syftet med planeringen är att skapa förutsättningar så att alla i kommunen kan leva i goda bostäder.

Boxholms kommun planerar att ta fram nya riktlinjer för bostadsförsörjning under 2026. Riktlinjerna planeras att antas 2027.

Översiktsplanen föreslår bostadsutveckling i kommunens tätorter och kommunen är positiv till att bostäder byggs på landsbygden. Det innebär att översiktsplanen möjliggör för bostadsbyggande i hela kommunen.

Översiktsplanen tar upp att kommunen ska arbeta för blandade bostadstyper och upplåtelseformer som kompletterar den befintliga bebyggelsen. Detta skulle kunna bidra till att ungdomar har möjlighet att flytta hemifrån och kan bo kvar i kommunen, det kan bidra till att äldre har möjlighet att sälja sin villa och flytta till ett mindre boende, det kan bidra till att föräldrar i separerade familjer har möjlighet att bo kvar i kommunen och det kan påverka vilka som väljer att flytta till kommunen. Det vill säga, det kan påverka den demologiska spridningen på de som bor i och som väljer att flytta till kommunen.

När en kommun äger mark, som kommunen gör kring tätorterna, har kommunen möjlighet att bestämma vilken typ av bostäder som byggs och vad de har för upplåtelseform. Vidare har kommunen möjlighet att ta ansvar för och påverka kvaliteten på det som byggs, både bostäderna och miljön runtomkring i bostadsområdena.

KONSEKVENSER

Sammanfattningsvis medför översiktsplanen positiva konsekvenser för bostadsförsörjningen i kommunen genom att det finns en beredskap för

bostadsutvecklingen på lång sikt. Vidare bidrar översiktsplanen till möjligheten att skapa ett varierat bostadsutbud som tillgodoser människors olika bostadsbehov.

BARNPERSPEKTIV

FN:s konvention om barnets rättigheter eller barnkonventionen som den kallas, antogs av FN:s generalförsamling 1989 och skrevs under av Sverige 1990. Konventionen innehåller bestämmelser om mänskliga rättigheter för barn.

Enligt punkt 12 i barnkonventionen har varje barn rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Barnets åsikt ska beaktas i förhållande till barnets ålder och mognad.

Eftersom samhällsplanering påverkar den fysiska miljön som människan lever och verkar i så påverkas även barns närmiljö och vardag. Barn borde därmed få möjlighet att uttrycka sin åsikt vad det gäller den översiktliga planeringen på samma sätt som vuxna har möjlighet att yttra sig i planprocessens olika skeden. Barn och ungdomar kan ha andra referensramar än vuxna för vad de vill med sin närmiljö eller på vilket sätt de vill ta del i samhället. Därför är det viktigt att barn och ungdomar är delaktiga i den fysiska planeringen.

KONSEKVENSER

Kommunen genomförde en tidig medborgardialog inför arbetet med samrådshandlingen. En riktad dialog genomfördes med elever i Boxholms kommun. Resultatet var att 230 skolungdomar svarade på enkäter och cirka 20 deltog på möte. Processen för översiktsplanen medför därför positiva konsekvenser för barnperspektivet. Ytterligare samråd kommer att ske i fortsatt planering, såsom vid detaljplaneläggning där ett mer detaljerat förslag prövas. Barnperspektivet behandlas då på nytt och möjligheter ges för synpunkter i samband med den planeringen.

FOLKHÄLSA

Sverige har 8 folkhälsomål och målområde 5 går att koppla till samhällsplanering eftersom målet tar upp att ett bostadsområde har fysiska och sociala egenskaper, vilka har både positiva och negativa effekter på hälsan. Till de fysiska egenskaperna räknas bland annat luftkvalitet i och utanför bostaden, bullerstörning från trafik och grannar, tillgång till naturvärden nära bostaden samt kultur och service. De sociala egenskaperna kan vara de boendes tillit till varandra och deras sociala deltagande, grad av social integration samt normer och värderingar samt möjligheter att påverka sin situation och sitt närområde.

Översiktsplanen tar upp riktlinjer som syftar till att motverka olägenheter i bostadsområden. Översiktsplanen föreslår att utveckla befintliga grönområden i

tätorterna samt att genomföra de strategier och åtgärder som återfinns i kommunens Naturvårdsprogram. Översiktsplanen bidrar till att det finns naturvärden nära bostadsområden. Vidare föreslås bostadsutveckling i anslutning till befintliga tätorter med någon form av service, vilket bidrar till att bostadsområden har relativt god tillgång till service.

Målområde 5 tar även upp att man med hjälp av samhällsplanering kan skapa förutsättningar för integration och motverka segregationen. Genom en diversifierad lägenhetsfördelning, blandade upplåtelseformer och goda mötesplatser kan man åstadkomma miljöer som uppmuntrar till social interaktion. Även genom att överbrygga barriärer och gränser i den byggda strukturen kan man också åstadkomma bättre kontakter mellan olika delar av staden.

I översiktsplanen finns riktlinjer som säger att bostadsutbudet ska innehålla blandade bostadstyper och olika upplåtelseformer för att komplettera befintlig bebyggelse. Kommunens tätorter och bebyggelseområden ska länkas samman med gång- och cykelvägar tillsammans med andra målpunkter som kan finnas.

Enligt folkhälsomål 5 så kan samhällsplaneringen också skapa miljöer som underlättar hälsosamma levnadsvanor. Fysisk aktivitet, lek och rörelse som är bra för hälsan främjas till exempel genom att skapa och bevara parker och grönområden men också genom tillgång till idrottsanläggningar, gång-och cykelvägar.

Som det tidigare nämnts så föreslås att tätortsnära skog och gröna stråk bevaras, likaså att friluftsområden bevaras och utvecklas samt att gång- och cykelvägar byggs. Dessa miljöer möjliggör och kan uppmuntra till fysisk aktivitet.

KONSEKVENSER

Sammanfattningsvis så bidrar översiktsplanen på flera punkter till delmål 5 och medför positiva konsekvenser för folkhälsan.

JÄMSTÄLLDHET, JÄMLIKHET & INTEGRATION

Det här handlar om att minska skillnaden mellan människors levnadsvillkor. Jämställdhet handlar bland annat om att minska skillnaden mellan kvinnor och män och jämlikhet handlar om att minska skillnaden mellan fattiga och rika. Integration förklaras i Nationalencyklopedin (inom samhällsvetenskap) som en ”process som leder till att skilda enheter förenas”.

I Diskrimineringslagen anges att den lagen har som syfte att motverka diskriminering och främja lika rättigheter oavsett kön, könsöverskridande identitet

eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

Eftersom samhällsplaneringen påverkar den fysiska miljön och därmed även människors liv är det av stor vikt att planeringen gynnar människors olika behov. Bostadsbehovet ser väldigt olika ut beroende på var i livet man befinner sig, vilken livsstil man lever och vilka ekonomiska förutsättningar man har. Det är därför viktigt att det finns ett varierat bostadsutbud med olika bostadstyper, storlekar och upplåtelseformer och att det finns en möjlighet att välja om man vill bo på landsbygden, centralt eller i utkanten av en tätort.

I översiktsplanen pekas en bostadsutveckling ut i olika delar av kommunen inklusive på landsbygden. I riktlinjerna för kommande bostadsförsörjningen ska kommunen arbeta för ett bostadsutbud med blandade bostadstyper och upplåtelseformer.

När jämställdhet diskuteras i samhällsplanering nämns ofta trygghetsaspekter som fokuserar på den upplevda tryggheten vid vistelser utomhus när det är mörkt. Det kan handla om att planera för att gång- och cykelvägar, parker, parkerings- och busshållplatser har tillräckligt god belysning, att det inte finns några buskage i närheten som skapar dolda ytor eller att platser inte upplevs som ödsliga.

Det är även viktigt att samhällsplaneringen gynnar integrationen i en kommun. Det kan handla om att skapa mötesplatser där människor med både lika och olika erfarenheter kan mötas. Till exempel inom föreningslivet, i parker eller grönområde, på ett fik eller en restaurang. Integration i samhällsplanering kan även handla om att bostadsområden möjliggör för att personer från ”livets olika faser” och med olika erfarenheter kan bo i samma område eller att olika bostadsområden länkas samman genom gång- och cykelvägar så att det är lätt att ta sig mellan områdena.

I översiktsplanen beskrivs viljeinriktning om att det ska finnas trivsamma, trygga och ändamålsenliga mötesplatser. Ett fördjupat arbete ska göras med att ta fram en målbild över utveckling av tätorternas centrum med syfte att öka attraktiviteten.

KONSEKVENSER

Sammanfattningsvis medför översiktsplanen till positiva konsekvenser för jämställdhet, jämlikhet och integration.

ARBETE

En aspekt som bidrar till en kommuns attraktivitet är möjligheten till arbetstillfällen. Det är därför viktigt att det finns goda förutsättningar för att skapa arbetstillfällen i en kommun.

Översiktsplanen anger utveckling för verksamhetsytor, främst i Boxholm tätort. Verksamhetsytorna föreslås i anslutning till större vägar för att möjliggöra en effektiv logistik.

Översiktsplanen föreslår att besöks- och turismnäringen ska utvecklas, vilket kan skapa nya arbetstillfällen.

En ökad bostadsbyggnation och fler invånare kan bidra till att handelsunderlaget ökar, vilket i sin tur kan bidra till att verksamheter utökar eller att ny etableras i centrum.

KONSEKVENSER

Sammanfattningsvis så medför översiktsplanen positiva konsekvenser för möjligheten att skapa arbetstillfällen i Boxholms kommun. Detta bidrar till möjligheten för invånare att både bo och arbeta i kommunen.

REKREATIONSMILJÖER

I dag är det allmänt vedertaget att människan mår bra av att vistas ute i naturen och att naturupplevelser har många positiva effekter på människors hälsa och välbefinnande. Det är därför viktigt att naturområden finns tillgängliga i våra tätorter, gärna i anslutning till bostadsområden, skolor och förskolor samt i närheten av verksamheter inom vårdomsorgen. Det är även viktigt att det finns en variation av natur från den lilla skalan så som parker och stråk till den stora skalan så som naturreservat och natur- och friluftsområden.

Rekreationsområden tas upp i flera nationella mål. Bland annat i Sveriges miljökvalitetsmål och i Sveriges nationella friluftsmål. Miljömålet God bebyggd miljö, precisering 5 handlar om rekreationsmiljöer i anslutning till bebyggelse. I preciseringen står följande; det finns natur- och grönområden och gröna stråk i närheten till bebyggelsen med god kvalitet och tillgänglighet.

Tre av Sveriges nationella friluftsmål går att koppla till samhällsplanering och rekreationsområden. Riksdagens mål om tillgång till natur för friluftsliv innebär att friluftslivets behov säkerställs genom hållbart brukande, fysisk planering och bevarande. Målet handlar om att samhällsplanering och markanvändning tar hänsyn till friluftslivets behov av tillgång till attraktiva natur- och kulturlandskap. Riksdagens mål om attraktiv tätortsnära natur innebär att det ska finnas tillgång till

attraktiv natur i och i närheten av tätorter. Allmänheten ska ha tillgång till grönområden och ett tätortsnära landskap med höga frilufts-, natur- och kulturmiljövärden. Riksdagens mål om friluftsliv för god folkhälsa handlar om att skapa goda förutsättningar så att människor kan vara regelbundet fysiskt aktiva i natur- och kulturlandskapet.

I översiktsplanen finns riktlinjer som anger att gröna stråk och grönområden ska bevaras. Det finns även riktlinjer som anger att friluftsområden ska bevaras och tillgängliggöras samt att vandringsleder och cykelleder ska utvecklas.

KONSEKVENSER

Sammanfattningsvis medför översiktsplanen positiva konsekvenser för möjligheten till rekreation.

STÖRNINGAR OCH RISKER

I Sverige finns miljökvalitetsnormer för vatten, luft och buller som reglerar kvaliteten på vatten, luft och buller i och utanför bostaden. Miljömålet god bebyggd miljö, precisering 8 handlar om att människan inte ska utsättas för skadliga miljöer. I preciseringen står följande: människor utsätts inte för skadliga luftföroreningar, kemiska ämnen, ljudnivåer och radonhalter eller andra oacceptabla hälso- eller säkerhetsrisker.

I översiktsplanen finns ett kapitel som tar upp hälsa, säkerhet och miljö och hur kommunen ska arbeta för att inte skapa olägenheter för människan vad det avser till exempel, bullernivåer, luftkvalitet, radonhalter eller föroreningar.

KONSEKVENSER

Sammanfattningsvis så bidrar översiktsplanen till att människor inte utsätts för olägenheter av olika slag.

5.6 EKONOMISKA KONSEKVENSER

De ekonomiska aspekterna sätter ramarna för möjliga investeringar och i vilken takt dessa kan ske. Utbyggnation av nya områden innebär ofta kostnader i samband med planläggning och utbyggnad av allmänna anläggningar i tidiga skeden men ger sedan upphov till intäkter vid försäljningar av tomter. Utbyggnation av nya områden medför även framtida drift- och underhållskostnader. I de fall då privata exploatörer utvecklar områden bekostas normalt sett planläggning och utbyggnad av exploatören där kommunen sedan blir ansvarig för drift och underhåll, vinsten från försäljning av tomter går till exploatören. Vid kommunala projekt står kommunen för samtliga kostnader och får även intäkterna vid tomtförsäljningarna.

Ju tidigare i planprocessen de ekonomiska konsekvenserna utvärderas, desto större är möjligheterna att göra anpassningar för att påverka utfallet. Allt eftersom mer detaljerad planläggning av ett område sker, genomförandefrågorna tydliggörs och fler skisser tas fram, kan noggrannare kostnadsbedömningar utföras. Det är därför alltid svårt att i ett tidigt skede uppskatta kostnader för att exploatera ett område.

Nedan diskuteras den ekonomiska hållbarheten utifrån följande:

- Folkhälsa
- Investeringar i allmänna intressen
- Marköverlåtelser
- Demografi i balans
- Resurseffektivitet
- Investeringar i utredningar & planarbete

FOLKHÄLSA

Boendemiljön är sedan lång tid identifierad som en viktig bestämningsfaktor för hälsa. Detta gäller för personer i alla åldrar och är särskilt viktigt för ungdomar. Låg socioekonomisk situation samvarierar med hög exponering för olika riskfaktorer i boendemiljön och närområdets yttre miljö, och genom detta ökar risken för ohälsa och sjukdom. Detta gäller flera hälsoutfall till exempel skador och våld, mental ohälsa, självskattad hälsa, allergier och hjärt-kärlsjukdom. Det finns ett flertal materiella faktorer i den byggda miljön som påverkar hälsan till exempel bostäders utformning, byggmaterial, mögel, fukt, ljud, ljus och buller men även tillgänglighet till natur och grönområden. Det finns idag, därtill, en stor samstämmighet bland boendeforskare om de sociala faktorernas betydelse för hälsan, bland annat trivsel, tillit till människor i området, sociala nätverk, socialt stöd, känsla av oberoende och kontroll, självständighet, frihet och social status. Särskilt sårbara för exponering av

faktorer i boendemiljön som inverkar på hälsan är barn, pensionärer, arbetslösa, sjukskrivna och funktionshindrade eftersom deras sammanlagda tid i boendemiljön är betydligt längre än för yrkesarbetande som i hög utsträckning är borta från hemmet.

I översiktsplanen finns ambitioner och riktlinjer för att i tätorterna utveckla centrum, grönområden och gröna rörelsestråk med fokus på goda livs- och boendemiljöer. Investeringar i en attraktiv livs- och boendemiljö är positivt för folkhälsan (och många andra ekonomiska aspekter) och ger än större effekt eftersom kommunen vill prioritera våra barn och ungdomar (barnperspektivet) i utvecklingsarbetet av tätorterna.

KONSEKVENSER

Sammanfattningsvis medför översiktsplanen ökade kostnader för investeringar för att genomföra ambitionerna om en attraktivare offentlig miljö i olika delar av Boxholms kommun. En sådan investering är folkhälsofrämjande som på lång sikt kan ge mycket positiva hälso- och sjukvårds effekter med minskade kostnader.

INVESTERINGAR I ALLMÄNNA INTRESSEN

I takt med att Boxholms kommun växer har kommunen ett ansvar att investera i allmänna intressen så som skolor, förskolor, lokaler till vårdomsorgen, gator eller att se till att det finns gång- och cykelvägar, vatten- och avloppsledningar och grönområden. Det är ofta investeringar som inte genererar några intäkter utan finansieras antingen via skatteintäkter, anslutningsavgifter eller delvis genom olika bidrag från staten.

I översiktsplanen pekas flera åtgärder ut som gynnar de allmänna intressena. Exempelvis handlar det om utpekande av nya gång- och cykelvägar, utveckling av centrumområden samt planberedskap för utveckling av befintliga och nya skolor och förskolor samt industriområden.

KONSEKVENSER

Sammanfattningsvis medför översiktsplanen ökade kostnader för investeringar i allmänna intressen.

MARKÖVERLÅTELSER

När kommunen har rådighet över mark kan kommunen vara med och påverka utvecklingen och i vilken takt som utvecklingen sker. Rådighet över mark underlättar möjligheten för kommunen att investera i allmänna intressen så som skolor och förskolor. Att investera i mark innebär ökade kostnader men det kan även generera intäkter. När detaljplaner för områden antagits där kommunen är

markägare kan kommunen sälja tomter och generera intäkter men dessutom få nya invånare eller företagsetableringar. Markinköp är även viktiga vid förhandlingar om markbyten. Genom att investera i mark har kommunen en möjlighet att vara delaktig i och driva utvecklingen av Boxholms kommun. Samtidigt är det mycket viktigt att det finns privata aktörer med eget kapital som driver på utvecklingen av Boxholms kommun.

KONSEKVENSER

Sammanfattningsvis kan översiktsplanen medföra positiva konsekvenser genom att exploatering möjliggörs både på kommunal och privatägd mark. Det kan innebära intäkter både för kommunen och för privata markägare. Det kan även bli aktuellt för kommunen med markköp vilket på kort sikt kan medföra stora kostnader men på längre sikt kan möjliggöra för markbyte eller intäkter genom försäljning av planlagd mark.

DEMOGRAFI I BALANS

Det är viktigt för en kommun att ha en demografi i balans eftersom invånare under livets olika skeenden innebär både kostnader och intäkter för kommunen. Det är därför av stor vikt att kommunen erbjuder attraktiva boendemiljöer som erbjuder bostäder utifrån människors olika behov. Det innebär att det behöver finnas en blandning av bostadstyper och upplåtelseformer. Det är även viktigt att kommunen kan erbjuda arbetstillfällen, ett gott utbud av fritidsmöjligheter för olika intressen och åldrar och att kommunen kan erbjuda skolor, barn- och vårdomsorg av god kvalitet.

I översiktsplanen finns riktlinjer som anger att kommunen ska arbeta för ett bostadsutbud med blandade bostadstyper och bostadsformer. Översiktsplanen anger även att bostadsbeståndet ska kompletteras för att skapa varierande och goda livs- och boendemiljöer för livets olika skeden.

KONSEKVENSER

Sammanfattningsvis medför översiktsplanen positiva konsekvenser för möjligheten att skapa en demografi i balans.

RESURSEFFEKTIVITET

Utvecklingen av nya bostadsområden innebär kostnader. En del av investeringarna genererar inte några intäkter utan finansieras genom skatteintäkter. Genom att planera bostadsområden i anslutning till befintliga tätorter går det att nyttja redan gjorda investeringar i infrastruktur såsom gator, vatten och avlopp. Det går även att vara resurseffektiv med mark genom att förtäta eller omvandla områden som redan tagits i anspråk för byggnation. Följande innebär även att befintlig infrastruktur

nyttjas vilket också är resurseffektivt. Översiktsplanen föreslår nya bostadsområden i anslutning till befintliga tätorter, i de fall då de är belägna utanför handlar det om resurseffektivitet sett ur andra aspekter såsom värnandet av produktiv jordbruksmark.

KONSEKVENSER

Sammanfattningsvis medför översiktsplanen positiva ekonomiska konsekvenser genom att förutsättningar finns för att nyttja redan gjorda investeringar.

INVESTERINGAR I UTREDNINGAR OCH PLANARBETE

För att realisera översiktsplanen behöver flera delar av den utredas ytterligare, främst genom framtida detaljplanearbete. Utredningar och planarbete är kostandskrävande att ta fram.

Översiktsplanen belyser också behovet av att ett antal olika utredningar eller program/strategier tas fram och/eller ajourhålls. För att kunna ta fram dessa utredningar och planer behöver medel avsättas i budgetarbetet.

KONSEKVENSER

Sammanfattningsvis medför översiktsplanen negativa ekonomiska konsekvenser till följd av utredningar och planarbete men när det finns klara detaljplaner som realiseras medför det positiva ekonomiska konsekvenser bland annat genom nya invånare och företagsetableringar som genererar intäkter till kommunen.

www.boxholm.se

Miljökonsekvensbeskrivning för Boxholms översiktsplan – ÖP2040
Antagandehandling

2026-10-15

Författare: Sanna Uimonen Robertson och Linda Netz
Kvalitetsgranskare: Lisa Östlund Fält

SWECO

Sammanfattning

Den nya översiktsplanen för Boxholms kommun (ÖP2040) omfattar hela kommunen och kommer att ersätta den nuvarande översiktsplanen som är antagen i september 2012.

Boxholms kommuns nya översiktsplan visar på en inriktning på lång sikt med utblick mot år 2040. I översiktsplanen redovisas hur mark- och vattenområden bör användas i framtiden och hur den byggda miljön ska förvaltas och utvecklas. Inriktningen i ÖP2040 för det framtida byggandet är att nybyggnation främst ska ske i anslutning till befintlig bebyggelse i tätorterna, samt längs sjön Sommen i det så kallade ”Boxholms pärlband”.

Jämfört med nollalternativet (alltså nu gällande ÖP) strävar planförslaget efter en mer hållbar utbyggnad och har fler riktlinjer för anpassningar till miljön.

Denna MKB hör till granskningshandlingen av ny översiktsplan och har uppdaterats efter synpunkter som har inkommit i samrådsskedet. Miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) redovisar en bedömning av den påverkan på miljön som planens genomförande kan antas få. I tabellen nedan framgår de risker för negativa miljökonsekvenser och potentiella möjligheter till positiva miljökonsekvenser som en utbyggnad enligt planförslaget ÖP2040 har bedömts ge upphov till. I tabellen illustreras bredden i bedömningarna genom de färglagda rutorna, där den huvudsakliga bedömningar är markerad med svart ram. En intressant fråga för kommunen att ställa sig kan vara om åtgärder kan vidtas för att ”förflytta bedömningarna åt höger” i tabellen nedan, mot mer positiva konsekvenser. För varje miljöaspekt föreslås i denna MKB åtgärder i syfte att minska risken för negativa konsekvenser av genomförandet av ÖP2040 samt för att öka möjligheten till positiva konsekvenser. Om flera av dessa åtgärdsförslag genomförs och inarbetas i planen finns möjlighet till mer positiva konsekvenser än vad som framgår av tabellen ovan. En positiv förändring från samrådshandling till granskningshandling är att det lagts till ett antal särskilda hänsyn kopplat till olika utvecklingsområden, där det tydligt pekas ut olika värden eller intressekonflikter som hänsyn måste tas till. Det kan handla om exempelvis områden som omfattas av naturvårdsprogram, risker för förorenade områden och riksintressen.

En övergripande synpunkt är att det finns många bra intentioner och riktlinjer i ÖP2040 som dock i flera fall skulle kunna bli tydligare. I Slutet av MKBn, under avsnitt 12, görs en sammanfattning av medskick för hur betydande miljöpåverkan och risk för negativa konsekvenser kan minskas.

Tabellen illustrerar spannet i konsekvensbedömningarna, där det för flera av miljöaspekterna både finns möjligheter till positiva konsekvenser och risker för negativa konsekvenser. Den svarta ramen markerar den huvudsakliga bedömningen för miljöaspekten. Dock finns det för flera aspekter som hamnar inom gul även betydande miljöpåverkan som behöver hanteras vidare i fortsatt process. Nollan visar nollalternativets huvudsakliga bedömning.

Miljöaspekter	**Konsekvenser av planförslaget – ÖP2040**				
Bedömning av konsekvens	**Förväntade negativa**	**Risk för negativa**	**Obetydliga/ neutrala**	**Möjlighet till positiva**	**Förväntade positiva**
Människors hälsa och säkerhet • Olyckor och transporter med farligt gods • Buller • Luftkvalitet • Strålning • Förorenade områden		0			
Vattenkvalitet • Ytvatten • Grundvatten • Dricksvatten • Avlopps- och dagvatten		0			
Klimatanpassning • Ras, skred och erosion • Översvämning • Torka och värme		0			
Naturmiljö och biologisk mångfald		0			
Friluftsliv och rekreation		0			
Kulturmiljö		0			
Naturresurser		0			
Klimatpåverkan		0			

Innehållsförteckning

1 Inledning 7
1.1 Bakgrund 7
1.2 Om översiktsplanering 7
1.3 Den nya översiktsplanen 7
1.4 Strategisk miljöbedömning 8

2 Avgränsning 10
2.1 Saklig avgränsning 10
2.2 Geografisk och tidsmässig avgränsning 11
2.3 Omfattning 11

3 Metod och bedömningsskala 12
3.1 Processen 12
3.2 Bedömningsskala 12
3.3 Osäkerheter i bedömningar 13

4 Övergripande bedömningsgrunder 14
4.1 Miljökvalitetsmål 14
4.2 Den regionala utvecklingsstrategin för Östergötland 14
4.3 Miljökvalitetsnormer 15

5 Planförslag och alternativ 17
5.1 Planförslaget – ÖP2040 17
5.1.1 Övergripande om planförslaget – ÖP2040 17
5.1.2 Övergripande utvecklingsinriktning 17
5.1.3 Mark- och vattenanvändningskartan 19
5.1.4 Riktlinjer och ställningstaganden 22
5.2 Nollalternativet 22
5.3 Andra rimliga alternativ 25
5.4 Anpassningar under planprocessen 25

6 Miljökonsekvenser 26
6.1 Människors hälsa och säkerhet 26
6.1.1 Bedömningsgrunder 26
6.1.2 Förutsättningar 28
6.1.3 Planförslagets innehåll 30
6.1.4 Konsekvenser av planförslaget 32
6.1.5 Konsekvenser av nollalternativet 35
6.1.6 Förslag till åtgärder 36
6.2 Vattenkvalitet och vattenmiljö 36
6.2.1 Bedömningsgrunder 36
6.2.2 Förutsättningar 39
6.2.3 Planförslagets innehåll 42
6.2.4 Konsekvenser av planförslaget 44
6.2.5 Konsekvenser av nollalternativet 47
6.2.6 Förslag till åtgärder 48
6.3 Klimatanpassning 49
6.3.1 Bedömningsgrunder 50
6.3.2 Förutsättningar 50
6.3.3 Planförslagets innehåll 52
6.3.4 Konsekvenser av planförslaget 53
6.3.5 Konsekvenser av nollalternativet 54
6.3.6 Förslag till åtgärder 55

6.4 Naturmiljö och biologisk mångfald 55
6.4.1 Bedömningsgrunder 55
6.4.2 Förutsättningar 57
6.4.3 Planförslagets innehåll 58
6.4.4 Konsekvenser av planförslaget 60
6.4.5 Konsekvenser av nollalternativet 63
6.4.6 Förslag till åtgärder 63
6.5 Friluftsliv och rekreation 64
6.5.1 Bedömningsgrunder 64
6.5.2 Förutsättningar 65
6.5.3 Planförslagets innehåll 66
6.5.4 Konsekvenser av planförslaget 68
6.5.5 Konsekvenser av nollalternativet 69
6.5.6 Förslag till åtgärder 69
6.6 Kulturmiljö 70
6.6.1 Bedömningsgrunder 70
6.6.2 Förutsättningar 70
6.6.3 Planförslagets innehåll 72
6.6.4 Konsekvenser av planförslaget 73
6.6.5 Konsekvenser av nollalternativet 74
6.6.6 Förslag till åtgärder 74
6.7 Naturresurser 75
6.7.1 Bedömningsgrunder 75
6.7.2 Förutsättningar 76
6.7.3 Planförslagets innehåll 79
6.7.4 Konsekvenser av planförslaget 80
6.7.5 Konsekvenser av nollalternativet 81
6.7.6 Förslag till åtgärder 81
6.8 Klimatpåverkan 81
6.8.1 Bedömningsgrunder 81
6.8.2 Förutsättningar 82
6.8.3 Planförslagets innehåll 84
6.8.4 Konsekvenser av planförslaget 87
6.8.5 Konsekvenser av nollalternativet 89
6.8.6 Förslag till åtgärder 89

7 Områden av riksintresse samt bedömning av påverkan 91
7.1 Planförslagets innehåll 91
7.2 Natura 2000 – område 93
7.3 Riksintresse enligt 3 kapitlet miljöbalken 93
7.3.1 Friluftsliv 3 kapitlet 6 § miljöbalken 93
7.3.2 Kulturmiljövård 3 kapitlet 6 § miljöbalken 94
7.3.3 Naturvård 3 kapitlet 6 § miljöbalken 96
7.3.4 Kommunikation 3 kapitlet 8 § miljöbalken 98
7.4 Riksintresse enligt 4 kapitlet miljöbalken 99

8 Uppföljning och övervakning 100

9 Kumulativa effekter 101

10 Samlad bedömning 102

11 Måluppfyllelse av miljökvalitetsmål 105

12 Medskick för att minska risken för negativa konsekvenser och betydande miljöpåverkan 109

13 Referenser 114

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Boxholms kommun arbetar med att ta fram en ny översiktsplan som varit i skedet för granskningshandling under våren 2026. Kommunens nuvarande översiktsplan är antagen i september 2012.

Boxholms kommuns kommunstyrelse fattade beslut den 28 september 2021 att kommunen skulle påbörja arbetet med en ny översiktsplan. ÖP2040 har varit ute på samråd och granskning och denna MKB hör till granskningshandlingen. Efter granskningen har endast mindre ändringar gjorts i översiktsplanen, ändringar som inte inneburit någon påverkan för denna MKB, utan endast redaktionella ändringar har gjorts i denna handling.

Utöver ny lagstiftning har det tillkommit kommunala och regionala utredningar sedan förra översiktsplanen togs fram. Nya kommunala och regionala utredningar används som bedömningsgrunder och relevant innehåll från dessa beskrivs under respektive miljöaspekt. Exempel på sådana utredningar är avfallsplanen, som planeras börja gälla från 1 januari 2025, naturvårdsprogram (2015), kulturmiljöprogram (2024), jordbruksmarksanalys (2022), skyfallskartering (2022), trafikbullerkartläggning (2022) och Vattentjänstplan som kommer tas fram under kommande år. Kommunen ingår dessutom i föreningen klimatkommunerna som en del i kommunens arbete med klimatomställningen, vilket har bidragit till att kommande översiktsplan har ambition att vara mer hållbar än föregående.

1.2 Om översiktsplanering

Enligt plan- och bygglagen ska varje kommun ha en översiktsplan som omfattar hela kommunen. En översiktsplan är vägledande för hur mark- och vattenområden används och hur bebyggelse, verksamheter och naturområden ska utvecklas och bevaras. En aktualisering av översiktsplanen ska göras under varje mandatperiod (Boverket, 2026).

Översiktsplanen är vägledande men inte bindande. Den är därmed inte absolut styrande när planer eller projekt ska genomföras men utgör det viktigaste övergripande dokumentet för efterföljande planering enligt plan- och bygglagen. Det är i översiktsplanen som allmänna intressen vägs mot varandra. Dessa avvägningar ligger sedan till grund för större samhällsinvesteringar samt bevarande och utveckling av värdefulla tillgångar, som exempelvis natur- och kulturmiljöer (Boverket, 2026).

1.3 Den nya översiktsplanen

Den nya översiktsplanen för Boxholms kommun (ÖP2040) omfattar hela kommunen. Planen omfattar förutom landområden även sjön Sommen och kommunens alla sjöar och vattendrag, exempelvis Svartån.

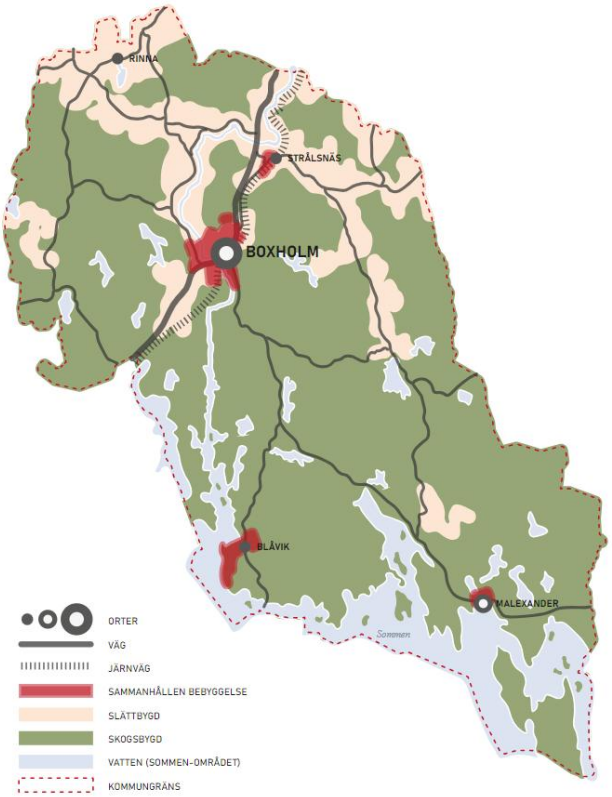

Figur 1-1 Karta över Boxholms kommun (Boxholms kommun, 2025h).

Boxholms kommuns nya översiktsplan visar på en inriktning på lång sikt med utblick mot år 2040. I översiktsplanen redovisas hur mark- och vattenområden bör användas i framtiden och hur den byggda miljön ska förvaltas och utvecklas. Översiktsplanen visar även hur kommunen tänker ta hänsyn till allmänna intressen samt hur riksintressen och miljökvalitetsnormer kommer att tillgodoses. Planens innehåll beskrivs mer i kapitel 5.

1.4 Strategisk miljöbedömning

Av 6 kapitlet 3 § miljöbalken framgår att *En myndighet eller kommun som upprättar eller ändrar en plan eller ett program som krävs i lag eller annan författning ska göra en strategisk miljöbedömning, om genomförandet av planen, programmet eller ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan*. En översiktsplan är enligt miljöbedömningsförordningen 2 § alltid att betrakta som betydande miljöpåverkan och därmed ska en strategisk miljöbedömning genomföras och en miljökonsekvensbeskrivning upprättas.

Av miljöbalken 6 kapitlet 9 § framgår att:

Om en strategisk miljöbedömning ska göras, ska myndigheten eller kommunen:
1. Samråda om hur omfattningen av och detaljeringsgraden i en miljökonsekvensbeskrivning ska avgränsas (avgränsningssamråd).
2. Ta fram en miljökonsekvensbeskrivning.
3. Ge tillfälle till synpunkter på miljökonsekvensbeskrivningen och förslaget till plan eller program.

4. Ta hänsyn till miljökonsekvensbeskrivningen och inkomna synpunkter innan planen eller programmet antas eller läggs till grund för reglering.

Syftet med miljöbedömningen är att integrera miljöaspekter och miljöhänsyn i utarbetandet av planen för att främja hållbar utveckling. Både miljöbedömnings-processen och miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) är viktiga verktyg för att följa och dokumentera denna ambition. Fokus ligger på de delar av planförslaget som bedöms medföra betydande miljöpåverkan.

Miljökonsekvensbeskrivningen ska redovisa en bedömning av den påverkan på miljön som planens genomförande kan få. Det är den betydande miljöpåverkan som ska identifieras, beskrivas och bedömas i miljökonsekvensbeskrivningen. Miljöbalken reglerar vad miljökonsekvensbeskrivningen ska innehålla och att innehållet ska anpassas utifrån vad som är en rimlig omfattning och detaljeringsnivå. Plan- och bygglagen, PBL, reglerar vad översiktsplanen ska innehålla. För planer där strategisk miljöbedömning krävs ska planen uppfylla miljöbalkens krav på en miljökonsekvensbeskrivning för strategisk miljöbedömning.

Denna strategiska miljöbedömning hör till granskningshandlingen och utgår från planförslag daterat 2026-04-30. Efter granskningen har endast mindre ändringar gjorts i översiktsplanen, ändringar som inte inneburit någon påverkan för denna MKB, utan endast redaktionella ändringar har gjorts i denna handling.

2 Avgränsning

2.1 Saklig avgränsning

Den sakliga avgränsningen utgår från de miljöeffekter som definieras i 6 kapitlet 2 § miljöbalken (1998:808). Avgränsningen har Boxholms kommun utarbetat och stämt av med Länsstyrelsen i Östergötlands län på ett avgränsningssamråd den 2024-06-14. Eftersom en översiktsplan alltid antas medföra en betydande miljöpåverkan genomfördes inte ett separat undersökningssamråd med länsstyrelsen innan avgränsningssamrådet.

Boxholms kommun har efter avgränsningssamrådet beslutat att miljökonsekvens-beskrivningen ska omfatta följande miljöaspekter, inom vilka planens genomförande kan medföra betydande negativ eller positiv miljöpåverkan.

Miljöaspekt	**Avgränsning**
Människors hälsa och säkerhet	Markföroreningar, transporter med farligt gods, riksintresse väg, buller.
Vattenkvalitet och vattenmiljö	Förorenade områden som kan påverka, miljökvalitetsnormer för yt- och grundvatten, vattenskyddsområden.
Klimatanpassning	Översvämningsrisk, risk för skyfall, sättningar/instabil mark.
Naturmiljö och biologisk mångfald	Natura 2000-områden och andra skyddade områden, riksintresse, grön infrastruktur, artskydd. Planer för naturvård. Betydande miljöpåverkan som har med ekosystemtjänster att göra tas upp under relevant rubrik i miljökonsekvensbeskrivningen.
Friluftsliv och rekreation	Riksintresse, leder och anordningar.
Kulturmiljö	Riksintresse, fornlämningar, kulturhistoriska strukturer, odlingslandskapet, bebyggelse.
Naturresurser	Jord- och skogsbruk, återbruk.
Klimatpåverkan	Transporter, mobilitet, avsätta platser för produktion av förnybar energi.

Miljökonsekvensbeskrivningen begränsas till de miljökonsekvenser som kan antas ge en betydande miljöpåverkan. Översiktsplanen för Boxholm kommer redogöra för en bebyggelseutveckling som främst berör tätorterna samt ett pärlband längs sjön Sommen med bostäder, näringsliv, camping med mera. Översiktsplanens övergripande karaktär både avseende markanspråk och genom riktlinjer innebär att de flesta miljöaspekter kan påverkas och det är därigenom svårt att avgränsa bort aspekter. Beroende på hur en riktlinje kring exempelvis grönområden utformas kan den ge både positiv och negativ påverkan. Att inte peka ut områden för bevarande eller för bebyggelseutveckling kan också innebära en risk för negativa effekter på sikt.

Det finns dessutom osäkerheter kring påverkan i och med det tidiga planeringsskedet. De miljöaspekter som kommunen har bedömt inte medför betydande miljöpåverkan är kopplade till människors hälsa och säkerhet, såsom lukt, ljusföroreningar och allergener.

2.2 Geografisk och tidsmässig avgränsning

Den geografiska avgränsningen omfattar hela Boxholms kommuns yta. Översiktsplanen kan leda till påverkan utanför kommungränsen. Därför har vissa frågor belysts ur ett mellankommunalt och regionalt perspektiv.

I den mån det är relevant bedöms även planens konsekvenser på områden som ligger utanför plangränsen. Påverkan som kan överskrida kommungränsen kan exempelvis gälla vattenförekomster, riksintressen, klimatpåverkan och grön infrastruktur.

Översiktsplanens planeringshorisont är år 2040, vilket även gäller för den strategiska miljöbedömningen.

Merparten av konsekvenserna bedöms ske under denna tid. Påverkan inom vissa miljöaspekter kan dock sträcka sig längre än till planeringsperiodens slut. I den mån det är möjligt, rimligt och relevant, behandlar miljökonsekvensbeskrivningen även dessa effekter. En relevant aspekt i detta avseende är klimateffekter som kan förväntas i ett längre perspektiv, såsom översvämningar kopplat till skyfall.

2.3 Omfattning

Miljökonsekvensbeskrivningens detaljeringsnivå har anpassats utifrån syftet med en översiktsplan. Ambitionen har varit att genomföra miljöbedömningen på en översiktlig nivå, men även att fånga upp särskilda förutsättningar på mer detaljerad nivå om dessa är av vikt för bedömningen av planens samlade miljökonsekvenser. Målet med miljöbedömningen är att säkerställa att översiktsplanen har den ’paraplyfunktion’ som behövs för att säkerställa att alla frågor kopplade till miljö och hälsa kan hanteras fullgott vidare i den fysiska planeringen.

3 Metod och bedömningsskala

3.1 Processen

Arbetet med att genomföra miljöbedömningen har pågått mellan juni 2024 och april 2025. Kommunen har innan miljöbedömningsprocessen började genomfört workshops inom kommunen för att arbeta fram viktiga prioriteringar. Ett avgränsningssamråd genomfördes med Länsstyrelsen i juni månad 2024.

När utvecklingsinriktningen var framtagen genomfördes inom ramen för miljöbedömningen en översiktlig och tidig analys av huruvida utvecklingsinriktningen med tillhörande riktlinjer bedömdes ge tillräcklig vägledning vid hantering av miljö- och hälsofrågor i kommande detaljplaneläggning och/eller bygglovsprövning. Syftet var att tidigt kunna ge input till det löpande översiktsplanearbetet genom att bland annat föreslå riktlinjer. Sweco har fortsatt därefter gett löpande synpunkter på utkast av översiktsplanen. I samband med upprättandet av miljökonsekvensbeskrivningen har sedan kvarstående synpunkter förmedlats under avsnitten åtgärdsförslag för respektive miljöaspekt under kapitel 6.

3.2 Bedömningsskala

Möjlighet till positiva och risk för negativa konsekvenser av planförslaget och nollalternativet bedöms och redovisas i denna MKB. För både planförslaget och nollalternativet beskrivs konsekvenser i förhållande till nuläget. Vid beskrivning av konsekvenserna för nollalternativet ligger fokus på de konsekvenser som är alternativskiljande i förhållande till planförslaget.

Under varje miljöaspekt i kapitel 6 redovisas bedömningsgrunder, förutsättningar, planförslagets innehåll samt en beskrivning och bedömning av planförslagets påverkan och konsekvenser.

Konsekvenserna för olika miljöaspekter bedöms utifrån planförslagets påverkan på dessa aspekter genom de riktlinjer som finns och genom det markanspråk som planeras.

Med hänsyn till översiktsplanens mer övergripande karaktär är de direkta konsekvenserna ibland mycket svåra att bedöma. Därför görs bedömningarna utifrån om översiktsplanen medför möjlighet till positiva konsekvenser och/eller risk för negativa konsekvenser. I de fall ställningstagandena i planförslaget medför tydligare konsekvenser bedöms de som förväntade positiva eller negativa konsekvenser.

För flera av miljöaspekterna har både möjliga positiva konsekvenser respektive risk för negativa konsekvenser identifierats samtidigt. I kapitel 10 där den samlade bedömningen beskrivs, har detta spann illustrerats med färger i en matris.

Under respektive miljöaspekt redovisas även förslag till åtgärder och fortsatt arbete för att stärka positiva konsekvenser eller mildra negativa konsekvenser av planförslaget.

Efter att respektive miljöaspekt konsekvensbedömts görs en bedömning av kumulativa effekter (kapitel 9). Bedömning görs även gällande planens bidrag till uppfyllande av de nationella miljökvalitetsmålen.

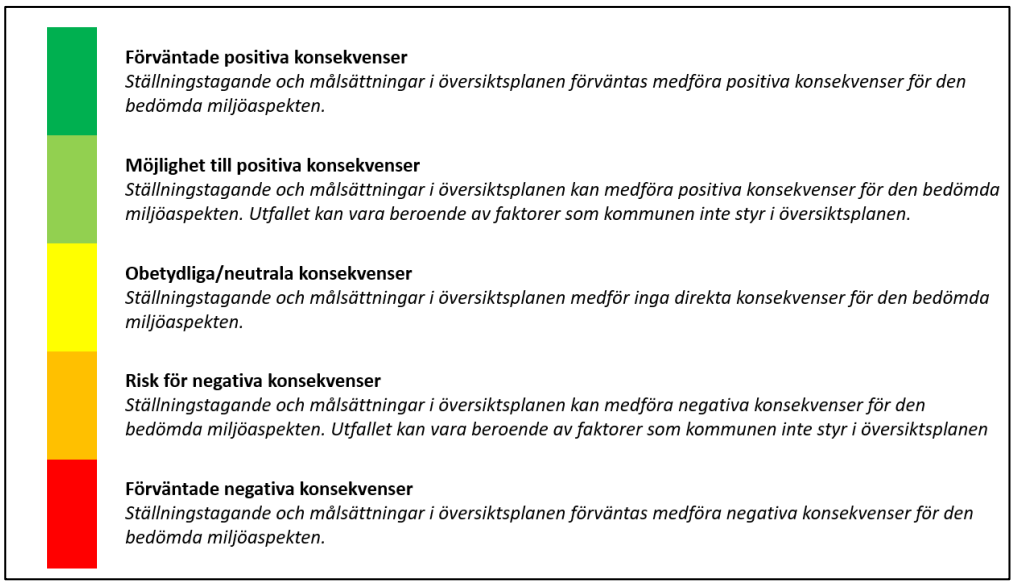

Figur 3-1 Bedömningsskala för att värdera planförslaget och nollalternativets konsekvenser.

3.3 Osäkerheter i bedömningar

En miljökonsekvensbeskrivning är alltid förknippad med osäkerheter. Det finns dels osäkerheter i alla antaganden om framtiden, dels kan det finnas osäkerheter förknippade med kunskapsläge och underlagsmaterial. Översiktsplanens övergripande och vägledande karaktär innebär en ökad osäkerhet i bedömningar av konsekvenser jämfört med en miljöbedömning som genomförs för exempelvis en detaljplan. Denna osäkerhet har hanterats genom att bedömningsskalan som illustreras i Figur 3-1 har använts.

4 Övergripande bedömningsgrunder

I detta kapitel beskrivs de övergripande bedömningsgrunder som gäller för bedömningen av konsekvenser för miljöaspekterna i kapitel 6. I tillägg till dessa redovisas ytterligare bedömningsgrunder för respektive miljöaspekt där så är relevant, exempelvis kommunala utredningar.

4.1 Miljökvalitetsmål

Riksdagen har beslutat att det övergripande målet för Sveriges miljöpolitik är att till nästa generation lämna över ett samhälle där landets stora miljöproblem är lösta. För att uppnå detta har 16 miljökvalitetsmål antagits. Målen beskriver den miljömässiga dimensionen av politiken för en hållbar utveckling och anger det tillstånd i miljön som det samlade miljöarbetet ska leda till.

Hösten 2015 antog FN:s medlemsstater Agenda 2030 för hållbar utveckling. Agenda 2030 är en handlingsplan med mål för omställning till ett hållbart samhälle för människorna, planeten och välståndet. Agenda 2030:s mål och delmål är integrerade och odelbara och omfattar samtliga tre dimensioner av hållbar utveckling: den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga. Genom att uppnå de nationella miljökvalitetsmålen så uppnås även den ekologiska dimensionen av Agenda 2030.

I kapitel 9 i denna miljökonsekvensbeskrivning bedöms ifall genomförandet av översiktsplanen bidrar positivt till uppfyllandet av de nationella miljökvalitetsmålen eller om planen bedöms motverka målen.

4.2 Den regionala utvecklingsstrategin för Östergötland

Region Östergötland har tagit fram en utvecklingsstrategi i syfte att skapa en gemensam viljeriktning om hur de vill att livet i Östergötland ska vara 2040. Utvecklingsstrategins målbild är Goda livsvillkor i Östergötland och för att nå denna målbild har sex strategiska områden prioriterats (Region Östergötland, 2021). Samtliga strategiska områden får bäring på kommunens översiktsplanering. De strategiska områdena är följande:

- **Skapa ett mer digitalt Östergötland.** Arbeta med digital delaktighet, digital säkerhet, affärsmodeller och digital innovation samt anpassning till ett förändrat arbetsliv.
- **Skapa ett grönare Östergötland.** Arbeta med cirkulär ekonomi och resurseffektiva transporter, lokaler och bostäder.
- **Bygga kunskap och kompetens genom livslångt lärande**. Skapa möjligheter till livslångt lärande och tillgång till relevant och varierat utbildningsutbud.
- **Skapa attraktiva livsmiljöer**. Skapa en god samhällsplanering, säkra ett starkt kultur- och idrottsliv, skapa god tillgång till kommersiell och offentlig service samt skapa tillgänglighet till god och jämlik hälso- och sjukvård.
- **Skapa förnyelseförmåga och konkurrenskraft**. Främja tillgången till kompetens, stärka entreprenörskap och företagande, kraftsamla kring regionala styrkor och öka satsningarna för investering, etablering och besöksnäring.
- **Knyt samman Östergötland och ta tillvara det goda läget**. Skapa sammanhållna bostads- och arbetsmarknader, säkra tillgången till digital uppkoppling och skapa förutsättningar för hållbart resande

Enligt Plan- och bygglagen ska det framgå av översiktsplanen om den avviker från regionplanen, på vilket sätt planen avviker och skälen till att översiktsplanen skiljer sig från regionplanen. Boxholms kommun har uttryckt i ÖP2040 att den nya kommunen tar hänsyn till regionens strategiska dokument i översiktsplanen och har samtidigt tolkat dem till en lokal nivå.

I det regionala utvecklingsarbetet har fokus till stora delar legat på centralorter, storlekar och mängder kopplat till insatser och prioriteringar. Eftersom Boxholms kommun har en stor andel boende på landsbygden är det viktigt för kommunen att det regionala utvecklingsarbetet inte likställer tätortsnivå som representativ för hela kommunen och därigenom marginaliserar stora delar av kommunens invånare. Därför betonar kommunen att det är viktigt att regionen på en lokal nivå eller med landsbygdsperspektiv arbetar för utveckling av Östergötlands alla delar för att uppnå målet med goda livsvillkor för regionens alla invånare. För Boxholms kommun handlar det om:

- Skapa förutsättningar för digitalisering
- Aktivt arbeta och bidra till kommunal, regionala, nationella och internationella klimat- och miljömål
- Skapa förutsättningar för tillgång till ett relevant och varierat utbildningsutbud
- Regional tillgänglighet
- Attraktiv kollektivtrafik
- Regionens närvaro (exempel vårdcentral, folktandvård och kulturevenemang)
- Skapa förutsättningar för kommersiell service
- Beakta och verka för lokalt funktionella samband över regiongräns
- Utveckling av Boxholms kommuns regionala besöksområden kopplat till landskapen

4.3 Miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnormer (MKN) är bindande nationella föreskrifter om lägsta godtagbara miljökvalitet. Det finns idag normer för föroreningar i utomhusluften, parametrar i vattenförekomster, kemiska föreningar i fisk- och musselvatten och för omgivningsbuller. Kommuner och myndigheter är ansvariga för att miljökvalitetsnormer följs samt att vidta de åtgärder som behövs enligt fastställda åtgärdsprogram.

Enligt 3 kapitlet 4 § plan- och bygglagen ska det av översiktsplanen framgå hur kommunen anser att miljökvalitetsnormer enligt 5 kapitlet miljöbalken ska följas. I arbetet med översiktsplanen finns förutsättningar att förutse på vilka platser och i vilka situationer som exempelvis föroreningshalter, värden för vattenkvaliteten och bullernivåer riskerar att överskridas.

Bedömd påverkan på miljökvalitetsnormer för vatten beskrivs i avsnitt 6.2, och det handlar om tre sjöar, sex vattendrag samt ett tiotal grundvattenförekomster med statuskvalificeringar.

Miljökvalitetsnormerna för luft finns i luftkvalitetsförordningen (2010:477). I förordningen anges både gräns- och målvärden för luftkvaliteten. Det finns alltså både normer för hur hög koncentrationen av olika ämnen och partiklar i luften får vara som högst och normer för vilken koncentration av olika ämnen och partiklar

som ska eftersträvas. Påverkan på luftkvaliteten uppstår främst i större tätorter och beror framför allt på utsläpp från trafik men kan även uppstå genom eldning i exempelvis braskaminer. Boxholms kommun är medlem i Östergötlands luftvårdsförbund. Där samverkar man bland annat kring beräkning, mätning och kontroll av miljökvalitetsnormer för utomhusluft. För närvarande bedöms det inte finnas någon risk i Boxholm att miljökvalitetsnormen för utomhusluft överskrids för något ämne och därför hanteras frågan inte vidare i denna miljökonsekvensbeskrivning.

Enligt förordning (2004:675) om omgivningsbuller är det endast kommuner med över 100 000 invånare och Trafikverket som är skyldiga att kartlägga bullersituationen samt upprätta åtgärdsprogram. Boxholms kommun har drygt 5000 invånare men då Länsstyrelsen har påpekat buller som en relevant aspekt under avgränsningssamrådet kommer buller bedömas översiktligt i denna miljökonsekvensbeskrivning.

5 Planförslag och alternativ

5.1 Planförslaget – ÖP2040

Boxholms senaste planeringsstrategi antogs av kommunfullmäktige 2024-09-09 (Boxholms kommun, 2024b). Kommunens hållning är att översiktsplanens delar inte bör vara äldre än att de uppfyller kraven i gällande lagstiftning. Då omvärlden ständigt förändras och därmed även planeringsförutsättningarna, accepteras mindre avvikelser i form av exempelvis faktaunderlag som inte är helt uppdaterat (Boxholms kommun, 2024b). I planeringsstrategin framgår att ett flertal lagar har ändrats avseende viktiga punkter sedan kommunens gällande översiktsplan antogs 2012, samt att ett flertal nationella samt regionala mål och strategier tillkommit som behöver beaktas, exempelvis Agenda 2030 och nationell strategi för klimatanpassning. Kommunen har även tagit fram styrdokument som har kopplingar till översiktsplanen, som exempelvis Kulturmiljöprogram och Naturvårdsprogram. De kommunala underlagen redovisas under rubriken: Bedömingsgrunder, för respektive miljöaspekt. Den sammantagna bedömningen är att gällande översiktsplan för Boxholms kommun från 2012 är inaktuell och är i behov av en större revidering. Kommunens översiktsplan föreslås därför revideras och göras digitalt tillgänglig i enlighet med Boverkets översiktsplanemodell (Boxholms kommun, 2024b).

Den nya kommunomfattande översiktsplanen kommer att ersätta gällande översiktsplan för Boxholms kommun som antogs i kommunfullmäktige 24 september 2012, det tematiska tillägget om konsekvensbeskrivning för översiktsplanen som antogs av kommunfullmäktige samma datum, samt den fördjupade översiktsplanen för Malexander som antogs 2004.

5.1.1 Övergripande om planförslaget – ÖP2040

Arbetet med att ta fram en ny översiktsplan påbörjades i september 2021, då kommunstyrelsen beslutade om en projektplan för framtagandet av ny översiktsplan för Boxholms kommun (Boxholms kommun, 2025b). Denna miljöbedömning utgår från granskningshandling av planförslag daterat 2026-04-30 (Boxholms kommun, 2025b). Beskrivningen av planförslaget samt de konsekvensbedömningar som görs i kapitel 6, baseras på den versionen.

5.1.2 Övergripande utvecklingsinriktning

Kommunens vision för utvecklingen som översiktsplanen ska bidra till lyder ”Boxholm – här skapar vi trygghet, livskvalité och växer tillsammans”. Tillväxtmålet under planperioden är att kommunen ska vara 6 500 invånare 2040.

Kommunens tre övergripande strategier för samhällsutvecklingen är:

1. **En trygg kommun att växa och verka i.** Genom att värna om redan befintlig bebyggelse, infrastruktur, näringsliv, service och verksamheter skapar vi stolthet i det vi har och ger förutsättningar för att bli en trygg kommun att växa och verka i.
2. **Vi skapar förutsättningar för livslångt lärande.** Genom livslångt lärande skapar vi tillsammans en attraktiv kommun för invånare och brukare av platsen. Kunskap och medvetenhet är en förutsättning för att aktivt kunna arbeta med samhällsplanering så att inga oönskade konsekvenser uppstår. I samhällsplaneringen föreligger ett stort ansvar och påverkansmöjligheter att bidra till att kommunen utvecklas på ett

långsiktigt hållbart sätt. Vårt mål är att kommande generationer ska få minst lika goda förutsättningar som vi har idag.
3. **Ett hållbart samhälle för alla.** Genom att ta vara på det vi har, arvet i den befintliga miljön och samhällsstrukturer, utvecklar vi en kommun där du vill bygga, bo och leva.

För varje strategi finns fördjupade teman och punkter som tydliggör vad strategin innebär. Dessa redogörs för inte vidare här men finns att ta del av i planförslaget (Boxholms kommun, 2025b).

Boxholms kommun ligger på gränsen mellan Region Östergötland och Region Jönköpings län, samt nära Linköping, Norrköping och Jönköping, inom vilka människor kan bo och arbeta utan att behöva göra alltför tidsödande resor. Riksväg 32 och järnvägssträckningen Södra stambanan korsar igenom kommunen vilka knyter ihop Boxholm med regionen samt storstadsregionerna Malmö och Stockholm. Väl fungerande kommunikationer inom regionen och till angränsande län är en förutsättning för att öka tillgången till attraktiva arbetsplatser för människor och kompetens för företag.

Boxholms kommun ligger i en övergångsbygd mellan Östgötaslätten och Sydsvenska höglandet och delas i den strategiska utvecklingen in mellan sammanhållen bebyggelse, slättbygd, skogsbygd och vatten (Sommen-området). Markanvändningen skiljer sig åt mellan dessa olika typer av miljöer och planeringen behöver därför ta ett översiktligt grepp kring hur de ska hanteras, se Figur 5-1 och sammanfattande beskrivning nedan.

- **Sammanhållen bebyggelse.** Sammanhållen bebyggelse är områden som tätorter, bebyggelseområden och mindre samhällen. Här finns flera bostäder och ibland även verksamheter samlade inom ett begränsat geografiskt område. I huvudsak uppmuntras ny exploatering inom eller i anslutning till dessa områden, då detta stärker den sammanhållna bebyggelsens underlag för service, kommunikationer och tjänster. Det ger även ett mer effektivt nyttjande av befintlig infrastruktur vilket gynnar vårt klimat.

- **Slättbygd.** Slättbygder är områden som tydligt domineras av långvarigt brukande av marken för odling (åkermark) och djurhållning (betesmark). Kommunen bedömer att dessa områden är särskilt viktiga att bevara och ska därför undvika att exploateras. Inom sammanhållen bebyggelse bedöms värdet av att hålla bebyggelsen samlad till en kärna vara högre än värdet av jordbruksmarken medan i skogsbygder är möjligheterna för ett effektivt brukande av jordbruksmarken sämre.

- **Skogsbygd.** Skogsbygder är områden som tydligt domineras av produktionsskog. Inom skogsbruksområden ska exploatering huvudsakligen ske på ett sätt som inte markant försvårar möjligheten till ett rationellt skogsbruk. Skogsbygderna är även av särskild vikt för rekreation och friluftsliv, kommunen bedömer därmed att dessa värden ska tas till vara vid exploatering inom skogsbygder.

- **Vatten (Sommen-området).** Boxholms kommun har flera sjöar och vattendrag som har stor betydelse för kommunen. Vattendraget Svartån som rinner genom kommunen norrut från de småländska skogarna, innan den passerar sjön Sommen och slutligen mynnar ut i sjön Roxen (Linköpings kommun) är ett exempel i mängden. Detta och andra

vattenområden är styrkor för kommunen som ska stärkas och lyftas fram i den fysiska planeringen som berör vatten.

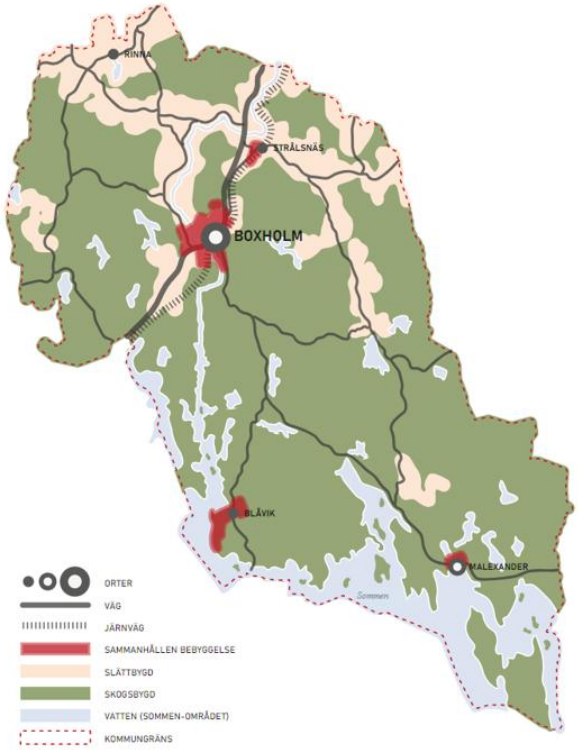

Figur 5-1. Strategisk karta över Boxholms kommun (Boxholms kommun, 2025b).

5.1.3 Mark- och vattenanvändningskartan

Översiktsplanen redovisar möjligheten till utveckling av bostäder, verksamheter och service i hela kommunen. Grunddragen i mark-och vattenanvändningen redovisas i mark- och vattenanvändningskartan (se Figur 5-2), som visar Boxholms kommuns hållning gällande kommunens utveckling fram till 2040.

I mark- och vattenanvändningskartan anges följande kategorier av markanvändning:

- **Utveckling.** Strategiska områden för tätortsutveckling har markerats ut i kartan. Områdena är endast hänsynsområden utan någon bestämd markanvändning, men kan bli aktuella för exploatering på lång sikt.
    - Utvecklingsområde, exempelvis bostäder, industri, besöksnäring.
    - Utveckling i strandnära läge (LIS)
- **Bebyggelse.** Utveckling inom befintlig tätortsbebyggelse sker genom bebyggelsekompletteringar efter tillkommande behov.
    - Tätortsbebyggelse
- **Grönstruktur.** Grön infrastruktur är nätverk av natur som bidrar till fungerande livsmiljöer för växter och djur och bidrar till människors välbefinnande. Boxholms kommun vill utveckla naturmiljön och tillgängligheten till friluftsliv.
    - Landsbygdsbebyggelse
    - Grönområden

- **Natur.** Det finns flera sätt att skydda olika natur- och djurvärden. Dessa metoder kan variera beroende på de specifika behov och hot som olika ekosystem och arter står inför.
    - Natur - skyddad
- **Verksamheter.** Nästan hela kommunen är på något sätt påverkad av verksamheter eller anläggningar.
    - Handel/kommersiell service
    - Offentlig service
    - Begravningsplats
    - Anläggningar – friluftsliv och turism, idrott
    - Verksamheter – Störande och ytkrävande
    - Verksamheter – ej störande
- **Areella näringar.** Areella näringar är ett samlingsnamn för de näringar som använder biologiska eller naturgeografiska resurser dels på land, dels i vatten. Därtill räknas bland annat jord- och skogsbruket, djurhållning, fiskerinäring och jakt.
    - Jordbruksmark, exempelvis betesmark, åkermark
- **Vatten.** Vatten är grunden för allt liv och har många användningsområden, exempelvis i hushåll, jordbruk och industri, för friluftsliv och rekreation etcetera.
    - Sjöar och vattendrag
- **Transportsystem.** Boxholms kommun tillhör en av länets minsta kommuner och det är därför viktigt med goda kommunikationer till och från kommunen för att nå större tätorter där kompletterande service och utbud finns. Översiktsplanen föreslår ingen större övergripande förändring av vägnätet i kommunen. Befintligt vägnät, med vissa mindre kompletteringar eller förbättringar främst för cykelvägnätet ska klara av föreslagen expansion. Vägar till och från nya bostadsområden eller verksamhetsområden ska kopplas på det befintliga vägnätet.
    - Cykeltrafik
    - Kollektivtrafik
    - Biltrafik och transporter

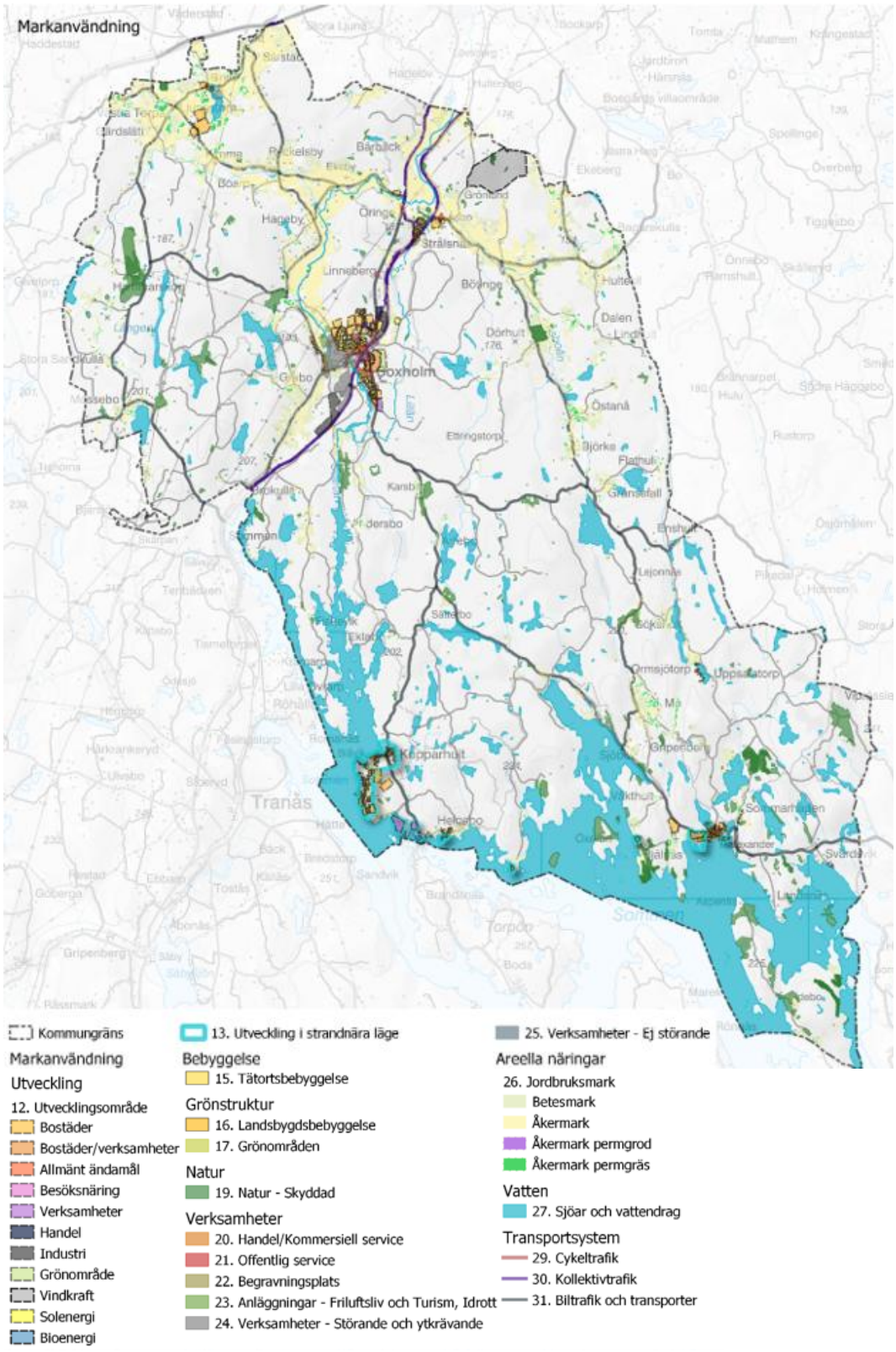

Figur 5-2. Karta markanvändning (Boxholms kommun, 2025b)

5.1.4 Riktlinjer och ställningstaganden

I planförslaget finns en stor mängd viljeinriktningar där kommunen förtydligar riktlinjer och ställningstaganden för kommunens utveckling. Samtliga viljeinriktningar redogörs inte vidare här men finns att ta del av i planförslaget (Boxholms kommun, 2025b). I kapitel 6 redovisas de viljeinriktningar som bedömts relevanta för respektive miljöaspekt.

5.2 Nollalternativet

Enligt miljöbalken (MB 6 kap 11 § pkt 3a) ska en miljökonsekvensbeskrivning innehålla en beskrivning av miljöförhållandena och miljöns sannolika utveckling om planen inte genomförs. Detta alternativ utgör ett så kallat nollalternativ, eller framskrivet nuläge, som planförslaget ska jämföras mot, för att tydliggöra planförslagets konsekvenser.

Nollalternativet för denna miljökonsekvensbeskrivning är en fortsatt utveckling utifrån nuvarande översiktsplan som antogs 2012. Vidare finns en fördjupad översiktsplan för Malexander från 2004 som gäller parallellt inom en avgränsad del av den kommunomfattande översiktsplanen.

Nuvarande översiktsplan redogör för de nationella miljömålen och hur utvecklingen i översiktsplanen förhåller sig till de mål som anses mest påverkningsbara på kommunövergripande nivå. De regionala miljömålen nämns men det saknas en tydlig redovisning av dessa och hur översiktsplanen förhåller sig till dem. Kopplingen till Agenda 2030 och de globala hållbarhetsmålen saknas också eftersom dessa antogs först år 2015 (Boxholms kommun, 2024b).

Det finns en kommunövergripande karta som visar utveckling av tätorterna, bostäder med mera och områden för landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS). Det finns också kartor för respektive samhälle med högre detaljeringsgrad, som visar både utveckling av exempelvis centrum, bostäder och industri i relation till värden så som höga natur- och friluftslivsvärden eller vattenskyddsområden. Däremot är det enbart en mindre del av kommunens yta som har en utpekad användning vilket kan tolkas som att kommunen inte föreslår någon ändring gentemot dagens pågående markanvändning. Detta skapar dock ofta problem vid olika typer av lovprövning inom dessa områden då det inte alltid är tydligt vilken markanvändning som översiktsplanen ger stöd för. År 2020 infördes ändringar i plan- och bygglagen som tydligare anger att kommunen ska ange en mark- och vattenanvändning för hela kommunens yta (Boxholms kommun, 2024b).

I översiktsplanen pekas områden ut för LIS-områden både längs Sommen i områdena Malexander, Kopparhult-Blåvik-Hårdaholmen-Liljeholmen och Färjeläget Sundsudde (Blåvikslandet). Dessa områden är generellt fortfarande attraktiva för bostadsbyggande och friluftslivsutveckling och det finns utvecklingsmöjligheter kvar i de utpekade områdena. Det saknas dock resonemang kring skälen för utpekandet och hur de bidrar till utveckling av landsbygden samt vilken hänsyn som ska tas till allmänna intressen på platsen (Boxholms kommun, 2024b).

2004 antogs en fördjupad översiktsplan (FÖP) för Malexander med huvudsaklig inriktning att med beaktande av befintlig värden och förhållanden föreslå en försiktig utveckling av Malexanders samhälle med tonvikt på besöksnäring och rörligt friluftsliv. När denna FÖP togs fram var tidigare översiktsplan från 2000 gällande. I nuvarande översiktsplan från 2012 finns ett nytt utvecklingsförslag för Malexander men samtidigt anges att de i översiktsplanen föreslagna

utvecklingsområden inte innebär några principiella avsteg från gällande FÖP, varför fördjupningen tills vidare ligger fast. Detta har i praktiken skapat en viss otydlighet kring vilken utpekad mark- och vattenanvändning som är gällande i Malexander.

Genomförandeplan saknas helt i gällande översiktsplan vilket gör det svårt för kommunen att följa upp om prioriteringar och gemensamma insatser görs i rätt tid och omfattning för att kommunen utvecklas i den takt och den riktning som översiktsplanen föreslår. Genomförandet har en stark koppling till kommunens övergripande budgetplanering och ekonomiska hållbarhet varför detta perspektiv behöver integreras i en genomförandeplan (Boxholms kommun, 2024b).

I huvudsak skiljer sig nollalternativet från det nya planförslaget inom följande områden:

- Det nya planförslaget har integrerat det regionala perspektivet i översiktsplanen med strukturbilder och utvecklingsfokus i bebyggelse- och servicenoder. Något som nollalternativet saknar.
- Utvecklingsområden i det nya planförslaget är mindre i omfattning än nollalternativets utpekade områden. Det nya planförslaget har tydligare angett prioriterade områden kopplade till en strategisk önskvärd och realistisk utveckling till 6 500 invånare.
- Ställningstagande kring bevarande av skogs- och jordbruksmark är tydligare i det nya planförslaget än i nollalternativet.
- Nollalternativet saknar tydlig redovisning av landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS-områden) som i det nya planförslaget redovisas som en viktig utvecklingsmöjlighet för Boxholms kommun.
- Det nya planförslaget innehåller ett bredare perspektiv än nollalternativet utifrån gällande lagstiftning och kunskapsläge med bland annat jämställdhetsperspektiv, klimatförändringar, hänsyn till riksintressen och nya regionala och nationella mål.

I konsekvensanalysen av nollalternativet ligger fokus på de skillnader som finns mellan planförslaget och nollalternativet.

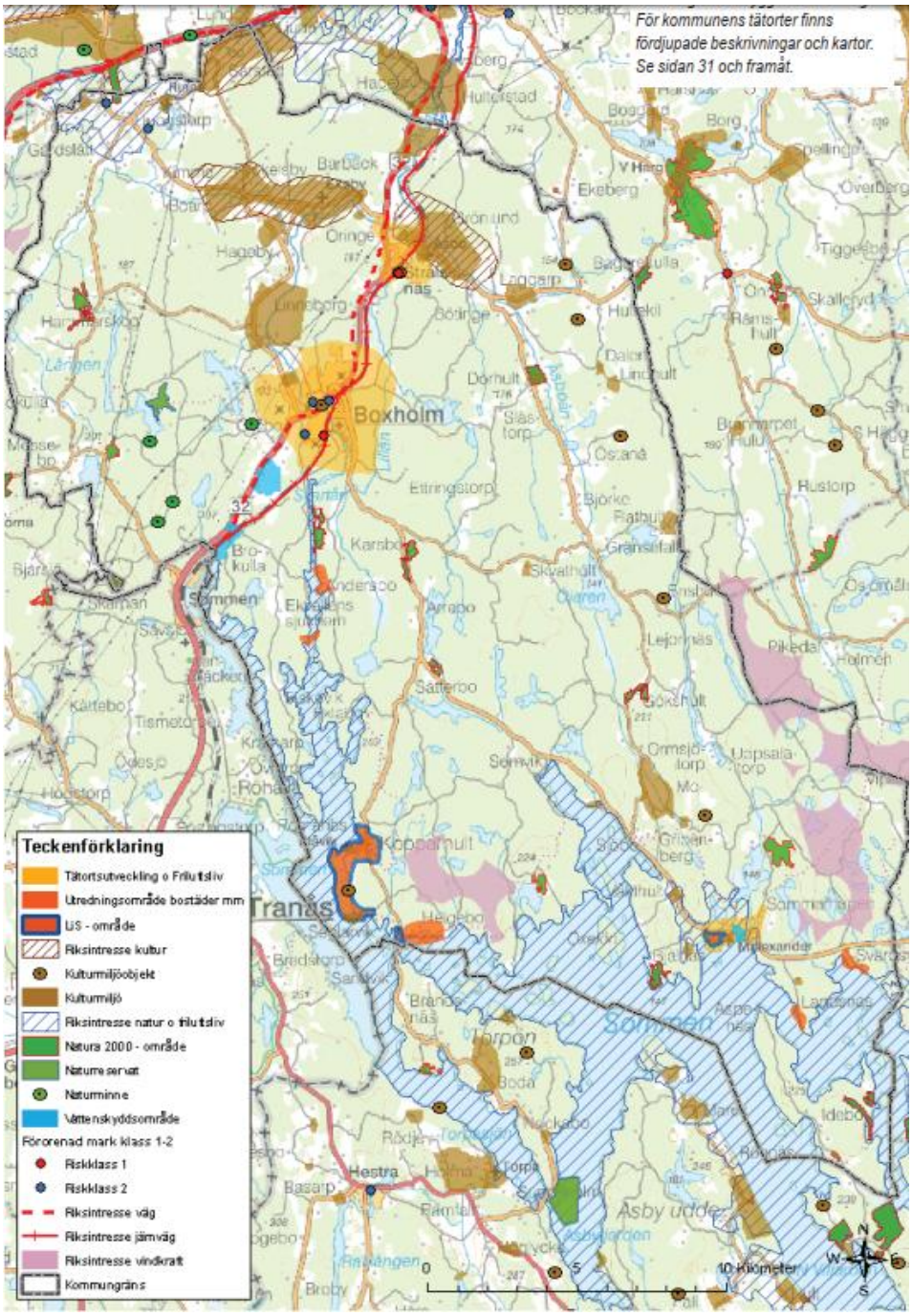

Figur 5-3. Mark- och vattenanvändningskarta för Boxholms nuvarande översiktsplan, vilken utgör nollalternativet för miljökonsekvensbeskrivningen (Boxholms kommun, 2012a).

5.3 Andra rimliga alternativ

En miljökonsekvensbeskrivning ska enligt 6 kapitlet 12 § miljöbalken identifiera, beskriva och bedöma rimliga alternativ med hänsyn till planens syfte och geografiska räckvidd. Den geografiska räckvidden av en översiktsplan är lagstadgad varför det i detta fall endast kan handla om alternativa utformningar av planen.

I kommunens översiktsplanearbete har inte studerats eller övervägts några andra utformningar av översiktsplanen än den som nu har utarbetats. Några rimliga alternativ att behandla i miljökonsekvensbeskrivningen finns således inte. Dock har det under översiktsplanens framtagande gjorts en övergripande analys av vilka områden som inte är lämpliga för utvecklingsområden, kopplat till exempelvis jordbruksmark.

5.4 Anpassningar under planprocessen

Anpassningar som genomförts under processen är främst kopplade till undvikandet av byggnation på jordbruksmark, utpekande av solkraft på före detta deponimark, samt flertalet riktlinjer kring hänsyn till människors hälsa och miljö.

Mellan samrådshandlingen och granskningshandlingen har det lagts till ett antal särskilda hänsyn kopplat till olika utvecklingsområden, där det tydligt pekas ut olika värden eller intressekonflikter som hänsyn måste tas till. Det kan handla om exempelvis områden som omfattas av naturvårdsprogram, risker för förorenade områden och riksintressen. Några exempel på justeringar i utvecklingsområden mellan samråd och granskning är följande:

- Justeringar i sydöstra Boxholm/Timmerö för ett par utvecklingsområden för att öka trafiksäkerheten/anslutningspunkt till större väg.
- Utvecklingsområde Flemminge i Boxholm (B4) flyttas ett hundratal meter norrut för att komma längre ifrån kraftledning.
- En del av utvecklingsområde (B1) utgår i Strålsnäs på grund av redan detaljplanelagd yta.
- Ett nytt utvecklingsområde (B3) tillkommer i Rinna
- Pelareberget (A1/B4) utgår i Malexander som utvecklingsområde på grund av svårigheter för byggnation i kuperat landskap.
- I Boxholm utgår det mindre E3-området som utvecklingsområde.

6 Miljökonsekvenser

I detta kapitel beskrivs de förväntade konsekvenserna av ÖP2040 samt av nollalternativet. Inledningsvis beskrivs för varje miljöaspekt bedömningsgrunder, förutsättningar och planförslagets innehåll. Därefter diskuteras och beskrivs konsekvenser och slutligen föreslås åtgärder för att minska risken för negativa konsekvenser samt för att ge ökad möjlighet till positiva konsekvenser.

I de texter nedan där källhänvisning saknas är informationen hämtad från ÖP2040 (Boxholms kommun, 2025b).

6.1 Människors hälsa och säkerhet

I detta kapitel beskrivs konsekvenser på människors hälsa och säkerhet med avseende på olyckor och transporter med farligt gods, buller, luftkvalitet, strålning och förorenade områden.

6.1.1 Bedömningsgrunder

Åtgärdsprogram för miljömålen i Östergötland

Åtgärdsprogram för miljömålen i Östergötland 2024–2030 (Länsstyrelsen Östergötland, 2024) är indelat i tre temaområden varav ett är Människan i miljön. Nedan listas några av åtgärderna från tema Människan i miljön som anses mest relevanta för översiktlig planering i Boxholm:

- Åtgärdsområde Hållbar Samhällsplanering. Värna om sammanhängande blå-grön struktur och ekologiskt funktionella samband för att motverka fragmentering av populationer och livsmiljöer i bebyggd miljö. Undersöka och efterbehandla förorenade områden i syfte att tillgängliggöra ytor för förtätning av bebyggelse.
- Åtgärdsområde Minskade utsläpp till luft. Arbeta mot en hållbar färdmedelsfördelning i den fysiska planeringen för att minska andelen bilar. Bevara och skydda grönstruktur och naturmiljöer med potential att filtrera och fånga upp luftföroreningar.
- Åtgärdsområde Undersökning och efterbehandling av förorenade områden. Ta fram strategiska handlingsplaner för arbetet med förorenade områden. Inventera, utreda och åtgärda de förorenade områden som bedöms utgöra en stor eller mycket stor risk för människors hälsa eller miljön. Till exempel områden där PFAS hanterats i stor utsträckning. Genomföra ansvarsutredningar för förorenade områden som utgör stor eller mycket stor risk.

Olyckor och transporter med farligt gods

Miljöaspekten avser risker som är koppade till risken för olyckor exempelvis vid hantering eller transport med farligt gods. Planeringsunderlag finns sammanställt av bland annat Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB). Lagen (2006:263) respektive förordningen (2006:311) om transport av farligt gods utgör ramverken för författningsregleringen inom området transport av farligt gods. I lagrummet framgår att den som transporterar farligt gods eller lämnar farligt gods till någon annan för transport ska vidta nödvändiga skyddsåtgärder och övriga försiktighetsmått för att uppnå lagens syfte. Syftet med lagen är att förebygga, hindra och begränsa att transporter av farligt gods eller obehörigt förfarande med godset orsakar skador på liv, hälsa, miljö eller egendom.

Förordningen om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor (2015:236) kallas Sevesolagstiftningen efter staden Seveso i Italien där en stor olycka inträffade 1976. Syftet med lagstiftningen är att förebygga allvarliga kemikalieolyckor och vänder sig till verksamheter som hanterar stora mängder kemikalier. Lagen är uppdelad i två kravnivåer. Vilka krav som ställs på verksamheten beror på de risker som verksamheten medför. Verksamhetsutövaren är skyldig att förebygga risker och olyckor samt begränsa följderna av en olycka.

Buller

Ljud som uppfattas i ett område skapar en ljudmiljö. I ljudmiljön är buller sådant ljud som anses som oönskat och skapar en negativ ljudmiljö. Långvarig exponering av buller kan leda till negativa hälsoeffekter som sömnsvårigheter och stress, och i förlängningen kan buller öka risken för hjärt- och kärlsjukdomar. Miljöaspekten omfattar buller och vibrationer från vägtrafik, järnväg, flygplatser och verksamheter. Bullerstörning bedöms utifrån riktvärden från exempelvis Trafikverket och Naturvårdsverket.

Förordningen (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggnader (trafikbullerförordningen) innehåller även bestämmelser om buller från flygplatser. Naturvårdsverkets inställning är att riktvärdena i 6 § trafikbullerförordningen i första hand bör underskridas. Detta grundar sig på de hälsoeffekter som exponering av flygbuller leder till. Som redogjorts för i avsnittet om hälsoeffekter ovan innebär ett överskridande av dessa ljudnivåer risker för olägenhet för människors hälsa. Man bör också vara medveten om att många människor kan uppleva bullret som störande även i de fall riktvärdena klaras (Naturvårdsverket, 2025g). Buller som alstras från flygplatsers verksamhet är uppdelat i flyg- respektive markbuller. Flygbuller är det buller som kommer från planen i luften och på rullbanan, medan övrigt buller klassas som markbuller (Bullernätverket, 2025).

Luftkvalitet

Miljöaspekten omfattar luftrelaterade frågor som miljökvalitetsnormer (MKN) för luft, men även lukt och allergener. Miljökvalitetsnormerna för luft finns i luftkvalitetsförordningen (2010:477). I förordningen anges både gräns- och målvärden för luftkvaliteten. Det finns alltså både normer för hur hög koncentrationen av olika ämnen och partiklar i luften får vara som högst och normer för vilken koncentration av olika ämnen och partiklar som ska eftersträvas. Påverkan på luftkvaliteten uppstår främst i större tätorter och beror framför allt på utsläpp från trafik men kan även uppstå genom eldning i exempelvis braskaminer. Miljökvalitetsnormer för luft syftar bland annat till att skydda människors hälsa och miljön. De flesta normer klaras överallt i Sverige. Svårast att klara i täta stadsmiljöer är normerna för PM10 och kvävedioxid.

Miljökvalitetsmålet Frisk luft går något längre än kraven som ställs för miljökvalitetsnormer. Enligt klimatmålet ska luften vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas.

Lukt att uppstå från avloppsreningsverk, gödselhantering, biogasframställning etcetera. Allergener kan vara aktuellt i samband med förtätning, då bostäder ska byggas i nära anslutning till jordbruksfastigheter. Vägledning kring MKN för luft finns framtaget av Naturvårdsverket samt Boverket.

Strålning

Miljöaspekten omfattar både markradon och strålning kopplat till elektromagnetiska fält. Radon från marken förekommer naturligt i varierande grad och är den vanligaste källan till radon i byggnader. Olika slag av berggrund och jord har olika uranhalt och ger olika höga halter av radon till markluften. Sveriges geologiska undersökning (SGU) har kartunderlag över Sverige med redovisning av naturliga halter av uran i marken. Magnetfält och elektriska fält uppstår runt alla apparater och anläggningar som drivs av eller leder elektrisk ström. Under 1900-talet har exponeringen av mänskligt framställda elektromagnetiska fält i omgivningen ökat stadigt. Referensvärden och förutsättningar för elektromagnetiska fält finns framtagna av strålsäkerhetsmyndigheten och folkhälsomyndigheten.

Förorenade områden

Förorenade områden utgör mark- eller vattenområden, byggnader och anläggningar som innehåller hälso- och miljöfarliga ämnen. Områdena behöver utredas och vid behov saneras (efterbehandlas) innan de kan användas till annat. Många av föroreningarna kommer från den period när Sverige genomgick en stor industrialiseringsvåg, samtidigt som det varken fanns miljölagar eller så stor kunskap om kemikaliers och andra ämnens risker för människor och miljö. Det kan vara lämningar från kemisk industri, träimpregnering, kemtvättar med mera. Exempel på förorenade områden är gamla soptippar/deponier, gamla industriområden, nedlagda bensinstationer, skjutfält etcetera. Människors hälsa kan påverkas när vi exponeras av giftiga ämnen som sprids exempelvis via luft, dricks- eller ytvatten. Föroreningar påverkar även förutsättningarna för väl fungerande ekosystem och den biologiska mångfalden. I detaljplanering behöver i princip alltid uppdragsspecifik bedömning och eventuellt utredning genomföras för att bedöma om den förändrade markanvändningen innebär en risk för människors hälsa och säkerhet.

6.1.2 Förutsättningar

I Boxholms kommuns kommunbeskrivning (Boxholms kommun, 2025a) beskrivs att hälsoläget som råder i kommunen är i hög grad beroende av storleken på och åldersfördelning i befolkningen. Hälsoläget i befolkningen beskrivs i regel i termer av hur invånarna i kommunen själv upplever sin hälsa och vilka livsstilsrelaterade sjukdomar som är vanligt förekommande, såsom psykiska besvär, övervikt och fetma, hjärt-kärlsjukdomar och lungcancer.

I planeringsunderlaget till översiktsplanen (Boxholms kommun, a, 2025) redovisas en rad diagram som ger en bild av befolkningens levnadsvanor och hälsoutfall i form av upplevd hälsa och dödlighet i sjukdomar år 2021. Den självskattade hälsan i kommunen är överhängande bra eller mycket bra (59%), och 7% bedömer sig ha en dålig eller mycket dålig hälsa.

Olyckor och transporter med farligt gods

Farligt gods är ett samlingsbegrepp för ämnen och föremål som har sådana farliga egenskaper att de, vid felaktig hantering under transport, kan orsaka skador på människor, miljö och/eller egendom.

Med transportled för farligt gods menas de vägar och järnvägar som, av Länsstyrelsen, pekats ut som rekommenderat vägval för fordon som transporterar farligt gods.

Länsstyrelsen rekommenderar att ny bebyggelse inom 150 meter från transportled för farligt gods ska riskbedömas innan beslut om detaljplan och

bygglov tas. Detta är också vad översiktsplanen anger och dessutom att en riskbedömning ska genomföras inför byggande intill annan transportled där det sker transport av farligt gods till exempel väg/gata fram till industri eller annan verksamhet med behov av sådana transporter.

I Boxholm räknas riksväg 32 och järnvägen som transportleder för farligt gods.

I Boxholm finns det en Sevesoverksamhet i form av Primgaz Gasol Sverige i Boxholm. Verksamheten omfattas till följd av sin hantering av gasol av den lägre kravnivån enligt Lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor (Mjölby kommun, 2025).

Buller

Boxholms kommun är en liten kommun och omfattas inte av miljökvalitetsnorm för buller som beskrivs i förordningen om omgivningsbuller (2004:675).

I Boxholms kommun är det vägtrafik och järnvägstrafik som är de främsta källorna till buller. Befolkningen i Boxholm körde år 2021 i genomsnitt över 1 153 mil bil per år och person. Detta är mer än Östgöta- och riksgenomsnittet (Boxholms kommun, 2025a). En faktor som påverkar trafikbullersituationen är utvecklingen av elbilar som generellt har en lägre bullernivå i låga hastigheter än traditionella bensin- och dieselbilar.

En bullerkartläggning har gjort inom arbetet med översiktsplaneförslaget vilket visar på beräknade bullernivåer kring vägar och järnvägar 2040 (Boxholms kommun, 2025c).

Vissa typer av anläggningar är mer problematiska ur bullersynpunkt, till exempel motor- och skjutbanor, då verksamheten ofta bedrivs på kvällar och helger, då människor vill utnyttja sina trädgårdar och sin utemiljö. I Boxholm kommun finns en motorbana och två skjutbanor.

Även flygtrafik orsakar buller. Det finns ingen internationell eller militär flygplats i Boxholms kommun men i närområdet. De närmaste flygplatserna ligger i Linköping och Jönköping vilka är belägna några mil ifrån kommungränsen. Inget påverkansområde för buller från flygtrafik har identifierats inom kommunen (Boverket, 2025c).

Luftkvalitet

SLB-analys har på uppdrag av Östra Sveriges Luftvårdsförbund tagit fram luftföroreningskartor (SLB, 2025). Det finns kartor för respektive luftförorening partiklar (PM10) och kvävedioxid (NO_2) samt för års-, dygnsmedelvärde, och för kvävedioxid även timmedelvärde. Samtliga kartor visar på låga halter avseende de aktuella luftföroreningarna för hela Boxholms kommun.

Det finns avloppsreningsverk i Boxholm och i Malexander (Boxholms kommun, 2025b).

Jordbruksmark med djurhållning finns inom stora delar av kommunen.

Strålning

Det finns ett flertal kraftledningar och transformatorstationer i kommunen. I SGU:s kartvisare över uranhalt i marken visas att det i kommunen finns stora ytor med höga halter av uran vilket innebär en högre risk för förhöjda halter radongaser i inomhusluft.

Förorenade områden

Ett förorenat område är en plats som är så förorenad att den kan innebära skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. På ett sådant område överskrider halterna av en förorening den lokala bakgrundshalten alternativt överskrids de generella riktvärdena för mark, enligt Naturvårdsverkets definition. Området kan utgöras av mark, vatten, sediment och/eller byggnader och anläggningar.

I Länsstyrelsens databas över potentiellt förorenade områden, EBH-stödet, finns det ett antal registrerade riskområden för föroreningar i Boxholms kommun, främst kring Boxholm och Strålsnäs tätorter (Länsstyrelsen Östergötland, 2025b). Totalt finns tre objekt som omfattas av riskklass 1, mycket stor risk för människors hälsa eller miljö. Ett objekt i Stålsnäs som utgörs av skrothantering och skrothandel, och två objekt i Boxholm som utgörs av ett metallverk och en järn- och stålverkstad. Huvudparten av de identifierade riskområdena är endast inventerade och endast en handfull är registrerade som åtgärdade.

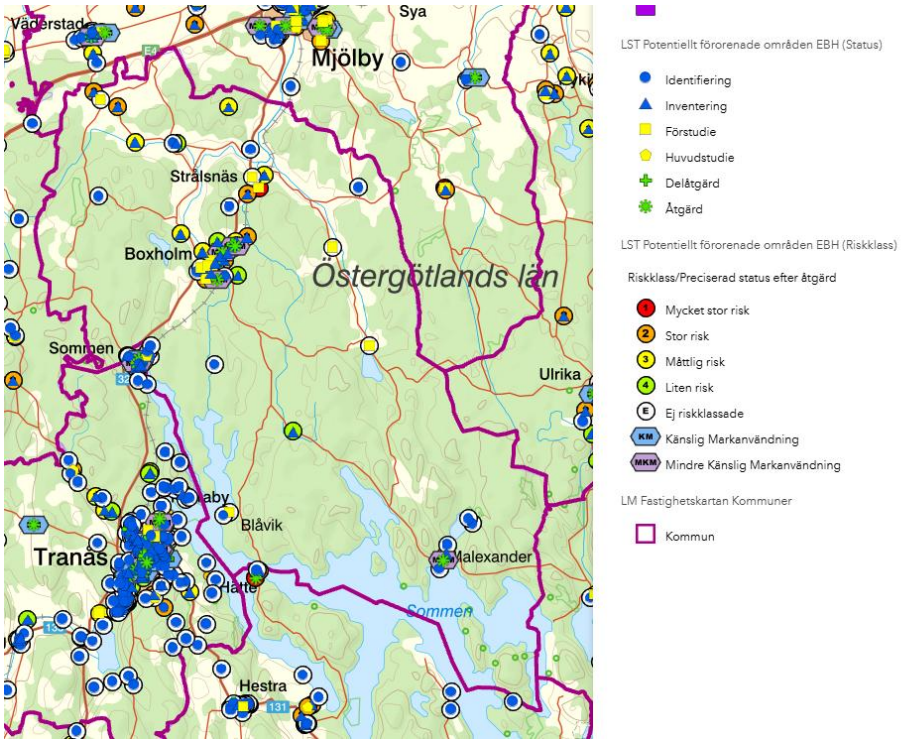

Figur 6-1. Urklipp från Östgötakartan visandes potentiellt förorenade områden (Länsstyrelsen Östergötland, 2025b).

6.1.3 Planförslagets innehåll

Följande för miljöaspekten relevanta markanspråk anges i ÖP2040:

- Utvecklingsområdena B1 och B4 i nordvästra Boxholm är belägna ca 1–1,5 km från skjutbana och motorbana.
- Utvecklingsområde B2 i Boxholm är belägen vid riskobjekt avseende förorenad mark (riskklass 4) med anledning av en tidigare deponi (EBH-ID 182 621).
- Utvecklingsområde I1 och E1 i Boxholm är belägna vid riskobjekt avseende förorenad mark (riskklass 3) med anledning av en tidigare deponi (EBH-ID 141 672).

- Utvecklingsområde A3 i Strålsnäs är belägen i närområdet av riskobjekt avseende förorenad mark (riskklass 1) med anledning av skrothantering (EBH-ID 141 684)
- Utvecklingsområde B1 i Malexander är belägen i närområdet av riskobjekt avseende förorenad mark (ej riskklassad) med anledning av fritidsbåtshamn/båtuppställningsplats (EBH ID 141 697).
- Utvecklingsområde B3 i Malexander är belägen i närområdet av riskobjekt avseende förorenad mark (riskklass 3) med anledning av tidigare deponi (EBH-ID 141 669)
- Utvecklingsområde B2 i Rinna är belägen i närområdet av riskobjekt avseende förorenad mark (riskklass 2) med anledning av metallverk (EBH-ID 141 705).
- Utvecklingsområde B3 i Boxholm och B1 i Strålsnäs ligger på gränsen till vad som kan ge bullerstörningar från riksväg 32 respektive järnvägen.
- Utvecklingsområde B3 för bostäder i Boxholm och B1 i Strålsnäs är delvis belägna inom 150 m från riksväg 32 respektive järnvägen vilka är utpekade som transportled för farligt gods.

Följande för miljöaspekten relevanta viljeinriktningar anges i ÖP2040:

- Miljön i kommunen ska ge förutsättningar för god fysisk och psykisk hälsa, därför ska olika miljö-, hälso- och säkerhetsrisker förebyggas, begränsas och motverkas (kapitel 1.6)

Olyckor och transporter med farligt gods

- Säkerhetsarbetet ska vara systematiskt och inriktas mot att förhindra, förebygga och begränsa förekomsten av brott, suicid och olyckor, bland annat genom utformningen av den fysiska miljön (kapitel 1.6)
- När olyckor inträffar ska ett snabbt och effektivt ingripande kunna ske, för att begränsa konsekvenserna (kapitel 1.6)
- Vid planering inom skyddsavstånd av 150 meter från riksväg 32 och järnvägen ska en riskanalys genomföras (kapitel 3.12)

Buller

- Bullerreducering genom att använda grönska för att reducera ljud (kapitel 1.7)
- I särskilda områden som innehåller för omgivningen störande aktiviteter, som exempelvis motorbanor, ska störningar minimeras genom lämplig lokalisering och teknisk utformning. Aktiviteter som alstrar störande buller bör lokaliseras till redan bullerpåverkade områden (kapitel 2.9).
- Vid planläggning av nya bostadsområden som riskerar att inte uppnå riktvärdena för buller ska en trafikbullerutredning utföras och vid behov ska åtgärder tillämpas för att minska eventuella bullerstörningar. Skolor, förskolor och annan känslig verksamhet ska utformas så att en utemiljö med god ljudmiljö kan skapas (kapitel 3.12)
- Boxholms kommun ska sträva efter att samla bullrande verksamheter till de större verksamhetsområdena (kapitel 3.12)

Luftkvalitet

- Boxholms kommun ska kontrollera så att miljökvalitetsnorm för luft uppfylls inom kommunens gränser. Kontrollen sker genom mätning eller beräkning. Om en miljökvalitetsnorm överskrids eller riskerar att överskridas ska kommunen ta fram ett åtgärdsprogram (kapitel 3.12)
- Risk för att miljökvalitetsnormen för luft överskrids kan uppkomma på gator som har mycket trafik i kombination med slutna gaturum. När det bedöms att denna risk kan uppstå ska det utredas om miljökvalitetsnormerna för luft riskeras överskridas (kapitel 3.2)

Strålning

- Vid planläggnings och bygglovsprövning ska kommunen verka för att radonhalter i inomhusluft inte överskrider Boverkets föreskrifter för nybyggnation och Socialstyrelsens riktvärden för befintliga bostäder (kapitel 3.12, sidan 236)
- Boxholms kommun ska sträva efter att utforma och placera nya kraftledningar och andra elektriska anläggningar så att exponering för elektromagnetiska fält begränsas (kapitel 3.12)
- Undvika att placera nya bostäder, skolor och förskolor nära elanläggningar som ger förhöjda magnetfält (kapitel 3.12)
- Sträva efter att begränsa fält som starkt avviker från vad som kan anses normalt i hem, skolor, förskolor respektive aktuella arbetsmiljöer (kapitel 3.12)

Förorenade områden

- Vid planering eller lovgivning ska länsstyrelsens inventering av potentiellt förorenade områden beaktas. Finns identifierade risker för markföroreningar ska markföroreningar utredas och relevanta åtgärder genomföras (kapitel 3.12).
- Gamla och pågående deponier ska redovisas i aktuell avfallsplan (kapitel 3.12)

6.1.4 Konsekvenser av planförslaget

Markanspråk

Nedan redogörs för bedömda konsekvenser av planförslagets utpekade markanspråk relaterade till människors hälsa och säkerhet.

Planförslagets utpekade markanspråk för exploatering visar sig delvis vara inom riskområden avseende människors hälsa och säkerhet. Exempelvis är flera utvecklingsområden i Boxholm och Strålsnäs belägna nära eller i direkt anslutning till identifierade riskområden för förorenad mark, vilket behöver utredas innan en ändrad markanvändning kan bedömas vara lämplig. Exempelvis gäller detta områdena B2, E1 och I1 samt E2 i centrala Boxholm. Inom områdena I1, E1 i Sättertorp finns det förorenande objektet deponi - Sättertorp (id 141 672) som bland annat pekats ut som potentiellt förorenat av PFAS. Inför en förändrad markanvändning anser Länsstyrelsen i sitt samrådsyttrande att det behöver genomföras miljötekniska markundersökningar inom området och det anger även kommunen i översiktsplanen vilket är positivt.

Det finns utvecklingsområden för bostäder (B1 och B2) i Strålsnäs som ligger i närheten av potentiellt förorenade områden, vilket bör utredas i

detaljplaneskedena så att det inte sker spridning från dessa områden som kan skada människors hälsa. I Malexander är område B3 i närheten av en deponi och B1 i anslutning till drivmedelshantering. I Rinna är bostadsutvecklingsområdena B2 relativt nära ett potentiellt förorenat område, skrothantering kopplat till metallverk, vilket också bör utredas med avseende på risker för människors hälsa och huruvida sanering krävs eller inte. Det är positivt att flera av de potentiellt förorenade områdena pekas ut i översiktsplanen kopplat till utvecklingsområdena under särskilda hänsyn som ska tas.

Det finns dock några av de ovan nämnda potentiellt förorenade områdena som skulle kunna tydliggöras i översiktsplanen under särskilda hänsyn för respektive utvecklingsområde: I1 i Boxholm samt områdena B1 och B2 i Strålsnäs som ligger i närheten av potentiellt förorenade områden skulle med fördel kunna pekas ut tydligare. Dessutom ligger område B1 i Malexander nära drivmedelshantering, vilket också skulle kunna tydliggöras.

I Boxholm behöver risken för bullerstörningar från skjutbana och motorbana utredas inom kommande detaljplanearbete för utvecklingsområde B1 och B4. Utvecklingsområde B3 i Boxholm och B1 i Strålsnäs ligger på gränsen till vad som kan ge bullerstörningar från riksväg 32 respektive järnvägen, bullersituationen behöver utredas vidare inför eller i samband med detaljplaneläggning.

Område B3 i Boxholm och B1 i Strålsnäs är belägna inom 150 meter från transportled för farligt gods vilket innebär att en eventuell framtida exploatering behöver anpassas avseende risk och buller. Även utvecklingsområde B6 bör anpassas avseende buller då det kan utsättas för trafikbuller från länsvägen.

Vid ändrad markanvändning i anslutning till jordbruksmark, exempelvis vid Rinna, behöver särskild hänsyn tas till risken för lukt och allergener kopplat till djurhållning. Inget markanspråk bedöms i nuläget innebära risk för ohälsosamma nivåer av luftföroreningar enligt det översiktliga planeringsunderlaget (SLB, 2025).

Utifrån ett hälso- och säkerhetsperspektiv finns det flera saker som ändrats sedan samrådsversionen som är positiva, exempelvis att delområde B5 och A2 utgår i centrala Boxholm och att verksamheterna omkring dessa omlokaliserats för att öka trafiksäkerheten. Det är också positivt att ett område skjuts norrut på grund av närhet till kraftledning.

Riktlinjer

Nedan redogörs för bedömda konsekvenser av planförslagets viljeinriktningar relaterade till människors hälsa och säkerhet.

Olyckor och transporter med farligt gods

Planförslaget redogör för att kommunen ska arbeta systematiskt med att förhindra, förebygga och begränsa förekomsten av olyckor bland annat genom utformning av den fysiska miljön. Vid planering (exempelvis vid framtagande av detaljplaner) inom ett skyddsavstånd av 150 meter från transportleder för farligt gods (riksväg 32 och järnvägen) ska en riskanalys genomföras, vilket är bra för att i planeringen kunna anpassa markanvändningen för att minska risken för negativ påverkan från eventuell olycka vid transportlederna.

Om en olycka ändå sker beskrivs i planförslaget att ett snabbt och effektivt ingripande ska kunna ske för att begränsa konsekvenserna. Det är en otydlig skrivning avseende vad som menas och hur viljeinriktningen ska uppnås.

Planförslaget anger också att en ombyggnation av den befintliga anslutningspunkten vid utvecklingsområde H1 i Boxholm behövs enligt Trafikverket, exempelvis tillkomst av ett eget körfält för vänstersvängande fordon.

Sammantaget bedöms viljeinriktningarna, tillsammans med det lagrum som finns kopplat till farligt gods, bidra till att risken för olyckor hålls på en låg nivå vilket bedöms som en möjlighet till positiva konsekvenser av planförslaget.

Buller

Planförslaget tydliggör att bullerfrågan är viktig i samhällsplaneringen och att planläggning av nya bostadsområden och känsliga verksamheter (exempelvis skolor) ska utformas för att inte riskera att det ska uppstå bullerproblematik. Planförslaget förtydligar också att ekosystemtjänster ska nyttjas såsom att använda grönska för att reducera ljud. Att planförslaget även beskriver att störande verksamheter ska hållas samlade innebär att risken minskar att bullriga verksamheter sprids ut på flera platser och skapar en störande miljö över stora ytor. Planförslaget behandlar dock främst bullerfrågan i planeringen och saknar tydliga strategier och riktlinjer för att minska eventuella bullerstörningar för befintlig bebyggelse.

Översiktsplanen föreslår ingen större övergripande förändring av vägnätet i kommunen. Befintligt vägnät, med vissa mindre kompletteringar eller förbättringar främst för cykelvägnätet ska klara av föreslagen expansion. Om planförslagets satsningar på hållbart resande genomförs finns det goda förutsättningar att få kommuninvånarna att använda kollektivtrafik och cykel som transportmedel vilket kan minska att buller alstras från fordon på vägarna. Detta styrs dock även av andra faktorer, som är mer osäkra, till exempel framtida ekonomiska styrmedel som höjd bensinskatt och subventioner på elbilar. Det är därför svårt att bedöma vilket genomslag för hållbart resande de föreslagna åtgärderna i planförslaget får för bullersituationen i kommunen.

Sammantaget görs bedömningen att planförslaget medför risk för negativa konsekvenser avseende buller, då den vidare planeringen till viss del kräver vidare utredningar och eventuellt anpassningar för att motverka bullerproblematik för nya bostäder.

Luftkvalitet

Planförslaget är tydlig med att kommunen ska kontrollera så att MKN för luft uppfylls inom kommunens gränser, och om risk för att MKN överskrids uppstår ska det utredas och ett åtgärdsprogram tas fram. Inget markanspråk bedöms i nuläget innebära risk för ohälsosamma nivåer av luftföroreningar.

Det finns inga viljeinriktningar avseende andra luftkvalitetsaspekter, såsom lukt och allergener vid exploatering nära verksamheter som avloppsreningsverk, jordbruksmark etcetera. Markanspråk för ny bostadsbebyggelse vid jordbruksmark, exempelvis vid Rinna, behöver framtida detaljplaneprocesser noga utreda och ta hänsyn till risken för lukt och allergener.

Sammantaget görs bedömningen att planförslaget medför risk för negativa konsekvenser avseende luftkvalitet, då den vidare planeringen till viss del kräver vidare utredningar och eventuellt anpassningar för att hantera risk för lukt och allergener för nya bostäder.

Strålning

Planförslagets viljeinriktning att kommunen ska verka för att radonhalter i inomhusluft inte överskrids speglar gällande föreskrifter och bedöms ge en neutral konsekvens på människors hälsa och säkerhet.

Planförslagets viljeinriktningar att kommunen ska sträva efter att planera utbyggnad för att minska exponering av elektromagnetiska fält från kraftledningar och andra elektriska anläggningar samt undvika att placera känslig verksamhets, exempelvis bostäder och skolor, nära elanläggningar, bedöms spegla gällande föreskrifter och bedöms därmed ge en neutral konsekvens på människors hälsa och säkerhet.

Förorenade områden

Planförslaget hänvisar bedömning avseende föroreningssituationen vid planering och lovgivning till Länsstyrelsens översiktliga inventering av potentiellt förorenade områden. Förhöjda halter av förorenade ämnen som kan innebära en risk för människors hälsa och säkerhet bedöms dock kunna finnas även inom andra delar av kommunen utöver de som Länsstyrelsen identifierat. Exempelvis förekommer förhöjda halter generellt i fyllnadsmaterial i tätorter och i väg- och järnvägsuppbyggnader. Vid varje detaljplaneprocess behöver föroreningsrisk bedömas och hanteras och det är positivt att det finns med som viljeinriktning i planförslaget. Det är positivt att det i granskningshandlingen beskrivs tydligare för varje utvecklingsområde vilka hänsyn som behöver tas till olika intressen och värden. Planförslaget har inte någon viljeinriktning som visar på en högre ambition för att utreda eller avhjälpa förorenade områden utöver gällande lagar och föreskrifter. Planförslaget har potential att påverka neutralt eller positivt om sanering av förorenade områden sker.

Samlad bedömning

Utifrån planförslagets utpekade markanspråk för utveckling av framför allt bostäder har ett flertal risker för människors hälsa och säkerhet identifierats, exempelvis att bostadsutveckling föreslås inom aktsamhetsområden för skred, riskområden för förorenad mark, nära bullerkällor och transportleder för farligt gods samt intill jordbruksverksamhet. Planförslagets viljeinriktningar bedöms generellt kunna ge en möjlighet till positiva konsekvenser för människors hälsa och säkerhet om de kan efterlevas i kommunens framtida planering. Samtidigt finns det risk för negativa konsekvenser då den vidare planeringen till viss del kräver vidare utredningar och eventuellt anpassningar för att motverka exempelvis bullerproblematik för nya bostäder.

Sammantaget bedöms planförslaget kunna ge möjlighet till positiva och risk för negativa konsekvenser avseende människors hälsa och säkerhet.

6.1.5 Konsekvenser av nollalternativet

Gällande översiktsplan (Boxholms kommun, 2012a) redogör att särskild riskbedömning ska göras för lokalisering av bebyggelse inom 100 meter från farligt gods. En strategi för hantering och åtgärder av förorenade områden beskrivs som angelägen. Verksamheter som betraktas som riskobjekt, exempelvis industrier, kraftledningar etcetera har generella riktlinjer från bland annat Boverket och Naturvårdsverket som är tillämpbara i kommunen. I planen beskrivs påverkan avseende buller, luft och liknande problem i boendemiljöer från planförslaget som neutralt då det inte bidrar till att lösa befintliga problem men inte heller skapar några nya. Planen beskriver vidare att andra risker för olyckor är kopplat till att kommunen drabbats av allvarligare vinterstormar och att det är risk för omfattande skogsbrand i delar av kommunen. Planen anger även att trafiken är en risk. Inga tydliga åtgärder eller ställningstagande avseende riskerna kan identifieras.

Sammanfattningsvis är det färre och otydligare viljeinriktningar redovisade i nollalternativet vilket ger risk för negativa konsekvenser.

6.1.6 Förslag till åtgärder

Nedan föreslås förtydliganden som skulle kunna innebära minskad risk för negativa och möjlighet till positiva konsekvenser för människors hälsa och säkerhet:

- Kommunen kan ta fram en handlingsplan för att underlätta det strategiska arbetet med förorenade områden. I handlingsplanen ska tydliggörs vilka prioriteringar som ska göras och vilka resurser som behövs, gränsdragningar och ansvarsområden, mål för arbetet samt strategier och tidplan för de aktiviteter som behövs genomföras.
- Ett generellt förslag är att förtydliga i planen hur exploatering som bedöms viktig för att uppnå önskad befolkningsökning eller en framtida viktig infrastruktur, ska ske utan att bullernivåerna ökar i ett tidigare ej bullerutsatt område.
- Det är otydligt och bör förtydligas vad som menas med att ett snabbt och effektivt ingripande ska kunna ske om en olycka inträffar, och hur viljeinriktningen ska uppnås.
- Planförslaget behandlar främst bullerfrågan i planeringen och bör kompletteras med strategier och riktlinjer för att minska eventuella bullerstörningar för befintlig bebyggelse.
- Med fördel skulle det för följande områden tydligare kunna pekas ut i översiktsplanen att de ligger inom eller i närheten av potentiellt förorenade områden:
    - Område I1 i Boxholm skulle tydligare kunna pekas ut samt riskerna kopplat till PFAS-spridning för både E1 och I1 och att det behöver genomföras miljötekniska markundersökningar inom området.
    - Område B1 och B2 i Strålsnäs som ligger i närheten av potentiellt förorenade områden samt B1 i Malexander som ligger nära drivmedelshantering.

6.2 Vattenkvalitet och vattenmiljö

I detta kapitel bedöms konsekvenser för vattenkvaliteten utifrån risk för påverkan på miljökvalitetsnormer för vatten samt konsekvenser för vattenförsörjning. Förutom vattnets kvalitet bedöms också konsekvenser för vattenmiljön som ekosystem, livsmiljö och värdet för biologisk mångfald.

6.2.1 Bedömningsgrunder

Ytvatten

Vattenmiljöer är viktiga för ett flertal ekosystemtjänster, exempelvis livsmiljöer som främjar biologisk mångfald samt genom möjlighet till rekreation genom fiske och bad.

Sjöarna är värdefulla resurser som vattentäkter, farleder och regleringsmagasin, liksom för fiske och rekreation. Vid låga vattenstånd kan problem uppstå för sjöfarten, för användningen av sjöarna som avloppsrecipienter eller för byggnadskonstruktioners grundläggning (SMHI, 2025). Låga grundvattennivåer kan innebära stora problem för grundvattentäkter. Vattenkvaliteten kan påverkas (SMHI, 2025). I framtiden väntas både temperatur och nederbörd öka i hela Sverige under alla årstider. Även avdunstningen ökar när temperaturen ökar, främst sommartid. Med ökad avdunstning och längre växtsäsong på grund av

ökade temperaturer kommer det troligtvis bli vanligare med låga vattenflöden och låga grundvattennivåer i södra Sverige. I södra Sverige är dessutom vattenbehovet ofta som störst när tillgången är som minst (SMHI, 2025).

Länsstyrelsen i Östergötland har tagit fram en regional handlingsplan för grön infrastruktur. Kopplat till handlingsplanen finns ett planeringsunderlag i form av digitala kartor över exempelvis vatten och inventerade värden och förslag till åtgärder såsom vandringshinder etcetera (Länsstyrelsen Östergötland, 2025b).

Vattenkraft är en viktig och hållbar energikälla som bidrar till att minska vår klimatpåverkan (Tekniska verken, 2025). Genom att omvandla vattnets rörelseenergi till el kan vi producera förnybar energi utan att skapa utsläpp. En stor fördel med vattenkraft är att vatten kan lagras i dammar, vilket gör att vi kan styra när elen ska produceras. Nackdelen med vattenkraft är att den påverkar djur och natur i området, eftersom vattennivåer och flöden ändras. Det kan också vara svårt för fiskar att ta sig förbi vattenkraftverken (Tekniska verken, 2025). För att driva ett vattenkraftverk eller en damm krävs ett miljötillstånd, som kallas för vattendom. Vattendomen reglerar ägarens rättigheter och skyldigheter, till exempel hur mycket vatten som får tappas ut och vilka vattennivåer som ska hållas vid olika tider på året (Tekniska verken, 2025).

Strandskydd

Strandskydd finns i hela Sverige och är en lag som stärker allemansrätten vid vatten. Strandskyddet ska långsiktigt trygga att medborgarna har tillgång till strandområden genom allemansrätten. Dessutom ska strandskyddet bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet. För att tillgodose syftena är det enligt huvudregeln förbjudet att inom strandskyddsområden vidta vissa åtgärder, bland annat att uppföra nya byggnader. I särskilda fall går det att ansöka om dispens från strandskyddet. Det skyddade området är normalt 100 meter från strandkanten både på land och i vattenområdet och inkluderar även undervattensmiljön. Länsstyrelsen kan under vissa förutsättningar utvidga strandskyddet. En utvidgning kan göras upp till 300 meter om det behövs för att tillgodose strandskyddets syften. Strandskyddet kan upphävas genom detaljplan (Boxholms kommun, 2025b).

Landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS) innebär att kommunen i översiktsplanen kan peka ut områden för bebyggelse där strandskydd generellt råder (7 kap. 18 § d-e miljöbalken) (Boxholms kommun, 2025b). Utpekandet ska ske på ett sådant sätt att det långsiktiga skyddet för stränderna upprätthålls. Det ska fortfarande finnas god tillgång till strandområden för allmänheten och för att bevara goda livsvillkor för djur och växter (Boverket, 2025a). Det ska vara av allmänt intresse att områdena tas i anspråk och områdena ska vara av sådant slag och sådan omfattning att strandskyddets syften fortfarande kan tillgodoses. Syftet är att stimulera utvecklingen på landsbygden genom att ta tillvara strändernas attraktionskraft. Förutom att bidra till att utveckla landsbygden ska det utpekade området inte ha någon stor betydelse för friluftslivet eller för växt- och djurlivet. Det långsiktiga skyddet av stränderna måste samtidigt bevaras. Allmänheten ska ha tillgång till stränderna och de goda livsvillkoren för djur- och växtlivet ska skyddas (Boxholms kommun, 2025b).

Inom ett LIS-område kan det särskilda skälet för landsbygdsutveckling användas vid dispens och upphävande av strandskyddet (Boverket, 2025a). Inom dessa områden kan särskilda skäl för landsbygdsutveckling enligt 7 kap. 18 d § miljöbalken användas när man prövar dispens från och upphävande av strandskyddet (Naturvårdsverket, 2025a). Kommunen ska kunna motivera

beslutet i varje enskilt fall. Åtgärden ska till exempel bidra till att skapa långsiktiga arbetstillfällen eller till att det fortsatt ska kunna finnas butiker och offentlig service på landsbygden (Boverket, 2025a).

Miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnormer (MKN) är juridiskt bindande och enligt plan- och bygglagen ska miljökvalitetsnormerna följas vid all planläggning. Av en översiktsplan ska det framgå hur kommunen avser att följa gällande MKN. Miljökvalitetsnormerna omfattar ekologisk och kemisk ytvattenstatus samt kemisk och kvantitativ grundvattenstatus. Det finns uppdaterade underlag för MKN (2022–2027) samt förslag på ett nytt åtgärdsprogram. Miljökvalitetsnormer för hav är inte aktuellt i denna översiktsplan. Syftet med normerna är att säkra vattenkvaliteten. En miljökvalitetsnorm för vatten beskriver den kvalitet en så kallad vattenförekomst ska ha nått vid en viss tidpunkt. Alla vattenförekomster ska uppnå det som inom vattenförvaltning kallas god status och den får heller inte försämras. En vattenförekomst får alltså inte påverkas negativt av exempelvis ändrad markanvändning eller etablering av verksamheter så att statusen blir försämrad. Förutom miljökvalitetsnormer för vatten gäller även det så kallade icke-försämringskravet som innebär att det nuvarande fastställda tillståndet i en vattenförekomst inte får försämras. Skillnaden mot miljökvalitetsnormerna är att icke-försämringskravet utgår från ett minimum om att ingen försämring får ske, medan miljökvalitetsnormerna dessutom definierar exakta värden och mål som ska uppnås och bibehållas för att säkerställa en hög vattenkvalitet.

Dricksvatten

Dricksvatten av god kvalitet och med hög kvantitet är avgörande för vart människor kan leva och bo. Dricksvatten kan uttas från yt- eller grundvatten och tillgången på dessa är därmed avgörande för en kommuns utveckling. I det här avsnittet redovisas bedömningsgrunder, förutsättningar och konsekvenser avseende den kommunala och privata dricksvattenförsörjningen. Underlag har erhållits i huvudsak från kommunens styrdokument och aktuellt planförslag. Förutsättning och bedömningsgrunder för vattenkvalitet och vattenmiljö redovisas vidare i avsnitt 6.2.

Regionalt åtgärdsprogram

Åtgärdsprogram för miljömålen i Östergötland 2024–2030 (Länsstyrelsen Östergötland, 2024) är indelat i tre temaområden varav ett är Kust och vatten. Nedan listas några av åtgärderna från tema Kust och vatten som anses mest relevanta för översiktlig planering i Boxholm:

- Åtgärdsområde Regionalt genomförande av Vattendirektivets och Havsmiljödirektivets åtgärdsprogram samt internationell samverkan i länderna runt Östersjön. Utarbeta lokala åtgärdsplaner för vattenförekomster eller avrinningsområden med miljöproblem. Med hjälp av specificerade och geografiskt placerade åtgärder för att kunna reservera mark för åtgärder i fysisk planering skapas förutsättningar att följa miljökvalitetsnormerna för vatten.
- Åtgärdsområde Minskad fysisk påverkan på vattenmiljöer. Genomföra artinventeringar i områden som kan påverkas av en exploatering. Ställa krav på miljöhänsyn och kompensation i samband med prövningar av översikts- och detaljplaner och olika verksamheter.
- Åtgärdsområde Ökat skydd av vattentäkter. Upprätta kommunala vattenförsörjningsplaner som kan fungera som kommunens egna styrmedel för att peka ut lokalt värdefulla vattenresurser för såväl allmän

som enskild vattenförsörjning. Arbetet kan ske integrerat med översiktsplaneringen och annan kommunal planering. Ta hänsyn till vattenförsörjning i fysisk planering och vid tillståndsprövningar. Som stöd i processen finns framtagna regionala vattenförsörjningsplaner (RVFP) samt annat stöd så som checklistan ”Vatten i samhällsplanering”. Samverka i länet mellan länsstyrelse, kommuner och andra aktörer i samband med arbetet med dricksvattendirektivet samt arbetet med dricksvattenförsörjning under höjd beredskap via befintliga och nya dialogytor.

- Åtgärdsområde Minskat läckage av näringsämnen. Minska läckage av näringsämnen och miljöfarliga ämnen från tätbebyggda områden, rening och hantering av avloppsvatten samt dagvatten.

Nedan listas några av åtgärderna från tema Människan i miljön som anses mest relevanta för översiktlig planering i Boxholm:

- Åtgärdsområde Hållbar Samhällsplanering. Klimatanpassa tätorter genom att planera för att klara extrema regn och värmeböljor, exempelvis genom att skapa en struktur av blå-gröna miljöer.

6.2.2 Förutsättningar

Ytvatten

Ytvatten är det vatten som finns i sjöar, vattendrag och våtmarker ovan markytan. Ytvattnet mängd och kvalitet påverkas av en rad faktorer, bland annat av omgivande natur och mark, nederbörd, avdunstning, avrinning och mänsklig aktivitet.

I kommunen finns cirka 150 sjöar och en del mindre gölar samt 6 större vattendrag (Boxholms kommun, 2015). En av Boxholm viktigaste tillgångar är sjön Sommen som erbjuder fantastiska miljöer och möjligheter till rekreation och friluftsliv. Sjön har klassificerats med naturvärdesklass 1 - nationellt värdefull och beskrivs som att sjön och dess närområde på flera sätt är unikt (Boxholms kommun, 2015). Dess främsta värde är sjöns klara vatten och den höga vattenkvaliteten. Detta ligger i sin tur till grund för det värde som sjön tillskrivs som vattentäkt, för friluftsliv, rekreation och turism samt naturvärden. Som en djup och näringsfattig klarvattensjö har Sommen goda förutsättningar som livsmiljö för en särpräglad och mycket värdefull fisk- och fågelfauna. Även landskapet som omger sjön uppvisar en storslagen och sällsynt vacker sydsvensk naturtyp med ett artrikt växtliv på grund av de omväxlande terräng- och näringsförhållandena. Sommen är en utomordentligt värdefull och skyddsvärd naturmiljö. Sjön är utpekad som riksintresse för naturvården på grund av sina värden som sjö och för faunan samt som riksintresse för friluftslivet. Sjön ska skyddas från påverkan i form av reglering och vattenförorening, liksom slutavverkning och bebyggelse i strandzonen (Boxholms kommun, 2015).

Svartån och dess biflöden, som Lillån och Åsboån, spelar en viktig roll för bevattning, kraftproduktion och rekreation, och är även biologiskt värdefulla. Svartån är det dominerande vattendraget och avvattnar i stort sett hela kommunen för att senare övergå i Motala ström. De viktigaste biflödena till Svartån är Lillån från väster (kallad Lillån vid Ekeby) och Åsboån från öster. Bara små arealer avvattnas till Sommen (Boxholms kommun, 2015).

4 sjöar och 20 vattendrag i kommunen är utpekade vattenförekomster. Samtliga 24 är bedömda som naturligt tillkomna. Av dessa uppnår 9 god status och 15 uppnår måttlig ekologisk status. Ingen av ytvattenförekomsterna uppnår god kemisk status (VISS, 2025).

Enligt länsstyrelsens kartläggning finns risk för övergödning i kommunens västra del samt en osäker risk i området runt Boxholm och Strålsnäs (Länsstyrelserna, 2025). Samma riskområden gäller för påverkanskällor från jordbruk, avloppsreningsverk, små avlopp och dagvatten.

Vattentillgången varierar under året. Detta styrs främst av nederbörd och avdunstning. Sverige är ett land med stora vattentillgångar men i begränsade perioder och på lokal nivå kan det uppstå vattenbrist (SMHI, 2025). I delar av kommunen, framför allt i området kring Boxholm och Strålsnäs samt öarna i Sommen, råder mycket hög till hög risk för ytvattenbrist enligt SMHI:s kartläggning (Länsstyrelsen Östergötland, 2025a). Det finns förvaltningsplan och åtgärdsprogram mot torka och vattenbrist inom Södra Östersjöns vattendistrikt (dit Boxholm tillhör) som tagits fram av vattenmyndigheterna (Vattenmyndigheterna, 2025). Åtgärdsprogrammet visar vilka åtgärder som behöver genomföras medan förvaltningsplanen ger en bild av problemen och vilka effekter det kan ge för distriktets vatten (Vattenmyndigheterna, 2025).

I Boxholm kommun finns elproduktion genom vattenkraft. Exempelvis finns två vattenkraftsanläggningar, Bruksfallet och Flemminge, i Svartån, Motala ström, och ägs av Mjölby-Svartådalen Energi AB. De har en effekt motsvarande 5,2 MW respektive 1,256 MW (MSE, 2025). Även så reglerade sjöar där elkraft produceras, exempelvis sjön Sommen.

I Boxholm finns ett antal ytvatten som är skyddade med avseende på dricksvattenförsörjning (2000/60/EG artikel 7). Identifierade områden för dricksvattenförsörjning är Svartån (SEA7WA11003561) och Sommen-Västra (SEA7SE643296-145661). Boxholms kommun har en nödvattenplan (Boxholms kommun, 2022) som ska hjälpa till att säkerställa dricksvattenförsörjningen i de delar av kommunen som försörjs av den allmänna dricksvattenanläggningen. Nödvattenplanen är tänkt att användas vid avbrott av vattenleverans, utslagen vattentäkt, utslaget vattenverk eller otjänligt vatten.

Strandskydd

I Boxholms kommun gäller det generella strandskyddet (100 meter från strandlinjen) vid sjöar och vattendrag oavsett storlek. För några områden har Länsstyrelsen i Östergötlands län beslutat om utvidgat strandskydd (150–300 meter från strandlinjen), exempelvis kring Sommens där strandskyddet är 300 meter från strandlinjen (Boxholms kommun, 2025b).

Utpekade områden för landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS-områden) ger landsbygden möjlighet att växa i Boxholms pärlband som sträcker sig från noderna Blåvik till Malexander (Boxholms kommun, 2025b). Planförslaget beskriver att med utgångspunkt i de gamla kyrkbyarna Blåvik och Malexander bedöms det finnas förutsättningar att öka andelen året-runt-boende, vilket har en avgörande betydelse för att långsiktigt kunna upprätthålla infrastruktur och skapa förutsättningar för såväl kommersiell som offentlig service i den här delen av kommunen. De utpekade områdena syftar till att skapa ett pärlband av utvecklingsområden utmed attraktiva Sommen. Den övergripande principen med pärlbandet är att skapa möjlighet för etablering av bostäder, service och verksamheter kombinerat med naturområden, där bebyggelse varvas med natur och friluftsliv för att skapa upplevelsevärden och värna om den biologiska

mångfalden. För att stärka rekreationsmöjligheterna och den turism som finns i området utgör LIS-områdena även ett underlag till en utvecklad infrastruktur i form av cykelvägar och angöringsmöjligheter för båt (Boxholms kommun, 2025b).

Grundvatten

Yt- och regnvatten som tränger ned genom jordlager och berggrund bildar grundvatten och grundvattenmagasin. Grundvattenmagasin kan nyttjas för vattenförsörjning och utgör en viktig dricksvattenresurs. Grundvattnet påverkar också miljön och förutsättningar för växt- och djurliv på land och i ytvattnet.

I kommunen finns 9 grundvattenförekomster (VISS, 2025). Samtliga grundvattenförekomster är klassificerade som god kemisk status och god kvantitativ status (VISS, 2025).

I Boxholm finns ett antal grundvattenförekomster som är skyddade med avseende på dricksvattenförsörjning (2000/60/EG artikel 7). Identifierade vattenskyddsområden är förekomsten Norr om Sommen (SEA7SE644817-145220) samt Malexander (SEA7SE6432520-146822).

Källor utgör platser i terrängen där grundvatten naturligt tränger fram. Källor med stort flöde förekommer framför allt i anslutning till rullstensåsar, men förekommer i alla former av geologiska formationer och kan även tränga ut ur sprickor i berggrunden eller genom lera som överlagrar vattenförande formationer. Källor förekommer i hela kommunen och varierar i storlek, utseende, geologi och utformning. Långt ifrån alla källor är identifierade och kartlagda. I SGU:s kartlager över källor så finns fyra inom Boxholm kommun – ”Hälsokälla” Boxholm, Björkelund, Långliden, och Tuddebokällan (SGU, 2025).

Dricksvatten

I det här avsnittet redovisas förutsättningar avseende den kommunala och privata dricksvattenförsörjningen. Boxholms kommun har idag ett samarbete med Tranås kommun för leverans av dricksvatten. Dricksvattnet kommer från Tranås vattenverk som i sin tur tar vatten från sjön Sommen (Boxholms kommun, 2025b). Dricksvattnet i Malexander kommer från en borrad grundvattentäkt (Boxholms kommun, 2025b). Det finns också en reservvattentäkt inom Boxholms kommun (Boxholms kommun, 2025b). Utanför kommunalt verksamhetsområde för dricksvatten uttas dricksvatten i privata brunnar.

Enligt SGU:s kartvisare är det relativt dålig förekomst av grundvattenmagasin med goda uttagsmöjligheter i stora delar av kommunen (SGU, 2025). Bäst förutsättningar, uttagsmöjligheter 5–25 l/s, finns i området kring Rinna och Ljungstorp, i Malexander samt kring Skärlunda och Ormsjötorp.

Det finns en nödvattenplan som tar upp hur distribution av vatten sker under en kris.

Avlopps- och dagvatten

Av kommunens VA-plan (Boxholms kommun, 2012b) framgår att verksamhetsområdet (år 2012) omfattade cirka 2 200 personekvivalenter och fokus ligger på förnyelse av avloppsreningsverken och pumpstationerna samt förnyelse av ledningsnätet enligt framtagen saneringsplan. VA-planen redogör för ett antal områden där det endast finns privata VA-lösningar (enskilda eller gemensamma) och vidare vilka man föreslår ska utredas att ingå i det kommunala verksamhetsområdet och vilka där det inte bedöms finnas behov.

Det finns idag inga riktlinjer eller någon övergripande strategi för omhändertagande av dagvatten och i nuläget ingen strategi för framtida

dricksvattenförsörjning (Boxholms kommun, 2025b). Vattentjänstplan som enligt lag (2006:412) ska finnas är under framtagande.

Det finns två kommunala avloppsreningsverk som renar spillvatten, ett i Boxholm och ett i Malexander (Boxholms kommun, 2025b). Utanför kommunalt verksamhetsområde för vatten och avlopp är det den enskilde fastighetsägarens ansvar att lösa vattenförsörjningen och hanteringen av spillvatten. Det kan antingen ske genom enskilda lösningar eller genom gemensamt med andra fastigheter. Detsamma gäller avlopp och kommunen ska verka för att enskilda avloppsanläggningar med brister förbättras och dagens reningskrav uppfylls. I kommunen finns ett stort antal enskilda avloppsanläggningar (Boxholms kommun, 2025b).

Vattenmyndigheternas åtgärdsprogram ger information om vilka åtgärder som myndigheter och kommuner behöver genomföra för att uppnå miljökvalitetsnormer för yt- och grundvatten. Nuvarande åtgärdsprogram för Södra Östersjöns vattendistrikt, där Boxholms kommun ingår, gäller för förvaltningscykeln 2022 – 2027 (Vattenmyndigheterna, 2025). Åtgärdsprogrammet beskriver de problem som behöver lösas i distriktets vatten, vilka de viktigaste källorna till problemen är och vilka åtgärder som myndigheter och kommuner ska sätta in. En av åtgärderna handlar om att kommunerna ska genomföra sin översiktsplanering på ett sådant sätt att det bidrar till att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas. För att föreslagen utveckling i översiktsplanen ska bidra till förbättring av miljökvalitetsnormerna kommer fortsatt noggrann hantering av dagvattenrening och avloppsrening att krävas, likväl som rekommendationer kring hantering av frågorna i efterföljande detaljplanering och bygglov.

6.2.3 Planförslagets innehåll

Följande för miljöaspekten relevanta markanspråk anges i ÖP2040:

- Område I1, E1 och E2 är belägna nära Sättertorpsjön som är naturvärdesobjekt klass 3 (kommunalt värde) och utgörs av ett kärr och en sänkt sjö.
- Område B7 och B6 i Malexander gränsar till Sommen och naturvärdesobjekt klass 1 (nationellt värdefullt) som utgörs av sjön (ID 05601001). Sjön är även utpekad som nationellt värdefull geologiskt (ID 05600001). I objektsbeskrivningen står det att sjön ska skyddas från påverkan i form av vattenförorening och bebyggelse i strandzonen.
- Utpekade LIS-områden.
- Generellt är utpekade markanspråk i Malexander belägna inom vattenskyddsområde för dricksvattenförekomst i grundvattnet.
- Strålsnäs och nordöstra delen av Boxholms tätort ingår i riskområde för ytvattenbrist.

Följande för miljöaspekten relevanta viljeinriktningar anges i ÖP2040:

- Sjöar och vattendrag ska stärkas och lyftas fram i samband med all fysisk planering som berör vattenområden (kapitel 2.4)
- Vattenområden ska tillgängliggöras och framhävas med särskilt fokus i anslutning till sammanhållen bebyggelse och rekreativa områden eller stråk (kapitel 2.4)
- Genom att erbjuda attraktiva strandnära lägen för bostäder och verksamheter skapar vi förutsättningar för hela kommunen att växa (kapitel 2.6)

- Attraktiva strandnära lägen ska bidra till en levande landsbygd (kapitel 2.6)
- Riktlinjer för utveckling av LIS-områden ska följas (kapitel 2.6)
- Utveckla besöksnäringen kring sjön Sommen och dess omkringliggande miljöer (kapitel 2.8).
- Kommunen har ett aktuellt naturvårdsprogram och verkar för att genomföra de strategier och åtgärder som återfinns i programmet (kapitel 2.10).
- Sommens värdefulla natur ska värnas och bevaras (kapitel 2.10)
- Vid planläggning där naturmark tas i anspråk, liksom vid förtätning i sjönära lägen, ska såvida det inte är uppenbart onödigt, en naturinventering ingå i underlaget (kapitel 2.10).
- Den biologiska mångfalden ska bevaras, d.v.s. att en rik variation av naturtyper, arter och gener bibehålls samt att i kommunen förekommande arter ges förutsättnings att fortleva under naturliga betingelser i livskraftiga bestånd (kapitel 2.10).
- Kommunen ska arbeta med öppna dagvattenlösningar som bidrar till den biologiska mångfalden och rekreation (kapitel 2.15)
- Dagvatten ska fördröjas och renas för att minska negativ påverkan på miljökvalitetsnormer för vatten (kapitel 2.15).
- Boxholms kommun ska upprätta en dagvattenpolicy som hålls aktuell och revideras vid behov (kapitel 2.15).
- I kommande vattentjänstplan ska policy gällande dagvatten ingå för att minska påverkan på bland annat miljökvalitetsnormer för vatten (3.12).
- Prioritera gemensamma lösningar för vatten- och avloppssystem framför enskilda lösningar (kommunalt VA eller gemensamhetsanläggning) (3.12).
- Prioritera tillsyn och åtgärder för enskilda avlopp i områden med påverkan (3.12).
- Om utvecklingsområden vid känsliga vattenområden inte ansluts till kommunalt VA bör avloppslösning uppnå hög skyddsnivå, främst i form av gemensamhetsanläggning istället för enskilt avlopp (2.15).
- Dagvattenhantering ska ta höjd för klimatförändringars påverkan på höga flöden och nederbördsmängder, förslagsvis genom att avsätta mark för fördröjning och infiltration (kapitel 2.15).
- Boxholms kommun ser positivt på effektivisering och modernisering av befintliga vattenkraftsanläggningar. Det är angeläget att inrätta fiskvägar där de ännu inte finns (kapitel 2.16).
- Ny bebyggelse ska anpassa och ta hänsyn till områdets naturvärden och får inte påverka dessa negativt. Vid planläggning, lovgivning och tillståndsprövning i närheten av riksintresse för naturvård och Natura 2000-områden ska naturvärdena värnas.
- Vid planläggning inom eller i närheten av vattenförekomst som omfattas av miljökvalitetsnorm bör/ska en dagvattenutredning genomföras (kapitel 3.12).
- För sjöar och vattendrag som har god status ska vattenkvaliteten inte försämras (kapitel 3.12).
- Kommunen ska ha en god beredskap vd torka och vattenbrist samt att hantera skogsbränder (kapitel 3.13).
- I kommunens arbete med vattentjänstplan och dagvattenpolicy ska klimatförändringarna kopplat till nederbörd hanteras (kapitel 3.13).
- Kommunen har relevant planeringsunderlag och har identifierat rinnvägar och lågpunkter för vatten vid så kallade skyfall i Boxholm (kapitel 3.13).

- Kommunen lokaliserar ny bebyggelse där den inte riskerar att påverkas av översvämningar från skyfall och höga vattennivåer i sjöar och vattendrag. Detta gäller särskilt samhällsviktig verksamhet som skolor, vårdlokaler, pump- och transformatorstationer med flera.
- Kommunen skapar sekundära avrinningsvägar och reserverar ytor för hantering av skyfall och befintlig bebyggelse. Utnyttja de gröna ytorna som finns i orten för hantering av vatten och därmed utveckla mångfunktionalitet i ortens grön- och blåstruktur (sjö, bäck, å, damm).
- För en långsiktigt hållbar utveckling krävs att ny bebyggelse lokaliseras där goda förutsättningar finns för en säker dricksvattenförsörjning och där avlopp kan hanteras på ett bra sätt (kapitel 2.6).
- Boxholm ska ha en aktuell vattentjänstplan som revideras minst vart fjärde år. Kommunen ska arbeta aktivt med utvecklingsarbete som redovisas i vattentjänstplan (kapitel 2.15).
- Kommunen ska arbeta aktivt med reservvattentäkter för att säkra tillgången till dricksvatten i framtiden (kapitel 2.15, samt kapitel 3.9).
- Vid etablering av nya områden för bostads- och industribebyggelse intill befintliga verksamhetsområden ska verksamhetsområde för vatten och avlopp utökas (kapitel 2.15).
- Kommunen har två vattenskyddsområden och fastställda föreskrifter ska följas (kapitel 3.9).

6.2.4 Konsekvenser av planförslaget

Markanspråk

Nedan redogörs för bedömda konsekvenser av planförslagets utpekade markanspråk relaterade till vattenkvalitet och vattenmiljö.

Samtliga utpekade områden för landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS-områden) innebär en risk för inskränkningar i de värden som strandskyddet är till för att skydda, såsom människors tillgång till strandlinjen och viktiga livsmiljöer. I de aktuella fallen är LIS-områdena belägna vid sjön Sommen vilket innebär att de ligger inom eller gränsar till riksintresse för friluftsliv och naturvård (MB 3 kap) vars värden och skydd kan skadas av en ytterligare exploatering. De utpekade LIS-områdena i planförslaget bedöms inte tillkomma för att tillgodose livsmedelsförädling eller för verksamheter som behöver få bättre lönsamhet utan i huvudsak för bostäder och till viss del för anläggningar kopplat till turist- och friluftsändamål. De nya bostäderna ska i så fall ge tillräckligt många boende i området för att kommersiell och offentlig service ska kunna finnas kvar. I den vidare planeringen är det viktigt att detaljplanerna utformas så att strandskyddets syften tillgodoses, samt att det i planhandlingarna tydligt beskriver hur detaljplanen kommer att bidra till utvecklingen av landsbygden. Det är positivt att planförslaget har förtydligat i granskningshandlingen vad som kan påverkas och vilka hänsyn som behöver tas kopplat till LIS-områden. Kommunen gör bedömningen i översiktsplanen att med de riktlinjer som föreslås så sker ingen betydande påverkan på den totala tillgången på stränder, vattenmiljön samt naturvärden i berört avsnitt av Sommen. MKB:ns bedömning är dock att det blir viktigt att i efterföljande detaljplaneskeden följa viljeinriktningarna och utreda vidare att exploatering är möjlig utan att betydligt påverka riksintressen och vattenkvalitet.

Delar av utpekade markanspråk i Malexander är belägna inom vattenskyddsområde. Exploatering inom vattenskyddsområden utgör alltid en risk

för negativ påverkan på vattenförekomsten. Vid utveckling inom vattenskyddsområden är det viktigt att detaljplaner och åtgärder följer de

föreskrifter som finns för vattenskyddsområdet så att risken för negativa konsekvenser minimeras. Det är positivt att översiktsplanen inför granskning har förtydligats något under rubriken Vattenskyddsområden om att föreskrifter för vattenskyddsområde ska följas för att exploatering ska kunna ske.

I Malexander planeras för utvecklingsområden där det även är grundvattenförekomst. I Strålsnäs ligger områdena B1 och A3 ovanpå en grundvattenförekomst. En annan grundvattenförekomst, norr om Sommen, är belägen nära en led för farligt gods som sannolikt kommer att innebära ökad trafik med farligt gods, då ett industriområde, I2, är utpekat i närheten. Det kan innebära att planförslaget medför en ökad risk för olyckor som kan leda till förorening av grundvattnet.

I Rinna är också flera utvecklingsområden utpekade på en grundvattenförekomst.

Utvecklingsområdena inom Boxholms tätort samt Strålsnäs ligger inom avrinningsområden mot Svartån och Lillån, som är viktiga vattendrag för kommunen. Ingen av dessa uppfyller god ekologisk status, utan har endast måttlig status. Det innebär att det finns en risk för negativ påverkan på dessa recipienter, men risken minskas av de många riktlinjer som finns för exempelvis dagvattenhantering samt vatten- och avloppshantering för att MKN inte ska påverkas.

Vid utvecklingsområdena i Blåvik är den ekologiska statusen för sjön Sommen måttlig. Det innebär att det blir extra högt tryck på dagvattenlösningar och eventuella skyddsavstånd till sjön för att inte påverka miljökvalitetsnormerna. Översiktsplanen anger att samlokalisering av båtar vid en gemensam brygga förordas samt att hållbara lösning för vatten, avlopp och dagvattenhantering behöver studeras i fortsatt planering. Fri passage längs stranden eftersträvas i den fortsatta planeringen. Allt detta är positivt för att undvika påverkan på MKN, men det kan med fördel också pekas ut som särskild hänsyn för området att sjön har måttlig ekologisk status.

Vidare är område I1, E1 och E2 belägna nära Sättertorpsjön som har identifierats med höga naturvärden. För E2 föreslås användningen solcellsanläggning vilket inte bedöms påverka sjön. Inom områdena I1 och E1 däremot föreslås en ändrad markanvändning till industrimark. Området består delvis av deponi idag men industrimark riskerar att öka föroreningsbelastningen till sjön, samt mängden tillrinnande vatten. Eventuella risker för negativa konsekvenser för sjön av detta behöver utredas. Vid en planläggning bör även åtgärder som kan höja och stärka naturvärdena kring sjön utredas och genomföras.

Vid exploatering inom riskområden för ytvattenbrist är det viktigt att detaljplanering och projektering anpassas utifrån rådande förutsättningar samt att vattentillgången säkras på annat sätt än de lokala tillgångarna.

Riktlinjer

Nedan redogörs för bedömda konsekvenser av planförslagets viljeinriktningar relaterade till vattenkvalitet och vattenmiljö.

Ytvatten och strandskydd

Planförslaget innehåller ett flertal viljeinriktningar avseende ytvatten och att skydda och stärka dess värden, vilket ses som positivt. Det är tydligt i planförslaget att kommunens utveckling inte får bidra till att god status i sjöar och vattendrag försämras. Det finns dock även ett flertal viljeinriktningar som lyfter upp värdet av de strandnära områdena för samhällsutveckling, främst med bostäder, men även för att främja turism, friluftsliv och vattenrelaterade aktiviteter. De värden som finns kopplat till ytvatten är till stor del beroende av att ytvatten och dess närhet är oexploaterad, har välfungerande ekosystem samt är tillgängliga för allmänheten, det vill säga att strandskyddet upprätthålls. Det är viktigt att kommunen i den framtida planeringen lägger stor vikt vid att respektera strandskyddets värden trots eventuellt upphävande med stöd av LIS-bestämmelserna. Det bedöms som viktigt att all planering som berör ytvatten och dess strandområden är väl underbyggt med utredningar och uppdaterade planeringsunderlag.

Det är positivt att planförslaget i granskningshandlingen har förtydligats med en viljeinriktning som innebär att, i de fall utvecklingsområden vid känsliga vattenområden inte ansluts till kommunalt VA, bör den tillämpade avloppslösningen uppnå hög skyddsnivå och gärna utgöras av någon form av gemensamhetsanläggning i stället för enskilt avlopp.

Det är även positivt att planförslaget har förtydligats avseende hänsyn till riksintressen vid planerad utveckling inom eller i närheten av riksintressen, exempelvis utvecklingen kring sjön Sommen.

Planförslaget lyfter fram att det är viktigt med klimatneutrala energikällor där ytvatten är en del av detta genom reglerade sjöar och vattenkraftsanläggningar. För att vattenkraften inte ska ge negativa miljöeffekter krävs dock att de negativa konsekvenserna av vattenkraften, exempelvis negativ påverkan på fiskvandring, är noga utredda och åtgärder har vidtagits för att inte påverka ekosystemen och den biologiska mångfalden.

Eftersom delar av kommunen utgörs av ett riskområde för ytvattenbrist är det positivt att planförslaget redogör för att kommunen ska ha en god beredskap vid torka och vattenbrist.

Grundvatten

Planförslaget har inte så många viljeinriktningar som är direkt kopplade till grundvatten. Planförslaget anger i löpande text (inte som en viljeinriktning) att kommunens vattentäkter ska skyddas med vattenskyddsområden. I dagsläget är två av nio grundvattenförekomster skyddade med vattenskyddsområde. Huruvida övriga grundvattenförekomster kan nyttjas som vattentäkter och därmed ska skyddas framgår inte.

Planförslaget har förtydligats med att peka ut vissa särskilda hänsyn som ska tas kopplat till olika utvecklingsområden. Dock nämns inte grundvattenförekomster eller ytvattenförekomster i dessa avsnitt. Eftersom det finns grundvattenförekomster inom flera utvecklingsområden bör dessa också lyftas under särskilda hänsyn som ska tas. I övrigt finns riktlinjer som generellt fångar upp vikten av bra dagvattenlösningar.

Dricksvatten

I det här avsnittet redovisas konsekvenser avseende den kommunala och privata dricksvattenförsörjningen. Planförslaget redogör för flera viktiga aspekter av att säkra dricksvatten till kommunens invånare, exempelvis genom att lokalisera bebyggelse till områden där det finns goda förutsättningar för en säker dricksvattenförsörjning och avloppslösning, och att beakta de

vattenskyddsområden som finns. Viljeinriktningarna är dock otydliga avseende hur kommunen avser att arbeta aktivt med reservvattentäkter för att säkra tillgången till dricksvatten i framtiden.

Sammantaget belyser viljeinriktningarna att vatten är en viktig fråga i samhällsplaneringen och att det finns en vilja att skydda kommunens vattentillgångar för att säkra den framtida dricksvattenförsörjningen, vilket bedöms ge en möjlighet till positiva konsekvenser för dricksvattenförsörjningen.

Avlopps- och dagvatten

Planförslaget innehåller ett flertal viljeinriktningar avseende hantering och planering av dagvatten vilket ses som positivt då dagvatten kan vara en betydande källa till föroreningsspridning. Det är positivt att planförslaget förtydligar att en dagvattenutredning ska tas fram vid planläggning inom eller i närheten av vattenförekomst som omfattas av miljökvalitetsnorm, samt att kommunen ska ha relevant planeringsunderlag kopplat till dagvatten- och skyfallshantering.

Att arbeta med öppna dagvattenlösningar bidrar inte bara till rening av dagvattnet utan kan med rätt utformning även bidra till en livsmiljö för olika arter samt utgöra ett trevligt inslag för att öka värdena för människors välbefinnande och rekreation.

Viljeinriktningen att upprätta en dagvattenpolicy bedöms som positiv då den bidrar till en tydlighet och samsyn i kommunens ambitioner för dagvatten. Det är positivt att viljeinriktningarna förtydligar att planeringen av dagvatten ska ta höjd för klimatförändringars påverkan på flöden.

Viljeinriktningar om att inte anlägga bebyggelse så att den översvämmas skapar en buffert mellan bebyggelse och vattenmiljöer som minskar risken för föroreningsspridning.

Samlad bedömning

Planförslaget har många viljeinriktningar som bedöms bidra till positiva konsekvenser för vattenkvalitet och vattenmiljö. Det finns dock även en del otydligheter och brister, se vidare under förslag till åtgärder i avsnitt 6.2.6 nedan. Sammantaget görs bedömningen att planförslaget både medför risk för negativa konsekvenser och bidrar till positiva konsekvenser avseende vattenkvalitet och vattenmiljö.

6.2.5 Konsekvenser av nollalternativet

Gällande översiktsplan (Boxholms kommun, 2012a) redogör att det finns risker för negativ påverkan av yt- och grundvatten över hela kommunens yta men självfallet i högre koncentration där trycket från bebyggelse och verksamheter är som störst. Det beskrivs att kommunen har en skyldighet att planera och prioritera så att miljökvalitetsnormerna för vatten uppfylls.

Planen anger att utbyggnad av kommunalt VA är en fortlöpande process som följer planerad bebyggelseutveckling. I vilken omfattning kommunens verksamhetsområde för vatten och avlopp kommer att byggas ut var dock vid planens antagande inte helt klarlagt.

Kapaciteten samt utbyggnadsplanen i det kommunala vatten- och avloppssystemet beskrivs bristfälligt och sporadiskt i översiktsplanen och det går inte att utläsa om utvecklingen innebär att det kommunala verksamhetsområdet utökas för att innefatta utpekade områden. Planen saknar även ett tydligt ställningstagande kopplat till dagvattenhanteringen. En strategisk

dagvattenhantering med ett helhetstänk är viktig för att möjliggöra förbättring av miljökvalitetsnormerna, hantera skyfall och översvämningar samt få in mer grönska och ekosystemtjänster i bebyggd miljö (Boxholms kommun, 2024b).

Nu gällande översiktsplan är inte tillräckligt vägledande avseende miljökvalitetsnormer för vatten. Det saknas ställningstaganden och beskrivning kring hur dessa inte ska påverkas negativt i samband med exploatering inom utpekade utvecklingsområden (Boxholms kommun, 2024b).

Sammanfattningsvis är det färre och otydligare viljeinriktningar redovisade i nollalternativet, vilket ger större risker och framför allt risk för negativa konsekvenser.

6.2.6 Förslag till åtgärder

Nedan föreslås förtydliganden som skulle kunna innebära möjlighet till positiva konsekvenser på vatten:

- Det vore bra om det går att förtydliga viljeinriktningarna så att det går att förstå hur de ska uppnås, exempelvis genom hänvisning till teknisk handbok eller andra riktlinjer. Viljeinriktningen som anger att kommunen ska ha en god beredskap vid torka och vattenbrist skulle möjligen kunna förtydligas genom att ange hur den beredskapen ska se ut eller var den beredskapen närmare förtydligas.
- Det kan med fördel, i särskilda hänsyn för Blåvik, tydliggöras att MKN för sjön Sommen i anslutning till området endast uppnår måttlig ekologisk status och att extra hänsyn behöver tas för att inte försämra status för MKN.
- Det är positivt att planförslaget förtydligar att dagvattenutredning ska tas fram vid planläggning inom eller i närheten av vattenförekomst som omfattas av miljökvalitetsnorm. Viljeinriktningen bör dock omfatta samtliga detaljplaner för att minska risken för negativ påverkan på vattenkvalitet och -miljö. Planförslaget borde även omfatta en viljeinriktning avseende åtgärder för dagvattenhantering där det finns brister i befintlig bebyggelse inte bara för nybyggnation.
- Översiktsplanen behöver samspela med VA-plan/vattentjänstplan för att skapa både en tydlighet kring befintliga läget och en långsiktig strategi kopplat till bland annat allmänna vatten- och avloppsanläggningar i kommunen.
- Länsstyrelsen har betonat att det i översiktsplanen behöver förtydligas hur planen kan bidra till att uppnå MKN för vatten i de olika vattenförekomsterna. I avrinningsområden med vattenförekomster som inte når MKN behöver åtgärder vidtas. Länsstyrelsen uppmuntrar kommunen att medverka i arbetet med lokala åtgärdsprogram som kan bidra till att förbättra vattenmiljön. I anslutning till bebyggda miljöer kan kommunens egna åtgärder där utgöra en viktig del.
- Vattenförvaltningen har tagit fram en mängd förslag på åtgärder för att förbättra vattnets kvalitet och kvantitet. Exempel på åtgärder för Boxholms kommun är anläggande av våtmark, förbättra vandringsvägar för fisk, anpassade skogåtgärder etcetera (VISS, 2025). Kommunen kan i sin översiktsplan tydliggöra att de kommer att aktivt för att åtgärderna ska genomföras.
- Med anledning av EU:s lagstiftning om naturrestaurering som trädde i kraft 18 augusti 2024 bedöms det av stor vikt att på översiktsplanenivå peka ut förstärkande och återskapande åtgärder för naturmiljöer. Det

finns ingen riktlinje avseende återvätande/-ställande av utdikade våtmarker vilket innebär en risk för att fler våtmarker växer igen och försvinner än vad som återskapas vilket bedöms ge negativa konsekvenser på förutsättningar för biologiska mångfald. Kommunen bör peka ut eller ha en viljeinriktning avseende att identifiera och skydda bevarandevärda våtmarker, för biologisk mångfald.

- Eftersom det finns en flera grundvattenförekomster inom ett antal utvecklingsområden bör dessa tydligare lyftas under särskilda hänsyn som ska tas.
- Samtliga grundvattenförekomster har idag god kemisk och kvantitativ status men endast två av nio grundvattenförekomster är skyddade med vattenskyddsområde. Kommunen kan i sin översiktsplan verka för att öka skyddet för att grundvattnets kvalitet och kvantitet ska fortsätta vara goda, exempelvis genom att arbeta för att upprätta fler vattenskyddsområden samt i översiktsplanen peka ut särskilt viktiga områden för att skydda grundvattnet. För att skydda grundvattnet bör kommunen exempelvis inte planera för exploatering inom områden som är känsliga för föroreningsspridning eller inom ytor som är viktiga för grundvattenbildning.
- Naturgrus utgör ett viktigt steg i de naturliga renings- och lagringsprocesserna av grundvatten. Kommunen bör därmed som skydd för grundvattnet uppmana till restriktiv användning av naturgrus, till exempel genom riktlinjer för upphandling av material i byggprojekt samt genom att ta fram materialförsörjningsplaner och genom att stödja användning av återvunnet material (Naturvårdsverket, 2025b).
- Kommunen bör förtydliga sin ambition att i enlighet med Åtgärdsprogram för miljömålen (Länsstyrelsen Östergötland, 2024) upprätta kommunala vattenförsörjningsplaner som kan fungera som kommunens egna styrmedel för att peka ut lokalt värdefulla vattenresurser för såväl allmän som enskild vattenförsörjning.

6.3 Klimatanpassning

I detta avsnitt redovisas konsekvenser i relation till klimatanpassning. Detta omfattar torka och värme samt översvämningsrisk både till följd av förhöjda havsnivåer och extrema skyfall.

2014 tog Länsstyrelsen Östergötland fram en regional handlingsplan för att lyfta fram åtgärder som syftar till att hantera konsekvenser av klimatförändringar på lokal och regional nivå (Länsstyrelsen Östergötland, 2014). Länsstyrelsen rekommenderar åtgärder för att klimatanpassningsarbetet i länet ska drivas framåt. Handlingsplanen är uppdelad i fem målbilder med både planerade och föreslagna åtgärder. Exempel på åtgärder kopplade till målbilderna som är särskilt aktuella för Boxholms översiktsplanearbete är:

- Kommunerna föreslås anta en förvaltningsövergripande strategi/plan för klimatanpassning samt integrera klimatanpassningsfrågor i kommunala styrdokument.
- Kommunerna föreslås utföra översiktliga klimat- och sårbarhetsanalyser samt ta fram strategier för att säkerställa skydd för samhällsviktig verksamhet.
- Kommunerna föreslås skydda vattentäkter, exempelvis genom inrättande av nya eller revidera befintliga.

- Forskning föreslås kopplat till nya grödor och träslag samt dess konsekvenser
- Kommunerna föreslås arbeta med förmågebedömning och handlingsplaner för värmeböljor.

Därefter har Länsstyrelsen tagit fram en handlingsplan för 2021–2025 som innehåller tydliga mål och åtgärder riktade mot länsstyrelsen arbete men som andra aktörer kan inspireras av och som kan utgöra ett stöd till Boxholms kommuns strategiska klimatanpassningsarbete (Länsstyrelsen Östergötland, 2021).

I åtgärdsprogram för miljömålen i Östergötland 2024–2030 finns följande åtgärd som är relevant för att bedöma klimatanpassning i översiktsplanen:

- Tema Människan i miljön, åtgärdsområde Hållbar samhällsplanering: Klimatanpassa tätorter genom att planera för att klara extrema regn och värmeböljor, exempelvis genom att skapa en struktur av blå-gröna miljöer.

6.3.1 Bedömningsgrunder

Ras och skred anses vara en klimatrisk då ett förändrat klimat, tillsammans med människans ingrepp och landhöjningen, kan förändra markens stabilitet till det sämre. Skred sker oftast i sluttningar och slänter och lermarker vid vattendrag är högriskområden. I Sverige är det störst risk för skred i de delar av landet som låg under havets yta efter den senaste nedisningen, ras inträffar dock över hela landet framför allt där berggrunden är uppluckrad eller har sprickor. Ras skred i branta bergsslänter och i grus- och sandbranter, framför allt längs vattendrag.

Även erosion utgör en klimatrisk då ett förändrat klimat ökar förutsättningar för erosion på grund av höjda havsnivåer, ökad nederbörd, avrinning och flöden. Erosion sker främst vid strandnära områden men även på annan mark till följd av vatten och vind som påverkar till exempel vägar och järnvägar.

Skyfall och höga vattenflöden anses vara en klimatrisk då klimatförändringar förväntas bidra till fler skyfall och därmed en ökad översvämningsrisk. Översvämningar kan i sin tur leda till ökad risk för ras, skred och erosion och öka risken för dessa ytterligare.

Hårdgjorda och mörka ytor absorberar solenergin och alstrar värme vilket ger lokal värmeökning. Vid större sammanhängande ytor och där värmen hålls kvar, som i exempelvis tät stadsmiljö, finns det risk att så kallade värmeöar skapas.

Bedömning av planförslagets konsekvenser avseende klimatanpassning grundar sig i planeringsunderlag som klimatriskkartorna samt fördjupade kartunderlag och analyser som visar graden av risk för att byggnader, vägar eller samhällsviktiga funktioner ska drabbas av översvämning, ras och skred, eller erosion från ett flertal myndigheter såsom Länsstyrelsen (Länsstyrelsen Östergötland, 2025a), Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) (MSB, 2025a) (MSB, 2025b) (MSB, 2025c), Sveriges geologiska undersökning (SGU) (SGU, 2025) och Statens geotekniska institut (SGI) (SGI, 2025).

6.3.2 Förutsättningar

Ras, skred och erosion

Sveriges Geologiska undersöknings (SGU) kartvisare över förutsättningar för skred i finkornig jordart, visar på att det finns riskområden i kommunen framförallt runt vattendragen och vid Malexanders strandremsa mot Sommen (SGU, 2025). Det finns områden där det finns förutsättningar för kvicklera i norra delarna av kommunen som ökar risken för ras och skred (SGI, 2025).

Enligt SGU:s kartvisare över jordskred och raviner så finns det ett flertal raviner i kommunen, samt att det vid Förmo kvar, cirka 5 km öster om Boxholms tätort, finns spår av tidigare jordskred (SGU, 2025).

Erosion sker främst vid strandnära områden, men även på annan mark till följd av vatten och vind. Längs vissa av kommunens vattendrag och sjöar är det extra stor risk för erosion, exempelvis längs Svartån och delar av sjön Sommen (SGI, 2025).

2018 genomförde MSB en översiktlig stabilitetskartering för bland annat Boxholm (MSB, 2025c). Syftet var att översiktligt kartlägga stabilitetsförhållanden för mark som är bebyggd, och ska utgöra ett stöd i kommunens riskinventering och riskhantering. Utredningen visar på ett antal områden i kommunen där stabilitetsförhållandena inte uppfyller rekommendationerna enligt IEG Rapport 4:2010. För dessa områden föreslås att ytterligare utredningar ska genomföras, samt projektering av eventuella stabilitetsförbättrande åtgärder.

Översvämning

Klimatförändringarna kommer enligt beräkningar att medföra ökad nederbördsmängd. Förändringarna kommer även att innebära större variation i vattenflöden med en något svagare vårflod och längre perioder med låga flöden under sommaren än nuläget, men troligen högre vinterflöden (SMHI, 2025).

Årsmedelnederbörden i Östergötlands län var under perioden år 1961-1990 613 mm (SMHI, 2025). Under de senaste 23 åren har nederbörden ökat något. I ett framtida klimat väntas nederbörden öka med 10–20% beroende på vilket scenario av klimatförändring man fokuserar på (SMHI, 2025).

Länsstyrelsens lågpunktskartering ger en bild på vilka ytor som riskerar att översvämmas vid skyfall och höga vattenflöden (Länsstyrelsen Östergötland, 2025a). Högst risk är slättområden oftast vid jordbruksmark och kring befintliga vattendrag, exempelvis kring Rinna och områden mellan Boxholm och Strålsnäs.

MSB:s översvämningskartering över Svartån Motala ström i kommunens norra del visar på risk för översvämning kring Svartån i det karterade området (Länsstyrelsen Östergötland, 2025b).

Torka och värme

Klimatförändringarna kommer enligt beräkningar att medföra ökad temperatur (SMHI, 2025). Den årliga längsta sammanhängande period med dygnsmedeltemperatur över +20°C brukar benämnas värmebölja. Enligt SMHIs regionala beräkning över framtidsklimatet i Östergötland bedöms värmeböljorna framöver öka från dagens cirka 4-6 dagar till uppemot 18 dagar beroende på vilket scenario av klimatförändring man fokuserar på (SMHI, 2025). Värmeböljor som varar en vecka bedöms bli årligt förekommande även om man räknar lågt (SMHI, 2025).
MSB:s översiktliga värmekartering visar på värmeöar i Boxholms tätort samt att det är höga temperaturer i sydöstra delen av kommun, runt Malexander och österut (Länsstyrelsen Östergötland, 2025b).

Indirekta konsekvenser till följd av höga temperaturer har även bedömts kunna uppstå, exempelvis ökad tillväxt av patogena mikroorganismer i livsmedel och sjöar (Folkhälsomyndigheten, 2025b).

6.3.3 Planförslagets innehåll

Följande för miljöaspekten relevanta markanspråk anges i ÖP2040:

- Område A1 i Rinna, område B2 i Strålsnäs och område B5 i Boxholm gränsar till aktsamhetsområde för skred i finkorniga jordar.
- Delar av utvecklingsområdena B1 samt hela område B6 i Malexander ligger inom aktsamhetsområde för skred i finkorniga jordar.
- Delar av utpekade utvecklingsområden i Malexander (B1, B3 och B6) är belägna inom av SGU utpekade aktsamhetsområden för risk skred i finkornig jordart.
- Utvecklingsområde B1 och B2 i Rinna, I1 i Boxholm och B1 i Malexander, är belägna delvis i en lågpunkt med risk för översvämning vid skyfall och höga vattenflöden.
- Flertalet utvecklingsområden i kommunen är belägna i områden där det finns risk för höga temperaturer.

Följande för miljöaspekten relevanta riktlinjer anges i ÖP2040:

- Boxholms kommun ska arbeta för minskad klimatpåverkan och genom den fysiska planeringen anpassa samhället för ett ändrat klimat (kapitel 1.6).
- Miljön i kommunen ska ge förutsättningar för god fysisk och psykisk hälsa, därför ska olika miljö-, hälso- och säkerhetsrisker förebyggas, begränsas och motverkas (kapitel 1.6).
- Kommunen ska vara delaktig i arbetet med en regional klimat- och energiplan och verka för att implementera denna i kommunens dagliga arbete (kapitel 3.13).
- Kommunen ska beakta de förväntade klimatförändringarna och arbeta med klimatanpassning i alla verksamheter och ansvarsområden (kapitel 3.13).

Ras, skred och erosion

- Vid planläggning och bygglovsprövning ska riskerna för ras, skred och erosion beaktas (kapitel 3.12).
- En geoteknisk undersökning genomförs i områden med risk för ras och skred. Särskild uppmärksamhet krävs i områden som består av finjord (lera och silt) (kapitel 3.12).
- En stabilitetsutredning bör genomföras i enlighet med Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps rekommendationer (kapitel 3.12).

Översvämning

- I kommunens arbete med vattentjänstplan och dagvattenpolicy ska klimatförändringarna kopplat till nederbörd hanteras (kapitel 3.13).
- Kommunen har relevant planeringsunderlag och har identifierat rinnvägar och lågpunkter för vatten vi så kallade skyfall i Boxholm (kapitel 3.13)
- Kommunen lokaliserar ny bebyggelse där den inte riskerar att påverkas av översvämning från skyfall och höga vattennivåer i sjöar och

vattendrag. Detta gäller särskilt samhällsviktig verksamhet som skolor, vårdlokaler, pump- och transformatorstationer med flera (kapitel 3.13).
- Kommunen skapar sekundära avrinningsvägar och reserverar ytor för hantering av skyfall i ny och befintlig bebyggelse. Utnyttja de gröna ytorna som finns i orten för hantering av vatten och därmed utveckla mångfunktionalitet i ortens grön- och blåstruktur (sjö, bäck, å, damm) (kapitel 3.13).

Torka och värme

- Främja hållbar dagvattenhantering och skapa miljöer för temperaturreglering (kapitel 1.7).
- Begränsa direkt solexponering av känsliga byggnader bland annat genom att planera in mer vegetation och grönytor, och på så sätt minska kylbehovet inomhus (kapitel 3.13).
- Utforma vård- och äldrebostäder, förskolor och skolor så att inomhustemperaturen inte blir ohälsosamt hög i samband med värmeböljor (kapitel 3.13).
- Kommunen ska beakta kommande behov av kylning av lokaler för samhällsviktig verksamhet vid ny- och ombyggnation (kapitel 3.13).
- Kommunen ska arbeta med skuggplanering av uteplatser där utsatta grupper vistas i stor utsträckning, så som lekplatser på förskolor och skolor, uteplatser vid vårdrelaterade verksamheter samt vid större parkeringsplatser (kapitel 3.13).
- Kommunen ska ha en god beredskap vid torka och vattenbrist samt att hantera skogsbränder (kapitel 3.13).

6.3.4 Konsekvenser av planförslaget

Markanspråk

Utpekade markanspråk har inte fullt tagit hänsyn till utpekade aktsamhetsområden för skred, översvämning och höga temperaturer vilket gör att planerad exploatering riskerar att få utmaningar avseende stabilitet, vatten och temperatur. Inom framtida planering, exempelvis framtida detaljplanearbete, behöver riskfrågor kopplat till klimatförändringar utredas vidare och åtgärder identifieras och hanteras inför eventuell exploatering.

Riktlinjer

Nedan redogörs för bedömda konsekvenser av planförslagets viljeinriktningar relaterade till klimatanpassning.

Det finns några övergripande viljeinriktningar med avseende på klimatanpassning i den framtida planeringen, exempelvis avseende att kommunen ska arbeta med klimatanpassning i alla verksamheter och ansvarsområden. Viljeinriktningarna bedöms kunna bidra till positiva konsekvenser avseende kommunens klimatanpassning.

Ras, skred och erosion

Planförslaget har några viljeinriktningar gällande hur kommunen ska utvecklas med avseende på risken för ras, skred och erosion, vilket är positivt för att belysa frågorna och öka möjligheten till ett robust och klimatanpassat samhälle. En viljeinriktning beskriver även att en stabilitetsutredning bör genomföras i enlighet med MSB:s rekommendationer (MSB, 2025c).

Den föreslagna bebyggelseutvecklingen som presenteras i planförslaget omfattar områden som pekas ut som riskområden avseende skred och raviner, vilket ger en risk att dessa exploateras trots att det finns ökad risk för markrörelser. Samtidigt är det positivt att detta ska utredas vidare. Planförslaget beskriver i granskningshandlingen att eftersom det finns risk för erosion i Malexander planerar kommunen att anordna erosionsskydd vid Sommen och i samband med detta även anordna promenadstråk. Med fördel kan det anges att erosionsskydd ska utformas så hållbara och naturbaserade som de platsspecifika förhållandena tillåter.

Översvämning

Planförslagets huvudfokus avseende risken för översvämningar är att ha ett relevant planeringsunderlag samt att inte lokalisera ny bebyggelse i riskområden vilket bedöms ge positiva konsekvenser. Planförslaget klargör även att kommunen avser att skapa sekundära avrinningsvägar och reserverar ytor för hantering av skyfall i ny och befintlig bebyggelse, vilket sammanlagt bedöms ge positiva konsekvenser. Det är dock i planförslaget otydligt var de skapade avrinningsvägarna och reserverade ytorna är lokaliserade, vilket gör den samlade bedömningen osäker.

Den föreslagna bebyggelseutvecklingen omfattar samtidigt områden som pekas ut som riskområden för översvämning vilket riskerar att ge negativa konsekvenser för framtida byggnader och människors hälsa.

Torka och värme

Det är mycket positivt att planförslaget belyser vikten av att planera för ett varmare klimat och att kommunen i sin planering strävar efter att begränsa känsliga byggnader för direkt solexponering samt att planera in vegetation och grönytor i tätorterna för att öka beskuggning och svalka och därigenom minska risken för värmeöar. Planförslaget har ett flertal tydliga viljeinriktningar avseende hantering av temperaturreglering i framtida planering vilket bedöms kunna ge positiva konsekvenser. Planförslaget förtydligar även att kommunen ska ha god beredskap vid torka och vattenbrist vilket sammanfattningsvis bedöms ge positiva konsekvenser.

Den föreslagna bebyggelseutvecklingen innebär att fler hårdgjorda ytor planeras att tillkomma vilket riskerar att öka värmen lokalt. Bebyggelseutvecklingen är delvis belägen i de varmaste områdena i kommunen vilket ökar risken för värmeöar ytterligare och vikten av att planera in avkylande och beskuggande delar i miljön blir ännu viktigare.

Samlad bedömning

Planförslaget bedöms ge möjlighet till positiva konsekvenser avseende klimatanpassning, till stor del grundad i de tydliga och många viljeinriktningarna avseende klimatanpassning i planförslaget. Det finns dock även en del otydligheter och brister, se vidare under förslag till åtgärder i avsnitt 6.3.6 nedan. Sammantaget bedöms planförslaget både ge möjlighet till positiva och risk för negativa konsekvenser avseende klimatanpassning.

6.3.5 Konsekvenser av nollalternativet

Nuvarande översiktsplan beskriver översiktligt att det inom kommunen finns riskområden för översvämning, skred och ras samt att det pågår ett arbete med att ta fram ett bättre planeringsunderlag i dessa frågor.

Strandbrinken i Malexander beskrivs som utsatt för en naturlig erosionsprocess som kan utlösa mindre ras, och för att begränsa det naturliga förloppet utreds möjligheten att anlägga vågbrytare i form av pir eller strandpromenad. Det står även att de vattenregleringar som finns måste ses över med hänsyn till bland annat översvämningsproblematik.

I nuläget beskrivs klimatrelaterade risker endast översiktligt, på ett sätt som är bristfälligt utifrån den numera skärpta lagstiftningen kopplat till klimatanpassning. Planen saknar en redogörelse för risken för skador på den byggda miljön som kan följa av översvämning, ras, skred och erosion, vilka är klimatrelaterade, samt för hur sådana risker kan minska eller upphöra (Boxholms kommun, 2024b).

Nollalternativet saknar ställningstaganden och beskrivning kring hur klimatanpassning ska hanteras för den befintliga och planerade miljön. Avsaknad av tydliga riktlinjer och ställningstaganden vid intressekonflikter bedöms riskera att ge negativa konsekvenser.

6.3.6 Förslag till åtgärder

Nedan föreslås förtydliganden som skulle kunna innebära möjlighet till positiva konsekvenser på klimatanpassning:

- Det kan i översiktsplanen med fördel anges att erosionsskydd i Malexander vid Sommen ska utformas så hållbara och naturbaserade som de platsspecifika förhållandena tillåter.
- Avseende klimatanpassning är det viktigt att ha en avgränsning i tid som inte är för kortsiktig. Planförslaget bör förtydligas med vilket planeringsunderlag som krävs för ett långsiktigt perspektiv, vilka underlag som finns och ska tillämpas, samt vilka som saknas och ska tas fram.
- Det vore bra om planförslaget tog tydligare ställning i intressekonflikten avseende exploatering i riskområden, och då föreslås att planförslaget bör motverka utveckling med bostäder och verksamheter i aktsamhetsområden avseende skred, erosion och översvämning. Planförslaget borde även vara tydligare med att de stabilitetsutredningar som MSB rekommenderat (MSB, 2025c) ska göras, inte ”bör göras” som det står i viljeinriktningen nu.

6.4 Naturmiljö och biologisk mångfald

I detta avsnitt görs en bedömning av översiktsplanens påverkan på naturvärden och biologisk mångfald. Vidare hanteras även skyddade områden enligt 7 kapitlet miljöbalken här.

6.4.1 Bedömningsgrunder

Lagar och förordningar

I plan- och bygglagen anges bland annat att man i planeringen ska ta hänsyn till naturvärden. I 3 och 4 kap. Miljöbalken finns bestämmelser om en god hushållning med mark- och vattenområden. Mark- och vattenområden som är särskilt känsliga ur ekologisk synpunkt ska så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som kan skada naturmiljön. I 7 och 8 kap miljöbalken finns bestämmelser om skydd av områden och djur- och växtarter.

Artskyddsförordningen (2007:845) reglerar fridlysning av djur och växter, samt vad som gäller för arter som pekats ut av EU som särskilt skyddsvärda, så kallade Natura 2000-arter.

Natura 2000 skapades inom EU för att hejda utrotningen av djur och växter och för att hindra att deras livsmiljöer förstörs och är ett nätverk av skyddade områden i hela EU. Urvalet är en viktig grund för att bevara värdefulla naturområden och arter som är representativa för Sverige och särskilt skyddsvärda i ett europeiskt perspektiv. Natura 2000 ska bevara värdefull natur, men innebär inte något generellt hinder för pågående markanvändning eller utveckling av samhället. Det måste avgöras i varje enskilt fall vilka åtgärder som kan fortsätta och vilka som inte kan tillåtas. Många Natura 2000-områdena är också skyddade som naturreservat, eller nationalparker (Naturvårdsverket, 2025f).

Kommunala styrdokument

I kommunens naturvårdprogram redovisas kommunens mål och ambitioner gällande naturvärden (Boxholms kommun, 2015). Programmet utgör ett viktigt underlagsmaterial för översiktsplanen och är även tänkt att fungera som stöd för handläggning av ärenden. Boxholms naturvårdsprogram (Boxholms kommun, 2015) utgör ett samlat kunskapsunderlag om kända naturvärden, samt redogör för kommunens mål och ambitioner med naturvården. Programmet består av tre delar:

- Del 1 - Natur och naturvård (Boxholms kommun, 2025e). Utgör bakgrundsbeskrivning och faktaunderlag.
- Del 2 – Åtgärder (Boxholms kommun, 2025f). Beskriver mål och åtgärder för naturvården.
- Del 3 – Objektkatalogen (Boxholms kommun, 2025g). Består av ett digitalt kartmaterial där värdefulla naturområden pekas ut, som detaljbeskrivningar för respektive område.

Det övergripande målet för naturvården i Boxholms kommun är att hushållningen med naturresurser ska vara långsiktigt hållbar (Boxholms kommun, 2025e), och innebär att:

- Den biologiska mångfalden ska bevaras, d.v.s. att en rik variation av naturtyper, arter och gener bibehålls samt att i kommunen förekommande arter ges förutsättningar att fortleva under naturliga betingelser i livskraftiga bestånd.
- Värdefulla geologiska bildningar ska bevaras.
- Boxholms kommuns invånare ska ha tillgång till en god livsmiljö med rika naturupplevelser.
- Vid skötseln av Boxholms kommunägda naturmark (skog, ängs- och hagmark och liknande) ska huvudvikten läggas vid naturvård, friluftsliv och rekreation.
- Vid planläggning av naturmark liksom vid förtätning i sjönära lägen ska, såvida det inte är uppenbart onödigt, en naturinventering ingå i underlaget.

I Naturvårdsprogrammets åtgärdsdel (Boxholms kommun, 2025f) står att som åtgärd för att uppnå flertalet av de nationella miljömålen är att vid planering och exploatering använda Naturvårdsprogrammet som underlag, samt nyttja kommunens naturvårdskompetens. Naturvärden ska tas i beaktande vid kommunal planering och exploatering.

Regionala styrdokument

Länsstyrelsen i Östergötland har tagit fram en regional handlingsplan för grön infrastruktur. Kopplat till handlingsplanen finns ett planeringsunderlag i form av digitala kartor över exempelvis värdekärnor och värdenätverk för gräsmarker, ädellöv, inventerade värden såsom träd, nyckebiotoper, våtmarker etcetera (Länsstyrelsen Östergötland, 2025b).

Åtgärdsprogram för miljömålen i Östergötland 2024–2030 (Länsstyrelsen Östergötland, 2024) är indelat i tre temaområden varav ett är Arter och landskap. Nedan listas några av åtgärderna som anses mest relevanta för översiktlig planering i Boxholm:

- Tema Arter och landskap, åtgärdsområde Länets hotade arter och naturtyper: Identifiera och restaurera viktiga potentiella spridningskorridorer för hotade arter i landskapet och öka konnektiviteten.
- Tema Arter och landskap, åtgärdsområde Grön infrastruktur och variation av livsmiljöer i ett förändrat klimat: Arbeta fram lokala strategier för tillämpning av grön infrastruktur genom flera nivåer, detaljplaner, översiktsplaner, skötsel av grönytor och så vidare.
- Tema Arter och landskap, åtgärdsområde Ändamålsenlig användning av jordbruksmark och tryggad självförsörjning av livsmedel: Lyfta värdet av odlingslandskapet hos kommuner och markägare i syfte att trygga livsmedelsförsörjning och odlingsmark.

6.4.2 Förutsättningar

Boxholms kommun har en rik och omväxlande natur. Här är det nära till naturen och exempelvis sjöar, gröna skogar och blomstrande hagmarker (Boxholms kommun, 2025d). En ökad befolkning innebär ett ökat slitage på miljön vilket på sikt kan påverka naturvärden och den biologiska mångfalden negativt. Därmed är det av stor vikt att parallellt med att planera för ökad exploateringsgrad även planera för att bevara, skydda, återskapa eller förstärka blågröna strukturer.

Större delen av kommunen är skogbeklädd (Boxholms kommun, 2025e). Så gott som alla skogar är kulturpåverkade på något sätt, oftast genom att ett aktivt skogsbruk bedrivs där. Urskogsliknande partier, naturskogar, är sällsynta och förekommer främst där skogsbruket inte kunnat nå fram, till exempel i branter. Södra delen av kommunen ingår i ett större värdetraktsstråk med triviallöv och lövrik barrskog, medan norra delen av kommunen istället berörs av en värdetrakt för ädellövträd (Boxholms kommun, 2025e).

I kommunens trädfällningspolicy (Boxholms kommun, 2017) framgår att kommunen generellt är restriktiv med fällning av träd på allmän plats och att det måste finnas goda skäl för en sådan åtgärd. Endast träd som utgör en uppenbar fara för liv och egendom tas ned omgående, en bedömning på plats av trädets status ska alltid ske exempelvis avseende om trädet är skyddat via detaljplan eller miljöbalken, olikåldriga bestånd bör finnas etcetera. Olägenheter som lövfällning, beskuggning eller skymd sikt är generellt sett inte tillräckliga skäl för trädfällning.

Skyddade områden

I Boxholm finns ett antal värdefulla naturområden som är skyddade enligt lag. I Boxholms kommun finns enligt Naturvårdsplanen fem naturreservat (Boxholms kommun, 2025e). Övriga skyddade naturområden i kommunen är naturminnen, biotopskyddsområden, fågelskyddsområden och områden som berörs av naturvårdsavtal. I Boxholms kommun finns det 15 utpekade Natura 2000-

områden av varierande slag (Naturvårdsverket, 2025e), men ingen nationalpark (Boxholms kommun, 2025e).

Områden som inte är skyddade enligt lag men ändå pekats ut som särskilt värdefulla är exempelvis nyckelbiotoper. Nyckelbiotoper är skogsområden med mycket höga naturvärden. Dessa områden har förutsättningarna för att hysa sällsynta och rödlistade arter och är således av stor betydelse för skogens mångfald (Boxholms kommun, 2025e).

Regionala och nationella planeringsunderlag

I Länsstyrelsens planeringsunderlag avseende grön infrastruktur (Länsstyrelsen Östergötland, 2025b) finns det ett stort antal naturvärden identifierade i kommunen. Såväl modellerade värdetrakter och värdenätverk som inventerade nyckelbiotoper, träd, våtmarker och ängs- och betsmarker.

Naturvårdsverket har tagit fram ett planeringsunderlag som hjälp vid kommunal planering för att avgöra vilka marker som kan vara lämpliga att återväta om man vill minska utsläppen från kommunal mark (Naturvårdsverket, 2025c). Sammanställningen visar på ett några lämpliga objekt som utgörs av historisk jordbruksmark utmed riksväg 32 mellan Strålsnäs och kommungränsen i nordväst, se Figur 6-2.

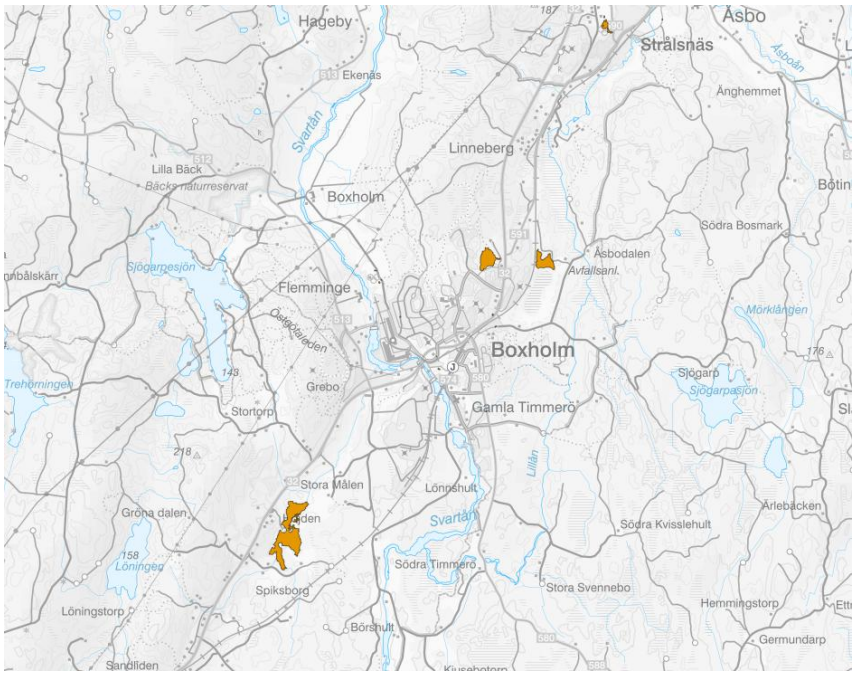

Figur 6-2. En översiktskarta över Boxholms utpekade områden för förslag på återvätning på kommunal mark, se orange markering (Naturvårdsverket, 2025c)

6.4.3 Planförslagets innehåll

Markanspråken har satts i relation till naturvärdesobjekt redovisade i Boxholms kommuns Naturvårdsprogram (Boxholms kommun, 2025g). Följande för miljöaspekten relevanta markanspråk anges i ÖP2040:

- Område B6 i Boxholm är belägen vid naturvärdesobjekt klass 3 (kommunalt värde) som utgörs av blockmark/barrskog (ID 05602178), lövblandad tallskog (ID 05602174) och sumpskog (ID 05602175), samt

två objekt i klass 4 (lokalt värde) som utgörs av barrskog (ID 05602177) och mindre sumpskog (ID 05602176)

- Område B2 i Strålsnäs är belägen i naturvärdesobjekt klass 2 (regionalt intresse) som utgörs av sand- och grusmiljö i en före detta grustäkt (ID 05601726). Grustäkten har stora värden i både flora och fauna och ligger inom ett av länsstyrelsen utsedda värdetrakter för sandmarker och torrängar. För att naturvärden knutna till sand- och grusmiljöer ska bevaras och utvecklas måste den gamla täkten hållas öppen och markstörning fortgå för att området inte ska växa igen och därmed förlora sina höga naturvärden.
- I område W1 i Strålsnäs finns ett naturvärdesobjekt klass 1 (nationellt värdefullt) som utgörs av en gransumpskog och bergbrant (ID 05601785). Det aktuella objektet är en biotopskyddad nyckelbiotop med värdefull kärlväxt- och kryptogamflora. Området bör lämnas för fri utveckling. I väster vore en skyddszon önskvärt för att mikroklimatet i sumpskogen inte ska påverkas negativt.
- Område B7 i Malexander gränsar till ett naturvärdesobjekt klass 1 (nationellt värdefullt) som utgörs av en lövträdsmiljö (ID 05601905). Området ingår i ett naturvårdsavtal med syftet att bevara området som lövskog med stora variationer beträffande trädslag, ålder, substrat och slutenhet.
- Område B1 i Malexander överlappar naturvärdesobjekt klass 2 (regionalt intresse) som utgörs av tallskog (ID 05602140) där naturvärdet främst är knutet till de grova gamla tallarna, död ved samt rödlistade arter.
- Område B3 i Malexander omfattar naturvärdesobjekt klass 4 (lokalt intresse) avseende sandtallskog (ID 05602165), samt en smal remsa som är klassad som kommunalt intresse (klass 3). Området har värden knutna till den relativt ovanliga naturtypen sandtallskog, där objekt med äldre träd är sällsynta och har minskat mycket kraftigt. Det är helt avgörande för värdet att de gamla tallarna får stå kvar och åldras. Området bör skötas med betesdjur eller betesliknande hävd.
- Samtliga utpekade områden i Malexander tätort ingår i det geologiska värdeobjektet Malexanderdeltat som är klassificerat som nationellt värdefullt (ID 05600014). Det värdefulla Malexanderdeltat utgör en vidsträckt, plan deltayta med värdefulla geologiska förekomster som djupa dödisgropar och abrasionsbrant mot Sommen. Deltat är utsett till riksintresse för naturvården p.g.a. sina lösa avlagringar. Det berörs också av riksintresset för friluftslivet Sommen. Ingrepp som täkt, schaktning samt bebyggelse och anläggningar i större omfattning ska undvikas.
- Område B1 i Rinna ligger inom geologiskt värdeobjekt klass 1 (nationellt värdefullt) som utgörs av randläget Ljungstorp-Rinna (ID 05600015), och område A1 ligger inom samma geologiska värdeområde men där värdet är i klass 2 (regionalt intresse, ID 05600018)). Ljungstorpsområdet med sin mycket mångformiga geologi och tilltalande landskapsbild utgör en mycket värdefull och skyddsvärd naturmiljö med ytterst få motsvarigheter i Östergötland. Här finns bland annat sandurbildningar, som annars endast är känt från två platser i länet. Del av området som är klass 1 ingår på grund av sina geologiska värden i riksintresse för naturvården.
- Område B2 överlappar delvis naturvärdesobjekt klass 3 (kommunalt intressant) som utgörs av hagmark (ID 05601804), samt gränsar till naturvärdesobjekt klass 2 som också är en hagmark (ID 05601792). Hagmarkerna är rika på fornminnen och har troligen hävdats kontinuerligt under mycket lång tid. För att bibehålla värdena krävs fortsatt hävd.
- Nytt utvecklingsområde (LIS-område) B3 Rinnasjön (Rinna) har tillkommit i ÖP:n. Se beskrivning i ÖP

Följande för miljöaspekten relevanta riktlinjer anges i ÖP2040:

- Boxholms kommun ska arbeta aktivt utifrån målen i Agenda 2030 och bidra till uppfyllelse av dem (kapitel 1.7).
- Boxholms kommun värnar om den biologiska mångfalden och har ett aktuellt Naturvårdsprogram som revideras vid behov kapitel 1.7).
- Öka den ekologiskt aktiva ytan – gröna tak och gröna väggar (kapitel 1.7).
- Främja en ökad biologisk mångfald med buskar, träd och urbana ängar (kapitel 1.7).
- Sommens värdefulla natur ska värnas och bevaras (kapitel 2.10).
- Kommunen har ett aktuellt naturvårdsprogram och verkar för att genomföra det strategier och åtgärder som återfinns i programmet (kapitel 2.10).
- Utveckla befintliga grönområden i tätorterna med olika karaktärer som erbjuder variation av aktivitets- och rekreationsvärden (kapitel 2.10).
- Vegetation, exempelvis alléer, bör användas för att förstärka viktiga stråk (kapitel 2.10).
- Vid utveckling av grönområden eller mötesplatser bör behovet av ekosystemtjänster beaktas (kapitel 2.10).
- Boxholms kommuns invånare ska ha tillgång till en god livsmiljö med rika naturupplevelser (kapitel 2.10).
- Vid planläggning där naturmark tas i anspråk, liksom vid förtätning i sjönära lägen, ska, såvida det inte är uppenbart onödigt, en naturinventering ingå i underlaget (kapitel 2.10).
- Den biologiska mångfalden ska bevaras, det vill säga att en rik variation av naturtyper, arter och gener bibehålls samt att i kommunen förekommande arter ges förutsättningar att fortleva under naturliga betingelser i livskraftiga bestånd (kapitel 2.10).
- Ny bebyggelse ska anpassa och ta hänsyn till områdets naturvärden och får inte påverka dessa negativt. Vid planläggning, lovgivning och tillståndsprövning i närheten av riksintresse för naturvård och Natura 2000-områden ska naturvärdena värnas (kapitel 3.3).
- De områden som upplevs som relativt tysta ska kommunen vara restriktiv till att tillåta störande verksamheter. Dessa områden ska bevaras som naturområden och/eller som friluftsområden (kapitel 3.7).
- Pågående markanvändning och dess utveckling ska inte hindras av utpekandet som lågexploaterade områden (kapitel 3.7).
- Täkter som påverkar friluftsliv, landskapsbild, natur- och kulturvärden och turism bör inte tillåtas i kommunen (kapitel 3.8).

6.4.4 Konsekvenser av planförslaget

Markanspråk

Nedan redogörs för bedömda konsekvenser av planförslagets utpekade markanspråk relaterade till naturmiljö och biologisk mångfald.

Ett flertal utpekade föreslagna nya exploateringsområden, i planen kallade strategiska områden för framtiden, sammanfaller helt eller delvis med natur- och geologiska värdeobjekt redovisade i kommunens Naturvårdsprogram (Boxholms kommun, 2025g) och Länsstyrelsens planeringsunderlag avseende grön infrastruktur (Länsstyrelsen Östergötland, 2025b). Att områden pekas ut som

både strategiska utvecklingsområden och samtidigt som värdeområden att skydda och bevara innebär en intressekonflikt. Det är många utvecklingsområden som är belägna på skogsmark, dock framgår inte värdena på skogsmarken, vilket bör tydliggöras och anpassas i senare skeden för att bevara så mycket skogsmark som möjligt med höga eller påtagliga värden.

Länsstyrelsens planeringsunderlag (Länsstyrelsen Östergötland, 2025b) visar på värdefulla naturmiljöer inom och/eller angränsande samtliga föreslagna strategiska utvecklingsplatser som planförslaget redovisar i Boxholm, Strålsnäs, Rinna och Malexander. Exempelvis i Strålsnäs är område B2 – Öringe, beläget i ett naturvärdesobjekt avseende sand- och grusmiljö. Området pekas ut som ett möjligt område för varierad bostadsbebyggelse i form av villor av lantlig karaktär. Inom den framtida planeringen behöver det utredas hur exploateringen kan genomföras utan att försämra naturvärdena, exempelvis genom att den gamla täkten hålls öppen och inte får växa igen. Nordost om Stråsnäs pekas ett större skogsområde ut som möjligt för vindbruk. Det utpekade området sammanfaller med ett naturvärdesobjekt som bedöms vara nationellt värdefullt och består av gransumpskog och bergbrant. I Naturvårdsprogrammet framgår att området bör lämnas för fri utveckling, vilket behöver utredas hur det samordnas med den planerade exploateringen.

I Boxholm är område B6, Bjursdalen/Olstorp, beläget intill ett flertal naturvärdesobjekt som kan ta skada vid en exploatering. Detta har delvis uppmärksammats av kommunen genom att planförslaget redovisar att det öster om planerat bebyggelseområde finns ett område som i dag används för rekreation (vilket troligen är de aktuella naturvärdesområdena). Naturområdet föreslås att bevaras så som ett sammanhängande naturområde vilket bör minska risken för negativ påverkan.

Vid exploatering i Malexander kan det finnas risk för att påverka omgivande våtmarker med mycket högt naturvärde, alltså att flödet till dessa eventuellt skulle kunna riskera att ändras. Det blir viktigt att i kommande detaljplaneskeden följa upp och säkerställa att så inte sker.

I Malexander finns ett flertal utpekade områden för exploatering vilka sammanfaller med ett flertal naturvärdes och geologiskt värdefulla objekt i kommunens Naturvårdsprogram. Samtidigt som planförslaget är tydligt med att man vill se en utveckling i Malexander så finns ett stort antal värden för naturmiljön och biologisk mångfald som riskerar att försvagas. Intressekonflikten riskerar att ge negativ påverkan på naturmiljön och förutsättningar för biologisk mångfald. Delar av föreslagen exploatering är belägen i strandnära lägen (LIS-områden) vilket riskerar att försämra naturvärdena ytterligare. I den framtida utvecklingen i Malexander är det av yttersta vikt att ett samlat grepp tas avseende vilka värden som ska prioriteras och vilka åtgärder som kan tillåtas för att de värden som ska bevaras och kanske till och med stärkas. Det är positivt att Pelarberget A1/B4 i Malexander har tagits bort inför granskning av översiktsplanen då det ansågs vara för brant för exploatering samt att det kan antas ha friluftslivs- samt naturvärden.

I Rinna är område B1 och A1 samt det i granskningshandlingen nya utvecklingsområdet B3 lokaliserade inom geologiska värdeobjekt. I planförslaget beskrivs att det i B1 är viktigt att ta hänsyn till den lantliga miljön i samband med exploateringen. De geologiska värdena bör lyftas i planförslaget för båda områdena och det bör möjligen utredas för ett större område samlat, inte inom detaljplanerna var för sig, hur områdets värden ska bevaras och stärkas i samband med utveckling med bostäder och förskola. Utvecklingen i område B2

föreslås bli lantlig och främja odling vilket bedöms kunna harmonisera med de värden som finns i de intilliggande naturvärdesobjekten som utgörs av hagmark. Planförslaget skulle kunna förtydliga att utvecklingen även ska bidra till att bevara och stärka de naturvärden som finns i omgivningen, exempelvis genom att planera för att naturvärdesobjekten ska kunna fungera som betesmark samt genom att beakta de riskavstånd avseende lukt och allergener som detta kräver.

Riktlinjer

Nedan redogörs för bedömda konsekvenser av planförslagets viljeinriktningar relaterade till naturmiljö och biologisk mångfald.

Det finns några övergripande viljeinriktningar med avseende på naturmiljö och biologisk mångfald i kommunens framtida utveckling, exempelvis avseende att kommunens invånare ska ha tillgång till en god livsmiljö med rika naturupplevelser. Vidare ska kommunen värna om den biologisk mångfalden, främja ekosystemtjänster samt arbeta aktivt utifrån målen i Agenda 2030. Kommunen ska ha ett aktuellt Naturvårdsprogram, inklusive strategier och åtgärder, som revideras vid behov. Vid planläggning där naturmark tas i anspråk ska inventering av naturvärden genomföras. Den nya bebyggelsen ska anpassas och ta hänsyn till befintliga naturvärden. Naturvärdena ska värnas och får inte påverkas negativt av exploateringen. Särskilt lyfts den värdefulla naturen runt sjön Sommen fram att den ska värnas och bevaras. I tätorterna vill kommunen arbeta för att främja biologisk mångfald med buskar, träd, gröna tak och gröna väggar. Befintliga grönområden i tätorterna ska utvecklas för att erbjuda aktivitets- och rekreationsvärden. Vidare ska kommunen arbeta med öppna dagvattenlösningar vilka bedöms bidra positivt till biologisk mångfald.

Kommunen vill bevara områden som upplevs relativt tysta som fortsatt ostörda och därmed kommer kommunen vara restriktiv med att tillåta störande verksamheter där utan istället bevara dem som naturområden och/eller friluftsområden. Det saknas dock en tydlighet vilka områden som avses vilket gör att viljeinriktningen blir svår att följa och att följa upp.

Det är positivt att det i granskningshandlingen finns utökade bedömningar och ställningstaganden avseende riksintressen, naturvärden och särskilda hänsyn som behöver tas för olika utvecklingsområden, liksom en generell beskrivning under rubrikerna för riksintressen (till exempel riksintresse naturvård).

Det är också positivt att det nu finns en riktlinje som anger att ur- och naturskogar ska bevaras och skyddas mot negativ påverkan från exempelvis skogsbruk och exploatering.

Förslagsvis tas ett planprogram eller en fördjupad översiktsplan fram för de områden där ett kluster av utvecklingsområden planeras, som baseras på ett gediget planeringsunderlag avseende naturvärden, geologiska värden, värden för rekreation och friluftsliv. Därefter utreds vilka områden som kan utredas vidare om de bedöms lämpliga att bebyggas med kompletterande bostäder och anläggningar.

Viljeinriktningarna bedöms generellt kunna ge möjlighet till positiva konsekvenser avseende naturmiljö och biologisk mångfald. Dock finns det viljeinriktningar i planförslaget som gör bedömningen osäker. Exempelvis görs ett ställningstagande om att pågående markanvändning och dess utveckling inte ska hindras av utpekandet av lågexploaterade områden. Viljeinriktningen innebär en intressekonflikt där lågexploaterade områden, vilka beskrivs inneha höga naturvärden och/eller är viktiga för friluftslivet, ställs emot i princip all form av

samhällsutveckling. I praktiken riskerar exploatering för bostäder och verksamheter ges företräde framför bevarandet ostörda naturområden. Risken finns därmed att kommunens utveckling inte kommer att följa den inriktningen och det finns därmed risk för negativa konsekvenser för naturvärden och förutsättningar för biologisk mångfald.

Planförslaget fastslår att täkter som påverkar exempelvis landskapsbild, natur- och kulturvärden samt turism inte bör tillåtas i kommunen. Viljeinriktningen bedöms i sig ge möjlighet till positiva konsekvenser för naturmiljö och biologisk mångfald. Samtidigt innebär formuleringen att täkter, som generellt bedöms påverka de värden som viljeinriktningen avser att skydda, i praktiken inte skulle kunna tillåtas. En sådan konsekvens bedöms dock inte vara trolig. Bedömningen blir därmed att det finns en risk för negativa konsekvenser till följd av otydlighet i viljeinriktningens tillämpning.

Samlad bedömning

Markanspråken bedöms kunna ge risk för negativa konsekvenser avseende naturmiljö. Viljeinriktningarna bedöms generellt kunna ge möjlighet till positiva konsekvenser avseende naturmiljö och biologisk mångfald. Dock finns det motsägelsefulla viljeinriktningar, så som exempelvis ställningstagandet att pågående markanvändning och dess utveckling inte ska hindras av att de samtidigt pekas ut som lågexploaterade områden, samt att det trycks mycket på att erbjuda attraktiva strandnära lägen för bostäder och verksamheter. Med anledning av de stora intressekonflikterna mellan exploatering och bevarande av naturmiljö som planförslaget inte tagit tydlig ställning till blir den samlade bedömningen risk för negativa konsekvenser.

6.4.5 Konsekvenser av nollalternativet

I gällande översiktsplan (Boxholms kommun, 2012a) framgår det övergripande målet för naturvården i kommunen är att hushållningen med naturresurser ska vara långsiktigt hållbar vilket bland annat innebär att den biologiska mångfalden bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer ska värnas. Planen anger att människor ska ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd.

Nollalternativet har få och endast väldigt övergripande ställningstaganden och beskrivning kring hur naturmiljö och biologisk mångfald ska hanteras för den befintliga och planerade miljön. Avsaknad av tydliga riktlinjer och ställningstaganden vid intressekonflikter riskerar att ge negativa konsekvenser.

6.4.6 Förslag till åtgärder

Så gott som alla skogar i kommunen är kulturpåverkade på något sätt vilket gör att urskogspartier och naturskogar är sällsynta och förekommer främst där skogsbruket inte kunnat nå fram. Förslagsvis kan översiktsplanen kompletteras med följande viljeinriktning:

- I de fall påtagliga eller höga naturvärden identifieras inom ramen för en NVI bör naturområdet bevaras och skyddas mot negativ påverkan i så stor utsträckning som möjligt.

Planförslaget borde förtydligas med att hänsynshierarkin ska följas och i de fall naturmark tas i anspråk bör kompensationsåtgärder utföras, framför allt när naturvärden med påtagliga och höga naturvärden tas i anspråk. Att jobba enligt hänsynshierakin innebär att:

- Steg 1: Undvika påverkan och anpassa projektet, kanske med en annan lokalisering.
- Steg 2 Där naturen ändå kommer påverkas negativt ska påverkan minimeras så långt som möjligt.
- Steg 3 Bygga in restaurering av natur i projektet.
- Steg 4 Kompensera för och balansera de kvarstående förluster av natur som trots steg 1–3 ändå uppstår. Kompensationen kan ske på en annan plats och kan till och med bidra till en samlad, netto positiv påverkan.

Nedan föreslås viljeinriktningar som skulle kunna innebära mindre negativ påverkan på naturmiljö:

- Det vore bra att ha viljeinriktningar som visar på att naturvärden ska stärkas och utvecklas till följd av samhällsutvecklingen, för att på så vis hela tiden få en positiv utveckling av naturvärden och förutsättningar för biologisk mångfald. De värden som inte kan stärkas och utvecklas lokalt vid exempelvis ett detaljplaneområde kan förslagsvis genomföras någon annanstans i kommunen.
- I texten om att det östra naturområdet i området B6 i Boxholm ska bevaras med anledning av att det används som rekreationsområde, kan det även redovisas att det finns höga naturvärde identifierade i Naturvårdsprogrammet, och att dessa bör skyddas och stärkas.
- Det är ett starkt tryck i planförslaget avseende att främja och öka naturturism. Det är positivt att kommunen ser naturvärdena som en resurs och vill främja att boende och besökare får ta del av de naturområden som kommunen har. Det är inte helt tydligt och skulle behöva förtydligas i planförslaget hur värdena ska skyddas mot exploatering och ett ökat besökstryck med risk för slitage och påverkan på arter.

6.5 Friluftsliv och rekreation

I detta avsnitt beskrivs planförslagets bedömda konsekvenser för rekreation och friluftsliv.

6.5.1 Bedömningsgrunder

Miljöaspekten omfattar värden för friluftslivet som upplevelsevärden och målpunkter som parker, tätortsnära natur, vandringsleder, frilufts- och idrottsanläggningar. Planeringsunderlag och statistik finns sammanställt av bland annat kommunen (Boxholms kommun, 2025i), folkhälsomyndigheten (Folkhälsomyndigheten, 2025a) och Naturvårdsverket (Naturvårdsverket, 2025d), samt kommunens sammanställning avseende hälsoläget i kommunen (Boxholms kommun, 2025a).

Länsstyrelsen i Östergötland har tagit fram en regional handlingsplan för grön infrastruktur. Kopplat till handlingsplanen finns ett planeringsunderlag i form av digitala kartor över exempelvis anordningar friluftsliv, fiskevatten, jaktmarker etcetera (Länsstyrelsen Östergötland, 2025b).

Länsstyrelsen Östergötland har tagit fram en regional friluftslivsstrategi för Östergötland 2020–2030 (Länsstyrelsen Östergötland, 2020). Syftet med friluftsstrategin är att nå de nationella friluftslivsmålen i Östergötland. Strategin ska stärka det långsiktiga arbetet med friluftsliv och friluftslivspolitiken genom att tydliggöra en riktning och effektiv väg för Östergötland. Strategin bygger på sex strategiska vägval.

- Det första handlar om att kommunicera friluftslivets värden för samhället och handlar om att höja kunskapen hos planerare, politiker och andra beslutsfattare, om de värden friluftslivet bidrar med för individer och samhälle. Då kan friluftslivet prioriteras högre, både kunskapsmässigt, resursmässigt och strategiskt.
- Det andra lyfter vikten av att planera för aktiv utevistelse, rekreation och naturupplevelser. Det är då viktigt att säkerställa och utveckla strukturer och miljöer. För att göra detta behöver olika typer av grön- och friluftsområden inklusive vardagsnära natur finnas kartlagt och värderat. Strategin lyfter även att det är viktigt att ha tillgänglig natur nära bostaden, där max 300 meter ses som en bra riktlinje och max 1–3 kilometer till större frilufts- och rekreationsområde. Det är också viktigt att det finns tillgängliga grönområden i anslutning till skolor, förskolor, äldreboenden och sjukhus samt att infrastrukturen utvecklas så att det finns goda kopplingar till strategiska besökspunkter.
- Det tredje vägvalet handlar om att öka och utveckla informationen om friluftslivet till allmänheten. Vi behöver informera om befintligt utbud och möjligheter vad gäller friluftslivsaktiviteter utifrån olika målgruppers intressen och behov samt hur man kan och bör bete sig i naturen.
- Det fjärde vägvalet i strategin handlar om att bevara, tillgängliggöra och utveckla områden för friluftsliv. Det handlar bland annat om att säkerställa tillgång till gröna områden, arbeta med universell utformning samt att kunna ta sig till friluftslivsområden utan bil.
- Vägval nummer fem handlar om att erbjuda aktiviteter och möjliggöra friluftslivsutövande för prioriterade grupper, boende och besökare. Ett sätt att engagera de grupper som utövar friluftsliv i mindre utsträckning än snittet är att involvera målgruppen i idé- och planeringsstadiet för att skapa intresse och känsla av ägarskap.
- Det sista vägvalet lyfter samverkan genom arenor, nätverk och dialog. Tydlighet kring vem som har ansvar för vad är viktigt samt att utveckla former för samarbete över förvaltnings- eller sektorsgränser samt över organisationsgränser. På lokal nivå behövs samverkan mellan kommun, markägare, föreningsliv och enskilda aktörer.

6.5.2 Förutsättningar

I Boxholm finns det populära friluftsområdet runt sjön Sommen. Det finns ett flertal naturreservat i och vid Sommen. Sommen är utsett som riksintresse för både naturvården och friluftslivet. Det finns flera vandrings- och cykelleder som går runt sjön och ångbåt som trafikerar sjön sommartid. Ett flertal anordningar för friluftslivet finns i området för populära friluftsaktiviteter såsom båtliv, bad, fiske och långfärdsskridskor. Fiske i kommunen är en viktig del av livskvalitén för kommunens invånare. Goda fiskemöjligheter kan vidare bidra till en ökad turism och etablering av nya verksamheter som till exempel fiskodling.

Svartån och dess biflöden som rinner norr om Strålsnäs samt genom Boxholms tätort är en värdefull resurs för rekreation (Boxholms kommun, 2025e).

Vattendragen och det omgivande odlingslandskapet erbjuder en unik möjlighet till rekreation genom aktiviteter som vandring, cykling och naturupplevelser.

Grönområden i och omkring tätorter, till exempel skogsområden, parker, vattenmiljöer och gräsytor, har ett mycket stort rekreationsvärde för människor i alla åldrar. Genom att vara bostadsnära och lättillgängliga fyller de en viktig social funktion, särskilt för barn (Boxholms kommun, 2025e). Skogsområdena runt tätorten erbjuder vandrings- och cykelleder, där invånare kan njuta av friluftsliv och möjligheten att upptäcka lokalt växt- och djurliv. Parkområdena är utformade för rekreation och lek, med faciliteter som uppmuntrar till utomhusaktiviteter och social samvaro. Dessutom är Boxholms tätort omgiven av jordbrukslandskap som ger en öppen och ljus karaktär till de gröna stråken. Dessa landskap används inte bara för jordbruk utan också för friluftsliv.

Möjlighet till friluftsliv och rekreation har en vedertagen känd positiv inverkan på människors hälsa och välmående. Hälsoläget i kommunen i nuläget är att 35% av Boxholms kommuns invånare upplever sig ha otillräcklig fysisk aktivitet, och 20% upplever sig som stillasittande (Boxholms kommun, 2025a). 37% av befolkningen bedömer sig uppleva besvär med ängslan, oro eller ångest, drygt 14% lider av depression. Drygt 40% upplever problem med sömnen och drygt 8% lider av stress (Boxholms kommun, 2025a).

I Boxholms naturvårdsprogram (Boxholms kommun, c, 2015) belyser kommunen vikten av tätortsnära natur. Undersökningar av människors fritidsvanor visar att det stora flertalet tätortsboende prioriterar rekreation i närnatur. Att slå vakt om parker och annan tätortsnära natur är därför ett folkhälsoarbete. Eftersom kommunen har relativt små tätorter är avstånden till omgivande naturområden korta (Boxholms kommun, c, 2015).

I Naturvårdsprogrammets åtgärdsdel (Boxholms kommun, 2025f) står att som åtgärd för att uppnå flertalet av de nationella miljömålen är att vid planering och exploatering använda Naturvårdsprogrammet som underlag, samt nyttja kommunens naturvårdskompetens. Friluftsliv ska tas i beaktande vid kommunal planering och exploatering.

Östgötaleden började utvecklas under 1970-talet då många kommuner gjorde satsningar på friluftsliv och vandringsleder (Region Östergötland, 2025). Ledsträckningen har sedan utvecklats kontinuerligt genom omdragningar, nya sträckor och rundslingor. I dag utgör den ett ledsystem på drygt 150 mil fördelad på över 100 etapper som är samordnad under ett gemensamt varumärke. Region Östergötland är huvudman för leden och driver utvecklingen tillsammans med kommunerna som ansvarar för sina sträckor (Region Östergötland, 2025). På Östgötaleden kan man vandra igenom stora delar av Boxholms kommun.

6.5.3 Planförslagets innehåll

Följande för miljöaspekten relevanta markanspråk anges i ÖP2040:

- I Boxholms tätort finns ett flertal kommunala anläggningar för sport och fritid som kan nyttjas av de framtida boende i utpekade utvecklingsområden. Det finns elljusspår i norra samt västra delen av tätorten i närområdet av utvecklingsområde B1-B4. Även så går Östgötaleden igenom samhället.
- I Stålsnäs och Malexander finns en handfull kommunala anläggningar för sport och fritid. I Strålsnäs finns även ett elljusspår strax öster om tätorten och strax söder om utvecklingsområde B1.
- I Rinna saknas kommunala anläggningar för sport och fritid.

Följande för miljöaspekten relevanta riktlinjer anges i ÖP2040:

- Främja människors hälsa med till exempel attraktiva gröna utemiljöer, mötesplatser och konstnärlig gestaltning (kapitel 1.7).
- En mångfald av idrottsplatser och inomhusanläggningar som är lätta att nå ska möjliggöra en aktiv fritid (kapitel 1.8)
- Barns lek- och vistelsemiljöer ska utformas med särskild omsorg, så att de bidrar med kärnvärden som trygghet och upplevelseglädje (kapitel 1.8).
- Boxholms kommun ska möjliggöra en levande stadsmiljö med torg, parker, stråk och utåtriktade verksamheter (kapitel 1.8).
- En mångfald av idrottsplatser och inomhusanläggningar som är lätta att nå ska möjliggöra en aktiv fritid (kapitel 1.8).
- Värden för rekreation och friluftsliv ska tas till vara vid exploatering inom skogsbygder (kapitel 2.3).
- Grönska och lek ska finnas möjligt i eller i anslutning till centrum *(anm. gäller Boxholm)* (kapitel 2.6)
- Vi främjar turism och *besöksnäring (anm. gäller Strålsnäs) (*kapitel 2.6).
- Utveckla turismen och besöksnäringen genom att främja lokala företag inom turistrelaterade verksamheter, såsom boende, restauranger och aktiviteter *(anm. gäller Malexander)* (kapitel 2.6).
- Utveckla turismen och besöksnäringen genom att främja lokala företag inom turistrelaterade verksamheter såsom boende och aktiviteter *(anm. gäller Rinna)* (kapitel 2.6).
- Skapa en långsiktigt hållbar utveckling av turism och besöksnäringen (kapitel 2.8).
- Ta tillvara, utveckla och marknadsföra miljöer och områden samt egenskaper och värden särskilt betydelsefulla för turismen. Genom att belysa miljöer med höga natur- och kulturmiljövärden, vårt geografiska läge och attraktiva platser, blir vi en ännu attraktivare destination att besöka (kapitel 2.8).
- Utveckla besöksnäringen kring sjön Sommen och dess omkringliggande miljöer (kapitel 2.8).
- För att underlätta för bland annat barn ska fritidsområden och idrottsanläggningar lätt kunna nås via gång- och cykelvägar (kapitel 2.9).
- Kommunen ska vid planeringen av nya idrottsanläggningar beakta olika idrotters behov utifrån ett tillgänglighets- och jämställdhetsperspektiv (kapitel 2.9).
- Friluftsområden ska bevaras och tillgängliggöras (kapitel 2.9).
- Utveckla vandringslederna (kapitel 2.9).
- Utveckla och koppla samman turismcykelleder (kapitel 2.9).
- Utveckla mountainbike-leder (kapitel 2.9).
- Utveckla befintliga grönområden i tätorterna med olika karaktärer som erbjuder variation av aktivitets- och rekreationsvärden (kapitel 2.10).
- Det ska finnas tillgång till någon form av grönområden/lek för barn i alla våra bebyggelsenoder (kapitel 2.10).
- Parkmark i anslutning till trafikytor bör gestaltas. Utgångspunkten ska vara att de ska bidra till det offentliga rummet på ett attraktivt sätt (kapitel 2.10).
- Vid utveckling av grönområden eller mötesplatser bör behovet av ekosystemtjänster beaktas (kapitel 2.10).
- Boxholms kommuns invånare ska ha tillgång till en god livsmiljö med rika naturupplevelser (kapitel 2.10).
- Kommunen uppmuntrar till jaktturism (kapitel 2.11).

- Boxholms kommun ska samverka med fiskevårdsföreningar gällande fiske inom kommunen (kapitel 2.11).
- Kommunen uppmuntrar till fisketurism (kapitel 2.11).
- Vid planering av bostadsområden i tätorterna ska det finnas gångförbindelser till kollektivtrafik, förskola och skola samt områden för lek och rekreation (kapitel 2.14).
- Kommunen ska arbeta med öppna dagvattenlösningar som bidrar till den biologiska mångfalden och rekreation (kapitel 2.15).
- Åtgärder för att stärka friluftslivet eller öka tillgängligheten till ett område utreds utifrån platsens lokala förutsättningar (kapitel 3.7).
- De områden som upplevs som relativt tysta ska kommunen vara restriktiv till att tillåta störande verksamheter. Dessa områden ska bevaras som naturområden och/eller som friluftsområden (kapitel 3.7).
- Täkter som påverkar friluftsliv, landskapsbild, natur- och kulturvärden och turism bör inte tillåtas i kommunen (kapitel 3.8).

6.5.4 Konsekvenser av planförslaget

Markanspråk

Planförslagets utpekade markanspråk för strategisk utveckling bedöms inte innebära några stora konsekvenser för kommunens totala tillgång på ytor och anläggningar för friluftsliv och rekreation. Dock innebär flertalet utvecklingsområden att den samlade bebyggelsen växer i ytanspråk vilket i sin tur leder till att naturmarken och tätortsnära områden för friluftsliv och rekreation riskerar att komma längre bort från delar av befolkningen och bli mer svåråtkomlig. Det är positivt att det inför granskning av översiktsplanen har tagits bort område Pelarberget A1/B4 i Malexander som ansågs vara för brant för exploatering och som också kan antas ha friluftslivs- samt naturvärden.

Riktlinjer

Nedan redogörs för bedömda konsekvenser av planförslagets viljeinriktningar relaterade till friluftsliv och rekreation.

Planförslaget lyfter fram flertalet viljeinriktningar om att planera för friluftsområden, idrottsplatser, vandrings- och cykelleder samt gröna utemiljöer för att främja människors hälsa. Planförslaget lyfter vikten av att områden för rekreation, friluftsliv och lek finns tätortsnära och lättillgängligt. Dessutom lyfts att det går att nå dem via gång- och cykelvägar samt att planeringen av nya idrottsanläggningar beaktar olika idrotters behovs utifrån tillgänglighet och jämställdhet. Planförslaget redogör för att öppna dagvattenlösningar kan bidra positivt till rekreation. För de strategiska utvecklingsområdena finns viljeinriktningar om att främja turism och besöksnäring vilket kan tolkas som att det även avser friluftsliv och rekreation. Exempelvis uppmuntrar planförslaget till jakt- och fisketurism. Särskilt lyfts besöksnäringen kring sjö Sommen upp för utveckling. Vidare tydliggör planförslaget att de områden som upplevs som relativt tysta ska skyddas mot etablering av störande verksamheter. Dessa områden ska bevaras som naturområden och/eller som friluftsområden, det är dock lite otydligt vilka områden som avses. Viljeinriktningarna bedöms kunna ge möjlighet till positiva konsekvenser avseende friluftsliv och rekreation.

I planförslaget anges att attraktiva gröna utemiljöer, bevarade friluftsområden, utvecklade vandringsleder och idrottsplatser ska främja människors hälsa. Då 35% av kommunens invånare upplever sig ha otillräcklig fysisk aktivitet idag

(Boxholms kommun, a, 2025) bedöms viljeinriktningarna kunna bidra till bättre folkhälsa om planförslaget bidrar till att fler människor rör sig mer. Då fysisk aktivitet, samt att vistas i naturen, bidrar till bättre psykiskt välmående bedöms planförslaget även kunna minska eventuella besvär med ängslan, oro, ångest och depression.

Sammantaget bedöms viljeinriktningarna bidra till att bevara och utveckla områden och värden viktiga för friluftsliv och rekreation samt främja en god folkhälsa och friskvård vilket bedöms ge möjlighet till positiva konsekvenser.

Samlad bedömning

Viljeinriktningarna bedöms generellt kunna bidra till positiva konsekvenser avseende friluftsliv och rekreation eftersom ett flertal är utformade för att främja dessa värden. Dock är de natur- och kulturvärden som är viktiga för friluftsliv och rekreation en sårbar resurs som kan bli överutnyttjad och på sikt försämrad av ett för stort besökstryck eller felaktigt användande. Planförslaget innehåller väldigt få viljeinriktningar avseende hur de värdeskapande miljöerna ska nyttjas hållbart och skyddas mot ett allt för intensivt besöks- eller exploateringstryck.

Då det bedöms finnas vissa intressekonflikter mellan exploatering som innebär ökat besökstryck och bevarande av naturmiljön som planförslaget inte tagit tydlig ställning finns risk för negativa konsekvenser.

Sammantaget bedöms planförslaget både kunna ge möjlighet till positiva samt risk för negativa konsekvenser för friluftsliv och rekreation.

6.5.5 Konsekvenser av nollalternativet

Gällande översiktsplan anger att områden för rekreation och friluftsliv ska behandlas som en integrerad del i bebyggelseutvecklingen och med utgångspunkt i befintliga anläggningar och aktivitetsströmmar. Det bedöms innebära att ingen direkt utveckling av områdena planeras. Planen anger att människor ska ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd.

Det framgår att turismen och friluftslivet kring sjöar ska kunna växa och utvecklas men med hänsyn till vad naturen tål. I vattenområden som utsätts för ett särskilt hårt tryck kan åtgärder som till exempel utmärkning av leder, skyddsområden, informationsinsatser etcetera bli aktuella.

Sammanfattningsvis är det färre och otydligare viljeinriktningar redovisade i nollalternativet jämfört med planförslaget, vilket ger större risker och därmed risk för negativa konsekvenser.

6.5.6 Förslag till åtgärder

Nedan föreslås förtydliganden som skulle kunna innebära möjlighet till positiva konsekvenser för friluftsliv och rekreation:

- Ett generellt förslag till förtydligande i planförslaget är att det vore bra om det går att förtydliga hur prioriteringar ska göras vid intressekonflikter, exempelvis mellan turism och att skydda ett område mot för många besökare för att skydda de värdena som är av betydelse för friluftslivet.
- Planförslaget bör förtydligas avseende hur det lever upp till den regionala friluftsstrategins strategiska vägval (Länsstyrelsen Östergötland, 2020). I den regionala strategin framgår exempelvis att det är viktigt att

säkerställa och utveckla strukturer och miljöer, och för att göra detta behöver olika typer av grön- och friluftsområden inklusive vardagsnära natur finnas kartlagda och värderade vilket inte är helt tydligt i planförslaget. Strategin lyfter även att det är viktigt att ha tillgänglig natur nära bostaden, där max 300 meter ses som en bra riktlinje och max en till tre kilometer till större frilufts- och rekreationsområde. Kartläggning om vart i kommunen detta uppnås och var det finns brister kring detta saknas i planförslaget.

- Det är viktigt att det finns tillgängliga grönområden i anslutning till skolor, förskolor, äldreboenden och sjukhus samt att infrastrukturen utvecklas så att det finns goda kopplingar till strategiska besökspunkter. Kartläggning om var i kommunen detta uppnås och var det finns brister kring detta saknas i planförslaget.

6.6 Kulturmiljö

I detta avsnitt beskrivs konsekvenserna för kulturmiljön i kommunen på en översiktlig nivå. Det innefattar riksintresse, fornlämningar, kulturhistoriska strukturer, odlingslandskap och bebyggelse.

6.6.1 Bedömningsgrunder

Miljökonsekvensbeskrivningen ska bedöma hur översiktsplanen tar hänsyn till landskapet och de kulturella värden som finns.

Miljöbalken 3 kap 6 § säger att mark- och vattenområden samt fysisk miljö i övrigt som har betydelse från allmän synpunkt på grund av deras kulturvärden så långt som möjligt skall skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön.

I Plan- och bygglagen beaktas särskilt värdefull kulturmiljö i den kommunala planeringen. I 2 kap 3§ anges att planering enligt PBL ska ske med hänsyn till bland annat kulturvärden. Särskild hänsyn ska alltid tas till kulturvärdena på platsen. Centralt i den kommunala planeringen är begreppet Särskilt värdefull, som kan gälla enskilda byggnader, bebyggelseområden och allmänna platser.

Råd för definition av särskilt värdefull/byggnad/bebyggelse finns angivet Boverkets föreskrifter och råd (BFS 2016:6).

Kommunen har sedan 2023 ett kulturmiljöprogram som till största del bygger på en inventering av äldre byggnader i kommunen som genomfördes under 2022. I programmet presenteras, utöver underlag för utveckling och vidare hantering av ärenden inom våra kulturmiljöer, även historiska återblickar på kommunens byggnadsskick, historik och bebyggelsestrukturer.

I åtgärdsprogram för miljömålen i Östergötland 2024–2030 finns följande åtgärd som är relevant för att bedöma kulturmiljöpåverkan i översiktsplanen:

- Tema Människan i miljön, åtgärdsområde Förvaltning av kulturvärden i bebyggd miljö: Verka för att arkitekturpolitiken för en gestaltad livsmiljö implementeras och tillämpas i samhällsplaneringen.

6.6.2 Förutsättningar

Det finns tre områden som är av riksintresse för kulturmiljövård i Boxholms kommun; Ekeby – Ryckelsby, Åsbosänkan och Särstad – Jordfälle. Dessa finns i

den norra delen av kommunen och beskrivs mer i avsnitt 7.3.2 samt kan ses i Figur 6-3.

Boxholms kommun har sex kyrkliga kulturminnen (4 kap KML) och tre byggnadsminnen (3 kap KML). De kyrkliga kulturminnena är Boxholms kyrka, Blåviks kyrka, Ekeby kyrka, Malexanders kyrka, Rinna kyrka och Åsbo kyrka.

Kommunens byggnadsminnen är följande:

- Liljeholmens herrgård (tre stycken), lusthus, flygel och bostadshus, corps-de-logi.
- Stjernesandsgård (två stycken), flygelbyggnad och bod, bostadshus och corps-de-logi.
- Björnöns gård (tre stycken), jordbruk- bostadshus (två stycken) och jordbruk – portlider.”

I Boxholm finns ett stort antal fornlämningar. Fornlämningar är spår efter mänsklig verksamhet. Det kan till exempel vara boplatser, gravfält och kulturlager i medeltida städer. Fornlämningar skyddas i andra kapitlet kulturmiljölagen (1988:950) och finns uppräknade med kriterier. Fasta fornlämningar har allmänt skydd och omfattas av ett skyddsavstånd. Det är enligt lagen förbjudet att utan tillstånd från länsstyrelsen rubba, ta bort, gräva ut, täcka över eller genom bebyggelse, plantering, eller på annat sätt ändra eller skada en fornlämning.

En inventering av kulturhistoriska miljöer och byggnader i Boxholms kommun påbörjades sommaren 2022 och presenterades i en rapport 2023. Inom kommunen har 38 geografiskt avgränsade miljöer pekats ut som särskilt kulturhistoriskt intressanta. Dessa utpekade områden är indelade i 4 kategorier; Odlingslandskapet, Sockencentrum, Boxholms bruk och Folkhemmets Boxholm. För var och en av kategorierna finns råd och riktlinjer vid byggnation (WSP, 2024).

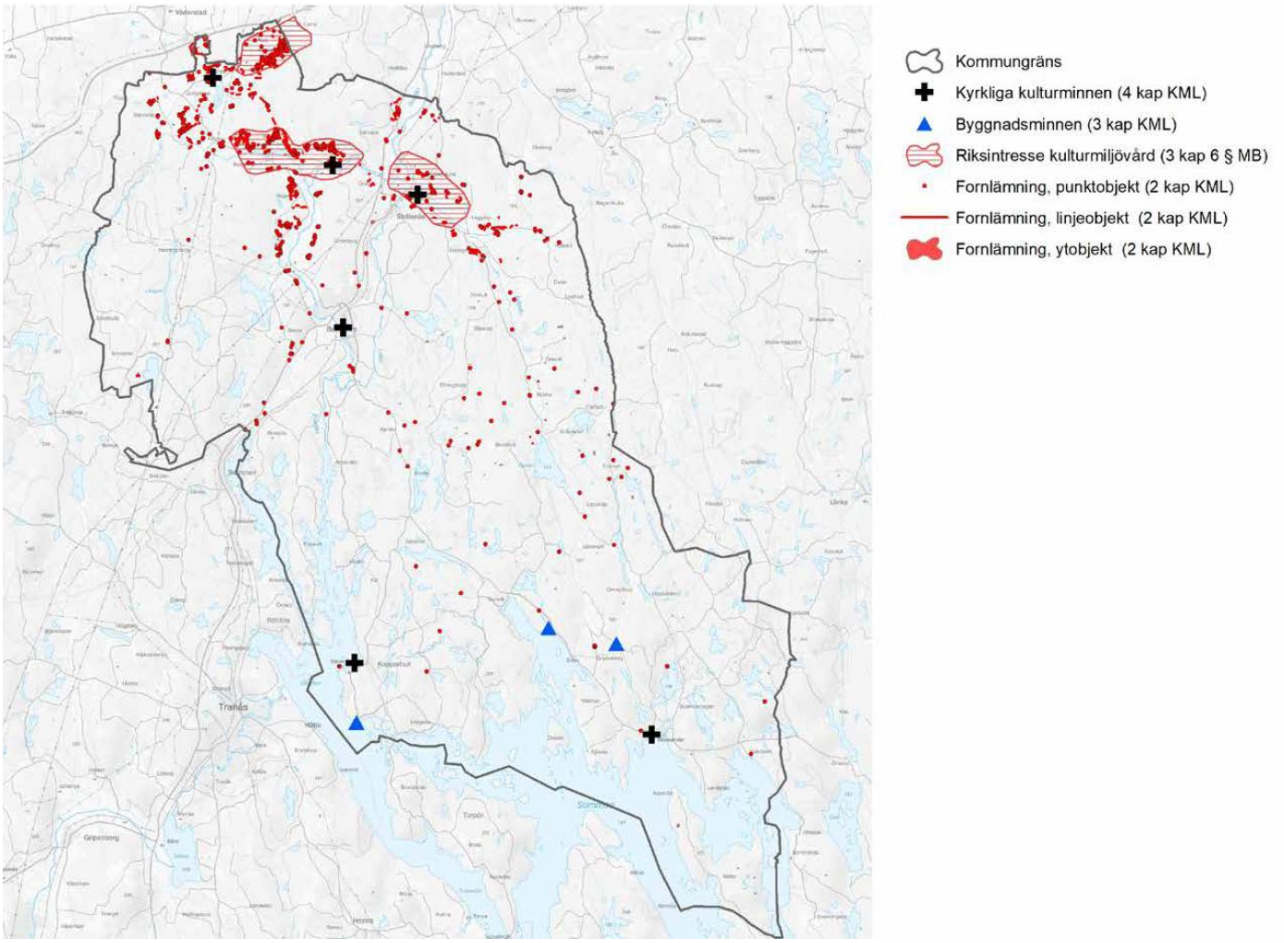

Figur 6-3 Fornlämningar och intressanta kulturmiljöer inom kommunen (WSP, 2024).

Det lilla samhället Boxholm har historiskt sett varit uppbyggt kring en dominerande industri, Boxholms AB. Omstruktureringen av Boxholms AB på 1980-talet medförde att ett stort antal mindre företag bildades med det gamla bruksföretaget som grund. Det gamla brukssamhället har utvecklats med tiden och hyser idag företag med innovation och framåtanda. Bruksmentalitet eller bruksanda brukar användas som term för att beskriva de normer och värderingar som traditionellt uppstått i många brukssamhällen i Sverige, där vissa drag ibland tenderar att leva kvar även idag (Boxholms kommun, 2025a).

6.6.3 Planförslagets innehåll

Följande för miljöaspekten relevanta markanspråk anges i ÖP2040:

- I Strålsnäs finns två utvecklingsområden (A1 och B1) inom riksintresse för kulturmiljövård, Åsbosänkan.
- Det finns ett utvecklingsområde (A1) inom Rinna sockencentrum enligt ett kulturmiljöprogram.

Följande för miljöaspekten relevanta viljeinriktningar anges i ÖP2040:

- God arkitektur, form, design, konst och kulturarv ska främjas.
- Att en arkitekturstrategi, som uttrycker kommunens långsiktiga ambition och vilja för den gestaltade livsmiljön, tas fram.

- Byggnader i kulturhistoriska miljöer, områdesentréer, blickfång och centrumlägen ska utformas med särskild omsorg. Även byggnader som med sin höjd och storlek påverkar stadsbilden ska utformas med särskild omsorg.
- Kulturhistoriska värden och lokala särdrag ska betonas som en förutsättning för utveckling av god arkitektur.
- Vindkraftsetableringar som innebär att en orts samlade utblickar väsentligt påverkas bör i största möjliga mån undvikas.
- Värna och bevara kulturmiljöer.
- Främja kulturell förståelse.
- Skydda mot förvanskningar.
- Verka för balans mellan utveckling och bevarande, samt anpassning av kulturmiljöer till moderna krav och behov.

6.6.4 Konsekvenser av planförslaget

Markanspråk

Många av de utpekade utvecklingsområdena i ÖP2040 kommer att innebära att landskapsbilden förändras eftersom skog kommer att avverkas, vilket kan innebära negativa konsekvenser för kulturmiljö och landskapsbild. Det som talar för att påverkan på kulturmiljö och landskapsbild kan mildras, är att flera utpekade utvecklingsområden, dock inte alla (framför allt inte alla LIS) är belägna intill befintlig bebyggelse, vilket bedöms minska effekten av förändringen i viss mån.

Inom flera utvecklingsområden och LIS-områden finns det övriga lämningar och potentiella fornlämningar som kan riskera att påverkas.

Det är positivt för bevarande av landskapsbilden att öppna landskap som jordbruksmarker i stort undantas från bebyggelse.

I Strålsnäs finns två utvecklingsområden inom riksintresse för kulturmiljövård, Åsbosänkan, vilket riskerar att påverka riksintresset negativt om inte anpassningar görs efter riksintressets värden, se mer under avsnitt 7.3.2. Dock har B1 Åsbo justerats och minskats i storlek sedan samrådsskedet på grund av att större delen redan är planlagd. Föreslagen expansionsriktning i översiktsplanen är söderut, det vill säga bort från riksintresseområdet. En komplettering strax söder om nämnda detaljplan, på gränsen till riksintresset bör enligt kommunens bedömning inte få någon påverkan på riksintresset för kulturmiljön. Vidare anser kommunen att det är angeläget att kunna möjliggöra ett förstärkt befolkningsunderlag i området för service, kollektivtrafik med mera.

Det finns ett utvecklingsområde inom Rinna sockencentrum enligt kulturmiljöprogrammet för Boxholms kommun (WSP, 2024). Exempelvis behöver hänsyn tas till en prästgård som uppfördes 1927 och är belägen mellan kyrkan och Rinnasjöns norra strand. Den utgörs av en rödfärgad byggnad i en och en halv våning med nationalromantiska inslag under brutet sadeltak (Riksantikvarieämbetet, 2024).

Riktlinjer

ÖP2040 visar med riktlinjerna en ambition om att kommunen ska värna sina kulturmiljövärden, vilket är positivt. Riktlinjerna som anger hur hänsyn till kulturmiljövärden ska tas vid byggnation är dock inte så tydliga.

Kommunen har tagit fram ett kulturmiljöprogram som ska användas vid all handläggning av detaljplaner, bygglov och kommunal fastighetsförvaltning. Det finns råd och riktlinjer i kulturmiljöprogrammet som bör följas, exempelvis kopplat till odlingslandskapet eftersom stora förändringar kan skada utblickar över landskapet. Utblickarna kan påverkas negativt av byggnation inom riksintresset i närhet till bebyggelse och stor hänsyn i utformning bör tas. ÖP2040 har nu i granskningshandlingen en riktlinje om att kulturmiljöprogram används vid handläggning av detaljplaner, bygglov och kommunal fastighetsförvaltning.

Det vore även positivt om en riktlinje i översiktsplanen skulle kunna ta upp, precis som kulturmiljöprogrammet, att alléer och stengärdesgårdar som är bärande strukturer och en viktig del av landskapet ska bevaras.

Gällande exploatering i Rinna, som är ett sockencentrum och som även har riktlinjer i kulturmiljöprogrammet, bör översiktsplanen också ta in riktlinjer från kulturmiljöprogrammet vid byggnation för att minska risk för negativ påverkan. Exempelvis att bebyggelse ska vara lägre än kyrktornet, att bevara långa siktlinjer runt kyrkan och att vid nya tillägg/ändringar i miljön som berör kärnvärdena i kulturmiljön ska antikvarisk sakkunnig medverka.

Planförslaget föreslår inte några större områden för bebyggelseutveckling utanför befintliga tätorter förutom Boxholms pärlband, som är utveckling i strandnära läge vid sjön Sommen. Det behöver analyseras i kommande detaljplaneprocesser hur värdebärande karaktärsdrag för kulturmiljövärdena vid Sommen som långa siktlinjer och rik förekomst av ädellövträd påverkas av kommande bebyggelse.

Samlad bedömning

Översiktsplanen ger i grunden förutsättningar för att kulturmiljöerna ska värnas. Samtidigt bedöms det behövas ytterligare utredningar avseende påverkan på riksintresset vid bebyggelse inom områden av riksintresse för kulturmiljövård samt inom sockencentrum vid Rinna, för att inte riskera att påtagligt skada riksintressets värden och inte försämra de värdefulla kulturmiljöerna vid Rinna.

På grund av utpekade markanspråk i värdefulla kulturmiljöer utan tydliga riktlinjer kopplat till just dessa, bedöms översiktsplanen innebära risk för negativa konsekvenser. Risken för negativa konsekvenser skulle kunna mildras med tydligare ställningstaganden för dessa områden.

6.6.5 Konsekvenser av nollalternativet

I nollalternativet finns en del riktlinjer för att hänsyn ska tas men de är något otydliga samt i kartan pekas det också ut utveckling inom riksintresse för kulturmiljövård. Precis som för ÖP2040 bedöms nollalternativet riskera att innebära negativa konsekvenser för kulturmiljöer.

6.6.6 Förslag till åtgärder

Följande riktlinjer föreslås som skulle kunna minska riskerna för negativa konsekvenser och öka möjligheterna för positiva konsekvenser:

- Exempelvis kan riktlinjerna kopplat till Sockencentrum i Rinna kunna lyftas i ÖP2040 om att bebyggelse ska vara lägre än kyrktornet, att långa siktlinjer runt kyrkan ska bevaras och att vid nya tillägg/ändringar i miljön som berör kärnvärdena i kulturmiljön ska antikvarisk sakkunnig medverka.

- Andra riktlinjer som med fördel kan lyftas in i ÖP2040 från kulturmiljöprogrammet är att alléer och stengärdesgårdar som är bärande strukturer och en viktig del av landskapet ska bevaras samt att ny bebyggelse inte bör placeras på närliggande jordbruksmark, utan vid skogsbryn och på höjder i landskapet. Inom en bymiljö behöver de nya byggnaderna placeras och anpassas till den rådande bystrukturen.
- Det skulle också kunna lyftas in en riktlinje om att det behöver analyseras i kommande detaljplaneprocesser hur värdebärande karaktärsdrag för kulturmiljövärdena vid Sommen som långa siktlinjer och rik förekomst av ädellövträd påverkas av kommande bebyggelse.
- Det kan med fördel införas en riktlinje om att byggnader i möjligaste mån ska skyddas mot rivning.

6.7 Naturresurser

I detta avsnitt beskrivs konsekvenser gällande naturresurser. Det avgränsas i detta avsnitt till jordbruk, energikällor och begränsad samt platsanpassad markanvändning. Energikällor beskrivs väldigt översiktligt här och beskrivs istället mer ingående under avsnittet Klimatpåverkan.

6.7.1 Bedömningsgrunder

Vad som är god hushållning med mark och vatten baseras bland annat på miljöbalkens hushållningsbestämmelser i kapitel 3 och 4. De bedömningsgrunder som används för naturresurser är hållbarhetsmål, miljömål, miljöbalken med mera.

I januari 2021 presenterade Energimyndigheten och Naturvårdsverket en nationell strategi för en hållbar vindkraftsutbyggnad (Naturvårdsverket och Statens energimyndighet, 2021). Strategin, som endast omfattar landbaserad vindkraft, innehåller en regional fördelning av ett nationellt utbyggnadsbehov och ett nationellt planeringsunderlag. I strategin föreslås att länsstyrelserna får i uppdrag att ta fram regionala planeringsunderlag för vindkraft, baserat på det nationella underlaget, som i sin tur ska ge stöd för kommunernas översiktsplanering. Strategin innehåller även ett förslag till förändrad kommunal tillstyrkan av vindkraft, som innebär att kommunernas tillstyrkansbeslut kommer tidigt i processen och blir bindande. En förändrad kommunal tillstyrkan syftar till att få till stånd en mer förutsebar tillståndsprocess. Avsikten är också att tydliggöra vad kommunen ska ta ställning till.

Sedan översiktsplanen antogs har riksintresseområden för energiproduktion avseende vindkraft tagits bort i kommunen. Det innebär dock inte att energifrågan har nedprioriterats, tvärtom finns numera det nationella målet om 100 procent förnyelsebar energi 2040.

Kommunen har tagit fram ett kunskapsunderlag avseende jordbruksmark i kommunen. I det presenteras både nuläget och en analys över jordbrukets utveckling över tid. I underlaget finns en jordbruksmarksklassning presenterad som Region Östergötland har tagit fram och som innehåller klassning för bland annat jordbruksmark i Boxholms kommun. Klassningen är tänkt att fungera som ett stöd i avvägningar mellan olika samhällsintressen.

6.7.2 Förutsättningar

Naturresurser är de material, råvaror och andra tillgångar som naturen förser oss människor med, som mat, material, värme och energi. Jordbruksmark, vind-, sol- och vattenkraft är exempel på dessa resurser.

Boxholms kommun har en total areal på 528 kvadratkilometer. Av kommunens sammanlagda yta är cirka 3 procent klassad som bebyggelse, 78 procent som skogsmark, 10 procent som jordbruksmark och 9 procent som övrig mark.

Totalt i kommunen finns cirka 5 900 hektar jordbruksmark, varav cirka 3 400 hektar åkermark. I Figur 6-4 och Figur 6-5 visas den jordbruksmark som finns inom kommunen.

I norr är det ett stort område med jordbruksmark som är beläget nära Rinna, intill E4an. Det andra tydliga stråket går längst med Svartån och sträcker sig från Boxholm, via Strålsnäs och norrut mot Mjölby. Jordbruksmarken följer även Svartåns mynningar i Lillån och i Åsboån mellan Rinna och Björke. Ett annat tydligt jordbruksmarksområde är söder om Boxholm, längs med väg 32. Ett lite mindre stråk sträcker sig från Stortorps naturreservat mot Mossebosjön. Det sista området som är koncentrerat är omkring tätorten Mo. Utöver dessa större koncentrerade områden finns det även mindre jordbruksmarker utspridda inom kommunen.

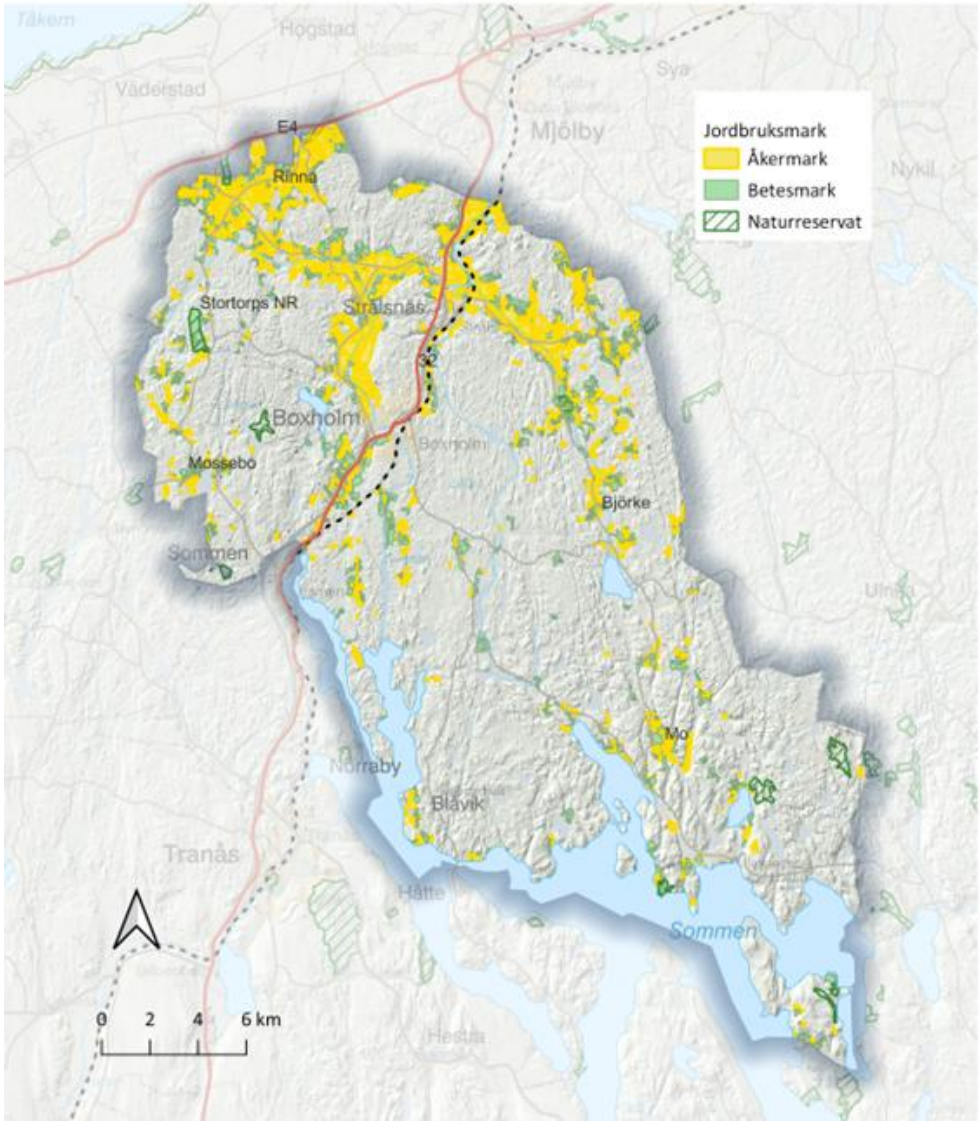

Figur 6-4 Jordbruksmark och naturreservat i Boxholms kommun. Data från Jordbruksverket 2021.

Det finns knappt 100 jordbruksföretag i Boxholms kommun. En del av företagen har också kompletterande verksamheter som är mer eller mindre knutna till basnäringen. Trenden har länge gått mot färre och större företag vad gäller areal samtidigt som sysselsättningen i sektorn minskar. I mitten av 1980-talet fanns det cirka 155 jordbruksföretag i Boxholms kommun.

Konkurrerande markanspråk är framför allt större exploateringar som tar i anspråk markområden eller skapar barriärer som försvårar brukandet. Enligt 3 kap 4 § i miljöbalken är jord- och skogsbruk av nationell betydelse. Detta innebär att jordbruksmark endast får tas i anspråk för bebyggelse eller andra anläggningar om det är nödvändigt för att tillgodose väsentliga samhällsintressen.

ÖP2040 anger att en klassning av jordbruksmark är genomförd där respektive mark tilldelas ett värde mellan 1 och 5, där 5 innebär den högsta klassen.

1. Avstånd på 500 meter till djurhållande gårdar som håller minst 10 djurenheter (beräkning baserad på Jordbruksverkets stöd).

2. Avstånd på 500 meter till närmaste brukningscentrum. En centrumpunkt på det block som brukaren pekat ut vid ansökan av jordbruksstöd.
3. Storleken på jordbruksblocket baserat på 3 storleksintervaller. Ju större areal desto högre värde.

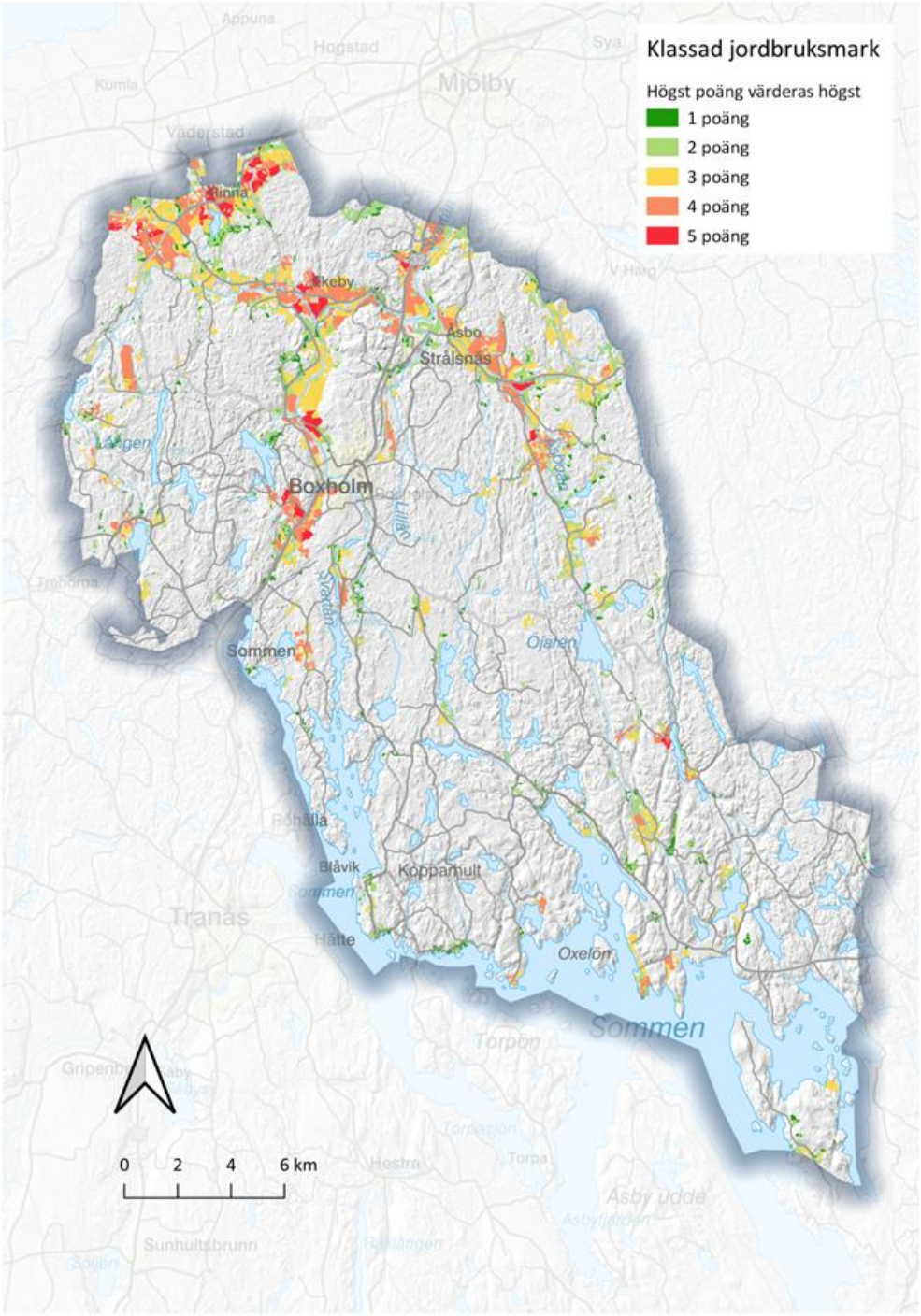

Figur 6-5 Klassad jordbruksmark i Boxholms kommun (Metria, 2022).

6.7.3 Planförslagets innehåll

Följande för miljöaspekten relevanta markanspråk anges i ÖP2040:

- Utvecklingsområden är delvis belägna på jordbruksmark (A1 och B1 i Rinna samt A1 och B1 i Strålsnäs samt LIS-område B3 i Rinna).
- Utpekade områden för solkraft (E1 och E2 i Boxholms tätort).
- Utpekat område för vindkraft (W1 i Strålsnäs).

Följande för miljöaspekten relevanta viljeinriktningar anges i ÖP2040:

- Kommunen ska eftersträva att hitta och möjliggöra nya användningar för befintliga byggnader som står tomma idag.
- Kommunen ska möjliggöra projekt som tar vara på redan använda naturresurser och byggnader som anpassas till ett framtida klimat.
- Främja hållbar utveckling genom att prioritera utveckling av redan anspråkstagen mark.
- Vid eventuell exploatering av jordbruksmark inom sammanhållen bebyggelse ska detaljplaneläggning alltid övervägas för att säkerställa ett effektfullt nyttjande av markresursen.
- Inom slättbygder ska möjligheten att fortsatt bedriva ett effektivt jordbruk väga tungt vid all typ av utveckling.
- För att samhällets resurser ska kunna nyttjas så effektivt som möjligt är det nödvändigt att skapa förutsättningar för samnyttjande av lokaler, till exempel idrottshallar och samlingslokaler.
- Vid planläggning för ny bebyggelse eller andra anläggningar ska särskild hänsyn tas till att förutsättningarna för jord- och skogsbruk inte försämras.
- I de fall ianspråktagande av jord- och skogsbruksmark inte kan undvikas ska lösningar som minimerar intrång eller annan negativ påverkan eftersträvas.
- Kommunen ska eftersträva ett strategiskt markinnehav som möjliggör att mer omfattande bebyggelseutveckling i första hand sker på mark av begränsat värde för jord - och skogsbruk.
- Jordbruksmark är en viktig samhällsresurs som ska värnas. Jordbruksmark får endast bebyggas för att tillgodose betydelsefulla samhällsintressen, då lämplig alternativ för lokalisering saknas, eller om en alternativ användning ger totalt större miljövinst än när marken används för jordbruk.
- Kommunen ska verka för att kompensationsåtgärder tillämpas vid ianspråktagande av jordbruksmark.
- Kommunen bör i sin lokalplanering ha ett långsiktigt och övergripande perspektiv, för att kommunens egna verksamheter och föreningslivet ska kunna samutnyttja befintliga och tillkommande lokaler.
- Boxholm kommun ska reservera mark för att kunna hantera schaktmassor, och det finns även behov av att under tidsperioder hantera stora snömängder.
- Ytkrävande verksamheter enligt definition i plan- och bygglagen ska inte tillåtas, men undantag kan göras för stora infrastrukturprojekt av riksintresse.
- Täkter kan med fördel efter avslutad verksamhet omvandlas till område för andra typer av verksamheter.
- Boxholms kommun ska verka för hushållning av naturgrus och andra material och öka andelen återanvänt material.

6.7.4 Konsekvenser av planförslaget

Riktlinjer

Det finns många positiva riktlinjer för att uppnå en god hushållning med naturresurser, exempelvis vad gäller bevarande av jordbruksmark, bevarande av naturmark och samutnyttjande av befintliga byggnader för att minska behovet av jungfrulig mark. Gällande täktverksamheter anges att restriktivitet gäller täkter för naturgrus. Det är positivt att kommunen har ett resilient och långsiktigt perspektiv kopplat till eventuella förändringar som innebär att resursåtgången kan minimeras. Det är även positivt att en masshanteringsplan eller liknande ska upprättas för resurseffektiv hantering av massor inklusive förorenade massor.

Riktlinjen i översiktsplanen om att reservera mark för att kunna hantera schaktmassor följs inte upp genom att peka ut lämpligt område för detta i mark- och vattenanvändningskartan. Det är möjligt att kommunen inväntar masshanteringsplanen för detta.

Markanspråk

Inga utvecklingsområden tar i anspråk mark som är utpekade i ängs- och betesmarksinventeringen, vilket är positivt för bevarande av värdefull jordbruksmark.

Till stor del undantas jordbruksmark från planerad bebyggelse, och lokaliseras i stället till skogsmark samt delvis avverkad skogsmark. Fem av utvecklingsområdena är dock belägna på jordbruksmark. I Strålsnäs finns två och i Rinna finns det tre områden delvis eller helt på jordbruksmark. Den jordbruksmark som pekas ut i Strålsnäs för bebyggelse har fått ett relativt lågt värde i klassificeringen av jordbruksmark som har gjorts (1–2 poäng).

Marken som har pekats ut i Rinna är belägen delvis på jordbruksmark med värde 3–4.

Totalt är det cirka 16 hektar jordbruksmark av totalt 5900 hektar jordbruksmark som pekas ut för bebyggelse, vilket är cirka 0,2 % av den totala andelen jordbruksmark som finns i Boxholms kommun. Det bedöms som en försvinnande liten del sett över hela kommunen. Om det även utvecklas bebyggelse i utpekade LIS-områden kan det riskera att bli något mer jordbruksmark som tas i anspråk, dock fortfarande en relativt liten del sett över hela kommunen.

För att underlätta för planeringen av förnyelsebar energi är det positivt att det pekas ut ett vindkraftsområde i närheten av Strålsnäs och två solenergiparksområden i närheten av Boxholms tätort. Extra positivt är att solkraftsområdena är utpekade på före detta deponier som utgör mark som inte kan användas för så många ändamål. För den första föreslagna solcellsanläggningen så utgör marken en före detta deponi som har riskklass III enligt kartan för Efterbehandling av förorenade områden (EBH-kartan). Området är relativt flackt. Det andra området har riskklass II enligt kartan för Efterbehandling av förorenade områden (EBH-kartan).

Samlad bedömning

Utifrån riktlinjer och markanspråk bedöms det finnas både möjlighet till positiva konsekvenser och risk för negativa konsekvenser vad gäller hushållning med naturresurser. Det är positivt att det exempelvis i översiktsplanen finns en stor restriktivitet kring bebyggelse på jordbruksmark, både i riktlinjer och i

markanspråk samt att det också finns riktlinjer kring kompensation om ianspråktagande sker. Dock innebär kompensationsåtgärderna inte nödvändigtvis att ny jordbruksmark skapas, utan snarare att jordbruksmark som idag ligger för fäfot åter tas i drift. Därmed är det rimligt att anta att den totala andelen jordbruksmark kommer minska något med planförslaget och i Rinna är det jordbruksmark med relativt högt värde.

Översiktsplanen ger också möjlighet till utveckling av mer sol- och vindkraft, samt pekar ut lämpliga områden för detta, vilket är positivt.

6.7.5 Konsekvenser av nollalternativet

I nuvarande översiktsplan finns ett särskilt kapitel som behandlar vindkraft generellt men kommunen tar inte ställning till vindkraftsområden eller ställningstaganden kring etablering av vindkraftverk/vindkraftsparker i kommunen. Det saknas även redogörelse samt tydliga ställningstaganden kring andra energikällor såsom exempelvis solkraft.

Planförslaget visar tydligare än nollalternativet hur kommunen ska bidra till att uppnå det nationella målet för vind- och solkraft, se planeringsstrategin för kommunen (Boxholms kommun, 2024b).

Den nu gällande översiktsplanen saknar tydliga ställningstaganden kring jordbruksmark och intresseavvägning gentemot övriga intressen, exempelvis kring byggande på jordbruksmark trots att utveckling till viss del pekas ut på jordbruksmark (Boxholms kommun, 2024b). Nollalternativet bedöms därmed riskera att innebära negativa konsekvenser för hushållning med naturresurser.

6.7.6 Förslag till åtgärder

Följande justeringar i riktlinjer föreslås för att öka möjligheten för positiva konsekvenser:

- Riktlinjen om att använda återbruk vid renovering och ombyggnation bör utökas till att även inkludera nybyggnation.
- Riktlinjen i översiktsplanen om att reservera mark för att kunna hantera schaktmassor bör följas upp i mark- och vattenanvändningskartan genom att peka ut lämplig mark för detta.
- Det kan med fördel pekas ut anläggningar för mottagning, mellanlagring eller behandling av avfall, exempelvis bygg- och rivningsavfall, liksom platser där produkter kan delas, repareras, samlas in för vidareförsäljning med mera.
- Det är viktigt att vid utveckling av solenergi på de gamla deponierna följa befintliga kontrollprogram eller ta fram nya vid behov för att inte riskera att sprida eventuella gifter och föroreningar.

6.8 Klimatpåverkan

I detta avsnitt beskrivs konsekvenser gällande klimatpåverkan. Detta innefattar transporter, mobilitet, förutsättningar för kolsänkor, energibehov, energikällor samt avfallshantering och möjlighet till återbruk.

6.8.1 Bedömningsgrunder

Det nationella miljömålet *Begränsad klimatpåverkan* och Agenda 2030:s mål *Bekämpa klimatförändringarna*.

Klimatlagen trädde i kraft i svensk lag 1 januari 2018. Senast år 2045 ska Sverige inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, för att därefter uppnå negativa utsläpp. Samtliga sektorer, inklusive bygg- och fastighetssektorn, ska bidra till att uppfylla målet.

Den regionala länsplanen för transportinfrastruktur för Östergötlands län 2022–2033 har som uppgift att bidra till måluppfyllelse i bland annat utvecklingsstrategin för Östergötland. Programmet är ett av de huvudsakliga styrdokumenten där den politiska inriktningen och målsättningen för kollektivtrafiken sätts. Programmet fyller även en funktion som vägledande planeringsunderlag för kommunerna och andra aktörer i regionen.

Länsstyrelsen Östergötland har tagit fram en energi- och klimatstrategi för år 2024–2027 med den övergripande målbilden att Östergötland ska vara klimatneutralt år 2045. Etappmålet på 70 procent minskning av växthusgaser till år 2030 är ett steg på vägen för att nå 85 procent minskning till år 2045 (Länsstyrelsen i Östergötlands län, 2024). Underliggande målen är:

- År 2030 ska produktionen av fossilfri och återvunnen energi uppgå till minst 90 procent av den totala energiproduktionen i länet. Nuläge år 2019: 83 procent av den totala energiproduktionen.
- År 2030 ska energianvändningen vara 60 procent effektivare jämfört med år 2008. Nuläge år 2019: minskning av energianvändningen per BRP i länet med 40,6 procent.
- År 2030 ska växthusgasutsläppen från transporter i Östergötland vara minst 70 procent lägre jämfört med år 2010. Nuläge år 2020: minskning med 29,5 procent.
- År 2025 ska mängden hushållsavfall minska till högst 350 kilogram per person och år och till år 2030 högst 300 kilogram. Delmål: År 2025 ska mängden mat- och restavfall minska till högst 150 kilogram per person/år. Nuläge år 2021: totalt avfall 443 kilogram och av det 186 kilogram mat- och restavfall per person.

I åtgärdsprogram för miljömålen i Östergötland 2024–2030 finns följande åtgärd som är relevant för att bedöma klimatpåverkan i översiktsplanen:

- Tema Människan i miljön, åtgärdsområde Hållbar samhällsplanering: Verka för sammanhållna och attraktiva gång- och cykelvägar inom och mellan tätorter samt främja aktiv mobilitet, som väger in alla målgruppers behov.

Kommunernas långsiktiga strategiska samhällsutveckling blir viktig för att kunna nå dessa mål och där får föreslagen mark- och vattenanvändning en stor betydelse.

6.8.2 Förutsättningar

Boxholms kommun är medlem i klimatkommunerna, som är en förening för kommuner och regioner vars övergripande syfte är att minska utsläppen av växthusgaser i Sverige genom erfarenhetsutbyte, påverkansarbete och spridning av goda exempel. I samband med medlemskapet beslutade Boxholms kommun tillsammans med de andra medlemskommunerna om att arbeta för att:

- Kontinuerligt inventera utsläpp av växthusgaser
- Sätta upp mål för att minska utsläppen
- Ha en handlingsplan och genomföra åtgärder för att minska utsläppen

- Kontinuerligt informera om arbetet till nätverket

I Boxholms kommun finns två vattenkraftstationer, Bruksfallet och Flemminge. Båda kraftstationerna är belägna i Svartån, som rinner från sjön Sommen. Bruksfallet hart en årlig produktion på 20 GWh och Flemminge 4,5 GWh. Totalt motsvarar produktionen hushållsel för cirka 4 900 hushåll per år.

Vindkraft har under de senaste åren vuxit fram som en av de stora kommunala planeringsfrågorna. I Boxholms kommun begränsas utbyggnaden till stor del av Försvarets stoppområde. Det finns en vindkraftpark, Örbacken, med fyra vindkraftsverk i Boxholm norr om Strålsnäs på gränsen till Mjölby kommun. Vindparken producerar varje år cirka 58 GWh (SR Energy, 2025).

I Boxholms kommun finns det installerade solceller motsvarande cirka 3,3 MW. Det har varit en kraftig ökning under 2023, då solceller med en effekt på drygt 1,2 MW installerades.

För att klara målet om 100 procent förnybar elproduktion till 2040 och klimatmålet om netto-nollutsläpp 2045 bör vindkraften nå en årsproduktion på minst 90 TWh i Sverige (Svensk vindenergi, 2019). Ett led i detta är att från statlig sida avgränsa riksintresseområden för vindkraft. I Boxholms kommun finns sådana områden belägna strax öster om Blåvik/Hårdaholmen samt nordväst om Malexander. Det sistnämnda ligger dock inom Försvarets stoppområde vilket anses överordnat i avvägningen mellan olika riksintressen. För närvarande pågår dessutom en översyn av riksintresseområdena för vindkraft.

År 2023 låg andelen fossilfri energiproduktion (vatten-, vind- och solkraft) på cirka 63 procent i Sverige. För Boxholm handlar det om både vind- och vattenkraft som producerar förnyelsebar el. Boxholms kommun ställer sig positiva även till solkraft. Enligt den nationella strategin för hållbar vindkraftsutbyggnad behöver Östergötlands län bygga ut 2,5 TWh vindkraft, vilket, om det delas jämt mellan alla 13 kommuner, innebär att Boxholm bör bygga ut drygt 190 GWh.

Kommunen har tagit fram en avfallsplan som börjat gälla 1 januari 2025 (Boxholms kommun, 2024a). I denna har tre övergripande mål formulerats:

1. Minska avfallsmängder – återbruka och på andra sätt förebygga att avfall uppkommer.
2. Öka återvinningen – bättre sortering, insamling och behandling avfall.
3. Minska spridningen av farliga ämnen – nedskräpning, gamla deponier, farligt avfall, kemikalier.

I avfallsplanen anges att den bland annat utgår från de regionala målen om att Östergötland ska vara klimatneutralt år 2045 och att mängden mat- och restavfall ska vara max 150 kg per person och år 2025.

Det anges också att det i Sveriges etappmål finns beskrivet att mer bygg- och rivningsavfall materialåtervinns och förbereds för återanvändning till 2025 (minst 70 vikt-%).

Laddinfrastrukturen i Boxholms kommun är begränsad till ett fåtal mindre laddningsstationer främst i Boxholms tätort.

Kommunen strävar efter att skapa ett hållbart energisystem som fungerar i samspel med naturligt förekommande kretslopp, är baserat på förnybara energikällor och en effektiv energianvändning samt bidrar till att minska utsläppen av växthusgaser.

Bland annat innebär det att Boxholm ska så långt det är möjligt bli självförsörjande på energi och ha en trygg och effektiv energiförsörjning till konkurrenskraftiga villkor. Kommunen som organisation ska vara ett föredöme, bland annat genom att genomföra energieffektiviserande åtgärder i sina egna fastigheter, bolag och verksamheter.

Befolkningen i Boxholm körde år 2021 i genomsnitt över 1153 mil bil per år och person. Detta är mer än Östgöta- och riksgenomsnittet och den genomsnittlige Boxholmsbon förbrukar mer bensin och diesel än Östgöta- och riksgenomsnittet (Boxholms kommun, 2025a).

Utsläppet i Boxholms kommun är i genomsnitt cirka 10 ton koldioxidekvivalenter per person 2019, vilket är mer än dubbelt så mycket som genomsnittet både för Östergötland och för Sverige samma år.

Historiskt har det sett likadant ut sedan början av 2000-talet, där Boxholms kommun släpper ut dubbelt så mycket i jämförelse med Östergötland och riket. Utsläppen för Boxholms kommun är fortsatt höga men det sker även förbättringar lokalt.

Enligt de nya regionala energi- och klimatmålen från länsstyrelsen ska växthusgasutsläppen, år 2030 i Östergötlands län, inte överstiga 1 000 000 ton per år om vi ska nå målet för Agenda 2030. Det innebär att det krävs ett omfattande arbete med frågan. 2019 var Östergötlands län nere på 2 242 431 ton per år vilket motsvarar 4,82 ton CO2-ekv/inv. I Boxholm släpptes det samma år ut 10,47 ton CO2-ekv/inv., det är mer än det dubbla i en jämförelse med Östergötlands län samma år, se Figur 6-6 nedan (Boxholms kommun, 2025a).

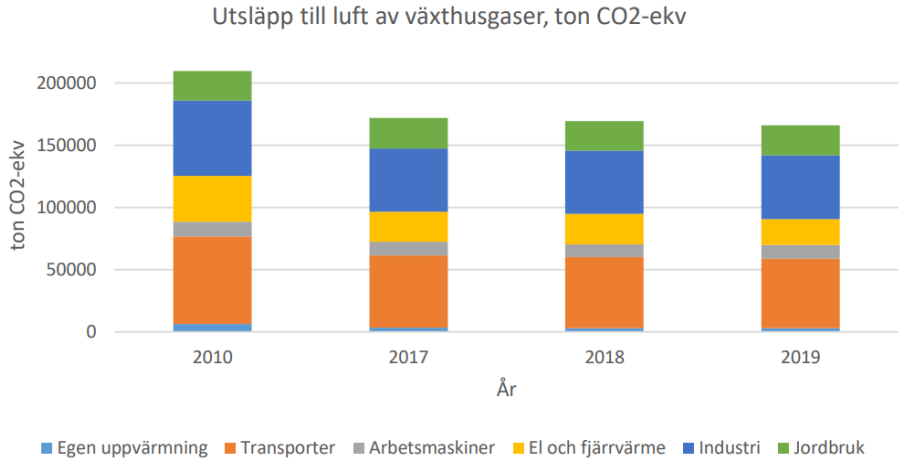

Figur 6-6 Utsläpp av växthusgaser i Boxholms kommun 2010–2019 (Boxholms kommun, 2025a).

Störst är utsläppen inom transportsektorn och industrin. Utsläppen behöver enligt Klimatkollen minska med 37 % i kommunen för att klara Parisavtalet.

6.8.3 Planförslagets innehåll

Följande för miljöaspekten relevanta markanspråk anges i ÖP2040:

- Område B2 i Boxholms tätort går in i område med sumpskog. Precis norr om Boxholms tätort går flera av utvecklingsområdena in i områden med både sumpskog samt torvmark
- Område A1 och B1 i Rinna går in helt samt delvis i torvmark.
- Utpekade områden för solkraft (E1 och E2 i Boxholms tätort).

- Utpekat område för vindkraft (W1 i Strålsnäs).

Följande för miljöaspekten relevanta viljeinriktningar anges i ÖP2040:

- Kommunens huvudpendlingsstråk är till Mjölby och fortsatta analyser och effektiviseringar av kollektivtrafiken i detta stråk ska genomföras tillsammans med Östgötatrafiken och Mjölby kommun.
- Kommunen ser positivt på lokalt producerad fossilfri energi.
- Boxholms kommuns avfallshantering ska vara resurseffektiv, hållbar och långsiktig genom att dels förebygga att avfall uppstår, dels behandla det avfall som uppkommer som en resurs enligt den avfallshierarki som EU fastslagit.
- Boxholms kommun ska ha en aktuell avfallsplan som revideras minst vart fjärde år.
- Kommunen uppmärksammar Länsstyrelsens arbete med den regionala handlingsplanen för elektrifiering, bland annat vad gäller laddinfrastruktur.
- Det ska vara enkelt att ladda både tyngre fordon och bilar längs väg 32.
- Det ska finna goda möjligheter att ladda fordon utmed utpekade platser vid turistvägar.
- Boxholms kommun ska verka för en hållbar och effektiv utveckling av vattenkraften som en central del av vår energiomställning.
- Kommunen är positiv till etablering av solcellsparker i lämpliga områden.
- Kommunen uppmuntrar investeringar i innovativa solenergilösningar som gör det möjligt för både privatpersoner och företag att dra nytta av solens kraft.
- Boxholms kommun jobbar med minskad klimatpåverkan. Senast år 2045 ska Sverige inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, för att därefter uppnå negativa utsläpp. Samtliga sektorer, inklusive bygg- och fastighetssektorn, ska bidra till att uppfylla målet.
- Ny teknik och nya systemlösningar för teknisk försörjning ska uppmuntras vid byggnationer.
- Vi arbetar för att främja hållbara transporter på väg och järnväg och verkar för en ökad utveckling av gång- och cykeltrafik och kollektivtrafik.
- Hållbarhet och innovation: Främja hållbara och innovativa företag inom exempelvis grönt näringsliv och fossilfri energi för att bidra till en hållbar utveckling av Malexander.
- Kommunen ska sträva efter att förbättra kollektivtrafiken: Genom att förbättra frekvensen och tillförlitligheten hos kollektivtrafiken kan kommuninvånarna få bättre tillgång till regional service, såsom sjukvård och högre utbildning.
- Boxholms kommun ska vara i framkant när det gäller infrastrukturen kopplad till omställningen från fossila bränslen till förnyelsebar energi inom väg och godstransportsektor.
- Vid en framtida höghastighetsjärnväg ska Boxholms kommuninvånare ha goda förbindelser och tillgänglighet till stationsläge Linköping, Tranås och Jönköping.
- Boxholms station är en utpekad strategisk nod för resandebyten. Stationsområdet ska vara en attraktiv miljö och lättillgänglig för gång, cykel och bil. Tillgång till korrekt information på ett enkelt sätt. Kommunen ska verka för att det ska finnas väderskyddad cykelparkering, laddstolpar med mera.
- Samåkningsparkering bör ordnas utmed riksväg 32, exempelvis i anslutning till Dalstorp (dagens rastplats).

- I Strålsnäs verkar kommunen för ett tågstopp samt att det ska finnas busshållplats och pendlarparkering i närheten av tidigare stationsbyggnad.
- Cykeltrafiken är det trafikslag som ska öka mest för de kortare resorna inom Boxholms kommun.
- I Boxholms tätorter ska det finnas ett sammanhållet lokalt cykelvägnät.
- Cykelvägnätet ska kopplas samman mellan orter och till grannkommuners cykelnät.
- Huvudstråk för cykel ska vara sammanhållande, gena, trafiksäkra och ha en god framkomlighet året runt.
- Huvudstråk för cykel ska separeras från gångtrafiken.
- Särskild utformad cykelparkering ska finnas vid större målpunkter som till exempel centrum, skolor, större arbetsplatser. Cykelparkeringen ska vara säker, väderskyddad och lättillgänglig.
- Cykeltrafik ska finnas med i ett tidigt skede vid planering, ombyggnad eller nybyggnad.
- Kommunen ska ha en aktuell cykelutbyggnadsplan med prioriteringar som är kopplade till investeringsplan och genomförande.
- Särskild hänsyn ska tas till barns och funktionsvarierades behov.
- Gång- och cykelbanor ska vara utformade för att vara tillgängliga och säkra för personer med funktionsvariation. Lutningar, bredd och andra faktorer ska beaktas för att underlätta för alla trafikanter.
- Kommunen ska verka för halvtimmestrafik med tåg.
- Kommunen ska arbeta tillsammans med kommersiella aktörer för att hitta alternativa lösningar för kollektivtrafikresandet exempelvis kombinerad mobilitet och samåkningstjänster.
- I Boxholms kommun är kollektivtrafiken viktigt ut ett regionalt tillgänglighetsperspektiv, där alla ska ha möjlighet att ta sig inom kommunen, omkringliggande noder och till regionala centrum. Trafikering ska prioriteras för de som reser ofta och kompletteras med tillgänglighet för alla att ta sig till exempelvis skola och service (som bland annat sjukvård).
- Kollektivtrafikstråken med tågförbindelsen Tranås – Boxholm – Mjölby samt busstråket Boxholm – Strålsnäs – Mjölby bör prioriteras.
- Den långväga resenären som arbetspendlar eller skolpendlar ska prioriteras för viktiga anslutningslinjer. Det vill säga att anslutande bussar ska vänta in tåget för särskilt utpekade avgångar. Även sista turen på kvällen ska prioriteras till förmån för anslutande linjer.
- För att stärka turism- och besöksnäringen till Sommen ska kollektivtrafiksträckning utredas.
- Där det är lämpligt ska hållbara transportslag prioriteras redan i byggskedet.
- Vid nybyggnation eller ombyggnation av en gata inom en tätort bör denna utformas som en stadsgata med plats för gång, cykel och samvaro samt trädplantering om det är möjligt.
- Boxholms kommun är positiv till privata och kommersiella solcellsanläggningar.
- Boxholms kommun är positiv till etablering av storskaliga solenergianläggning.
- Boxholms kommun ser möjligheter till solcellsanläggningar på kommunalt ägda byggnader och fastigheter.
- Boxholms kommun ser positivt på vindkraftsetableringar i kommunen.

- Boxholms kommun ser positivt på effektivisering och modernisering av befintliga vattenkraftsanläggningar.
- Kommunen ska vara delaktig i arbetet med en regional klimat- och energiplan och verka för att implementera denna i kommunens dagliga arbete.

6.8.4 Konsekvenser av planförslaget

Markanspråk

All ny bebyggelse orsakar växthusgasutsläpp om det inte finns ett tydligt cirkulärt fokus som genomsyrar hela exploateringen och det sker genom återbruk och fossilfria energikällor. Därmed finns det alltid risk för negativa konsekvenser på klimatförändringar av bebyggelse.

Det finns utpekade områden för både vind- och solkraft, vilket är positivt för minskade utsläpp inom energisektorn.

Det är sämre ur klimatsynpunkt att peka ut äldre skogsmark som har lagrat mycket koldioxid. Det är många utvecklingsområden som är belägna på skogsmark. Dock framgår inte värdena på skogsmarken, vilket bör tydliggöras och anpassas i senare skeden för att bevara så mycket skogsmark som möjligt med höga eller påtagliga värden.

Många av utvecklingsområdena är utpekade delvis på sumpskog eller torvmark vilket riskerar att släppa ut växthusgasen metan som är en kraftig växthusgas. Det är viktigt ur klimatsynpunkt, för att minska utsläpp från mark, att bevara de sumpskogar som finns, och därmed ta stor hänsyn till denna typ av skog som finns i flera av utvecklingsområdena. Exempelvis finns det i centrala Boxholm mycket sumpskog, se Figur 6-7 nedan.

Figur 6-7 Sumpskog som delvis är belägen inom utpekade utvecklingsområden (Länsstyrelsen Östergötland, 2025b).

Precis norr om Boxholms tätort samt även söder om vid Timmerö, går flera av utvecklingsområdena in i områden med både sumpskog och torvmark, vilket bedöms kunna medföra ökade utsläpp av koldioxid och metan i och med att stora kolsänkor försvinner.

I Rinna finns flera utvecklingsområden som delvis går in i områden med torv (Länsstyrelsen Östergötland, 2025b). Dessa bör i stället i så stor utsträckning som möjligt undantas från bebyggelse, så att utvecklingsområdena anpassas bort eller runt dem, samt att markerna återvätas där de inte längre är så fuktiga, exempelvis i torvmarkerna där det inte är sumpskog eller våtmark. Detta skulle kunna öka upptag av koldioxid.

ÖP2040 pekar inte ut område för cirkulär masshantering eller liknande.

Boxholm ska införa fastighetsnära insamling av förpackningar och returpapper för villor, fritidshus och flerfamiljshus. Det kommer i sin tur innebära ett behov av att bygga en ny omlastningsstation för insamlat restavfall, matavfall, förpackningar och returpapper för att få en effektiv transport till behandlingsanläggningar. Boxholm behöver också säkerställa att kommunen tar emot textilavfall separat från 1 januari 2025. Detta återspeglas inte i översiktsplanen och det kan med fördel pekas ut anläggningar för mottagning, mellanlagring eller behandling av avfall, exempelvis bygg- och rivningsavfall, liksom platser där produkter kan delas, repareras, samlas in för vidareförsäljning med mera.

Riktlinjer

Det finns många bra och ambitiösa riktlinjer för minskad klimatpåverkan. Det är positivt med riktlinjerna för laddinfrastruktur, bättre cykelbanor, bättre och utvecklad kollektivtrafik samt uppmuntrandet av fossilfria energikällor som vattenkraft, vindkraft och solkraft. Dock är laddinfrastrukturen i Boxholms kommun begränsad till ett fåtal mindre laddningsstationer främst i Boxholm. Länsstyrelsen i Östergötland har i uppdrag att ta fram en regional handlingsplan för elektrifiering som innefattar frågor om laddinfrastruktur. Kommunen uppmärksammar Länsstyrelsens arbete med den regionala handlingsplanen för elektrifiering.

Det är positivt att det finns en avfallsplan som anger olika aktiviteter som kommunen ska genomföra, exempelvis att det ska utvecklas en mottagning för återbruk på ÅVC inklusive byggåterbruk. Det är också positivt med aktiviteten i avfallsplanen att beställare i kommunen ska utbildas och ställ krav enligt Upphandlingsmyndighetens modell för cirkulär ekonomi, samt följa upp ställda miljökrav i upphandlingar som har gjorts.

Många av riktlinjerna som har koppling till resurseffektivitet har bäring på klimatpåverkan då minskad resursanvändning innebär lägre klimatpåverkan. Exempelvis anges att det i ÖP2040 att samnyttjande av byggnader bör ske och det är exempel på riktlinje som bidrar till lägre klimatpåverkan. Bevarandet av brukningsvärd jordbruksmark säkerställer tillgång till livsmedelsförsörjning lokalt i kommunen även i ett framtida föränderligt klimat. Genom att även bevara ängs- och hagmarker samt skogsbrukslandskap säkerställs ekosystemstjänster som bland annat koldioxidbindning. I ÖP2040 framgår att laddinfrastrukturen ska utvecklas och tillgängliggöras vilket främjar användandet av fossilfria transportalternativ.

Vissa riktlinjer är lite otydliga, det är inte så tydligt hur utvecklingsområdena ansluter till kollektivtrafikmöjligheter. Att kommunen ska jobba för minskad klimatpåverkan är inte heller en tydlig vägledning. Det vore bättre att ha färre och mer konkreta riktlinjer.

Behovet av utsläppsreduktioner nationellt och internationellt är väldigt omfattande och ÖP2040 vägleder inte i tillräcklig omfattning mot de nationella och internationella mål som finns för att begränsa klimatpåverkan i enlighet med Parisavtalet. Det bedöms inte finnas tillräckligt med vägledande dokument, såsom handlingsplan och strategi för att nå netto noll-utsläpp. Det bör tas fram en sådan handlingsplan, särskilt med tanke på att Boxholm är medlem i klimatkommunerna där det ingår som ett mål att ta fram en klimatplan.

Det är inte tydligt hur stort utbyggnadsbehov av förnybar energi som finns inom kommunen, vilket det bör tas fram underlag för, exempelvis i en handlingsplan för

att tydligare se hur stort behovet av vind- och solkraftsutbyggnad är. Det finns underlag för detta för exempelvis Östergötlands län (Nationell strategi för hållbar vindkraftsutbyggnad) men det finns inte ett nedbrutet mål för Boxholms kommun.

Kommuner kan genom sin översiktsplanering framför allt minska transportsektorns utsläpp. Eftersom en stor del av utsläppen kommer från industrierna bör det finnas mer som kommunen kan göra kopplat till att uppmuntra industrier att vara mer klimatvänliga. En klimatsmart planering innebär en struktur som gör att människor har nära till arbetsplatser, samhällsservice, fritidsanläggningar och handel, så att de väljer att gå, cykla och åka kollektivt hellre än att ta bilen (Boverket, 2023). ÖP2040 bedöms till viss del bidra till att kunna minska biltrafiken eller få människor att göra mer klimatsmarta val, exempelvis genom att ha en ambition om att utveckla kollektivtrafik samt cykelvägar.

Samlad bedömning

ÖP2040 innebär risk för negativa konsekvenser, på grund av en otydlig vägledning om hur Agenda 2030 ska uppnås i kommunen, samtidigt som skogsmark och sumpmarker tas i anspråk för utveckling vilket riskerar att släppa ut både koldioxid och metan. Dock finns det flera intentioner och riktlinjer som kan bidra till minskade utsläpp. Exempelvis innebär utpekande av mark för vind- och solkraft en positiv påverkan på klimatet. Det är också positivt med riktlinjer kring återbruksstationer men detta pekas inte ut i kartan, vilket kan innebära en större risk för att det inte sker.

6.8.5 Konsekvenser av nollalternativet

Det nya planförslaget innehåller ett bredare perspektiv än nollalternativet utifrån gällande lagstiftning och kunskapsläge med bland annat klimatförändringar. Planförslaget har ett något tydligare fokus på utveckling av kollektivtrafik och cykelvägar samt förnybar energi än nollalternativet. Nollalternativet bedöms som planförslaget innebära risk för negativa konsekvenser för klimatpåverkan.

6.8.6 Förslag till åtgärder

Följande förslag på åtgärder kopplat till riktlinjer skulle öka möjligheterna för positiva konsekvenser:

- Det är positivt att det i hänsyn och riktlinjer i översiktsplanen nu pekas ut var det finns torvmark, eftersom det försvårar grundläggning. Det bör dock framgå i samma riktlinjer att torvmark även bör undvikas för att inte kraftigt öka växthusgasutsläpp från exploateringen. Det bör finnas tydligare riktlinjer för att uppnå Parisavtalet. Till exempel att minska utsläppen genom att anta en klimatplan och ha mer klimatkrav i upphandlingar, samt att tydligare anpassa vilken mark som bebyggs (och undvika våtmarker, sumpskogar och torvmarker i största möjliga utsträckning). Handlingsplan bör tas fram för netto noll utsläpp och för utbyggnadsbehov av sol och vindkraft.

- Det vore bättre att ha färre och mer konkreta riktlinjer. Exempelvis att flera riktlinjer som handlar om samma saker, exempelvis om solkraft, skulle kunna skrivas ihop.

- I riktlinjer bör det tydliggöras att värdena på skogsmarkerna som tas i anspråk ska bedömas ur naturmiljöperspektiv och anpassas i senare

skeden för att bevara så mycket skogsmark som möjligt med höga eller påtagliga värden, vilka också har lagrat mycket koldioxid.

- Det kan bli tydligare hur och om utvecklingsområdena ansluter till kollektivtrafikmöjligheter.

Det vore bra om ÖP2040 pekade ut våtmarker där värden bör höjas, för att öka både biologisk mångfald samt bidra till koldioxidupptag i mark. Exempelvis höja värdena för våtmarken i Boxholm, se karta nedan (Länsstyrelsen Östergötland, 2025b). Det gäller alla våtmarker som enligt våtmarksinventeringen är klassade med vissa naturvärden.

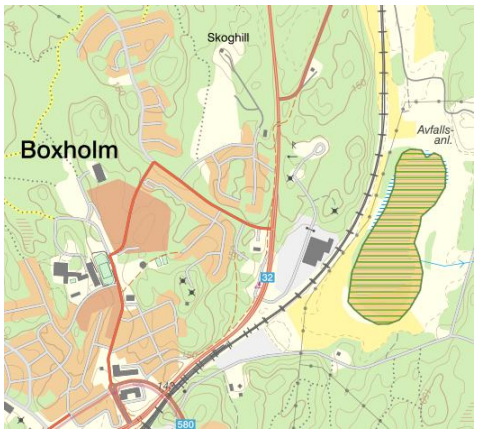

Figur 6-8 Karta över våtmark i Boxholm (Länsstyrelsen Östergötland, 2025b).

Ur klimatsynpunkt bör utvecklingsområdena i så stor utsträckning som möjligt undvikas på torvmark samt sumpskogar och våtmarker. Exempelvis finns det i centrala Boxholm och Rinna flera utvecklingsområden som bör anpassas för att inte exploatera så mycket på just dessa typer av marker. Dessa bör istället i så stor utsträckning undantas från bebyggelse, så att utvecklingsområdena anpassas bort eller runt dem, samt att markerna återvätas där de inte längre är så fuktiga, exempelvis i torvmarkerna där det inte är sumpskog eller våtmark.

Det kan med fördel pekas ut område för cirkulär masshantering, till exempel återbruk av bygg - och rivningsavfall.

7 Områden av riksintresse samt bedömning av påverkan

Begreppet riksintresse används för två olika typer av områden. Dels omfattar det större områden där riksdagen fattat beslutat om utpekandet enligt 4 kapitlet miljöbalken. Dels omfattas områden som pekas ut med stöd av de grundläggande hushållningsbestämmelserna och som utgår från en god hushållning av mark- och vattenområden. De områdena pekas ut som områden av riksintresse enligt 3 kapitlet miljöbalken och där är det den ansvariga nationella myndigheten som har ett ansvar för att ange anspråk (Boverket, 2022a).

Ett utpekande av områden av riksintresse syftar till att värna vissa värden eller egenskaper hos ett mark- eller vattenområde. I riksintresseområdena finns nationellt viktiga värden och kvaliteter och hänsyn till dessa ska tas i fysisk planering samt vid tillståndsprövningar. Områden av riksintresse ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada intressena. De värden som ligger till grund för utpekandet är de som utgås ifrån i bedömningen av om en åtgärd kan anses medföra en påtaglig skada[1]. För att åtgärden ska vara otillåten ska den ha en bestående negativ inverkan på det aktuella intresset eller tillfälligt ha en mycket stor negativ påverkan på det. Det spelar alltså ingen roll om åtgärden är lokaliserad inom eller utanför det utpekade riksintresseområdet, utan det är åtgärdens konsekvenser för riksintressets värden och egenskaper som ska bedömas (Boverket, 2022c).

I det här kapitlet redovisas de riksintressen som bedöms kunna påverkas av planförslaget. Nedanstående information om riksintressen är om inget annat anges hämtad från Boverkets information om riksintressen (Boverket, 2025c).

Planförslaget bedöms inte ge någon direkt påverkan på utpekade riksintressen för totalförsvaret, kommunikation flyg eller på Natura 2000-områden. Eventuell negativ påverkan av exempelvis ökat besökstryck är svårt att bedöma utifrån planförslaget. Därmed redovisas inte dessa riksintressen i denna MKB.

7.1 Planförslagets innehåll

Markanspråk

Följande markanspråk i ÖP2040 bedöms relevanta avseende riksintressen:

- Område B1 och A1 är beläget delvis inom riksintresse för kulturmiljövård Åsbosänkan.
- Samtliga markanspråk belägna vid Sommen gränsar till riksintresse för naturvård och friluftsliv Sommen. Område B6 i Malexander ligger även innanför den ritade geografiska gränsen till riksintresset.
- Samtliga markanspråk i Malexander är belägna inom riksintresse för naturvårds Sommen (Malexander).
- Område B1 samt nytt LIS-område B3 i Rinna är beläget inom samt delvis inom riksintresse för naturvård Ljungstorpsområdet.

[1] I lagtexten används begreppet "påtaglig skada" bara i samband med natur- och kulturmiljön. När det gäller de övriga riksintressena används begreppet "påtagligt försvåra". ”Påtaglig skada” kan dock användas som en samlingsbeteckning för båda begreppen (Boverket, 2022c).

- Ett flertal utpekade markanspråk i Strålsnäs och Boxholm är belägna i närområdet av riksintresse för kommunikation järnväg (stambanan) och väg (riksväg 32).
- Område I2 i Boxholm ligger i direkt anslutning till riksintresse järnväg Boxholms depå.
- Samtliga markanspråk är belägna inom MSA-ytor för riksintresse för kommunikation flyg och riksintresse totalförsvaret
- Med undantaget markanspråk i Malexander så är samtliga ytor inom riksintresse för totalförsvaret MSA-område Linköping/Malmens flottiljflygplats. Rinna samt delar av markanspråken i Strålsnäs och Boxholm är belägna inom riksintresse för totalförsvaret MSA-område Karlsborgsområdet.
- Med undantaget markanspråk i Malexander så är samtliga ytor inom riksintresse för totalförsvaret stoppområde för höga objekt
- I Malexander så är samtliga ytor inom riksintresse för totalförsvaret påverkansområde väderradar och lågflygningsområde småländska höglandet.
- B1 Rinna (Sevedsholm) ligger nära Natura 2000-område (2000 kvm stort).
- Inget utpekat markanspråk är beläget i anslutning till riksintresse totalförsvaret utpekad av MSB.

Riktlinjer och åtgärder

Följande viljeinriktningar anges i ÖP2040 bedöms relevanta avseende riksintressen:

Kommunikation, flyg

- Alla objekt på land och till sjöss som är högre än 20 meter över mark eller vattenyta och som ingår i bygglovshandlingar eller kommunala planer ska remitteras till Luftfartsverket (kapitel 3.10).
- Kommunen ska samråda med berörda flygplatser inom utpekat område på 60 km radie för objekt som skall uppföras högre än 20 meter. Befinner sig objektet intill en insjö skall även Kustbevakningen i Karlskrona remitteras (kapitel 3.10).

Kommunikation, järnväg

- Boxholms kommun ställer sig positiva till eventuella nya stambanor men beroende på vilken dragning som kan bli aktuell söderut från Linköping kan det ge negativ inverkan på miljön och begränsat handlingsutrymme. Behov av kapacitetsförbättringsåtgärder finns, som exempelvis mötesspår utanför Boxholm (kapitel 3.10).
- Kommunen anser att riksintresset för framtida korridor för järnväg till viss del påverkar möjligheterna till lovgivning kopplat till mark- och vattenanvändningen inom Boxholms kommun (kapitel 3.10).

Natura 2000-områden

- Ny bebyggelse ska anpassa och ta hänsyn till områdets naturvärden och får inte påverka dessa negativt. Vid planläggning, lovgivning och tillståndsprövning i närheten av riksintresse för naturvård och Natura 2000-områden ska naturvärdena värnas (kapitel 3.3).

7.2 Natura 2000 – område

Endast Rinnamyren är ett Natura 2000-område som ligger i nära anslutning till föreslaget utvecklingsområde i Rinna (B1, Sevedsholm). Rinnamyren är cirka 2000 kvadratmeter stor. För att skydda Rinnamyren som Natura 2000-område behöver åtgärder föreslås i efterföljande detaljplanearbeten. Kommunen gör bedömningen att myren inte bedöms bli påverkad vad gäller besökstryck, risk för slitage eller dylikt. Det som behöver studeras i detaljplanearbetet är vattnets väg till myren, att befintliga rinnvägar följs så långt som möjligt och att myren inte avvattnas av den stora exploatering som planeras. Dagvattenhanteringen behöver särskilt studeras för närliggande utvecklingsområde i detaljplaneskedet. Exempelvis bör bestämmelser i detaljplanen införas om dagvattenhantering. Mot bakgrund av ovan är kommunens bedömning att negativ påverkan på myren kan undvikas genom att försiktighetsåtgärder vidtas. MKB:n gör bedömningen att planförslaget bör förtydligas gällande att det även är viktigt att åtgärder inte genomförs som riskerar att påverka myrens vattennivå.

7.3 Riksintresse enligt 3 kapitlet miljöbalken

7.3.1 Friluftsliv 3 kapitlet 6 § miljöbalken

De områden som pekas ut som riksintresse för friluftsliv har goda förutsättningar för människors vistelse och upplevelser i natur- och kulturlandskap (Naturvårdsverket, 2025d).

I Boxholms kommun finns ett utpekat riksintresse för friluftsliv vilket utgörs av sjön Sommen (områdes ID FE02). Natur- och kulturlandskapet i och kring sjön Sommen utgör en grundläggande förutsättning för rekreation, friluftsliv och turism då många objekt eller miljöer fungerar som utflyktsmål eller sevärdheter. Den i många avseenden rika och speciella flora och fauna som finns i och kring Sommen har stor betydelse och ett särskilt bevarandevärde för friluftslivet kring sjön (Naturvårdsverket, 2025e).

Stränderna behöver hållas allemansrättsligt tillgängliga och fisket behöver bedrivas på ett långsiktigt hållbart sätt. Vattenkvaliteten behöver bevaras och fågelskyddsområdena respekteras (Naturvårdsverket, 2025f).

Det viktigt att eventuella framtida byggnationer, anläggningar och verksamheter anpassas till landskapet exempelvis vad gäller skala, volym och placering (Naturvårdsverket, 2025f).

Åtgärder, verksamheter och andra intressen som påtagligt kan skada områdets värden bedöms bland annat vara:

- Verksamheter som enskilt eller kumulativt kraftigt försämrar vattenkvaliteten på ett sätt som negativt påverkar fisket eller badmöjligheterna.
- Exploateringar som begränsar allmänhetens tillträde till stränder.
- Försvårande av allmänhetens tillträde till området genom till exempel barriärskapande verksamheter.
- Bulleralstrande verksamheter eller negativ visuell påverkan som påtagligt stör upplevelsevärdena.
- Ändrad markanvändning som enskilt eller kumulativt kraftigt försämrar upplevelsen av området.

Potentialen att utveckla områdets förutsättningar för turism och friluftsliv är goda. Friluftsinriktade/anpassade byggnationer, anläggningar och verksamheter som kan bidra till att stärka upplevelsen och nyttjandet av området bör främjas (Naturvårdsverket, 2025f).

Bedömning av påverkan

Samtliga markanspråk belägna vid Sommen gränsar eller ligger delvis inom riksintresse för friluftsliv och naturvård benämnt Sommen. Exploatering som planeras kan riskera att skada riksintresset för friluftsliv (sjön Sommen). Planförslagets viljeinriktningar om strategisk utveckling vid Sommen samt satsning på naturturism, jakt och fiske kan riskera att ge negativ påverkan på riksintresset för friluftsliv. Det är viktigt att kommunen i sin framtida planering noggrant utreder hur och vart exploatering och utveckling kan ske utan att riskera att påtagligt skada riksintresset. Det bör exempelvis säkerställas att det finns en passage längs stranden för allmänheten. Kommunen har inför granskningen lagt till en del information om hur hänsyn ska tas till riksintresset, vilket är positivt. Exempelvis ska följande genomföras:

- Begränsa fragmenteringen av landskapet genom att tillkommande bebyggelse eller andra anläggningar i första hand lokaliseras i anslutning till befintliga koncentrationer.
- Undvika att skapa barriärer som hindrar det rörliga friluftslivet eller begränsar spridning av biologisk mångfald.
- Motverka försämringar av vattenkvalitén genom åtgärder för minskade utsläpp av framför allt gödande ämnen.
- Så långt möjligt kanalisera störande aktiviteter bort från känsliga miljöer.
- Vårda och förbättra förutsättningarna för växt- och djurliv.

7.3.2 Kulturmiljövård 3 kapitlet 6 § miljöbalken

Utpekade områden av riksintresse för kulturmiljövården ska tillsammans förmedla en tydlig bild av vår kulturhistoria från forntid till nutid, som exempelvis bruksmiljöer, stadskärnor och äldre brukningslandskap (Riksantikvarieämbetet, 2022).

Det finns tre utpekade riksintressen för kulturmiljövård i Boxholms kommun (Riksantikvarieämbetet, 2025). Det som bedöms att direkt beröras av planförslaget är *Åsbosänkan (objektID E83).* Riksintresset utgörs av en dalgångsbygd kring Åsboån med förhistorisk bosättnings- och brukningskontinuitet (herrgårdsmiljö). Uttryck för riksintresset: Åsbo kyrkomiljö med medeltida kyrka, ombyggd under 1700-talet, skola och prästgård. Herrgårdarna Grönlund och Strålsnäs från 1800-talet med alléer, stora ekonomibyggnader, arbetarbostäder och omgivande parker. Värdefull stenvalvsbro över Åsboån samt gravfält.

Bedömning av påverkan

I Strålsnäs finns två utvecklingsområden inom riksintresse för kulturmiljövård, Åsbosänkan se Figur 7-2. Det finns också ett utvecklingsområde för vindkraftsutveckling som är beläget precis på gränsen mot detta riksintresse. Riksintressemiljön består av en dalgångsbygd, fornlämningsmiljö, herrgårdsmiljö och sockencentrum. Eftersom det även finns fornlämningar inom ett av dessa områden är det extra viktigt att ta hänsyn till dessa vid byggnation. I riksintressebeskrivningen är det framför allt Åsbo kyrkomiljö med medeltida kyrka

och omkringliggande byggnader och landskap längs ån som är viktiga uttryck (Riksantikvarieämbetet, 2016). Utpekade utvecklingsområden är till stor del belägna på skogsmark, men till viss del på åkermark också. Riksintressets allra mest värdefulla miljöer bedöms inte påverkas av exploatering, men hänsyn behöver tas och det finns risk för negativ påverkan på riksintresset. Hänsyn behöver även tas till fornlämningarna i form av stensättningar.

Länsstyrelsen ansåg i yttrandet till plansamrådet att bedömning av påverkan på riksintresset inte hade beaktats på ett tillfredställande sätt.

Efter samrådet har översiktsplanen justerats genom att utvecklingsområde B1 Åsbo har minskats på grund av att större delen redan är planlagd. Det tidigare området i översiktsplanen kan ses i Figur 7-1. Område B1, Åsbo, ligger till viss del inom riksintresset, och i direkt anslutning till ett område detaljplanelagt för bostadsbebyggelse (ej ännu bebyggt). I gällande detaljplan, som ligger inom riksintresset för kulturmiljövården, har ny bebyggelse inte försetts med någon särskild bestämmelse om utformning, färg, form eller andra detaljer. De befintliga byggnader som omfattas av detaljplanen har inte försetts med någon skydds- eller varsamhetsbestämmelse eller liknande. Föreslagen expansionsriktning i översiktsplanen är söderut, det vill säga bort från riksintresseområdet. En komplettering strax söder om nämnda detaljplan, på gränsen till riksintresset bedöms därför inte få någon större påverkan på riksintresset för kulturmiljövården. Vidare anser kommunen att det är angeläget att kunna möjliggöra ett förstärkt befolkningsunderlag i området för service, kollektivtrafik med mera.

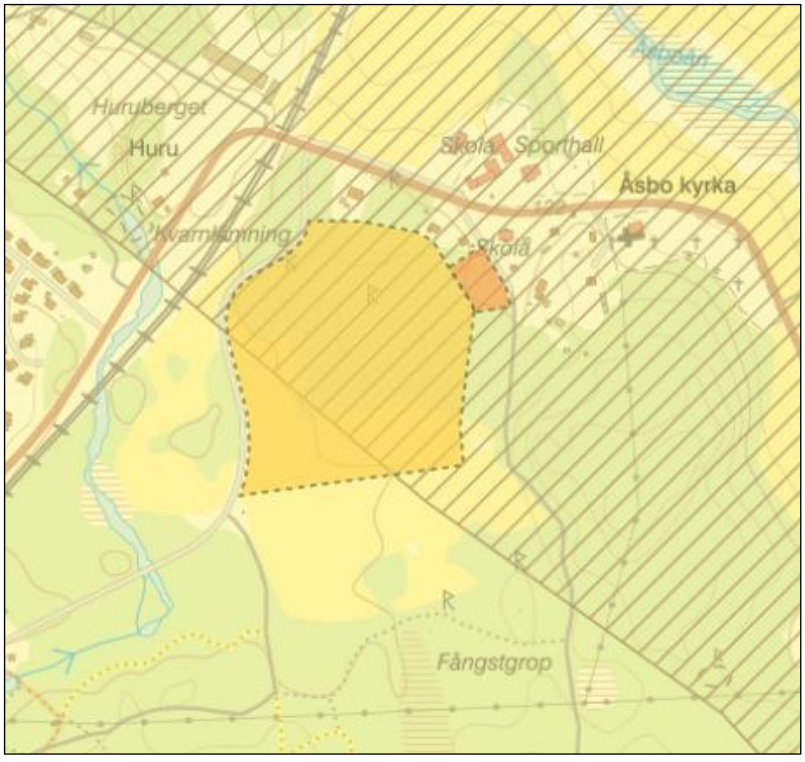

Figur 7-1 Utdrag ur den tidigare digitala kartan över Boxholm, (Boxholms kommun, 2025h).

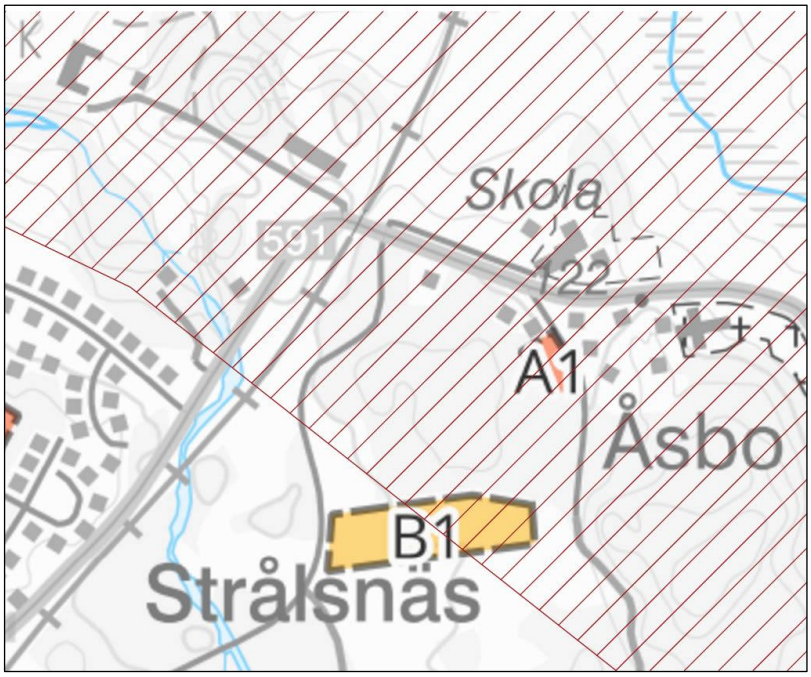

Figur 7-2 Riksintresse för kulturmiljövård i Strålsnäs.

7.3.3 Naturvård 3 kapitlet 6 § miljöbalken

Det finns ett flertal utpekade riksintresse för naturvård i Boxholms kommun (Boverket, 2025c). De som bedöms att direkt beröras av planförslaget är:

Ljungstorpsområdet (områdesnr NRO 050 073). Ljungstorpsområdet med sin mycket mångformiga geologi och tilltalande landskapsbild utgör en mycket värdefull och skyddsvärd naturmiljö med ytterst få motsvarigheter i Östergötland. Här finns randåsar, kame-bildning, iskontaktbrant, tillförselåsar, dödisgropar, sandur m.m. Sandurbildningar är endast känt från två platser i länet. Kalkkärr förekommer på båda sidor av kommungränsen och en mängd värdefulla hagmarker och kalktorrängar återfinns. Området är utsett till riksintresse för naturvården på grund av sina geologiska värden. För bevarande är det viktigt att ingrepp som till exempel schaktning, mer omfattande bebyggelse, dikning av kärrmarker etcetera ska undvikas.

Sjön Sommen (områdesnr NRO 06001). Sommen, som är en av Sveriges större sjöar, har ett mycket klart vatten av hög kvalitet. Fiskfaunan, främst bestånden av storröding och nedströms lekande insjööring, är utomordentligt värdefull. Sjön har också i övrigt ett rikt fiskliv. I Sommen finns även flera glacialrelikter. Till miljön hör också två störningskänsliga fågelarter fiskgjuse och storlom. Bergbranterna kring sjön har förutsättningar för att hysa berguv och pilgrimsfalk. För bevarande ska ingrepp som vandringshinder och vattenreglering, tillförsel av organiska miljögifter, överfiske och inplantering av främmande fiskstammar hindras. Sjöns vattenkvalité och reproduktions-miljöerna för öring och röding måste bibehållas. Närsaltsbelastningen för västra delen av Sommen bör minskas. Bergbranter och krön undantas från avverkning. *Sommen Malexander (områdesnr NRO 05031)* finns markerat på karta men ingen mer information avseende vilka värden som ska skyddas etcetera.

Bedömning av påverkan

Område B1 i Rinna är beläget inom riksintresse för naturvård Ljungstorpsområdet, vars förutsättningar för bevarande är att ingrepp som schakt eller omfattande bebyggelse undviks. Även område B3 i Rinna samt en liten del av B2 ligger inom riksintressets gränser. Kommunen behöver i den fortsatta planeringen anpassa eventuell exploatering så att riksintresset inte skadas. Kommunen bedömer i översiktsplanen att föreslaget utvecklingsområde Sevedsholm utgör cirka fem hektar, vilket motsvarar mindre än en procent av riksintresseområdet. Inga särskilt utpekade naturvärden utöver de geologiska värdena (Ljungstorpsområdet) finns i området. Översiktsplanen anger att riktlinjer för detta bör vara att minimera schaktning, anpassa bebyggelse till befintlig terräng, endast tillåta källarlösa hus i samband med planläggning. Området ligger i nära anslutning till befintlig bebyggelse i Rinna. En anpassning till befintlig bebyggelsestruktur bör eftersträvas och en landskapsbildsanalys bör utföras vid planläggning. Bedömningen är att det är möjligt med bebyggelsekomplettering inom föreslaget område med ovan hänsyn utan att någon betydande påverkan sker på riksintresset.

Sommen utgör riksintresse för naturvården samt för friluftslivet. En samlokalisering av båtar vid en gemensam brygga förordas och en hållbar lösning för vatten och avlopp samt för dagvattenhantering behöver studeras i fortsatt planering. Översiktsplanen anger också att fri passage längs stranden eftersträvas i fortsatt planering.

Om hänsyn tas enligt ovan görs bedömningen att aktuella riksintressen inte påverkas på ett betydande sätt.

Det är sjöns naturvärden som ligger till grund för både naturvårdens och friluftslivets intressen. De främsta hoten mot sjöns naturvärden är vattenregleringar, föroreningar som kan försämra vattenkvalitén samt undanträngning och störningar av känsliga naturmiljöer.

Längs sjön Sommen redovisar översiktsplanen ett antal områden för Landsbygdsutveckling i strandnära läge, där förutsättningarna för respektive område redovisas i översiktsplanen. Att ingen negativ påverkan på riksintresset sker i samband med exploatering i sjönära lägen säkerställs i samband med planering och tillståndsgivning i det enskilda fallet.

Kommunen anger att för att kunna tillvarata sjön Sommen och dess kvalitéer på ett hållbart vis finns ett mellankommunalt program (SPUNS) där Tranås, Ydre och Boxholms kommuner kommit överens om gemensamma utgångspunkter för planering och verksamhet i anslutning till sjön. I förenklad form kan programmet sammanfattas i fem punkter:

- begränsa fragmenteringen av landskapet genom att tillkommande bebyggelse eller andra anläggningar i första hand lokaliseras i anslutning till befintliga koncentrationer
- undvika att skapa barriärer som hindrar det rörliga friluftslivet eller begränsar spridning av biologisk mångfald
- motverka försämringar av vattenkvalitén genom åtgärder för minskade utsläpp av framför allt gödande ämnen
- så långt möjligt kanalisera störande aktiviteter bort från känsliga miljöer
- vårda och förbättra förutsättningarna för växt- och djurliv

Vid exploateringsärenden som berör sjön Sommen skall en överensstämmelse med SPUNS – programmet eftersträvas.

7.3.4 Kommunikation 3 kapitlet 8 § miljöbalken

Riksintresse för kommunikation omfattar de fyra trafikslagen – väg, järnväg, luftfart och sjöfart. Trafikverket bedömer vilka områden som är av riksintresse för trafikslagens anläggningar (Trafikverket, 2022). Enligt miljöbalken gäller att områden som är av riksintresse för anläggningar för kommunikationer ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna. Nedanstående beskrivningar är om inget annat anges hämtade från Trafikverkets sektorsbeskrivning (Trafikverket, 2023).

I Boxholms kommun finns utpekade riksintresse avseende luftfart, väg och järnväg. De som bedöms att kunna beröras av planförslaget är:

Luftfart MSA-ytor: Linköping city airport AB. Den lägsta flyghöjd vid inflygning till en instrumentflygplats bestäms av MSA-ytan (Minimum Sector Altitude och är en cirkel med 55 km radie runt flygplatsen. Följande kan generellt riskera att utgöra en påtaglig skada för funktionen hos riksintresseutpekade flygplatser:

- Uppförande av hinder som byggnader, master etc. som riskerar att påverka flygplatsens nuvarande och framtida hinderytor och därmed menligt påverka flygplatsens operativa verksamhet.
- Införandet av begränsningar så som områdesskydd som försvårar möjligheterna till nyttjande av riksintresseområdet, genom exempelvis begränsningar i tillståndspliktig verksamhet, uppförandet av anläggningar mm och som i framtiden kan begränsa flygplatsens utveckling.

Väg – befintlig: Väg 32 genom Östergötlands län. Funktionellt prioriterat vägnät för godstransporter och för långväga personresor samt rekommenderad färdväg för farligt gods.

Järnväg – befintlig: Södra stambanan Malmö-Katrineholm. Ingår i TEN-T stomnät vilket är högsta strategiska och ekonomiska betydelse över hela EU. Södra stambanan trafikeras av godstrafik och långväga persontrafik.

Järnväg – befintlig: Boxholms depå, det vill säga verkstadsområde med verkstadsbyggnad och spår för uppställning för verkstadens behov. Anläggningen är utpekad för tjänster inom järnvägsområdet och är ett övergripande begrepp för de platser eller spårområden där vissa servicefunktioner kopplade till tågtrafiken finns, oavsett om det är gods- eller resandetrafik. Dessa kan utgöra viktiga stödfunktioner till järnvägen och bidrar till att säkerställa att trafiken på de järnvägar som är av riksintresse ska kunna bedrivas och kopplas ihop med samhället i övrigt.

Bedömning av påverkan

Ett flertal utpekade markanspråk i Strålsnäs och Boxholm är belägna i närområdet av riksintresse för kommunikation järnväg (stambanan och Boxholms depå) och väg (riksväg 32). Runt kommunikationsanläggningarna finns ett så kallat påverkansområde vilket är ett område där åtgärder som exempelvis ny bebyggelse kan påverka eller påverkas av kommunikationsanläggningens funktion (Trafikverket, 2023). Områdets fysiska utbredning från exempel en väg eller järnväg varierar beroende på den geografiska platsen samt vilken typ av åtgärd som ska vidtas. Av den anledningen är det inte möjligt att ange ett generellt avstånd från anläggningen som utgör påverkansområdet, utan det är något som måste bedömas i varje enskilt fall. Uppförande av nya

bebyggelseområden kan ha stor påverkan på trafikmängder och trafiksäkerheten på stora avstånd från själva nybyggnationen. Med grund i ovanstående är det svårt att bedöma planförslagets markanspråks påverkan på riksintresse för kommunikation. Kommunen behöver i den fortsatta planeringen anpassa eventuell exploatering så att riksintresset inte skadas. Planförslaget beskriver att Boxholms kommun ställer sig positiva till eventuella nya stambanor men beroende på vilken dragning som kan bli aktuell söderut från Linköping kan det ge negativ inverkan på miljön och begränsat handlingsutrymme. Behov av kapacitetsförbättringsåtgärder finns, som exempelvis mötesspår utanför Boxholm. Översiktsplanen har justerats sedan samrådsskedet med att korridoren för framtida järnväg inte längre är ett utpekat riksintresse.

7.4 Riksintresse enligt 4 kapitlet miljöbalken

I 4 kapitlet miljöbalken har riksdagen pekat ut ett antal geografiska områden som i sin helhet är av riksintresse. Områdena, som i de flesta fall är stora, har pekats ut med hänsyn till de höga natur- och kulturvärden som finns i dem.

I Boxholms kommun finns utpekade riksintresse enligt 4 kapitlet endast i form av Natura 2000-områden enligt 8 §. Se vidare under avsnitt 6.4.

8 Uppföljning och övervakning

En miljöbedömning för planer ska enligt 6 kapitlet 11 § miljöbalken innehålla en redogörelse för de åtgärder som planeras för uppföljning och övervakning av den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen eller programmet medför. Syftet med uppföljningen är att se om föreslagna strategier eller åtgärder bidrar till uppfyllelsen av planen, kontrollera att negativa miljöeffekter inte blir större än avsett samt att kunna upptäcka och åtgärda oförutsedda negativa miljöeffekter.

Översiktsplaneringen behöver ingå i en kontinuerlig process där mål och strategier successivt stäms av mot det som händer i kommunen. Ett naturligt led i den kontinuerligt bedrivna översiktsplaneringen är därför att löpande följa upp och utvärdera översiktsplanens effekter. Kommunen behöver framöver bedriva en mer kontinuerlig översiktsplanering där översiktsplanens effekter samt förenlighet med övriga kommunala processer och politiska beslut följs upp och utvärderas regelbundet (Boxholms kommun, 2024b).

Inom 24 månader efter varje ordinarie val ska kommunfullmäktige enligt plan- och bygglagen (2010:900) godkänna en planeringsstrategi. Framtagande av planeringsstrategin är ett sätt att regelbundet utvärdera kommunens översiktsplan och se om den fortfarande stöder de övergripande politiska målen för kommunen. Som underlag till planeringsstrategin bör en uppföljning av översiktsplanens betydande miljöpåverkan genomföras, eftersom resultatet av uppföljningen kan påverka den framtida översiktsplaneringen.

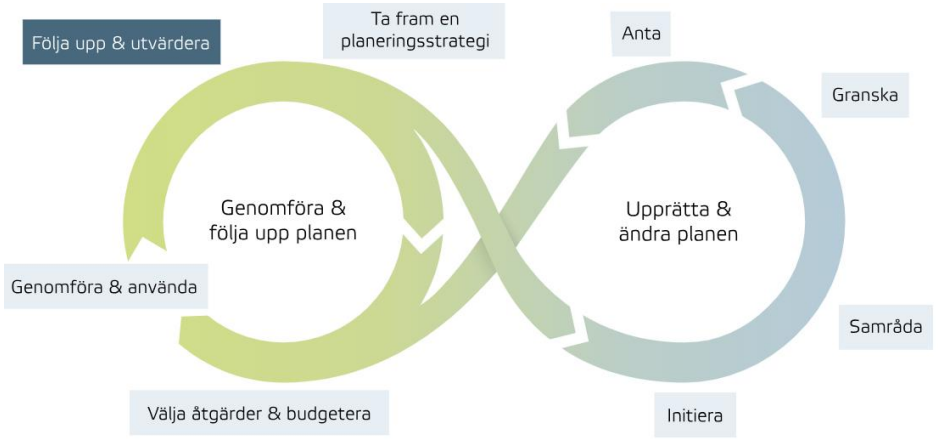

Figur 8-1. Illustration över det kontinuerliga arbetet med översiktsplanering. Bild Boverket (Boverket, 2025b)

Boxholm kommun föreslås att följa upp översiktsplanen inom det befintliga miljö- och planeringsarbetet inom kommunen. Effekterna av genomförandet av översiktsplanen bör också utvärderas i den löpande uppföljningen av planen. Utvecklingen av kommunen granskas exempelvis i samband med detaljplanering samt vid bygglov- och miljöärenden. Där risk för negativa konsekvenser eller förväntade negativa konsekvenser har identifierats bör uppföljning kontinuerligt ske av hur kommunen arbetar för att minska dessa risker och konsekvenser.

9 Kumulativa effekter

Kumulativa effekter utgör effekter som samverkar på olika sätt. Till exempel kan en skyddsvärd naturmiljö påverkas både av markexploatering och utsläpp till vatten. Kumulativa effekter kan också uppstå inom en enskild aspekt från flera verksamheter.

Kumulativa effekter kan vara antingen additiva, synergistiska eller motverkande på kort, medellång eller lång sikt. Effekterna kan vara både negativa och positiva. I bedömningen av kumulativa effekter för översiktsplanen görs en översyn gentemot nationell, regional och mellankommunal samverkan och utveckling.

Ett identifierat mellankommunalt intresse är exempelvis sjön Sommen och de värden och riksintressen som finns där. Sommen knyter ihop Boxholms kommun med kommunerna Kinda, Tranås och Ydre. Sommen är viktig för dricksvattenförsörjning, för turism, det lokala näringslivet samt för friluftsliv och biologisk mångfald. Viljeinriktningen att utveckla besöksnäringen samt värna och bevara dess värdefulla natur bedöms kunna ge kumulativa effekter.

Även kommunikationer till närliggande och större orter, exempelvis stambanan (järnväg) och riksväg 32 bedöms vara mellankommunala intressen som är viktiga för utvecklingen i Boxholms kommun. Planförslagets viljeinriktningar avseende att kommunen inte ställer sig bakom byggandet av nya stambanan bedöms kunna ge kumulativa effekter.

Bristande riktlinjer kring dagvattenhantering och klimatanpassning kan kumulativt påverka människors hälsa och naturens ekosystem genom ökad exponering för föroreningar. Exempelvis ökar risken för föroreningar i dagvatten och utan tillräckliga klimatanpassningsåtgärder ökar risken för översvämningar, som i sin tur kan sprida föroreningar till andra delar av naturen eller via yt- eller grundvatten.

De kumulativa effekterna kan skapa negativa feedback-loopar, där till exempel översvämningar leder till förorenade vattenkällor, vilket i sin tur försvårar anpassningen till klimatförändringarna och ökar sårbarheten för framtida miljöhändelser. Både bristfällig dagvattenhantering och bristande riktlinjer kring klimatpåverkan kan leda till ökade utsläpp och förstärkt klimatpåverkan. När näringsämnen från bristfällig dagvattenhantering når vattendrag kan det stimulera överdriven alg-tillväxt som vid nedbrytning kan leda till utsläpp av metangas.

10 Samlad bedömning

I detta kapitel har en samlad bedömning gjorts vilken redovisas i Tabell 10-1 nedan. I tabellen framgår både risker och potentiella möjligheter med en utbyggnad enligt planförslaget ÖP2040 och nollalternativet. Detta för att illustrera bredden i bedömningarna men därmed också potentialen för de olika aspekterna vid ett bra genomförande av planen. En intressant fråga för kommunen att ställa sig kan vara huruvida ytterligare åtgärder kan vidtas för att ”förflytta bedömningarna åt höger” i tabellen nedan, mot mer positiva konsekvenser.

Den huvudsakliga bedömningen för varje miljöaspekt markeras med en svart ram i Tabell 10-1 nedan. Dessutom beskrivs eventuella risker för mer negativa konsekvenser respektive möjligheter till mer positiva konsekvenser. I MKB-sammanhang är det viktigt att uppmärksamma just risk för negativa konsekvenser och vad som är viktigt att fortsatt ha med i planeringen för att minska dessa negativa konsekvenser. Det innebär att det för alla aspekter nedan finns åtgärder som bör vidtas i fortsatt planering.

Tabell 10-1 Tabellen illustrerar spannet i konsekvensbedömningarna, där det för flera av miljöaspekterna både finns möjligheter till positiva konsekvenser och risker för negativa konsekvenser. Den svarta ramen markerar den huvudsakliga bedömningen för miljöaspekten. Nollan visar nollalternativets huvudsakliga bedömning.

Miljöaspekter	**Konsekvenser av planförslaget – ÖP2040**				
Bedömning av konsekvens	**Förväntade negativa**	**Risk för negativa**	**Obetydliga/ neutrala**	**Möjlighet till positiva**	**Förväntade positiva**
Människors hälsa och säkerhet • Olyckor och transporter med farligt gods • Buller • Luftkvalitet • Strålning • Förorenade områden		0			
Vattenkvalitet • Ytvatten • Grundvatten • Dricksvatten • Avlopps- och dagvatten		0			
Klimatanpassning • Ras, skred och erosion • Översvämning • Torka och värme		0			
Naturmiljö och biologisk mångfald		0			
Friluftsliv och rekreation		0			
Kulturmiljö		0			
Naturresurser		0			
Klimatpåverkan		0			

I flera avseenden är ÖP2040 en ambitiös ÖP med många riktlinjer. ÖP2040 har ett genomgående fokus på att bevara jordbruksmark. Dock kan och bör riktlinjerna i vissa fall skärpas samt sammanfattas till något färre, då det finns en del upprepningar. Se mer förslag till åtgärder under varje miljöaspektsavsnitt.

En positiv förändring från samrådshandling till granskningshandling är att det lagts till ett antal särskilda hänsyn kopplat till olika utvecklingsområden, där det tydligt pekas ut olika värden eller intressekonflikter som hänsyn måste tas till. Det kan handla om exempelvis områden som omfattas av naturvårdsprogram, risker för förorenade områden och riksintressen.

Utifrån planförslagets utpekade markanspråk för utveckling av framför allt bostäder har ett flertal risker för människors **hälsa och säkerhet** identifierats, exempelvis att bostadsutveckling föreslås inom aktsamhetsområden för skred, riskområden för förorenad mark, nära bullerkällor och transportleder för farligt gods samt intill jordbruksverksamhet. Planförslagets viljeinriktningar bedöms generellt kunna ge en möjlighet till positiva konsekvenser för människors hälsa och säkerhet om de kan efterlevas i kommunens framtida planering. Samtidigt finns det risk för negativa konsekvenser då den vidare planeringen till viss del kräver vidare utredningar och eventuellt anpassningar för att motverka exempelvis bullerproblematik för nya bostäder. Sammantaget bedöms planförslaget kunna ge både möjlighet till positiva och risk för negativa konsekvenser avseende människors hälsa och säkerhet.

Planförslaget har många viljeinriktningar som bedöms bidra till positiva konsekvenser för **vattenkvalitet och vattenmiljö**. Det finns dock även en del otydligheter och brister. Sammantaget bedöms planförslaget bidra till både risk för negativa och möjlighet till positiva konsekvenser för vattenkvalitet och vattenmiljö.

I nuläget beskrivs klimatrelaterade risker generellt ganska översiktligt i planförslaget och krav på utredningar för att säkerställa stabilitet etcetera är bristfällig. Planförslaget tar inte tydligt ställning i intressekonflikten avseende exempelvis exploatering i riskområden avseende skred, erosion och översvämning då det föreslås utveckling inom riskområden samtidigt som det finns viljeinriktningar som beskriver att man inte ska utveckla inom riskområden. Planen saknar även beskrivning avseende risken för klimatrelaterade skador på befintlig bebyggelse. Planförslaget bedöms ge möjlighet till positiva konsekvenser avseende **klimatanpassning**, till stor del grundad i de tydliga och många viljeinriktningarna avseende klimatanpassning i planförslaget. Det finns dock även en del otydligheter och brister. Sammantaget bedöms planförslaget ge både möjlighet till positiva och risk för negativa konsekvenser avseende klimatanpassning.

Viljeinriktningarna bedöms generellt kunna ge möjlighet till positiva konsekvenser avseende **naturmiljö och biologisk mångfald**. Dock finns det motsägelsefulla viljeinriktningar, så som exempelvis ställningstagandet att pågående markanvändning och dess utveckling inte ska hindras av utpekandet av lågexploaterade områden, samt att det trycks mycket på att erbjuda attraktiva strandnära lägen för bostäder och verksamheter. Med anledning av de stora intressekonflikterna mellan exploatering och bevarande av naturmiljö som planförslaget inte tagit tydlig ställning till blir bedömningen osäker med risk för negativa konsekvenser.

Viljeinriktningarna bedöms generellt kunna bidra till positiva konsekvenser avseende **friluftsliv och rekreation** eftersom ett flertal är utformade för att främja densamma. Dock är de natur- och kulturvärden som är viktiga för friluftsliv och rekreation en sårbar resurs som kan bli överutnyttjad och förstörd av ett för stort besökstryck eller felaktigt användande. Planförslaget har väldigt få viljeinriktningar avseende hur de värdeskapande miljöerna ska nyttjas hållbart och skyddas mot ett allt för intensivt besöks- eller exploateringstryck. Med anledning av de stora intressekonflikterna mellan exploatering/ besökstryck och bevarande samt expansion av anläggningar för friluftsliv och rekreation och skydd av naturmiljön som planförslaget inte tagit tydlig ställning finns risk för negativa konsekvenser. Sammantaget bedöms planförslaget kunna ge möjlighet till positiva samt risk för negativa konsekvenser så den samlade bedömningen blir att planförslaget ger neutrala konsekvenser för friluftsliv och rekreation.

På grund av utpekat markanspråk i värdefulla **kulturmiljöer** utan tydliga riktlinjer kopplat till just dessa bedöms översiktsplanen innebära risk för negativa konsekvenser, som skulle kunna mildras av tydligare ställningstaganden för dessa områden.

Utifrån riktlinjer och markanspråk bedöms det finnas möjlighet till positiva konsekvenser och risk för negativa konsekvenser vad gäller **hushållning med naturresurser**. Det är positivt att det i ÖP2040 finns en stor restriktivitet kring bebyggelse på jordbruksmark samt att både sol- och vindkraftsområden pekas ut. Det är dock utifrån riktlinjerna och markanspråken rimligt att anta att den totala andelen jordbruksmark kommer minska något med planförslaget och i Rinna är det jordbruksmark med relativt högt värde, vilket bedöms som risk för negativa konsekvenser avseende hushållning med naturresurser.

ÖP2040 innebär risk för negativa konsekvenser på **klimatpåverkan** på grund av bristande tydlighet kring att arbeta för att uppnå klimatmål, även om det finns flera intentioner och riktlinjer som i vissa avseenden kan bidra till minskade utsläpp.

11 Måluppfyllelse av miljökvalitetsmål

Tabell 11-1 redovisas de nationella miljömål som är relevanta för översiktsplanen (Naturvårdsverket, 2025b). En bedömning av måluppfyllelse görs för planförslaget - ÖP2040 och redovisas i text samt utifrån följande bedömningsgrunder:

↗ Alternativet bedöms bidra till att uppnå målet.

→ Alternativet varken bidrar till eller försämrar möjligheten att uppnå målet.

↘ Alternativet bedöms motverka att målet uppfylls eller att planens möjlighet att bidra till målet uppfattas som otydligt och därmed osäkert.

Tabell 11-1 Nedan redovisas en bedömning utifrån planförslagets möjlighet att bidra till respektive mål.

Miljömål	Planförslaget – ÖP2040
Begränsad klimatpåverkan	↘ Exploatering planeras ske på våtmarker/sumpskogsmiljöer samt skogsmark som innebär utsläpp av koldioxid och det finns inga planer på att restaurera våtmarker. ↗ Planerade solkraftparker samt område för vindkraft pekas ut i kartan.
Frisk luft	↘ Det finns inga viljeinriktningar avseende lukt och allergener vid exploatering av bostäder nära vägar, verksamheter som avloppsreningsverk, jordbruksmark etcetera. ↗ Planförslaget är tydlig med att kommunen ska kontrollera så att MKN för luft uppfylls inom kommunens gränser, och om risk för att MKN överskrids uppstår ska det utredas och ett åtgärdsprogram tas fram.
Giftfri miljö	↘ Planförslaget hänvisar bedömning avseende föroreningssituationen vid planering och lovgivning till Länsstyrelsens översiktliga inventering av potentiellt förorenade områden. Förhöjda halter förorenade ämne som kan innebära en risk för människors hälsa och säkerhet bedöms dock kunna finnas även inom andra delar av kommunen utöver de som Länsstyrelsen inventerat. Exempelvis förekommer förhöjda halter generellt i fyllnadsmaterial i tätorter och i väg- och järnvägsuppbyggnader. → Planförslaget har inte någon viljeinriktning som visar på en högre ambition för att utreda eller avhjälpa förorenade områden utöver gällande lagar och föreskrifter.

Miljömål	Planförslaget – ÖP2040
Ingen övergödning 	Det är en risk att det inte framgår att dagvattenutredning ska tas fram vid all utbyggnad som kan påverka vatten, utan endast vid utveckling intill vatten med MKN. Enligt planförslaget är det inte helt klarlagt vilka utvecklingsområden som planeras/föreslås att anslutas till kommunalt verksamhetsområde för vatten och avlopp. I de fall utveckling sker i områden utan kommunalt VA ökar risken att det sker större näringsutsläpp till recipienter. Särskilt viktigt är detta vid vattenskyddsområden och vid känsliga recipienter/skyddade vattendrag. Detta är en risk. Planförslaget innehåller ett flertal viljeinriktningar avseende hantering och planering av dagvatten vilket ses som positivt då dagvatten kan vara en betydande källa till föroreningsspridning. Det är positivt att planförslaget förtydligar att dagvattenutredning ska tas fram vid planläggning inom eller i närheten av vattenförekomst som omfattas av miljökvalitetsnorm, samt att kommunen ska ha relevant planeringsunderlag kopplat till dagvatten- och skyfallshantering. Viljeinriktningen att upprätta en dagvattenpolicy bedöms som positiv för att få en tydlighet och samsyn i kommunens ambitioner för dagvatten. Viljeinriktningar om att inte lägga anläggningar och bebyggelse så att de översvämmas skapar en buffert mellan bebyggelse och vattenmiljöer som minskar risken för föroreningsspridning.
Levande sjöar och vattendrag 	Det finns ett flertal viljeinriktningar som lyfter upp värdet av de strandnära områdena för samhällsutveckling, främst med bostäder, men även för att främja turism, friluftsliv och vattenrelaterade aktiviteter. Det är viktigt att kommunen i den framtida planeringen lägger stor vikt i att respektera strandskyddets värden trots eventuellt upphävande med stöd av LIS-bestämmelserna. Det bedöms som viktigt att all planering som berör ytvatten och dess strandområden är väl underbyggt på utredningar och uppdaterade planeringsunderlag. För att vattenkraften inte ska ge negativa miljöeffekter krävs att negativa delarna av vattenkraften, exempelvis negativ påverkan på fiskvandring, är noga utrett och åtgärder vidtagits för att inte påverka ekosystemen och den biologiska mångfalden. Planförslaget innehåller ett flertal viljeinriktningar avseende ytvatten och att skydda och stärka dess värden, vilket ses som positivt. Det är tydligt i planförslaget att kommunens utveckling inte får bidra till att god status i sjöar och vattendrag försämras.

Miljömål	Planförslaget – ÖP2040
Grundvatten av god kvalitet 	Delar av utpekade markanspråk i Malexander är belägna inom vattenskyddsområde. Exploatering inom vattenskyddsområden utgör alltid en risk för negativ påverkan på vattenförekomsten. Planförslaget har inte så många viljeinriktningar som är direkt kopplade till grundvatten. Planförslaget anger i löpande text (ej en viljeinriktning) att kommunens vattentäkter ska skyddas med vattenskyddsområden. I dagsläget är två av nio grundvattenförekomster skyddade med vattenskyddsområde. Huruvida övriga grundvattenförekomster kan nyttjas som vattentäkter och därmed ska skyddas framgår inte. Viljeinriktningarna är otydligt avseende hur kommunen avser att arbeta aktivt med reservvattentäkter för att säkra tillgången till dricksvatten i framtiden, menas att man ska hitta reservvattentäkter som går att använda eller avses att man ska bilda nya vattenskyddsområden. Planförslaget redogör för flera viktiga aspekter av att säkra dricksvatten till kommunens invånare, exempelvis genom att lokalisera bebyggelse till områden där det finns goda förutsättningar för en säker dricksvattenförsörjning och avloppslösning, och att beakta de vattenskyddsområden som finns. Viljeinriktningarna belyser att vatten är en viktig fråga i samhällsplaneringen och att det finns en vilja att skydda kommunens vattentillgångar för att säkra framtida dricksvattenförsörjning vilket bedöms som en positiv konsekvens av planförslaget.
Myllrande våtmarker 	Kommunen pekar inte ut eller har en viljeinriktning avseende att identifiera och skydda bevarandevärda våtmarker, vilket innebär risk för att våtmarker tas i anspråk. Flera av utvecklingsområdena som pekas ut är belägna på sumpmarker eller torvmarker som skulle kunna återställas till våtmark.
Levande skogar 	De flesta utvecklingsområden är utpekade på skogsmark. Ett flertal utpekade föreslagna nya exploateringsområden, i planen kallade strategiska områden för framtiden, sammanfaller dessutom helt eller delvis med natur- och geologiska värdeobjekt redovisade i kommunens Naturvårdsprogram (Boxholms kommun, 2025g) och Länsstyrelsens planeringsunderlag avseende grön infrastruktur (Länsstyrelsen Östergötland, 2025b). Vid planläggning där naturmark tas i anspråk ska inventering av naturvärden genomföras. Den nya bebyggelsen ska anpassas och ta hänsyn till befintliga naturvärden. Naturvärdena ska värnas och får inte påverkas negativt av exploateringen.

Miljömål	Planförslaget – ÖP2040
Ett rikt odlingslandskap 	Det planeras till liten del exploatering på jordbruksmark, dock väldigt begränsat. Det finns många riktlinjer kring byggnation på jordbruksmark, samt en värdering av jordbruksmarken inom kommunen till hjälp för att välja att exploatera på annan mark i första hand än den som är mest värdefull ur jordbrukssynpunkt.
God bebyggd miljö 	Planförslaget behandlar främst bullerfrågan i planeringen och saknar tydliga strategier och riktlinjer för att minska eventuella bullerstörningar för befintlig bebyggelse. Utveckling av befintliga tätorter kan påverka tätortsnära grönområden. Planförslaget lyfter fram flertalet viljeinriktningar om att planera för friluftsområden, idrottsplatser, vandrings- och cykelleder samt gröna utemiljöer för att främja människors hälsa. Planförslaget lyfter vikten av att områden för rekreation, friluftsliv och lek finns tätortsnära och lättillgängligt. Befintliga grönområden i tätorterna ska utvecklas för att erbjuda aktivitets- och rekreationsvärden. Vidare ska kommunen arbeta med öppna dagvattenlösningar vilka bedöms bidra positivt för stadsmiljön. Planförslaget tydliggör att bullerfrågan är viktig i samhällsplaneringen och att planläggning av nya bostadsområden och känsliga verksamheter (exempelvis skolor) ska utformas för att inte riskera att det ska uppstå bullerproblematik.
Ett rikt växt- och djurliv 	Med anledning av de stora intressekonflikterna mellan exploatering och bevarande av naturmiljö som planförslaget inte tagit tydlig ställning till finns det en risk för negativa konsekvenser för naturmiljö och biologisk mångfald. Det finns några övergripande viljeinriktningar med avseende på naturmiljö och biologisk mångfald i kommunens framtida utveckling. Vidare ska kommunen värna om den biologisk mångfalden, främja ekosystemtjänster samt arbeta aktivt utifrån målen i Agenda 2030. I tätorterna vill kommunen arbeta för att främja biologisk mångfald med buskar, träd, gröna tak och gröna väggar.

12 Medskick för att minska risken för negativa konsekvenser och betydande miljöpåverkan

För människors hälsa och säkerhet, handlar riskerna om negativa konsekvenser samt åtgärder som bör vidtas för att motverka dessa främst om följande:

- Bostadsutveckling i utvecklingsområde B6 i Boxholm som är beläget nära länsvägen.
    - Det bör utredas vidare så att bullerstörningar inte blir påtagliga.
- Riskerna potentiellt förorenade områden som sammanfaller med utvecklingsområden för bostäder.
    - Kommunen kan exempelvis ta fram en handlingsplan för att underlätta det strategiska arbetet med förorenade områden, där det kan tydliggörs vilka prioriteringar som ska göras och vilka resurser som behövs.
    - Med fördel skulle det för följande områden tydligare kunna pekas ut i översiktsplanen att de ligger inom eller i närheten av potentiellt förorenade områden: Område I1 i Boxholm skulle tydligare kunna pekas ut samt riskerna kopplat till PFAS-spridning för både E1 och I1 och att det behöver genomföras miljötekniska markundersökningar inom området. Område B1 och B2 i Strålsnäs som ligger i närheten av potentiellt förorenade områden samt B1 i Malexander som ligger nära drivmedelshantering.
- Bostadsutveckling föreslås inom aktsamhetsområden för skred.
    - Det kommer behöva fortsätta utredas att det är möjligt att exploatera och vilka åtgärder som behöver vidtas.

För vattenkvalitet- och vattenmiljö handlar riskerna om negativa konsekvenser samt åtgärder som bör vidtas för att motverka dessa främst om följande:

- Generella risker för negativ påverkan på vattenkvalitet vid byggnation samt dagvatten från befintlig bebyggelse.
    - Viljeinriktningen att dagvattenutredning ska tas fram vid planläggning inom eller i närheten av vattenförekomst som omfattas av miljökvalitetsnorm bör dock omfatta samtliga detaljplaner för att minska risken för negativ påverkan på vattenkvalitet. Planförslaget borde även omfatta en viljeinriktning avseende åtgärder för dagvattenhantering där det finns brister i befintlig bebyggelse inte bara för nybyggnation.
- Risk för påverkan på grundvattenförekomster vid exploatering inom eller i närhet av dessa.
    - Eftersom det finns en flera grundvattenförekomster inom ett antal utvecklingsområden bör dessa tydligare lyftas i ÖP2040 under särskilda hänsyn som ska tas.
    - Samtliga grundvattenförekomster har idag god kemisk och kvantitativ status men endast två av nio grundvattenförekomster är skyddade med vattenskyddsområde. Kommunen kan i sin översiktsplan verka för att öka skyddet för att grundvattnets

kvalitet och kvantitet ska fortsätta vara goda, exempelvis genom att arbeta för att upprätta fler vattenskyddsområden.

- Risk för påverkan på ytvattenförekomster vid exploatering inom eller i närhet av dessa.
    - Det kan med fördel, i särskilda hänsyn för Blåvik i ÖP2040, tydliggöras att MKN för sjön Sommen i anslutning till området endast uppnår måttlig ekologisk status och att extra hänsyn behöver tas för att inte försämra status för MKN.
    - Översiktsplanen behöver samspela med VA-plan/vattentjänstplan för att skapa både en tydlighet kring befintliga läget och en långsiktig strategi kopplat till bland annat allmänna vatten- och avloppsanläggningar i kommunen.
    - Länsstyrelsen har betonat att det i översiktsplanen behöver förtydligas hur planen kan bidra till att uppnå MKN för vatten i de olika vattenförekomsterna. I avrinningsområden med vattenförekomster som inte når MKN behöver åtgärder vidtas.
    - Vattenförvaltningen har tagit fram en mängd förslag på åtgärder för att förbättra vattnets kvalitet och kvantitet. Exempel på åtgärder för Boxholms kommun är anläggande av våtmark, förbättra vandringsvägar för fisk, anpassade skogåtgärder etcetera. Kommunen kan i sin översiktsplan tydliggöra att de kommer att aktivt för att åtgärderna ska genomföras.
- Risk för vattenbrist.
    - Det vore bra om det går att förtydliga viljeinriktningarna så att det går att förstå hur de ska uppnås, exempelvis genom hänvisning till teknisk handbok eller andra riktlinjer. Viljeinriktningen som anger att kommunen ska ha en god beredskap vid torka och vattenbrist skulle möjligen kunna förtydligas genom att ange hur den beredskapen ska se ut eller var den beredskapen närmare förtydligas.
    - Kommunen bör förtydliga sin ambition att i enlighet med Åtgärdsprogram för miljömålen (Länsstyrelsen Östergötland, 2024) upprätta kommunala vattenförsörjningsplaner som kan fungera som kommunens egna styrmedel för att peka ut lokalt värdefulla vattenresurser för såväl allmän som enskild vattenförsörjning.

För klimatanpassning handlar riskerna om negativa konsekvenser samt åtgärder som bör vidtas för att motverka dessa främst om följande:

- Risk för erosion, ras och skred vid exploatering i områden där risken finns.
    - Det kan i översiktsplanen med fördel anges att erosionsskydd i Malexander vid Sommen ska utformas så hållbara och naturbaserade som de platsspecifika förhållandena tillåter.
    - Det vore bra om planförslaget tog tydligare ställning i intressekonflikten avseende exploatering i riskområden, och att det föreslås att planförslaget bör motverka utveckling med bostäder och verksamheter i aktsamhetsområden avseende skred, erosion och översvämning.
    - Planförslaget borde även vara tydligare med att de stabilitetsutredningar som MSB rekommenderat (MSB, 2025c) ska göras, inte ”bör göras” som det står i viljeinriktningen nu.

För naturmiljö handlar riskerna om negativa konsekvenser samt åtgärder som bör vidtas för att motverka dessa främst om följande:

- Förlust av naturmiljövärden vid exploatering som i sin tur påverkar biologisk mångfald.
    - Urskogspartier och naturskogar är sällsynta och förekommer främst där skogsbruket inte kunnat nå fram. Förslagsvis kan översiktsplanen kompletteras med följande viljeinriktning: I de fall påtagliga eller höga naturvärden identifieras inom ramen för en NVI bör naturområdet bevaras och skyddas mot negativ påverkan i så stor utsträckning som möjligt.
    - Planförslaget borde förtydligas med att hänsynshierarkin ska följas och i de fall naturmark tas i anspråk bör kompensationsåtgärder utföras, framför allt när naturvärden med påtagliga och höga naturvärden tas i anspråk.
    - Det vore bra att ha viljeinriktningar som visar på att naturvärden ska stärkas och utvecklas till följd av samhällsutvecklingen, för att på så vis hela tiden få en positiv utveckling av naturvärden och förutsättningar för biologisk mångfald.
    - I texten om att det östra naturområdet i området B6 i Boxholm ska bevaras med anledning av att det används som rekreationsområde, kan det även redovisas att det finns höga naturvärde identifierade i Naturvårdsprogrammet, och att dessa bör skyddas och stärkas.

För friluftsliv och rekreation handlar riskerna om negativa konsekvenser samt åtgärder som bör vidtas för att motverka dessa främst om följande:

- Fragmentering och minskad yta.
    - Ett generellt förslag till förtydligande i planförslaget är att det vore bra om det går att förtydliga hur prioriteringar ska göras vid intressekonflikter, exempelvis mellan turism och att skydda ett område mot för många besökare för att skydda de värdena som är av betydelse för friluftslivet.
    - Planförslaget kan förtydligas avseende hur det lever upp till den regionala friluftsstrategins strategiska vägval (Länsstyrelsen Östergötland, 2020). Strategin lyfter även att det är viktigt att ha tillgänglig natur nära bostaden, där max 300 meter ses som en bra riktlinje och max en till tre kilometer till större friluft- och rekreationsområde.

För kulturmiljö handlar riskerna om negativa konsekvenser samt åtgärder som bör vidtas för att motverka dessa främst om följande:

- Påverkan på värdefulla kulturmiljöer och fornlämningar.
    - Exempelvis kan riktlinjerna kopplat till Sockencentrum i Rinna lyftas i ÖP2040 om att bebyggelse ska vara lägre än kyrktornet, att långa siktlinjer runt kyrkan ska bevaras och att vid nya tillägg/ändringar i miljön som berör kärnvärdena i kulturmiljön ska antikvarisk sakkunnig medverka.
    - Andra riktlinjer som med fördel kan lyftas in i ÖP2040 från kulturmiljöprogrammet är att alléer och stengärdesgårdar som är bärande strukturer och en viktig del av landskapet ska bevaras

samt att ny bebyggelse inte bör placeras på närliggande jordbruksmark, utan vid skogsbryn och på höjder i landskapet.
    - Det skulle också kunna lyftas in en riktlinje om att det behöver analyseras i kommande detaljplaneprocesser hur värdebärande karaktärsdrag för kulturmiljövärdena vid Sommen som långa siktlinjer och rik förekomst av ädellövträd påverkas av kommande bebyggelse.
    - Det kan med fördel införas en riktlinje om att byggnader i möjligaste mån ska skyddas mot rivning.

För naturresurser handlar riskerna om negativa konsekvenser samt åtgärder som bör vidtas för att motverka dessa främst om följande:

- Förlust av värdefull jordbruksmark.
    - Följa upp kompensation av detta.
- Risken för en ohållbar masshantering och avfallshantering (och hur man kan öka hållbarheten).
    - Riktlinjen i översiktsplanen om att reservera mark för att kunna hantera schaktmassor bör följas upp i mark- och vattenanvändningskartan genom att peka ut lämplig mark för detta.
    - Det kan med fördel pekas ut anläggningar för mottagning, mellanlagring eller behandling av avfall, exempelvis bygg- och rivningsavfall, liksom platser där produkter kan delas, repareras, samlas in för vidareförsäljning med mera.
- Risker kopplat till utveckling av solcellsanläggningar.
    - Det är viktigt att vid utveckling av solenergi på de gamla deponierna följa befintliga kontrollprogram eller ta fram nya vid behov för att inte riskera att sprida eventuella gifter och föroreningar.

För klimatpåverkan handlar riskerna om negativa konsekvenser samt åtgärder som bör vidtas för att motverka dessa främst om följande:

- Risk för ökade växthusgasutsläpp och att inte nå klimatmålen.
    - Det är positivt att det i hänsyn och riktlinjer i översiktsplanen nu pekas ut var det finns torvmark, eftersom det försvårar grundläggning. Det bör dock framgå i samma riktlinjer att torvmark även bör undvikas för att inte kraftigt öka växthusgasutsläpp från exploateringen.
    - Det bör finnas tydligare riktlinjer för att uppnå Parisavtalet. Till exempel att minska utsläppen genom att anta en klimatplan och ha mer klimatkrav i upphandlingar, samt att tydligare anpassa vilken mark som bebyggs (och undvika våtmarker, sumpskogar och torvmarker i största möjliga utsträckning). Handlingsplan bör tas fram för netto noll utsläpp och för utbyggnadsbehov av sol och vindkraft.
    - I riktlinjer bör det tydliggöras att värdena på skogsmarkerna som tas i anspråk ska bedömas ur naturmiljöperspektiv och anpassas i senare skeden för att bevara så mycket skogsmark som möjligt med höga eller påtagliga värden, vilka också har lagrat mycket koldioxid.

- Det kan bli tydligare hur och om utvecklingsområdena ansluter till kollektivtrafikmöjligheter.
- Det vore bra om ÖP2040 pekade ut våtmarker där värden bör höjas, för att öka både biologisk mångfald samt bidra till koldioxidupptag i mark. Exempelvis höja värdena för våtmarken i Boxholm. Det gäller alla våtmarker som enligt våtmarksinventeringen är klassade med vissa naturvärden.
- Ur klimatsynpunkt bör utvecklingsområdena i så stor utsträckning som möjligt undvikas på torvmark samt sumpskogar och våtmarker. Exempelvis finns det i centrala Boxholm och Rinna flera utvecklingsområden som bör anpassas för att inte exploatera så mycket på just dessa typer av marker. Med fördel återvätas markerna där de inte längre är så fuktiga, exempelvis i torvmarkerna där det inte är sumpskog eller våtmark.
- Det kan med fördel pekas ut område för cirkulär masshantering, till exempel återbruk av bygg - och rivningsavfall.

För Natura 2000 handlar riskerna om negativa konsekvenser samt åtgärder som bör vidtas för att motverka dessa främst om följande:

- Risk för negativ påverkan på hydrologin på Rinna Natura 2000-område.
  - Det som behöver studeras i detaljplanearbetet är vattnets väg till myren, att befintliga rinnvägar följs så långt som möjligt och att myren inte avvattnas av den stora exploatering som planeras. MKB:n gör bedömningen att planförslaget bör förtydligas gällande att det även är viktigt att åtgärder inte genomförs som riskerar att påverka myrens vattennivå.

13 Referenser

Boverket. (2022a). *Riksintressen är nationellt betydelsefulla områden.* Hämtat från https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/sa-planeras-sverige/nationell-planering/riksintressen-ar-betydelsefulla-omraden/

Boverket. (2022b). *PBL Kunskapsbanken_Kulturmiljömålen*. Hämtat från https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/teman/kulturvarden/andra-Styrmedel-for-kulturvarden/kulturmiljomalen/

Boverket. (2022c). *Påtaglig skada*. Hämtat från https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/teman/riksintressen/riksintressen-i-pbl/pataglig-skada/

Boverket. (2023). *Översiktsplanering för minskad klimatpåverkan*. Hämtat från https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/planering/oversiktsplan/allmanna-intressen/hansyn/miljo_klimat/klimatpaverkan/

Boverket. (den 13 03 2025a). *Boverket samhällsplanering*. Hämtat från www.boverket.se: https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/sa-planeras-sverige/planeringsfragor/strandskydd/landsbyggdsutveckling-i-strandnara-lagen/

Boverket. (den 20 03 2025b). *Boverket Bildmaterial och texter.* Hämtat från www.boverket.se: https://www.boverket.se/sv/om-boverket/kontakta-oss/bildmaterial-texter/

Boverket. (den 20 03 2025c). *Boverket riksintressen*. Hämtat från www.boverket.se: https://gis2.boverket.se/portal/apps/experiencebuilder/experience/?id=87d9869572984c4480d4f1e1731ab4f5

Boverket. (2026). *Översiktsplanens nytta och funktion*. Hämtat från https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/oversiktsplan/oversiktsplanen/

Boxholms kommun. (2012a). *Översiktsplan antagandehandling 2012-08-29.*

Boxholms kommun. (2012b). *VA-plan Boxholms kommun planperiod 2021-2021, fastställd av Kfm 2012-09-24.*

Boxholms kommun. (2015). *Naturvårdsprogram för Boxholms kommun, antagen 2015-01-15.*

Boxholms kommun. (2017). *Trädfällningspolicy för Boxholms kommun, fastställd av Kfm 2017-02-13 § 8.*

Boxholms kommun. (2022). *Nödvattenplan Boxholms kommun, antagen av KF § 62 2022-09-19.* Boxholms kommun.

Boxholms kommun. (2024a). *Avfallsplan för förebyggande och hantering av avfall 2025-2035.*

Boxholms kommun. (2024b). *Planeringsstrategi Boxholms kommun, antagen Kf 2024-09-09, § 65.*

Boxholms kommun. (den 10 03 2025a). *Kommunbeskrivning för översiktlig planering i Boxholms kommun, arbetsmaterial augusti 2022.* Hämtat från https://karta.itsam.se/boxholm/oversiktsplan/samrad: https://karta.itsam.se/boxholm/oversiktsplan/samrad/pdocs/underlag/boxholm/KOMMUNBESKRIVNING%20Boxholms%20kommun%202022.pdf

Boxholms kommun. (2025b). *Översiktsplan Boxholms kommun, samrådshandling, dnr 2022-54.*

Boxholms kommun. (den 13 03 2025c). *Digital översiktsplan, samrådsversion*. Hämtat från karta.itsam.se/boxholm/: https://karta.itsam.se/boxholm/oversiktsplan/samrad/

Boxholms kommun. (den 18 03 2025d). *Boxholms kommun naturvård*. Hämtat från www.boxholm.se: https://www.boxholm.se/bygga-bo-och-miljo/naturvard-och-parker/naturvard
Boxholms kommun. (den 18 03 2025e). *Naturvårdsprogram del 1*. Hämtat från www.boxholm.se: https://www.boxholm.se/download/18.b5bc73614d9e98301f15c82/1516614518079/Del+1+NVP+Boxholms+kommun_antagen+version+(3).pdf
Boxholms kommun. (den 18 03 2025f). *Naturvårdsprogram del 2*. Hämtat från www.boxholm.se: https://www.boxholm.se/download/18.b5bc73614d9e98301f15caa/1516614520316/Del+2+NVP+Boxholms+kommun_antagen+version+(3).pdf
Boxholms kommun. (den 18 03 2025g). *Naturvårdsprogram, del 3*. Hämtat från gis.mjolby.se: https://gis.mjolby.se/nvp/
Boxholms kommun. (2025h). *ÖP2040 Boxholm samrådsversion*. Hämtat från https://karta.itsam.se/boxholm/oversiktsplan/samrad/
Boxholms kommun. (den 20 03 2025i). *Boxholms kommun, kartor*. Hämtat från www.boxholm.se: https://karta.itsam.se/boxholm/kommunkarta/
Bullernätverket. (den 25 03 2025). *Bullernätverket omgivningsbuller*. Hämtat från www.bullernatverket.se: https://www.bullernatverket.se/omgivningsbuller/flygtrafik/
Folkhälsomyndigheten. (den 20 03 2025a). *Folkhälsomyndigheten, friluftsliv*. Hämtat från https://www.folkhalsomyndigheten.se: https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/friluftsliv/
Folkhälsomyndigheten. (den 17 03 2025b). *Smittämnen i ett förändrat klimat*. Hämtat från www.folkhalsomyndigheten.se: https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/miljohalsa-och-halsoskydd/miljorelaterad-halsa/klimatforandringens-paverkan-pa-folkhalsa/smittamnen-i-ett-forandrat-klimat/
Fröberg, N. (2023). *Mot ett cirkulärt och resurseffektivt byggande.* Hämtat från http://kth.diva-portal.org/smash/get/diva2:1752336/FULLTEXT02.pdf
Försvarsmakten. (2025). *Riksintressen bilaga 23 Östergötlands län*. Hämtat från https://www.forsvarsmakten.se/siteassets/2-om-forsvarsmakten/samhallsplanering/riksintressen/bilaga-23-ostergotlands-lan.pdf
Länsstyrelsen i Östergötlands län. (2024). *Energi- och klimatstrategi för Östergötland 2024-2027.* Hämtat från https://www.lansstyrelsen.se/download/18.1b1d393819324610c374a1d0/1732518990918/Energi-%20och%20klimatstrategi%20f%C3%B6r%20%C3%96sterg%C3%B6tland%20-%20%C3%A5r%202024%20till%202027.pdf
Länsstyrelsen Östergötland. (2020). *Naturnära vägar till hälsa, hållbar tillväxt och utveckling, rapport 2020:5.* Hämtat från www.lansstyrelsen.se: https://www.lansstyrelsen.se/download/18.1b1d393819324610c374a2df/1732519203571/Naturn%C3%A4ra%20v%C3%A4gar%20till%20h%C3%A4lsa,%20h%C3%A5llbar%20tillv%C3%A4xt%20och%20utveckling%20-%20Regional%20strategi%20f%C3%B6r%20att%20n%C3%A5%20friluftsm%C3%A5len%20
Länsstyrelsen Östergötland. (2024). *Åtgärdsprogram för miljömålen i Östergötland 2024-2030.*
Länsstyrelsen Östergötland. (den 12 03 2025a). *Klimat GIS Östergötland*. Hämtat från https://ext-geoportal.lansstyrelsen.se: https://ext-geoportal.lansstyrelsen.se/standard/?appid=cd1bcd002e3b43a8af80406739436776

Länsstyrelsen Östergötland. (den 10 03 2025b). *Östgötakartan*. Hämtat från https://ext-geoportal.lansstyrelsen.se: https://ext-geoportal.lansstyrelsen.se/standard/?appid=57213faf51ad4e918140e23a11a47dc0
Länsstyrelserna. (den 25 03 2025). *Övergödningskartan*. Hämtat från ext-geoportal.lansstyrelsen.: https://ext-geoportal.lansstyrelsen.se/standard/?appid=85131fe1a5c0443ca0b26e3f0a904c67
Metria. (2022). *Jordbruksmark i Boxholms kommun.*
Mjölby kommun. (den 12 03 2025). *Mjölby kommun*. Hämtat från www.mjolby.se: https://www.mjolby.se/omsorg-och-stod/trygg-och-saker/riskobjekt/primagaz-gasol---gasolstation-boxholm
MSB. (2025a). *MSB värmekarta*. Hämtat från https://geovis-msb-vk.metria.se/
MSB. (2025b). *Översvämningsportalen*. Hämtat från https://gisapp.msb.se/apps/oversvamningsportal/index.html
MSB. (den 17 03 2025c). *MSB Verktyg och tjänster.* Hämtat från www.msb.se: https://www.msb.se/sv/verktyg--tjanster/stabilitetskartering-finkorniga-jordarter/
MSE. (den 13 03 2025). *Mjölby-Svartådalen Energi AB*. Hämtat från www.mse.se: https://www.mse.se/tjanster/vattenkraft/vara-vattenkraftstationer/
Naturvårdsverket. (den 13 03 2025a). *Naturvårdsverket vägledning och stöd*. Hämtat från www.naturvardsverket.se: https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/skyddad-natur/strandskydd/omraden-for-landsbygdsutveckling-i-strandnara-lagen/#:~:text=Best%C3%A4mmelserna%20om%20landsbygdsutvecklin g%20i%20strandn%C3%A4ra%20l%C3%A4gen%2C%20s%C3%A5%20kallat,peka%20ut%2
Naturvårdsverket. (den 13 03 2025b). *Sveriges miljömål*. Hämtat från www.sverigesmiljomal.se: https://www.sverigesmiljomal.se/stod-och-rad-i-miljoarbetet/grundvatten-av-god-kvalitet---saker-kommuner-kan-gora/
Naturvårdsverket. (den 18 03 2025c). *Naturvårdsverket Våtmarker och klimat*. Hämtat från www.naturvardsverket.se: https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/vatmark/vatmarker-och-klimat/#:~:text=Naturv%C3%A5rdsverket%20har%20tagit%20fram%20et t%20speciellt%20kartskikt%20som,om%20man%20vill%20minska%20ut sl%C3%A4ppen%20fr%C3%A5n%20kommunal%20mark.
Naturvårdsverket. (den 20 03 2025d). *Naturvårdsverket Friluftsliv*. Hämtat från www.naturvardsverket.se: https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/friluftsliv
Naturvårdsverket. (den 21 03 2025e). *Skyddad natur*. Hämtat från www.naturvardsverket.se: https://skyddadnatur.naturvardsverket.se/
Naturvårdsverket. (den 21 03 2025f). *Naturvårdsverket, Skyddad natur*. Hämtat från www.naturvardsverket.se: https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/skyddad-natur/sa-bildas-skyddade-omraden/arbetet-med-natura-2000
Naturvårdsverket. (den 25 03 2025g). *Naturvårdsverket, vägledning och stöd*. Hämtat från www.naturvardsverket.se: Förordningen (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggnader (trafikbullerförordningen), trädde i kraft den 1 juni 2015. Förordningens bestämmelser om buller från flygplatser i 6–7 §§ anger riktvärden som gäller utomhus vid bostadsbyggnader. Naturvårdsver

Naturvårdsverket och Statens energimyndighet. (2021). *Nationell strategi för en hållbar vindkraftsutbyggnad*.
Region Östergötland. (den 20 03 2025). *Östgötaleden*. Hämtat från www.ostgotaleden.se: https://www.ostgotaleden.se/sv/
Riksantikvarieämbetet. (2016). *Riksintressen för kulturmiljövården – Östergötlands län (E).* Hämtat från https://www.raa.se/app/uploads/2016/02/E_riksintressen.pdf
Riksantikvarieämbetet. (2022). *Om riksintresseområden för kulturmiljövård*. Hämtat från https://www.raa.se/samhallsutveckling/riksintresse-for-kulturmiljovarden/om-riksintresse-for-kulturmiljovarden/
Riksantikvarieämbetet. (2024). *RINNA SOCKEN OCH KYRKOMILJÖ*. Hämtat från https://www.kringla.nu/kringla/objekt?referens=raa/bbrm/21000001626200
Riksantikvarieämbetet. (den 21 03 2025). *Riksintressen*. Hämtat från www.raa.se: https://www.raa.se/app/uploads/2022/06/E_riksintressen.pdf
SGI. (2025). *Ras, skred, erosion*. Hämtat från https://gis.swedgeo.se/rasskrederosion/#
SGU. (den 10 03 2025). *SGU kartvisare*. Hämtat från https://apps.sgu.se: https://apps.sgu.se/kartvisare/
SLB. (den 10 03 2025). *SLB analys*. Hämtat från www.slb.nu: https://www.slb.nu/slbanalys/luftfororeningskartor/
SMHI. (den 17 03 2025). *Framtidsklimat i Östergötlands län.* Hämtat från www.lansstyrelsen.se: https://www.lansstyrelsen.se/download/18.6ae610001636c9c68e53f082/1530096509087/Framtidsklimat%20%C3%96sterg%C3%B6tland.pdf
SMHI. (den 12 03 2025). *SMHI kunskapsbanken*. Hämtat från www.smhi.se: https://www.smhi.se/kunskapsbanken/hydrologi/torka/vattenbrist
SR Energy. (2025). *Vindpark Örbacken*. Hämtat från https://srenergy.se/vindparker/orbacken/
Svensk vindenergi. (2019). Hämtat från https://dalavind.se/wp-content/uploads/2019/11/Svensk_Vindenergi_F%C3%84RDPLAN_2040_rev-1.pdf
Tekniska verken. (den 13 03 2025). *Tekniska verken*. Hämtat från www.tekniskaverken.se: https://www.tekniskaverken.se/om-oss/vad-vi-gor/vattenkraft/
Trafikverket. (2022). *Riksintressen*. Hämtat från https://www.trafikverket.se/for-dig-i-branschen/Planera-och-utreda/samhallsplanering/Riksintressen/
Trafikverket. (2023). *Riksintressen för trafikslagens anläggningar, sektorsbeskrivning inklusive kriterier för utpekande.* Hämtat från https://trafikverket.diva-portal.org/smash/get/diva2:1920068/FULLTEXT01.pdf
Vattenmyndigheterna. (den 13 03 2025). *Vattenmyndigheterna*. Hämtat från www.vattenmyndigheterna.se: https://www.vattenmyndigheterna.se/vattendistrikt/sodra-ostersjon/om-sodra-ostersjon/planer-och-atgarder-for-sodra-ostersjons-vattendistrikt.html#:~:text=H%C3%A4r%20hittar%20du%20de%20planer%20och%20%C3%A5tg%C3%A4rder%20som,%C3%A5tg%C3%A4rder%20som%20mynd
VISS. (den 12 03 2025). *Vatteninformationssystem Sverige*. Hämtat från viss.lansstyrelsen.se: https://viss.lansstyrelsen.se/
WSP. (2024). *Kulturmiljöprogram för Boxholms kommun.*

Översiktsplan
Boxholms kommun
Östergötlands län

Samrådsredogörelse

Hur samrådet bedrivits

Samhällsbyggnadsnämnden i Boxholms kommun beslutade den 16 juni 2025 (§ 33, enligt protokoll) att godkänna samrådshandlingen för en ny översiktsplan (ÖP2040) och att ställa ut den för samråd.

Översiktsplanen har varit på samrådsremiss mellan den 15 augusti och den 15 oktober 2025. Under denna period finns möjlighet för allmänheten, myndigheter, föreningar och andra intressenter att ta del av och lämna synpunkter på förslaget. Begäran om förlängd svarstid har inkommit från Länsstyrelsen. Kommunen har godkänt detta.

Annonsering har skett i lokaltidning. Samråd har skett genom remissförfarande med berörda statliga och kommunala instanser, ideella föreningar med flera. Samrådshandlingarna har varit tillgängliga på kommunens webbplats www.boxholm.se/oversiktsplan, i kommunhuset på Storgatan 20 i Boxholm samt på biblioteket i Boxholm.

Inkomna yttranden

Under samrådstiden har följande yttranden inkommit till kommunen. Alla yttranden finns i original registrerade i kommunen.

• Länsstyrelsen Östergötland	Enligt skrivelse 2025-11-21
• Trafikverket	Enligt skrivelse 2025-09-22
• Svenska kraftnät (SVK)	Enligt skrivelse 2025-09-09
• Luftfartsverket (LFV)	Enligt skrivelse 2025-09-11
• Skogsstyrelsen	Enligt skrivelse 2025-09-19
• Statens geotekniska institut (SGI)	Enligt skrivelse 2025-09-15
• MSB (numera MCF)	Enligt skrivelse 2025-09-05
• Länsstyrelsen Jönköpings län	Enligt skrivelse 2025-10-15
• Polismyndigheten	Enligt skrivelse 2025-09-22
• Vattenfall Eldistribution AB	Enligt skrivelse 2025-10-12

• E.on Energidistribution AB	Enligt skrivelse 2025-10-17
• Tekniska verken i Linköping AB	Enligt skrivelse 2025-08-21
• Region Östergötland	Enligt skrivelse 2025-10-08
• Region Jönköping	Enligt skrivelse 2025-09-23
• Kinda kommun	Enligt skrivelse 2025-09-24
• Ydre kommun	Enligt skrivelse 2025-10-06
• Mjölby kommun	Enligt skrivelse 2025-10-15
• Ödeshögs kommun	Enligt skrivelse 2025-10-08
• Linköpings kommun	Enligt skrivelse 2025-10-14
• Social- och myndighetsnämnden	Enligt skrivelse 2025-10-13
• Miljönämnden	Enligt skrivelse 2025-09-16
• Socialdemokraterna:	Enligt skrivelse 2025-10-15
• Centerpartiet och Kristdemokraterna:	Enligt skrivelse 2025-09-29
• Moderaterna	Enligt skrivelse 2025-09-28
• Naturskyddsföreningen	Enligt skrivelse 2025-09-25
• Hyresgästföreningen:	Enligt skrivelse 2025-10-13
• Boxholms Folkrörelsearkiv	Enligt skrivelse 2025-10-06

Sammanfattning av ändringar i samrådshandlingarna med mera

Samrådet är en del av processen i framtagandet av en ny översiktsplan. Syftet är att förbättra beslutsunderlaget och ge möjlighet att påverka planens utformning. Kommunen är mycket tacksam över det engagemang som visas.

Resultatet av samrådet och kommunens ställningstagande till framförda synpunkter redovisas här i en samrådsredogörelse. Inkomna yttranden nedan är oftast ett sammandrag, men alla yttrandena går att ta del av i sin helhet i kommunens arkiv för ärendet.

Det bearbetade samrådsplanförslaget ställs nu ut i minst två månader för granskning. Man kan således åter ta del av planen och se kommunens ändringar utifrån bland annat inkomna synpunkter.

Efter granskningen ska kommunen sammanställa inkomna synpunkter i ett särskilt granskningsutlåtande. Därefter kan planen beslutas av kommunfullmäktige.

Länsstyrelsen kommer att lämna ett granskningsyttrande över planen som biläggs till översiktsplanen vid antagandet i kommunfullmäktige.

Inkomna yttranden redovisas nedan med kommentarer av kommunen.

De ändringar som utförts i materialet är förutom redaktionella förtydliganden och tillägg i huvudsak enligt följande:

- Kartor i översiktsplanen har förtydligats med mera till granskningsskedet. Översiktsplanen utgör även digital redovisning till granskningsskedet.

- Riktlinjer med mera från miljökonsekvensbeskrivningen har i vissa delar införts i översiktsplanen

- Översiktsplanen har kompletterats med förekommande riksintressen, inklusive kartinformation, motiveringar/värdetexter samt kommunens avsikter för att tillgodose riksintresset.

- Handlingen har justerats och kompletterats avseende redovisning av riksintresse för naturvård och Natura 2000. En redovisning av riksintresse, värdeomdömen, förutsättningar för bibehållande av naturvärden, kommunens bedömning med mera har tillförts i planen.

- Likaså avseende påverkan och tillstånd i samband med åtgärder på Natura 2000-områden.

- Komplettering har gjorts angående ställningstagande/viljeinriktning för riksintresse för friluftsliv (Sommen).

- Planen har kompletterats med beskrivning och bedömning av påverkan på riksintresse för kulturmiljövården i Strålsnäs.

- Skrivningen om att ta bort planskild korsning i Boxholm har strukits i handlingen.

- Översiktsplanen har kompletterats kring totalförsvarets civila intressen.

- Komplettering har gjorts vad gäller att transmissionsnätet samt påverkansområde för luftledning utgör riksintresse (totalförsvarets anläggningar) samt hur riksintresset tillgodoses.

- Planen har kompletterats med övergripande resonemang och exempel för att ge bättre förutsättningar att uppnå MKN.

- För föreslagna LIS-områden har redovisning av särskilda hänsyn med mera som bör uppmärksammas tillförts i planen gällande påverkan av tillgången på stränder vid Sommen, med anledning av riksintressen för naturvård och friluftsliv.

- LIS-område Liljeholmen har utgått och samtidigt har ett LIS-område tillkommit i Rinna jämfört med vad som redovisades i samrådshandlingen.

- Pelarberget (område B4/A1) i Malexander har utgått som utvecklingsförslag i översiktsplanen till granskningsskedet.

- Text avseende uppmärksamhet kring eventuellt förorenad mark har kompletterats i översiktsplanen för berörda utvecklingsområden.

- Översiktsplanen har kompletterats med förekommande Sevesoanläggning.

- Tillkommande redovisningar har gjorts för respektive utvecklingsområde, såsom särskilda hänsyn som bör uppmärksammas med mera.

- Planen har i berörda områden i Malexanderdeltat, som har geologiska värden och utgör riksintresse för naturvården, tillförts beskrivning hur hänsyn till områdets naturvärden och geologiska värden bör tas.

- Även riksintresset för naturvård (geologi), Ljungstorpsområdet, har tillförts beskrivning hur hänsyn till områdets naturvärden och geologiska värden bör tas.

- Planen har kompletterats vad gäller Djur- och växtskyddsområde.

- Översiktsplanen har uppdaterats avseende nya strandskyddsregler.

- Planen har förtydligats i olika delar angående kulturmiljöer.

- Planen har kompletterats med aktsamhetsområde (ras och skred).

- Förtydligande har gjorts avseende att Malexanders vattenskyddsområde/vattentäkt uppmärksammas.

- Översiktsplanen har justerats med att korridoren för framtida järnväg inte längre är ett utpekat riksintresse.

- Planen har kompletterats avseende anläggande av solceller i närheten av väg och järnväg.

- Handlingen har kompletterats för respektive utvecklingsområde med trafikfrågor som bör uppmärksammas i fortsatt planering.

- Översiktsplanen har justerats i området kring Timmerö. Det område som är benämnt B6, Bjursdalen/Olstorp har utökats något. Områdena A2 och B5 har utgått. Ett par områden med inriktningen handel, kontor, verksamheter (H2 – Timmerö/Anderstorpsvägen) tillförs istället vid korsningen Söderleden/Anderstorpsvägen till granskningsskedet.

- Planen har justerats till att samråd ska hållas med Svenska kraftnät när åtgärder planeras inom 500 meter från transmissionsnätsledningar och stationer.

-Handlingen har kompletterats med rekommendationer med hänseende till magnetfält.

- Översiktsplanen har kompletterats kring skyddsrum och höga objekt.

- Planen har kompletterats kring prioritetsordning av områden för bostadsutveckling.

- Översiktsplanen har kompletterats angående mellankommunala intressen (exempelvis Sommen, vindkraftsetableringar).

- Planen har kompletterats vad gäller kapacitetsförbättringsåtgärder avseende stambanan.

- Planen har kompletterats upprustning av väg 32 samt cykelväg mellan Mjölby och Strålsnäs.

- Kompletteringar har gjorts kring beredskap för kris.

- Översiktsplanen har kompletterats och justerats vad gäller naturvärden i samband med föreslagna utvecklingsområden med mera.

- Översiktsplanen har justerats avseende laddinfrastruktur med att kommunen uppmärksammar Länsstyrelsens arbete med den regionala handlingsplanen för elektrifiering.

- Efter politisk diskussion har det bestämts att det genomgående ska stå fossilfri energi istället för förnybar energi i översiktsplanen.

- Det har förtydligats med att storskaliga solcellsanläggningar på jordbruks- och skogsmark ska göras med hänsyn till riksintressen, friluftsliv-, natur-, och kulturvärden, landskapsbild, områden med strandskydd och andra samhällsintressen.

- Redaktionella ändringar har gjorts i övrigt.

Samrådsyttranden

Här redovisas synpunkter från sakägare, berörda myndigheter, föreningar, intresseorganisationer med flera som kommit in under samråd. Efter respektive yttrande följer kommunens kommentar till synpunkterna.

Nedanstående är ett sammandrag av inkomna skriftliga synpunkter följt av kommentarer till yttrandena.

Länsstyrelsen Östergötland, 2025-11-21

Sammanfattning

Länsstyrelsen ser positivt på att Boxholm kommun tar fram en ny kommuntäckande översiktsplan. Planen blir ett viktigt verktyg och förankring av den fortsatta kommunala planeringen. Planförslaget inkluderar, enligt Länsstyrelsens bedömning, väl utformade strategier baserade på nationella, regionala lokala mål. Länsstyrelsen påpekar att planförslaget behöver justeras och kompletteras med anledning av vissa allmänna intressen samt PBL:s krav på översiktsplaners innehåll och tydlighet. Länsstyrelsen bedömer att den föreslagna miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) i huvudsak är väl utformad. En tydligare koppling mellan MKB och själva planförslaget behöver dock göras.

Beskrivning av ärendet

Länsstyrelsen ska ge kommunen råd om tillämpningen av bestämmelserna i PBL, om det behövs från allmän synpunkt. I samrådet av översiktsplanen ska länsstyrelsen, enligt Plan och bygglagen 10 §, särskilt

1. ta till vara och samordna statens intressen,
2. tillhandahålla underlag för kommunens bedömningar och ge råd i fråga om sådana allmänna intressen enligt 2 kap. som hänsyn bör tas till vid beslut om användningen av mark- och vattenområden,
3. verka för att riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken tillgodoses, att miljökvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken följs och att redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken,
4. verka för att sådana frågor om användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner samordnas på ett lämpligt sätt, och
5. verka för att bebyggelse och byggnadsverk inte blir olämpliga med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.
6. Om genomförandet av översiktsplanen antas medföra en betydande miljöpåverkan ska kommunen genomföra ett avgränsningssamråd och samråda om miljökonsekvensbeskrivningen med länsstyrelsen, enligt Plan och bygglagen 3 kap 9 §. Avgränsningssamråd har skett den 14 juni 2024. Länsstyrelserna har den 14 mars 2024, dnr 401-16258-2021 lämnat underlag till kommunen enligt 3 kap. 28 § plan- och bygglagen.

Länsstyrelsens synpunkter

Övergripande

Länsstyrelsen ser mycket positivt på att en ny kommuntäckande översiktsplan tas fram för Boxholms kommun. Planen kommer att bli ett viktigt verktyg för att styra utvecklingen utifrån aktuella behov och planeringsförutsättningar. Enligt Länsstyrelsens bedömning inrymmer planen väl utformade mål och strategier som utgångspunkt för fortsatt planering. Särskilt värdefullt är att stort utrymme läggs på de sociala perspektiven och att målen för en god gestaltad livsmiljö ges stort utrymme. Länsstyrelsen ser att planen skulle behöva kompletteras och bearbetas för att fullt ut överensstämma med kraven på översiktsplaners innehåll och tydlighet enligt 3 kap 3-6 §§ plan- och bygglagen. Här ingår redaktionell översyn för att ta bort motsägelse och ge tydligare motiveringar till valda inriktningar. En tydligare plankarta behövs också.

Kommunens kommentar

En översyn av översiktsplanen görs till granskningsskedet.

Vad gäller plankartan så har Översiktsplanen i samrådsskedet endast utgjort ett dokument i pdf-format (A4-format). Kommunen är medveten om att kartor över markanvändning och LIS-områden i detta format är otydliga. Kartor i Översiktsplanen ses över till granskningsskedet. Översiktsplanen avses utgöra digital redovisning till granskningsskedet, där möjligheten att zooma in specifikt område, där lager kan släckas och tändas med mera, en karta som kan användas mer flexibelt. Planerad åtgärd torde ge förutsättningar för en tydlig redovisning.

Strategisk miljöbedömning

Länsstyrelsen ser positivt till att de globala hållbarhetsmålen samt Agenda 2030 har legat tillgrund för miljöbedömningen.

Länsstyrelsen bedömer att miljökonsekvensbeskrivningen har en relevant avgränsning och ett bra innehåll. Slutsatserna från miljökonsekvensbeskrivningen behöver dock på ett mer ingående sätt arbetas in i planförslaget. Detta kommer att medverka till att översiktsplanen kan nå upp till de övergripande mål och visioner för en hållbar utveckling som framgår av planen.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen kompletteras i tillämpliga delar utifrån ovan.

Länsstyrelsens prövningsgrunder

Riksintressen

Länsstyrelsen konstaterar att översiktsplanen saknar en komplett och aktuell redogörelse över förekommande riksintressen. Detta behöver kompletteras och då omfatta både kartinformation och motiveringar/värdetexter samt kommunens avsikter för att tillgodose riksintresset. Länsstyrelsen kan bistå med information om de aktuella riksintresseunderlagen.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen kompletteras i tillämpliga delar utifrån ovan.

Naturvård och Natura 2000

Beskrivningen för riksintresse för naturvård och Natura 2000 behöver redovisas var för sig, eftersom de har skild geografi och i sak olika ändamål. Länsstyrelsen anser att det för både riksintresse för naturvård och Natura 2000 kan kompletteras med en lista med namn och beteckning över vilka områden som gäller för respektive intresse.

Länsstyrelsen motsätter sig kommunen ställningstagande om att alla tillståndsprövningar inom riksintresset för naturvård ska remitteras till Länsstyrelsen. Det är kommunen som har ansvaret att bevaka riksintresset i de ärenden som kommunen är första instans.

Länsstyrelsen påpekar att det av översiktsplanen också bör framgå vilka åtgärder som kan komma att påverka ett Natura 2000-område och som kan komma att kräva tillstånd att genomföra, både inom och utanför Natura 2000-området.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen kompletteras i tillämpliga delar utifrån ovan avseende redovisning av riksintresse för naturvård och Natura 2000.

Översiktsplanen justeras angående remittering av tillståndsprövningar inom riksintresset för naturvård.

Översiktsplanen kompletteras avseende påverkan och tillstånd i samband med åtgärder på Natura 2000-områden.

Friluftsliv

Översiktsplanen redovisar värdebeskrivningen för riksintresse för friluftsliv (Sommen). Länsstyrelsen saknar ett ställningstagande och viljeinriktning från kommunen för riksintresset.

Länsstyrelsen bedömer också att planen behöver tillföras en tydligare analys och motivering till hur föreslagen bebyggelseutveckling, huvudsakligen i form av nya eller utvidgade LIS-områden, kan genomföras med hänsyn till friluftslivet vid Sommen så att skada på riksintresset kan undvikas.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen kompletteras under rubriken RIKSINTRESSE FRILUFTSLIV – SOMMEN med ställningstagande/viljeinriktning för riksintresse för friluftsliv (Sommen).

Kulturmiljövård

Länsstyrelsen anser inte att riksintresse för kulturmiljövård har beaktats på ett tillfredställande sätt. Kommunen behöver ta ställning till de konkurrerande markanspråkens påverkan på kulturmiljön och vilken hänsyn som behöver tas för att undvika skada på riksintressen.

Kommunens kommentar

Riksintresse för kulturmiljövården berörs av enstaka föreslaget utvecklingsområde, som finns i Strålsnäs. Det område som är aktuellt benämns Åsbo (område B1). Den större delen av utpekat område är redan planlagt, men obebyggt. En gällande detaljplan från 1983 gäller för större delen av det utpekade området. Detaljplanen medger en blandning av friliggande och sammanhängande bostadsbebyggelse i dels en, dels två våningar.

I gällande detaljplan, som ligger inom riksintresset för kulturmiljövården, har ny bebyggelse inte försetts med någon särskild bestämmelse om utformning, färg, form eller andra detaljer. De befintliga byggnader som omfattas av detaljplanen har inte försetts med någon skydds- eller varsamhetsbestämmelse eller liknande. En komplettering strax söder om denna detaljplan, på gränsen till riksintresset torde utifrån ovan beskrivna inte få någon påverkan på riksintresset för kulturmiljön.

En justering av föreslagna området justeras till granskningsskedet till att inte omfatta redan planlagt område.

Det finns även ett mindre område som benämns Åsbo (område A1). Denna mindre yta är avsett att inrymma ytterligare parkeringsplatser för förskolans behov. Ingen påverkan bedöms ske på riksintresset för kulturmiljön.

Översiktsplanen kompletteras utifrån ovan.

Kommunikationer

Trafikverket är ansvarig riksintressemyndighet för utpekande av riksintresse för kommunikationer inom samtliga transportslag. Det riksintresseanspråk som förekommer i Boxholms kommun gäller väg, järnväg och flygplatser. Redogörelse finns i Trafikverkets yttrande.

Trafikverket uppmärksammar att översiktsplanens ambition att ta bort den planskilda passagen för oskyddade trafikanter utmed riksväg 32 skulle innebära en negativpåverkan på riksintresset riksväg 32. Länsstyrelsen delar Trafikverkets syn.

Kommunens kommentar

Se Trafikverkets yttrande samt kommunens kommentar till det yttrandet.

Skrivningen om planskild korsning stryks i handlingen.

Totalförsvar

Länsstyrelsen påpekar att redogörelse av det civila försvarets riksintressen saknas, varför planen behöver kompletteras.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen kompletteras utifrån ovan kring totalförsvarets civila intressen.

Det kan påpekas att översiktsplanen även kompletteras i avsnittet Hänsyn och riksintressen (under rubriken 3.1 Riksintressen) angående att transmissionsnätet med mera utgör riksintresse (totalförsvarets anläggningar).

Miljökvalitetsnormer

Yt- och grundvatten

Länsstyrelsen är positiva till att kommunen ska upprätta en dagvattenpolicy samt arbetar för att ta fram en ny vattentjänstplan som kan bidra till att uppnå MKN.

För att skapa tydligheten uppmanar Länsstyrelsen kommunen att presentera vattenförekomster med ID och namn samt att det visualiseras i karta. I översiktsplanen behöver förtydligas med hur den kan bidra till att uppnå MKN för vatten i de olika vattenförekomsterna.

I avrinningsområden med vattenförekomster som inte når MKN behöver åtgärder vidtas. Länsstyrelsen uppmuntrar kommen att medverka i arbete med lokala åtgärdsprogram som kan bidra till att förbättra vattenmiljön. I anslutning till bebyggda miljöer kan kommunen egna åtgärder där utgöra en viktig del.

Kommunens kommentar

I samrådsversionen finns en karta med statusklassning för kommunens vattenförekomster under rubriken MILJÖKVALITETSNORMER FÖR VATTEN. Kommunen anser att en redovisning av ID och namn inte är nödvändigt i en översiktsplan, utan att det är tillräckligt att förekommande vattenförekomster är tillräckligt att redovisa i karta.

Under rubriken VATTENKVALITET kompletteras översiktsplanen avseende exempel för att ge bättre förutsättningar att uppnå MKN.

Kommunen avser ta fram en vattentjänstplan där frågan kring MKN behandlas och där även resonemang kring påverkan och åtgärdsförslag lämpligen görs. Dessutom studeras dagvattenhantering, inklusive frågan om miljökvalitetsnormer, i diverse planeringssammanhang, såsom vid detaljplaneläggning.

Luft

Länsstyrelsen bedömer att frågan är tillräckligt beaktad.

Kommunens kommentar

Synpunkten noteras.

LIS, Landsbygdsutveckling i strandnära läge

Länsstyrelsen anser att kommunen har gjort en väl avvägd bedömning vid utpekandet av föreslagna LIS-områden. Den angivna inriktningen bedöms kunna medverka till att stärka landsbygden. Det är värdefullt att stort fokus läggs på att främja turism och besöksnäring. Länsstyrelsen understryker vikten av att, så som framgår av planen, att varje område måste utformas med stor hänsyn till förekommande naturvärden på platsen och till friluftslivets framkomlighet. Det är vidare mycket viktigt att bebyggelsen utförs så att påverkan på vattenmiljön begränsas. Länsstyrelsen anser vidare att det i översiktsplanen behöver tillföras en bredare analys av hur LIS-förslagen påverkar den totala tillgången på stränder i berört avsnitt av Sommen. Detta med anledning av berörda riksintressen för naturvård och friluftsliv samt områdets mellankommunala betydelse. Vidare behöver kommunens resonemang kring bevarandevärda naturmiljöer inom respektive område vidareutvecklas, detta i syfte att tydliggöra kommunens intentioner inför kommande prövningar.

Vad gäller föreslaget utbyggnadsområde Malexander-Axsjön ställer sig Länsstyrelsen mycket tveksam att peka ut område med LIS. Se områdesspecifika synpunkter.

Vidare uppmuntrar Länsstyrelsen till en redaktionell översyn för att göra planen tydligare. Bland annat saknas kartavgränsning för området Liljeholmen. Avgränsningen för övriga områden måste studeras närmare så att undantag görs för kända naturvärden, framförallt vid Fiskarp, Helgebo och Arnäs.

Kommunens kommentar

I översiktsplanen finns under rubriken RIKTLINJER FÖR UTVECKLING AV LIS-OMRÅDEN kommunens grundläggande syn på LIS-områden. Utöver riktlinjerna kan förtydligas att den huvudsakliga strategin för utpekandet av LIS-områdena är att de lokaliseras längs ett sammanhållet stråk, ett pärlband längs Sommen. Företrädesvis är det utpekade områden som är i anslutning till befintlig bebyggelse. Det kan samtidigt poängteras att större delen av berört avsnitt utmed sjön inom kommunen fortfarande förordas hållas fri från bebyggelse. Av vikt som också framhävs i planen är att det hålls en fri passage mot sjön i LIS-områdena, så att tillgången och tillgängligheten till stränder på så sätt bibehålls. Likaså rekommenderas gemensamma, allmänt tillgängliga anläggningar såsom bryggor, vilket är fördelaktigt för det allmänna friluftslivet. Vidare kan påpekas att inriktningen för en del LIS-områden är att vara till för besöksnäringen, för allmänheten. Utöver det är en hållbar lösning för vatten och avlopp samt dagvattenhanteringen viktig att klarlägga i fortsatt planering. En utveckling i strandnära lägen kan även ge förutsättningar för att förbättra tillgängligheten för allmänheten och även ge positiva effekter för besöksnäring/friluftsliv. Översiktsplanen har även för respektive LIS-område till granskningsskedet tillförts en redovisning kring hur utveckling bör göras så att ingen betydande påverkan sker på riksintressena för naturvård och friluftslivet.

Sammantaget bedöms ingen betydande påverkan ske på den totala tillgången på stränder, vattenmiljön samt naturvärden i berört avsnitt av Sommen, om hänsynstagande görs enligt ovan. Översiktsplanen kompletteras i tillämpliga delar utifrån ovan under RIKTLINJER FÖR UTVECKLING AV LIS-OMRÅDEN.

Vad gäller Axsjön anser kommunen att det är ett område som bör kunna prövas i detaljplan om det är lämpligt för bostadsbebyggelse. Ingen förändring sker i översiktsplanen. Se vidare under Länsstyrelsens områdesspecifika synpunkter över Axsjön samt kommunens kommentar till dessa.

Översiktsplanen har kompletterats med särskilda hänsyn som behöver tas för respektive utpekat utvecklingsområde/LIS-område, liksom att i fortsatt planering, såsom vid detaljplaneläggning, bör områdets inriktning och avgränsning anpassas efter naturvärden med mera.

Liljeholmen utgår som LIS-område i översiktsplanen till granskningsskedet. Närliggande Fiskarp föreslås som LIS-område för besöksnäringen. Kommunen anser i nuläget att det området är tillräckligt att peka ut som LIS-område i denna del. Översiktsplanen förtydligas samtidigt att herrgården Liljeholmen kommer utgöra en dragningskraft till Fiskarp och övriga närliggande områden.

Mellankommunal samordning

Boxholms kommun har gett sina närmaste grannkommuner samt ytterligare berörda kommuner möjlighet att yttra sig över samrådsförslaget till ny översiktsplan. Mellankommunal samordning har skett enligt förväntad nivå. Länsstyrelsen förutsätter att samverkan, vid behov, vidareutvecklas med övriga berörda kommuner.

Kommunens kommentar

Synpunkten noteras. Fortsatt dialog och samverkan sker med berörda kommuner i olika planeringsfrågor vid behov.

Människors hälsa och säkerhet, samt risken för olyckor

De statliga aktörerna Myndigheten för samhällsskydd och beredskap 2025-09-05 och Statens geotekniska institut 2025-09-15 har lämnat yttranden. Se separata yttranden för mer detaljerade synpunkter.

Kommunens kommentar

Noteras. Se kommunens kommentarer till nämnda statliga aktörer.

Förorenade områden

Länsstyrelsen uppmuntrar att förorenade områden lyfts upp i ett tidigt skede av planeringen, för att undvika att bebyggelse planeras i olämpliga områden eller säkerställa att lämplig marksanering sker. Länsstyrelsen ser att förorenade områden och potentiellt förorenade områden med fördel kan redovisas i ett kartskikt.

Länsstyrelsen vill skicka med att det är viktigt att förorenade områden som angränsar till utvecklingsområden också belyses. Detta för att fånga upp föroreningar som riskeras att spridas vid exploatering.

En upplysning att Länsstyrelsen verktyg heter EBH-stödet samt att det är viktigt att tänka på att EBH-kartan inte ger en full helhetsbild av alla förorenade områden i länet. Mer information kan finnas hos andra myndigheter t.ex. Försvarsmakten, Trafikverket, SGU.

Kommunens kommentar

Då uppgifter om förororenad mark/potentiellt förorenad mark revideras relativt ofta bedömer kommunen att det inte finns behov av att införa uppgifterna på karta. Det viktiga är att det noteras i översiktsplanen om risk för förorenad mark samt hur kommunen avser att hantera frågan. Text avseende uppmärksamhet kring eventuellt förorenad mark kompletteras i översiktsplanen i tillämpliga delar i samband med berörda utvecklingsområden.

Sevesoanläggningar och miljöfarligverksamheter

I den strategiska miljöbedömningen beskrivs att en Sevesoanläggningen finns inom kommunen, Länsstyrelsen finner inte att anläggningen är beskriven i översiktsplanen. Planhandlingarna behöver kompletteras med detta.

Se mer under de områdesspecifika synpunkterna.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen kompletteras med förekommande Sevesoanläggning i kommunen – gasolstation i Boxholm (Norbro Energi Bulkgasol AB).

Områdesspecifika synpunkter

Boxholm

B1 - Dyrshagen

I anslutning till området ligger det en Sevesoanläggning. I närheten finns det även en verksamhet med skrothanteringen samt en skjut- och motorbana. Länsstyrelsen anser att översiktsplanen behöver redovisa kommunens bedömning samt vilka åtgärder och hänsyn som behöver ske kopplat till dessa verksamheter. En riskutredning behöver ingå för detaljplanen.

Kommunens kommentar

Sevesoanläggningen, en gasolstation (Norbro Energi Bulkgasol AB), ligger nära föreslaget utvecklingsområde. Sevesoanläggningens gasoltankar bedöms ligga cirka 145 meter från närmsta befintliga bostad. I fortsatt planering behöver anläggningen uppmärksammas. Vid detaljplaneläggning behöver studeras hur nära gasoltankarna ny bebyggelse bör kunna placeras. En riskbedömning behöver utföras i fortsatt planering för att klarlägga vilka åtgärder som kan behövas.

Skothantering sker på Ovakos tomt i närheten av föreslaget utvecklingsområde och ännu närmare befintlig bebyggelse. I fortsatt planering behöver frågan uppmärksammas och eventuella störningar från hanteringen behöver studeras för att klarlägga vilka åtgärder som kan behövas.

Skjutbanan vid Finnhemmet ligger cirka 1,5 km från föreslaget utvecklingsområde. Som information anger Naturvårdsverket i rapporten ”Skjutbanor, finkalibrigt skytte”, januari 2006, att riktvärden vanligtvis klaras vid 500-1000 m avstånd. Rapporten anger; ”Störningarna för närboende är vanligen ganska små upp till 65–70 dBAI (Impulse) för att därefter öka snabbt. Vanligtvis uppstår dessa nivåer endast på ett avstånd kortare än 500–1 000 m”. I fortsatt planering behöver dock frågan uppmärksammas och eventuella störningar behöver studeras.

En motorbana (motocross) ligger ca 2 km från föreslaget utvecklingsområde. En preliminär bedömning är att med detta avstånd torde det innebära små störningar, men i fortsatt planering behöver dock frågan uppmärksammas och eventuella störningar behöver studeras.

Sammantaget behöver en riskbedömning ske i samband med efterföljande detaljplaneläggning utifrån ovan aspekter.

Översiktsplanen kompletteras i avsnittet om Dyrshagen i tillämpliga delar utifrån ovan.

B2 - Björnmossen

Områdets inriktning och avgränsning bör anpassas efter naturvärden, klimatanpassningshänsyn och det potentiellt förorenade objektet - Österskogen (id 182621). I övrigt bedöms området som lämpligt för utveckling av bostäder.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen kompletteras med att i fortsatt planering, såsom vid detaljplaneläggning, bör områdets inriktning och avgränsning anpassas efter naturvärden, klimatanpassningshänsyn och det potentiellt förorenade objektet - Österskogen (id 182621).

I1, E1 - Sättertorp

Inom området finns det förorenande objektet deponi - Sättertorp (id 141672) som bland annat pekats ut som potentiellt förorenat av PFAS. Inför en förändrad markanvändning anser Länsstyrelsen att det behöver genomföras miljötekniska markundersökningar inom området. Viktigt inför granskningsskedet att planen förmedlar att kommande exploatering behöver ta hänsyn till detta.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen kompletteras med att i fortsatt planering, såsom vid detaljplaneläggning, behöver miljötekniska markundersökningar genomföras inom området. Detta med anledning av att det inom området finns förorenande objektet deponi - Sättertorp (id 141672) som bland annat pekats ut som potentiellt förorenat av PFAS.

I2 - Södra Timmerö

Området bör studeras vidare kopplat till dess naturvärden och behov av klimatanpassning.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen kompletteras med att i fortsatt planering, såsom vid detaljplaneläggning, bör området studeras vidare vad gäller kopplingen till naturvärden och klimatanpassningshänsyn.

E4 - Rävtomta

Inför kommande exploatering av solceller inom området behöver tillsynsmyndigheten för det förorenade objektet (Åsbodalens avfallsupplag, id 141671) kontaktas. Detta för att säkerställa att föroreningarna inte riskeras att spridas genom exploateringen.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen kompletteras med att i fortsatt planering, såsom vid detaljplaneläggning, behöver tillsynsmyndigheten för det förorenade objektet (Åsbodalens avfallsupplag, id 141671) kontaktas.

Strålsnäs

B2 - Öringe

Områdets inriktning och avgränsning behöver studeras vidare med hänsyn till strandskyddet. Den allmänna vägen räknas inte som avskiljande.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen kompletteras med att i fortsatt planering, såsom vid detaljplaneläggning, behöver områdets inriktning och avgränsning studeras vidare vad gäller strandskyddsfrågan.

Malexander

B1 - Högbo

Området består till del av regionalvärdefull tallskog som är utpekat i kommunen naturvårdsprogram. En del av området kan vara lämpligt att exploatera, hänsyn till områdets naturvärden och geologiska värden behöver tas samt hur det förhåller sig till riksintresset för naturvård behöver förtydligas.

Kommunens kommentar

I fortsatt planering, såsom vid detaljplaneläggning, behöver naturvärden (regionalt värdefull tallskog, utpekad i naturvårdsprogram) och geologiska värden (Malexanderdeltat, utpekat i naturvårdsprogram) studeras. Malexanderdeltat utgör även riksintresse för naturvården. Riktlinjer bör vara att minimera schaktning, anpassa bebyggelse till befintlig terräng, endast tillåta källarlösa hus. Dessa aspekter regleras i gällande detaljplaner i Malexander, vilket även bör gälla i framtida detaljplaner. Vidare bör grova tallar och växtplatser med ryl uppmärksammas och bevaras i möjligaste mån (en större del av föreslaget område utgörs av naturvårdsprogram, klass 2). Naturvärdesinventering bör göras vid planläggning för att eftersträva lämplig anpassning av bebyggelse till befintliga värden.

Sommen utgör riksintresse för naturvården samt för friluftslivet. En samlokalisering av båtar vid en gemensam brygga förordas och en hållbar lösning för vatten och avlopp samt dagvattenhanteringen behöver studeras i fortsatt planering. Fri passage längs stranden eftersträvas i fortsatt planering.

Om hänsyn tas enligt ovan görs bedömningen att aktuella riksintressen inte påverkas på ett betydande sätt.

Översiktsplanen kompletteras utifrån ovan.

Se även under rubriken 3.3 NATUR OCH VATTEN för översiktsplanens generella redovisning av riksintresse, värdeomdömen, förutsättningar för bibehållande av naturvärden, kommunens bedömning med mera.

B2 - Gökdalen

Det saknas kunskap om naturvärden samt geologiska värden inom området. Länsstyrelsen ser att en inventering behöver göras för att bedöma lämpligheten av exploatering i området. Det saknas ett ställningstagande för hur området förhåller och tar hänsyn till riksintresset för naturvård.

Kommunens kommentar

I fortsatt planering, såsom vid detaljplaneläggning, behöver geologiska värden (Malexanderdeltat, utpekat i naturvårdsprogram) studeras. Malexanderdeltat utgör även riksintresse för naturvården. Riktlinjer bör vara att minimera schaktning, anpassa bebyggelse till befintlig terräng, endast tillåta källarlösa hus. Dessa aspekter regleras i gällande detaljplaner i Malexander, vilket även bör gälla i framtida detaljplaner. Inga särskilt utpekade naturvärden utöver de geologiska värdena (Malexanderdeltat) finns i området. Naturvärdesinventering bör göras vid planläggning.

Om hänsyn tas enligt ovan görs bedömningen att aktuellt riksintresse (Malexanderdeltat) inte påverkas på ett betydande sätt.

Översiktsplanen kompletteras utifrån ovan.

Se även under rubriken 3.3 NATUR OCH VATTEN för översiktsplanens generella redovisning av riksintresse, värdeomdömen, förutsättningar för bibehållande av naturvärden, kommunens bedömning med mera.

B3 Axsjön

Kommunen behöver redovisa hur exploateringen förhåller sig till riksintresse för naturvård samt förekommande naturvärden. I anslutning till området finns det en Deponi – Malexander (id 141669). Inför en förändrad markanvändning anser Länsstyrelsen att det är motiverat med en miljöteknisk markundersökning för området avseende eventuella markföroreningar samt risk för spridning av föroreningar från deponin. Provtagningar bör även inkludera PFAS.

Kommunens kommentar

I fortsatt planering, såsom vid detaljplaneläggning, behöver geologiska värden (Malexanderdeltat, utpekat i naturvårdsprogram) studeras. Malexanderdeltat utgör även riksintresse för naturvården. Riktlinjer bör vara att minimera schaktning, anpassa bebyggelse till befintlig terräng, endast tillåta källarlösa hus. Dessa aspekter regleras i gällande detaljplaner i Malexander, vilket även bör gälla i framtida detaljplaner.

Vidare bör gamla tallar uppmärksammas och bevaras i möjligaste mån (föreslaget område utgörs av naturvårdsprogram, sandtallskog, klass 4 samt en mindre remsa längs grusväg, klass 3. Vid planläggning bör eftersträvas lämplig anpassning av bebyggelse till befintliga värden.

Om hänsyn tas enligt ovan görs bedömningen att aktuellt riksintresse (Malexanderdeltat) inte påverkas på ett betydande sätt.

Översiktsplanen kompletteras utifrån ovan.

Se även under rubriken 3.3 NATUR OCH VATTEN för översiktsplanens generella redovisning av riksintresse, värdeomdömen, förutsättningar för bibehållande av naturvärden, kommunens bedömning med mera.

Vidare kompletteras översiktsplanen med att miljöteknisk markundersökning för området avseende eventuella markföroreningar samt risk för spridning av föroreningar från deponin bör göras. Provtagningar bör även inkludera PFAS.

B4/A1 - Pelarberget

De delar som föreslås att expoalteras är idag ett besöksområde och rekreationsområde för anslutande bebyggelse. Länsstyrelsen anser att områdets natur- och friluftsvärden behöver kartläggas och att planförslaget anpassas till dessa. Förhållande till riksintresset för naturvård behöver även utvecklas.

Kommunens kommentar

Vid närmare analys har bedömts att berget är för brant för att få en lämplig bebyggelse i området. Område B4/A1 - Pelarberget utgår som utvecklingsförslag i översiktsplanen till granskningsskedet. Planen justeras i tillämpliga delar utifrån detta.

B5 -Kyrkbyn

Inom området finns det sannolikt skyddsvärda träd som behöver detaljhänsyn. Det behöver kompletteras med hur exploateringen förhåller sig till riksintresse för naturvård (Malexanderdeltat).

Kommunens kommentar

I fortsatt planering, såsom vid detaljplaneläggning, behöver geologiska värden (Malexanderdeltat, utpekat i naturvårdsprogram) studeras. Malexanderdeltat utgör även riksintresse för naturvården. Riktlinjer bör vara att minimera schaktning, anpassa bebyggelse till befintlig terräng, endast tillåta källarlösa hus. Dessa aspekter regleras i gällande detaljplaner i Malexander, vilket även bör gälla i framtida detaljplaner. Inga särskilt utpekade naturvärden utöver de geologiska värdena (Malexanderdeltat) finns i området. Eventuellt finns skyddsvärda träd som behöver studeras vid planläggning. Endast en mindre komplettering med ett fåtal bostäder är aktuellt då området är begränsat.

Om hänsyn tas enligt ovan görs bedömningen att aktuellt riksintresse (Malexanderdeltat) inte påverkas på ett betydande sätt.

Översiktsplanen kompletteras utifrån ovan.

Se även under rubriken 3.3 NATUR OCH VATTEN för översiktsplanens generella redovisning av riksintresse, värdeomdömen, förutsättningar för bibehållande av naturvärden, kommunens bedömning med mera.

B6 – Norsholm

Området ligger inom både riksintresse för friluftsliv samt riksintresse för naturvård (Sommen). Det behöver kompletteras med hur exploateringen förhåller sig till riksintressena.

I fortsatt planering, såsom vid detaljplaneläggning, behöver geologiska värden (Malexanderdeltat, utpekat i naturvårdsprogram) studeras. Malexanderdeltat utgör även riksintresse för naturvården. Riktlinjer bör vara att minimera schaktning, anpassa bebyggelse till befintlig terräng, endast tillåta källarlösa hus. Dessa aspekter regleras i gällande detaljplaner i Malexander, vilket även bör gälla i framtida detaljplaner. Inga särskilt utpekade naturvärden utöver de geologiska värdena (Malexanderdeltat) finns i området. Endast en mindre komplettering med ett fåtal bostäder är aktuellt då området är begränsat.

Sommen utgör riksintresse för naturvården samt för friluftslivet. En samlokalisering av båtar vid en gemensam brygga förordas och en hållbar lösning för vatten och avlopp samt dagvattenhanteringen behöver studeras i fortsatt planering. Fri passage längs stranden eftersträvas i fortsatt planering.

Om hänsyn tas enligt ovan görs bedömningen att aktuella riksintressen inte påverkas på ett betydande sätt.

Översiktsplanen kompletteras utifrån ovan.

Se även under rubriken 3.3 NATUR OCH VATTEN för översiktsplanens generella redovisning av riksintresse, värdeomdömen, förutsättningar för bibehållande av naturvärden, kommunens bedömning med mera.

B7 – Södra Ekeberg/Kottängen

Omfattas av både riksintresse för friluftsliv samt riksintresse för naturvård och utökat strandskydd. Det behöver kompletteras med hur exploateringen förhåller sig till riksintressena.

Kommunens kommentar

I fortsatt planering, såsom vid detaljplaneläggning, behöver geologiska värden (Malexanderdeltat, utpekat i naturvårdsprogram) studeras. Malexanderdeltat utgör även riksintresse för naturvården. Riktlinjer bör vara att minimera schaktning, anpassa bebyggelse till befintlig terräng, endast tillåta källarlösa hus. Dessa aspekter regleras i gällande detaljplaner i Malexander, vilket även bör gälla i framtida detaljplaner. Inga särskilt utpekade naturvärden utöver de geologiska värdena (Malexanderdeltat) finns i området. Olika naturvärden finns i direkt anslutning till utvecklingsområdet, vilket innebär att områdets avgränsning uppmärksammas i fortsatt arbete.

Sommen utgör riksintresse för naturvården samt för friluftslivet. En samlokalisering av båtar vid en gemensam brygga förordas och en hållbar lösning för vatten och avlopp samt dagvattenhanteringen behöver studeras i fortsatt planering. Fri passage längs stranden eftersträvas i fortsatt planering.

Om hänsyn tas enligt ovan görs bedömningen att aktuella riksintressen inte påverkas på ett betydande sätt.

Översiktsplanen kompletteras utifrån ovan.

Se även under rubriken 3.3 NATUR OCH VATTEN för översiktsplanens generella redovisning av riksintresse, värdeomdömen, förutsättningar för bibehållande av naturvärden, kommunens bedömning med mera.

Rinna

B1 - Sevedsholm

Riksintresset för naturvård Ljungstorpsområdet har värden kopplat till både geologi och landskapsbild. Här behöver exploatering ske med försiktighet, det saknas ett ställningstagande om hur exploateringen förhåller sig till riksintresset för naturvård och dess värden.

Kommunens kommentar

Riksintresset för naturvård (geologi), Ljungstorpsområdet, är ungefär 650 hektar stort område. Föreslaget utvecklingsområde Sevedsholm utgör cirka 5 hektar, vilket motsvarar mindre än 1 % av riksintresseområdet. Inga särskilt utpekade naturvärden utöver de geologiska värdena (Ljungstorpsområdet) finns i området.

Riktlinjer bör vara att minimera schaktning, anpassa bebyggelse till befintlig terräng, endast tillåta källarlösa hus i samband med planläggning. Området ligger i nära anslutning till befintlig bebyggelse i Rinna. En anpassning till befintlig bebyggelsestruktur bör eftersträvas och en landskapsbildsanalys bör utföras vid planläggning.

Bedömningen är att det är möjligt med bebyggelsekomplettering inom föreslaget område med ovan hänsyn utan att någon betydande påverkan sker på riksintresset.

Översiktsplanen kompletteras utifrån ovan.

Se även under rubriken 3.3 NATUR OCH VATTEN för översiktsplanens generella redovisning av riksintresse, värdeomdömen, förutsättningar för bibehållande av naturvärden, kommunens bedömning med mera.

B2 – Nygård

Länsstyrelsen ställer sig frågande till de utpekade områdenas utbredning. Området hyser på sina håll naturvärden kopplat till betesmark. En del av området ligger inom riksintresse för naturvård och en känslig landskapsbild. Kommunen behöver ta ställning till hur exploateringen ställer sig till riksintresset för naturvård samt hur det är förenligt med det.

Kommunens kommentar

Föreslaget utvecklingsområde angränsar till riksintresset för naturvård (geologi), Ljungstorpsområdet. Inom området berörs naturvårdsprogram klass 3, betesmark. Denna

bör bevaras i möjligaste mån i samband fortsatt planering. Olika naturvärden finns i direkt anslutning till utvecklingsområdet. I detaljplaneskede bör avgränsning av planområde ske så att inte intrång görs i riksintresset samt angränsande naturvärden. Området utgörs i huvudsak av skogsmark. Ambitionen bör vara att spara en hel del trädvegetation och anpassa bebyggelse till befintlig terräng, bland annat ur landskapsbildssynpunkt.

Om hänsyn tas enligt ovan görs bedömningen att aktuellt riksintresse inte påverkas på ett betydande sätt.

Översiktsplanen kompletteras utifrån ovan.

Se även under rubriken 3.3 NATUR OCH VATTEN för översiktsplanens generella redovisning av riksintresse, värdeomdömen, förutsättningar för bibehållande av naturvärden, kommunens bedömning med mera.

Allmänna synpunkter

Bostadsförsörjning

Länsstyrelsen är positiva till att kommunen tar höjd och eftersträvar en planering av bostäder för alla grupper i samhället för en långsiktig bostadsförsörjning på ett bra sätt.

Vidare anser Länsstyrelsen att det totala byggbehovet i kommunen med fördel kan beskrivas under rubriken för bostadsförsörjning samt att det framgår på vilket sätt kommunen avser att tillgodose bostadsbehovet. Kopplingen mellan bostadsförsörjningen och de nationella samt regionala målen skulle även kunna belysas.

Länsstyrelsen vill även uppmärksamma kommunen i arbetet med nya riktlinjer för bostadsförsörjning på den lagändring som trädde ikraft den 1 mars 2025. Enligt lag (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar 2 § ska kommunfullmäktige under varje mandatperiod anta en handlingsplan för bostadsförsörjningen. Länsstyrelsen ser det som högst lämpligt att kommunen uppdatera riktlinjerna till en handlingsplan.

Länsstyrelsen vill även tipsa om Boverkets underlag om beräknat bostadsbyggnadsbehov.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen justeras till ny rubrik – Handlingsplan för bostadsförsörjningen – och ändringar i text utifrån ovan.

Vad gäller det totala byggnadsbehovet är något som kommer att utredas och beskrivas i kommande handlingsplan för bostadsförsörjningen.

Gestaltad livsmiljö

Länsstyrelsen vill berömma kommunen för sitt arbete med gestaltad livsmiljö. Länsstyrelsen ser gärna att kommunen arbetar igenom de formuleringarna för att tydliggöra kopplingen för de faktiska förslag som översiktsplanen kan innebära i miljöer där förändringarna planeras.

Kommunens kommentar

Kommunen bedömer att den redovisning som är i översiktsplanen är tillfyllest.

Hälsa

Det är positivt att förorenade områden (kapitel 3.12) lyfts fram som viktigt att beakta vid planering eller lovgivning. Länsstyrelser ser att viljeinriktningen behöver omformuleras för att gälla alla potentiellt förorenade områden och inte bara de objekt som länsstyrelsen inventerar.

Länsstyrelsen vill informera kommunen att EBH-kartan inte ger en helhetsbild utav föroreningarna i länet. Mer information kan finnas hos andra myndigheter, kommuner etc.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen justeras under rubriken FÖRORENADE OMRÅDEN avseende texten under Viljeinriktning till: Vid planering eller lovgivning ska relevant inventering av potentiellt förorenade områden beaktas. Finns identifierade risker för markföroreningar ska markföroreningar utredas och relevanta åtgärder genomföras.

Synpunkten i övrigt noteras.

Buller

Översiktsplanen tar upp frågan om buller. Länsstyrelsen ser att bullerfrågan kan utvecklas och synliggöras mer i kartan.

Kommunens kommentar

Kommunen bedömer att den redovisning av buller som är i översiktsplanen är tillfyllest.

Areella näringar, jord- och skogsbruk

Länsstyrelser ser positivt på att de areella näringarna och livsmedelsproduktion inkluderats i kommunen viljeinriktningar. Texten kring skyddet för jordbruksmark behöver uppdateras för att bli mer tydlig och lagenlig.

- Texten (s.79-80) kring vilka naturtyper jordbruksmarken skyddar behöver ses över för att bli mer tydliga. Naturtyperna stämmer inte överens med landskapsanalysen. Jordbruksmark i bygder som översiktligt kan klassas som skogslandskap eller övergångsbygd innehar inte ett mindre lagskydd än jordbruksmark i slättbygd.
- Länsstyrelsen ser positivt på kommunens hänsynstagande till behovet av småhus som kan underlätta generationsskifte på lantbruksegendomar. Texten på sid 147 kan dock ses över för att bli tydligare. Det gäller dels med vilka betydelser ordet ”generationsskifte” används, och dels att ett nytt hus för generationsboende inte nödvändigtvis måste hamna på jordbruksmark. Inför val av plats för ett nytt hus

för generationsboende behöver en grundlig planering utföras så att ett besked om bygglov inte löper onödigt stor risk att inte stå sig vid ett eventuellt överklagande.

Kommunens kommentar

En översyn görs av översiktsplanen.

Djurhållning

Länsstyrelsen ser att översiktsplanen behöver kompletteras med hur yrkesmässiga djurstallar ska värnas vid etablering i närheten samt gärna en karta av var dessa finns och vilken hänsyns som behöver tas inför kommande exploateringar. Det finns data att hämta från Jordbruksverkets hemsida Öppna data - Jordbruksverket.se.

Kommunens kommentar

Djurhållning är föränderlig över tid och här är det därför bättre med vilka planeringsförutsättningar och vilken aktuell situation och regler som gäller vid aktuell bebyggelseutveckling. Det är bättre än att på karta redovisa nuläget, då det ständigt är under förändring. Det viktiga är att det finns ett förhållningssätt i strategin angående djurhållning för att förebygga konflikter. Planbeskrivningen förtydligas.

Jordbruksmarksanalys

Länsstyrelsen är positiv till att en särskild jordbruksmarksanalys har framtagits. De delar i analysen kopplat till markanvändning kan arbetas in tydligare i översiktsplanen.

Kommunens kommentar

Bedömningen är att ett tiotal föreslagna utvecklingsområden/LIS-områden berör jordbruksmark. I samband med beskrivningen av områdena kompletteras översiktsplanen med hänvisning till rubriken JORDBRUKSMARK i avsnittet 5.4 MILJÖMÄSSIGA KONSEKVENSER som ett förtydligande.

Energi

Länsstyrelsen är positiv till hur kommunens ambition att integrera Agenda 2030, miljömålen samt EU:s klimatmål i den långsiktiga planeringen. Viljeinriktningen att producera lokal fossilfri energi, skapa förutsättningar för utbyggnad av elnät, lagringslösningar samt arbeta med vatten-, vind- och solkraft är positiva.

Länsstyrelsen noterar möjligheterna till utbyggnad av ny vindkraft i Boxholms kommun är starkt begränsade av riksintressen för totalförsvar och friluftsliv, varför anledning finns att i högre grad söka möjligheter till mer utbyggnad av solkraft. Länsstyrelsen uppmuntrar sådana initiativ.

För att utveckla översiktsplanen ser Länsstyrelsen att översiktsplanens koppling till Länsstyrelsen åtgärdsprogram för miljömålen 2024–2030 tydliggörs. Länsstyrelsen lyfta vikten av arbetet med kommunen energiplan påbörjas så snart som möjligt. Det finns regionalt stöd att tillgå via Energikontoret Östergötland samt Länsstyrelsen Östergötland.

Länsstyrelsen vill uppmärksamma att inom miljömålet för ”Bara naturlig försurning” kan ett stort uttag av GROT påverka miljömålet negativt.

Kommunens kommentar

Kommunen är medveten om att begränsningar finns för utbyggnad av vindkraft i det område som är utpekat i översiktsplanen. En eventuell vindkraftsetablering behöver genomgå tillståndsprocess där det får avgöras om det är möjligt eller inte. Samtidigt är bedömningen att vindkraft på andra platser i kommunen skulle medföra oönskade markanspråk och påverkan på omgivning.

Kommunen är positiv till etablering av anläggningar för produktion av solenergi som lokaliseras och utformas på ett hållbart sätt.

Energiplan har en hög prioritet i kommunen vilket redovisas i översiktsplanen. I övrigt bedömer kommunen att översiktsplanens redovisning kring miljömålen är tillräcklig.

Synpunkter i övrigt noteras.

Risk- och beredskapsfrågor

Både riksväg 32 och järnvägen är utpekade som primära leder för farligt gods. Bra att kommunen lyfter att det inom all planering inom 150 meter från väg och järnvägs görs en bedömning av riskbilden och att det kan medföra behovet av en riskanalys.

Positivt är att jordbruksmarken lyfts som en avgörande resurs för att säkerställa livsmedelsförsörjning framförallt i kris- och beredskapssituationer.

Kommunen lyfter användningen av naturbaserade lösningar för dagvatten, översvämning, torka och högra temperaturer. Länsstyrelsen ser positivt på att kommunen att arbeta med

naturbaserade lösningar och uppmuntrar kommunen att fortsätta arbetet med detta.

Länsstyrelsen vill understryka vikten med att arbetet att upprätta en vattentjänstplan samt arbetet med utredningen av reservvattentäkter prioriteras hos kommunen.

Kommunens kommentar

Synpunkterna noteras.

Naturvård

Länsstyrelsen är positiv till kommunen utpekade av viljeinriktningarna. Bra att 3-30-300-metoden för närhet till träd och grönområden lyfts, att biologisk mångfald ska värnas och att naturvårdsprogrammet revideras vid behov.

Länsstyrelsen vill berömma kommunen de lyfter behovet och fördelarna av ekosystemtjänster. Grön- och blåstrukturer skulle kunna utvecklas för att fånga upp vikten av samband mellan de olika områdena samt utveckla en tydligare viljeinriktning för detta.

Kommunen har uppgett att ett nytt naturvårdsprogram har prioritet 3 och ska vara senast klart år 2050. Länsstyrelsen vill understryka vikten av att genomföra en kontinuerlig översyn av programmet och inte skjuta på det långt in i framtiden, med tanke på att förhållandena förändras under tiden.

Kommunens kommentar

Synpunkterna noteras. Kommunen bedömer att översiktsplanens redovisning kring grön- och blåstrukturer är tillfyllest.

En översyn och komplettering av naturvårdsprogrammet avses ske kontinuerligt där revidering görs vid behov.

Skyddade områden

Bra att merparten av alla skyddsformer är medtagna och beskrivna. Skyddsformerna beskriv olika ingående, de skyddsformer som är mindre beskrivna kan med fördel uppdateras till att alla ligger på samma nivå. Länsstyrelsen ser att avsnittet kan kompletteras med de Djur- och växtskyddsområden (sju stycken) som finns i kommunen.

Länsstyrelsen vill vidare uppmärksamma de lagändringar om strandskyddets omfattning m.m. som infördes den 1 juli 2025. Texten för strandskyddet behöver ses över och uppdateras efter de nya regeländringarna.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen kompletteras under SKYDDAD NATUR med ny rubrik, Djur- och växtskyddsområde, och följande text: En kommun eller länsstyrelse kan vid behov besluta om ett djur- eller växtskyddsområde med stöd av 7 kap 12 § miljöbalken. Det är möjligt att skydda t ex häckande fåglar eller sälkolonier genom att förbjuda tillträde till ett område under vissa av årets månader. Det finns sju beslutade djurskyddsområden (fågelskyddsområden, i Sommen) i kommunen.

I övrigt bedömer kommunen att översiktsplanens redovisning kring skyddade områden är lämplig på det sätt den är redovisad.

Översiktsplanen justeras angående nya strandskyddsregler.

Friluftsliv

Länsstyrelsen ställer sig positiv till kommunens viljeinriktning att friluftsområden ska bevaras och tillgängliggöras. Kommunen behöver dock utveckla sitt arbete med kartläggningen av friluftslivets värden för att underlätta arbetet med hur dessa områden kan bevaras och utvecklas. Länsstyrelsen kan bistå med metodvägledning i frågan.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen kompletteras under rubriken FRILUFTSLIV med texten: Kommunen behöver utveckla sitt arbete med kartläggningen av friluftslivets värden för att underlätta arbetet med hur dessa områden kan bevaras och utvecklas. Dialog med Länsstyrelsen avseende metodvägledning i frågan kan med fördel ske.

Artskydd och invasiva arter

Länsstyrelsen anser att förekomster av fridlysta och invasiva främmande arter är en fråga som behöver belysas på ett övergripande plan. Eftersom det får effekter och bäring på vilka områden som är lämpliga att exploatera eller ej i framtiden. Kommunen behöver ha en överblick om vilka sådana arter som förkommer samt de områden där det finns en risk att konflikt uppstår.

Kommunens kommentar

Fridlysta arter invasiva arter är en fråga som bedöms vara tillräckligt att belysa i fortsatt planering, såsom vid detaljplaneläggning. Dialog bör ske med kommunens miljöenhet i samband med fortsatt planering. Tilläggas kan att Boxholms kommun i dagsläget kontinuerligt arbetar med frågan om invasiva arter.

Kulturmiljöfrågor

Det är positivt att kommunen har tagit fram ett kulturmiljöprogram. Den 1 december 2025 träder nya ändringar i plan- och bygglagen för bygglov i kraft. Ändringarna medför förändring i vad som är bygglovspliktigt eller ej. Kulturmiljöprogrammet får en central roll i kommunensrådighet att peka ut områden enligt 8 kap. 13 § plan- och bygglagen, som är undantaget från den förändrade lovplikten. Länsstyrelsen rekommenderar kommunen att ta ställning och arbetar in dessa områden i översiktsplanen för att ta höjd för lagändringarna.

Kommunens kommentar

Inledningsvis kan sägas att översiktsplanen påbörjades före nämnda lagändringar trädde i kraft, vilket innebär att om en kommun har påbörjat ett planarbete innan dess gäller de äldre reglerna. Det finns alltså inget krav att i aktuell översiktsplan peka ut särskilda kulturmiljöer/-byggnader utifrån ovan yttrande.

Kommunens kulturmiljöprogram antogs 2024 och bedöms vara högst relevant och viktigt dokument vid all handläggning av detaljplaner, bygglov och kommunal fastighetsförvaltning. Översiktsplanen har tagit hänsyn till utpekade och kända kulturhistoriska värden och hänsyn ska tas till dessa i samband med genomförandet av översiktsplanen.

Ett särskilt avsnitt i översiktsplanen redovisar de värdefulla kulturmiljöer som tagits fram i kulturmiljöprogrammet.

Kommunen ser att det är av vikt att översiktsplanen kompletteras med en hänvisning/länk till upprättat kulturmiljöprogram.

Detaljerande kommentarer

- Viljeinriktningen (s.80) behöver kompletteras med att hänsyn till kulturmiljö även behöver tas i skogsbygd t.ex. i samband med skogsbruk, anläggandet av infrastruktur samt friluftsliv.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen kompletteras under rubriken SKOGSBYGD med text i viljeinriktningen enligt: Hänsyn till kulturmiljö behöver tas i skogsbygd exempelvis i samband med skogsbruk, anläggandet av infrastruktur samt friluftsliv.

- Översiktsplanen kan med fördel förtydligas med hur kommunen kan lyfta fram kulturmiljövärdena som en attraktionsfaktor kopplat till näringsliv, turism och boende. Utvecklingsområden för turism bör undersökas emot kända kulturminnen och bedömas om de ska tillgängliggöras som turistmål.

Kommunens kommentar

Kommunen bedömer att översiktsplanens redovisning kring kulturmiljövärden är lämplig på det sätt den är redovisad.

- Texten om de regionalt utpekade områdena för kulturmiljövård (s.209) behöver justeras. Kartan och texten visar på olika antal områden.

Kommunens kommentar

Texten under REGIONALT UTPEKADE KULTURMILJÖER förtydligas enligt:1983 genomfördes en översiktlig kulturinventering av Länsstyrelsen i Östergötland. För Boxholms kommun redovisas 33 områden och ett 20-tal enskilda objekt som kulturhistoriskt värdefulla. I Boxholms kommun finns tre geografiska karaktärsområden beskrivna med flera delytor:

• Jordbruksbygden med sina byar och herrgårdar i den norra delen av Boxholms kommun där Åsbosänkan och Ekeby/Ryckelsby bildar ett markant stråk med Strålsnäs som centrum.

• Säterimiljöer och sockencentra längs med sjön Sommen, där Liljeholmen vid Blåvik samt Björnöns dubbelgård och Stjernesand i Malexander är skyddade som byggnadsminne.

• Boxholms tätort med bland annat Timmerön och bruksmiljön längs med Svartån.

Dessa områden behöver beaktas vid all typ av samhällsutveckling i kommunen.

- Det anges i texten att kulturmiljöprogrammet ska vara klart 2050. Texten bör uppdateras med att det befintliga kulturmiljöprogrammet behöver uppdateras senast om 25 år.

Kommunens kommentar

Enligt kommunens kännedom finns inget krav om att ett kulturmiljöprogram behöver uppdateras efter 25 år. År 2050 blir samtidigt ungefär 25 år efter antaget kulturmiljöprogram (antogs 2024). Ingen förändring bedöms behövas i översiktsplanen.

- Förklaringen kring byggnadsminnena (s.211) behöver kompletteras. Antalet byggnadsminnen i text och de som anges på kartan stämmer inte överens.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen justeras under rubriken KYRKLIGA KULTURMINNEN OCH BYGGNADSMINNEN med att Boxholms kommun har 6 kyrkliga kulturminnen (4 kap KML) och 3 byggnadsminnen (3 kap KML).

- Länsstyrelsen vill uppmärksamma att det runt varje fornlämning finns ett lagskyddat fornlämningsområde som inte är avgränsat. Verksamhetsutövare har därför samrådsskyldighet med Länsstyrelsen vid arbeten som planeras intill fornlämningar (2 kap. 10 § KML).

Kommunens kommentar

Översiktsplanen kompletteras under rubriken FORNLÄMNINGAR med: Runt varje fornlämning finns ett lagskyddat fornlämningsområde som inte är avgränsat. Verksamhetsutövare har därför samrådsskyldighet med Länsstyrelsen vid arbeten som planeras intill fornlämningar (2 kap. 10 § KML).

Klimatanpassning

Planen har en bra övergripande beskrivning om klimatförändringar och behovet av klimatanpassning. Länsstyrelsen har inget att erinra mot föreslagen viljeinriktning för hantering av risken för översvämningar men ser gärna att perspektivet breddas till att även omfatta risker för ras, skred och erosion. Planen måste också kompletteras med redogörelse av kommunen syn på risken för skador på den byggda miljön som kan följa klimatrelaterade olycksrisker samt på hur sådana risker kan minska eller upphöra (jfr PBL 3 kap. 5§ 4p).

Kommunens kommentar

Noteras bör att översiktsplanen redovisar kring ras och skred under en särskild rubrik. Översiktsplanen kompletteras dock under rubriken SKYFALL, ÖKAD NEDERBÖRD OCH ÖVERSVÄMNINGAR med nedan text: Ur klimatanpassningssynpunkt innebär det även risk för ras, skred och erosion i samband med höga vattenflöden. Se vidare under rubriken RAS, SKRED OCH EROSION för mer ingående resonemang och viljeinriktning avseende dessa aspekter.

Det kan påpekas att kartan under rubriken FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR RAS OCH SKRED I BOXHOLM KOMMUN kompletteras med förekommande aktsamhetsområden som redovisas i SGU:s kartunderlag.

Malexander är exempel på ett område med risk för erosion. Då det finns risk för erosion i Malexander planerar kommunen att anordna erosionsskydd vid Sommen och i samband med detta samtidigt anordna promenadstråk. Översiktsplanen har kompletterats utifrån detta.

Översiktsplanen redovisar på ett övergripande sätt kring klimatanpassning med mera. Kommunen anser att redovisningen är tillräcklig på det sätt som den är utformad, tillsammans med ovan nämnda kompletteringar.

Näringsliv och tillväxt

Det är positivt att näringslivsperspektiv tydligt lyfts som en viktig del samt att översiktsplanen lyfter den regionala utvecklingsstrategin, målbild och dess tre delområden.

Områdena inom ”Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030” med de strategiska områdena som anges nedan uppfattas också beröras.

– likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd i hela landet

– kompetensförsörjning och kompetensutveckling i hela landet

– innovation och förnyelse samt entreprenörskap och företagande i hela landet

– tillgänglighet i hela landet genom digital kommunikation och transportsystem.

Det är positivt att kompetensförsörjning, de gröna näringarna, livsmedelsförsörjning och robusthet har inkluderats.

Kommunens kommentar

Synpunkterna noteras.

Vatten

Dricksvatten

Som planeringsunderlag vill Länsstyrelsen framhålla den fördjupade versionen av Regional vattenförsörjningsplan (2020) samt medföljande temakarta.

Kommunens kommentar

Synpunkten noteras.

Dagvatten

Länsstyrelsen anser att de rekommendationer som framförs i den strategisk miljöbedömning bör följas för att uppnå en god dagvattenhantering.

Kommunens kommentar

Synpunkten noteras.

Grundvatten

Det är positivt att det finns en vilja att arbeta med reservvattentäkter. Se nedan om vattenskyddsområdet.

Kommunens kommentar

Synpunkten noteras.

Vattenskyddsområde

Vattenskyddsområdet för Höjden är inrättat 1962 och är beslutat enligt lagstiftning som är äldre än miljöbalken. Föreskrifterna bör revideras för att motsvara dagens lagstiftning för att utgöra ett fullgott skydd för vattentäkten.

I utvecklingen av markanvändning inom Malexanders vattenskyddsområde är det viktigt att risken för negativa konsekvenser för vattentäkten minimeras. Både detaljplaner och de åtgärder som genomförs behöver följa de skyddsföreskrifterna som finns beslutade för vattenskyddsområdet.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen kompletteras under rubriken Vattenskyddsområde med information om att föreskrifterna för vattenskyddsområdet för Höjden (inrättat 1962 och är beslutat enligt lagstiftning som är äldre än miljöbalken) bör revideras för att motsvara dagens lagstiftning för att utgöra ett fullgott skydd för vattentäkten.

Översiktsplanen kompletteras under rubriken Vattenskyddsområde med att det vid en utveckling av markanvändning inom Malexanders vattenskyddsområde är viktigt att risken för negativa konsekvenser för vattentäkten minimeras. Både detaljplaner och de åtgärder som genomförs behöver följa de skyddsföreskrifterna som finns beslutade för vattenskyddsområdet.

Vattenverksamhet

Planen bör tillföras information om vattenverksamhet då etablering av bryggor och hamnaktiviteter omnämns som en utveckling i kommunen. Det behövs ett stycke om att anmälan om vattenverksamhet eller tillstånd kommer att krävas för planerade åtgärder

Kommunens kommentar

Översiktsplanen kompletteras under rubriken NATURTURISM, där det står om båtliv och hamnaktiviteter, med att anmälan om vattenverksamhet eller tillstånd kommer att krävas för åtgärder i vatten. Det kan exempelvis gälla anläggning av pirar och bryggor, fyllning, pålning, grävning, schaktning, muddring eller sprängning.

Trafikverket, 2025-09-22

Trafikverket ser mycket positivt på att Boxholms kommun tar fram en ny kommunövergripande översiktsplan.

En översiktsplan är ett mycket viktigt verktyg där planer, mål och strategier skall förankras och klarläggas på lång sikt. Översiktsplanen skall även väga samman många olika intressen och visa kommunens strategi för att nå en långsiktigt hållbar utveckling.

Trafikverkets uppdrag är att ansvara för den långsiktiga infrastrukturplaneringen för vägtrafik, järnvägstrafik, sjöfart och luftfart samt för byggande och drift av statliga vägar och järnvägar. De transportpolitiska målen är en utgångspunkt för Trafikverkets arbete och för hur trafikplaneringen ska integreras i samhällsplaneringen.

Transportpolitikens mål är att säkerställa en samhällsekonomisk effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet.

Funktionsmål tillgänglighet =Transportsystemets utformning, funktion och användning ska medverka till att ge alla en grundläggande tillgänglighet med god kvalitet och användbarhet samt bidra till utvecklingskraft i hela landet. Transportsystemet ska vara jämställt, dvs. likvärdigt svara mot kvinnors respektive mäns transportbehov.

Hänsynsmål säkerhet, miljö och hälsa = Transportsystemets utformning, funktion och användning ska anpassas till att ingen ska dödas eller skadas allvarligt samt bidra till att det övergripande generationsmålet för miljö och miljökvalitetsmålen nås samt bidra till ökad hälsa.

Boxholms kommuns översiktsplan har tillväxtmål på 6500 invånare och det är i översiktsplaneringen som kommunen har möjlighet att lägga grunden för en planering som bidrar till en utveckling i linje med att de transportpolitiska målen. Hur kommunen väljer att styra lokaliseringen av bostäder och verksamheter får stora konsekvenser på det framtida trafikarbetet, på såväl det kommunala som det statliga vägnätet.

Kommunens kommentar

Synpunkterna noteras.

Övergripande

Trafikverket anser att det är viktigt att kommunen och Trafikverket har en fortsatt aktiv dialog vad gäller transportsystemet och att detta blir en grund för samarbete och gemensamma ansträngningar för en hållbar utveckling. Trafikverket konstaterar att översiktsplanen ger en mycket god beskrivning av områdets nuläge och aktuella problemställningar. Det finns en stor potential i att förändra resmönster och val av transportsätt genom utbyggnad av gång- och cykelnät och det är även viktigt att arbeta med trafikföringsfrågor då hela trafiksystemets utformning och struktur samt prioriteringar har stor inverkan på färdmedelsval. I den omställning som sker inom transportsystemet är det viktigt att kommunen och Trafikverket gör gemensamma insatser för att för bättra och bygga ut möjligheterna att ladda elfordon.

Kommunens kommentar

Synpunkterna noteras. Fortsatt dialog sker med Trafikverket i olika planeringsfrågor.

Riksintressen

Trafikverket har pekat ut de mark- och vattenområden enligt 3 kap 8 § miljöbalken som Trafikverket bedömer vara riksintressen för kommunikationer och inom det aktuella

översiktsplaneområdet är Södra stambanan, riksväg 32 och Boxholms depå utpekade av Trafikverket. Kommunen berörs även av MSA ytan för Linköpings flygplats. Trafikverkets utpekade riksintressen finns redovisade på Trafikverkets hemsida Riksintressen - Bransch.

Trafikverket önskar upplysa om att korridoren för framtida järnväg inte är ett utpekat riksintresse (sid 223).

Kommunens kommentar

Översiktsplanen kompletteras under rubriken FLYGPLATSER OCH LUFTFART – RIKSINTRESSE, 3 KAPITLET 8 § MILJÖBALKEN med förtydligande kring skillnad mellan MSA-yta (civilt område) och MSA-område (militärt område) kring Linköping flygplats.

Översiktsplanen justeras med att korridoren för framtida järnväg inte längre är ett utpekat riksintresse.

Översiktsplanen redovisar en ambition att ta bort den för oskyddade trafikanter planskilda passagen med riksväg 32. Trafikverket bedömer att detta skulle innebära en negativ påverkan på riksintresset Rv 32 och Trafikverket anser även att ett trafiksignalreglerat övergångställe medför en försämrad trafiksäkerhet för oskyddade trafikanter jämfört med en helt planskild passage.

Kommunens kommentar

Skrivningen om planskild korsning stryks i handlingen.

Kollektivtrafik

Trafikverket ser det som en grundsten att alltid försöka stärka kollektivtrafiken och förbättra framkomligheten för den. Hållplatser ses kontinuerligt över i samarbete med Östgötatrafiken men det är de boende som nyttjar hållplatser och kollektivtrafik samt kommunen som planerar utbyggnad av bebyggelse som är specialister på området och Trafikverket är helt beroende av en kommunikation för att kontinuerligt kunna förbättra förhållandena. Trafikverket ser det av stor vikt att kollektivtrafiken fortsätter att prioriteras högt framförallt när förändringar sker i det befintliga gatunätet och i samband med utbyggnad av nya bostadsområden. Översiktsplanen planen är ett utmärkt verktyg för kommunen att på längre sikt redovisa ambitioner och möjligheter för hur kollektivtrafiken skall se ut inom kommunen.

Kommunens kommentar

Synpunkterna noteras.

Gång- och cykeltrafik

Samhällsplaneringen har en viktig roll för att utnyttja cykelns potential att bidra till ett långsiktigt hållbart transportsystem och det är viktigt att kommunen fortsätter arbetet med att kontinuerligt trimma gång- och cykelnätet. Kombinationen av gång och cykel och kollektivtrafik ger en möjlighet att främja en förändring av resmönstret inom Boxholms kommun.

Kommunens kommentar

Synpunkterna noteras.

Farligt gods

Riksväg 32 och järnvägen är utpekade primära leder för farligt gods. Det medför att det är viktigt att kommunen i samband med all planering inom 150 meter från väg och järnväg gör en bedömning av riskbilden. Inom 150 meter behövs en bedömning av riskbilden och detta kan i vissa fall innebära att det krävs en riskanalys (s238)

Kommunens kommentar

Synpunkterna noteras. Det kan poängteras att det i översiktsplanen står att vid planläggning inom skyddsavstånd av 150 meter från riksväg 32 och järnvägen ska en riskanalys genomföras.

Gestaltningsprogram – vägar och järnvägars närområde

Trafikverket anser att det är önskvärt att översiktsplanen redovisar kommunens ambitioner gällande miljön inom vägars- och järnvägars närområde och det är viktigt att se dessa aspekter från två håll, det är både resenären och även de boende längs med infrastrukturen som skall få en positiv upplevelse.

Vad gäller vägmiljön är skyltningsfrågor viktiga, framförallt i vägens närhet är det önskvärt med ett tydligt förhållningssätt gällande reklam och bildväxlande skyltar så att placering och utförande inte påverkar trafiksäkerheten för de trafikanter som färdas på vägen. Trafikverket ser gärna ett ökat samarbete i dessa frågor.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen kompletteras under rubriken 2.14 KOMMUNIKATIONER OCH NODER med nedanstående text; Målet vid nybyggnation och ombyggnad av vägar bör vara att minska barriäreffekter, skapa god trafiksäkerhet, god trafikhälsa och miljö, samt att åstadkomma estetiskt tilltalande utformning av nya vägar. Exempelvis miljön inom vägar och järnvägars närområde. Vad gäller vägmiljön är skyltningsfrågor viktiga, framförallt i vägens närhet gällande reklam och bildväxlande skyltar så att placering och utförande inte påverkar trafiksäkerheten för de trafikanter som färdas på vägen. Likaså måste trafiksäkerhet, buller, riskbild för farligt gods hanteras vid planerad bebyggelse i kommande detaljplaner så att det inte uppstår konflikter med dessa av Trafikverket utpekade riksintressen.

Solceller

Väg

Beroende på hur solcellsanläggningar utformas och placeras i förhållande till väganläggningen kan det finnas en risk att solceller bländar trafikanter och på så sätt påverkar trafiksäkerheten negativt. Solcellspanelerna får aldrig placeras så att de utgör en risk för bländning av trafikanterna. Rörliga paneler får inte vinklas så att de någon gång under dygnet kan utgöra en bländningsrisk. Om solcellsanläggningens utformning ändå medför att den bländar eller på annat sätt påverkar trafiksäkerheten ska utformningen av anläggningen i första hand korrigeras eller att plank eller dylikt uppförs för att avhjälpa detta och Solcellsanläggningar får inte användas för att göra reklam mot trafikanterna.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen kompletteras i tillämpliga delar utifrån ovan under rubriken 2.16 FOSSILFRI ENERGI/SOLENERGI.

Järnväg

Trafikverket anser att solcellsanläggningar ska placeras minst 30 meter från spårmitt.

Solcellsanläggningen ska alltid placeras utanför Trafikverkets fastighet, detta gäller även intrångsskydd/staket odyl. Stängsel och andra anläggningsdelar behöver även placeras på så sätt att det finns tillräckligt utrymme till fastighetsgräns så att de kan uppföras och underhållas från den egna fastigheten. Om det blir aktuellt att utföra arbeten i närheten av järnvägsanläggningen eller i anslutning till järnvägsfastigheten är det viktigt att tidig ta kontakt med Trafikverket för samråd kring utförandet. Trafikverket informerar även om att det krävs avtal med Trafikverket för att dra ny ledning inom Trafikverkets mark eller korsa järnväg, mer information kring detta finns på Trafikverkets hemsida

Trafikverket använder sig av system för radiokommunikation i driften av landets järnvägar. Elektrisk utrustning och elinstallationer som solceller kan riskera att störa system för radiokommunikation. Det är därför viktigt att ta hänsyn till Elektromagnetisk kompabilitet (EMC) och följa branschens råd och regler kring detta när en solcellsanläggning byggs. EMC är ett kvalitetsbegrepp precis som driftsäkerhet, prestanda eller andra krav man ställer på en elektrisk utrustning. Idag finns det inga framtagna riktvärden för avstånd mellan en solcellsanläggning och järnväg i avseende elektromagnetisk störning eller kompabilitet. Trafikverket förutsätter att solcellanläggningen projekteras på sådant sätt att den inte orsakar störningar på Trafikverkets järnvägsanläggningar, det vill säga att radiotrafiken samt signal- el- eller teleanläggningar inte störs vilket i sin tur kan påverka driften av järnvägstrafiken.

Vid lokalisering av solceller kan risk finnas för påverkan på utrusning för luftfart. Luftfartsverket, LFV, är sakägare och hörs om eventuell påverkan på deras CNS-utrustning (Communication, Navigation, Surveillance; alltså radioutrustning, navigationshjälpmedel och radarutrustning/övervakning). Se vidare information och kontakt på LFVs hemsida: https://lfv.se/tjanster/flygplatstjanster/cns-analys

Kommunens kommentar

Översiktsplanen kompletteras i tillämpliga delar utifrån ovan under rubriken 2.16 FOSSILFRI ENERGI/SOLENERGI.

Regler för byggande vid väg

För att på lång sikt uppnå god trafiksäkerhet måste trafikleder med övergripande funktion "skyddas" från exploatörers ibland kortsiktiga önskemål om nya tillfarter. Reservat för trafikanläggningar måste ses i ett mycket långt tidsperspektiv och en väl förankrad översiktsplan kommer att medföra en förbättring av trafiksäkerheten på sikt. Trafikverket ser det som positivt om kommunen i översiktsplanen redovisar de regler som gäller för byggande vid väg. Enligt Väglagen får man inte utan Trafikverkets tillstånd ansluta enskild väg eller annan utfart till allmän väg och ansökan sker enklast via Trafikverkets hemsida www.trafikverket.se. Inom ett avstånd på 50 meter från allmän väg får man inte sätta upp skyltar utan Länsstyrelsens tillstånd. Inom ett avstånd på 12 meter från allmän väg och i området kring vägkorsningar får man inte uppföra byggnader, utföra anläggningar eller vidta åtgärder som kan försämra trafiksäkerheten utan Länsstyrelsens tillstånd. Tillstånd behövs inte för åtgärd som kräver bygglov. Beträffande riksväg 32 har det byggnadsfria området utökats till 30 meter. Ovanstående bestämmelser gäller endast där det inte finns detaljplan.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen redovisar i huvudsak ovan beskrivna uppgifter under rubriken 3.10 TRANSPORTSYSTEM. Översiktsplanen kompletteras dock under nämnda rubrik avseende att utmed riksväg 32 har det byggnadsfria området utökats till 30 meter.

Planförslag

Boxholm

B4 – Flemminge

Trafikverket är väghållare för länsväg 513 och vid planeringen av det aktuella området är det viktigt att se över befintliga anslutningspunkter till vägnätet och i första hand samordna planerat bostadsområde med dessa innan nya anslutningspunkter skapas. Det är även viktigt att se över hur tillgänglighet in till tätorten säkerställs via gång – och cykelnät samt tillgång till kollektivtrafik.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen kompletteras i tillämpliga delar utifrån ovan.

I1,E1 – Sättertorp

Det är viktig att befintlig anslutning till riksvägen använts för den planerade utbyggnaden av området. Läget mellan södra stambanan och riksvägen innebär att gestaltning och skyltfrågor blir viktiga i kommande planprocess.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen kompletteras i tillämpliga delar utifrån ovan.

H1 – Rävtomta

Den befintliga utformningen av anslutningspunkten är ej lämplig för den planerade användningen handel utan ombyggnation, framför allt saknas eget körfält för vänstersvängande fordon. Riksvägen och anslutande väg är utformande med räcken på grund av de branta slänter som omger korsningen och de stora höjdskillnaderna är kostnadsdrivande vid en ombyggnad.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen kompletteras i tillämpliga delar utifrån ovan.

B5, A2-Timmerö/Bjursholm

Trafikverket är väghållare för länsväg 580 som är en viktig koppling mellan kommunens tätorter. Trafikverket ser en risk med att kommunen planerar exploatering på bägge sidor om länsvägen då detta innebär en förändrad funktion av eftersom ömsesidig bebyggelse medför förändrad hastighet på grund av fler in – och utfarter samt behov för oskyddade trafikanter att trafiksäkert kunna korsa länsvägen.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen justeras i området kring Timmerö. Det område som är benämnt B6 - Bjursdalen/Olstorp utökas något söderut och föreslås till granskningsskedet istället utgöras av enbart bostäder med möjlighet till förskola. Markanvändning för handel och verksamheter utgår i översiktsplanen inom område B6. Detaljplanearbetet pågår för nämnda område. Samtidigt förändras områdena A2 och B5 (Timmerö/Bjursholm) där två delområden lokaliseras närmare korsningen mellan Söderleden/Anderstorpsvägen, med avsikten att angöring bör ske via Anderstorpsvägen ur trafiksäkerhetssynpunkt. Dessa båda områden ges inriktningen handel, kontor, verksamheter och får benämningen H2 – Timmerö/Anderstorpsvägen.

I2-Södra Timmerö

Det planerade industriområdena ligger i anslutning till Boxholms depå som är ett enligt 3 kap 8 § av Trafikverket utpekat riksintresse för kommunikationer. Det är viktigt att detta blir en planeringsförutsättning för kommande verksamheter så att det inte innebär att riksintresset påverkas negativt av kommande exploatering.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen kompletteras i tillämpliga delar utifrån ovan.

Strålsnäs

B1,A1-Åsbo

Närheten till södra stambanan som är en utpekad led för farligt gods medför att det är viktigt att hantera dessa risker vid den kommande exploateringen.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen kompletteras i tillämpliga delar utifrån ovan.

B2 – Öringe

Trafikverket är väghållare för länsväg 515 och vid planeringen av det aktuella området är det viktigt att se över befintliga anslutningspunkter till vägnätet och i första hand samordna planerat bostadsområde med dessa innan nya anslutningspunkter skapas. Det är även viktigt att se över hur tillgänglighet in till Strålsnäs säkerställs via gång – och cykelnät samt tillgång till kollektivtrafik.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen kompletteras i tillämpliga delar utifrån ovan.

Malexander

B2- Gökadalen

Trafikverket är väghållare för länsväg 580 och i samband med kommande exploatering är det viktigt att hitta lämplig anslutningspunkt till länsvägen då vägens geometri i plan och profil medför svårigheter att uppnå gällande siktkrav. Det är även viktigt att säkerställa tillgängligheten till Malexander för oskyddade trafikanter.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen kompletteras i tillämpliga delar utifrån ovan.

Rinna

B1-Sevedsholm

Trafikverket är väghållare för länsväg 509 och vid kommande exploatering är det viktigt att hitta en anslutningspunkt till länsvägen som uppfyller gällande siktkrav.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen kompletteras i tillämpliga delar utifrån ovan.

B2- Nygården

Trafikverket är väghållare för länsväg 515 och anser generellt att det är olämpligt med ny bebyggelse på bägge sidor om länsvägen då det medför förändrad hastighet på grund av fler in – och utfarter samt behov för oskyddade trafikanter att trafiksäkert kunna korsa länsvägen.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen kompletteras i tillämpliga delar utifrån ovan.

Svenska kraftnät (SVK), 2025-09-09

Svenska kraftnät (SVK) har tagit del av handlingarna för rubricerat ärende och har följande synpunkter:

Sammanfattning

SVK önskar att kommunen synliggör transmissionsnätets anläggningar i översiktsplanens kartor. Översiktsplanen behöver även kompletteras med information om och bedömning av riksintresset för transmissionsnätet. Därtill önskar vi att skrivningarna om samråd med SVK och magnetfält justeras.

Svenska kraftnäts anläggningar

Inom Boxholms kommun har SVK två stycken 400 kV-ledningar tillhörande transmissionsnätet för el, en mellan Östansjö-Barkeryd och en mellan Kolstad-Barkeryd. De båda ledningarna passerar väster om Boxholms tätort, och passerar bl.a. nära de mindre samhällena Strålsnäs och Rinna. Översiktsplanen redovisar inga utvecklingsområden i nära anslutning till ledningarna, vilket SVK ser positivt på.

SVK vill belysa vikten av att transmissionsnätets anläggningar synliggörs i översiktsplanens kartmaterial så att det blir tydligt var dessa går i förhållande till övrig planerad markanvändning inom kommunen. SVK:s anläggningar bör i kartorna benämnas som ”transmissionsnät”.

SVK:s anläggningsobjekt finns på Geodataportalen, Geodata - Lantmäteriet, som WMS eller shape-fil. Informationen innehåller den geografiska positionen för SVK:s befintliga ledningar, stolpar, stationer och stationsområden.

Kommunens kommentar

Nämnda ledningar (transmissionsnät) utgör även riksintresse för totalförsvarets anläggningar. Se vidare nedan under rubriken Riksintresse för totalförsvarets anläggningar för kommunens kommentar till SVK:s yttrande.

Samråd

I översiktsplanen, sid. 217, anges information om att samråd ska hållas med SVK när åtgärder planeras inom 250 m från transmissionsnätets anläggningar. Det avståndet har justerats, och vi önskar att ni istället anger 500 m som gräns för när samråd ska hållas med SVK.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen justeras i avsnittet 3.9 Teknisk försörjning och samhällsviktiga funktioner: Elnät och distributionsanläggningar med att samråd ska hållas med Svenska kraftnät när åtgärder planeras inom 500 meter från transmissionsnätsledningar och stationer.

Riksintresse för totalförsvarets anläggningar

SVK vill upplysa kommunen om att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) i slutet av oktober 2024 har beslutat att mark- och vattenområden som används för samtliga befintliga ledningar och stationer i transmissionsnätet för el, samt distributionsnätet för el mellan fastlandet och Gotland, är av riksintresse för totalförsvarets anläggningar, den civila delen, enligt 3 kap. 9 § miljöbalken.

Det utpekade området för riksintresse för totalförsvarets anläggningar vid en luftledning är 100 meter. Detta omfattar den befintliga ledningsgatan som är cirka 50 meter bred och den yta som krävs för att bygga en ny eller ersättande ledning intill den befintliga ledningen. Även denna yta beräknas till 50 meter i bredd. Inom utpekat riksintresseanspråk är det inte lämpligt att planera för ny markanvändning. Utanför det utpekade området för riksintresse vid luftledning finns dessutom ett påverkansområde där vissa åtgärder eller verksamheter påtagligt kan försvåra upprätthållandet av transmissionsnätet eller förutsättningarna för att bygga ut och förnya nätet. Påverkansområdet sträcker sig 160 meter åt vardera håll från riksintresseytans gräns vid luftledning. Observera att där fler än en ledning löper parallellt är riksintresseanspråket större än ovan angivet.

Geodata för de delar av transmissionsnätets riksintresseanspråk som inte omfattas av försvarssekretess enligt 15 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen respektive säkerhetsskyddsklassificering enligt 2 kap. 5 § säkerhetsskyddslagen finns att hämta hos MSB: Riksintressen | MSB.

Kommunen bör redovisa och ta ställning till riksintresset för totalförsvarets anläggningar i handlingarna.

Mer information om transmissionsnätet som riksintresse för totalförsvarets anläggningar finns på MSB:s och SVK:s webbplatser:

- Riksintressen | MSB
- Beslut om områden av riksintresse för totalförsvarets anläggningar (TfC-0004-0024) | MSB
- Transmissionsnätet är riksintresse | Svenska kraftnät

Kommunens kommentar

Översiktsplanen kompletteras i avsnittet Hänsyn och riksintressen under rubriken 3.11 FÖRSVARSMAKTENS INTRESSEN angående att transmissionsnätet samt påverkansområde för luftledning utgör riksintresse (totalförsvarets anläggningar) utifrån ovan yttrande. Komplettering med nätet görs även på karta.

Likaså kompletteras planen under rubriken 3.11 FÖRSVARSMAKTENS INTRESSEN med hur riksintresset avses tillgodoses.

Synpunkterna kring var någonstans information med mera kan inhämtas noteras.

Magnetfält

SVK:s tidigare magnetfältspolicy, som kommunen hänvisar till på sid 217 i planförslaget, har utgått. SVK tar hänsyn till magnetfält i enlighet med strålskyddslagen, miljöbalken och ansvariga myndigheters rekommendationer.

Myndigheterna rekommenderar följande, under förutsättning att det kan genomföras till rimliga kostnader:

- Sträva efter att utforma eller placera nya kraftledningar och andra elektriska anläggningar så att exponering för magnetfält begränsas.
- Undvik att placera nya bostäder, skolor och förskolor nära elanläggningar som ger förhöjda magnetfält.
- Sträva efter att begränsa fält som starkt avviker från vad som kan anses normalt i hem, skolor, förskolor respektive aktuella arbetsmiljöer.

Därmed finns inga fasta avstånd för hur nära byggnader tillåts med hänsyn till magnetfält. Vid byggnation av bostäder eller skolor invid kraftledningar bör kommunen ändå ta hänsyn som motsvarar den hänsyn som SVK tar, framförallt genom placering av byggnader.

Mer information om magnetfält och vilka avstånd som bör hållas mellan kraftledningar och bebyggelse finns på SVK:s och Boverkets webbplatser:

- Magnetfält | Svenska kraftnät
- Elsäkerhet och hälsa - PBL kunskapsbanken - Boverket

Kommunens kommentar

Översiktsplanen justeras och kompletteras utifrån ovan i avsnittet 3.9 Teknisk försörjning och samhällsviktiga funktioner under rubriken Elnät och distributionsanläggningar i tillämpliga delar utifrån ovan yttrande. Synpunkterna kring var någonstans information med mera kan inhämtas noteras.

Luftfartsverket (LFV), 2025-09-11

LFV vill i egenskap av sakägare för CNS-utrustning avge följande yttrande:

LFV vill förtydliga att vid uppförande av byggnationer över 20 meter ska ärendet alltid skickas på remiss för **CNS-analys**, inte flyghinderanalys. Vid byggnationer över 20 m ska även alla flygplatser inom en 80 km radie konsulteras i ärendet, flygplatserna kan i sin tur begära att en flyghinderanalys beställs.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen justeras till CNS-analys istället för flyghinderanalys.

Skogsstyrelsen, 2025-09-19

Skogsstyrelsen har inga synpunkter som bedöms vara avgörande för fastställande av översiktsplanen. Planförslaget följer i stora drag Boverkets modell för översiktsplanering och har det innehåll som förväntas.

Skogsstyrelsen ser positivt på att man uppmärksammar natur- och vattenmiljöns betydelse för såväl biologisk mångfald som möjligheter till friluftsliv och rekreation.

Landsbygden utgör en stor del av kommunens yta, där jord- och skogsbruk har förhållandevis stor betydelse för lokalbefolkningens sysselsättning och försörjning. De areella näringarna är viktiga för att bibehålla en levande landsbygd men i planförslaget har skogsbruk, i jämförelse med jordbruk, fått ett sparsamt utrymme.

Skogen som naturresurs nyttjas idag mestadels för produktion av virke och pappersmassa men dess betydelse för fossilfri energiproduktion kommer sannolikt att öka i framtiden.

Beträffande energiförsörjning så har etablering av solcellsanläggningar ökat avsevärt sedan några år tillbaka, särskilt i södra Sverige och förväntas få en ökad betydelse för elproduktionen. Som följd av detta har efterfrågan på mark för anläggning av storskaliga solcellsanläggningar ökat, vilket kan skapa konflikter mellan olika intressen. Så som i fallet med vindkraft kan kommunen ta en tydligare ställning i frågan av etablering av storskaliga solcellsanläggningar på skogsmark.

Konventionellt skogsbruk har en relativt stor påverkan på naturmiljön och kan ha menlig inverkan på vattenkvalitet, samt medför risker för ras och skred på erosionskänslig mark. Kommunens möjlighet att påverka skogsbruket är begränsad men skogsbruket bör i större utsträckning nämnas både som en betydelsefull näring och dess risker för negativ miljöpåverkan.

Kommunens kommentar

Synpunkterna noteras. Storskaliga solcellsanläggningar på mark tillståndsprövas enligt miljöbalken (12 kap. 6 § MB), där beslutet ligger hos länsstyrelsen, eller i vissa fall domstol, och inte hos kommunen även om kommunen medverkar i processen. Vidare utgjordes kommunen av cirka 78 procent skog av markanvändningen år 2015 enligt Statistiska Centralbyrån (2022). Kommunen anser bland annat utifrån detta att det innebär svårigheter att peka ut särskilda solcellsanläggningar på privat skogsmark i en översiktsplan. Kommunen bedömer att man i nuläget istället bör hålla en mer generell planeringsinriktning vad gäller storskaliga solcellsanläggningar på skogsmark.

Kommunen är positiv till etablering av anläggningar för produktion av solenergi som lokaliseras och utformas på ett hållbart sätt. Storskaliga solcellsanläggningar på jordbruks- och skogsmark ska göras med hänsyn till riksintressen, friluftsliv-, natur-, och kulturvärden, landskapsbild, områden med strandskydd och andra samhällsintressen. Översiktsplanen kompletteras utifrån ovan i tillämpliga delar i avsnittet 2.16 FOSSILFRI ENERGI.

Översiktsplanen redovisar i avsnittet 2.11 AREELLA NÄRINGAR och rubriken SKOGSBRUK vikten av skogsbruket, bland annat att skogsbruket är viktigt när samhället ska gå mot mer hållbart byggande och att skogen har en viktig roll för människors hälsa. Översiktsplanen redovisar även på andra ställen om skogsbrukets viktiga roll. Tillägg görs i planen under rubriken ”Skogsbruk” att konventionellt skogsbruk har en relativt stor påverkan på naturmiljön och kan ha menlig inverkan på vattenkvalitet, samt medför risker för ras och skred på erosionskänslig mark.

Statens geotekniska institut (SGI), 2025-09-15

Statens geotekniska institut (SGI) har beretts möjlighet att yttra sig i ärendet. SGI:s yttrande avser geotekniska säkerhetsfrågor såsom ras, skred, erosion och geotekniska frågeställningar kopplade till översvämning. Grundläggnings- och miljötekniska frågor, såsom hantering av radon, ingår inte i vår granskning.

Underlag:

1. Översiktsplan Boxholms kommun. Samrådshandling daterad 2025-04-30, Dnr 2022-54.

2. Strategisk miljöbedömning för Boxholms översiktsplan - ÖP 2040 Samrådshandling. Sweco 2025-04-01.

SGI:s synpunkter

Geoteknisk information från olika källor har sammanställts och till del redogjorts för i översiktsplanen [1]. I [2] uppmärksammas att det förekommer aktsamhetsområden som sammanfaller med områden för planerad exploatering. Förslagsvis tydliggörs det i kartor var dessa områden finns, som stöd i det fortsatta arbetet.

Under kapitlet ”Ras, skred och erosion” i [1] framgår på sida 232 att risker kopplade till ras, skred och erosion vid planläggning och bygglovsprövning alltid ska beaktas, en uppfattning som SGI delar. Under ”Viljeinriktning” längre ner i dokumentet på sida 234 kan punkt två tolkas som att de geotekniska säkerhetsfrågorna enbart ska beaktas om området består av finjord. Ett förtydligande önskas.

Kommunens kommentar

Kartan under rubriken FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR RAS OCH SKRED I BOXHOLM KOMMUN kompletteras med förekommande aktsamhetsområden som redovisas i SGU:s kartunderlag.

Meningen under rubriken Viljeinriktning justeras till ”En geoteknisk undersökning genomförs i områden med risk för ras och skred. Särskild uppmärksamhet krävs i områden som består av finjord (lera och silt)”.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) (numera Myndigheten för civilt försvar (MCF)) synpunkter, 2025-09-05

Ärendet

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har beretts möjlighet att yttra sig i rubricerat ärende.

MSB:s yttranden i översiktsplaneärenden avser myndighetens planeringsunderlag och områden av riksintresse för totalförsvarets anläggningar, den civila delen. Vid behov lämnas även råd och synpunkter inom myndighetens ansvarsområden för skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar. Mer information om MSB:s roll i samhällsplaneringen samt plan- och byggärenden finns på MSB:s webbsida Samhällsplanering

Planeringsunderlag

MSB tar fram en stor mängd underlag som myndigheter, kommuner och andra aktörer kan använda i sin samhällsplanering. MSB:s planeringsunderlag består av information och vägledning i form av webbsidor, publikationer och kartunderlag. MSB:s planeringsunderlag finns tillgängligt på MSB:s webbsida Planeringsunderlag

Riksintresse för totalförsvarets anläggningar (den civila delen)

MSB ansvarar för att lämna uppgifter till länsstyrelserna om områden som myndigheten bedömer är av riksintresse på grund av att de behövs för totalförsvarets anläggningar, den civila delen, enligt 2-2a §§ förordning (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden samt 3 kap. 9 § 2 st. miljöbalken. MSB arbetar kontinuerligt med att identifiera mark- och vattenområden som kan vara av riksintresse.

Länsstyrelsen har ett ansvar att meddela MSB om ett område bör anges som riksintresse för totalförsvarets anläggningar, den civila delen, eller om ett område av riksintresse bör omprövas (4 § förordning (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden).

Mer information om MSB:s arbete med områden av riksintresse finns på MSB:s webbsida Riksintresse

Beslutade riksintresseanspråk

Den 25 oktober 2024 beslutade MSB att mark- och vattenområdena för samtliga ledningar och stationer i transmissionsnätet för el samt ledningarna i distributionsnätet för el mellan fastlandet och Gotland med tillhörande stationer, liksom områden för förnyelse och förstärkning av dessa, utgör områden som är av riksintresse på grund av att de behövs för totalförsvarets anläggningar (TfC 0004-0024), den civila delen, enligt 3 kap. 9 § andra

stycket miljöbalken (1998:808). Av översiktsplanen ska det framgå hur kommunen anser att riksintressen ska tillgodoses. Boxholms kommun berörs av riksintresseanspråk för luftledningar.

I förslaget redovisas inte riksintresseanspråken eller hur riksintressena ska tillgodoses, varken i förslaget eller i den strategiska miljöbedömningen. Med anledning av detta bedömer MSB att planförslaget inte tillgodoser riksintresseanspråken och att planförslaget påtagligt kan försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av luftledningarna om inte kommunen beaktar anspråket och de angivna påverkansområdena.

Vidare vill MSB uppmärksamma kommunen på riksintresseanspråkets angivna påverkansområde som för luftledningar omfattar 160 meter på vardera sida om den geografiska preciseringen för luftledningar, vilket bör redovisas tillsammans med anspråket i mark- och vattenanvändningskartan samt i avsnittet *3.9 Teknisk försörjning och samhällsviktiga funktioner: Elnät och distributionsanläggningar.*

Kommunens kommentar

Översiktsplanen kompletteras i avsnittet Hänsyn och riksintressen under rubriken 3.11 FÖRSVARSMAKTENS INTRESSEN angående att transmissionsnätet samt påverkansområde för luftledning utgör riksintresse (totalförsvarets anläggningar) utifrån ovan yttrande. Komplettering med nätet görs även på karta.

Likaså kompletteras planen under rubriken 3.11 FÖRSVARSMAKTENS INTRESSEN med hur riksintresset avses tillgodoses.

Se även yttrande från Svenska Kraftnät (SVK) och kommunens kommentar till yttrandet.

Synpunkter om skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar

Totalförsvarshänsyn i samhällsplaneringen

MSB kan inte utläsa om eller hur totalförsvarets civila intressen har tillgodosetts i översiktsplanen. Målet för det civila försvaret är att beakta som stöd och utgångspunkt i det arbetet. Vidare kan slutsatser ur kommunens risk- och sårbarhetsanalys (RSA) samt identifieringen av samhällsviktig verksamhet utgöra underlag till arbetet med att omhänderta totalförsvarets intressen.

Läs mer om hur totalförsvarets civila intressen kan beaktas i samhällsplaneringen och den fysiska planeringen på MSB:s webbsida Totalförsvarets civila intressen i samhällsplaneringen.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen kompletteras utifrån ovan kring totalförsvarets civila intressen.

Upplysningar

Skyddsrum

Enligt MSB:s skyddsrumskarta finns skyddsrum inom kommunen. MSB vill upplysa om att det inte är tillåtet att genomföra ändringar eller ingrepp som kan försämra skyddsrumsfunktionen. Exempel på sådana ändringar kan vara ökade raslaster till följd av exempelvis påbyggnad av fler våningar eller försämring av in- och utrymningsmöjligheter. Vid osäkerhet om åtgärdernas påverkan på skyddsrummet kan kvalificerad skyddsrumssakkunnig med fördel anlitas för rådgivning i tidigt planeringsskede.

För avveckling (samt rivning) av skyddsrum krävs tillstånd som hanteras i separat tillståndsprocess. Skyddsrum får endast avvecklas om det finns särskilda skäl, varför MSB är restriktiv med att bevilja ansökningar om avveckling av skyddsrum. Det är fastighetsägaren som ansvarar för ansökan om avveckling eller tillfällig begränsning av skyddsrumsfunktionen, men upplysningsskyldigheten ligger hos kommunen. I en planbeskrivning ska det framgå hur planen är avsedd att genomföras, så som krav på tillstånd och dispenser för bl.a. avveckling eller tillfällig begränsning av skyddsrumsfunktion. För mer information om skyddsrum finns på https://www.msb.se/skyddsrum.

Kommunens kommentar

Synpunkterna noteras. Översiktsplanen kompletteras under rubriken 3.11 FÖRSVARSMAKTENS INTRESSEN med att det finns skyddsrum inom kommunen och att det inte är tillåtet att genomföra ändringar eller ingrepp som kan försämra skyddsrumsfunktionen. Likaså införs en hänvisning till MSB:s information om skyddsrum (https://www.msb.se/skyddsrum).

Höga objekt

MSB har i uppdrag av regeringen att införa, förvalta och utveckla radiokommunikationssystemet RAKEL för skydd och säkerhet. För att vindkraftverk eller andra höga objekt inte ska bli ett hinder för radiokommunikationssystemet bör placeringen av exempelvis vindkraftverk på landsbygden och höga byggnader i tätorter ske i samråd med MSB:s verksamhet för Rakel och ledningssystem. Detta gäller konstruktioner högre än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse och högre än 45 meter inom sammanhållen bebyggelse.

I samband med samråd om förslag till placering av områden för vindkraft eller inför andra beslut rörande vindkraftverk och höga objekt bör samråd ske med MSB. Bifoga i samband med samrådet koordinater för vindkraftverkens placeringar för analyser av signalstråken.

Kommunens kommentar

Synpunkterna noteras. Översiktsplanen kompletteras under rubriken 3.11 FÖRSVARSMAKTENS INTRESSEN med att vid planering av höga objekt (konstruktioner

högre än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse och högre än 45 meter inom sammanhållen bebyggelse), exempelvis vindkraftverk, behöver samråd ske med MSB.

Sekretess och säkerhetsskydd

I takt med att totalförsvaret utvecklas ökar kraven på att omhänderta skyddsvärd information i den fysiska planeringens processer. Planfrågor med information som har relevans för totalförsvarets civila del kan vara särskilt skyddsvärda på grund av kombinationen med platsbundenhet. Som exempelvis detaljerad information om Seveso-anläggningar, lokaliseringen av viktiga drivmedelsdepåer, beredskapslager eller dragning av olika former av viktiga kablar eller annan infrastruktur. I varje enskilt fall bör det övervägas på vilken detaljnivå informationen delas offentligt - även om informationen inte är sekretessbelagd, vilket är att beakta vid framtagande av översiktsplan.

Läs mer om sekretess och säkerhetsskydd på säkerhetspolisens hemsida: Sekretess och säkerhetsskydd

Kommunens kommentar

Synpunkterna noteras.

Länsstyrelsen Jönköpings län, 2025-10-15

Länsstyrelsen konstaterar att det föreslås utbyggnadsområden och LIS-områden i anslutning till Sommen som gränsar till Jönköpings län. Både friluftsvärdet och vattenkvaliteten är viktiga aspekter även för Jönköpings län, som kan påverkas av exploatering. Länsstyrelsen har dock ingen ytterligare kunskap att tillföra utifrån ett länsöverskridande perspektiv.

Kommunens kommentar

Kommunen delar Länsstyrelsens uppfattning att friluftsvärdet och vattenkvaliteten är viktiga aspekter att uppmärksamma i samband med planering av LIS-områden. I översiktsplanen ges förslag på LIS-områden på ett övergripande sätt. I efterföljande steg, vid prövning via detaljplan eller annan planeringsprocess när ett mer detaljerat förslag på ett LIS-område upprättas, är dessa frågeställningar exempel på aspekter som behöver studeras mer ingående.

Polismyndigheten, 2025-09-22

Lokalpolisområde Motala har tagit del av förslag i aktuellt ärende och har inget att erinra eller synpunkter på översiktsplanen. Dock önskar polisen få vara delaktiga vad gäller belysningsfrågor och frågor gällande kameraövervakning i området.

Kommunens kommentar

Noteras.

Belysningsfrågor och frågor gällande kameraövervakning är frågor som får uppmärksammas och hanteras i annat sammanhang än i översiktsplanearbetet.

Vattenfall Eldistribution AB, 2025-10-12

Vattenfall Eldistribution har elnätanläggningar med beteckningen regionalt elnät och lokalt elnät med en spänningsnivå på 0,4 kV till 145 kV, både ledning i luft och ledning i mark inom Boxholms kommun.

Lokalnätet byggs i regel med avtalad rätt genom servitut och/eller ledningsrätt och med tillstånd av gällande linjekoncession, tillhörande Vattenfall Eldistribution.

Rättigheterna för regionnätet säkras med hjälp av servitut eller ledningsrätt. Tillståndet för regionnätet erhålls genom linjekoncession hos Energimarknadsinspektionen.

Vattenfall Eldistribution lämnar följande synpunkter vad gäller elnätanläggningar med beteckningen regionalt elnät:

• Flytt eller förändring av befintliga regionnätsledningar kan innebära att ny linjekoncession måste sökas. Att ansöka om linjekoncession är en omfattade process som tar flera år att genomföra. Det är inte heller säkert att koncession ges för en ny ledning/ledningssträckning.

• Vid behov av ombyggnad av ledningar inom regionalt elnät vilka är linjekoncessionspliktiga ledningar är det troligt att ny koncession behöver sökas vilket är tidskrävande.

• En ny byggnad intill en luftledning med spänningsnivå upp till 55 kV ska placeras på ett minsta avstånd på 10 meter från närmaste anläggningsdel, detta utifrån säkerhetsområde och elsäkerhetsrisk.

• En ny byggnad intill en luftledning med spänningsnivå över 55 kV ska placeras på ett minsta avstånd på 20 meter från närmaste anläggningsdel, detta utifrån säkerhetsområde och elsäkerhetsrisk samt ur ett underhållsperspektiv.

• Utöver detta säkerhetsavstånd (20 m) tillkommer tillämpningen av försiktighetsprincipen för frågan kring elektriska och magnetiska fält (EMF). Vattenfall Eldistribution rekommenderar att ny bebyggelse där människor stadigvarande kan antas vistas, tex bostäder och kontor, inte uppförs närmare än 50 meter från ledningens närmaste anläggningsdel. Detta för att minimera eventuell framtida oro etc. hos de boende.

• Tillkommande solenergianläggning ska placeras minst 20 m (landsbygd) eller 10 m (tätort) från närmaste fasledare vid icke direktjordad luftledning med en spänningsnivå upp till 100 kV med hänsyn till TSN nr 21.

• Tillkommande solenergianläggning ska placeras minst 50 m (landsbygd) eller 20 m (tätort) från närmaste fasledare vid direktjordad luftledning med en spänningsnivå över 100 kV med hänsyn till Telestörningsnämnden (TSN) nr 21.

• Avståndet minst 20 m (landsbygd) eller 10 m (tätort) respektive avståndet 50 m (landsbygd) eller 20 m (tätort) hänför sig till att vid jordfel, t.ex. åsknedslag, på luftledningen uppstår en förhöjd markpotential i ledningsgatan. Denna förhöjda markpotential får inte påverka angränsande anläggningar så att skador uppstår på dessa. Den förhöjda markpotentialen får heller inte medföra fara för person som befinner sig invid anläggning placerad i närområde till luftledningen.

• Vid en eventuell kablifiering av Vattenfall Eldistributions regionnätsledningar så är det viktigt att ta i beaktande att även markkablar har säkerhetsavstånd till byggnation och andra ledningsslag. Regionnätsledningar förlagda i mark ska inom kvartersmark skyddas med u-område.

Vattenfall Eldistribution lämnar följande synpunkter vad gäller elnätanläggningar med beteckningen lokalt elnätnät:

• En ny byggnad intill en luftledning med spänningsnivå upp till 24 kV ska placeras på ett minsta avstånd på 10 meter från närmaste anläggningsdel, detta utifrån säkerhetsområde och elsäkerhetsrisk.

• Nya exploateringar medför ett behov av både nya ledningar och nya nätstationer för elförsörjning. Nya ledningar är i stort sett alltid markförlagda kablar i tätbebyggt område men kan vara bådemarkförlagda kablar och ledningar byggda i luft på landsbygden.

• För att undvika magnetfält ska avstånd från station till stadigvarande vistelse vara minst 5 meter. För att undvika brandrisk ska avstånd mellan station och brännbart material vara minst 5 meter.

• En tumregel är att längsta kabelväg från nätstation till anslutningspunkt är cirka 200 m. Det kan dock variera beroende på nätstationens kapacitet och områdets elförbrukning.

Vattenfall Eldistribution lämnar följande synpunkter vad gäller både elnätanläggningar med beteckningen regionalt elnät och lokalt elnät:

• För alla detaljer och anläggningar som placeras invid Vattenfall Eldistributions elnätanläggningar gäller att dessa skall placeras så att drift - och underhållsarbeten för elnätanläggning inte försvåras.

• Schaktning och sprängning får inte ske i närheten av Vattenfall Eldistributions elnätanläggningar utan att man i god tid inhämtat ledningsägarens medgivande.

• Hänsyn ska tas till försiktighetsprincipen som ingår i de allmänna hänsynsreglerna i miljöbalken avseende att verksamheter eller åtgärder inte medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

• Arbetet med flytt, förändring eller annan ombyggnad av befintliga elnätanläggningar tillhörande Vattenfall Eldistribution, bekostas av, om inget annat avtalats, den som initierar en eventuell flytt, förändring eller ombyggnad.

En framtidssäkrad infrastruktur för eldistribution medför ombyggnad av befintliga elnätanläggningar och utbyggnad med nya elnätanläggningar för att säkerställa kommunens kommande energibehov vid bland annat nyexploatering av bostäder, industri och handel.

Vid etablering av större solenergianläggningar krävs sannolikt ombyggnad av befintliga elnätanläggningar och utbyggnad med nya elnätanläggningar.

Vid etablering av större solenergianläggningar och vindenergianläggningar krävs sannolikt ombyggnad av befintliga elnätanläggningar och utbyggnad med nya elnätanläggningar.

Vid omvandling av fridshusområden till områden för åretruntboende krävs sannolikt ombyggnad av befintliga elnätanläggningar och utbyggnad med nya elnätanläggningar.

Vid utbyggnad av laddinfrastruktur krävs sannolikt ombyggnad av befintliga elnätanläggningar och utbyggnad med nya elnätanläggningar.

I översiktsplanen måste hänsyn tas till att det krävs både nya och förändrade intrång i geografin för att framtidssäkra den del av infrastrukturen som berör eldistribution. Vid bildande av nya naturområden, t.ex. naturreservat, Natura 2000-områden och vattenskyddsområden, gäller att restriktionerna inte får förhindra ledningshavaren att utföra de återkommande drift- och underhållsåtgärder som man är ålagda att utföra bl.a. enligt gällande föreskrifter samt åtgärder som erfordras vid pågående driftstörning.

Vid planering av nya biotopskyddsområde måste hänsyn tas så att dessa inte omfattar ledningsgatan.

Vid förändring i kraftledningsnätet bör en bedömning kring lämpligt teknikval genomföras. Det är särskilt angeläget i områden där väsentliga natur- eller kulturvärden kan påverkas.

Kommunens kommentar

Nu upprättad översiktsplan är av översiktlig karaktär och ej juridiskt bindande handling, vilket innebär att ovan redovisade detaljer från Vattenfall ej avses säkerställas i denna översiktsplan. Ovan synpunkter noteras dock och studeras vid eventuella efterföljande detaljplanearbeten och fortsatta planeringsarbeten.

E.on Energidistribution AB, 2025-10-17

Eon:s nät slutar precis norr om Sommen där några byar ligger i Boxholms kommun enligt karta *(Kartan finns att tillgå på kommunen).* Man ser inget som ställer till det för Eon:s del så man har inga synpunkter på översiktsplanen.

Man upplyser om att i kommande ärenden för planer och bygglov kan Eon:s nationella mailadress gärna användas istället (PBL@eon.se).

Kommunens kommentar

Yttrandet noteras.

Tekniska verken i Linköping AB, 2025-08-21

Tekniska verken i Linköping (publ) har tagit del av handlingarna och har inga synpunkter.

Kommunens kommentar

Yttrandet noteras.

Region Östergötland, 2025-10-08

Region Östergötland har getts möjlighet att yttra sig över samrådsversion av ”Översiktsplan Boxholms kommun”.

Översiktsplanen har en viktig roll som måldokument, att ge riktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön samt bidra till förverkligandet av kommunens vision. Översiktsplanen fungerar också som kommunens verktyg i den interna handläggningen och samordningen samt i dialog med andra aktörer i samhällsbyggandet. Översiktsplanen är också kommunens plattform för medverkan i den regionala utvecklingsplaneringen.

Boxholms kommuns utvecklingsvision är; Boxholm – här skapar vi trygghet, livskvalité och växter tillsammans. Översiktsplanen planerar för och tar höjd för en ökad befolkning i Boxholms kommun. För att uppnå en hållbar och positiv samhällsutveckling som skapar förutsättningar för minst 6 500 invånare år 2040 har Boxholms kommun tagit fram tre övergripande strategier:

1. En trygg kommun att växa och verka i

2. Vi skapar förutsättningar för livslångt lärande

3. Ett hållbart samhälle för alla

För varje strategi finns fördjupade teman och punkter som tydliggör vad strategin innebär.

Regionen Östergötlands uppdrag

Region Östergötland har som regionalt utvecklingsansvarig i uppdrag att ta fram och fastställa en utvecklingsstrategi för Östergötland, samt samordna insatser för att genomföra strategin. Reviderad version av Utvecklingsstrategi för Östergötland (RUS) antogs av regionfullmäktige i 11 september 2025. Utvecklingsstrategin har det övergripande målet ”Goda livsvillkor i Östergötland” samt fyra prioriterade områden. Dessa är;

- Kunskap och kompetens genom livslångt lärande i hela Östergötland
- Boende, arbete och välfärd i hela Östergötland
- Ett konkurrenskraftigt och robust näringsliv i hela Östergötland
- God tillgänglighet i hela Östergötland

Rumslig strategi, som antogs av regionfullmäktige i oktober 2024, har ett geografiskt helhetsperspektiv och synliggör hur olika platser relaterar till varandra, deras funktioner och hur funktionerna kan förbättras och utvecklas över tid. Målet med rumslig strategi är:

”En rumslig strategi för Östergötland med en väl avvägd rumslig inriktning för Östergötland (strukturbild) som anger en tydlig prioritering av olika platsers funktioner och relationer”

Rumslig strategi har när det gäller strukturbilder och prioriteringar inarbetats i utvecklingsstrategi för Östergötland och utgör strategins geografiska inriktning.

I förordningen om regionalt tillväxtarbete (2007:713) anges det att det regionala tillväxtarbetet ska samordnas med kommunernas översiktsplanering. I plan- och bygglagen (2010:900) finns motsvarande bestämmelse om att det ska framgå av översiktsplanen hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling. Här framgår tydligt lagstiftarens förväntan om att region och kommun ska samverka. En samplanering är nödvändig för att på ett effektivt sätt tillgodose östgötarnas behov.

Region Östergötland svarar på remisser om översiktsplaner utifrån Utvecklingsstrategi för Östergötland samt tillhörande understrategier som Rumslig strategi, samt utifrån ansvaret för hälso- och sjukvård och rollen som regional kollektivtrafikmyndighet.

Regionens synpunkter

Allmänt

Samrådsversion av översiktsplan för Boxholms kommun innehåller en rad viljeinriktningar och visar på en hög ambitionsnivå framgent. Översiktsplanen redogör för kommunens olika geografier, anger hur olika orter, platser och geografier kan utvecklas samt de funktionella sambanden mellan orter både inom kommunen och till angränsande kommuner och län. Region Östergötland ser positivt på prioritering av utbyggnad i goda infrastrukturlägen och ser fram emot den prioritering av utvecklingsområden som kommunen ämnar redovisa i samband med granskning av översiktsplanen. Region Östergötland bedömer att intentionerna i Boxholms kommuns översiktsplan i stort går i linje med de principer och strukturbilder som finns i Rumslig strategi.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen kompletteras angående prioriteringsordning.

I översiktsplanen beskrivs Boxholms kommun i ett regionalt perspektiv, i Östergötland men också angränsande till Jönköpings län. Regionala målpunkter lyfts fram föredömligt liksom Boxholms bidrag till Östergötland och Jönköpings län. Region Östergötland bedömer dock att det tydligare kan framgå vilka frågor som är viktiga att samverka kring mellankommunalt med angränsande kommuner men också med Region Östergötland.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen kompletteras angående mellankommunala intressen. Mellankommunala intressen är exempelvis sjön Sommen delas med Boxholm och Ydre kommun. Annat mellankommunalt intresse är vindkraftsetableringar. Då vindkraft ofta innebär påverkan över ett större område ska särskild vikt läggas vid mellankommunal samsyn. Vid ansökningar inom 2000 m från kommungräns bör samråd ske med angränsande kommuner.

Likaså kan riksintressen utgöra en mellankommunal angelägenhet, liksom transportsystem och regional tillgänglighet, samt vattenfrågor inom gemensamt avrinningsområde (Svartån) utifrån MKN för vatten.

Se vidare under kommunens kommentar till Ydre kommun där mellankommunala frågor behandlas ytterligare.

Boxholms kommun har på totalen, de senast 10 åren, haft en ökning av invånarantalet. Översiktsplanen innehåller ett ambitiöst tillväxtmål om att växa med ca 1000 invånare till 2040. Statistik visar att Östergötland fortsätter att öka sin befolkning, men betydligt svagare än tidigare (lägsta sedan 2000) och befolkningsutvecklingen bedöms framöver vara betydligt försiktigare. Utifrån förväntad svagare tillväxt i länet vill Region Östergötland betona vikten av att Boxholms kommun fortsätter att stärka och prioritera befintliga orter i kommunen och skapar en beredskap ifall tillväxtmålet inte uppnås.

Kommunens kommentar

Synpunkterna noteras.

Region Östergötland vill upplysa om att det finns en nyligen antagen reviderad utvecklingsstrategi för Östergötland. Där utöver finns också Rumslig strategi för Östergötland, Folkhälsostrategi, Regionalt trafikförsörjningsprogram för Östergötland 2040, Målbild 2040 för Region Östergötlands engagemang i regional tågtrafik och Målbild 2030 för Region Östergötlands engagemang i regional busstrafik samt Näringslivs- och innovationsstrategi för Östergötland som ska beaktas i den kommunala fysiska planeringen. Den regionala cykelstrategin har reviderats till Regional cykelplan. Vidare är förslag till ny länsplan för transportinfrastruktur ute på remiss, med beräknat antagande 2026.

Kommunens kommentar

Informationen från Regionen noteras.

Region Östergötland vill betona vikten av fortsatt god dialog och samverkan mellan regionen och Boxholms kommun och önskar påminna om de samverkansformer som finns, där Östergötlands kommuner ska beakta utvecklingsstrategin, framför allt dess rumsliga inriktning i den kommunala fysiska planeringen. Som ett led i detta ska region

Östergötland bjudas in till tidig dialog när en ny översiktsplan initieras eller när riktlinjer för bostadsförsörjning ska arbetas fram.

Kommunens kommentar

Synpunkterna noteras. Fortsatt dialog sker med Region Östergötland i olika planeringsfrågor. Region Östergötland är exempelvis en samrådspart i samband med Bostadsförsörjningsprogram som kommunen avser att ta fram.

Nedan följer synpunkter utifrån teman.

Hälso- och sjukvård

Region Östergötland delar bilden i den kommunala översiktsplanen vad gäller inriktning för den fortsatta hälso- och sjukvården, avseende exempelvis vårdcentral. Vid fortsatt planering av kommunal vård- och omsorg deltar Region Östergötland gärna i dialoger kring frågor som samverkan och eventuell samlokalisering mellan organisationerna.

Kommunens kommentar

Synpunkterna noteras.

Näringsliv

Region Östergötland ser positivt på översiktsplanen ur ett näringslivsperspektiv, då förslaget pekar på behovet av att stärka den industriella basen, utveckla besöksnäringen, främja småföretagandet i serviceorter och landsbygd, samt att förbättra tillgängligheten. Detta bygger vidare på Boxholms starka industriella tradition, som fortsatt är ryggraden i ekonomin, och stärker ett diversifierat näringsliv med service, verkstäder, handel, restauranger och små till medelstora företag.

Region Östergötland instämmer med kommunens bedömning om att tillgängligheten till andra kommuner, och kommunikationsmöjligheterna till andra platser via Östgötapendeln och riksväg 32 stärker kommunens arbetsmarknad och möjligheten till arbete.

Kommunens kommentar

Synpunkterna noteras.

Elektronisk kommunikation

Region Östergötland instämmer med kommunens beskrivning och intentioner rörande digital infrastruktur. Det är positivt att kommunen beskriver både fast och mobil infrastruktur samt behovet både för allmänhet och verksamheter.

I flera av de områden där mobiltäckningen har brister finns det en målkonflikt med Försvarsmaktens intressen och stoppområde för höga objekt. Denna målkonflikt skulle kunna beskrivas i översiktsplanen.

Region Östergötland vill göra kommunen uppmärksamma på att den nationella strategin blivit ersatt med en ny, Sveriges digitaliseringsstrategi 2025–2030.

Kommunens kommentar

Synpunkten noteras. Se vidare under kommunens kommentar till MSB angående komplettering kring höga objekt med mera.

Översiktsplanen justeras under rubriken Digital infrastruktur med att regeringens bredbandsstrategi från 2016 har ersatts med en ny – Sveriges digitaliseringsstrategi 2025–2030.

Elförsörjning

Region Östergötland anser att aspekter kopplat till energiförsörjning, lokal elproduktion och elnätsutbyggnad generellt har fångats in väl i översiktsplanen. Det är positivt att betydelsen av en effektiv energi- och resursanvändning omnämns, liksom en resurseffektiv markanvändning. En mer samlad beskrivning av området, med viljeinriktningar med mera, hade med fördel gjort frågan något mer tydlig än i gällande förslag, där frågan hanteras under flera olika avsnitt.

Kommunens kommentar

Synpunkten noteras. Kommunen bedömer att översiktsplanen är lämplig på det sätt den är redovisad.

Vidare är positivt med tydliga viljeriktningar kring ny lokal elproduktion, specifikt utifrån olika kraftslag. Här är det också positivt att lämplig mark för solcellsparker respektive vindkraft pekas ut. Regionen Östergötland noterat dock att området som pekats ut som lämpligt för vindkraft ligger i försvarets stoppområde för höga objekt vilket i dagsläget innebär att det inte är troligt att några nya vindkraftverk kommer att kunna byggas i området.

Kommunens kommentar

Synpunkten noteras.

Det är positivt att förutsättningar kring elnätsutbyggnad omnämns i ett särskilt avsnitt. Avsnittet har dock stort fokus på transmissionsnätet och förutsättningar för stora elintensiva verksamheter. Även för utveckling av andra markområden i kommunen (bostäder, handel, verksamheter och industri) är det angeläget med en tidig dialog med elnätsbolaget.

Kommunens kommentar

Synpunkten noteras. Dialog sker naturligt med elnätsbolag i samband med ny planläggning med mera. Att översiktsplanen anger att dialog med elintensiva

verksamheter bör ske är mer för att särskilt uppmärksamma denna fråga i sådant sammanhang. Kommunen bedömer att översiktsplanen är lämplig på det sätt den är redovisad.

För utpekade industriområden är det fördelaktigt med en viljeriktning från kommunen om vilken typ av industri som anses lämplig för området. Detta underlättar för elnätsbolagets prognosarbete.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen anger endast ”industri” utan någon särskild inriktning, då det i nuläget är ovisst vilken typ av industri som kan bli aktuell. Lämpligheten av typ av industri får prövas i en eventuell detaljplaneprocess samt tillståndsprocess.

Transportinfrastruktur och kollektivtrafik

Region Östergötlands instämmer i kommunens beskrivning av de viktiga kommunikationsstråken, Södra stambanan och riksväg 32. Riksväg 32 är ett stråk ur både lokalt, regionalt och nationellt intresse vilken också beskrivs i Region Östergötlands rumsliga strategi samt länstransportplanen för Östergötland.

Kommunens kommentar

Synpunkten noteras.

Region Östergötland delar kommunens viljeinriktning att kommunens ska ha goda förbindelser och tillgänglighet till stationslägen vid framtida ny järnväg efter Linköping. Pendeltåget till Linköping säkerställer detta. Region Östergötland följer arbetet och arbetar för att ny järnvägskapacitet genom fler spår ska komma till stånd.

Kommunens kommentar

Synpunkten noteras.

Den viljeinriktning som anges delas av Region Östergötland men Regionen vill betona att det för närvarande inte pågår någon planering kring tågstopp i Strålsnäs och det är inte heller en ort som uppfyller grundvillkor för tågstopp enligt Region Östergötlands tågstrategiska målbild. Ambitionerna avseende trafikering av buss i Strålsnäs anges i bussmålbilden till ungefär dagens trafik. Inom Regionens uppdrag ligger fortsatt att prioritera allmän kollektivtrafik för arbets- och studiependling.

Kommunens kommentar

Synpunkterna noteras. Kommunen är medveten om att det inte är troligt med ett tågstopp i Strålsnäs utifrån dagens förutsättningar. Längre fram i tiden kan dock förutsättningarna ändras så att det kan bli aktuellt med tågstopp. En utbyggnad i stationsområdet i

Strålsnäs bedöms i övrigt som lämpligt även ur tillgänglighetssynpunkt till busshållplats samt möjlig utveckling av pendlarparkering.

Region Östergötland delar kommunens viljeinriktning om att bättre koppla samman Boxholms centrala delar med Boxholms station.

Kommunens kommentar

Synpunkten noteras.

Region Östergötland önskar påpeka att det saknas förutsättningar att trafikförsörja Malexander med annan kollektivtrafik än dagens närtrafik. Vidare gör Region Östergötland bedömningen att utpekade LIS-områden inte kommer innebära en möjlighet att stärka kollektivtrafiken på landsbygden.

Kommunens kommentar

En utveckling av orter, såsom Malexander, är beroende av kommunikationer. Kollektivtrafiken är en viktig del i detta. En fortsatt dialog med kollektivtrafikansvarig är av vikt för att klara ortens framtid.

En icke obetydlig del av kommunens framtida bebyggelseutveckling kan förväntas att ske i ett sammanhållet stråk från Blåvik till Malexander där översiktsplanen redovisar ett flertal områden för nya bostäder, delvis som så kallade LIS-områden. Detta bedöms vara helt i linje med regionens inriktning om att i första hand planera bebyggelse i starka stråk som kan stärka underlaget för kollektivtrafik och annan service.

Gällande de utpekade kollektivtrafikstråken som anges på sid 170 önskar Region Östergötland att dessa förtydligas. För Region Östergötland finns två kollektivtrafikstråk: tågförbindelsen Tranås-Boxholm- Mjölby samt busstråket Boxholm-Strålsnäs-Mjölby. Vidare önskar Regionen också att resandenoderna förtydligas.

Kommunens kommentar

En översyn görs i handlingen och förtydliganden görs i tillämpliga delar.

Kommersiell service och serviceplan

Boxholms kommuns skrivningar som avser kommersiell service bedöms fungera bra som kommersiell serviceplan och ligger i linje med Regionalt serviceprogram Östergötland 2023-2030. I nuläget pekas Malexander ut som en prioriterad geografi i Regionalt serviceprogram. Det behöver dock tydligt framgå i kommunens serviceplan vilken/vilka geografi/-er Boxholms kommun pekar ut för att möjliggöra insatser enligt Regionalt serviceprogram.

Kommunens kommentar

Förtydligande görs under rubriken 2.13 SERVICE – KOMMERSIELL enligt; I Boxholms kommun pekas särskilt Malexander ut som prioriterad geografi där insatser enligt Regionalt serviceprogram bör göras. Ingen geografi utöver Malexander pekas ut i planen.

Region Östergötland ser helst att kartan över prioriterade geografier från Handlingsplan och prioriteringar, Regionalt serviceprogram, inte infogas i översiktsplanen, men däremot hänvisas till. Detta för att kartan över prioriterade geografier kan komma att uppdateras med tätare intervall än kommunala översiktsplaner.

Kommunens kommentar

Nämnda karta under rubriken REGIONALT SERVICEPROGAM (RSP) tas bort och ersätts istället med hänvisning enligt yttrandet.

Översiktsplanen kan med fördel faktagranskas och förtydligas avseende:

- Det finns flera aktörer när det gäller dagligvaror i Boxholm (Coop och Ica med fullsortiment framför allt, men även begränsat utbud på OKQ8). Det innebär en god tillgänglighet i Boxholms tätort där det finns kommersiell service i form av flera aktörer för både drivmedel och dagligvaror.
- Hög sårbarhet genom låg konkurrens gäller Malexander där endast en aktör för dagligvaror finns i noden.
- Det finns kommersiella servicenoder utanför Boxholms kommun som är viktiga för Boxholms kommuninvånare. Vid analys av tillgång till service med hjälp av Tillväxtverkets verktyg Pipos serviceanalys utgör Mjölby, Tranås och Kisa viktiga större handelsnoder. Dagligvarubutikerna i Väderstad och Ulrika utgör för vissa delar de närmaste alternativen till den service som finns i Boxholms kommun. För invånare söder om sjön Sommen (Pinudden) finns närmaste service i Kisa och Österbymo.

Kommunens kommentar

En översyn görs i handlingen och förtydliganden görs i tillämpliga delar.

Folkhälsa

Översiktsplan för Boxholms kommun genomsyras överlag av ett folkhälsoperspektiv, och människors hälsa och välbefinnande lyfts i flera relevanta sammanhang. Det är positivt att planförslaget lyfter de nationella folkhälsopolitiska målen samt Östgötakommissionens rekommendationer från 2014. Sedan 2022 finns en regional folkhälsostrategi med målet att skapa en god och jämlik hälsa i Östergötland, där framför allt målområde 5 Boende och närmiljö berör planförslaget. Målen i folkhälsostrategin handlar bland annat om att skapa tillgängliga boendeformer som främjar trygghet och självständighet men också om

att skapa mötesplatser som underlättar social gemenskap. Även vikten av säkra och inkluderande närmiljöer med grönområden för spontan lek, idrott och rekreation finns som målsättning i folkhälsostrategin.

Folkhälsostrategin utgår från hälsans bestämningsfaktorer som bygger på de samhälleliga förutsättningar som påverkar människors hälsa och välbefinnande. Definitioner av folkhälsa och hälsans bestämningsfaktorer kan med fördel beskrivas i planförslaget för att bredda perspektiven ytterligare. Region Östergötland ser även positivt på att planförslaget uppdateras och att hänvisning sker till den regionala folkhälsostrategin för god och jämlik hälsa i Östergötland.

Kommunens kommentar

Synpunkten noteras. Kommunen bedömer att översiktsplanen är lämplig på det sätt den är redovisad. En justering görs dock vad gäller hänvisning till uppdaterad folkhälsostrategi under rubriken HÄLSA.

Kultur och gestaltad livsmiljö

Boxholms kommun har formulerat en viljeinriktning om att alla östgötar ges möjlighet till en fritid som möter kulturella, fysiska, sociala och psykiska behov, stimulerar engagemang, bidrar till social gemenskap samt möjliggör återhämtning. Region Östergötland ser gärna att Boxholms kommun tydliggör denna viljeinriktning med hänsyn till den egna kommunen, och om eventuella mellankommunala samband behöver utvecklas eller prioriteras för att säkerställa tillgången till kultur och fritid i Boxholms kommun för såväl invånare som besökare.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen justeras under rubriken Fritid och kultur, Viljeinriktning till; Alla kommuninvånare ges möjlighet till en fritid som möter kulturella, fysiska, sociala och psykiska behov, stimulerar engagemang, bidrar till social gemenskap samt möjliggör återhämtning. I övrigt bedöms översiktsplanen vara lämplig på det sätt den är redovisad.

Det är positivt att Boxholms kommun lyfter betydelsen av utrymme för kulturverksamheter och möjligheterna för invånarna att både ta del av och utöva kultur. Region Östergötland saknar motsvarande avsnitt och viljeinriktningar för kommunens kulturmiljöer, och hur kommunen avser arbeta med utvecklingen och tillgängliggörandet av kulturmiljöer som en viktig del för både platsutveckling, identitetsarbete, och arenor för kulturtillgång, och inte enbart ur det bevarandeperspektiv som lyfts senare i planen.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen behandlar kultur och kulturmiljöer i olika delar av planen. En tydligare hänvisning till Kulturmiljöprogrammet införs under rubriken Kultur. Kommunen bedömer att detta är en tillräcklig åtgärd i planen.

Region Östergötland ser mycket positivt på att Boxholms kommun tydliggör gestaltad livsmiljö som både ett synsätt avseende den fysiska miljön, som den fysiska miljön i sig, och med ambitiösa viljeinriktningar anger tydliga prioriteringar för områdets tvärsektoriella tillämpning i kommunen i planeringen av den byggda miljön. Det är vidare mycket positivt hur Boxholms kommun uttrycker en tydlig ambition för att tillämpa gestaltad livsmiljö som ramverk för att stärka både den sociala och hälsofrämjande infrastrukturen för kommunens invånare.

Kommunens kommentar

Synpunkten noteras.

Fortsatt arbete

Region Östergötland har i yttrandet lyft fram behovet av en del förtydliganden, kompletteringar och brister, men bedömer att Boxholms kommun har goda möjligheter att förbättra och utveckla innehåller i översiktsplanen till granskningsskedet. Region Östergötland vill betona vikten av fortsatt dialog och god samverkan då det är tillsammans vi kan skapa en god samhällsplanering som bidrar till hållbar utveckling och goda livsvillkor i Östergötland.

Kommunens kommentar

Synpunkten noteras. Fortsatt dialog sker med Region Östergötland i olika planeringsfrågor.

Region Jönköpings län, 2025-09-23

Sammanfattning

Region Jönköpings län har getts möjlighet att yttra sig över samråd om ny översiktsplan för Boxholms kommun.

Region Jönköpings län ser positivt på planförslagets övergripande vision och tydlighet gällande kommunens roll även i ett regionalt perspektiv. Behov och möjligheter med vända sig mot både Region Jönköpings län liksom att stärka kopplingarna inom Region Östergötland redogörs för gällande både infrastruktur, kollektivtrafik, arbetsmarknadsområden, service och boende. Region Jönköpings län ser positivt på gemensamma existerande kopplingar över länsgränsen, riksväg 32 och Södra stambanan, samt potentialen i en ny järnvägsförbindelse som möjliggör regionförstoring och stärker kopplingen mellan Jönköping – Tranås och Linköping.

I övrigt har Region Jönköpings län inga synpunkter på samrådsförslaget.

Synpunkter på förslaget

Region Jönköpings län ser positivt på planförslagets övergripande vision och tydlighet gällande kommunens roll i ett regionalt perspektiv. Kommunen redogör för behov och

möjligheter med vända sig mot både Region Jönköpings län och att stärka kopplingarna inom Region Östergötland gällande både infrastruktur, kollektivtrafik, arbetsmarknadsområden, service, boende med mera.

Region Jönköpings län är positiv till det sätt på vilket Boxholms kommun knyter upp sin översiktsplan på Region Östergötlands regionala utvecklingsstrategi, med beaktande av sina lokala förutsättningar. Även kommunens uttryckta vilja att delta i arbetet med regionala program och strategier, inte minst för att fånga landsbygdsperspektivet i genomförandet, tycker Region Jönköpings län är positivt.

Region Jönköpings län är positiva till att Boxholms kommun trycker på vikten av utvecklat samarbete över länsgränsen kring frågor såsom infrastruktur och kollektivtrafik. Gemensamma intressen är exempelvis Södra stambanan, en välfungerande riksväg 32 och för kommunen det utpekade huvudkollektivtrafikstråk mellan Mjölby-Boxholm-Tranås, med målpunkter inom både Region Östergötland och Region Jönköpings län.

Södra stambanan är en av landets viktigaste järnvägsförbindelser och Region Jönköpings län delar uppfattningen att de funktionella sambanden bör vara styrande snarare än de administrativa gränserna. Det är därför fortsatt viktigt att utveckla den regionala tågtrafiken och ha välfungerande knutpunkter för kollektivtrafiken i anslutning till stationerna längs Södra stambanan. En välfungerande kollektivtrafik är viktigt för både arbets- och skolpendling över länsgräns, där det sker ett dubbelriktat utbyte men också för att nå viktig service på bägge sidor.

Region Jönköpings län ser positivt på en ny järnvägsförbindelse som möjliggör regionförstoring och stärker kopplingen mellan Jönköping – Tranås och Linköping. Region Jönköpings län ser behovet av att processen med att korridoren ska kunna smalnas av drivs framåt och att de nyttor som projektet skulle medföra lokalt, regionalt och nationellt ska tas tillvara.

Region Jönköpings län förstår kommunens inställning till att utbredningsområdet för järnväg, Götalandsbanan, enligt Sverigeförhandlingarna fortsatt är mycket bred och påverkar kommunens planering av mark- och vatten inom Boxholms kommun. Region Jönköpings län vill göra ett medskick om att utbredningsområdet inte längre är ett riksintresse med påverkan på lovgivning. Från Region Jönköpings håll ser vi fortsatt positivt på ny järnvägssatsning mellan Linköping och Jönköping, med nytta för Boxholms kommun med stationsläge även i Tranås.

I övrigt har region Jönköpings län inga synpunkter på samrådsförslaget.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen justeras med att korridoren för framtida järnväg inte längre är ett utpekat riksintresse.

Synpunkterna i övrigt noteras.

Kinda kommun, 2025-09-24

Kinda kommun tackar för möjligheten att lämna synpunkter på Boxholm kommuns förslag till ny översiktsplan. Kinda kommun har inget att erinra mot förslaget.

Kinda kommun ser fram emot ett fortsatt samarbete med Boxholms kommun gällande strategisk utveckling och samhällsplanering och önskar kommunen lycka till i det fortsatta arbetet med den nya översiktsplanen.

Kommunens kommentar

Noteras. Boxholms kommun ser likaså fram emot fortsatt samarbete gällande strategisk utveckling och samhällsplanering.

Ydre kommun, 2025-10-06

Ydre kommun ser positivt på att Boxholms kommun valt att förnya sin översiktsplan.

Ydre, Boxholm och Tranås kommuner delar ett gemensamt intresse och ansvar för sjön Sommen. Ydre kommun vill här framhålla vikten av att exploatering kring sjö Sommen görs varsamt och på ett sådant sätt satt påverkan på landskapsbild, natur- och kulturmiljö samt intressen för friluftsliv påverkas i så liten omfattning som möjligt.

Utifrån sjön Sommen, och särskilt den landtunga som utgörs av Idebo med omnejd, önskar Ydre kommun att våra mellankommunala intressen lyfts i översiktsplanen. Ydre kommun skulle gärna se en dialog kring de mellankommunala intressena i den fortsatta processen.

Kommunens kommentar

Synpunkterna noteras. Vad gäller landtungan som utgörs av Idebo behöver kommunikation med Ydre ske vid eventuella frågor som berör landtungan eftersom åtkomst till landtungan via landvägen måste ske via Ydre kommun till Boxholms kommun. Det bör poängteras att inga utbyggnadsförslag eller andra förändringar föreslås för den aktuella landtungan i översiktsplanen. Men översiktsplanen kompletteras avseende mellankommunala intressen med en ny rubrik samt skrivning enligt följande;

Mellankommunala intressen: Mellankommunala intressen är frågor och intressen som berör flera kommuner gemensamt och kräver samordning. Sjön Sommen delas med Boxholm och Ydre kommun och är en avgörande gemensam resurs för boende, friluftsliv, besöksnäring och vattenförsörjning i kommunerna. För att kunna nyttja Sommen på ett hållbart vis finns ett mellankommunalt program (SPUNS) där Tranås, Ydre och Boxholms kommuner kommit överens om gemensamma utgångspunkter för planering och verksamhet i anslutning till sjön. I förenklad form kan programmet sammanfattas i fem punkter:

- *begränsa fragmenteringen av landskapet genom att tillkommande bebyggelse eller andra anläggningar i första hand lokaliseras i anslutning till befintliga koncentrationer*

- *undvika att skapa barriärer som hindrar det rörliga friluftslivet eller begränsar spridning av biologisk mångfald*

- *motverka försämringar av vattenkvalitén genom åtgärder för minskade utsläpp av framförallt gödande ämnen*

- *så långt möjligt kanalisera störande aktiviteter bort från känsliga miljöer*

- *vårda och förbättra förutsättningarna för växt- och djurliv*

Vid exploateringsärenden som berör sjön Sommen skall en överensstämmelse med SPUNS – programmet eftersträvas.

Annat mellankommunalt intresse är vindkraftsetableringar. Då vindkraft ofta innebär påverkan över ett större område ska särskild vikt läggas vid mellankommunal samsyn. Vid ansökningar inom 2000 m från kommungräns bör samråd ske med angränsande kommuner.

Likaså kan riksintressen utgöra en mellankommunal angelägenhet, liksom transportsystem och regional tillgänglighet, samt vattenfrågor inom gemensamt avrinningsområde (Svartån) utifrån MKN för vatten.

Mjölby kommun, 2025-10-15

Mjölby kommun ser mycket positivt på att Boxholm har tagit fram ett förslag till ny översiktsplan. Kommunen yttrande över översiktsplanen avgränsas till de mellankommunala frågeställningar som bedöms ha störst betydelse för båda kommunerna.

Boxholm och Mjölby kommuns bostads- och arbetsmarknader är sammanlänkade och ca. 700 personer pendlar över kommungränsen, vilket gör att pendlingsmöjligheterna och transportinfrastrukturen mellan kommunhuvudorterna är viktiga för bådas parter. Även möjligheterna att hitta bostad i ena kommunen eller den andra är viktig för näringslivet i kommunerna. Därför ser Mjölby kommun det som positivt att Boxholm i sin översiktsplan skapar handlingsplan för att kunna växa invånarmässigt. Att ungefär två tredjedelar av de tillkommande bostäderna planeras i Boxholm och Strålsnäs underlättar för hållbar pendling.

En viktig pulsåder mellan kommunerna utgörs av stambanan och pendeltågstrafiken på denna. För att ytterligare förbättra utvecklingen vill Boxholm verka för halvtimmestrafik på Östgötapendeln. Detta är något som även skulle gynna Mjölby kommun. Den bristande kapaciteten på Södra stambanan försvårar dessvärre möjligheterna till utökad trafikering. Därför hade det kunnat vara strategiskt att tydligare lyfta fram kapacitetsförbättringsåtgärder i översiktsplanen som t ex det förslag till mötesspår utanför Boxholm som kan aktualiseras i den nationella infrastrukturplaneringen.

En upprustning av väg 32 skulle kunna gynna trafiksäkerheten och möjliggöra kortare restider för såväl bil som linjelagd busstrafik. En utbyggnad av en cykelväg mellan Mjölby och Strålsnäs har föreslagits i regionens cykelplan. En sådan åtgärd skulle även ge möjlighet till pendling med cykel längs stråket. En förbättring av vägstråkets standard

skulle gynna kommunernas gemensamma utveckling. Trafikverket har genomfört en åtgärdsvalsstudie där Mjölby kommun ser det som angeläget att en upprustning till 2+1 väg i kombination med utbyggnad av gång- och cykelväg mellan Mjölby och Strålsnäs med möjlighet till förlängning till Boxholm kommer till stånd inom ramen för den regionala infrastrukturplaneringen.

Mjölby kommun bedömer att det skulle förbättra möjligheterna att få till en finansiering av de föreslagna åtgärderna om de lyftes tydligare i förslaget till översiktsplan.

Kommunens kommentar

Synpunkterna noteras. Boxholms kommun delar Mjölby kommuns uppfattning som helhet. Översiktsplanen kompletteras i tillämpliga delar utifrån ovan vad gäller kapacitetsförbättringsåtgärder, såsom mötesspår, avseende stambanan.

En komplettering görs även i planen i avsnittet 2.14 KOMMUNIKATIONER OCH NODER och rubriken Cykeltrafik respektive rubriken Vägtrafik utifrån ovan synpunkter från Mjölby kommun.

Ödeshögs kommun, 2025-10-08

I Ödeshögs kommuns översiktsplan har flera samverkansområden identifierats där det finns gemensamma beröringspunkter med Boxholms kommun. Av dessa beröringspunkter är det vindkraften som vi gärna skulle se ett djupare resonemang och ställningstagande.

I Boxholms översiktsplan anges under rubrik **2.16** *Fossilfri energi* följande viljeriktningar för vindkraft:

Boxholms kommun ser positivt på vindkraftsetableringar inom kommunen.

Etableringar som innebär att en orts samlade utblickar väsentligt påverkas bör i största möjliga mån undvikas.

I samband med vindkraftsprövning ska landskapsanalys genomföras.

Ödeshögs kommun vill betona att vindkraftsetableringar kan ha en påverkan som sträcker sig över kommungränser. Det är därför av vikt att mellankommunal samsyn och dialog säkerställs i dessa frågor.

I Ödeshögs kommuns översiktsplan anges att vid ansökningar om etablering av vindkraft inom 2 000 meter från kommungräns ska samråd ske med berörd angränsande kommun. En motsvarande skrivning finns även i Tranås kommuns översiktsplan, vilken likaså gränsar till Boxholm.

Mot denna bakgrund anser Ödeshögs kommun att Boxholms kommun bör överväga att införa en liknande viljeriktning i sin översiktsplan gällande vindkraft. Ett sådant ställningstagande skulle stärka den mellankommunala samordningen, öka förutsägbarheten i planeringsprocessen samt skapa en bättre grund för gemensam

planering och stärka förutsättningarna för en hållbar utveckling i våra respektive kommuner.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen kompletteras avseende mellankommunala intressen med en ny rubrik samt skrivning angående att vindkraftsetableringar är ett mellankommunalt intresse. Bland annat införs följande skrivning; Då vindkraft ofta innebär påverkan över ett större område ska särskild vikt läggas vid mellankommunal samsyn. Vid ansökningar inom 2000 m från kommungräns bör samråd ske med angränsande kommuner.

Linköpings kommun, 2025-10-14

Linköpings kommun tackar för möjligheten att yttra sig över samrådshandling 2025-04-30, ”Översiktsplan – Boxholms kommun”.

Linköpings kommun anser att översiktsplanen är väl genomarbetad och kommet att bli en tillgång för Boxholms kommun under sin fortsatta utveckling. Linköpings kommun noterar att avsnitten om hälsa, trygghet och säkerhet samt om en hållbar utveckling är särskilt betonade, vilket känns framåtsyftande och ligger väl i tiden. Det är bra att Boxholms kommun tar ett helhetsgrepp om Sommens norra strand, som i översiktsplanen benämns som Boxholms pärlband.

För Linköpings kommun är det viktigt att karaktärsområdet Norra Sommenbygden bevaras och utvecklas varsamt, liksom riksintresset Sommen. Som översiktsplanen beskriver så är det ett område som är viktigt för rekreation, friluftsliv och turism.

Mellan år 2017-2023 ökade pendlingen mellan Linköpings och Boxholms kommuner med närmare 20 procent. Linköping instämmer i att kollektivtrafikförbindelserna, då särskilt pendeltågstrafiken, är viktig att behålla och utveckla. Samtidigt är regionbusstrafiken som komplement till bilen viktig. I såväl Region Östergötlands tågstrategiska och regionalbusstrategiska målbild bekräftas detta.

Linköpings kommun är tveksam till om Strålsnäs har det resandeunderlag som krävs för ett extra tågstopp och vi vill även påpeka att det är viktigt att inte restiderna mellan Linköping påverkas negativt. Linköping ser hellre att Strålsnäs kollektivtrafik försörjs genom bättre regional busstrafik.

Vi ser fram emot en fortsatt bra samverkan med Boxholms kommun!

Kommunens kommentar

Synpunkterna noteras. Kommunen är medveten om att det inte är troligt med ett tågstopp i Strålsnäs utifrån dagens förutsättningar. Längre fram i tiden kan dock förutsättningarna ändras så att det kan bli aktuellt med tågstopp. En utbyggnad i stationsområdet i Strålsnäs bedöms i övrigt som lämpligt även ur tillgänglighetssynpunkt till busshållplats samt möjlig utveckling av pendlarparkering.

Social- och myndighetsnämnden, 2025-10-13

Social- och myndighetsnämnden lämnar följande reflektioner och synpunkter:

Ordval som används med variation genomgående i handlingen är kommuninvånare och medborgare. Vid användandet av ordet medborgare föreligger en risk för att personer i kommunen utan svenskt medborgarskap kan uppfattas vara exkluderade i den framtida kommunen.

Kommunens kommentar

En översyn görs i handlingen utifrån ovan yttrande.

I handlingen anges att det ska finans en beredskap för kris. Många kommuner bedriver ett systematiskt arbete för höjd beredskap och även beredskap inför krig. Detta omnämns inte i samrådshandlingen gällande Boxholm vilket kan behövas.

Kommunens kommentar

Vid höjd beredskap i Boxholms kommun ansvarar kommunen för att upprätthålla samhällsviktig verksamhet, enligt upprättad handlingsplan för trygghet och säkerhet 2023-2026. I handlingsplanen fastställs hur kommunen ska arbeta förebyggande, planerande samt kunna hantera allt från vardagsolyckor till allvarliga samhällsstörningar och höjd beredskap samt vid krig. Översiktsplanen kompletteras utifrån detta under rubriken 1.6 HÄLSA, TRYGGHET OCH SÄKERHET.

Genomgående i samrådshandlingen finns en avsaknad av beskrivningar där personer med funktionsnedsättning omnämns som kommuninvånare som ska ges förutsättningar att få en fungerande livssituation, kunna ta del av samhällsservice mm.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen räknar generellt inte upp olika målgrupper i samhället, utan avsikten är att förutsättningar för att få en fungerande livssituation, såsom tillgänglighet med mera, inbegriper alla målgrupper. Vidare finns regelverk avseende tillgänglighet som måste följas när det kommer till genomförande i praktiken.

Barnperspektivet omnämns och att barn är vidtalade. Dock framgår inte vad barnen hade för tankar och synpunkter, inte heller hur dessa tankar och synpunkter kommer att beaktas i den Översiktsplan som ska beslutas.

Kommunens kommentar

Kommunen bedömer att översiktsplanen har hanterat barnperspektivet på ett lämpligt sätt. Planen har varit på samråd för allmänheten med mera, där inga särskilda synpunkter inkommit i samrådsskedet som gör att översiktsplanen bedöms behöva revideras i frågan. Planen kommer även att ställas ut för granskning där nya möjligheter

ges för synpunkter. Ytterligare samråd kommer att ske i fortsatt planering, såsom vid detaljplaneläggning där ett mer detaljerat förslag prövas. Barnperspektivet behandlas då på nytt och möjligheter ges för synpunkter i samband med den planeringen. Översiktsplanen justeras i tillämpliga delar utifrån detta.

I handlingen skrivs om jämlikhet. Beskrivningen av jämlikhet anges vara att minska skillnader mellan fattiga och rika.

Definitionen av jämlikhet är betydligt mer omfattande än så. Det finns skrivningar till exempel i Regeringsformen (RF) och Diskrimineringslagen (2008:567). I Diskrimineringslagen anges att den lagen har som syfte att motverka diskriminering och främja lika rättigheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen kompletteras avseende definitionen av jämlikhet utifrån Diskrimineringslagen under rubriken JÄMSTÄLLDHET, JÄMLIKHET & INTEGRATION.

En källa som det refereras till är en undersökning angående hälsa som genomfördes av Regionförbundet Östsam 2014. Samma år genomfördes en sammanslagning mellan Landstinget och Regionförbundet Östsam och Region Östergötland bildades. Den utredning som det refereras till är förhållandevis gammal och med hänvisning till samhällsutveckling, folkhälsoarbete och medicinsk utveckling torde det finnas mer uppdaterade underlag angående hälsa att referera till.

Som exempel kan nämnas den nationella strategin för psykisk hälsa och suicidprevention; ”Det handlar om livet”. Strategin sträcker sig mellan åren 2025-2034.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen kompletteras med hänvisning till den nationella strategin för psykisk hälsa och suicidprevention; ”Det handlar om livet”.

Handlingen anger en positiv framtidstro gällande kommunens växt och utveckling på flera sätt vilket social- och myndighetsnämnden ser mycket positivt på.

Kommunens kommentar

Synpunkten noteras.

Miljönämnden, 2025-09-16

Sammanfattning

En översiktsplan är inte juridiskt bindande, utan är av vägledande karaktär där den tydliggör kommunens viljeinriktning och utgör underlag för hur mark- och vattenområden ska användas, utvecklas och bevaras.

Översiktsplanens viljeinriktningar är av stor betydelse för efterföljande skeden inom samhällsbyggnadsprocessen såsom exempelvis detaljplanering, områdesbestämmelser, skyddsföreskrifter samt för prövning av bygglov och fastighetsbildning.

Kartor

Kartan över markanvändning, är i det närmaste oläslig i samråds-handlingarna. Sjöar och vattendrag är markerade i kartan, men utveckling av vattenanvändning anges inte.

Miljökontoret noterar även att samma kartbild används i olika figurer, till exempel över LIS-områden (Landsbygdsutveckling i strandnära lägen).

Kommunens kommentar

I samrådsskedet har Översiktsplanen endast utgjort ett dokument i pdf-format (A4-format). Kommunen är medveten om att kartor över markanvändning och LIS-områden i detta format är otydliga. Kartor i Översiktsplanen ses över till granskningsskedet. Översiktsplanen avses utgöra digital redovisning till granskningsskedet, där möjligheten att zooma in specifikt område, där lager kan släckas och tändas med mera, en karta som kan användas mer flexibelt. Planerad åtgärd torde ge förutsättningar för en tydlig redovisning.

Naturvård

Boxholms kommun antog sitt första naturvårdsprogram 2002. Programmet samlar kunskap om kända naturvärden och beskriver kommunens mål och ambitioner inom naturvård. Den så kallade objektskatalogen består av ett digitalt kartmaterial med identifierade värdefulla naturområden.

I förslaget till översiktsplan finns ett kapitel om markanvändning där olika områden pekas ut för framtida exploatering. En del av områdena sammanfaller med objekt i naturvårdsprogrammet. Endast för ett fåtal av dem, till exempel Färjeläget Sundsudde, nämner översiktsplanen de höga naturvärdena och föreslår en utredning för att närmare avgränsa de delar som är lämpliga att exploateras. För de andra områdena saknas sådana bedömningar.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen kompletteras och justeras i tillämpliga delar vad gäller naturvärden i samband med föreslagna utvecklingsområden med mera.

Utveckling i strandnära lägen

För att stärka landsbygden kan kommunen peka ut områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen, så kallade LIS-områden. Landsbygdsutveckling i strandnära läge innebär att kommunen i översiktsplanen kan peka ut områden för bebyggelse där strandskydd generellt råder. Ett av kriterierna när LIS-områdena avgränsas är att det finns goda förutsättningar för vatten och avlopp (VA).

Miljökontoret saknar beskrivning av hur förutsättningarna för VA ser ut för respektive LIS-område.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen redovisar föreslagna LIS-områden som kan vara möjliga för utveckling av bebyggelse med mera. Översiktsplanen ger endast en övergripande redovisning kring eventuell utveckling. I samband med efterföljande planläggning och planering för ett tänkbart LIS-område behöver det utredas hur vatten- och avloppsfrågan ska lösas på längre sikt.

Även Vattentjänstplan som förordas att tas fram avser behandla VA-frågorna för föreslagna framtida LIS-områden.

I efterföljande arbeten uppmärksammas frågan kring vatten- och avloppsystem. Vid planering av nya områden behöver vatten- och avloppsfrågan utredas noga, exempelvis om anslutning till kommunalt avlopp är realistiskt, eller om enskild lokal lösning är en förutsättning. Gemensamma anläggningar torde i så fall vara att föredra framför enskilda anläggningar.

Dagvatten

Boxholms kommun saknar för närvarande en dagvattenpolicy. Kommunen ser att det finns ett behov av inventering av befintligt dagvattennät. I förslag till översiktsplan hänvisas till att i kommande vattentjänstplan ska policy gällande dagvatten ingå för att minska påverkan på bland annat miljökvalitetsnormer för vatten och hur dagvatten ska hanteras i samband med utbyggnad inom utbyggnadsområden. Av viljeinriktning framgår att:

- Kommunen ska arbeta med öppna dagvattenlösningar som bidrar till den biologiska mångfalden och rekreation.
- Dagvatten ska fördröjas och renas för att minska negativ påverkan på miljökvalitetsnormer för vatten.
- Boxholms kommun ska upprätta en dagvattenpolicy som hålls aktuell och revideras vid behov.
- Dagvattenhantering ska ta höjd för klimatförändringars påverkan på höga flöden och nederbördsmängder, förslagsvis genom att avsätta mark för fördröjning och infiltration.

Miljökontoret efterfrågar en tydligare koppling mellan viljeinriktningar kring dagvatten och föreslagna exploateringsområden.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen redovisar dagvattenhanteringen på ett övergripande sätt.

I efterföljande planläggning och planering för respektive exploateringsområde studeras dagvattenfrågan mer ingående, vilket alltid görs i samband med planläggning.

Vidare avses en dagvattenpolicy, liksom Vattentjänstplan, tas fram i kommunen. Dessa avser behandla dagvattenfrågor ytterligare.

En viss komplettering som även uppmärksammar dagvattenhantering görs i översiktsplanen under rubriken VATTENKVALITET.

Länsstyrelsen är positiva till att kommunen ska upprätta en dagvattenpolicy samt arbetar för att ta fram en ny vattentjänstplan som kan bidra till att uppnå MKN.

Kommunen bedömer att översiktsplanens redovisning utifrån ovan resonemang och mindre komplettering är tillfyllest.

Miljökvalitetsnormer för vatten

Miljökvalitetsnormer beskriver den miljökvalitet som ska uppnås och vid vilken tidpunkt. Normen anger hur miljön bör vara för att ekologiska och kemiska funktioner i vattenmiljön ska uppnås. Statusklassificeringen beskriver den befintliga vattenkvaliteten i en vattenförekomst. I Boxholms kommun finns ytvattenförekomster och grundvattenförekomster som har statusklassats och har miljökvalitetsnormer.

Miljökontoret saknar en sammanhållen beskrivning av vilka åtgärder som kommunen behöver göra för att förbättra eller bibehålla vattnets ekologiska och kemiska status.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen kompletteras under rubriken VATTENKVALITET med övergripande resonemang hur planen kan bidra till att uppnå MKN för vatten i de olika vattenförekomsterna.

I efterföljande planläggning och planering för respektive exploateringsområde studeras frågan kring MKN för vatten mer ingående, vilket alltid görs i samband med planläggning.

Noterbart att kommunen avser upprätta en dagvattenpolicy samt vattentjänstplan som kan bidra till att uppnå MKN.

Miljönämndens beslut

1. Miljönämnden efterfrågar tydligare kartor, särskilt avseende plankarta med beskrivning av nuläge och utveckling samt utpekade LIS-områden.

2. Miljönämnden efterfrågar komplettering avseende natur och naturvård samt avlopp, dricksvatten och dagvatten för utpekade område för exploatering.
3. Miljönämnden efterfrågar en sammanhållen bedömning av vilken hänsyn kommunen behöver ta för att bibehålla och förbättra vattens status med avseende på miljökvalitetsnormer.

Kommunens kommentar

Se kommentarer ovan.

Socialdemokraterna, 2025-10-15

Socialdemokraterna i Boxholm ser översiktsplanen som redan politiskt förankrad och har endast ett fåtal önskemål om tillägg:

- Sid 223; att Boxholm ställer sig positiva till eventuella nya stambanor men anser att den föreslagna korridoren söderut från Linköping ger en negativ inverkan på miljön.
- att rubriken Kultur på sidan 138 lyfter fram och beskriver kommunens kulturarv, som exempelvis bruksortens arv. Som utgångspunkt för den framtida utvecklingen. Även att det hänvisas till framtaget kulturmiljöprogram. Nu känns det fattigt, innehållsmässigt. Vi föreslår att innehållet utvecklas.
- Klassad jordbruksmark, sid 149, behöver förtydligas. Är lägre poäng bättre än högre?

Kommunens kommentar

Det bör inledningsvis upplysas om att den tidigare korridoren för framtida järnväg inte längre är ett utpekat riksintresse. Gällande regeringsbeslut innebär att Trafikverket inte utreder en fortsättning av Ostlänken söder om Linköping. Skrivningen under rubriken GÖTALANDSBANAN, STOCKHOLM – GÖTEBORG (sidan 223 i samrådshandlingen) justeras till; Boxholms kommun ställer sig positiva till eventuella nya stambanor men beroende på vilken dragning som kan bli aktuell söderut från Linköping kan det ge negativ inverkan på miljön och begränsat handlingsutrymme. Behov av kapacitetsförbättringsåtgärder finns, som exempelvis mötesspår utanför Boxholm.

Översiktsplanen behandlar kultur och kulturmiljöer i olika delar av planen. En tydligare hänvisning till Kulturmiljöprogrammet införs under rubriken Kultur. Kommunen bedömer att detta är en tillräcklig åtgärd i planen.

I översiktsplanen under rubriken KLASSNING AV JORDBRUKSMARK (sidan 147 i samrådshandlingen) står kring klassning av jordbruksmark. Det står; En klassning av jordbruksmark är genomförd där respekten mark tilldelas ett värde mellan 1 och 5, där 5 innebär den högsta klassen.

Kommunen anser att skrivningen i ÖP enligt ovan är tillfyllest.

Centerpartiet och Kristdemokraterna, 2025-09-29

Yttrande

Sida 25: Orter och områden över hela kommunen behöver utvecklas för att kommunen ska blomstra, utan att orter med bra kommunikationer prioriteras.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen anger att man skapar förutsättningar för en hållbar utveckling av orter, landsbygd och områden i hela kommunen. Men dessutom att prioritering bör ske i orter och områden med goda infrastrukturförutsättningar. Kommunen anser att denna inriktning är lämplig.

Sida 31: Antalet fritidshus i Malexander – hur många?

Kommunens kommentar

Kommunen har inte tillgång till någon uppgift på antalet fritidshus i Malexander. Översiktsplanen kompletteras dock med att det finns ett stort antal fritidshus i Malexander och dess närområde.

Sida 34 och 89: Uppräkningen bör vara samma på båda sidorna. Lägg till systembolag och blomsteraffär, ta bort järnhandel.

Kommunens kommentar

En översyn görs i handlingen. Ordet järnhandel tas bort på ett par ställen i översiktsplanen.

Sida 35: Punkt 1; ”…sin stad” – bör bytas mot ”…sin ort”

Kommunens kommentar

En översyn görs i handlingen.

Sida 36: Viktigt att skapa aktivitetsytor utomhus för alla åldrar på flera platser inom kommunen.

Förstår ej skrivning om planskild korsning.

Kommunens kommentar

Kommunen delar uppfattningen om att det viktigt att skapa aktivitetsytor utomhus för alla åldrar på flera platser inom kommunen. Dock bedöms det inte att det är under rubriken ENTRÉERNA TILL BOXHOLMS CENTRUM i översiktsplanen som detta bör redovisas.

Skrivningen om planskild korsning stryks i handlingen.

Sida 39: För att hela kommunen ska utvecklas behövs attraktiv kollektivtrafik som främst möjliggör resor till och från arbete och studier över kommungränsen åt olika håll.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen kompletteras till; Attraktiv kollektivtrafik som möjliggör resor till och från arbete och studier över kommungränsen.

Sida 41: Tillägg i viljeinriktning: Pendlingsmöjligheter till arbete och studier till Kisa ska utredas tillsammans med Östgötatrafiken och Kinda kommun.

Kommunens kommentar

Som översiktsplanen anger är de största flödena till och från Mjölby kommun, Linköpings kommun och Tranås kommun vad gäller arbets- och gymnasiependlingen över kommungränsen. Enligt tillgänglig statistik är underlaget för pendling till och från Kinda kommun däremot lågt. Kommunen bedömer att det i nuläget och inom den närmaste framtiden inte finns förutsättningar för att kunna åstadkomma en hållbar kollektivtrafiklinje för pendling till och från Kisa.

Sida 42: Sommen är centrum för fritidsaktiviteter året om.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen justeras till; Sommen ett centrum för både lokalbefolkningens och turisternas fritidsaktiviteter året om.

Sida 43: Även privatpersoner ska inspireras att spara el.

”…leverans om vatten…” byts till ”…leverans av vatten…”.

Kommunens kommentar

Synpunkten noteras att även privatpersoner ska inspireras att spara el. Texten i översiktsplanen justeras redaktionellt till ”…leverans av dricksvatten…”

Sida 48: Barnperspektivet ska vara i fokus även vid utveckling av befintliga förskolor.

Kommunens kommentar

Texten i översiktsplanen justeras redaktionellt till; Vid planering av nya förskolor samt utveckling av befintliga förskolor.

Sida 52: Ifrågasätter om minskad biltrafik är realistiskt. Stor satsning på kollektivtrafik krävs om minskad biltrafik ska uppnås.

Övergång till elbilar är angeläget ur miljösynpunkt.

Kommunens kommentar

Synpunkterna noteras.

Sida 71: Satsningar behövs i hela kommunen. Närhet till anläggningar är väsentlig.

Kommunens kommentar

Synpunkten noteras. Kommunen bedömer att översiktsplanen är lämplig på det sätt den är redovisad.

Sida 82: Olika boendeformer för alla åldrar i hela kommunen behövs för att kommunen långsiktigt ska utvecklas.

Kommunens kommentar

Synpunkten noteras. Under rubriken 2.5 BOSTADSFÖRSÖRJNING (sidan 82 i samrådshandlingen) behandlar planen bostadsförsörjning där hela kommunen omfattas i texten, bland annat att kommunen ska skapa förutsättningar för en långsiktig bostadsförsörjning där produktionen av bostäder går i linje med befolkningsutveckling samtidigt som ett varierat utbud av boendeformer skapas. Kommunens bedömning är att den skrivning som är i översiktsplanen ungefär motsvarar vad som avses i yttrandet. Ingen förändring görs i översiktsplanen.

Sida 89: Verksamheter inom Bjursdalsområdet behöver uppdateras till aktuell bild.

Kommunens kommentar

Kommunen kan inte utröna vad som åsyftas till i yttrandet då inte Bjursdalsområdets verksamheter beskrivs i text eller bild på denna sida (sidan 89 i samrådshandlingen).

Sida 94: Idrott och rekreation: Simhallen värdefull anläggning för aktivitet och simkunskap.

Transportinfrastruktur: Laddstationer i kommunens orter väsentliga för miljöpåverkande utveckling.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen kompletteras under rubriken IDROTT OCH REKREATION med att simhallen är värdefull en anläggning för aktivitet och simkunskap.

Översiktsplanen kompletteras under rubriken TRANSPORTINFRASTRUKTUR med att laddstationer i kommunens orter är väsentliga för miljöpåverkande utveckling.

Sida 95: Kollektivtrafiken inom kommunen behöver utvecklas för att alla orter ska bli attraktiva platser att bo och leva på.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen kompletteras under rubriken TRANSPORTINFRASTRUKTUR med att kollektivtrafiken inom kommunen behöver utvecklas för att kommunens orter ska bli attraktiva platser att bo och leva på.

Sida 99: Satsning på bostadsbyggande i olika former för alla åldrar för att skapa ett tryggt och utvecklande samhälle.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen kompletteras under rubriken UTGÅNGSPUNKT med; Bostadsbyggande i olika former för alla åldrar förordas för att skapa ett tryggt och utvecklande samhälle.

Sida 134: Simhallen värdefull anläggning för aktivitet och simkunskap.

Kommunens kommentar

Se tidigare kommentar angående att översiktsplanen kompletteras under rubriken IDROTT OCH REKREATION med att simhallen är värdefull en anläggning för aktivitet och simkunskap. På sidan 134 i samrådshandlingen under rubriken 2.9 KULTUR, SPORT OCH FRITID står kring fritidsaktiviteter, anläggningar med mera mer generellt, utan att någon specifik idrottsaktivitet eller idrottsanläggning beskrivs. Kommunen bedömer att det är tillräckligt att det står kring simhallen under IDROTT OCH REKREATION.

Sida 138: Satsa på att utifrån befintlig musikskola bygga på med olika kulturella aktiviteter för att skapa en kulturskola som stimulerar barn och unga att utveckla sina talanger.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen kompletteras under rubriken KULTUR med; Om möjligt skulle befintlig musikskola kunna byggas på med olika kulturella aktiviteter för att skapa en kulturskola som stimulerar barn och unga att utveckla sina talanger.

Sida 156: Tillägg efter punkt 1; Närhet till förskola är viktigt för att skapa attraktiva bostadsområden.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen kompletteras under rubriken FRAMTIDA BEHOV INOM BARN OCH UTBILDNING, Viljeinriktning, med; Närhet till förskola är viktigt för att skapa attraktiva bostadsområden.

Sida 157: Kommunens demografiska förändringar kräver omgående insatser för att utöka antalet platser för särskilt boende. Antalet LSS-lägenheter behöver ökas i takt med ökat invånarantal. Intensifierad samverkan med Regionen krävs för att tillskapa närvårdsplatser.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen kompletteras under rubriken VÅRD OCH OMSORG i tillämpliga delar utifrån ovan.

Sida 223: Kommunen är positiv till utbyggnad av järnvägsnätet som tillgodoser kommuninvånarnas behov. Höghastighetsbana är inte aktuell. Ett tredje spår behövs för att öka kapaciteten.

Kommunens kommentar

Det bör inledningsvis upplysas om att den tidigare korridoren för framtida järnväg inte längre är ett utpekat riksintresse. Gällande regeringsbeslut innebär att Trafikverket inte utreder en fortsättning av Ostlänken söder om Linköping. Skrivningen under rubriken GÖTALANDSBANAN, STOCKHOLM – GÖTEBORG (sidan 223 i samrådshandlingen) justeras till; Boxholms kommun ställer sig positiva till eventuella nya stambanor men beroende på vilken dragning som kan bli aktuell söderut från Linköping kan det ge negativ inverkan på miljön och begränsat handlingsutrymme. Behov av kapacitetsförbättringsåtgärder finns, som exempelvis mötesspår utanför Boxholm.

Sida 244: En plan över investeringar utifrån översiktsplanen behöver utarbetas.

Kommunens kommentar

Investeringsplan görs inte i detta skede när det inte finns närmare vetskap om det kommer att genomföras, utan får ske i ett senare skede i samband med när ett område avses planläggas eller dylikt.

Sida 246: Arbetet med cykelutbyggnad har prioritet 3 hos kommunen. Väg 32 mot Tranås behöver prioriteras upp gällande cykelled.

Kommunens kommentar

Mjölby kommun har yttrat sig i frågan kring cykelled längs väg 32. Bland annat skriver man: ”En utbyggnad av en cykelväg mellan Mjölby och Strålsnäs har föreslagits i

regionens cykelplan. En sådan åtgärd skulle även ge möjlighet till pendling med cykel längs stråket. En förbättring av vägstråkets standard skulle gynna kommunernas gemensamma utveckling. Trafikverket har genomfört en åtgärdsvalsstudie där Mjölby kommun ser det som angeläget att en upprustning till 2+1 väg i kombination med utbyggnad avgång- och cykelväg mellan Mjölby och Strålsnäs med möjlighet till förlängning till Boxholm kommer till stånd inom ramen för den regionala infrastrukturplaneringen".

En komplettering görs i översiktsplanen i avsnittet 2.14 KOMMUNIKATIONER OCH NODER och rubriken Cykeltrafik respektive rubriken Vägtrafik utifrån ovan synpunkter.

Vad gäller cykelutbyggnadsplan är det en plan som avser redovisa befintliga cykelvägar samt intentioner med utveckling av cykelnätet mer generellt för kommunen. En cykelled utmed riksväg 32 bör kunna hanteras oberoende av nämnda cykelutbyggnadsplan.

Sida 266: 5:e stycket – utveckling av befintliga tätorter värdefull och nödvändig!

Kommunens kommentar

Skrivningar under rubriken KULTURMILJÖ (på samrådshandlingens sidan 266) behandlar konsekvenser av översiktsplanens förslag. Kommunen bedömer att det inte finns behov av att införa meningen enligt yttrandet i samband med beskrivning av konsekvenser. Ingen förändring görs i planen. Översiktsplanen motsäger dock inte ovan uppfattning.

Utöver ovanstående kommentarer har skrivfel etc ej kommenterats.

Kommunens kommentar

Noteras.

Moderaterna, 2025-09-28

Kommentarer på ÖP från Moderaterna i Boxholm 2025-09-28

- Befolkningstalet bör ändras på sid 21 och 22 till ca 6000 invånare, de senaste 10 åren har vi enbart ökat med 200.

Kommunens kommentar

En politisk majoritet har valt målsättningen 6500 invånare år 2040. Översiktsplanen refererar till denna målsättning. Ingen förändring görs i översiktsplanen.

- Sida 24
  Vi tycker inte att ”Klimatkommunerna” gagnar vår kommun. Av den anledningen anser vi att vi bör gå ur detta.

Kommunens kommentar

Kommunen ingår i ”Klimatkommunerna” tills annat politiskt beslut gäller. Ingen förändring görs i översiktsplanen.

- Under Tema Bo bör man markera att vi satsar på markboende och tomter.

Kommunens kommentar

Bedömningen är att den redovisning om bostäder som görs i översiktsplanen är tillfyllest. Ingen förändring görs i översiktsplanen.

- Sida 34
  Folkets Hus med bio är för preciserat. Vi tycker att det bör stå ”Kulturhus”. Detta öppnar upp för fler aktiviteter.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen justeras till Folkets hus/”Kulturhus”, drivmedelsanläggningar, verkstäder, sportanläggningar med mera.

Ordet järnhandel tas bort på ett par ställen i översiktsplanen.

- Sida 35
  Verka för ny bebyggelse i centrum är bra men ta bort kravet för verksamhetslokaler (dagens är tomma och starkt subventionerade).

Kommunens kommentar

Skrivningen i översiktsplanen om verksamhetslokaler är en generell målbild, inget krav. Översiktsplanen justeras redaktionellt till; Ny bostadsbebyggelse i centrum har där det är möjligt verksamhetslokaler i bottenvåningen och alla entréer vetter ut mot gator, torg och andra områden där människor rör sig.

- Sida 36
  Under målbild står det att Stationsområdet skall kompletteras med verksamheter. Vi anser att detta bör strykas, då det är orealistiskt.

  Stycket med planskild korsning är inte realistiskt och bör tas bort.

  Nuvarande slogan ”Boxholm Ligger bra till” kommer att ändras. Utredning pågår

i Kultur- och Turismnämnden. Vårt förslag är att vi inte skriver något om kommunens slogan.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen justeras redaktionellt till; Tågstationsområdet kan kompletteras med bebyggelse med verksamheter som vänder sig mot och till resenärerna.

Skrivningen om planskild korsning stryks i handlingen.

Kommunens slogan tas bort i översiktsplanen. Istället skrivs; I kommunen har vi god offentlig och kommersiell service, goda förbindelser lokalt och regionalt, närhet till naturen och relativt låga priser på våra bostäder.

- Sida 44
  När det gäller ladd infrastruktur menar vi att det är marknaden, inte kommunen, som ska driva detta. Efterfrågan kommer göra näringsidkare intresserade av att bygga, ett exempel är OKQ8 i Boxholm som redan idag erbjuder bra laddning. Kommunen ska inte gå före utan snarare svara upp vid behov och underlätta planering.

Kommunens kommentar

Regeringen har utifrån de nya energipolitiska målen gett landets olika länsstyrelser i uppdrag att utveckla den regionala energiplaneringen och ta fram regionala handlingsplaner för elektrifiering. Respektive Länsstyrelse ska ta fram en regional handlingsplan för elektrifiering, som ska vara klar senast den 31 mars 2026. Kommunen anser utifrån detta att en kommunal strategi för laddinfrastruktur i nuläget inte behöver tas fram i kommunal regi, utan kommunen följer länsstyrelsens arbete med den regionala handlingsplanen för elektrifiering.

Översiktsplanen justeras under rubriken ”Laddinfrastruktur” till följande text: Laddinfrastrukturen i Boxholms kommun är begränsad till ett fåtal mindre laddningsstationer främst i Boxholm. Länsstyrelsen i Östergötland har i uppdrag att ta fram en regional handlingsplan för elektrifiering som innefattar frågor om laddinfrastruktur. Kommunen uppmärksammar Länsstyrelsens arbete med den regionala handlingsplanen för elektrifiering.

Texten tillhörande ”Viljeinriktning” justeras samtidigt till: Kommunen uppmärksammar Länsstyrelsens arbete med den regionala handlingsplanen för elektrifiering, bland annat vad gäller laddinfrastruktur.

- Sida 48
  Första punkten är helt felformulerad och bör skrivas om.

Kommunens kommentar

En översyn görs av planhandlingarna.

- Sida 52
  Bilen är central för en levande landsbygd – många kommer att använda fossildrivna bilar i många år till. Det är inte rimligt att skapa skuld hos människor för att de använder bilen för att få livspusslet att gå ihop.

  Övergången till el eller andra bränslen sker successivt.

  Vi motsätter oss formuleringar som tar ställning för cykel-, gång- och kollektivtrafik på bekostnad av bilen. Boxholm är till stora delar landsbygd, och vi måste vara realistiska.

Kommunens kommentar

Kommunen är medveten om att bilen är viktig för många, särskilt för dem som bor på landsbygden. Men där så är möjligt att använda alternativa färdmedel såsom kollektivtrafik, cykel bör detta uppmuntras. Av vikt är hålla fast vid stråkstrategin i pärlbandet och nord – syd gentemot regionen. Linjetrafik är en kvalitet. Det är vidare positivt med en övergång till el eller andra bränslen. Kommunen anser att översiktsplanen inte är skriven på ett sätt för att skapa skuld hos dem som använder bilen. Kommunen anser att översiktsplanen redovisas på ett lämpligt sätt i frågan.

- Sida 55
  Under BARN OCH UNGDOMAR vill vi ändra andra punkten under VILJEINRIKTNING. Sista meningen bör strykas. Barn och ungdomar är inkluderade i den första meningen.

Kommunens kommentar

Kommunen bedömer att översiktsplanen är lämplig på det sätt den är redovisad.

- Sida 65
  Fokuset bör inte ligga på klimatet i sig utan på omställningen till fossilfri energi. Kärnkraft och annan stabil elproduktion måste vara med.

  Förnybar ändras till fossilfri.

Kommunens kommentar

Efter politisk diskussion har det bestämts att det genomgående ska stå fossilfri energi i översiktsplanen.

- Sida 66 punkt 1 målet 2045 ligger bortanför ÖP:ns mål.

Kommunens kommentar

Skrivningen om nettoutsläpp av växthusgaser 2045 är ett nationellt mål, inte kommunens egna mål. Kommunen anser att kommunens mål lämpligen följer det svenska målet

oavsett det årtal som anges. Målet påverkar översiktsplanen. Ingen förändring görs i översiktsplanen.

- Sida 70
  Det finns risk att kulturmiljöer, genom snäva tolkningar, förhindrar utveckling. Det måste tydligt framgå att kulturmiljöintressen inte får blockera utveckling.

Kommunens kommentar

Ett flertal områden och byggnader hyser kulturmiljövärden. Kommunen bedömer att det övergripande utgångsläget bör vara att hänsyn behöver tas till riksintressant kulturmiljö och utpekade byggnader i kulturhistoriska miljöer. Det är av vikt att utveckling så långt som möjligt sker utifrån kulturmiljöns värdegrunder. Samtidigt är kommunen i behov av utveckling, vilket kan skapa motstående intressekonflikter. Konfliktsituationer med mera som kan uppstå får prövas i samband med fördjupade arbeten som t.ex. detaljplan vid respektive prövning av eventuell exploatering.

Se även Länsstyrelsens yttrande samt kommunens kommentar angående riksintresse för kulturmiljön samt kulturmiljöfrågor. Avseende riksintressen är översiktsplanen en överenskommelse med Länsstyrelsen som kan överpröva.

- Sida 82
  Punkt tre gällande Klimatkommunerna. Se vår kommentar om sidan 24 i ÖP på sidan ett.

Kommunens kommentar

Kommunen ingår i ”Klimatkommunerna” tills annat politiskt beslut gäller. Ingen förändring görs i översiktsplanen.

- Sida 99
  Det bör framgå tydligt att kommunen aktivt ska påbörja nya tomter i Strålsnäs. Planlagd mark finns.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen anger som viljeinriktning att särskilda satsningar för ökad bostadsbyggnation inom Strålsnäs bör göras. Översiktsplanen anger förutsättningarna för byggande i Strålsnäs, såsom att planlagd mark finns. I översiktsplanen tas däremot inget beslut om vem som ska ta initiativ för byggande, utan det får ske i beslut i särskild ordning utöver denna översiktsplan.

- Sida 163 och 165
  Formuleringarna här bör omarbetas kraftigt. Kritiken mot bilen är omotiverad och hör inte hemma i en kommun med landsbygd. Vi ska inte ta ställning för hur människor väljer att transportera sig.

Kommunens kommentar

Kommunen är medveten om att bilen är viktig för många, särskilt för dem som bor på landsbygden. Men där så är möjligt att använda alternativa färdmedel såsom kollektivtrafik, cykel bör detta uppmuntras. Av vikt är hålla fast vid stråkstrategin i pärlbandet och nord – syd gentemot regionen. Linjetrafik är en kvalitet. Det är vidare positivt med en övergång till el eller andra bränslen. Kommunen anser att översiktsplanen inte är skriven på ett sätt för att skapa skuld hos dem som använder bilen. Kommunen anser att översiktsplanen redovisas på ett lämpligt sätt i frågan.

- Sida 165
  Ta bort punkten ”omställningen från fossila bränslen till förnyelsebar energi”. Vi har tidigare beslutat att det ska stå ”fossilfri” istället för ”förnybar”.
  Ändra ”höghastighetsjärnväg” till ”ny järnväg”.

  Punkten om Dalstorp behöver omformuleras. Det finns ingen samåkningsparkering där. De få parkeringsplatser som finns tillhör Trafikverkets rastplats. Samåkningsparkering bör ordnas utmed riksväg 32.

  Tågstopp i Strålsnäs vet vi inte är realistiskt. Vårt förslag är att vi stryker punkten.

Kommunens kommentar

Efter politisk diskussion har det bestämts att det genomgående ska stå fossilfri energi i översiktsplanen.

”Höghastighetsjärnväg” byts till ”ny stambana” i planen.

Punkten ”Vid Dalstorp, utmed väg 32 finns samåkningsparkering” justeras. Punkten ändras till; Samåkningsparkering bör ordnas utmed riksväg 32, exempelvis i anslutning till Dalstorp (dagens rastplats).

Kommunen är medveten om att det inte är troligt med ett tågstopp i Strålsnäs utifrån dagens förutsättningar. Längre fram i tiden kan dock förutsättningarna ändras så att det kan bli aktuellt med tågstopp. En utbyggnad i stationsområdet i Strålsnäs bedöms i övrigt som lämpligt även ur tillgänglighetssynpunkt till busshållplats samt möjlig utveckling av pendlarparkering.

- Sida 177–180
  Kapitlet bör kompletteras med kärnkraft, kraftvärme och gasturbiner som viktiga delar av framtidens energimix.

Kommunens kommentar

En översyn görs av planhandlingen.

- Sida 190
  Nybyggnation medför alltid påverkan, men det går att bygga i samklang med naturen.

  Viljeinriktningen bör omformuleras genom att ta bort: ”och får inte påverka dessa negativt.”

Kommunens kommentar

*Ovan viljeinriktning står under rubriken RIKSINTRESSE NATURA 2000. Natura 2000 är skyddad natur och ingår i ett nätverk av EU:s (Europeiska unionens) mest skyddsvärda naturområden. En exploatering får normalt **inte** påverka ett Natura 2000-område på ett sätt som skadar de naturvärden som området ska skydda. Utgångsläget är att Natura 2000-områden ska skyddas från negativ påverkan. Om det finns risk för påverka på ett Natura 2000-område kan tillstånd komma att krävas. Kommunen anser att översiktsplanen måste förhålla sig till de regler som gäller.*

Se även Länsstyrelsens yttrande samt kommunens kommentar angående Natura 2000. Avseende riksintressen är översiktsplanen en överenskommelse med Länsstyrelsen som kan överpröva.

- Sida 215 (täkter)
  Det är orimligt att formulera mål där ny täktverksamhet i praktiken omöjliggörs. Viss påverkan på friluftsliv och landskapsbild är ofrånkomlig – det handlar om avvägningar. Nya arbetstillfällen och lokal tillgång till grus och sten är nödvändigt.

  Ändra i viljeinriktningen, punkt 2 tas bort helt.

Kommunens kommentar

Översiktsplanens punkt 2 justeras till: Vid tillståndsgivning för täkter skall stor hänsyn tas till friluftsliv, landskapsbild, natur- och kulturvärden samt turism, som kan beröras.

- Sida 223
  Punkt 1 strykes. Utökning av järnvägen är positivt.

Kommunens kommentar

Det bör inledningsvis upplysas om att den tidigare korridoren för framtida järnväg inte längre är ett utpekat riksintresse. Gällande regeringsbeslut innebär att Trafikverket inte utreder en fortsättning av Ostlänken söder om Linköping. Skrivningen under rubriken GÖTALANDSBANAN, STOCKHOLM – GÖTEBORG (sidan 223 i samrådshandlingen) justeras till; Boxholms kommun ställer sig positiva till eventuella nya stambanor men beroende på vilken dragning som kan bli aktuell söderut från Linköping kan det ge

negativ inverkan på miljön och begränsat handlingsutrymme. Behov av kapacitetsförbättringsåtgärder finns, som exempelvis mötesspår utanför Boxholm.

- Sida 255, 257
  Vi ser positivt på all fossilfri elproduktion. Här nämns bara vind och sol.
  Det är inte korrekt. Ändra till att det står endast fossilfri produktion.

Kommunens kommentar

Efter politisk diskussion har det bestämts att det genomgående ska stå fossilfri energi i översiktsplanen.

- Sida 256 med flera
  Siffran om förväntat invånarantal dyker upp här igen, och på flera andra sidor.
  Ändra denna siffra till 6000 invånare på samtliga ställen.

Kommunens kommentar

En politisk majoritet har valt målsättningen 6500 invånare år 2040. Översiktsplanen refererar till denna målsättning. Ingen förändring görs i översiktsplanen.

Naturskyddsföreningen, 2025-09-25

Naturskyddsföreningen i Mjölby Boxholm har tagit del av förslaget till översiktsplanen för Boxholms kommun. Här kommer först några generella synpunkter. I planen finns lovvärda skrivelser om att följa lagstiftning, målen för Agenda 2030, naturvårdsprogram och andra dokument.

Kommunens vision är, liksom i de flesta kommuner, att växa, i det här fallet från 5 500 till 6 500 invånare. Anledningen till det är främst att det skulle gynna kommunen ekonomiskt. Finns det verkligen något självändamål i det, mer än ytterst kortsiktigt, att växa i en värld med krigshot, klimatkris och trytande naturresurser?

Den strategiska miljöbedömningen, framtagen av Sweco, visar tydligt att Boxholms kommun är på fel spår. Konsekvenserna av planförslaget pekar på negativa risker för naturmiljö och biologisk mångfald, friluftsliv och rekreation, kulturmiljö och klimatpåverkan, vilket är hälften av de miljöaspekter som är utpekade som relevanta.

Det borde stämma till allvarlig eftertanke. Är ekonomiskt kortsiktiga vinster i form av exploatering viktigare än att bevara natur och kultur för framtida generationer? Framför allt politiker har kommande släkten att ta ansvar för.

En översiktsplan borde även ta ställning till framtida risker. Ska kommunen till exempel öppna upp för storskaliga solcellsanläggningar genom att förstöra skog och jordbruksmark, bygga kärnkraft och satsa på uranbrytning, eller kan beslutfattarna redan

nu sätta ner foten? Ordet förnybart är struket i samband med skrivelser om fossilfri energi, vilket tyder på att våra lokalpolitiker vill öppna upp för satsningar på uran och kärnkraft.

Kommunens kommentar

En politisk majoritet har valt målsättningen 6500 invånare år 2040. Översiktsplanen refererar till denna målsättning.

En befolkningstillväxt är bland annat viktigt för kommunen för att få in ökade skatteintäkter för att bekosta den service som behövs i kommunen. Det kan gälla skola och annan omsorg, infrastruktur med mera. En ökad befolkning ger också förutsättningar för ett bättre underlag och bredare utbud när det gäller service, näringsliv, fritid, kultur och så vidare. Om kommunen kan få ett bredare utbud torde större möjligheter finnas för befolkningen att tillbringa sin tid inom kommunen.

En kommun med större utbud med mera torde även inge större attraktionskraft för såväl befintlig befolkning att stanna kvar som för människor att flytta till kommunen.

Samtidigt är det viktigt att bevara och ta vara på de kvalitéer som finns, såsom natur, landsbygd, sjöar med mera. Dessa kvalitéer och rekommendationer om bevarande lyfts också fram i översiktsplanen på ett flertal ställe och på olika sätt. Kommunens uppfattning är att översiktsplanens utformning har en balans mellan utveckling och bevarande.

Vid förändringar av samhällen sker olika påverkan på nuvarande markområden etc. Vissa förändringar och konsekvenser för befintlig mark, som innefattar naturmiljö, rekreationsområde, kulturmiljö med mera, är oundvikligt vid expansion av ny bebyggelse. Med dessa förutsättningar är det ofrånkomligt att kommunen ska kunna utvecklas utan att olika typer av mark ianspråktas.

En översiktsplan och tillhörande strategisk miljöbedömning innehåller en beskrivning av rådande förutsättningar samt ett övergripande förslag till förändring och medförande konsekvenser. En mer detaljerad redovisning och konsekvensbedömning där utveckling/exploatering och naturvärden, rekreationsvärden, kulturvärden med mera redovisas tillsammans på ett tydligare sätt bedöms vara tillräckligt att göra i detaljplaneskedet när ett konkret planförslag finns framtaget.

Se även Länsstyrelsens yttrande samt kommunens kommentar angående miljökonsekvensbeskrivning.

Efter politisk diskussion har det bestämts att det genomgående ska stå fossilfri energi i översiktsplanen.

Det behövs en handlingsplan för utbyggnaden av sol- och vindkraft som tydliggör var dessa är möjliga utan att inkräkta på naturvärden. En plan som utgör minimala störningar för kommuninnevånarna och där intäkterna kommer kommunen till del.

Kommunens kommentar

Länsstyrelsen anger att möjligheterna till utbyggnad av ny vindkraft i Boxholms kommun är starkt begränsade av riksintressen för totalförsvar och friluftsliv, varför anledning finns att i högre grad söka möjligheter till mer utbyggnad av solkraft. Översiktsplanen pekar endast ut enstaka område för vindkraft. Dock kan även andra områden bli aktuella om privat intressent ansöker om vindkraftsetablering. Om det blir aktuellt med ansökan från intressent hanteras vindkraftsprövningen i enlighet med gällande lagstiftning enligt miljöbalken. Kommunen bedömer att översiktsplanen är lämplig på det sätt den är redovisad avseende vindkraft.

Storskaliga solcellsanläggningar på mark tillståndsprövas enligt miljöbalken (12 kap. 6 § MB), där beslutet ligger hos länsstyrelsen, eller i vissa fall domstol, och inte hos kommunen även om kommunen medverkar i processen. Kommunen anser bland annat utifrån detta att det innebär svårigheter att peka ut särskilda solcellsanläggningar på privat mark i en översiktsplan. Översiktsplanen pekar samtidigt ut några få platser för solcellsanläggningar på kommunal mark. Kommunen bedömer att man i nuläget bör hålla en mer generell planeringsinriktning vad gäller storskaliga solcellsanläggningar. Kommunen är positiv till etablering av anläggningar för produktion av solenergi som lokaliseras och utformas på ett hållbart sätt. Storskaliga solcellsanläggningar på jordbruks- och skogsmark ska göras med hänsyn till riksintressen, friluftsliv-, natur-, och kulturvärden, landskapsbild, områden med strandskydd och andra samhällsintressen. Översiktsplanen kompletteras utifrån ovan i tillämpliga delar i avsnittet 2.16 FOSSILFRI ENERGI.

Exploatering av strandnära lägen väcker farhågor. Landsbygdsutveckling genom strandnära lägen, LIS, skulle i bästa fall kunna utgöra en kompromiss mellan exploatering och naturvärden. Men den balansen ställer stora krav på handläggare och politiker. Redan nu utgår en mängd dispenser som leder till urholkning av lagen, där strandnära lägen blir oåtkomliga och allemansrätten sätts ur spel.

Det vore angeläget att verka i motsatt riktning, nämligen att se till att strandnära lägen blir retroaktivt tillgängliga inom alla områden genom stigar och promenadstråk längs sjöar och vattendrag. Det om något skulle gynna den stora allmänheten och friluftslivet. Den som har råd och pengar att bygga i så kallat attraktiva lägen kan göra det ändå utan att tillgängligheten blir begränsad för det stora flertalet kommuninnevånare.

Kommunens kommentar

Kommunen bedömer att utpekade LIS-områden som redovisas i översiktsplanen är lämpliga. Även Länsstyrelsen anser att kommunen har gjort en väl avvägd bedömning vid utpekandet av föreslagna LIS-områden. Noterbart att LIS-område Liljeholmen har utgått samt att ytterligare ett LIS-område tillkommit i Rinna jämfört med vad som redovisades i samrådshandlingen.

Ja, det behövs verkligen visioner, andra än att växa befolkningsmässigt, kvalitet i stället kvantitet. Satsa på att inventera gammal industrimark och andra områden som inte längre kommer till användning. De behöver ändå bli sanerade. Därefter kan det byggas bostäder i en mångfald av olika former som passar alla plånböcker med möjlighet till uteplatser, trädgård och att kunna odla. Inte villor och fritidshus i så kallat attraktiva lägen som därmed inkräktar på naturen.

En sådan mer spännande och attraktiv bebyggelse skulle kunna sätta Boxholm på kartan som en plats att vilja stanna kvar, bo och verka i. Samtidigt skulle det kunna ge större underlag för en spännvidd av småbutiker och näringsställen i de tomma affärslokaler som misspryder centrala Boxholm, kanske till och med locka hit utflyktssugna turister från närbelägna tätorter.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen motsäger ej framfört önskemål. Översiktsplanen redovisar i princip uteslutande nya områden som kan bli aktuella för utveckling. Samtidigt kan även andra områden bli aktuella för omvandling, förtätas eller dylikt, även om det inte redovisas i översiktsplanen. Det bör dock uppmärksammas att en omvandling av industrimark till annan användning, såsom bostäder, kräver större insatser och är kostsamma. Omvandling har ofta en lång genomförandetid inklusive utredningar och stora osäkerheter om genomförbarhet. Planberedskap kan inte bygga på omvandling utan förutsätter flera olika alternativ inklusive lämplig jungfrulig mark.

Ett flertal utpekade föreslagna nya exploateringsområden sammanfaller helt eller delvis med natur- och geologiska värdeobjekt som är redovisade i kommunens naturvårdsprogram, vilket även Sweco påpekar. Det vore för övrigt vara dags att revidera naturvårdsprogrammet.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen ger övergripande riktlinjer och är ett vägledande visionsdokument som inte är en juridiskt bindande handling. De gränser som redovisas för utvecklingsområden, LIS-områden med mera är inte gränser som ska ses som fastlagda i detalj.

I efterföljande steg för ett särskilt avgränsat område, i detaljplaneskedet, när ett mer detaljerat förslag på ett område upprättas, kommer mer ingående studier göras där förslaget prövas i en planprocess. Naturvärden kommer exempelvis studeras mer ingående.

Kommunen har som målsättning att göra en översyn av naturvårdsprogrammet och uppdatera vid behov.

Sweco föreslår viljeinriktningar om bevarande av ur- och naturskogar samt naturvärdesinventeringar före detaljplaneläggning. Ytterst angeläget att få med i planen

anser vi. Planförslaget har väldigt få viljeinriktningar hur de värdeskapande miljöerna ska nyttjas hållbart och skydd mot ett allt för intensivt besöks- och exploateringstryck, enligt Sweco. Vi håller med!

Kommunens kommentar

Översiktsplanen kompletteras under rubriken 2.10 GRÖN- OCH BLÅSTRUKTUR, Viljeinriktning, med; Ur- och naturskogar bevaras och skyddas mot negativ påverkan från exempelvis skogsbruk och exploatering.

Det kan poängteras att översiktsplanen anger att det vid planläggning där naturmark tas i anspråk, liksom vid förtätning i sjönära lägen, ska, såvida det inte är uppenbart onödigt, en naturinventering ingå i underlaget.

Det är beklämmande att boxholmare kör dubbelt så mycket bil som Östergötland och landet i övrigt. Mer service inom cykelavstånd i centralorten och bättre kollektivtrafik skulle kunna bättra på den jumboplatsen.

Kommunens kommentar

Synpunkten noteras.

Låt skogarna som kommunen äger brukas på naturnära sätt, då kan kommunen vara en förebild och uppmuntra andra ägare till skogsbruk att göra det samma. Det gynnar den biologiska mångfalden och kan göras på sätt som även blir lönsamt. Även ur samhällsekonomiskt perspektiv är det angeläget att ställa om skogsbruket så fort som möjligt, inte minst på grund av de rasrisker som kalhyggen leder till.

Åtminstone Boxholms skogar verkar vilja gå i den riktningen även om de har långt kvar. Svenska kyrkans skogsutredning är en god inspiration i det sammanhanget. Att det är rätt väg att gå och få allmänhetens stöd visar om inte annat senaste kyrkovalet.

Kommunens kommentar

En kommunal skogsbruksplan är under omarbetning. Frågan kring skötsel, förvaltning med mera får hanteras i samband med den planen.

Här följer en genomgång av översiktsplanen punkt för punkt med hänvisning till respektive sida:

26 Det framgår inte hur 3-30-300-regeln fungerar i tätorterna, behöver utredas.

Kommunens kommentar

Den så kallade 3-30-300-regeln är en målsättning och en metod som används i samband med nya områden som planeras. I befintlig miljö torde det vanligtvis vara svårare att använda metoden i efterhand.

28 Bra att ekosystemtjänster används som verktyg.

Kommunens kommentar

Synpunkten noteras.

38 Använd Grön infrastruktur med beredskap för klimat- och miljöförändringar genom att peka ut områden som inte får bebyggas eller exploateras på annat sätt, till exempel Österskogen som är viktig för tätortsnära friluftslivet.

Kommunens kommentar

Mark som föreslås att inte exploateras såsom grönområden, skyddad natur, areella näringar med mera pekas ut på ett övergripande sätt i översiktsplanen. Likaså pekas utvecklingsområden för exploatering ut på ett övergripande sätt. I efterföljande steg för ett särskilt avgränsat område, i detaljplaneskedet, när ett mer detaljerat förslag på ett område upprättas, kommer mer ingående studier göras där förslaget prövas i en planprocess. Sammanhängande gröntråk, naturvärden och andra delar som bör bevaras studeras mer ingående i samband med efterföljande planläggning.

Vad gäller Österskogen redovisar översiktsplanen del av skogen som utvecklingsområde (Björnmossen). Motstående intressen utifrån ovan som kan uppstå får prövas i samband med fördjupade arbeten som exempelvis detaljplan vid prövning av eventuell exploatering.

43 Viljeinriktningen: Kommunen ser positivt på lokalt producerad förnybar fossilfri energi.

Kommunens kommentar

Efter politisk diskussion har det bestämts att det genomgående ska stå fossilfri energi i översiktsplanen.

46 Viljeinriktningen: Kommunen är positiv till etablering av solcellsparker i lämpliga områden, dvs inte jordbruks- eller skogsmark. Däremot till exempel på tak och mark i industriområden och som tak på parkeringar, busskurer och vid tågstationen.

Kommunens kommentar

Se kommunens tidigare kommentar angående solcellsanläggningar. Kommunen bedömer att översiktsplanen är lämplig på det sätt den är redovisad.

62 Miljömål myllrande våtmarker, satsa på återvätning på kommunens mark och uppmuntra andra markägare att göra det samma. Det finns bidrag för detta. Levande skogar – se resonemang i inledande text.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen motsäger ej framfört önskemål. Återvätning kan vara en möjlig åtgärd för att återställa våtmarksmiljöer. Översiktsplanen pekar dock inte ut något särskilt område för återvätning. Frågan får hanteras i särskild ordning utöver denna översiktsplan.

63 Natur- och grönområden: Se till att dessa får ett så bra skydd som möjligt mot exploatering. Inför naturnära skogsbruk på kommunens mark och uppmuntra andra markägare att göra det samma.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen anger exempelvis under rubriken 2.10 GRÖN- OCH BLÅSTRUKTUR som viljeinriktning, att olika typer av natur och grönområden bevaras och utvecklas. Kommunen bedömer att översiktsplanen är lämplig på det sätt den är redovisad. Se tidigare kommentar ovan angående naturnära skogsbruk.

67 Viljeinriktning: Nedan följer en indelning av ekosystemtjänster och funktioner som ska eftersträvas i planering av den bebyggda miljön. Ska i stället för kan.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen ger endast övergripande riktlinjer och är ett vägledande visionsdokument som inte är en juridiskt bindande handling. Ordet ”kan” byts dock mot ”bör”.

152 Punkten Skogsmark får tas i anspråk i samband med exploatering för bostäder och näringsverksamhet. Det anser vi ska undvikas i möjligaste mån, se resonemang i inledningen. Övergiven industrimark är ett bättre alternativ, att sanera och sedan öppna upp får bostäder och verksamheter.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen anger exempelvis under rubriken 2.10 GRÖN- OCH BLÅSTRUKTUR som viljeinriktning, att olika typer av natur och grönområden bevaras och utvecklas. Kommunen bedömer att översiktsplanen är lämplig på det sätt den är redovisad. Se tidigare kommentar ovan angående omvandling av industrimark med mera.

180 Viljeinriktning: Boxholms kommun ser positivt på effektivisering och modernisering av befintliga vattenkraftsanläggningar. Extra angeläget är att inrätta fiskvägar där de ännu inte finns. Viljeinriktning: Boxholms kommun ser positivt på energiproduktion från alla förnybara fossilfria energikällor.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen kompletteras under rubriken VATTENKRAFT, Viljeinriktning, enligt följande; Boxholms kommun ser positivt på effektivisering och modernisering av befintliga vattenkraftsanläggningar. Det är angeläget är att inrätta fiskvägar där de ännu inte finns.

Se tidigare kommentar angående fossilfri energi.

214 Pågående markanvändning och dess utveckling ska inte hindras av utpekandet som lågexploaterade områden. Vad menas? Lågexploaterade områden kan visa sig värdefulla för kommande generationer. Förslag att punkten stryks helt och hållet.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen anger följande under rubriken 3.7 LÅGEXPLOATERADE OMRÅDEN avseende ovan frågeställning: Redovisningen av dessa områden innebär inte några hinder för pågående markanvändning och dess utveckling av ett aktivt skogs- och lantbruk. Avsikten är istället att väga in behovet av att skydda områdena vid prövning av större- och ytkrävande verksamheter eller anläggningar med stor påverkan på omgivningen och landskapet som exempelvis vindkraft eller gruva. Då ska hänsyn tas till nedanstående värden som de lågexploaterade områdena utgör.

Kommunen bedömer att översiktsplanen är tillräckligt tydlig på det sätt den är redovisad avseende lågexploaterade områden.

215 Förslag på tillägg i Viljeinriktning: Täkter kan vara mycket värdefulla för biologiska mångfalden, till exempel för backsvalor och solitära bin, om de sköts på rätt sätt.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen kompletteras under rubriken 3.8 TÄKTVERKSAMHET, Viljeinriktning, med; Täkter kan vara värdefulla för biologiska mångfalden, till exempel för backsvalor och solitära bin.

Hyresgästföreningen, 2025-10-13

Kommunens mål är att från 5 500 invånare öka till 6 500. Det skulle säkert gynna kommunen ekonomiskt genom ökade skatteintäkter. Visst är det positivt med tanke på hur kommunens ekonomi ser ut i dagsläget.

Men hur ska man locka fler att bosätta sig i Boxholm och hur ska man få nuvarande invånare, framförallt ungdomar att bo kvar.

Fokus menar vi måste handla om kommunens egna kvalitéer, som att bevara den fantastiska naturen med skogar, landsbygd och sjöar runt om i kommunen.

Viktigt också att bevara och framhålla den trygghet som invånarna i kommunen framhåller i enkätundersökningar.

Men visst finns det behov att förbättringar och utveckling även i vår lilla kommun.

Kommunens kommentar

Det är bland annat viktigt för kommunen att få in ökade skatteintäkter för att bekosta den service som behövs i kommunen. Det kan gälla skola och annan omsorg, infrastruktur med mera. En ökad befolkning ger också förutsättningar för ett bättre underlag och bredare utbud när det gäller service, näringsliv, fritid, kultur och så vidare. Om kommunen kan få ett bredare utbud torde större möjligheter finnas för befolkningen att tillbringa sin tid inom kommunen.

En kommun med större utbud med mera torde även inge större attraktionskraft för såväl befintlig befolkning att stanna kvar som för människor att flytta till kommunen.

Samtidigt är det som föreningen skriver viktigt att bevara och ta vara på de kvalitéer som finns, såsom natur, landsbygd, sjöar med mera. Kommunen delar denna uppfattning. Dessa kvalitéer och rekommendationer om bevarande lyfts också fram i översiktsplanen på ett flertal ställe och på olika sätt. Kommunens uppfattning är att översiktsplanens utformning har en balans mellan utveckling och bevarande.

Trygghet är en aspekt som behandlas i översiktsplanen. Trygghet är en av de övergripande strategier som redovisas i översiktsplanen. Denna strategi lyder; En trygg kommun att växa och verka i. Trygghet framhålls även i andra delar av planen. Bland annat beskrivs det att i inledningen av varje mandatperiod tar kommunen fram en handlingsplan för trygghet och säkerhet, som bygger på analyser av risker och sårbarhet i kommunen.

Bebyggelse

Vid planering av ny bebyggelse ska det göras noggrant genomtänkta handlingsplaner för att uppnå målsättningen med blandade bebyggelse. Då är det viktigt med olika upplåtelseformer för att undvika segregering. Hyresrätter, bostadsrätter, villor och fritidshus i samma områden.

Det finns behov av små billiga lägenheter för ungdomar, fyrarums lägenheter för barnfamiljer som inte har råd med villa, seniorbostäder för äldre som säljer sin villa och särskildas boenden för äldre eller personer med funktionsnedsättningar som behöver omfattande stöd och omvårdnad dygnet runt.

Om man eftersträvar en blandad bebyggelse kan man inte enbart föreslå villor och fritidshus med strandnära läge. Man måste planera för olika upplåtelseformer även där, så att även de med låga inkomster kan bosätta sig i attraktiva områden, som Blåvik och Malexander. När det gäller strandnära lägen är det viktigt att det inte byggs så att det inkräktar på allemansrätten och förstör möjligheten till naturupplevelser runt våra vackra sjöar och Svartån.

Även i Strålsnäs, Åsbo och Rinna vore det positivt med blandad bebyggelse, både för yngre och äldre. Det går att bygga så att det passar in i befintlig bebyggelse och bevara känslan av landsbygd. Värdefullt också att då kunna utöka möjligheten till mindre skolor och förskolor. Om man även bygger seniorboende där kan man erbjuda de äldre att äta den mat som lagas till barnen.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen motsäger ej framfört önskemål. I kapitlet Bostadsförsörjning i översiktsplanen står som övergripande viljeinriktning: Det ska finnas ett varierat utbud av olika boendealternativ såsom hyres- och bostadsrätter, små- och flerfamiljshus.

Det är alltså en målsättning att få en blandad bebyggelse med olika upplåtelseformer i kommunen. Översiktsplanen ger dock endast övergripande riktlinjer och är ett vägledande visionsdokument som inte är en juridiskt bindande handling. Det fastställs därför inte i översiktsplanen vilken typ av bostadsbebyggelse det kommer bli.

I efterföljande steg för ett särskilt avgränsat område, i detaljplaneskedet, när ett mer detaljerat förslag på ett område upprättas, kommer typer av bostadsbebyggelse med mera som anses vara lämpliga att studeras och prövas i en planprocess. Det bör noteras att det i en detaljplan dock inte går att styra den exakta upplåtelseformen för bostäder (t.ex. bostadsrätt eller hyresrätt) eller vem som får äga fastigheten, enligt Plan- och bygglagen. Detaljplaner reglerar i huvudsak vad som får byggas (volym, utformning, markanvändning).

Det går inte heller i en detaljplan att reglera om en bostad ska användas som fritidshus eller som permanentboende.

Det kan tilläggas att i översiktsplanen redovisas för tätorten Boxholm; Attraktiva lägenheter centralt i Boxholm kan tilltala bland annat äldre människor, som idag bor i friliggande småhus, att välja ett bekvämare boende med närhet till den service som finns i

centrum. Mindre lägenheter, gärna hyresrätter, kan ge yngre människor möjlighet till sin första bostad.

Och för exempelvis i avsnittet om Malexander står i översiktsplanen; Malexander har en varierad bebyggelse med en blandning av villor och mindre flerbostadshus. För att möta behoven hos en växande befolkning är det viktigt att planera för en ökad tillgång på hyres- och bostadsrätter.

För Strålsnäs anges att utvecklig inom befintlig tätortsbebyggelse sker genom bebyggelsekompletteringar efter tillkommande behov. Dessa bebyggelsekompletteringar kan även komma att utgöra flerbostadshus, beroende på behov och efterfrågan. Detta får som ovan redovisas studeras i ett eventuellt detaljplaneskede.

Tillkommande bostäder ska med avseende på bostadstyp, upplåtelseform och läge komplettera det befintliga utbudet för att kunna möta olika gruppers behov och efterfrågan i hela kommunen.

I detaljplan för område i strandnära läge, t ex vid sjöar och Svartån, måste natur, allmänhetens tillgänglighet med mera särskilt studeras.

Om det ska byggas i Boxholms tätort är närhet till Svartån ett attraktivt läge. Här är det också viktigt att inte enbart bygga villor.

Där leksaksfabriken nu ligger skulle det till exempel passa bra med ett större seniorboende. Där finns det närhet till bad, naturupplevelser och plats för egenodling. Då skulle det kunna frigöra platser för särskilda boende och trygghetsboenden i Bjursdalens område.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen redovisar några föreslagna utvecklingsområden för bostäder i närheten av Svartån. För området där leksaksfabriken fanns gäller en relativt ny detaljplan för bostäder. Översiktsplanen redovisar inte detta som ett särskilt utvecklingsområde för bostäder, eftersom det redan finns en detaljplan där för bostäder. Översiktsplanen för inget resonemang kring vilken typ av bostäder som kan bli aktuellt i detta område, utan byggnationen i detta område får ske utifrån efterfrågan samt detaljplanens bestämmelser.

Ska man bygga attraktiva billiga bostäder för ungdomar som pendlar till studier på andra orter, då är det en fördel om det byggs i närheten av stationen. Det kanske även kan locka hit ungdomar från bostadsbristens Linköping. Ett passande hus för billigt korridorboende med gemensamt kök kunde Duvanhuset bli, när SÄBO flyttar ut.

Att det finns plats både inom- och utomhus för socialt umgänge är lika viktigt i alla bostadsområden, för att motverka ensamhet och uppmuntra till integration av nya invånare. Det ska finnas lekplatser och träd, välskötta grönytor och rabatter.

Med tanke på att det ska finnas en krisberedskap behövs det skyddsrum, möjlighet till egenodling och även matkällare, där man kan förvara det egenodlade.

Om man ska uppmuntra till att cykla istället för att ta bilen, då måste det finnas låsbara cykelförråd och säkra cykelbanor.

Hyresnivåerna och tomtpriser behöver vara fördelaktiga jämfört med omkringliggande kommuner om vi ska locka hit nya invånare.

Kommunens kommentar

I översiktsplanen förs olika resonemang om förtätning. Förtätning med bostäder i centrum och i närheten av stationen kan vara ett möjligt läge. Denna fråga får studeras vid eventuella efterföljande detaljplanearbeten.

Detaljplanearbete pågår för området där Duvanhuset omfattas. Lämplig utformning, innehåll med mera får studeras i det detaljplanearbetet.

Synpunkterna avseende plats för socialt umgänge, lekplatser, välskötta grönytor, rabatter med mera noteras och tas till vara i fortsatta planeringsarbeten.

Det finns skyddsrum inom kommunen. Det finns för närvarande inga generella lagkrav på att bygga nya skyddsrum i samband med nyproduktion av bostäder. Samtidigt är det inte tillåtet att genomföra ändringar eller ingrepp som kan försämra skyddsrumsfunktionen. Se yttrande från MSB.

Översiktsplanen anger vikten av att skapa förutsättningar för trygga och säkra gång- och cykelvägar i hela kommunen.

Vidare redovisas för Boxholms centrum att en väl fungerande parkering för cykel och bil i centrum ska stödja de servicefunktioner som finns där, liksom att utbud och placering av cykelparkering spelar en viktig roll i att få fler att cykla.

Hyresnivåer och tomtpriser är ingen fråga som hanteras i översiktsplanen.

Synpunkter i övrigt noteras.

Övrigt som kan göra Boxholm till en kommun som fler vill leva och bo i och som man vill besöka:

Centrum behöver verkligen fräschas upp med blomstrande krukor, rabatter och trevliga sittplatser. En caféverksamhet i anslutning till lekparken, istället för som nu på en skuggig plats vid Storgatan.

En fritidsgård i centrum som är öppen kvällstid och en anställd på Folkets hus som kan utöka kulturutbudet där. Då skulle det bli liv och rörelse även kvällstid i centrum.

Lättillgängliga lokaler med låga hyror för butiker, föreningar, studiecirklar och skapande i tomma lokaler på Storgatan.

Kommunens kommentar

Ovan redovisade är på ett kreativt sätt framfört och tas emot tacksamt för att användas i det fortsatta arbetet med utvecklingen av centrum. Översiktsplanen behandlar Boxholms centrum, exempelvis under rubriken Attraktivare Boxholm centrum. Översiktsplanen anger endast övergripande exempel på vad som skulle kunna göras för ett attraktivare centrum. Det viktiga i planen är att uppmärksamma behovet av åtgärder. I översiktsplanen skrivs exempelvis att en plats som är rik på grönska, med träd, buskar och blomsterarrangemang, bidrar inte bara till en estetiskt tilltalande miljö utan påverkar också vårt välbefinnande och vår upplevelse av trygghet. Vidare redovisar planen att när grönskan är väl skött signalerar den att platsen är uppskattad och vårdad, vilket kan få fler människor att känna sig välkomna. Kommunen har huvudansvar för ett levande centrum där dialog och samarbete med företag och föreningar. Utformning av centrum får studeras mer ingående i särskild ordning utöver aktuell översiktsplan. Översiktsplanen gör avvägningar mellan olika allmänna intressen samt markens/strukturens lämplighet.

Frågeställningar kring caféverksamhet och dess eventuella lokalisering, hantering av fritidsgård, hyresnivåer för lokaler med mera är frågor som får studeras i annat sammanhang än i översiktsplanen.

Olika gestaltningsåtgärder utförs kontinuerligt i centrum, exempelvis utbyte av belysningsarmaturer vid torget, gestaltningshöjande åtgärder i cirkulationsplatser. Gestaltningsförslag har gjorts för lekplats vid torget, bakom Forslings hus med mera.

Uppfräschning och skötsel av alla kommunala badplatser.

Vid populära Sjögarpesjön behövs en större parkering, eventuellt med ställplats för husbilar, som tar upp så mycket plats på nuvarande parkering. Här behövs fräscha hygienutrymmen med toalett, för att undvika övergödning i sjön på grund av urin. Toalett behövs även vid Blåviks kommunala badplats, av samma anledning.

Kommunens kommentar

Synpunkterna noteras. Ovan tankar och förslag lämnas som information till berörd avdelning som ansvarar för badplatser med mera.

En misskött obemannad camping och badplats i Timmerö vid Svartån är ingen bra reklam för Boxholm. Vi föreslår ju ett närliggande seniorboende och där skulle man kunna anställa en vaktmästare som även ansvarar för skötseln av camping och badplats.

Kommunens kommentar

Synpunkterna noteras. Detta är inga frågor som kan klarläggas i samband med översiktsplanearbetet, utan får hanteras i särskild ordning utöver denna översiktsplan.

Synpunkter på översiktsplanen med hänvisning till sidor:

s. 22 – 6 500 invånare, ett högt satt mål?

s. 34 – att det ska vara för alla åldrar

s. 48 – bostadsbyggande för barnfamiljer saknas i barnperspektivet

s. 67 – att byta ut ordet kan mot ska

s. 92 – blandad bebyggelse i alla kommunens delar, även LIS-områden

s. 100 – ändra meningen till att ”Nybyggnation av villor eller mindre flerbostadshus i olika upplåtelseformer för att bevara karaktären av landsbygd”.

s. 104 B1- Högsby (Sågviken). Ändra meningen till LIS-områden är lämpligt för varierad bostadsbebyggelse med olika upplåtelseformer. Ta bort ”attraktiva fritidshus och villor”.

s. 104 B2 - Gökdalen. Ändra meningen till ”…form av villor och radhus med olika upplåtelseformer”.

s. 104 B3 - Axsjön. Man ska vara varsam närma man bygger vid mindre sjöar, så vi motsätter oss all bebyggelse där.

s. 112 B2-Nygården: Blandad bebyggelse med olika upplåtelseformer.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen justeras i tillämpliga delar utifrån ovan.

Se tidigare kommentarer, till exempel avseende målet 6500 invånare.

Vad gäller Axsjön anser kommunen att det är ett område som bör kunna prövas i detaljplan om det är lämpligt för bostadsbebyggelse. Ingen förändring sker i översiktsplanen.

Sweco – Planförslaget behandlar bullerfrågor för nybyggnationer och planering men saknar strategier och riktlinjer för att minska störningar i befintlig bebyggelse.

Kommunens kommentar

I samband med ny planläggning, detaljplanearbeten, för bland annat bostäder i områden med risk för bullerstörningar innefattas även befintlig bebyggelse vid eventuella bullerutredningar. I övrigt bedöms generellt inte befintlig bebyggelse i kommunen vara påtagligt bullerstörda. Exempelvis har endast ett fåtal klagomål inkommit till kommunen på senare år vad gäller bullerstörningar.

Boxholms Folkrörelsearkiv, 2025-10-06

Man skulle gärna vilja ha in ett tillägg under avsnittet 2:9 Kultur, sidan 138 enligt:

På orten finns även ett Folkrörelsearkiv som bevarat föreningars och andra organisationers tidigare handlingar.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen kompletteras utifrån ovan.

Fortsatt arbete

Synpunkter på planförslaget har lämnats under samrådsförfarandet, vilket är positivt för planarbetet. Planförslaget avses nu ändras i enlighet med här ovan gjorda kommentarer, varefter samhällsbyggnadsnämnden föreslås besluta att ställa ut planförslaget för granskning.

Översiktsplan
Boxholms kommun
Östergötlands län

Särskilt utlåtande

Hur samrådet bedrivits

Rubricerad översiktsplan, daterad 2026-10-15, har varit tillgänglig för granskning under tiden 16 juni till och med 4 september 2026.

Förslaget har varit tillgängligt både i det huvudsakliga digitala formatet och som utskriven pappersversion. Granskningshandlingarna har varit tillgängliga på kommunens webbplats www.boxholm.se/oversiktsplan, i kommunhuset på Storgatan 20 i Boxholm samt på biblioteket i Boxholm.

Kungörelse och annonsering av granskningen har skett på kommunens anslagstavla och hemsida samt i lokaltidning. Utskick/Information har skett till berörda statliga och kommunala instanser, ideella föreningar med flera.

Ett möte för allmänheten genomfördes under granskningstiden i Folkets Hus 2026-06-24.

Under granskningen har cirka 75 yttranden inkommit.

Vad är en översiktsplan?

Översiktsplan

Översiktsplanen ska fungera som en vision för kommunens framtida utveckling och tala om den huvudsakliga tanken för hur mark- och vattenresurser ska användas i kommunen. Översiktsplanen gäller för hela kommunens yta.

Översiktsplanen visar hur den folkvalda politiska majoriteten vill utveckla kommunen, ett vägledande visionsdokument. Kommunens politiska vilja kan vara motstridande mot privata fastighetsägares med fleras vilja. I översiktsplanen anger man att det utpekade området bör kunna prövas i detaljplan, bygglov eller dylikt om det är möjligt utifrån förslaget. Men det är inte bestämt i en översiktsplan att det ska byggas. Översiktsplanen är inte juridiskt bindande och inte ”huggen i sten”, men är ett viktigt beslutsunderlag genom att den upprättats i en demokratisk process med omfattande samråd och politiska beslut.

En översiktsplan är inte juridiskt bindande men är ett viktigt beslutsunderlag genom att den upprättats i en demokratisk process med omfattande samråd och politiska beslut.

Översiktsplanen är vägledande när kommunen upprättar detaljplaner och områdesbestämmelser samt vid bygglovprövning. Översiktsplanen ger inga rättigheter eller skyldigheter till vare sig myndigheter eller enskilda.

I en översiktsplan är det allmänna intressen som styr planen, den tar inte ställning till enskilda intressen, utan allmänna intressen vägs mot varandra. Det handlar om struktur för bostadsbyggande, infrastruktur, skydd av natur- och kulturmiljöer samt hantering av miljökvalitetsnormer. Frågor som rör enskilda intressen avgörs först senare i bindande detaljplaner eller vid prövning av bygglov.

En jämförelse mellan översiktsplan och detaljplan kan i sammanhanget vara lämpligt att göra. Under nästa rubrik redogörs lite kortfattat vad en detaljplan är.

Se även i planhandlingarna till översiktsplanen som redogör för vad en översiktsplan är.

Detaljplan - som jämförelse

Detaljplan skall upprättas vid större förändringar av mark- och vattenanvändning eller för enstaka byggnad/anläggning med stor omgivningspåverkan. Detaljplanen gäller för ett avgränsat område, till exempel en enskild stadsdel, ett bostadsområde eller ett industriområde.

Detaljplanen reglerar i detalj vad marken får användas till (bostäder, handel, park med mera), hur stora hus får vara, deras höjd, placering och utseende.

Detaljplan används också om bebyggelsens utformning ska styras.

Allmänna och enskilda intressen ska vägas mot varandra.

En detaljplan anger rättigheter och skyldigheter för kommunen och enskilda.

En detaljplan är juridiskt bindande.

Vid ett eventuellt beslut om att upprätta en detaljplan över ett område utifrån översiktsplanens intentioner, ges det i detaljplaneskedet ytterligare tillfällen till samråd med allmänheten och möjligheter att inkomma med synpunkter.

Process, samråd, information till allmänheten med flera

Allmänt

I ett flertal yttranden framförs åsikter om att information, dialog och samråd med allmänheten varit bristfällig eller saknats. Nedan redogörs lite kortfattat kring hur de informella samråden/kommunikationen, liksom formella samråd/kommunikationen med allmänheten med flera utförts.

Informell kommunikation/samråd med allmänheten med flera

Medborgardialog är ett frivillig kommunikationsförfarande som kommunen kan användas sig av i planprocesser. En tidig medborgardialog har anordnats av kommunen i samband

med uppstartsskedet av planarbetet. Två enkätundersökningar har genomförts som en del i den tidiga medborgardialogen.

Den ena enkätundersökningen *Politisk vilja, vision och värden* har besvarats av kommunens förtroendevalda politiker. Syftet med enkäten var att få en tydligare bild av hur de förtroendevalda politikerna vill att kommunen ska utvecklas i framtiden och målet med enkäten var att se om och vart det finns politisk samsyn.

Den andra enkätundersökningen *Var med och tyck till om Boxholm!* har besvarats av kommuninvånare. Enkäten riktades till tre olika målgrupper, Boende – vuxen, Boende – barn & ungdom och Inpendlare/nyinflyttade, för att fånga upp olika perspektiv. Enkäten bestod i ett antal frågeställningar med mera av blandade slag.

I maj 2022 stod representant från kommunen på torget i Boxholm för att svara på frågor om pågående översiktsplanearbetet och informerade om enkäten "Var med och tyck till om Boxholm!".

Den digitala enkäten har funnits tillgänglig på kommunens webbplats. Information om enkäten har anslagits på kommunens webbsida, via kommunens sociala kanaler och affischer har satts upp runt om i kommunen med en QR-kod.

I samband med en trivseldag på Bjursdalens äldreboende har det även funnits möjlighet att besvara enkäten med penna och papper. Totalt inkom 457 enkätsvar.

Workshops har genomförts vid fyra separata tillfällen, 16 september 2022, 15 november 2022, 7 och 8 februari 2024 med kommunfullmäktige och kommunens förvaltningschefer.

År 2023 gjordes tidigt samråd med miljökontoret och år 2024 genomfördes workshops även med tjänstemän. Det utfördes även styrgruppsmöte under 2024.

Specifika ämnen som framkommit under dialoger och som arbetats in i översiktsplanen:

- Lokal identitet. Definieras utifrån medborgardialogens resultat från Identitet och Stolthet.
- Övergripande strategier. Kommer att kopplas till resultat från medborgardialogen.
- Naturnära. Något att profilera sig utifrån. Nya bostäder i naturnära läge och tankar kring närhet/tillgänglighet till naturområden.
- Sommen. Mer aktivt jobba vidare med utveckling av sjön Sommen som är ett besöksmål som alla i kommunen nyttjar. Sommen betyder mycket för många. Det är ett närströvområde, kommunrekreations-område och ett turist- och besöksnäringsområde.

En riktad dialog genomfördes med elever i Boxholms kommun. Resultatet var att 230 skolungdomar svarade på enkäter och cirka 20 deltog på möte.

Se även i planhandlingarna till översiktsplanen som redogör för medborgardialog med mera.

Formell kommunikation/samråd med allmänheten

En översiktsplan måste genomgå ett samrådsskede och ett granskningsskede där allmänheten ges tillfälle att få se planförslaget och dess konsekvenser och även få möjlighet att yttra sig över planen. Samrådsskedet var under hösten 2025 (15 augusti till den 15 oktober). Granskningsskedet var under sommaren 2026 (6 juni till den 4 september).

Plan- och bygglagen (PBL) sätter de formella ramarna för vilka som ska inkluderas och vad som ska presenteras, men överlämnar till varje kommun att själva välja de praktiska metoderna. Lagen slår fast att allmänheten samt organisationer och föreningar som har ett väsentligt intresse ska ges tillfälle att delta i samrådet.

Själva formen för hur mötet eller dialogen med allmänheten ska ske är inte detaljreglerad i lagen. Lagen säger ingenting om hur kommunen fysiskt eller digitalt måste kommunicera med invånarna.

Planen har under samrådet, liksom under granskningen, annonserats på kommunens hemsida och tidning. Detta uppfyller kraven på kommunens skyldighet om samråd/granskning och information om samråd/granskning. Något krav på att utskick ska ske till allmänheten finns ej. Det är alltså inte samma krav på individuell hantering av fastighetsägare i översiktsplanesammanhang som vid en detaljplan.

Under granskningsskedet av översiktsplanen anordnades även ett möte för allmänheten, den 24 juni i Boxholms Folkets hus, ett möte som annonserades i tidning sociala media samt på hemsida. Mötet förlades den 24 juni för att inte hamna i industrisemestern. Trots annonsering kom endast en person från allmänheten på mötet.

I slutet av april 2026 lämnade Byalaget en skrivelse i mail om bristande kommunikation, som besvarades av kommunen. Kommunen anordnade därefter ett möte för allmänheten i Boxholms Folkets hus den 24 juni, vilket annonserades om på hemsidan och i tidningen. Endast en person, en representant från Naturskyddsföreningen, kom till mötet.

Det kan poängteras att kommunen lämnade översiktsplanens planhandlingar (samrådshandlingar) i handen till representant för Malexander byalag i mitten av augusti (18/8) 2025, vid inledningen av samrådsskedet hösten 2025 (samrådet var 15 augusti till den 15 oktober).

Se även i planhandlingarna till översiktsplanen som redogör för planprocessen med mera.

Se även under rubriken *Vad är en översiktsplan?* i detta utlåtande för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är, liksom en jämförelse med detaljplan.

Inkomna yttranden

Under granskningstiden har följande yttranden inkommit till kommunen. Alla yttranden finns i original registrerade hos kommunen.

Myndigheter, instanser med mera

- Länsstyrelsen — Enligt skrivelse 2026-08-31
- Försvarsmakten — Enligt skrivelse 2026-09-08
- MCF (Myndigheten för civilt försvar) — Enligt skrivelse 2026-08-31
- Svenska Kraftnät — Enligt skrivelse 2026-07-02
- Skogsstyrelsen — Enligt skrivelse 2026-08-20
- Vattenfall Eldistribution AB — Enligt skrivelse 2026-08-18
- E.on Energidistribution AB — Enligt skrivelse 2026-08-20
- Tekniska Verken i Linköping AB — Enligt skrivelse 2026-06-18
- Region Östergötland — Enligt skrivelse 2026-08-26
- Region Jönköpings län — Enligt skrivelse 2026-08-20
- Kinda kommun — Enligt skrivelse 2026-08-13
- Mjölby kommun — Enligt skrivelse 2026-08-24
- Kommunstyrelsen — Enligt skrivelse 2026-09-08
- Miljönämnden — Enligt skrivelse 2026-08-24
- Boxholms Skogar AB — Enligt skrivelse 2026-08-25
- Malexander Hembygdsförening — Enligt skrivelse 2026-08-25
- Malexander Byalag — Enligt skrivelse 2026-09-01
- Folkungabygdens pastorat — Enligt skrivelse 2026-09-03

Privatpersoner

- Privatperson 1 — Enligt skrivelse 2026-08-24
- Privatperson 2 — Enligt skrivelse 2026-08-24
- Privatperson 3 — Enligt skrivelse 2026-08-25
- Privatperson 4 — Enligt skrivelse 2026-08-26
- Privatperson 5 — Enligt skrivelse 2026-08-28
- Privatperson 6 — Enligt skrivelse 2026-08-28
- Privatperson 7 — Enligt skrivelse 2026-08-31
- Privatperson 8 — Enligt skrivelse 2026-08-31
- Privatperson 9 — Enligt skrivelse 2026-08-31
- Privatperson 10 — Enligt skrivelse 2026-08-31
- Privatperson 11 — Enligt skrivelse 2026-08-31
- Privatperson 12 — Enligt skrivelse 2026-08-31
- Privatperson 13 — Enligt skrivelse 2026-09-01
- Privatperson 14 — Enligt skrivelse 2026-09-01
- Privatperson 15 — Enligt skrivelse 2026-08-24
- Privatperson 16 — Enligt skrivelse 2026-08-27
- Privatperson 17 — Enligt skrivelse 2026-08-25
- Privatperson 18 — Enligt skrivelse 2026-09-01
- Privatperson 19 — Enligt skrivelse 2026-09-01
- Privatperson 20 — Enligt skrivelse 2026-09-01
- Privatperson 21 — Enligt skrivelse 2026-09-02
- Privatperson 22 — Enligt skrivelse 2026-08-31
- Privatperson 23 — Enligt skrivelse 2026-09-02

- Privatperson 24 — Enligt skrivelse 2026-09-02
- Privatperson 25 — Enligt skrivelse 2026-09-02
- Privatperson 26 — Enligt skrivelse 2026-09-02
- Privatperson 27 — Enligt skrivelse 2026-09-02
- Privatperson 28 — Enligt skrivelse 2026-09-02
- Privatperson 29 — Enligt skrivelse 2026-09-02
- Privatperson 30 — Enligt skrivelse 2026-09-03
- Privatperson 31 — Enligt skrivelse 2026-09-03
- Privatperson 32 — Enligt skrivelse 2026-09-03
- Privatperson 33 — Enligt skrivelse 2026-09-03
- Privatperson 34 — Enligt skrivelse 2026-09-03
- Privatperson 35 — Enligt skrivelse 2026-09-02
- Privatperson 36 — Enligt skrivelse 2026-09-02
- Privatperson 37 — Enligt skrivelse 2026-09-02
- Privatperson 38 — Enligt skrivelse 2026-09-02
- Privatperson 39 — Enligt skrivelse 2026-09-03
- Privatperson 40 — Enligt skrivelse 2026-09-03
- Privatperson 41 — Enligt skrivelse 2026-09-03
- Privatperson 42 — Enligt skrivelse 2026-09-03
- Privatperson 43 — Enligt skrivelse 2026-09-03
- Privatperson 44 — Enligt skrivelse 2026-09-03
- Privatperson 45 — Enligt skrivelse 2026-09-03
- Privatperson 46 — Enligt skrivelse 2026-09-03
- Privatperson 47 — Enligt skrivelse 2026-09-03
- Privatperson 48 — Enligt skrivelse 2026-09-03
- Privatperson 49 — Enligt skrivelse 2026-09-03
- Privatperson 50 — Enligt skrivelse 2026-09-03
- Privatperson 51 — Enligt skrivelse 2026-09-03
- Privatperson 52 — Enligt skrivelse 2026-09-03
- Privatperson 53 — Enligt skrivelse 2026-09-04
- Privatperson 54 — Enligt skrivelse 2026-09-04
- Privatperson 55, inklusive namnlista med 226 personer som är emot föreslagna utvecklingsområden B3 – Axsjön och B6 – Norsholm — Enligt skrivelse 2026-09-03

Bilaga, Länsstyrelsens granskningsyttrande

Länsstyrelsens granskningsyttrande finns i sin helhet även som bilaga sist i detta särskilda utlåtande.

Sammanfattning av ändringar i granskningshandlingarna med mera

Allmänt

Efter granskningen har kommunen sammanställt inkomna synpunkter i ett särskilt utlåtande (granskningsutlåtande). De synpunkter som inkommit har sammanställts och kommenterats var för sig. Undantaget är synpunkter som uteslutande tar upp LIS-område Axsjön respektive LIS-område Kottängen då dessa i många avseenden varit mycket samstämmiga och därför istället kommenterats gemensamt. Kommunens kommentarer angående LIS-område Axsjön respektive LIS-område Kottängen redovisas längre ned i detta dokument under rubrikerna ”**LIS-område Axsjön**” respektive ”**LIS-område Kottängen**”.

Likaså har i ett flertal yttranden framförts åsikter om att information, dialog och samråd med allmänheten varit bristfällig eller saknats. Under rubriken ”**Process, samråd, information till allmänheten med flera”** redogörs lite kortfattat kring hur de informella samråden/kommunikationen, liksom formella samråd/kommunikationen med allmänheten med flera utförts.

Av kommunens kommentarer framgår även hur synpunkterna beaktats och vilka kompletteringar eller ändringar som dessa föranlett inför antagandet.

För att ge en överblick över hur inkomna synpunkter sammantaget har påverkat översiktsplanens innehåll och ställningstaganden redovisas nedan en ämnesvis sammanfattning av genomförda ändringar som påverkar översiktsplanens inriktning. Ändringar av enbart redaktionell karaktär och som inte påverkar ställningstaganden i översiktsplanen är inte redovisade.

I utlåtandet har även en rubrik ”**Vad är en översiktsplan?**” införts med en förklarande text vad en översiktsplan är och vad en detaljplan är som jämförelse.

Ändringar av granskningshandlingar

I huvuddokumentet Översiktsplan Boxholms kommun (planhandling) har under respektive kapitel, avsnitt eller rubrik ändringar/tillägg skett inför antagande av översiktsplanen. Se nedan. Texten införs under respektive kapitel, avsnitt eller rubrik som här anges. Justeringarna av handlingarna är med anledning av inkomna skriftliga synpunkter under utställningstiden. Utöver detta har mindre redaktionella ändringar utförts.

I dokumentet med den strategiska miljöbedömningen, Miljöbeskrivning för Boxholms översiktsplan – ÖP2040, har endast redaktionella ändringar gjorts.

INLEDNING

I avsnittet *Relevanta planer och program* har underlag och rapporter med mera från Region Östergötland uppdaterats till följande lista:

- Utvecklingsstrategi för Östergötland (2025)
- Länstransportplan för Östergötland 2026-2037 (2026)
- Folkhälsostrategi för Östergötland (2022)
- Kulturplan för Östergötland 2024–2027 (2024)
- Rumslig strategi för Östergötland (2024)

- Näringslivs- och innovationsstrategi för Östergötland (2025)

1. VISION & STRATEGI

I avsnittet *Ett hållbart samhälle* har tagits bort mening ”Vi ingår i klimatkommunerna” med anledning av att Boxholms kommun under sommaren 2026 lämnat Klimatkommunerna, vilket innebär att kommunen inte har något åtagande vad gäller klimatavtal i Klimatkommunerna.

2. MARKANVÄNDNING

2.5 Bostadsförsörjning

I avsnittet *2.5 Bostadsförsörjning* har under *Viljeinriktning* tagits bort mening ”Boxholms kommun ingår i Klimatkommunerna och ska agera i enlighet med klimatavtalet.” med anledning av att Boxholms kommun under sommaren 2026 lämnat Klimatkommunerna, vilket innebär att kommunen inte har något åtagande vad gäller klimatavtal i Klimatkommunerna.

2.6 Utveckling av samhällen

I avsnittet *2.6 Utveckling av samhällen* har bilden Figur 13, Utvecklingsområden i Boxholm, bytts ut med anledning av att ett utpekat område, betecknat ”Grönområde”, tagits bort direkt öster om utvecklingsområde **B6 – Bjursdalen/Olstorp.**

I avsnittet *2.6 Utveckling av samhällen* har för utvecklingsområde **B1/A1 – Åsbo** förtydligande gjorts för att ytterligare uppmärksamma intresset för kulturmiljövård enligt; ”Hänsyn tas till intilliggande riksintresse för kulturmiljövården (Åsbosänkan) vid utveckling i området”. Likaså läggs i samma avsnitt till en punkt under *Särskild hänsyn*; ”I nära anslutning till riksintresse för kulturmiljövården (Åsbosänkan)”.

I avsnittet *2.6 Utveckling av samhällen* har för utvecklingsområde **W1 – Grönlund**, område möjligt för vindbruk, kompletterats utifrån att Försvarsmaktens motsätter sig en utbyggnad av vindkraft i området. Text har lagt till enligt: ”Försvarsmakten har meddelat att man bedömer att planförslaget kan innebära risk för påtaglig skada på MSA-område och stoppområde för höga objekt och därmed att riksintresset inte är tillgodosett. Försvarsmakten motsätter sig därför en utbyggnad av vindkraft i området. Förutsättningarna för vindkraftsetablering får studeras och klarläggas vid en eventuell vindkraftsprövning”. Likaså läggs i samma avsnitt till en punkt under *Särskild hänsyn*; ”Försvarsmaktens riksintressen MSA-område respektive stoppområde för höga objekt berörs”.

I avsnittet *2.6 Utveckling av samhällen* har bilden Figur 15, Utvecklingsområden i Malexander, bytts ut med anledning av att utpekat LIS-området **B1 – Högbo/Sågviken** i översiktsplanen justerats till antagandet så att gränsen i huvudsak följer gränsen för utvecklingsområdet för bostäder. Samtidigt görs ett tillägg i vattenområdet i anslutning till befintligt bryggområde för båtar för att markera en eventuell komplettering av bryggor i anslutning till befintliga bryggor, för att samla båtbryggor till en gemensam lösning.

I avsnittet *2.6 Utveckling av samhällen* har bilden Figur 16, Utvecklingsområden i Rinna, bytts ut med anledning att benämningen för föreslaget område ”**A1 –**

Rinnagården” ersätts med benämningen ”**B4 – Rinnagården**” i kartmaterialet då allmänt ändamål ej kan pekas ut i LIS-sammanhang. Samtidigt görs ett observandum i texten i översiktsplanen enligt; ”Området benämns B4, Bostäder, men syftar till att även innefatta utveckling av befintlig förskola”.

Noterbart att redovisningen av **B4 – Rinnagården** flyttats till efter utvecklingsområdet **B3 – Rinnasjön** för att följa alfabetisk ordning.

I avsnittet *2.6 Utveckling av samhällen* har i texten för utvecklingsområdet **B3 – Rinnasjön** förtydligats något ringa med att LIS-området berör riksintresset för naturvård samt att det behöver uppmärksammas enligt; ”Föreslaget utvecklingsområde berör i mindre grad riksintresset för naturvård (geologi), Ljungstorpsområdet. Uppmärksammas att i detaljplaneskede behöver avgränsning av planområde ske så att inte intrång görs i riksintresset”.

2.7 Utveckling i strandnära lägen (LIS)

I avsnittet *2.7 Utveckling i strandnära lägen (LIS)* har bilden Figur 18, karta över områden Blåvik, Hårdaholmen, Kopparhult, Fiskarp, Sunds udde, Helgebo, Arnäs med anledning av att LIS-område **Bn1 – Färjeläget Sundsudde** samt LIS-område **B4 – Arnäs** justerats något mindre vad gäller områdenas omfattning.

I avsnittet *2.7 Utveckling i strandnära lägen (LIS)* har informativ text kompletterats till LIS-område **Bn1 – Färjeläget Sundsudde** enligt; ”I Sundet, lite norr om färjeläget Sundsudde, finns en konferensanläggning med övernattningsmöjligheter som nyttjas av företag och andra grupper. Sundet fungerar även som en knutpunkt för naturturism och besöksnäring i samverkan med flera lokala verksamhetsutövare. I anslutning till verksamheten bedrivs bland annat catering, jakt, fiske, vandring rekreation och andra natur- och landsbygdsbaserade aktiviteter.

Verksamheterna bidrar till att människor från både Sverige och andra länder vistas i området och skapar ett underlag för lokal besöksnäring och sysselsättning. Genom samverkan mellan konferensverksamheten och de lokala verksamhetsutövarna skapas möjligheter att erbjuda besökare ett bredare utbud av aktiviteter och upplevelser.

Sundets funktion som besöksmål kan utveckla området på ett mer sammanhållet och långsiktigt sätt. Det kan exempelvis handla om mindre komplementbyggnader till befintlig verksamhet samt åtgärder som förbättrar tillgängligheten till och vistelsen i området, såsom bryggor, samlingsplatser och andra enklare anläggningar. Tilläggas bör att det finns tilläggsplats för ångfartyget Boxholm II i området”.

I avsnittet *2.7 Utveckling i strandnära lägen (LIS)* har informativ text kompletterats till LIS-område **B4 – Arnäs** enligt; ”Ytorna i området används bland annat för rekreation och olika fritidsaktiviteter och utgör en naturlig del av den gemensamma miljön vid Arnäs. I området finns även gemensamma båtplatser. Mindre del av Arnäs redovisas i kartor som åkermark, men brukas dock inte som åkermark idag, utan nyttjas som grönyta för rekreation och olika fritidsaktiviteter. Marken är inte heller stödberättigande jordbruksmark”.

”Likaså eftersträvas en ändamålsenlig utveckling, i begränsad omfattning, av de etablerade gemensamma grönytorna samt strandytorna för att möjliggöra

gemensamma anläggningar, exempelvis en samlad brygglösning samtidigt som tillgänglighet för allmänheten bibehålls.

Påpekas bör att LIS-området pekas ut som bostäder (B-område) i översiktsplanen för enkelhetens skull ur redovisningssynpunkt, men inriktningen i området avser även innefatta utveckling av befintlig verksamhet".

I avsnittet *2.7 Utveckling i strandnära lägen (LIS)* har bilden Figur 19, Utvecklingsområden i Malexander, bytts ut med anledning av att utpekat LIS-området **B1 – Högbo/Sågviken** i översiktsplanen justerats till antagandet så att gränsen i huvudsak följer gränsen för utvecklingsområdet för bostäder. Samtidigt görs ett tillägg i vattenområdet i anslutning till befintligt bryggområde för båtar för att markera en eventuell komplettering av bryggor i anslutning till befintliga bryggor, för att samla båtbryggor till en gemensam lösning.

2.8 Näringsliv

I avsnittet *2.8 Näringsliv* har informativ text kompletterats angående befintlig verksamhet vid Norra Bjursjön under rubriken "Naturturism" enligt; "Ett exempel på befintlig naturturism som finns i kommunen är vildmarksfiske. Boxholms Skogar erbjuder något som kallas vildmarksfiske, vilket ger allmänheten möjlighet att fiska i flera sjöar. Vildmarksfisket bidrar till att tillgängliggöra sjöar och naturområden för rekreation, friluftsliv och naturupplevelser. Vid Norra Bjursjön bedriver Boxholms Skogar fiskeverksamhet genom att erbjuda olika fiskepaket för grupper. Verksamheten lockar grupper från både närområdet och regionen och bidrar till att skapa en attraktiv landsbygd med möjligheter till rekreation, friluftsliv och naturturism. Markägaren, Boxholms Skogar, har tankar på att utveckla den befintliga verksamheten och vid komplettera med mindre anläggningar och åtgärder som stödjer verksamheten. Det kan exempelvis handla om vindskydd, en enklare byggnad för matlagning och samvaro samt möjlighet till övernattning för besökande grupper. En brygga skulle också kunna anläggas för att underlätta tillgängligheten till sjön och skapa bättre förutsättningar för fiskeverksamheten. En sådan utveckling kan bidra till att öka områdets attraktivitet som besöksmål, stärka den lokala och regionala besöksnäringen samt skapa förutsättningar för ekonomisk aktivitet på landsbygden". ". Likaså läggs i samma avsnitt till en punkt under *Viljeinriktning*; "Vissa typer av verksamheter och anläggningar som till karaktären är sådana att de måste ligga vid vatten bedömer kommunen kan utgöra särskilt skäl för dispens eller upphävande av strandskyddet".

2.16 Fossilfri energi

I avsnittet *2.16 Fossilfri energi* har under rubriken *Vindkraft* införts texten; *"*Ett område har pekats ut som område möjligt för vindbruk, vid Grönlund, Strålsnäs. Försvarsmakten har meddelat att man motsätter sig en utbyggnad av vindkraft i området. Se vidare i avsnittet om Strålsnäs tätort".

3. HÄNSYN OCH RIKINTRESSEN

3.11 Försvarsmaktens/Totalförsvarets intressen

I avsnittet *3.11* har rubriken som i samråds- och granskningshandlingen benämns ”**3.11 Försvarsmaktens intressen**” justerats till ”**3.11 Totalförsvarets intressen**”. Samtidigt har till följd av detta Innehållsförteckning och text samt bild (exempelvis Figur 43) i planhandlingarna justerats utifrån ovan.

I avsnittet *3.11 Totalförsvarets intressen* har påverkansområde om 160 meter på vardera sida om ledningsgatan (transmissionsnätet) införts i bilden Figur 43.

I avsnittet *3.11 Totalförsvarets intressen* har under rubriken *Höga objekt* kompletterats med att samråd även behöver ske med Försvarsmakten vid planering av högre objekt. Likaså har texten under samma rubrik kompletterats enligt; ”Försvarsmakten har meddelat att man bedömer att planförslaget med utpekat område möjligt för vindbruk vid Grönlund, Strålsnäs, kan innebära risk för påtaglig skada på MSA-område och stoppområde för höga objekt och därmed att riksintresset inte är tillgodosett. Försvarsmakten motsätter sig därför en utbyggnad av vindkraft i området. Förutsättningarna för vindkraftsetablering får studeras och klarläggas vid en eventuell vindkraftsprövning”.

3.12 Miljö, hälsa, trygghet och säkerhet

I avsnittet *3.12 Miljö, hälsa, trygghet och säkerhet* har under rubriken *Vattenkvalitet* och *Viljeinriktning* kompletterats punkt enligt; ”Påverkan vid byggnation behöver studeras och hur det kan säkerställas att förekomsternas status inte försämras”.

I avsnittet *3.12 Miljö, hälsa, trygghet och säkerhet* har under rubriken Luftkvalitet och Viljeinriktning justerats enligt; ”Luftkvalitetskontrollen i Boxholms kommun genomförs av miljökontoret genom modellberäkning avseende partiklar PM 10, kvävedioxid och bensen samt genom objektiv skattning av övriga parametrar”.

Yttranden, granskningsskedet

Här redovisas synpunkter från sakägare, berörda myndigheter, föreningar, intresseorganisationer med flera som kommit in under granskningen. Efter respektive yttrande följer kommunens kommentar till synpunkterna.

Nedanstående är ett sammandrag av inkomna skriftliga synpunkter följt av kommentarer till yttrandena. Yttrandena går att ta del av i sin helhet i kommunens arkiv för ärendet.

Länsstyrelsen Östergötland, 2026-08-31

Granskning av översiktsplan för Boxholms kommun

Rubricerat planförslag har insänts för granskning enligt 3 kap 14 § PBL. Handlingarna innehåller en digital karta samt dokument med planbeskrivning, kartor, samrådsredogörelse och strategisk hållbarhetsbedömning.

Länsstyrelsen ska under granskningstiden avge ett granskningsyttrande över planförslaget enligt 3 kap 16 § PBL. Av yttrandet ska det framgå om:

1. förslaget inte tillgodoser ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken,

2. förslaget kan medverka till att en miljökvalitetsnorm enligt 5 kap. miljöbalken inte följs,

3. redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) inte är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken,

4. sådana frågor rörande användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner inte samordnas på ett lämpligt sätt, och

5. en bebyggelse blir olämplig eller ett byggnadsverk olämpligt med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion. Lag (2020:76).

Länsstyrelsens synpunkter

Riksintressen enligt 3 kapitlet miljöbalken

Översiktsplanen berör riksintresseområde för, naturvård, kulturmiljövård, friluftsliv, kommunikation och totalförsvarets militära del. Länsstyrelsen anser att förekommande riksintressen är korrekt redovisade men några områden bedöms inte som tillräckligt beaktade.

Naturvård

Länsstyrelsen anser riksintresset är tillräckligt beaktat i översiktsplanen.

Kommunens kommentar

Synpunkten noteras.

Kulturmiljövård

Mot bakgrund av de nya lagändringarna i PBL från den första december 2025 är det viktigt att översiktsplanen har information om de byggnader och bebyggelsemiljöer som ska anses särskilt skyddsvärda enligt bestämmelserna i 8 kap 13 § plan och bygglagen. Länsstyrelsen noterar att granskningsförslaget saknar sådan redovisning, vilket behöver tillföras vid en kommande revidering av översiktsplanen. Innan dess är det viktigt att beakta att delar av de utpekade riksintresseanspråken hyser sådana byggnader och bebyggelsemiljöer, vilket måste beaktas när förändringar aktualiseras. Stöd kan hämtas i riksintressebeskrivningarna och i kommunen kulturmiljöprogram för vilka byggnader och bebyggelseområden som anses som kulturhistoriskt särskilt skyddsvärda.

Kommunens kommentar

Kommunen kommenterade kring nämnda lagändringar om kulturmiljö, kommunens synsätt och hantering med mera, i samrådsredogörelsen i samband med Länsstyrelsens yttrade, se samrådsredogörelsen. Kommunens uppfattning kvarstår.

Kommunen är medveten om, som Länsstyrelsen påpekar, att vid en kommande revidering av översiktsplan behöver redovisning ske kring kulturmiljöer som Länsstyrelsen beskriver. Det kan likaså göras som ett tematiskt tillägg till översiktsplanen.

Åsbosänkan [E83]

I översiktsplanen föreslås komplettering med viss nybyggnad i anslutning till Åsbo kyrkby, områdena A1 och B2. Länsstyrelsen bedömer sådan komplettering som möjlig men ser att det kommer att krävas särskild anpassning av bebyggelsen för att begränsa påverkan på riksintresset. Länsstyrelsen anser att översiktsplanen ska tillföras information om att bebyggelsen ska utformas med särskild anpassning till riksintresset.

Kommunens kommentar

Kommunen kommenterade kring riksintresset för kulturmiljövård (Åsbosänkan) i samrådsredogörelsen i samband med Länsstyrelsens yttrade, se samrådsredogörelsen. Översiktsplanen kompletterades med kommunens inställning i översiktsplanen till granskningsskedet. Kommunens uppfattning kvarstår.

Till antagandet av översiktsplanen görs dock ytterligare förtydligande i avsnittet ”Strålsnäs tätort” under rubriken ”B1, A1 – Åsbo” med att hänsyn tas till intilliggande riksintresse för kulturmiljövården (Åsbosänkan) vid utveckling i området. Likaså läggs i samma avsnitt till en punkt under Särskild hänsyn” att utvecklingsområdet ligger i nära anslutning till riksintresse för kulturmiljövården (Åsbosänkan) för att ytterligare uppmärksamma intresset.

Friluftsliv

Sedan samrådet har planhandlingen justerats. Länsstyrelsen bedömer nu att riksintresset är tillräckligt beaktat i översiktsplanen.

Kommunens kommentar

Synpunkten noteras.

Kommunikationer

Riksintresset är tillräckligt beaktat i översiktsplanen.

Kommunens kommentar

Synpunkten noteras.

Totalförsvar

Det är positivt att riksintresset redovisas i översiktsplanen. Länsstyrelsen vill påminna om att transmissionsnätet är en del av riksintresseanspråk för totalförsvarets anläggningar, den civila delen och inte Försvarsmaktens riksintresse. Vilket bör justeras i planhandlingarna.

Kommunens kommentar

Kapitlet som i samråds- och granskningshandlingen benämns ”3.11 Försvarsmaktens intressen” justeras redaktionellt till ”3.11 Totalförsvarets intressen” utifrån yttrandet från Länsstyrelsen. En översyn görs även beträffande redaktionella justeringar i tillämpliga delar i handlingarna vad gäller berörda benämningar.

Se även kommunens kommentarer till yttrandet från MCF.

Riksintressen enligt 4 kapitlet miljöbalken

Natura 2000

Sedan samrådet har planhandlingen justerats. Länsstyrelsen bedömer nu att Natura 2000 är tillräckligt beaktat i översiktsplanen.

Kommunens kommentar

Synpunkten noteras.

Miljökvalitetsnormer

Vatten

Länsstyrelsen har inget att erinra mot den övergripande viljeinriktningen för hur vattenkvalitén ska beaktas. Generellt behöver påverkan vid byggnation studeras och hur det kan säkerställas att förekomsternas status inte försämras. Länsstyrelsen vill lyfta vikten av att vattentjänstplanen, som är under framtagande, färdigställs.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen kompletteras redaktionellt underrubriken Vattenkvalitet med att påverkan vid byggnation behöver studeras och hur det kan säkerställas att förekomsternas status inte försämras.

Synpunkter i övrigt noteras.

Landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS)

I samrådet lyfte Länsstyrelsen att kommunen behövde arbeta vidare med föreslagna LIS-områden bland annat med anledning av berörda riksintressen för naturvård och friluftsliv. Sedan dess har kommunen arbetat och justerat en del av områden, vilket är positivt.

Länsstyrelsen anser dock att vissa områden fortsatt inte är lämpliga att peka ut genom som LIS-områden samt att vissa är lämpliga men först efter justeringar.

Kommunens kommentar

Synpunkten noteras. Se vidare nedan för kommunens kommentarer till synpunkter för olika LIS-områden.

För LIS-området Färjeläget Sundsudde ser Länsstyrelsen att det norra delområdet saknar en närmare beskrivning och intention att pekas ut med LIS. Detta behöver förtydligas, annars anser Länsstyrelsen att området ska utgå.

Kommunens kommentar

Fastighetsägaren till LIS-området Färjeläget Sundsudde, Boxholms Skogar AB, har yttrat sig i granskningsskedet, med en beskrivning av befintlig verksamhet med bland annat inriktning mot naturturism och besöksnäring, befintliga anläggningar och tankar på utvecklingsmöjligheter. Översiktsplanen har kompletterats redaktionellt till antagandet utifrån ovan för att redovisa lämplig information om LIS-området.

Boxholms Skogar önskar också en mindre justering, en mindre utökning, av LIS-områdets omfattning, för att bättre överensstämma med den verksamhet som bedrivs i området samt med tilläggsplatsen för ångfartyget Boxholm II. En mindre redaktionell ändring av LIS-området bedömer kommunen som en rimlig och marginell åtgärd.

Se även yttrandet från fastighetsägaren Boxholms Skogar samt kommunens kommentarer till det yttrandet.

Länsstyrelsen anser att LIS-området Arnäs kan pekas ut. Men ser att det behöver kompletteras och förtydligas att området syftar till att gälla för både bostäder och verksamheter. Det är nu endast markerat som bostäder i kartan.

Kommunens kommentar

LIS-området pekas ut som bostäder (B-område) i översiktsplanen för enkelhetens skull ur redovisningssynpunkt, men inriktningen i området avser även innefatta utveckling av befintlig verksamhet. Ett förtydligande kring detta införs i översiktsplanen till antagandet.

Samtidigt kan framhållas att fastighetsägaren till LIS-området i Arnäs har yttrat sig i granskningsskedet. Vissa mindre justeringar och kompletteringar beträffande LIS-området önskas utifrån yttrandet, något som kommunen bedömer som såväl rimliga som lämpliga. Se yttrandet från Privatperson 24 samt kommunens kommentarer till det yttrandet.

Länsstyrelsen motsätter sig att Malexander Axsjön som LIS-område och anser att detta bör utgå. Länsstyrelsen har tidigare ansett området som olämpligt att exploatera med hänsyn till strandskydd och riksintresse naturvård, vilket kvarstår.

Kommunens kommentar

Området omfattas av riksintresse för naturvården (Malexanderdeltat). Då Malexanderdeltat är det primära naturvärdet i området anger översiktsplanen riktlinjen att framtida planering ska minimera schaktning och anpassa bebyggelsen till terrängen. Något som studeras i en eventuell detaljplan. Detta innebär att det ställs höga krav på hur en detaljplan kan utformas och denna aspekt behöver särskilt studeras i detaljplaneskedet.

Utifrån Länsstyrelsens yttrande kan framhållas att även om Länsstyrelsen meddelar att man motsätter sig Malexander Axsjön som LIS-område, så skriver man samtidigt i yttrandet när det gäller riksintresse för naturvården att "Länsstyrelsen anser riksintresset är tillräckligt beaktat i översiktsplanen". Detta ger ett något otydligt förhållningssätt till området enligt kommunen.

Vad gäller strandskyddsfrågan behöver den studeras mer ingående, bland annat så att fri passage utmed stranden upprätthålls och att strandskyddets syften fortfarande tillgodoses långsiktigt.

Även andra intressen och aspekter behöver studeras ingående i en detaljplaneprocess. Då görs avvägningar mellan olika intressen, en konsekvensanalys, och det får i en sådan process klarläggas om och i så fall hur det är lämpligt att bebygga aktuellt område.

Det bör påpekas att LIS-området för Axsjön i översiktsplanen är schematiskt avgränsat. Slutgiltig omfattning och utformning, antal tomter med mera får studeras i efterföljande planering, såsom detaljplan.

Kommunen kan i sammanhanget konstatera att det finns ett motstånd från boende i Malexander mot att Axsjön pekas ut som ett LIS-område. Se under rubriken "LIS-område Axsjön" i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring området och hur kommunens inställning är till LIS-området.

Lite kortfattat kan sägas, utöver ovan som beskrivits, att översiktsplanen visar hur den folkvalda politiska majoriteten vill utveckla kommunen. Kommunens inställning är att pröva om det finns förutsättningar för en utveckling utan att befintliga värden påverkas på ett oacceptabelt sätt.

Kommunens samlade bedömning är att översiktsplanen är lämplig på det sätt den är redovisad vad gäller LIS-området för Axsjön.

Malexander Högbo/Sågviken föreslås i översiktsplanen att pekas ut med hjälp av LIS. Länsstyrelsen ser det som ett lämpligt LIS-område, förutsatt att LIS-områdets justeras och minskas ner i omfattning i linje med utvecklingsområdet för bostäders gräns.

Kommunens kommentar

LIS-området Högbo/Sågviken i översiktsplanen justeras till antagandet så att gränsen i huvudsak följer gränsen för utvecklingsområdet för bostäders. Dock görs ett tillägg i vattenområdet i anslutning till befintligt bryggområde för båtar för att markera en eventuell komplettering av bryggor i anslutning till befintliga bryggor, för att samla

båtbryggor till en gemensam lösning, vilket också är i linje med riktlinjerna för LIS-områden i översiktsplanen.

För LIS-område Rinnagården har kommunen utvecklat texten. Länsstyrelsen ser att området är lämpligt för bostäder men för allmänna ändamål kan inte LIS pekas ut. Om detta justeras i kartan motsätter sig Länsstyrelsen inte ett utpekande med LIS.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen justeras med anledning av Länsstyrelsens synpunkt. Benämningen för föreslaget område "A1 Rinnagården" ersätts med benämningen "B4 Rinnagården" i kartmaterialet då allmänt ändamål ej kan pekas ut i LIS-sammanhang. Samtidigt gör ett observandum i texten i översiktsplanen att området benämns B4, Bostäder, men syftar till att även innefatta utveckling av befintlig förskola.

Sedan samrådet har LIS-område Rinnasjön tillkommit. Länsstyrelsen ser att området är lämpligt att peka ut med LIS för bostäder som stärker service. Länsstyrelsen ser dock att texten behöver uppdateras eller att området utbredning justeras, en del i sydväst av området ingår i riksintresse för naturvård. Justeras detta motsätter sig inte Länsstyrelsen utpekandet med LIS.

Kommunens kommentar

Det bör inledningsvis poängteras att avgränsningen av LIS-området är schematiskt avgränsad. I granskningshandlingen av översiktsplanen står det bland annat att i detaljplaneskede bör avgränsning av planområde ske så att inte intrång görs i riksintresset. Till antagandet förtydligas texten något ringa med att LIS-området i mindre grad berör riksintresset för naturvård (geologi), Ljungstorpsområdet och att det behöver uppmärksammas i detaljplaneskede att avgränsning av planområde behöver ske så att inte intrång görs i riksintresset.

Synpunkten i övrigt noteras.

Människors hälsa och säkerhet

Länsstyrelsen bedömer att översiktsplanen har en lämplig utformning av redogörelsen av planeringsförutsättningar vad avser hälsa och säkerhet.

Kommunens kommentar

Synpunkten noteras.

Risken för olyckor, översvämning och erosion

Länsstyrelsen ser positivt på viljeinriktningen för transport av farligt god samt att de inför exploatering ska genomföras en riskbedömning intill transportleder med farligt gods.

Mot bakgrund av att perioder av torka blir alltmer vanligt är det bra att kommunen har en tydlig viljeinriktning. Länsstyrelsen vill påminna kommunen om att även skyfall blir alltmer vanligt och att det är av högsta vikt att arbeta tillsammans med andra kommuner inom avrinningsområdet.

Kommunens kommentar

Synpunkterna noteras.

Försvarsmakten, 2026-09-08

Försvarsmaktens bedömning

Kommunen berörs av MSA-område och stoppområde för höga objekt tillhörande Linköping/Malmens flottiljflygplats (TM0024), MSA-område tillhörande Karlsborgsområdet (TM0056), Lågflygningsområde med påverkansområde tillhörande Småländska höglandet (TM0350) samt påverkansområde väderradar Vilebo (TM0090), vilket är ett utpekade område av riksintresse för totalförsvarets militära del enligt 3 kap 9 § andra stycket miljöbalken.

Försvarsmakten bedömer att planförslaget kan innebära risk för påtaglig skada på MSA-område och stoppområde för höga objekt och därmed att riksintresset inte är tillgodosett.

Kommunen föreslår en utbyggnad av vindkraft norr om Strålsnäs. Aktuellt område ligger inom MSA-område och Stoppområde för höga objekt för Malmens flottiljflygplats. Stoppområdet är idag redan hårt ansatt av befintliga höga objekt, redan tillståndsgivna vindkraftparker, tätorter och andra känsliga bullerpunkter där flygning på lägsta höjd inte är möjligt.

Den negativa påverkan av en vindkraftpark i detta område förstärks av att den ytterligare skulle kanalisera in- och utflygningsmöjligheter för Flygvapnets verksamhet i området.

En vindkraftsutbyggnad i aktuellt område skulle således få mycket negativ påverkan på Försvarsmaktens operativa och förmågskapande verksamhet.

Alternativa platser är således få varvid Försvarsmakten motsätter sig en utbyggnad av vindkraft norr om Strålsnäs, Boxholms kommun.

Övriga medskick

Kommunen redovisar riksintressen under kapitlet 3.1. Här saknas dock Påverkansområde för MSA, Stoppområde för höga objekt samt område av betydelse Lågflygningsområde (Småländska höglandet). Samtliga berör hela eller delar av kommunens yta.

I översiktsplanen blandas innebörden av Försvarsmakten, Totalförsvaret och Totalförsvarets militära del. Kommunen bör tillse att särskilja dessa. Exempel på detta är s.239, samt figur 43. Ledningar är civila anläggningar, bör vara totalförsvarets civila del.

På sid.241 anges att *”Vid planering av höga objekt (konstruktioner högre än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse och högre än 45 meter inom sammanhållen*

bebyggelse), exempelvis vindkraftverk, behöver samråd ske med MSB (nuvarande MCF).". Vid planering av höga objekt behöver även samråd ske med Försvarsmakten.

Kommunens kommentar

Det är olyckligt att synpunkten från Försvarsmakten inte kommit in tidigare i processen, utan först efter att granskningstiden för översiktsplanen är över. Kommunen kommer att ha utpekat område för vindkraft kvar i översiktsplanen till ett antagande då det är sent att göra en sådan ändring. Samtidigt förstår kommunen att det kommer att vara mycket svårt i praktiken att kunna etablera vindkraftverk i förslaget område utifrån Försvarsmaktens yttrande. Planhandlingarna kompletteras utifrån Försvarsmaktens yttrande och inställning i tillämpliga delar i frågan om vindkraft.

Kapitlet 3.1 redovisar kring riksintressen övergripande, rent generellt. I kapitel "3.11 Totalförsvarets intressen" (benämnt "3.11 Försvarsmaktens intressen" i samråds- och granskningshandlingen) finns redovisat i text och karta ingående kring Påverkansområde för MSA, Stoppområde för höga objekt samt område av betydelse Lågflygningsområde (Småländska höglandet). Detta torde vara tillräckligt enligt kommunens bedömning.

Översiktsplanen kompletteras redaktionellt under rubriken Höga objekt avseende att samråd även behöver ske med Försvarsmakten angående planering av höga objekt.

Kapitlet som i samråds- och granskningshandlingen benämns "3.11 Försvarsmaktens intressen" justeras redaktionellt till "3.11 Totalförsvarets intressen" utifrån yttrandet från Försvarsmakten. En översyn görs även beträffande redaktionella justeringar i tillämpliga delar i handlingarna vad gäller berörda benämningar.

MCF, Myndigheten för civilt försvar, 2026-08-31

Riksintresse för totalförsvarets anläggningar (den civila delen)

Myndigheten för civilt försvar ansvarar för att lämna uppgifter till länsstyrelserna om områden som myndigheten bedömer är av riksintresse på grund av att de behövs för totalförsvarets anläggningar, den civila delen, enligt 2-2a §§ förordning (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden samt 3 kap. 9 § 2 st. miljöbalken. Myndigheten för civilt försvar arbetar kontinuerligt med att identifiera mark- och vattenområden som kan vara av riksintresse.

Länsstyrelsen har ett ansvar att meddela Myndigheten för civilt försvar om ett område bör anges som riksintresse för totalförsvarets anläggningar, den civila delen, eller om ett område av riksintresse bör omprövas (4 § förordning (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden).

Mer information om Myndigheten för civilt försvars arbete med områden av riksintresse finns på myndighetens webbsida Riksintressen.

Beslutade riksintresseanspråk

Den 25 oktober 2024 beslutade Myndigheten för civilt försvar att mark- och vattenområdena för samtliga ledningar och stationer i transmissionsnätet för el samt ledningarna i distributionsnätet för el mellan fastlandet och Gotland med tillhörande stationer, liksom områden för förnyelse och förstärkning av dessa, utgör områden som är av riksintresse på grund av att de behövs för totalförsvarets anläggningar (TfC 0004-0024), den civila delen, enligt 3 kap. 9 § andra stycket miljöbalken (1998:808). Av översiktsplanen ska det framgå hur kommunen anser att riksintressen ska tillgodoses. Boxholms kommun berörs av riksintresseanspråk för luftledningar.

Myndigheten för civilt försvar ser positivt på att riksintresseanspråket nu redovisas i planförslaget, men behöver justeras enligt följande. Just nu redovisas riksintresseanspråket med tillhörande påverkansområde under rubriken *3.11 Försvarsmaktens intressen*. Myndigheten vill betona att transmissionsnätet är identifierat riksintresseanspråk för totalförsvarets anläggningar, den civila delen av Myndigheten för civilt försvar. Vidare bör anspråket och påverkansområdet redovisas så att det går att särskilja på vad som är anspråk och påverkansområde. För specifika synpunkter, se vår myndighets tidigare yttrande vid samråd.

Kommunens kommentar

Kapitlet som i samråds- och granskningshandlingen benämns ”3.11 Försvarsmaktens intressen” justeras redaktionellt till ”3.11 Totalförsvarets intressen” utifrån yttrandet från MCF. En översyn görs även beträffande redaktionella justeringar i tillämpliga delar i handlingarna vad gäller berörda benämningar.

Det bredare påverkansområdet införs på karta utmed transmissionsnätet i planhandlingarna utifrån yttrandet från MCF.

Se kommunens kommentarer till MCF:s synpunkter under samrådet i samrådsredogörelsen.

Svenska kraftnät, 2026-07-02

Svenska kraftnät har tagit del av handlingarna i ärendet. Vi ser positivt på att våra synpunkter i samrådet har beaktats, och har inga ytterligare synpunkter.

Kommunens kommentar

Noteras.

Skogsstyrelsen, 2026-08-20

Skogsstyrelsen har mottagit en remiss avseende en ny översiktsplan för Boxholms kommun. Vi noterar att man i samrådsredogörelsen beaktat de synpunkter vi framfört i vårt tidigare yttrande.

För denna remiss uppfattar vi inte att någon specifik fråga framförts till Skogsstyrelsen, eller del där Skogsstyrelsens synpunkter efterfrågas. Vi förväntar oss att Länsstyrelsen kommer att efterfråga Skogsstyrelsens synpunkter i en remiss gällande skogsmark som berörs.

Skogsstyrelsen avvaktar en remiss från Länsstyrelsen och besvarar denna med ett yttrande om så efterfrågas och avstår därför från att åter yttra sig till Boxholms kommun.

Kommunens kommentar

Synpunkten noteras.

Vattenfall Eldistribution AB, 2026-08-18

Vattenfall Eldistribution AB har inget ytterligare att tillägga än vad som framkom i samrådsyttrandet den 12 oktober 2025.

Kommunens kommentar

Synpunkten noteras.

E.ON Energidistribution AB, 2026-08-20

E.ON Energidistribution AB (E.ON) har tagit del av inkomna handlingar i ovan rubricerat ärende och har inga synpunkter.

Kommunens kommentar

Noteras.

Tekniska verken i Linköping AB, 2026-06-18

Tekniska verken i Linköping AB har inga synpunkter.

Kommunens kommentar

Noteras.

Region Östergötland, 2026-08-26

Vid granskning av ”Översiktsplan Boxholms kommun” kan Region Östergötland konstatera att flertalet av de synpunkter som lämnades under samrådet har inarbetats i granskningsversionen men några förtydliganden bör göras innan översiktsplan Boxholms kommun antas.

Yttrande

Region Östergötland vill uppmärksamma Boxholms kommun om att, det enligt plan- och bygglagen, ska framgå av översiktsplanen hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling.

Under rubriken Relevanta planer och program – Externa rapporter och andra planeringsunderlag – Region Östergötland saknas hänvisning till, eller också är informationen inkorrekt, till följande strategier:

- Länstransportplan för Östergötland 2026-2037, antagen i juni 2026
- Utvecklingsstrategi för Östergötland, antagen hösten 2025
- Näringslivs- och innovationsstrategi för Östergötland, antagen våren 2025
- Rumslig strategi för Östergötland, antagen oktober 2024
- Kulturplan för Östergötland, antagen 2024
- Folkhälsostrategi för Östergötland, antagen juni 2022

Region Östergötland ser ett behov av att planförslaget uppdateras utifrån senast antagen strategi/plan, att det hänvisas till ovanstående strategier samt att i relevanta delar förtydligar hur dessa har beaktats i översiktsplanen. Generellt skulle översiktsplan Boxholms kommun vinna på en tydligare koppling till de strukturbilder och principer som finns i Rumslig strategi för Östergötland, som har inarbetats i Utvecklingsstrategi för Östergötland. Region Östergötland är positiva till att Boxholms kommun har som mål att växa på ett hållbart sätt och skapa goda livsmiljöer där människor vill bo och vara verksamma. Region Östergötland vill dock åter förtydliga att det inte pågår någon planering för tågstopp i Strålsnäs och att det är först när det finns tillräckligt resenärsunderlaget som regionala kollektivtrafikmyndigheten utreder om linjelagd kollektivtrafik är aktuell, i stället för närtrafik.

Region Östergötland vill åter igen betona vikten av fortsatt god dialog och samverkan mellan regionen och Boxholms kommun och önskar påminna om de samverkansformer som finns, där Östergötlands kommuner ska beakta utvecklingsstrategin, framför allt dess rumsliga inriktning i den kommunala fysiska planeringen. Som ett led i detta ska region Östergötland bjudas in till tidig dialog när en ny översiktsplan initieras eller när riktlinjer för bostadsförsörjning ska arbetas fram.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen justeras redaktionellt under rubriken ”Relevanta planer och program” till de underlag och rapporter med mera som Region Östergötland hänvisar till.

Kommunen bedömer att den redovisning som är i översiktsplanen i övrigt är tillfyllest.

Övrig information med mera från Regionen noteras.

Fortsatt dialog sker med Region Östergötland i olika planeringsfrågor.

Region Jönköpings län, 2026-08-20

Region Jönköpings läns synpunkter är oförändrad och generellt positiv till förslaget och framhållna kopplingar mellan Jönköpings län och Boxholm. Region Jönköpings län vidhåller fortsatt att det är viktigt att inte omöjliggöra framtida nya stambanor.

Synpunkter på förslaget

Region Jönköpings län har tidigare besvarat Samrådshandling för Översiktsplan för Boxholms kommun. Regionens synpunkter är oförändrad och generellt positiv till förslaget och utpekade kopplingar mellan Jönköpings län och Boxholms kommun.

Region Jönköpings län vill särskilt lyfta fram viljeinriktningen under kommunikationer och noder, ”*Vid en framtida höghastighetsjärnväg ska Boxholms kommuninvånare ha goda förbindelser och tillgänglighet till stationsläge Linköping, Tranås och Jönköping”* som något positivt. Motsägelsen i viljeinriktningen under Riksintresse järnvägar, Götalandsbanan, Stockholm-Göteborg ”*Boxholms kommun ställer sig inte bakom byggandet av nya stambanan enligt föreslagen korridor då det ger en negativ inverkan på miljön”* är inte önskvärd från Region Jönköpings län då det för regionen fortsatt är prioriterat med ny järnvägsförbindelse mellan Stockholm-Göteborg via Jönköping och att de nyttor som översiktsplanen beskriver ska realiseras för regionerna och kommunerna längs sträckan.

Kommunens kommentar

Den synpunkt Regionen hänvisar till angående motsägelsen i viljeinriktning redovisas inte i granskningshandlingen. Skrivningen fanns i samrådshandlingen men justerades till granskningen. Viljeinriktningen under rubriken ”GÖTALANDSBANAN, STOCKHOLM – GÖTEBORG” lyder i granskningshandlingen; ”Boxholms kommun ställer sig positiva till eventuella nya stambanor men beroende på vilken dragning som kan bli aktuell söderut från Linköping kan det ge negativ inverkan på miljön och begränsat handlingsutrymme. Behov av kapacitetsförbättringsåtgärder finns, som exempelvis mötesspår utanför Boxholm”.

Ingen förändring görs i översiktsplanen.

Synpunkter i övrigt noteras.

Kinda kommun, 2026-08-13

Yttrande

Kinda kommun tackar för möjligheten att lämna synpunkter på Boxholm kommuns förslag till ny översiktsplan. Kinda kommun har inget att erinra mot förslaget. Kinda kommun ser fram emot ett fortsatt samarbete med Boxholms kommun gällande strategisk utveckling och samhällsplanering och önskar kommunen lycka till i det fortsatta arbetet med den nya översiktsplanen.

Kommunens kommentar

Noteras.

Mjölby kommun, 2026-08-24

Sammanfattning

Mjölby kommun ser positivt på att Boxholm har tagit fram ett förslag till ny översiktsplan för en ökad befolkning från ca 5500 till 6500 invånare. Inget i planen ser ut att vända sig mot inriktningar i Översiktsplan för Mjölby kommun (landsbygden och de mindre orterna), utan noterar tvärtom gemensamma inriktningar kring bostadsmarknad och infrastruktur. Kommunens tidigare lämnade synpunkter har inarbetats. I förslag till yttrande nedan ställer sig Mjölby kommun positiv till planförslaget som på ett tydligt sätt redovisar gemensamma behov.

Kommunens kommentar

Synpunkten noteras.

Kommunstyrelsen, 2026-09-08

Förvaltningens ståndpunkt

Förvaltningen har tagit del av förslaget till ny översiktsplan för Boxholms kommun som nu är föremål för granskning.

Förvaltningen bedömer att översiktsplanen utgör ett väl genomarbetat och strategiskt dokument som på ett tydligt sätt beskriver kommunens långsiktiga utveckling. Planen ger en god

vägledning för framtida mark- och vattenanvändning samtidigt som den tar hänsyn till såväl kommunens utvecklingsbehov som nationella, regionala och lokala intressen. Översiktsplanens syfte är att utgöra kommunens strategiska dokument för den långsiktiga utvecklingen och vara vägledande för kommande planering och beslut.

Förvaltningen ser positivt på att översiktsplanen har ett tydligt fokus på hållbar tillväxt, attraktiva boendemiljöer, näringslivsutveckling, god infrastruktur och en levande landsbygd. De övergripande strategierna skapar en tydlig inriktning för kommunens fortsatta utveckling och bedöms ge goda förutsättningar för att nå visionen om ett växande och attraktivt Boxholm.

Förvaltningen anser att de synpunkter som inkommit under samrådet har hanterats på ett tillfredsställande sätt och har inga ytterligare synpunkter på granskningsförfarandet.

Kommunens kommentar

Synpunkten noteras.

Miljönämnden, 2026-08-24

Sammanfattning

Naturvård

I översiktsplanen saknas ställningstaganden för hur de naturvärden som beskrivs i kommunens naturvårdsprogram samt ekologiska samband ska hanteras vid framtida exploatering. Exempelvis saknas ställningstagande kring:

- vilka naturvärden som ska prioriteras,
- hur ekologiska samband ska bevaras,
- hur hänsyn ska tas vid exploatering,
- hur grön infrastruktur ska utvecklas.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen redovisar översiktligt beskrivningar och viljeinriktningar vad gäller naturvärden som ingår naturvårdsprogrammet liksom i övrigt. Ställningstagande till naturvärden framförs på olika sätt och ställen i planen.

Översiktsplanen redovisar övergripande kommunens inställning till naturvärden. Bland annat sägs ”Vi värnar om värdefulla naturmiljöer”.

Vidare beskriver översiktsplanen följande om naturvårdsprogram, grönområden med mera: ”I kommunens aktuella naturvårdsprogram beskrivs vilka strategier och åtgärder som behöver satsas på och genomföras för att långsiktigt stärka och utveckla våra naturvärden.

Kommunen har ett aktuellt naturvårdsprogram och verkar för att genomföra de strategier och åtgärder som återfinns i programmet.

Boxholm ska arbeta för att utveckla befintliga grönområden i tätorterna med olika karaktärer som erbjuder variation av aktivitets- och rekreationsvärden.

Vid utveckling av grönområden eller mötesplatser bör behovet av ekosystemtjänster beaktas".

I flertalet av utvecklingsområden beskrivs särskild hänsyn som behöver uppmärksammas vad gäller olika naturvärden, inklusive objekt i naturvårdsprogrammet.

Dessutom redovisas ett stort antal viljeinriktningar vad gäller grön- och blåstruktur i översiktsplanen.

I flertalet utvecklingsområden framförs ställningstaganden såsom exempelvis att i fortsatt planering, såsom vid detaljplaneläggning, bör områdets inriktning och avgränsning anpassas efter naturvärden. Likaså att i fortsatt planering, såsom vid detaljplaneläggning, bör området studeras vidare vad gäller kopplingen till naturvärden.

För att särskilt uppmärksamma naturvärden finns i översiktsplanen en viljeinriktning som införts enligt; "Vid planläggning där naturmark tas i anspråk, liksom vid förtätning i sjönära lägen, ska, såvida det inte är uppenbart onödigt, en naturinventering ingå i underlaget".

I vissa fall sammanfaller objekt i naturvårdsprogrammet med riksintresse för naturvården eller Natura 2000-områden. Översiktsplanen anger som viljeinriktning i detta sammanhang; "Ny bebyggelse ska anpassas och ta hänsyn till områdets naturvärden och får inte påverka dessa negativt. Vid planläggning, lovgivning och tillståndsprövning i närheten av riksintresse för naturvård och Natura 2000-områden ska naturvärdena värnas".

Exempel på mer ingående riktlinjer och ställningstaganden som redogörs för i översiktsplanen, som gäller såväl riksintresse för naturvården (geologi) och objekt naturvårdsprogrammet, är Malexanderdeltat och Ljungstorpsområdet vid Rinna. Malexander och Rinna är exempel på områden där flera utvecklingsområden förslås i översiktsplanen.

Den beskrivning av naturvärden som ingår naturvårdsprogrammet liksom i övrigt, grön infrastruktur, ekologiska samband med mera bedömer kommunen vara på en tillräcklig nivån i en översiktsplan. Det viktiga är att kända naturvärden enligt naturvårdsprogrammet redovisas i sitt sammanhang och hur kommunen ser på dessa. Hur naturvärden, grön infrastruktur, ekologiska samband med mera i praktiken kan hanteras får studeras för respektive utvecklingsområde i fortsatt planering såsom detaljplaneläggning, när en konkret planbild tas fram.

Kommunen bedömer att översiktsplanen är lämplig på det sätt den är redovisad.

<u>Vattendirektiv och miljökvalitetsnormer för vatten</u>

I Boxholms kommun finns värdefulla ytvattenförekomster, såsom sjön Sommen, samt grundvattenförekomster. Statusen för sjöar och vattendrag redovisas i kartor.

I översiktsplanen saknas en beskrivning av hur planerade exploateringar och förändrad markanvändning kan påverka vattenförekomsterna samt vilka platsspecifika åtgärder eller hänsyn som behövs för att säkerställa att miljökvalitetsnormerna för vatten kan följas.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen redovisar ett övergripande resonemang hur planen kan bidra till att uppnå MKN (miljökvalitetsnormer) för vatten i de olika vattenförekomsterna.

I efterföljande planläggning och planering för respektive exploateringsområde studeras frågan kring MKN för vatten mer ingående, vilket alltid görs i samband med planläggning. Kommunen bedömer att åtgärder eller hänsyn som behövs för att säkerställa att miljökvalitetsnormerna för vatten kan följas kan först göras i detaljplaneskedet för respektive område när en konkret planbild finns.

Noterbart att Länsstyrelsen, som har ett övergripande regionalt och samordnande ansvar när det gäller miljökvalitetsnormer (MKN), inte haft några synpunkter under granskningsskedet när det gäller MKN.

Kommunen bedömer att översiktsplanen är lämplig på det sätt den är redovisad.

Luftvård och övervakning

Luftkvalitetskontrollen i Boxholms kommun genomförs av miljökontoret genom modellberäkning avseende partiklar PM 10, kvävedioxid och bensen samt genom objektiv skattning av övriga parametrar. Beskrivningen av kommunens luftkvalitetsövervakning i översiktsplanen behöver korrigeras, eftersom den inte överensstämmer med den kontroll och uppföljning som faktiskt genomförs i kommunen.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen justeras redaktionellt utifrån ovan i tillämpliga delar.

Klimat

I översiktsplanen saknas platsspecifik beskrivning av klimatanpassning för de olika utbyggnads områdena. Klimatanpassningsperspektivet behöver beaktas utifrån exempelvis dagvattenhantering, skyfall och värmebelastning.

Det är oklart vad Boxholms kommun har åtagit sig inom ramen för Klimatkommunerna och klimatavtalet samt hur dessa åtaganden ska omsättas i den fysiska planeringen.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen redovisar endast översiktligt beskrivningar och viljeinriktningar vad gäller klimatanpassning och klimatanpassningsåtgärder, exempelvis avseende värmeböljor, torka och högre temperaturer, skyfall, ökad nederbörd och översvämningar. Kommunen tar i översiktsplanen även upp klimatanpassning i framtagandet av vatten- och avloppsstrategi, dagvattenpolicy samt en vatten- och avloppsplan.

I efterföljande planläggning och planering för respektive exploateringsområde studeras klimatanpassningsåtgärder mer ingående.

Kommunen bedömer att översiktsplanen är lämplig på det sätt den är redovisad.

När det gäller Klimatkommunerna och klimatavtalet behöver upplysas om att Boxholms kommun under sommaren 2026 lämnat Klimatkommunerna. Det innebär att kommunen inte har något åtagande vad gäller klimatavtal i Klimatkommunerna. Översiktsplanen justeras redaktionellt kring detta.

Teknisk försörjning

I kapitlet om markanvändning saknas en platsspecifik beskrivning av hur föreslagen utveckling är genomförbar utifrån kommunens långsiktiga VA-försörjning. Det behöver framgå hur föreslagna utbyggnadsområden kan försörjas med dricksvatten och avlopp samt om det finns behov av utbyggnad eller förstärkning av den tekniska infrastrukturen.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen redovisar föreslagna utbyggnadsområden som kan vara möjliga för utveckling av bebyggelse med mera. Översiktsplanen ger endast en övergripande redovisning kring eventuell utveckling.

I samband med efterföljande planläggning och planering för ett tänkbart utbyggnadsområde behöver det utredas hur vatten- och avloppsfrågan ska lösas på längre sikt.

I efterföljande arbeten uppmärksammas frågan kring vatten- och avloppsystem. Vid planering av nya områden behöver vatten- och avloppsfrågan utredas noga, exempelvis om anslutning till kommunalt avlopp är realistiskt, eller om enskild lokal lösning är en förutsättning. Gemensamma anläggningar torde i så fall vara att föredra framför enskilda anläggningar.

Även Vattentjänstplan som förordas att tas fram avser behandla VA-frågorna för föreslagna utvecklingsområden.

Kommunen bedömer att översiktsplanen är lämplig på det sätt den är redovisad.

Miljönämndens beslut

1. För att översiktsplanen ska ge tillräcklig och tydlig vägledning vid kommande detaljplanering och lovprövning anser Miljönämnden att översiktsplanen behöver kompletteras med:

- ställningstagande kring hur de naturvärden som beskrivs i naturvårdsprogrammet samt ekologiska samband ska hanteras vid framtida exploatering.
- en beskrivning av hur planerade exploateringar och förändrad markanvändning kan påverka vattenförekomsterna samt vilka platsspecifika åtgärder eller hänsyn som behövs för att säkerställa att miljökvalitetsnormerna för vatten kan följas.
- en beskrivning av hur klimatanpassning ska hanteras för de olika utbyggnadsområdena.
- en platsspecifik beskrivning av hur föreslagen utveckling är genomförbar utifrån kommunens långsiktiga VA-försörjning.

2. Miljönämnden efterfrågar en korrigering av beskrivningen av kommunens luftkvalitetsövervakning i översiktsplanen, eftersom den inte överensstämmer med den kontroll och uppföljning som faktiskt genomförs i kommunen.

3. Miljönämnden efterfrågar även ett förtydligande kring vad Boxholms kommun har åtagit sig inom ramen för Klimatkommunerna och klimatavtalet samt hur dessa åtaganden ska omsättas i den fysiska planeringen.

Kommunens kommentar

Se kommunens kommentarer ovan.

Boxholms Skogar AB, 2026-08-25

Dialog vid planläggning av Boxholms Skogars marker

Boxholms Skogar äger en betydande del av de markområden som i översiktsplanen har pekats ut för utveckling vid Boxholms tätort. Den totala arealen uppgår till cirka 143 hektar. Likaså äger Boxholms Skogar en del mark som har pekats ut för utveckling i strandnära lägen (LIS).

Boxholms Skogar har känt till att Boxholms kommun under de senaste åren har arbetat med att ta fram en ny kommunomfattande översiktsplan. Boxholms Skogar har däremot inte haft kännedom om var i planprocessen arbetet har befunnit sig i eller när olika skeden i processen har genomförts.

Dialog mellan Boxholms Skogar och Boxholms kommun har förekommit i enskilda och ytterst begränsade frågor, exempelvis avseende den eventuella utformningen av LIS-området vid Färjeläget Sundsudde. Någon mer övergripande dialog om de markområden som berör Boxholms Skogars markinnehav, deras framtida användning eller Boxholms Skogars övriga intressen har däremot inte förts inom ramen för arbetet med översiktsplanen.

Boxholms Skogar hade önskat en dialog med Boxholms kommun under planarbetet avseende berörda markområden och deras framtida utveckling. En sådan dialog hade gett Boxholms Skogar möjlighet att bidra med relevant information om de berörda markområdena. Det hade

även skapat bättre förutsättningar för kommunen att ta hänsyn till de fakta, intressen och behov som finns kopplade till markområdena i den fortsatta planeringen. likaså hade dialogen kunnat bidra till ett bättre samarbete inför kommande detaljplaneläggningar och markförhandlingar.

Det hade även varit önskvärt att Boxholms Skogar hade informerats om när översiktsplanen ställdes ut för samråd och granskning. Boxholms Skogar uppmärksammade inte att översiktsplanen hade ställts ut för samråd under hösten 2025. Detta har medfört att Boxholms Skogar har först i ett sent skede av planprocessen framför sina synpunkter på de delar av översiktsplanen som berör Boxholms Skogar har markinnehav och intressen. Den sena medverkan innebär att möjligheten att påverka planens inriktning och utformning i dessa frågor har varit begränsad, eftersom viktiga ställningstaganden redan har gjorts i planprocessen. En tidigare dialog och kännedom om samrådet hade gett bättre förutsättningar för Boxholms Skogar att bidra med relevant underlag och synpunkter i detta skede där dessa hade kunnat beaktas i det fortsatt planarbetet.

Kommunens kommentar

Kommunen instämmer med att det kunde varit en fördel om en tydligare dialog hade gjorts med Boxholms Skogar som är markägare för ett antal områden som pekats ut som utvecklingsområden i översiktsplanen. I sammanhanget bör poängteras att översiktsplanen visar hur den folkvalda politiska majoriteten vill utveckla kommunen. Liksom att i en översiktsplan är det allmänna intressen som styr planen, den tar inte ställning till enskilda intressen, utan allmänna intressen vägs mot varandra. Det bestäms inte i en översiktsplan att det ska byggas, bara att det bör kunna prövas i detaljplan.

Kommunen har inte fått uppfattningen att Boxholms Skogar har några direkta motsättningar till de utpekade utvecklingsområdena i översiktsplanen utifrån det yttrande man lämnat. Vissa justeringar utifrån Boxholms Skogars synpunkter i granskningsskedet, exempelvis vad gäller LIS-områden, görs till antagandet. Se vidare kommunens kommentarer till Boxholms Skogars synpunkter längre ner i detta yttrande.

Dessutom behöver påpekas att översiktsplanen under samrådet, liksom under granskningen, har annonserats på kommunens hemsida och tidning. Detta uppfyller kraven på kommunens skyldighet om samråd/granskning och information om samråd/granskning. Något krav på att utskick ska ske till fastighetsägare eller allmänheten finns ej. Det är alltså inte samma krav på individuell hantering av fastighetsägare i översiktsplanesammanhang som vid en detaljplan.

Viktigt att understryka är att det i detaljplaneskede ges ytterligare tillfällen till samråd med markägare, allmänheten med flera med möjligheter att inkomma med synpunkter.

Huruvida det i praktiken är möjligt med ett byggande av bostäder med mera inom utvecklingsområde får klarläggas i en eventuell detaljplaneprocess.

Under granskningsskedet har inkommit flera yttranden med åsikter om att samråd och dialog har varit bristfällig, se under rubriken ”Process, samråd, information till allmänheten med flera” i detta utlåtande avseende den aspekten. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Utveckling av samhällen

I förslaget till ny översiktsplan anges att tätortsnära skogsområden i största möjliga mån ska värnas. Eftersom Boxholms tätort i stor utsträckning omges av skogsmark anser Boxholms Skogar att det vore önskvärt att kommunen tydligare redovisar hur den tätortsnära skogen avses att värnas och vilka avvägningar som kommer att göras mellan bevarande av skogsområden och framtida exploatering.

En omfattande del av den tätortsnära skogen är samtidigt utpekad för bebyggelse. I planförslaget har ett antal potentiella bostadsområden prioriterats, viket Boxholms Skogar bedömer som en rimlig prioritering utifrån planens redovisning. Samtliga utvecklingsområden för bebyggelse omfattas dock inte av prioriteringen, exempelvis B1, B2 och B4. Mot denna bakgrund kan Boxholms Skogar ifrågasätta om den samlade omfattningen av utpekade utvecklingsområden för bebyggelse är rimlig i förhållande till det bedömda behovet av ny bebyggelse under den kommande 10-20-årsperioden. Om samtliga områden inte bedöms behöva tas i anspråk under denna period finns det anledning att överväga om omfattningen av de utpekade utvecklingsområdena kan minskas eller om prioriteringen kan tydliggöras ytterligare. En mer restriktiv avgränsning skulle samtidigt kunna bidra till att bättre värna den tätortsnära skogen och skapa en tydligare koppling mellan det faktiska bebyggelsebehovet och den marken om pekas ut för framtida exploatering.

Den tätortsnära skogen nyttjas idag för bland annat rekreation, friluftsliv och idrott och har därmed en viktig funktion för boende och andra som vistas i och omkring Boxholms tätort. Som fastighetsägare behöver Boxholms Skogar ta särskild hänsyn till dessa värden vid förvaltningen av den tätortsnära skogen, vilket innebär att möjligheten att bedriva ett rationellt och långsiktigt skogsbruk är begränsad inom dessa områden.

I takt med att de utpekade utvecklingsområdena för bebyggelse tas i anspråk kommer den tätortsnära skogen successivt att förflyttas. Skogsmark som idag kan bedrivas som ett mer rationellt skogsbruk kan genom tätortens utbredning med tiden hamna i direkt anslutning till den bebyggda miljön och därmed få en funktion som tätortsnära rekreationsskog. Boxholms Skogar kan då behöva ta motsvarande hänsyn till rekreation, friluftsliv och idrott även i dessa områden.

Boxholms Skogar anser därför att kommunen vid framtida detaljplaneläggningar bör beakta den tätortsnära skogen i ett större sammanhang och, där det är lämpligt, även inkludera angränsande tätortsnära skogsmark i detaljplanen. På så sätt kan kommunens behov av rekreations- och friluftsområden tydliggöras samtidigt som det skapas bättre förutsättningar för en långsiktigt hållbar avvägning mellan bebyggelseutveckling och skogsbrukets intressen.

Kommunens kommentar

Kommunen anser att dialog behöver ske med Boxholms Skogar kontinuerligt och särskilt vid framtida detaljplaneläggningar avseende hantering av tätortsnära skogsmark. Kommunen håller med om att tätortsnära skog är viktig ur rekreationssynpunkt. Frågor

kring hur tätortsnära skog kan hanteras i praktiken, avgränsning med mera, får studeras för respektive utvecklingsområde i fortsatt planering såsom detaljplaneläggning, när en konkret planbild tas fram. Boxholms Skogar kommer då att vara en viktig samrådspart.

Vad gäller prioriteringsordning omfattas endast några av de föreslagna utvecklingsområdena av politikens beslut. Dessa redovisas i översiktsplanen. Övriga föreslagna utvecklingsområden har kommunen ingen kännedom om i nuläget vad gäller prioriteringsordning och kan därmed inte ge något besked om dessa. Samtidigt bör poängteras att det inte är sannolikt att samtliga föreslagna utvecklingsområden kommer att vara aktuella för prövning för utveckling under planperioden. Kommunen vill föreslå olika alternativa områden, som ger alternativa möjligheter, en flexibilitet, vad gäller utvecklingsområden. Kommunen behöver ha alternativ och flexibilitet över tid då det är osäkert om respektive område som är utpekat kommer att realiseras. Alla utpekade områden kanske inte kommer att kunna genomföras, exempelvis med anledning av att markägare inte är villig att exploatera, befintliga naturvärden och andra värden väger tyngre än exploatering. Frågor om infrastruktur, ekonomi, efterfrågan etc kan också vara avgörande faktorer. Detta är inte något som kan besvaras i översiktsplanen utan få studeras i efterföljande planering, som exempelvis i detaljplan.

Boxholms Skogar efterfrågar även ett förtydligande av syftet med det utpekade grönområdet bakom område B6 vid Boxholms tätort. Av översiktsplanen framgår inte vilket syfte grönområdet är tänkt att ha, och området beskrivs inte heller närmare i planbeskrivningen. Det är därför svårt att bedöma vad utpekandet för Boxholms Skogar som markägare samt för den framtida markanvändningen. Boxholms Skogar önskar även en förklaring till varför motsvarande grönområden inte har pekats ut i anslutning till övriga utpekade utvecklingsområden för bebyggelse.

Kommunens kommentar

Kommunen upprättar parallellt med översiktsplanearbetet en detaljplan för del av område B6 (Bjursdalen/Olstorp) i översiktsplanen. Tanken var att försöka redovisa på ett tydligt sätt att gränsen för bostäder i detaljplanearbetet inte avses sträcka sig längre än fram till utpekad gräns för grönområde, där mark öster om gränsen avses fortsatt ger rekreationsmöjligheter. Kommunen bedömer i nuläget att det kan bli en inkonsekvent redovisning då det inte har gjorts på motsvarande sätt i övriga fall där utvecklingsområden pekas ut. Grönområdet vid område B6 tas bort i översiktsplanen till ett antagande.

I översiktsplanen står det angivet att område B5 vid Boxholms tätort ägs av Boxholms Skogar. Område B5 ägs av Boxholms kommun. Det står även att område I2 vid Boxholms tätort ägs av Boxholms kommun och Boxholms Skogar. Område I2 ägs enbart av Boxholms Skogar.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen justeras redaktionellt utifrån ovan synpunkt.

LIS-områden

Färjeläget Sundsudde

Boxholms Skogar äger delvis mark inom området och ställer sig positivt till att området pekas ut som LIS-område. Boxholms Skogar anser dock att Lis-området bör utökas något vid Sundet för at bättre överensstämma med den verksamhet som bedrivs i området samt med tilläggsplatsen för ångfartyget Boxholm II, enligt bifogad bild. (Bild i större format finns att tillgå på kommunen).

I Sundet finns en konferensanläggning med övernattningsmöjligheter som nyttjas av företag och andra grupper från både närområdet och andra delar av Sverige. Sundet fungerar säven som en knutpunkt för naturturism och besöksnäring i samverkan med flera lokala verksamhetsutövare. I anslutning till verksamheten bedrivs bland annat catering, jakt, fiske, vandring rekreation och andra natur- och landsbygdsbaserade aktiviteter.

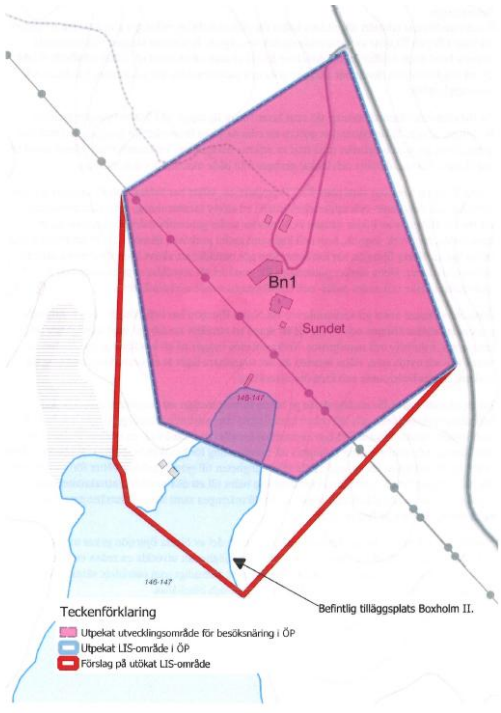

Bild 1 - Förslag på utökat LIS-område vid Sundet.

Verksamheterna bidrar till att människor från andra delar av Sverige och även från andra länder vistas i området och skapar därigenom ett underlag för lokal besöksnäring och sysselsättning. Genoms samverkan mellan konferensverksamheten och de lokala verksamhetsutövarna skapas möjligheter att erbjuda besökare ett bredare utbud av aktiviteter och upplevelser.

En utökning av LIS-området skulle ge bättre förutsättningar för att utveckla och stärka den befintliga verksamheten. Genom att även inkludera den bebyggelse och de verksamheter som redan är den del av Sundets funktion som besöksmål kan området utvecklas på ett mer sammanhållet och långsiktigt sätt. Det kan exempelvis handla om mindre komplementbyggnader i anslutning till befintlig verksamhet samt åtgärder som förbättrar tillgängligheten till och vistelsen i området, såsom bryggor, samlingsplatser och andra enklare anläggningar.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen kompletteras redaktionellt till antagandet utifrån ovan beskrivet yttrande om LIS-området Färjeläget Sundsudde för att redovisa lämplig information om LIS-området.

Likaså görs till antagandet en mindre justering, en mindre utökning, av LIS-områdets omfattning, för att bättre överensstämma med den verksamhet som bedrivs i området samt med tilläggsplatsen för ångfartyget Boxholm II utifrån Boxholms Skogars önskemål. En mindre redaktionell ändring av LIS-området bedömer kommunen som en rimlig och marginell åtgärd.

Se även yttrandet från Länsstyrelsen samt kommunens kommentarer till det yttrandet angående LIS-området Färjeläget Sundsudde.

Norra Bjursjön

Boxholms Skogar erbjuder något som kallas vildmarksfiske, vilket ger allmänheten möjlighet att fiska i fler än 50 sjöar av varierande storlek som ägs av Boxholms Skogar. I de tio största sjöarna finns även roddbåtar som besökare kan låna utan extra kostnad. Vildmarksfisket bidrar till att tillgängliggöra Boxholms Skogars sjöar och naturområden för rekreation, friluftsliv och naturupplevelser.

På Blåvikslandet finns en mindre sjö som heter Nora Bjursjön. Vid Norra Bjursjön bedriver Boxholms Skogar fiskeverksamhet genom att erbjuda olika fiskepaket för grupper. Paketen kan genomföras på egen hand eller med stöd av erfarna fiskeguider. Verksamheten är bland annat en uppskattad företagsaktivitet och lockar grupper från både närområdet och regionen.

Norra Bjursjön har även varit plats för TV-produktion, vilket har bidragit att uppmärksamma området och dess natur- och upplevelsevärden i ett större sammanhang. En sådan produktion innebär även behov av lokala tjänster och resurser under genomförandet, exempelvis transporter, hantverk, logistik, kost och logi samt andra praktiska tjänster. TV-produktionen visar samtidigt att Norra Bjursjön har kvaliteter som gör området attraktivt även för externa aktörer och produktioner. Detta stärker potentialen för området att utvecklas som en målpunkt för naturturism, fiske och andra natur- och landsbygdsbaserade verksamheter.

Boxholms Skogar anser att verksamheten vid Norra Bjursjön har betydelse för den lokala och regionala besöksnäringen och bidrar till att skapa en attraktiv landsbygd med möjligheter till

rekreation, friluftsliv och naturturism. Verksamheten bygger på att besökare ges möjlighet att vistas vid och nyttja sjön, vilket innebär att det strandnära läget är en central förutsättning för verksamhetens bedrivande och fortsatta utveckling.

Ett utpekande som LIS-område skulle ge bättre förutsättningar att långsiktigt utveckla den befintliga verksamheten och vid behov komplettera den med mindre anläggningar och åtgärder som stödjer verksamheten. Det kan exempelvis handla om vindskydd, en enklare byggnad för matlagning och samvaro samt möjlighet till övernattning för besökande grupper. En brygga skulle också kunna anläggas för att underlätta tillgängligheten till sjön och skapa bättre förutsättningar för fiskeverksamheten. En sådan utveckling kan bidra till att öka områdets attraktivitet som besöksmål, stärka den lokala och regionala besöksnäringen samt skapa förutsättningar för ekonomisk aktivitet på landsbygden.

Mot denna bakgrund önskar Boxholms Skogar att en del av Norra Bjursjön pekas ut som LIS-område, se bild. *(Bild i större format finns att tillgå på kommunen).* Ett sådant utpekande skulle ge möjlighet at utveckla en redan etablerad verksamhet på ett långsiktigt och ändamålsenligt sätt, samtidigt som områdets värden för rekreation, friluftsliv och naturturism kan tas tillvara och bibehållas.

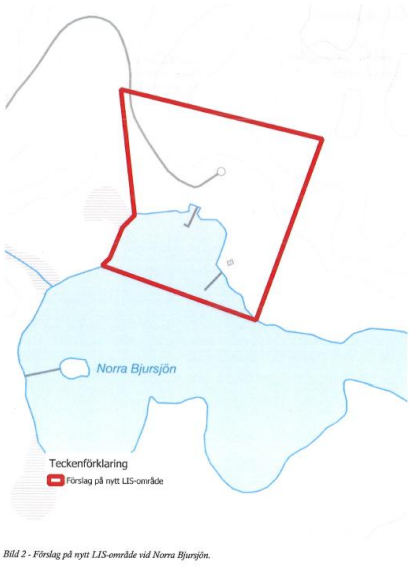

Bild 2 - Förslag på nytt LIS-område vid Norra Bjursjön.

Kommunens kommentar

Önskemål om nytt LIS-område enligt yttrandet bedömer kommunen som en för stor ändring i översiktsplanen i detta sena skede, efter granskningen inför ett antagande. Samtidigt har kommunen förståelse för att Boxholms Skogar ser en utvecklingspotential i sin vildmarksfiskeverksamhet (naturturism). Kommunen anser att det bör finnas möjligheter till att pröva området för utveckling även om det inte är utpekat i översiktsplanen, en prövning via detaljplan eller bygglov. Poängteras bör att en prövning likaså hade behövts även om området är utpekat som LIS-område i översiktsplanen.

Naturvårdsverket skriver bland annat att det finns möjlighet för landsbygdsutveckling även om det inte är ett LIS-område enligt;

”Även om en plats inte är utpekad som LIS-område i översiktsplanen kan det vara möjligt att i det enskilda fallet använda det särskilda skälet för landsbygdsutveckling enligt 7 kap. 18 d miljöbalken, men det måste först avgöras om platsen kan anses vara ett LIS-område enligt kriterierna i 7 kap. 18 § e miljöbalken.

För att bedöma om en plats kan anses vara ett LIS-område behövs ett underlag som visar att området lämpar sig för landsbygdsutveckling. Om det inte finns någon redovisning i översiktsplanen måste kommunen på annat sätt kunna visa om det aktuella området är lämpligt för åtgärder som främjar landsbygdsutvecklingen, vilken inverkan en tillämpning skulle få på strandskyddets syften och andra omständigheter som har betydelse för prövningen.

En övergripande bedömning får göras av hur den planerade åtgärden kan bidra till att främja sysselsättning, upprätthålla serviceunderlaget eller i övrigt bidra till landsbygdsutvecklingen på längre sikt. Det bör inte ställas orimligt höga krav på en sådan utredning (prop. 2008/09:119 s. 107), men det krävs underlag som stödjer bedömningen. Det är inte tillräckligt med endast påståenden som förs fram av kommunen och sökanden till stöd för att den sökta platsen ligger inom ett LIS-område (MÖD 2012:39)”.

Vidare finns ett särskilt skäl när man prövar dispens från och upphävande av strandskyddet som eventuellt kan bli aktuellt vid en prövning i samband med anläggningar vid vatten; ”Anläggningar som för sin funktion måste ligga vid vatten”. Naturvårdsverket redovisar kring detta särskilda skäl enligt;

”Vissa typer av anläggningar är till karaktären sådana att de måste ligga vid vatten, det kan gälla båthamnar, pirar, bryggor, båthus med mera. Men en noggrann prövning behöver göras i förhållande till strandskyddets båda syften.

Restriktivitet krävs vid dispens för enskilda byggnader eller anläggningar som tar i anspråk ett allmänt tillgängligt område. Anläggningarna eller anordningarna bör inte lokaliseras till områden med stort rekreationsvärde eller höga värden för djur- och växtlivet. Möjligheter till samlokalisering av till exempel bryggor och båthus bör tas till vara, och en fri passage ska lämnas”.

Översiktsplanen kompletteras redaktionellt utifrån Boxholms Skogars beskrivning av befintlig vildmarksfiskeverksamhet (naturturism) vid Norra Bjursjön under rubriken ”2.8 Näringsliv” för att förtydliga att det finns en befintlig verksamhet vid berörd sjö. Likaså kompletteras översiktsplanen redaktionellt i karta med redovisning av området med en yta vid sjön som befintlig verksamhet, som ett förtydligande. Under Viljeinriktning i avsnittet ”2.8 Näringsliv” kompletteras följande punkt; ”Vissa typer av verksamheter och anläggningar som till karaktären är sådana att de måste ligga vid vatten bedömer kommunen kan utgöra särskilt skäl för dispens eller upphävande av strandskyddet”.

Det kan avslutningsvis generellt framhållas att områden kan bli aktuella för exploatering, via prövning i exempelvis detaljplan, även om de inte redovisas i översiktsplanen. Översiktsplanen är endast en vägledning.

Malexander Hembygdsförening, 2026-08-25

Malexander Hembygdsförening är för att kommunen planerar för nya tomter i Malexander.

Dock anser vi att det är viktigt att ta hänsyn till byns placering på den sandplatå som isälven skapade för ca 10 000 år sedan. Marken är klassad som ”Område av geologiskt riksintresse”. Därför bör inte slänterna mot Sommen och Axsjön bebyggas. (I översiktsplanen markerade med Malexander B3 och B6).

Det finns ett flertal tomtlägen på kommunens mark uppe på den redan bebyggda platån.

Vidare bör stor hänsyn tas till de höga naturvärden som de sjönära slänterna innehåller. Malexander är en attraktiv plats både för fast- och fritidsboende. Det är viktigt att bevara den miljö som skapar denna attraktion. Att bebygga skyddsvärda områden förändrar den uråldriga miljön för alltid och förstör delar av den upplevelse som gör Malexander så lockande.

Kommunens kommentar

Ett större motstånd finns bland boende i Malexander mot att Axsjön (område B3 i översiktsplanen) pekas ut som ett LIS-område. Kommunen har skrivit en samlad kommentar kring LIS-området Axsjön under rubriken ”LIS-område Axsjön”, se vidare för kommunens kommentarer och inställning till LIS-området under nämnda rubrik.

När det gäller område B6 – Norsholm, så kan sägas att översiktsplanen visar hur den folkvalda politiska majoriteten vill utveckla kommunen. Liksom att i en översiktsplan är det allmänna intressen som styr planen, den tar inte ställning till enskilda intressen, utan allmänna intressen vägs mot varandra. Det bestäms inte i en översiktsplan att det ska byggas, bara att det bör kunna prövas i detaljplan.

Kommunens inställning är att pröva om det finns förutsättningar för en utveckling i område B6 - Norsholm utan att befintliga värden påverkas på ett oacceptabelt sätt.

Det bör påpekas att LIS-området Norsholm i översiktsplanen är schematiskt avgränsat. Slutgiltig omfattning och utformning, antal tomter med mera får studeras i efterföljande planering, såsom detaljplan.

Malexander Byalag, 2026-09-01

Synpunkter på Boxholms kommuns översiktsplan ur ett Malexanderperspektiv

Malexanders Byalag har tagit del av förslaget till översiktsplan för Boxholms kommun. Vi vill härmed lämna synpunkter ur ett lokalt Malexanderperspektiv och tydliggöra vilka delar av planen som vi anser bör justeras eller kompletteras innan den antas.

Sammanfattningsvis föreslår Malexanders Byalag att kommunen i det fortsatta arbetet med översiktsplanen särskilt beaktar följande: att den lokala dialogen med boende, fritidsboende och

föreningsliv i Malexander stärks; att område B5 vid kyrkan omdefinieras till allmänt ändamål; att hänsyn tas till lokala åsikter rörande område B3 och B6; att mark för service, handel, verksamheter och hamnutveckling tydligare redovisas; kopplingen till det regionala serviceprogrammet bör vara tydligare; att trafiksäkerhetsåtgärder för gående genom byn fortsatt prioriteras samt att det bör övervägas omtag i processen för att främja konkret dialog med medborgare på orten.

Kommunens kommentar

Synpunkterna noteras. Se vidare nedan för kommunens kommentarer till respektive synpunkter.

Några citat ur den föreslagna översiktsplanen

” Malexander är kommunens enda småort med knappt 100 invånare. Småorten är viktig för de södra delarna av Boxholm och fungerar som en serviceort i kommunen.”

”Offentlig service, handel och kommersiell service ska koncentreras till utpekade servicenoder: Boxholm, Strålsnäs och Malexander.”

” *Vi värnar om att befintlig service (i Malexander) bevaras och främjar att den utvecklas.*”

” *Förbättra Malexanders attraktivitet som ett boendealternativ genom att erbjuda varierande bostadstyper och goda kommunikationsmöjligheter.”*

” Säkerställa tillgång till nödvändig samhällsservice.”

” Främja Malexanders turism och besöksnäring genom att utveckla attraktiva rekreationsområden, kulturaktiviteter och servicetjänster.”

Skapa bostäder som passar för människor i alla åldrar och livssituationer (i Malexander).”

Vi anser att det är väldigt lite av ovanstående viljeinriktningar som konkretiseras i föreslagen ÖP vad gäller Malexander.

Kommunens kommentar

Det är viktig att poängtera att översiktsplanen visar hur den folkvalda politiska majoriteten vill utveckla kommunen, ett vägledande visionsdokument. Översiktsplanen är endast en vägledning. Översiktsplanen redovisar översiktligt beskrivningar och viljeinriktningar. Översiktsplanen är inte en handlingsplan, utan en långsiktig och vägledande strategi för hur mark- och vattenområden ska den byggda miljön ska användas. Hur viljeinriktningar kan hanteras och konkretiseras sker inte inom ramen för översiktsplanen utan i fortsatt planering i samband med olika utredningar, planer, program, policys, åtaganden, åtgärder med mera.

Dialog

I ÖP konstateras det att det är extra viktigt att en utveckling sker i samverkan med invånare och brukare av platsen och att en bred och utvecklad form av medborgardialog är menad att bidra till en djupare förståelse för platsen, livsmiljön och ortens roll i regionen. Vidare ska man i ett tidigt skede ha fört medborgardialoger.

Varken byns föreningar, där minst nio är verksamma, eller boende, inkluderat fritidsboende upplever att någon tydlig dialog eller något reellt samråd har genomförts med Malexanderbor inför förslaget. Detta är särskilt anmärkningsvärt eftersom översiktsplanen själv lyfter fram byns aktiva föreningsliv som en tillgång för orten.

Kommunens kommentar

Under granskningsskedet har inkommit flera yttranden med åsikter om att samråd och dialog har varit bristfällig, se under rubriken ”Process, samråd, information till allmänheten med flera” i detta utlåtande avseende den aspekten. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Pelarberget

Vi noterar med tillfredsställelse att Pelarberget inte längre pekas ut för bebyggelse i planen.

Kommunens kommentar

Synpunkten noteras.

Område B5; vid kyrkan

Område B5 vid kyrkan är det mest centralt belägna område som i översiktsplanen föreslås för bebyggelse. Med hänsyn till läget föreslår vi att området i stället omdefinieras till allmänt ändamål. Tidigare har det förts diskussioner om ett eventuellt kommunalt äldreboende i Malexander, och det pågår även sonderingar i byn om förutsättningar och intresse för ett boende i privat regi, exempelvis i form av bostadsrätter eller andelslägenheter. Vi anser därför att området bättre lämpar sig för denna typ av verksamhet än för vanlig bostadsbebyggelse.

Kommunens kommentar

Område B5 – Kyrkbyn utpekas som ett område för bostäder. Även äldreboende räknas som bostäder (B) och utgör vanligtvis inte allmänt ändamål i plansammanhang. Vilken typ av boende som kan bli aktuellt får studeras i en eventuell efterföljande detaljplan. Ingen ändring görs i översiktsplanen.

Område B3: Axsjön

Det finns många boende som är starkt negativa till att bebygga området av både natur- och rekreationsskäl. I samrådsredogörelsen ställer sig Länsstyrelsen tveksamma till bebyggelse. Ett bättre alternativ kan vara väster om Axsjövägen.

Kommunens kommentar

Ett större motstånd finns bland boende i Malexander mot att Axsjön (område B3 i översiktsplanen) pekas ut som ett LIS-område. Kommunen har skrivit en samlad kommentar kring LIS-området Axsjön under rubriken ”LIS-område Axsjön”, se vidare för kommunens kommentarer och inställning till LIS-området under nämnda rubrik.

Område B6; Norsholm

Även detta område, det enda strandkärret vid byn, anses av många vara unikt och viktigt att bevara som naturområde.

Kommunens kommentar

När det gäller område B6 – Norsholm, så kan sägas att översiktsplanen visar hur den folkvalda politiska majoriteten vill utveckla kommunen. Liksom att i en översiktsplan är det allmänna intressen som styr planen, den tar inte ställning till enskilda intressen, utan allmänna intressen vägs mot varandra. Det bestäms inte i en översiktsplan att det ska byggas, bara att det bör kunna prövas i detaljplan.

Kommunens inställning är att pröva om det finns förutsättningar för en utveckling i område B6 - Norsholm utan att befintliga värden påverkas på ett oacceptabelt sätt.

Det bör påpekas att LIS-området Norsholm i översiktsplanen är schematiskt avgränsat. Slutgiltig omfattning och utformning, antal tomter med mera får studeras i efterföljande planering, såsom detaljplan.

Allmänt ändamål, handel, verksamheter

Översiktsplanen anger en målbild om 150 fast boende i Malexander, jämfört med cirka 100 i dag. Samtidigt bör det beaktas att betydligt fler personer äger fritidshus i byn och att många vistas där även utanför sommarperioden. Det finns därför en potential att fler fritidsboende

väljer att bosätta sig permanent, exempelvis i samband med pensionering. En utveckling av offentlig service, handel, kommersiell service och kollektivtrafik skulle sannolikt stärka den viljan och därmed bidra till att den målbild som anges i översiktsplanen kan uppnås.

Vi anser inte att en sådan utveckling stöds av föreslagen ÖP, vare sig genom markanvändningsplan eller annat sätt.

Översiktsplanen nämner att marinan och hamnen i Malexander främjar rekreation och fritid. Hamnen är dock liten och kötiden till båtplats är lång. Det vore därför rimligt att översiktsplanen även speglar behovet av en möjlig framtida expansion och utveckling av hamnen i markanvändningsplanen, särskilt mot bakgrund av att planen i övrigt saknar tydliga områden för andra ändamål än bostäder.

Kommunens kommentar

Översiktsplanen motsäger inte en utveckling med verksamheter, service, handel etcetera. Utvecklingsområdena pekas ut som bostäder (B-område) i översiktsplanen för enkelhetens skull ur redovisningssynpunkt, men inriktningen i områdena avser även innefatta inslag av andra ändamål, som exempelvis service och verksamheter, som är förenliga med bostadsändamålet. Ingen förändring görs i översiktsplanen.

LIS-området Högbo/Sågviken (område B1) i översiktsplanen justeras till antagandet så att gränsen i vattenområdet omfattar befintligt bryggområde för båtar för att markera en eventuell komplettering av bryggor i anslutning till befintliga bryggor. Se vidare Länsstyrelsens yttrande kring Högbo/Sågviken samt kommunens kommentar till Länsstyrelsens yttrande. Det bör samtidigt påpekas att möjligheter till att pröva områden för utveckling även om det inte är utpekat i översiktsplanen, en prövning via detaljplan eller bygglov. Översiktsplanen är endast en vägledning. Poängteras bör att en prövning för utökning av hamnen, båtbryggor med mera likaså behövs oavsett om området är utpekat som LIS-område i översiktsplanen eller ej.

Regionalt serviceprogram (RSP)

Region Östergötlands serviceprogram syftar till att bidra till en god tillgänglighet till kommersiell och offentlig service för medborgare och näringsliv i Östergötlands landsbygder med målet att människor och företag ska kunna bo och verka var de vill i länet och erbjudas en god servicenivå inom rimliga avstånd. Målet är att dagligvaror, drivmedel och ombudstjänsterna post/paket och apoteksvaror ska finnas tillgängligt inom 20 km. I sammanhanget pekas det även på tillgänglighet till kollektivtrafik.

I Boxholms kommun pekas Malexander ut som servicenod ”service utanför tätort”.

Enligt Google är avståndet 25 km mellan Malexander och Boxholm och mer tydligt huggit i sten på milstolpen vid Malexanders västra infart, 25 km. Med andra ord, mer än 20 km.

I sammanhanget bör påpekas att inga av ovanstående tjänster finns idag tillgängliga i Malexander. Förvisso existerar kollektivtrafik (närtrafik), men som inte fungerar för arbetspendling till centralorten eller vidare i länet, vid normala arbetstider.

Det är förvånande att föreslagen ÖP inte på något sätt konkretiserar Region Östergötlands serviceprogram.

Kommunens kommentar

Orten är även beroende av kommunikationer, t ex kollektivtrafiken. Ett utpekat stråk från Blåvik till Malexander med ett antal utpekade områden för bostäder, däribland LIS-område Axsjön, anser kommunen tillsammans ger förutsättningar för att kunna stärka underlaget för kollektivtrafik och annan service, helt i linje med regionens inriktning.

En ökning av permanentboende och bostäder kan bidra till att stärka ortens serviceutbud, befolkningsunderlag och framtida tillväxt. Samtidigt behöver poängteras att kommunen i en översiktsplan eller i en detaljplan inte kan besluta eller reglera om en bostad ska användas för permanentboende eller fritidsboende.

Ovan önskad effekt bedöms även vara i linje med Region Östergötlands serviceprogram som syftar till att bidra till en god tillgänglighet till kommersiell och offentlig service för medborgare och näringsliv i Östergötlands landsbygder med målet att människor och företag ska kunna bo och verka var de vill i länet och erbjudas en god servicenivå inom rimliga avstånd.

Trafiken

Under många år har Byalaget försökt få gehör för sänkt hastighet genom samhället, inklusive hastighetssänkning på Kisavägen längs Lillsjön, samt för en trottoar längs vägen genom byn. Delar av detta har nu infriats genom beslut om sänkt hastighet till 40 km/tim och avsmalningar, dock inte verkställt. Vi ser positivt på kommunens inriktning om ökad säkerhet för gångtrafikanter, uttryckt som att gångtrafiknätet i orterna ska vara säkert, tryggt och ha god framkomlighet. Vi tolkar detta som ett stöd för fortsatt dialog om en trottoar i Malexander och andra förbättringar gällande trafiksituationen, t ex sänkt hastighet längs Lillsjön.

Kommunens kommentar

Frågor kring exempelvis hastighetssänkningar och dialog om trottoarer är ingen fråga för översiktsplanen utan får hanteras i särskild ordning utöver denna plan.

Processen

Vi vill hävda att processen vid framtagandet av föreslagen ÖP inte har följt de riktlinjer som projektet själv hävdar som viktigt i förhållande till boende, föreningar och verksamheter (tidig medborgardialog, framtagande av planförslag, samråd) och föreslår ett omtag där boende, föreningar och verksamheter i Malexander konkret får möjlighet att delge synpunkter, tankar, idéer.

Kommunens kommentar

Under granskningsskedet har inkommit flera yttranden med åsikter om att samråd och dialog har varit bristfällig, se under rubriken ”Process, samråd, information till allmänheten med flera” i detta utlåtande avseende den aspekten. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Folkungabygdens pastorat, 2026-09-03

Granskning av översiktsplanen Boxholms kommun.

Översiktsplanen beskriver fastighet Boxholm Malexanders Klockaregård 1:1 (B5). Vi ställer oss positiva till en översiktsplan som möjliggör bostäder men planen får inte hindra vår möjlighet att använda marken till vår egen verksamhet i framtiden som tex. begravningsmark om behov skulle uppstå.

Kommunens kommentar

Synpunkten noteras. I fortsatt planering, såsom vid eventuellt detaljplanearbete, kommer dialog och samråd ske med Folkungabygdens pastorat.

Privatperson 1, 2026-08-24

Jag önskar skicka in mina synpunkter gällande översiktsplanen för området nära Axsjön i Malexander.

Jag är starkt emot bebyggelse på hela det nu obebyggda området söder om Axsjön. Området är ett viktigt rekreations- och friluftsområde som används i mycket stor utsträckning. Att skogen ned mot sjön är obebyggd ger alla lätt tillgång till vattnet. Axsjön är en av Malexanders mest populära badsjöar och används även flitigt för fiske. Möjligheten att ta sig ned till sjön – inte bara för dem som bor närmast, utan för alla utan att känna att man inkräktar på någons privat tomtsfär – får inte förstöras.

En utbyggnad skulle innebära slutet för blåbärsplockning nära byn med barnen, bad i Axsjön för alla i Malexander, promenader runt sjön och mycket mer. En stig som går runt Axsjön återöppnades för några år sedan av ideella krafter i byn. Denna stig går genom området som nu föreslås bebyggas och används i dag flitigt. Denna skog måste få stå kvar obebyggd!

Utöver människans aktiviteter i skogen finns det även hasselsnok i området. Hasselsnokens habitat har ett mycket högt skyddsvärde. Arten är klassad som sårbar (VU) i Sverige och är strikt fridlyst enligt både svensk lag och EU:s artskyddsförordning. Det är förbjudet att skada eller förstöra dess livsmiljöer, såsom varma hällmarker och soliga skogsbryn. Vid exempelvis byggprojekt innebär hasselsnokens närvaro att man måste ta yttersta hänsyn. Arten är listad i EU:s art- och habitatdirektiv, vilket innebär att den tillhör de mest skyddsvärda och känsliga arterna.

Jag är övertygad om att bebyggelse på området vore emot det majoriteten i Malexander önskar och måste inte ske!

Kommunens kommentar

Ett större motstånd finns bland boende i Malexander mot att Axsjön pekas ut som ett LIS-område. Se vidare under rubriken ”LIS-område Axsjön” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning till att LIS-området pekats ut.

Flertalet personer har haft åsikter om att samråd och dialog med Malexanderborna har varit bristfällig, se under rubriken ”Process, samråd, information till allmänheten med flera” i detta utlåtande avseende den aspekten. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Privatperson 2, 2026-08-24

Boxholms kommun har presenterat en ny översiktsplan där man bland annat planerar nya bostadsområden i Malexander för att främja ortens utveckling.

Man framhåller att Malexander å ena sidan har ett växande invånartal och å andra sidan är särskilt attraktivt för turismen.

I detta sammanhang vill vi framföra följande synpunkter:

På grund av den höga åldersstrukturen bland byns fastboende kan man räkna med att invånarantalet kommer att minska under de kommande åren.

Redan nu kan man konstatera att hus och lägenheter som blir lediga främst används som semesterbostäder under den korta sommarsäsongen.

Av de nybyggda husen på Polstamsväg är till exempel endast två bebodda året runt, medan de övriga husen enbart används som fritidshus.

För ett växande antal permanentboende saknas för närvarande infrastruktur i orten, t.ex.

- inga möjligheter att handla

- restaurangen har varit stängd sedan 2026

- bensinstationen har stängts

- ingen skola och ingen förskola

Kommunens kommentar

Orten är även beroende av kommunikationer, t ex kollektivtrafiken. Ett utpekat stråk från Blåvik till Malexander med ett antal utpekade områden för bostäder anser kommunen tillsammans ger förutsättningar för att kunna stärka underlaget för kollektivtrafik och annan service, helt i linje med regionens inriktning.

Kommunens bedömning är att ett utpekande av flera olika LIS-områden tillsammans ger totalt sett bättre förutsättningar för att stimulera landsbygdsutvecklingen och upprätthålla underlaget för lokal service.

Kommunens målsättning är att Malexander får en ökning av antalet permanentboende. En ökning av permanentboende och bostäder kan bidra till att stärka ortens serviceutbud, befolkningsunderlag och framtida tillväxt, förbättra infrastruktur med mera. Samtidigt behöver poängteras att kommunen i en översiktsplan eller i en detaljplan inte kan besluta eller reglera om en bostad ska användas för permanentboende eller fritidsboende. Det går heller inte i plansammanhang att styra upplåtelseform (äganderätt, tomträtt, arrende, bostadsrätt, hyresrätt).

Ovan önskad effekt bedöms även vara i linje med Region Östergötlands serviceprogram som syftar till att bidra till en god tillgänglighet till kommersiell och offentlig service för medborgare och näringsliv i Östergötlands landsbygder med målet att människor och företag ska kunna bo och verka var de vill i länet och erbjudas en god servicenivå inom rimliga avstånd.

Under sommarsäsongen blir föroreningarna i orten och sjöarna Sommen och Axsjön allt vanligare på grund av ett växande antal tillfälliga badgäster som inte uppträder miljömedvetet:

- Skräp lämnas kvar i naturen

- Ett ökande antal större motorbåtar och framför allt vattenskotrar stör sjöns flora och fauna

- Användningen av tvål och schampo i sjöarna hotar vattenkvaliteten

- Ökning av skogsbränder på grund av turisters vårdslösa hantering av eldstäder

Det är tveksamt om det är miljömässigt hållbart att förstärka dessa tendenser genom att bygga ytterligare semesterbostäder.

Kommunens kommentar

Vad gäller miljöstörningar, olägenheter, nedskräpning, att människor inte uppträder miljömedvetet med mera så är det ingen fråga för översiktsplanen. Det finns föreskrifter,

regler med mera som gäller, vilket kommunen förutsätter att det följs såväl i Malexander som på andra håll i kommunen.

Närmare synpunkter om de planerade byggområdena:

Axsjön är en högt skattad plats hos Malexanderborna. Inte bara hos de närmast boende utan en stor del av Malexanders både vinter- och sommarbefolkning. Planförslaget berör därför många fler än de närmast boende fastighetsägarna.

Område B3 vid Axsjöns södra strand omfattar en karakteristisk del av byn som är av stor betydelse som fritids- och rekreationsområde för alla invånare och semesterfirare.

Sjön har två badplatser vilka båda används mycket flitigt. En sommardag är det i princip aldrig tomt vid bryggorna. Det är både en mötesplats och en plats för att finna vila och ro i naturen. Att sjön är omgärdad av skog och att badplatsen även har skog i ryggen skapar den magiska miljön och skulle förstöras av ytterligare bebyggelse.

Skogsområdet är ett populärt utflyktsmål för promenerare och idrottare i omedelbar närhet av bostadsområdet.

Dessutom utgör detta område en viktig väg för vilda djur att passera söder om Axsjön utan att behöva gå rakt igenom byn.

Floran består, förutom mycket gamla trädbestånd, även av många blåbärsbuskar, ormbunkar och gräs, som vi anser är värda att bevara.

En bebyggelse av detta område skulle enligt vår uppfattning inte bara störa miljön och djurlivet avsevärt, utan också väsentligt försämra rekreationsområdet både för boende och semesterfirare.

Enligt våra uppgifter utpekades området B3 redan 2012 som ett fritids- och rekreationsområde. Se även sidan 33 i översiktsplanen från 2012.

<u>Naturvärden och Riksintresse</u>

Området är utpekat som riksintressant naturmiljö av Naturvårdsverket. De beskriver värdet så här ”Malexanderdeltat med dess vidsträckta plana deltayta, de djupa dödisgroparna, de många tillförselåsarna, abrasionsbranten och erosionsdalarna utgör en utomordentligt värdefull och skyddsvärd naturmiljö”. Vidare beskriver de att förutsättningar för att områdets naturvärden ska behållas är att området undantas från ingrepp som t ex täkt, schaktning, bebyggelse och anläggningar av större omfattning. Vi hittar ingen information om att området är en del av riksintresset i planhandlingen och inte heller hur Boxholms kommun bedömer att nybyggnationen kan påverka riksintresset.

Vi ställer oss mycket frågande till att inte någon naturvärdesinventering eller bedömning av hur naturvärden påverkas av planförslaget har gjorts inför samråd. Bland annat finns uppgift från närboende att hasselsnok, vilken är rödlistad, setts vid ett flertal tillfällen i området.

Kommunens kommentar

Ett större motstånd finns bland boende i Malexander mot att Axsjön pekas ut som ett LIS-område. Se vidare under rubriken ”LIS-område Axsjön” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning till att LIS-området pekats ut.

Det bör påpekas att riksintresset behandlas i översiktsplanen.

Flertalet personer har haft åsikter om att samråd och dialog med Malexanderborna har varit bristfällig, se under rubriken ”Process, samråd, information till allmänheten med flera” i detta utlåtande avseende den aspekten. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Område B1 är enligt vår uppfattning ytterligare ett viktigt område för friluftsliv och naturupplevelser nära orten. Förutom området söder om Axsjön väljer de flesta invånarna detta område för sina friluftsaktiviteter.

Område B5, precis bakom kyrkogården och campingen, är en av ortens sista öppna ytor som ger Malexander sin lantliga och luftiga karaktär.

Område B6 utpekades fortfarande som ett vattenskyddsområde år 2012. Vi kan inte avgöra om ytterligare bebyggelse där är förenlig med området.

Sammantaget är det tveksamt om en utbyggnad av orten med fler bostadshus – som förmodligen främst skulle leda till en ökad befolkning under sommarsäsongen, men inte till en miljömässigt hållbar livlighet i orten året runt – verkligen skulle vara framtidsinriktat för orten.

Man bör dock tänka på att Malexanders attraktionskraft framför allt ligger i att orten inte är så tätt bebyggd och att den är omgiven av avkopplande naturområden, såsom området söder om Axsjön och skogsområdet mellan Malexander och Bålnäs.

För oss personligen är det just dessa aspekter som gör Malexander så attraktivt och som har fått oss att besluta oss för att tillbringa en del av vår tid här:

- de skogbeklädda områdena söder om Axsjön och väster om orten

- den höga vattenkvaliteten i sjöarna Sommen och Axsjön

- lugnet i orten

- de obebyggda öppna ytorna inom orten bevarar den lantliga karaktären

Den föreliggande översiktsplanen med de planerade byggområdena för bostäder skulle avsevärt minska just denna attraktionskraft och dessutom väsentligt försämra livskvaliteten för de fastboende genom att de närliggande rekreationsområdena försvinner.

Malexanders stora värden är det vackra landskapet, sjöarna och skogen. Dessa värden måste värnas när orten utvecklas. Planläggning för att möjliggöra för fler bostäder i byn är viktigt. Utvecklingen måste samtidigt ske med eftertanke så att Malexanders unika miljö inte byggs bort. Malexander har utvecklats på den flacka platå som isälven skapat. För att inte påverka landskapsbilden bör orten fortsatt utvecklas på denna platå och inte med bebyggelse i sluttningar mot sjöarna.

Därför motsätter vi oss denna översiktsplan.

Kommunens kommentar

Område B1 – Högbo/Sågviken, område B5 – Kyrkbyn, område B6 – Norsholm pekas ut i översiktsplanen. Översiktsplanen visar hur den folkvalda politiska majoriteten vill utveckla kommunen, ett vägledande visionsdokument. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Högbo/Sågviken, Kyrkbyn och Norsholm ses som några av flera alternativa lokaliseringar i Malexander. Kommunen behöver ha alternativ och flexibilitet över tid då det är osäkert om respektive område som är utpekat kommer att realiseras. Se vidare under rubriken ”LIS-område Axsjön” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning är till att flera LIS-områden pekats ut i Malexander-området.

Det bör påpekas att LIS-områdena i översiktsplanen är schematiskt avgränsade. Slutgiltig omfattning och utformning, antal tomter med mera får studeras i efterföljande planering, såsom detaljplan.

Högbo/Sågviken (B1) har justerats något till antagandet utifrån Länsstyrelsens yttrande. Se även yttrande från Länsstyrelsen samt kommunens kommentar till Länsstyrelsen.

Rekreationsvärden, naturvärden, biologisk mångfald, vattenskyddsfrågan, strandpromenad med mera är frågor som får studeras i eventuella detaljplanearbeten.

Se även yttrande från Folkungabygdens pastorat (markägare till område B5) samt kommunens kommentar till pastoratet angående Kyrkbyn.

Privatperson 3, 2026-08-25

Jag motsätter mig att område B3 Axsjön i Malexander pekas ut som LIS-område för bostadsbebyggelse och begär att området tas bort ur förslaget till ny översiktsplan.

Jag vill samtidigt understryka att detta inte är ett generellt motstånd mot utveckling eller nya bostäder i Malexander. Tvärtom ser jag positivt på att Malexander utvecklas och får fler permanentboende.

Frågan är var utvecklingen ska ske.

Jag anser att just Axsjön är en mycket olämplig plats för bostadsexploatering av följande skäl.

1. Kommunens tidigare ställningstagande är tydligt

I Boxholms gällande översiktsplan anges att de norra delarna av Malexander, mot Axsjön och Pelarberget, bör vara förbehållna idrott, rekreation och friluftsliv.

I det nya förslaget gör kommunen alltså en principiellt viktig förändring genom att istället peka ut strandnära mark vid Axsjön för bostäder.

Jag saknar en övertygande redovisning av vad som har förändrats sedan det tidigare ställningstagandet och varför behovet av bostadsbebyggelse nu bedöms väga tyngre än områdets värden för natur, rekreation och friluftsliv.

2. Kommunens eget miljöunderlag visar att området har naturvärden

I kommunens strategiska miljöbedömning anges att B3 omfattar ett naturvärdesobjekt avseende sandtallskog samt en del med högre kommunalt naturvärde.

I samma underlag konstateras att naturvärdena är knutna till den relativt ovanliga naturtypen sandtallskog och att äldre bestånd av denna naturtyp har minskat kraftigt. Det anges dessutom att det är helt avgörande för naturvärdet att gamla tallar får stå kvar och åldras.

Samtidigt anges att samtliga utpekade områden i Malexanders tätort ingår i Malexanderdeltat, ett geologiskt värdeobjekt som är klassificerat som nationellt värdefullt och berörs av riksintressen för naturvård och friluftsliv.

Mot denna bakgrund har jag svårt att förstå slutsatsen att just denna plats bör tas i anspråk för nya fritidshus och villor.

3. Uppgifter om hasselsnok måste tas på allvar

Det finns uppgifter om förekomst av hasselsnok i eller i anslutning till området.

Jag anser att detta måste utredas ordentligt innan kommunen tar ställning till området som lämpligt för framtida exploatering.

Om kommunen redan har genomfört en artinventering som specifikt omfattar hasselsnok och dess livsmiljöer vid B3 Axsjön ber jag att få ta del av den.

Om någon sådan inventering inte har genomförts anser jag att detta bör göras innan kommunen fattar ett ställningstagande som kan få stor betydelse för den framtida markanvändningen.

4. Axsjön är ett rekreationsområde och en badplats – inte bara obebyggd mark

Axsjön används av människor i Malexander för bad, fiske, promenader, bärplockning och annat friluftsliv.

Kommunen redovisar själv Axsjön som en badplats i Malexander.

En viktig kvalitet är att skogen och stranden fortfarande upplevs som tillgängliga för alla. Man kan gå ned till sjön utan att känna att man passerar genom eller intill privata tomter.

Detta är en kvalitet som riskerar att gå förlorad vid bostadsexploatering.

En passage mellan privata fastigheter kan vara juridiskt tillgänglig för allmänheten och ändå upplevas som privat. Därför måste bedömningen handla om allmänhetens faktiska tillgång till sjön och upplevelsen av området, inte enbart om huruvida en smal passage eller stig kan lämnas kvar på en plankarta.

5. Stigen runt Axsjön är ett konkret allmänintresse

Stigen runt Axsjön har återöppnats genom ideella krafter i Malexander och används för promenader och rekreation.

Den är ett konkret exempel på hur området används och värderas av människor som bor och vistas här.

Att först genom ideella krafter återställa möjligheten att röra sig runt sjön och därefter planera bostadsbebyggelse i samma rekreationsmiljö framstår som mycket olyckligt.

6. Bristande lokal dialog

Jag ifrågasätter också hur förslaget beträffande Axsjön har förankrats hos människorna i Malexander.

Jag känner inte till att Malexanderborna har fått delta i någon verklig dialog om just exploateringen vid Axsjön innan området pekades ut för bostäder.

Att få möjlighet att lämna synpunkter när ett färdigt förslag redan ligger på bordet är inte samma sak som att vara delaktig i processen när alternativen diskuteras.

Kommunen har nu genomfört en medborgardialog under granskningsskedet. Jag ber därför kommunen att även redovisa vilken tidigare dialog som genomförts med boende i Malexander beträffande B3 Axsjön:

- När genomfördes dialogen?
- Hur informerades Malexanderborna?
- Hur många deltog?
- Diskuterades bostadsbebyggelse vid Axsjön specifikt?
- Vilka synpunkter framfördes?
- Hur har dessa synpunkter påverkat förslaget?

Om någon sådan specifik dialog inte genomförts bör även detta framgå tydligt av det fortsatta beslutsunderlaget.

7. Varför just kommunens egen strandnära mark?

B3 omfattar enligt planhandlingarna cirka tre hektar och ägs av Boxholms kommun.

Det gör det särskilt viktigt med transparens.

Jag efterfrågar därför en tydlig redovisning av varför just denna kommunägda och strandnära mark har valts ut för attraktiva fritidshus och villor och vilka alternativa lokaliseringar som har prövats.

Vilka andra platser för bostäder i och omkring Malexander har jämförts med B3?

Vilka kriterier användes?

Hur har värdet av en eventuell framtida exploatering och försäljning av kommunal mark vägts mot värdet av att långsiktigt behålla området som gemensam natur- och rekreationsmiljö?

Det måste vara möjligt för allmänheten att förstå hur kommunen kommit fram till slutsatsen att exploatering är det bästa långsiktiga användningsområdet för marken.

8. LIS-motiveringen behöver vara övertygande

Kommunen föreslår B3 som område för landsbygdsutveckling i strandnära läge.

Jag anser att kommunen därför särskilt behöver visa varför just strandnära exploatering vid Axsjön är nödvändig för Malexanders utveckling och hur den kan genomföras utan att motverka strandskyddets syften och allmänhetens tillgång till strandområdet.

Det räcker enligt min mening inte att konstatera att läget är attraktivt för fritidshus och villor.

Det som gör platsen attraktiv för framtida privata fastigheter är till stor del samma natur, strand och tillgång till sjön som i dag gör platsen värdefull för allmänheten.

Det är just därför avvägningen måste göras mycket försiktigt.

9. Alternativen måste redovisas

Malexanders utveckling behöver inte stå i motsats till bevarandet av Axsjön.

Jag vill därför se en tydligare redovisning av alternativa områden där bostäder kan skapas utan motsvarande intrång i strandnära natur, friluftsliv och rekreationsområden.

Om det finns mindre känsliga alternativ bör dessa rimligen prioriteras framför exploatering vid Axsjön.

Min begäran

Mot bakgrund av ovanstående begär jag i första hand att:

B3 Axsjön tas bort som LIS- och bostadsområde ur den nya översiktsplanen och att området även fortsättningsvis värnas för natur, bad, rekreation och friluftsliv.

Om kommunen trots invändningarna avser att behålla B3 begär jag att kommunen innan planen antas tydligt redovisar:

1. hur förändringen från den tidigare inriktningen för Axsjön motiveras,

2. ett tillräckligt natur- och artunderlag, inklusive frågan om hasselsnok,

3. hur riksintressena för naturvård och friluftsliv påverkas,

4. hur allmänhetens faktiska tillgång till Axsjön och stigen runt sjön säkerställs,

5. hur strandskyddets syften kan upprätthållas,

6. vilken lokal dialog om B3 som genomförts,

7. vilka alternativa lokaliseringar för bostäder som har utretts,

8. samt varför exploatering av just den kommunägda marken vid Axsjön bedöms vara det bästa alternativet.

Jag begär också att detta yttrande och kommunens ställningstagande till de frågor som framförs här tas med i det särskilda utlåtande som upprättas efter granskningen.

Om de kompletteringar eller förändringar som görs efter granskningen innebär en väsentlig ändring av planförslaget, förutsätter jag att det ändrade förslaget ställs ut för ny granskning i enlighet med 3 kap. 18 § plan- och bygglagen.

Malexander behöver kunna utvecklas. Men utveckling innebär också att identifiera de platser som inte bör exploateras.

Axsjön är enligt min uppfattning en sådan plats.

När skogen väl har avverkats, tomter har bildats och stranden har fått en mer privat karaktär går det inte att återskapa den miljö som Malexanderborna har tillgång till i dag.

Utveckla Malexander – men bevara Axsjön som Malexanders gemensamma natur-, bad- och rekreationsområde.

Kommunens kommentar

Ett större motstånd finns bland boende i Malexander mot att Axsjön pekas ut som ett LIS-område. Se vidare under rubriken ”LIS-område Axsjön” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning till att LIS-området pekats ut.

Flertalet personer har haft åsikter om att samråd och dialog med Malexanderborna har varit bristfällig, se under rubriken ”Process, samråd, information till allmänheten med flera” i detta utlåtande avseende den aspekten. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Privatperson 4, 2026-08-26

De värden som förstörs

Jag vill med detta korta mail ge min motivering till varför det obebyggda området söder om Axsjön i Malexander (B3) inte ska bebyggas.

Malexander tillhör Boxholms kommun och i bygden finns det både en året-runt samt fritids-boende befolkning. De flesta av oss har naturen och miljön i bygden som gemensam stark anledning till att bosätta oss här. Vissa områden i byn ligger de boende särskilt varmt om hjärtat och kan nog anses vara del av anledningen till att folk bor kvar, även yngre generationer. Ett av dessa områden är skogen runt Axsjön. Där finns två magiska badplatser som de boende, men även tillresta, utnyttjar just av anledningen till att de ligger i en så fantastiskt vacker och unik typ av skog - en äldre, gles strandskog med solbelyst, död ved. Vi har många arter som trivs i denna typ av skog, varav en är Stekelbocken som jag personligen har inventerat. På andra sidan byn i precis motsvarande typ av skog återfann jag 2018 den Gula Jätteknäpparen, för första gången i västra Östergötland sedan 1930-talet. Även Hasselsnok återfinns och alldeles i närheten växer Mosippa. Boxholms kommun kommer inte att tjäna stora pengar på att sälja några få tomter där. Tomterna som har funnits i byn, samt även stugor och hus till försäljning, behöver vänta ett bra tag på köpare. Det är anmärkningsvärt tondövt att komma på tanken att avverka denna skog till bebyggelse. De värden som förstörs går inte att ersätta. Boxholms kommun behöver lyssna på de boende i Malexander och hitta bättre lösningar eller platser för nya tomter. Jag motsätter mig att området vid Axsjön tas i anspråk för bostadsbebyggelse.

Kommunens kommentar

Ett större motstånd finns bland boende i Malexander mot att Axsjön pekas ut som ett LIS-område. Se vidare under rubriken ”LIS-område Axsjön” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning till att LIS-området pekats ut.

Flertalet personer har haft åsikter om att samråd och dialog med Malexanderborna har varit bristfällig, se under rubriken ”Process, samråd, information till allmänheten med flera” i detta utlåtande avseende den aspekten. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Privatperson 5, 2026-08-28

Vill med detta mail yttra mig gällande översiktsplanen som avser förslag om ny bebyggelse söder om Axsjön i Malexander. Har för ett antal år sedan yttrat mig i samma ärende och förstått att frågan nu väckts till liv igen.

Att bygga fler hus i denna del av Malexander tar bort en mycket uppskattad och välanvänd del av naturen i vår by. Det används för rekreation i form av promenader i skogen samt bad vid de två badplatserna. Naturvärdet skulle minska drastiskt och försämra möjligheterna till användning för oss som bor här och även försämra attraktiviteten för turismen. I området finns även ett djurliv (t.ex. hasselsnok) som skulle drabbas negativt.

Vill kommunen finns möjligheter till ny bebyggelse bör man titta i en del av Malexander där konsekvenserna för djurliv, naturvärde och rekreation inte blir lika drabbade som i denna del av byn.

Kommunens kommentar

Ett större motstånd finns bland boende i Malexander mot att Axsjön pekas ut som ett LIS-område. Se vidare under rubriken ”LIS-område Axsjön” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning till att LIS-området pekats ut.

Flertalet personer har haft åsikter om att samråd och dialog med Malexanderborna har varit bristfällig, se under rubriken ”Process, samråd, information till allmänheten med flera” i detta utlåtande avseende den aspekten. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Även andra områden, såsom nya områden och förtätningar inom Malexander, kan bli aktuella för exploatering, via prövning i exempelvis detaljplan, även om de inte redovisas i översiktsplanen. Översiktsplanen är endast en vägledning.

Privatperson 6, 2026-08-28

Med anledning av förslaget till ny översiktsplan för Malexander vill jag lämna följande synpunkter.

Att planera för ny bebyggelse i Malexander är i princip en bra ide. Byn behöver fler permanentboende eftersom medelåldern är hög och serviceunderlaget bräckligt. Behovet av fler fritidshus är inte jättestort, det finns redan fastigheter ute till försäljning.

Bebyggelse i Kisavägens förlängning respektive i området mellan Kisavägen och Göksdalen tror jag egentligen ingen motsätter sig. Udden som sträcker sig längs med viken vid Bålnäs strand har mycket höga naturvärden (udden mellan Lomviken och Bålnäsviken), berörs den i något avseende krävs ytterligare utredning.

Förslaget om bebyggelse av området nedanför de befintliga fastigheterna vid Granvägen, mellan Axsjövägen och fotbollsplanen är däremot ytterst olämpligt.

Området, som är naturskönt, har stor betydelse för boende, sommargäster och tillfälliga besökare. Det är dessutom av riksintresse som en del av det geologiskt betydelsefulla ishavsdeltat, vilket Länsstyrelsen tidigare påpekat.

Runt Axsjön går en stig som underhålls ideellt och används av många, året runt, för vandring, löpning, cykling, skidåkning och hundpromenader.

Vid stranden nedanför de föreslagna tomterna finns två badplatser, som används flitigt. Sommaren igenom samlas barn och ungdomar där för kvällsbad; ett tillfälle att spontant träffa släkt och vänner och att lära känna nya bekanta.

Den föreslagna bebyggelsen skulle kraftigt begränsa allmänhetens tillträde till området i stort och till det strandskyddade området närmast stranden. Den skulle också förta områdets karaktär av fridfull, vacker, avskild och lätt åtkomlig natur, vilket skulle påverka boende och besökare mycket negativt. Det finns annan mark i och utanför Malexander som kan tas i anspråk för byggnadsändamål med betydligt mindre långtgående sociala och miljömässiga negativa konsekvenser.

Kommunens kommentar

Orten är även beroende av kommunikationer, t ex kollektivtrafiken. Ett utpekat stråk från Blåvik till Malexander med ett antal utpekade områden för bostäder anser kommunen tillsammans ger förutsättningar för att kunna stärka underlaget för kollektivtrafik och annan service, helt i linje med regionens inriktning.

Kommunens bedömning är att ett utpekande av flera olika LIS-områden tillsammans ger totalt sett bättre förutsättningar för att stimulera landsbygdsutvecklingen och upprätthålla underlaget för lokal service.

Kommunens målsättning är att Malexander får en ökning av antalet permanentboende. En ökning av permanentboende och bostäder kan bidra till att stärka ortens serviceutbud, befolkningsunderlag och framtida tillväxt, förbättra infrastruktur med mera. Samtidigt behöver poängteras att kommunen i en översiktsplan eller i en detaljplan inte kan besluta eller reglera om en bostad ska användas för permanentboende eller fritidsboende. Det går heller inte i plansammanhang att styra upplåtelseform (äganderätt, tomträtt, arrende, bostadsrätt, hyresrätt).

Ovan önskad effekt bedöms även vara i linje med Region Östergötlands serviceprogram som syftar till att bidra till en god tillgänglighet till kommersiell och offentlig service för medborgare och näringsliv i Östergötlands landsbygder med målet att människor och företag ska kunna bo och verka var de vill i länet och erbjudas en god servicenivå inom rimliga avstånd.

Föreslaget område Högbo/Sågviken (B1) har justerats något till antagandet utifrån Länsstyrelsens yttrande. Se även yttrande från Länsstyrelsen samt kommunens kommentar till Länsstyrelsen.

Rekreationsvärden, naturvärden, biologisk mångfald, vattenskyddsfrågan, strandpromenad med mera är frågor som får studeras i eventuella detaljplanearbeten.

Ett större motstånd finns bland boende i Malexander mot att Axsjön pekas ut som ett LIS-område. Se vidare under rubriken ”LIS-område Axsjön” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning till att LIS-området pekats ut.

Flertalet personer har haft åsikter om att samråd och dialog med Malexanderborna har varit bristfällig, se under rubriken ”Process, samråd, information till allmänheten med flera” i detta utlåtande avseende den aspekten. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Även andra områden, såsom nya områden och förtätningar inom Malexander, kan bli aktuella för exploatering, via prövning i exempelvis detaljplan, även om de inte redovisas i översiktsplanen. Översiktsplanen är endast en vägledning.

Privatperson 7, 2026-08-31

Vill lämna synpunkter på översiktsplanen över Boxholm kommun. Det som gäller Malexander. Jag är fast boende i Malexander. Jag tycker det är synd att bygga bostäder i de strandnära områdena som Axsjön och Nybroviken. Det gynnar inte vi som bor här eller turismen. Vi får mindre tillgång till våra vackra områden. Detta gynnas bara av rika som kan bygga miljonvillor där och tillgången till miljön tas ifrån oss. Önskar inte ett nytt Blåvik. Bättre satsa på att bygga strandpromenad längst Malexanders strand. Det gynnar oss alla och det fina friluftslivet som Boxholm kommun gör reklam för. Ska det byggas något kan ju några hyresrätter uppföras. Vill barnfamilj flytta ut på landet men inte ha tid med hus? De äldre som bor i hus i Malexander kan fortsätta bo i Malexander fast i lägenhet när de blir äldre och sköra. Kanske LSS boende? Trygghetsboende?

Kommunens kommentar

Ett större motstånd finns bland boende i Malexander mot att Axsjön pekas ut som ett LIS-område. Se vidare under rubriken ”LIS-område Axsjön” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning till att LIS-området pekats ut.

Flertalet personer har haft åsikter om att samråd och dialog med Malexanderborna har varit bristfällig, se under rubriken ”Process, samråd, information till allmänheten med flera” i detta utlåtande avseende den aspekten. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Område B6 – Norsholm pekas ut i översiktsplanen. Översiktsplanen visar hur den folkvalda politiska majoriteten vill utveckla kommunen, ett vägledande visionsdokument. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Norsholm ses som en av flera alternativa lokaliseringar i Malexander. Kommunen behöver ha alternativ och flexibilitet över tid då det är osäkert om respektive område som är utpekat kommer att realiseras. Se vidare under rubriken ”LIS-område Axsjön” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning är till att flera LIS-områden pekats ut i Malexander-området.

Det bör påpekas att LIS-områdena i översiktsplanen är schematiskt avgränsade. Slutgiltig omfattning och utformning, antal tomter med mera får studeras i efterföljande planering, såsom detaljplan.

Rekreationsvärden, naturvärden, biologisk mångfald, vattenskyddsfrågan, strandpromenad med mera är frågor som får studeras i eventuella detaljplanearbeten.

När det gäller lägenheter, LSS-boende, trygghetsboende etcetera är det inget som översiktsplanen motsäger. Utvecklingsområdena pekas ut som bostäder (B-område) i översiktsplanen.

Samtidigt behöver poängteras att kommunen i en översiktsplan eller i en detaljplan inte kan besluta eller reglera om en bostad ska användas för permanentboende eller fritidsboende. Det går heller inte i plansammanhang att styra upplåtelseform (äganderätt, tomträtt, arrende, bostadsrätt, hyresrätt).

Privatperson 8, 2026-08-31

(Noterbart: Ett liktydigt yttrande inkom från samma privatperson 2026-09-01)

Yttrande beträffande Översiktsplan

Härmed motsätter jag - fastighetsägare på Granvägen - mig Boxholms kommuns planförslag att tillåta bebyggelse intill Axsjön i Malexander.

Jag anser inte att hänsyn har tagits till följande:

Strövområdet och badplatserna är en angelägenhet för HELA byn och utnyttjas flitigt året runt av permanent- och säsongsboende samt turister.

Boxholms kommun frångår sin egen Översiktsplan (från 2012) där man bl.a. skriver att ”De norra delarna, mot Axsjön och Pelarberget, bör vara förbehållna idrott, rekreation och friluftsliv ” … ”med hänsyn tagen till naturvärden i området”.

Strandskyddet nu frångås då området blivit LIS-område.

Strövområdet innehåller ett unikt djurliv med t.ex. rödlistad hasselsnok samt flera djurstigar för större vilt. Storlom häckar vid denna orörda skogssjö.

Det redan 2020 framkom starka reaktioner mot bebyggelse vid Axsjön.

Jag föreslår att:

Boxholms kommuns Översiktsplan omarbetas i dialog med Malexanderborna.

Rekreationsområdet söder om Axsjön tas bort som LIS-område.

Kommunens kommentar

Ett större motstånd finns bland boende i Malexander mot att Axsjön pekas ut som ett LIS-område. Se vidare under rubriken ”LIS-område Axsjön” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning till att LIS-området pekats ut.

Flertalet personer har haft åsikter om att samråd och dialog med Malexanderborna har varit bristfällig, se under rubriken ”Process, samråd, information till allmänheten med flera” i detta utlåtande avseende den aspekten. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Privatperson 9, 2026-08-31

Ni kan inte förstöra Axsjön med att tillåta byggen vid denna underbara sjö, som många Malexanderbor har som rekreationsområde mm.

Kommunens kommentar

Ett större motstånd finns bland boende i Malexander mot att Axsjön pekas ut som ett LIS-område. Se vidare under rubriken ”LIS-område Axsjön” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning till att LIS-området pekats ut.

Flertalet personer har haft åsikter om att samråd och dialog med Malexanderborna har varit bristfällig, se under rubriken ”Process, samråd, information till allmänheten med flera” i detta utlåtande avseende den aspekten. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Privatperson 10, 2026-08-31

Granskning översiktsplan

Vi har följande synpunkter på förslaget. När det gäller informationen kan man på ett flertal ställen läsa följande:

”Planen har tagits fram med stort engagemang från kommuninvånare, representanter från olika intressenter och tjänstepersoner vilket har resulterat i en plan som reflekterar våra gemensamma mål och ambitioner.”

”För att få värdefull lokalkännedom i ett tidigt skede har tidig medborgardialog anordnats redan i samband med uppstartsskedet av planarbetet.”

”En medborgardialog har därför genomförts för att fånga upp idéer och värdefull lokalkunskap till planarbetet i ett tidigt skede.”

Vi som bor i Malexander närmast Axsjön, Granvägen och Tallvägen, i det område som är markerat B3, har inte haft något riktat samråd. Vi har helt enkelt inte känt till planen och därför

har vi inte heller kunna framföra våra synpunkter under samrådstiden. Det är anledningen till att inga synpunkter från oss tagits med i samrådsredogörelsen. 2020 fick vi information via brev om samråd för detaljplan för Malexander 1:94, område markerat B3, och vi yttrade oss därför vi kände till den detaljplanen.

Fråga varför har inget samråd för område B3 gjorts med oss som bor där denna gång?

Vi anser att processen har varit undermålig och att planen därför skall omarbetas utifrån ett bredare samråd.

- För oss, som bor närmast Axsjön, är det också förvånande är att förslaget om ny bebyggelse vid Axsjön, det som fick mycket kritik när detaljplan för området var på samråd 2020, nu finns med i den nya översiktsplanen, och förstärkt med att utpekas som s.k. LIS-område.
- Det ifrågasätts om de kriterier, se nedan, som anges för LIS-områdenas avgränsningar verkligen använts:

Strandskyddets syfte ska kunna upprätthållas trots utpekande av LIS-område, det vill säga trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden och att goda livsvillkor för djur- och växtlivet kan bevaras på land och i vatten.

Det utpekade området ska inte ha någon särskild betydelse för friluftslivet eller för växt- och djurlivet. LIS-området ska med sitt geografiska läge för bostäder kunna stärka en eller flera servicetyper på landsbygden: skola, barnomsorg, äldreomsorg, dagligvaruhandel, kollektivtrafik eller annan infrastruktur.

Verksamheter som skulle kunna dra fördel av ett strandnära läge och ge positiva sysselsättningseffekter: anläggningar för besöksnäring eller friluftsliv.

Områdena bör vara sådana som helt eller delvis redan är ianspråktagna och kan kopplas till befintlig infrastruktur med goda förutsättningar för väganslutning, VA, elförsörjning mm.

Verksamheter bör prioriteras framför bostäder i Blåvik och Malexander.

- Det finns många målsättningar och visioner i översiktsplanens beskrivningar som direkt är motsatta mot föreslagna markanvändningar.
- Flera beskrivningarna av Malexander upplevs inte gjorda utifrån riktig kännedom om platsen.

För oss som är privatpersoner är det inte enkelt att få överblick och ta till sig vad den nya översiktsplanen kommer att innebära. Därför hade tydligare riktad information såväl under samråds- som granskningsskedet varit rimlig. Kallelse till samråd på kommunens hemsida och utställning på Boxholms bibliotek är inte tillräckligt. Ett informationstillfälle i Boxholm under semestern visar inte heller på någon vilja att få synpunkter från berörda.

Det är förståeligt att fokus ligger på centralorten Boxholm men eftersom Malexander beskrivs som ”en småort, viktig för de södra delarna av Boxholm och fungerar som en serviceort i kommunen” borde lite mer kunna krävas.

Åter igen, Översiktsplanen säger att planen har tagits fram med stort engagemang från kommuninvånare, representanter från olika intressenter och tjänstepersoner vilket har resulterat i en plan som reflekterar våra gemensamma mål och ambitioner. Detta stämmer inte för Malexander.

I ÖP står vidare att genom en aktiv dialog med såväl allmänhet som mer direkt berörda parter kan viktiga frågor diskuteras tidigt i planprocessen. Beslut som grundar sig på en väl förankrad och aktuell översiktsplan minskar sannolikt risken för överklaganden i senare skeden. Detta hade därför varit viktigt i Malexander.

Boxholm har en stark historisk identitet som är viktig för kommunen, därför är det extra viktigt att en utveckling av området sker i samverkan med invånare och brukare av platsen.

En bred och utvecklad form av medborgardialog är menad att bidra till en djupare förståelse för platsen, livsmiljön och ortens roll i regionen.

Varför har detta inte gjorts i Malexander?

Vi motsätter oss översiktsplanen därför att processen har varit undermålig och begär att

planen därför skall omarbetas utifrån ett bredare samråd.

Kommunens kommentar

Ett större motstånd finns bland boende i Malexander mot att Axsjön pekas ut som ett LIS-område. Se vidare under rubriken ”LIS-område Axsjön” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning till att LIS-området pekats ut.

Flertalet personer har haft åsikter om att samråd och dialog med Malexanderborna har varit bristfällig, se under rubriken ”Process, samråd, information till allmänheten med flera” i detta utlåtande avseende den aspekten. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Tilläggas kan att översiktsplanen inte motsäger en utveckling med verksamheter, service, handel etcetera. Utvecklingsområdena pekas ut som bostäder (B-område) i översiktsplanen för enkelhetens skull ur redovisningssynpunkt, men inriktningen i områdena avser även innefatta inslag av andra ändamål, som exempelvis service och verksamheter, som är förenliga med bostadsändamålet.

Privatperson 11, 2026-08-31

Vi har följande synpunkter:

- Informationen och dialogen med intressenter i Malexander har varit bristfällig trots att kommunen anger i översiktsplanen att det *”i Malexander finns ett stort engagemang för platsen och föreningslivet är aktivt. Här finns hembygdsgård, kyrka, fotbollsplan, badstrand och ångbåtsbrygga som trafikeras av S/S Boxholm II”.* Inga riktade samråd har genomförts för att förankra eller få synpunkter. Detta är troligen skälet till att inga synpunkter framförts under samrådstiden och tagits med i samrådsredogörelen.
- Vi anser att processen har varit undermålig och att planen därför skall omarbetas utifrån ett bredare samråd.
- Positivt är att området Pelarberget för bostadsbebyggelse tagits bort men även andra utpekade bostadsområden är olämpliga.
- Särskilt förvånande är att förslaget om ny bebyggelse vid Axsjön, som fick mycket kritik när detaljplan för området var på samråd 2020, finns med i den nya översiktsplanen, nu förstärkt med att utpekas som s.k. LIS-område. Se bilagda yttranden från 2020. (**Noterbart:** Nämnda bilagor finns att tillgå på kommunen).
- Det ifrågasätts om de kriterier, se nedan, som anges för LIS-områdenas avgränsningar verkligen använts:

”Strandskyddets syfte ska kunna upprätthållas trots utpekande av LIS-område, det vill säga trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden och att goda livsvillkor för djur- och växtlivet kan bevaras på land och i vatten.

Det utpekade området ska inte ha någon särskild betydelse för friluftslivet eller för växt- och djurlivet.

LIS-området ska med sitt geografiska läge för bostäder kunna stärka en eller flera servicetyper på landsbygden: skola, barnomsorg, äldreomsorg, dagligvaruhandel, kollektivtrafik eller annan infrastruktur.

Verksamheter som skulle kunna dra fördel av ett strandnära läge och ge positiva sysselsättningseffekter: anläggningar för besöksnäring eller friluftsliv.

Områdena bör vara sådana som helt eller delvis redan är ianspråktagna och kan kopplas till befintlig infrastruktur med goda förutsättningar för väganslutning, VA, elförsörjning mm.

Verksamheter bör prioriteras framför bostäder i Blåvik och Malexander.”

- Det finns många målsättningar och visioner i översiktsplanens beskrivningar som direkt är motsatta mot föreslagna markanvändningar.

- Flera beskrivningarna av Malexander upplevs inte gjorda utifrån riktig kännedom om platsen.

Som privatpersoner är det inte enkelt att få överblick och ta till sig vad den nya översiktsplanen kommer att innebära. Därför hade tydligare riktad information såväl under samråds- som granskningsskedet varit rimlig. Kallelse till samråd på kommunens hemsida och utställning på Boxholms bibliotek är inte tillräckligt. Ett informationstillfälle i Boxholm under semestern visar inte heller på någon vilja att få synpunkter från berörda.

Det är förståeligt att fokus ligger på centralorten Boxholm men eftersom Malexander beskrivs som ”en småort, viktig för de södra delarna av Boxholm och fungerar som en serviceort i kommunen” borde lite mer kunna krävas.

Översiktsplanen säger att planen har tagits fram med stort engagemang från kommuninvånare, representanter från olika intressenter och tjänstepersoner vilket har resulterat i en plan som reflekterar våra gemensamma mål och ambitioner.

Detta stämmer inte för Malexander!

I ÖP står vidare att genom en aktiv dialog med såväl allmänhet som mer direkt berörda parter kan viktiga frågor diskuteras tidigt i planprocessen. Beslut som grundar sig på en väl förankrad och aktuell översiktsplan minskar sannolikt risken för överklaganden i senare skeden.

Detta hade därför varit viktigt i Malexander!

Boxholm har en stark historisk identitet som är viktig för kommunen, därför är det extra viktigt att en utveckling av området sker i samverkan med invånare och brukare av platsen. En bred och utvecklad form av medborgardialog är menad att bidra till en djupare förståelse för platsen, livsmiljön och ortens roll i regionen.

Varför har detta inte gjorts i Malexander?

(**Noterbart:** 2 stycken bilagor, yttranden över detaljplan för område söder om Axsjön som var på samråd 2020 har bifogats till detta yttrande för nu upprättad översiktsplan. Synpunkterna är av samma karaktär i yttrandena över såväl detaljplanen från 2020 som över nu upprättad översiktsplan. Nämnda bilagor, yttranden över detaljplan 2020, finns att tillgå på kommunen).

Kommunens kommentar

Ett större motstånd finns bland boende i Malexander mot att Axsjön pekas ut som ett LIS-område. Se vidare under rubriken ”LIS-område Axsjön” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning till att LIS-området pekats ut.

Flertalet personer har haft åsikter om att samråd och dialog med Malexanderborna har varit bristfällig, se under rubriken ”Process, samråd, information till allmänheten med flera” i detta utlåtande avseende den aspekten. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Tilläggas kan att översiktsplanen inte motsäger en utveckling med verksamheter, service, handel etcetera. Utvecklingsområdena pekas ut som bostäder (B-område) i översiktsplanen för enkelhetens skull ur redovisningssynpunkt, men inriktningen i områdena avser även innefatta inslag av andra ändamål, som exempelvis service och verksamheter, som är förenliga med bostadsändamålet.

Synpunkten noteras att Pelarberget, som till samrådet pekades ut i översiktsplanen för bland annat bostäder, ses som positivt att området tagits bort till granskningen.

Privatperson 12, 2026-08-31

Till Boxholms Kommun

I drygt 70 år av mitt liv har jag varit bosatt i Boxholm, först under hela min uppväxt och sedan som fritidsboende året runt i Malexander. Det är nu med sorg och förfäran jag ser att ledningen för kommunen står i beredskap att såga av den gren de sitter på. Vad är det som lockar människor till en kommun som Boxholm? Jag är övertygad om att närheten till naturen och dess möjlighet till rekreation och ro kan vara en avgörande faktor. Nu är man alltså redo att förstöra unika naturmiljöer till förmån för några enstaka strandnära tomter. Detta är att förstöra för många till förmån för ett fåtal. En påverkan på unik natur som man aldrig kan göra ogjord. Jag förstår inte hur Boxholms kommun tänker. I övrigt hänvisar jag till min skrivelse från 2020, se nedan, då denna fråga tidigare var aktuell. Tilläggas kan att vid personlig kontakt som en person hade med länsstyrelsen 2020 deklarerade de att planerna för strandnära tomter vid Axsjön inte skulle få länsstyrelsens godkännande.

Skrivelse 2020:

Till Boxholms kommun 2020-02-10

I mer än 50 år och fyra generationer har vi njutit av badställena i Axsjön. Från tidig vår till sen höst har vi följt naturens skiftningar och badplatsernas olika faser: Stilla och tysta under vår och höst, för att under sommaren vara fulla av aktiviteter, lek och stoj. Vi har följt våra egna och andras barn och barnbarn, sett barnen lära sig simma och få nya kamrater. Vi har sett ungdomar från fotbollsläger och sommarskolor stoja runt och njuta av bad och samvaro. Vi har alla förundrats över platsens magi med den slingrande skogsstigen (framkomlig med såväl barnvagn som rollator, vi har erfarenhet av båda) som öppnar sig i gläntor vid sjön. Vi har badat i solsken på dagen eller smugit ner i skymningen för att bada i månens sken. Kanske plockas lite blåbär på vägen upp. Har man tur får man höra lommen ropa eller se storsnoken simma i sjön. Men visst, man får se sig för och lämna företräde om huggormen vill passera stigen.

Många barn har prövat sitt första mete på bryggorna för att sedan kanske delta i sommarens metartävling i sjön. Ett stort äventyr för barnen och ett sätt att lära sig älska och vårda naturen. Lika roligt är det att varje sommar få se alla barn, sommarboende, lägerungdomar och besökande njuta och förundras av platsens skönhet: Stillheten som blandas med stojet, att hitta nya vänner och lära sig nya hopptricks på bryggan. Kanske uppleva sin första natt i tält. Det känns spännande men tryggt ändå vid badplatsen och i skogen man känner så väl.

Att förvandla denna plats till ett villaområde för några få, kommer att beröva så många barn, och vuxna, möjligheten att få uppleva allt detta. Det känns grymt och kortsiktigt. Naturens betydelse för hälsa och välbefinnande blir alltmer tydligt, det vittnar allt fler vetenskapliga rapporter om. Så låt oss vara rädda om de Änglamarker vi har och bevara dem för framtida generationer att få njuta av och hämta kraft och glädje i.

Kommunens kommentar

Ett större motstånd finns bland boende i Malexander mot att Axsjön pekas ut som ett LIS-område. Se vidare under rubriken ”LIS-område Axsjön” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning till att LIS-området pekats ut.

Flertalet personer har haft åsikter om att samråd och dialog med Malexanderborna har varit bristfällig, se under rubriken ”Process, samråd, information till allmänheten med flera” i detta utlåtande avseende den aspekten. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Privatperson 13, 2026-09-01

Härmed lämnar jag mina synpunkter på föreslagen Översiktsplan, främst med hänvisning till planerad bebyggelse i området markerat med B3 i översiktsplanen, dvs bebyggelse vid Axsjön. Som fritidsboende i området med stark anknytning till byn och planer att flytta dit på sikt motsätter jag mig starkt planerna på bebyggelse i området.

Området som enligt förslaget skulle exploateras är i dag ett populärt fritidsområde med stora naturvärden och sociala värden. Skogssluttningen används som promenadstråk och för lek och bärplockning. De två badplatserna används flitigt. Det är både en mötesplats och en plats för att finna vila och ro i naturen. Att sjön är omgärdad av skog och att badplatsen även har skog i ryggen skapar den magiska miljön. Skulle förslaget till detaljplan antas skulle detta ledda till förödande ingrepp i Malexanders unika miljö och de värden som utgörs av det vackra landskapet, Axsjön och skogen. Det skulle minska byns attraktionskraft som ett naturskönt område med orörd natur som kan nyttjas av många.

Inom området som är tänkt att exploateras finns också skyddsvärd fauna. Där finns bl.a. hasselsnok, lövgrodor och paddor samt andra groddjur som kräver den specifika miljön. Det vore olyckligt att förstöra dessa skyddsvärda djurs habitat på bekostnad av några enstaka hus.

Boende i Malexander, såväl fritidsboende som permanentboende, har redan vid tidigare föreslagen detaljplan varit tydliga med att det här är ett oönskat ingrepp, vilket borde tas hänsyn till. Även länsstyrelsen avslog den föreslagna detaljplanen vid det tillfället, varför det framstår som anmärkningsvärt och tondövt att igen försöka gå emot länsstyrelse och Malexanders boendes önskan.

Den planerade bebyggelsen vid Axsjön utgör ett för stort ingrepp i naturvärden och i byns attraktionskraft för att vara ändamålsenlig och rimlig. Boxholm kommun borde istället för att exploatera och förstöra naturvärden föra dialog med boende i Malexander om deras önskan och hur de vill utveckla sin by. Det skulle gynna både kommunen i stort och byn och ge en starkare kommun som attraherar såväl permanent- som fritidsboende. Det här kan bara ses som kortsiktigt tänkande och ointresse för faktisk relevant exploatering. Hur ska Malexander kunna växa om vi förstör det som är unikt och vackert och allmänt använt i byn?

Observera att Malexanders boende inte motsätter sig exploatering och bygge, vi vill skapa utrymme för byn att växa. Till exempel finns det områden väster om byns nuvarande bebyggelse

med goda förutsättningar för nybygge. Men att förstöra natursköna och unika områden är inte vägen framåt.

Kommunens kommentar

Ett större motstånd finns bland boende i Malexander mot att Axsjön pekas ut som ett LIS-område. Se vidare under rubriken ”LIS-område Axsjön” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning till att LIS-området pekats ut.

Flertalet personer har haft åsikter om att samråd och dialog med Malexanderborna har varit bristfällig, se under rubriken ”Process, samråd, information till allmänheten med flera” i detta utlåtande avseende den aspekten. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Även andra områden, såsom nya områden och förtätningar inom Malexander, kan bli aktuella för exploatering, via prövning i exempelvis detaljplan, även om de inte redovisas i översiktsplanen. Översiktsplanen är endast en vägledning.

Privatperson 14, 2026-09-01

Jag har läst och kollat på den översiktsplan som Boxholms kommun lagt ut.

Vad gäller området Kottängen emotsätter jag mig å det skarpaste era planer med nya tomter och byggnader.

En ändrad plan skulle kraftigt försämra de ekonomiska förutsättningarna/fastighetsvärdet för nuvarande fastighetsägare genom försämrad utsikt och avskildhet.

De ändrade reglerna för strandskydd från 2025 medger inget undantag för Kottängen. All ändring av det utökade strandskyddet (150 m) kommer beivras kraftfullt i alla instanser.

Förslaget innehåller flera sakfel bl.a. till vilken gård Kottängen tillhör och att det är flera markägare. Det är endast en markägare som skulle dra stor fördel av en ändring. Vidare så finns ingen detaljplan för Kottängen vilket är felaktigt markerat i kommunens kartsystem och i förslaget. För kottängen finns områdesbestämmelser, främst för att skydda fastighetsägarnas rättigheter.

I nuvarande områdesbestämmelser framtagna av Boxholms kommun (som fick laga kraft 1995-01-03 av Länsstyrelsen 0560-P00/5) specificerar i detalj att området B7 i Kottängen skall ”*Reserveras som öppen mark*”. Vidare citerar jag ett stycke ur kapitel 4.7 Bevarande av det öppna landskapet ”*Utsikten över Sommen är den stora boendekvaliteten i området. Det är av den anledningen angeläget, inte minst för de som bor på platsen, att den öppna landskapskaraktären kan bevaras. Det finns ett uppenbart samband mellan ett bevarande av*

ängsmarken och bebyggelsegruppen. I detta fall samverkar detta intresse även med strandskyddets syfte och de dokumenterade naturvärdena, nämligen att bevara attraktiva strandnära områden öppna och tillgängliga". Detta är alltså kommunens egna ord och åsikt.

Förslaget är inte informerat korrekt till fastighetsägarna i Kottängen vilket är ett krav för kommunens skall uppfylla sin informationsplikt. Det har fått till följd att fastighetsägarna inte fått möjlighet att delta och uttrycka sig i det samrådsmöten som hållits. Detta är inte förenligt med en demokratisk process och bryter mot den ordning som beskrivs i översiktsplanen.

Kottängen är omgärdat på alla sidor av flera naturvårdsprogram av nationellt, kommunalt såväl som lokalt intresse. Varav det nationella klassas som 1S (= högt värde i nationellt perspektiv). Det är exempelvis känt att det finns Hasselsnok i området. Ytterligare byggnation i området skulle skada intilliggande och uppräknade naturvårdsprogram.

I Kottängen bedrivs idag aktiv djurhållning som starkt skulle påverkas (se önskemål om djurhållning i områdesbestämmelserna). Betesmark försvinner och förbindelsen mellan betesmark i Bjälnäs och Södra Ekeberg försvinner.

Det måste vara fel att bygga hus framför tomter/hus som stått där i 50 år. Dessa är ursprungligen avstyckade av markägaren i syfte att ge sina barn och framtida ättlingar något fint och värdefullt. Nämligen fina tomter med fantastisk utsikt ut över sjön.

Mycket planering och tankar lades ner i detta. Utsikten och servitut för båtplatser. Inskrivet i områdesbestämmelserna att ytan framför tomterna och ner mot sjön ska hållas fri (mht utsikten) och får ej bebyggas.

Att riva upp det som en gång är avtalat och göra det sämre för de redan boende är obegripligt.

Bygg gärna sjönära men använd då markytor där det inte får denna otroligt negativa påverkan för befintliga fastighetsägare.

Jag har tidigare i år köpt ut min kusin ur min fastighet i Kottängen och äger den nu till 100%. Det var dyrt men en investering för framtiden och för mina två döttrar. Hus på ängen nedanför min fastighet kommer avsevärt att minska värdet på min fastighet då utsikten mer eller mindre förstörs.

Jag förutsätter att ni reviderar översiktsplanen och tar bort Kottängen från dessa föreslagna ändringar.

Kommunens kommentar

Ett större motstånd finns bland boende i Kottängen mot att Kottängen pekas ut som ett LIS-område. Se vidare under rubriken "LIS-område Kottängen" i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning till att LIS-området pekats ut.

Flertalet personer har haft åsikter om att samråd och dialog med de boende har varit bristfällig, se under rubriken "Process, samråd, information till allmänheten med flera" i

detta utlåtande avseende den aspekten. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Privatperson 15, 2026-08-24

Jag är starkt emot bebyggelse på hela det nu obebyggda området söder om Axsjön. Området är ett viktigt rekreations- och friluftsområde som används i mycket stor utsträckning. Att skogen ned mot sjön är obebyggd ger alla lätt tillgång till vattnet. Axsjön är en av Malexanders mest populära badsjöar och används även flitigt för fiske. Möjligheten att ta sig ned till sjön – inte bara för dem som bor närmast, utan för alla utan att känna att man inkräktar på någons privat tomtsfär – får inte förstöras.

En utbyggnad skulle innebära slutet för blåbärsplockning nära byn med barnen, bad i Axsjön för alla i Malexander, promenader runt sjön och mycket mer. En stig som går runt Axsjön återöppnades för några år sedan av ideella krafter i byn. Denna stig går genom området som nu föreslås bebyggas och används i dag flitigt. Denna skog måste få stå kvar obebyggd!

Utöver människans aktiviteter i skogen finns det även hasselsnok i området. Hasselsnokens habitat har ett mycket högt skyddsvärde. Arten är klassad som sårbar (VU) i Sverige och är strikt fridlyst enligt både svensk lag och EU:s artskyddsförordning. Det är förbjudet att skada eller förstöra dess livsmiljöer, såsom varma hällmarker och soliga skogsbryn. Vid exempelvis byggprojekt innebär hasselsnokens närvaro att man måste ta yttersta hänsyn. Arten är listad i EU:s art- och habitatdirektiv, vilket innebär att den tillhör de mest skyddsvärda och känsliga arterna.

Kommunens kommentar

Ett större motstånd finns bland boende i Malexander mot att Axsjön pekas ut som ett LIS-område Se vidare under rubriken ”LIS-område Axsjön” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning till att LIS-området pekats ut.

Flertalet personer har haft åsikter om att samråd och dialog med Malexanderborna har varit bristfällig, se under rubriken ”Process, samråd, information till allmänheten med flera” i detta utlåtande avseende den aspekten. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Privatperson 16, 2026-08-27

Jag motsätter mig mot att området söder om Axsjön i Malexander planläggs som bostadsmark, låt det vara rekreationsområde.

Hur ska strandskyddet klaras?

Ska avlopp pumpas upp till högre liggande brunn med risk för läckage ut i Axsjön.

Naturvärden, gammal skog med bär, djurliv, svamp och dödisgropar m.m.

Tillgänglighet för morgondopp från april till oktober.

Det måste finnas bättre mark att bygga på.

Hur regleras sjunkande värden på befintliga fastigheter?

Förutsätter att bli bättre informerad om hur detta fortskrider än hittills.

Kommunens kommentar

Ett större motstånd finns bland boende i Malexander mot att Axsjön pekas ut som ett LIS-område. Se vidare under rubriken ”LIS-område Axsjön” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning till att LIS-området pekats ut.

Flertalet personer har haft åsikter om att samråd och dialog med Malexanderborna har varit bristfällig, se under rubriken ”Process, samråd, information till allmänheten med flera” i detta utlåtande avseende den aspekten. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Även andra områden, såsom nya områden och förtätningar inom Malexander, kan bli aktuella för exploatering, via prövning i exempelvis detaljplan, även om de inte redovisas i översiktsplanen. Översiktsplanen är endast en vägledning.

Privatperson 17, 2026-08-25

Synpunkter på föreslagen bebyggelse söder om Axsjön

Jag vill framföra min starka invändning mot den föreslagna bebyggelsen på det i dag obebyggda området söder om Axsjön i Malexander.

Området är ett mycket värdefullt område för återhämtning och friluftsliv som används flitigt av både boende och besökare. Att skogen ner mot sjön fortfarande är obebyggd innebär att människor enkelt och naturligt kan ta sig till vattnet utan att behöva känna att de inkräktar på någon privat tomt eller privat sfär.

Axsjön är en av Malexanders mest populära badsjöar och används även mycket för fiske. Just den öppna och obebyggda karaktären runt sjön är en stor del av områdets värde. De höga tallarna, skogen och de obebyggda stränderna skapar ett naturområde som är otroligt vackert, lättillgängligt och på många sätt unikt. Att badplatserna fortfarande är fria från bebyggelse är något som verkligen bör värnas. Skogen är fantastisk och kanske den vackraste delen av Malexanders närområde.

En exploatering skulle innebära en stor förändring av denna miljö och riskerar också att försämra allmänhetens tillgång till sjön. Det skulle också innebära att många av de aktiviteter som i dag är självklara i området påverkas; att gå ner och bada i Axsjön, plocka blåbär, smultron och vildhallon med barnen, plocka svamp, promenera i skogen eller gå runt sjön.

För några år sedan återöppnades dessutom stigen runt Axsjön genom ideella krafter i byn. Stigen går genom det område som nu föreslås bebyggas och används i dag flitigt. Det är ett tydligt exempel på hur området har ett stort värde för det lokala friluftslivet och för gemenskapen i Malexander.

Jag anser därför att den befintliga skogen söder om Axsjön måste få finnas kvar obebyggd. När ett sådant naturområde väl har exploaterats går dess värden inte att återskapa. Aldrig. Möjligheten för alla inte bara de närmast boende att kunna röra sig fritt, komma ner till sjön och njuta av naturen måste väga tungt i kommunens bedömning. Dessutom skulle bebyggelsen med allra största sannolikhet bara generera flera sommarhus, dvs inte några större skatteintäkter eller permanent boende som kan bidra till byns utveckling.

Jag hoppas därför att kommunen tar stor hänsyn till områdets natur, rekreations- och friluftsvärden och avstår från den föreslagna bebyggelsen. Fäll inte tallarna, det är en magiskt vacker skog. Det finns SÅ många andra ställen att bygga på som inte skadar det vackra med Malexander.

Kommunens kommentar

Ett större motstånd finns bland boende i Malexander mot att Axsjön pekas ut som ett LIS-område. Se vidare under rubriken ”LIS-område Axsjön” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning till att LIS-området pekats ut.

Flertalet personer har haft åsikter om att samråd och dialog med Malexanderborna har varit bristfällig, se under rubriken ”Process, samråd, information till allmänheten med flera” i detta utlåtande avseende den aspekten. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Även andra områden, såsom nya områden och förtätningar inom Malexander, kan bli aktuella för exploatering, via prövning i exempelvis detaljplan, även om de inte redovisas i översiktsplanen. Översiktsplanen är endast en vägledning.

Privatperson 18, 2026-09-01

För vår och våra barns framtid kommer här en kraftig protest mot översiktsplanen Boxholms kommun.

Skickar även med ett utdrag ur översiktsplanen för att tydliggöra vad protesten gäller.

Jag som är ägare till fastighet i Kottängen motsätter mig det förslag som lagts i ”Översiktsplan Boxholms Kommun” att byggandet av bostäder i Kottängen. Samt kräver att Kottängen (B7) tas bort från kommunens plan.

Fastigheterna på Kottängen är ursprungligen avstyckade av markägarna för att tillgodose markägarnas egna behov. Min släkt har funnits i bygden sedan 1600 talet och min mor är född och uppvuxen i området.

Förslaget är inte informerat korrekt till fastighetsägarna i Kottängen vilket är ett krav för kommunens skall uppfylla sin informationsplikt. Det har fått till följd att fastighetsägarna inte fått möjlighet att delta och uttrycka sig i det samrådsmöten som hållits. Detta är inte förenligt med en demokratisk process och bryter mot den ordning som beskrivs i översiktsplanen.

Förslaget innehåller dessutom flera sakfel bl.a. till vilken gård Kottängen tillhör och att det är flera markägare. Det är endast en markägare som skulle dra stor fördel av en ändring. Vidare så finns ingen detaljplan för Kottängen vilket är felaktigt markerat i kommunens kartsystem och i förslaget. För kottängen finns områdesbestämmelser, främst för att skydda fastighetsägarnas rättigheter.

Den ändrade reglerna för strandskydd från 2025 medger inget undantag för Kottängen. All ändring av det utökade strandskyddet (150 m) kommer beivras kraftfullt i alla instanser.

I nuvarande områdesbestämmelser framtagna av Boxholms kommun (som fick laga kraft 1995-01-03 av Länsstyrelsen 0560-P00/5) specificerar i detalj att området B7 i Kottängen skall ”*Reserveras som öppen mark*”. Vidare citerar jag ett stycke ur kapitel 4.7 Bevarande av det öppna landskapet ”*Utsikten över Sommen är den stora boendekvaliteten i området. Det är av den anledningen angeläget, inte minst för de som bor på platsen, att den öppna landskapskaraktären kan bevaras. Det finns ett uppenbart samband mellan ett bevarande av ängsmarken och bebyggelsegruppen. I detta fall samverkar detta intresse även med strandskyddets syfte och de dokumenterade naturvärdena, nämligen att bevara attraktiva strandnära områden öppna och tillgängliga*”. Detta är alltså kommunens egna ord och åsikt.

En ändrad plan skulle kraftigt försämra de ekonomiska förutsättningarna/fastighetsvärdet för nuvarande fastighetsägare genom försämrad utsikt och avskildhet.

Kottängen är omgärdat på alla sidor av flera naturvårdsprogram av nationellt, kommunalt såväl som lokalt intresse. Varav det nationella klassas som 1S (= högt värde i nationellt perspektiv), Det är exempelvis känt att det finns Hasselsnok i området. Ytterligare byggnation i området skulle skada intilliggande och uppräknade naturvårdsprogram.

I Kottängen bedrivs idag aktiv djurhållning som starkt skulle påverkas (se önskemål om djurhållning i områdesbestämmelserna). Betesmark försvinner och förbindelsen mellan betesmark i Bjälnäs och Södra Ekeberg försvinner.

Det finns redan tillgängliga tomter runt Sommen och i närheten som inte är sålda, exempelvis i Blåvik.

Jag förväntar mig att Boxholms kommun i fortsättningen tar sitt informationsansvar på allvar och håller berörda fastighetsägare informerade på ett korrekt sätt. Ser fram emot informationen att B7 stryks från översiktsplanen.

(Noterbart: Till yttrandet bifogades även ett utsnitt från översiktsplanens redovisning kring området Södra Ekeberg/Kottängen. Nämnda utsnitt finns att tillgå på kommunen.)

Kommunens kommentar

Ett större motstånd finns bland boende i Kottängen mot att Kottängen pekas ut som ett LIS-område. Se vidare under rubriken ”LIS-område Kottängen” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning till att LIS-området pekats ut.

Flertalet personer har haft åsikter om att samråd och dialog med de boende har varit bristfällig, se under rubriken ”Process, samråd, information till allmänheten med flera” i detta utlåtande avseende den aspekten. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Privatperson 19, 2026-09-01

Det vore väldigt olyckligt att bebygga området ner mot Axsjön. Naturvärdet för alla som kan nyttja detta nu skulle försämras radikalt. Det är en unik skogsmiljö.

Det har funnits hus att köpa som tagit lång tid att sälja och de bofasta i Malexander är många äldre och deras boende kommer bli till salu. Behövs inte fler hus just där.

Privatperson T skriver också under på inskickat material från Privatperson B (yttrandet från Privatperson B bifogades till berört yttrande från Privatperson T). Se yttrande från Privatperson B.

Kommunens kommentar

Ett större motstånd finns bland boende i Malexander mot att Axsjön pekas ut som ett LIS-område. Se vidare under rubriken ”LIS-område Axsjön” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning till att LIS-området pekats ut.

Flertalet personer har haft åsikter om att samråd och dialog med Malexanderborna har varit bristfällig, se under rubriken ”Process, samråd, information till allmänheten med flera” i detta utlåtande avseende den aspekten. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Se även yttrande samt kommunens kommentarer till Privatperson B i detta utlåtande.

Privatperson 20, 2026-09-01

Vi, nyttjare av fastighet i Kottängen motsätter oss det förslag som lagts i ”Översiktsplan Boxholms Kommun” att bygga bostäder i Kottängen. Vi kräver även att Kottängen (B7) tas bort helt från kommunens plan.

Från början avstyckades marken till fastigheterna på Kottängen av markägarna under tidigt 1970-tal för att tillgodose markägarnas egna behov, och bestod av vår farmor och hennes syskon, som vuxit upp i området. Släkten har funnits i bygden sedan 1600-talet.

Detta nya förslag innehåller flera sakfel; bl.a. grupperar det Kottängen under Södra Ekeberg, som endast gränsar till området, samt att det finns flera markägare. Det finns för närvarande endast en markägare av Kottängen, och denne skulle dra stora fördelar av och tjäna på en ändring i rådande områdesbestämmelser.

De ändrade reglerna som gjordes för strandskydd år 2025 medger inget undantag för området Kottängen då den intilliggande sjön Sommen är en stor insjö och omfattas av det ordinarie generella strandskyddet. Alla förändringar av det utökade strandskyddet på nuvarande 150 meter kommer beivras kraftfullt i alla instanser. Vidare så finns ingen detaljplan för Kottängen vilket är felaktigt markerat i kommunens kartsystem och i förslaget. För Kottängen finns det områdesbestämmelser, främst för att skydda fastighetsägarnas rättigheter.

De rådande områdesbestämmelser togs fram av Boxholms kommun och fick laga kraft 1995-01-03 av Länsstyrelsen 0560-P00/5, där Boxholms kommun själva specificerar, i detalj, att området B7 i Kottängen skall: ”*Reserveras som öppen mark*”.

Kapitel 4.7 - Bevarande av det öppna landskapet:

”*Utsikten över Sommen är den stora boendekvaliteten i området. Det är av den anledningen angeläget, inte minst för de som bor på platsen, att den öppna landskapskaraktären kan bevaras. Det finns ett uppenbart samband mellan ett bevarande av ängsmarken och bebyggelsegruppen. I detta fall samverkar detta intresse även med strandskyddets syfte och de dokumenterade naturvärdena, nämligen att bevara attraktiva strandnära områden öppna och tillgängliga*.”

Det finns osålda tomter och fastigheter runt Sommen och i Blåvik som redan har etablerade områden och vägnät för byggnationer för fler hus och bostadsområden. Kottängen är inte ett bostadsområde. Enligt de rådande områdesbestämmelserna ovan är det angeläget att den öppna landskapskaraktären ska bevaras, såväl ängsmarken som de öppna strandnära områdena, vilket inte är förenligt med det nya förslaget för Kottängen (B7).

En byggnation i Kottängen skulle endast generera lägen/tomter för fritidshus, vilket innebär att kommunen får ta alla strukturella kostnader utan att få några nya kommuninnevånare som genererar inkomst, tvärt om kommer det bara belasta infrastruktur och krav på service. Den enda som tjänar på en förändring är den enskilde markägaren.

Vidare så bedrivs det en aktiv djurhållning på Kottängens område idag, vilket skulle påverkas av ytterligare byggnationer, då bland annat öppen äng och betesmark, samt förbindelsen mellan

betesmark i Bjälnäs, Kottängen och Södra Ekeberg skulle försvinna (se önskemål om djurhållning i områdesbestämmelserna).

Att ändra områdesplanen skulle inte bara kraftigt försämra de ekonomiska förutsättningarna och fastighetsvärdet för alla nuvarande fastighetsägare genom försämrad utsikt och avskildhet, men också förstöra den trygghet och den gemenskap som byggts upp under över 50 års tid i området. Kottängen har i generationer varit en plats där våra barn kan och har kunnat spendera somrarna i en trygg och lugn miljö där alla känner alla. Vi har dessutom en välfungerande förening som noga sköter om de två servitut som vi alla har ansvar för i området, servitut som skulle påverkas rejält av detta förslag.

Kottängen är dessutom omgärdat av flera naturvårdsprogram av nationellt, kommunalt såväl som lokalt intresse, på alla sidor. Det nationella klassas som 1S (= högt värde i nationellt perspektiv). Området är en del av eklandskapet, och det är dessutom känt att det finns hasselsnok i området. Att bygga till fler hus på Kottängen skulle skada dessa intilliggande uppräknade naturvårdsprogram.

Vi, och fastighetsägarna, informerades om detta förslag först under slutet av vecka 35, en vecka innan deadlinen för klagomål går ut, vilket har lett till att fastighetsägarna inte har fått möjlighet att deltaga i, och uttrycka sig, i de samrådsmöten som hållits. Det bryter helt mot den ordning som beskrivs i översiktsplanen och är inte förenligt med en korrekt demokratisk process. Att Boxholms kommun inte har informerat eller kontaktat fastighetsägarna på deras respektive hemadresser visar att kommunen inte har följt kravet på informationsplikt som de har.

I fortsättningen förväntar vi oss att Boxholms kommun faktiskt håller berörda fastighetsägare informerade om eventuella planer i god tid, och tar sitt informationsansvar på allvar.

Vi ser fram emot att se en ny, uppdaterad översiktsplan med korrekt information där område B7 Kottängen helt har tagits bort, då planerna inte är förenliga med kommunens egna områdesbestämmelser som gällt sedan 1995.

(Noterbart: Till yttrandet bifogades även ett utsnitt från översiktsplanens redovisning kring området Södra Ekeberg/Kottängen. Nämnda utsnitt finns att tillgå på kommunen.)

Kommunens kommentar

Ett större motstånd finns bland boende i Kottängen mot att Kottängen pekas ut som ett LIS-område. Se vidare under rubriken ”LIS-område Kottängen” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning till att LIS-området pekats ut.

Flertalet personer har haft åsikter om att samråd och dialog med de boende har varit bristfällig, se under rubriken ”Process, samråd, information till allmänheten med flera” i detta utlåtande avseende den aspekten. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Privatperson 21, 2026-09-02

(Noterbart: Ett liktydigt yttrande inkom avseende samma privatperson 2026-09-02)

I egenskap av ägare till en fastighet i Malexander vill vi avge detta yttrande om den aktuella Granskningshandlingen, som ju är ett led i arbetet med kommunens nya Översiktsplan. Vi vill börja med att framhålla att vi är positiva till det mesta i Granskningshandlingen både vad gäller hela kommunen och vad gäller Malexander. Men på två punkter har vi starka invändningar och det gäller planerna för bebyggelse i de områden som kallas B3 och B5.

Vår starkaste invändning gäller området B3, som ligger alldeles intill vår fastighet. Skälet är inte att vi motsätter oss grannbebyggelse i sig. Men vi vill värna den unika karaktären som detta område har för byn. I kommunens översiktsplan från 2012 framhålls att: ”Den offentliga karaktären i centrala delar (av Malexander), med bl a kyrkomiljö, hembygdsgård, camping och ångbåtsbrygga ger ett välkomnande och lättillgängligt intryck för såväl besökare som boende. Denna karaktär är viktig för samhällets attraktion.” (s. 33)

Vi instämmer i denna beskrivning. Hela området mellan Kisavägen, Kyrkovägen och Bastuvägen har en alldeles speciell karaktär. Här ligger den vackra vita kyrkan omgiven av en lummig kyrkogård med fri sikt ut över Sommen. Snett mitt emot kyrkan på andra sidan Kyrkovägen och dalsänkan ner mot ångbåtsbryggan ligger Hembygdsgården, en välbevarad bondgård med ett flertal byggnader och storslagen utsikt över sjön. Intill kyrkan ligger församlingshemmet, den unika Birgittastugan, som flyttades till byn från den heliga Birgittas barndomshem i Aspenäs på andra sidan sjön i början av 1960-talet. Vidare finns här den välbevarade Klockaregården som länge var byns skola. Söder och öster om kyrkogården och den gamla Klockaregården finns en sammanhängande parkmark i huvudsak bestående av gräsfält. I denna parkmark finns byns populäraste promenadstråk dels längs kyrkogårdens i öst-västlig riktning, dels från Danielshammarvägen längs vår fastighet öster om ängen och ned till badstranden. De fina och plana gräsfälten används även för spontanfotboll, brännboll och andra lekar. Det är denna parkmark som utgör det som betecknas B5 i den nu aktuella Granskningshandlingen. Vi vill framhålla att denna parkmark var betydligt större år 2012 när den förra Översiktsplanen antogs. Sedan dessa har campingen utvidgats väsentligt och begränsat tillgängligheten för byns invånare till den södra delen av parkmarken. Den nya Granskningshandlingen föreslår nu att resten av denna parkmark ska omvandlas till villor och radhus. Hela motiveringen lyder så här:

”B5 – KYRKBYN Öster om kyrkan och norr om campingen finns ett mindre område som idag är parkmark. Här finns möjlighet till bostadsbebyggelse i form av villor och radhus. Närheten till sjön Sommen gör området attraktivt.

I fortsatt planering, såsom vid detaljplaneläggning, behöver geologiska värden (Malexanderdeltat, utpekat i naturvårdsprogram) studeras. Malexanderdeltat utgör även riksintresse för naturvården. Riktlinjer bör vara att minimera schaktning, anpassa bebyggelse till befintlig terräng, endast tillåta källarlösa hus. Dessa aspekter regleras i gällande detaljplaner i Malexander, vilket även bör gälla i framtida detaljplaner. Inga särskilt utpekade naturvärden utöver de geologiska värdena (Malexanderdeltat) finns i området. Eventuellt finns skyddsvärda träd som behöver studeras vid planläggning. Endast en mindre komplettering med ett fåtal bostäder är aktuellt då området är begränsat.

Om hänsyn tas enligt ovan görs bedömningen att aktuellt riksintresse (Malexanderdeltat) inte påverkas på ett betydande sätt.

Se även under rubriken 3.3 NATUR OCH VATTEN för översiktsplanens generella redovisning av riksintresse, värdeomdömen, förutsättningar för bibehållande av naturvärden, kommunens bedömning med mera.

Särskilda hänsyn

- Omfattas av Naturvårdsprogram (geologi) område av klass 1
- Området omfattas av vattenskyddsområde
- Angränsar till Riksintresse för friluftslivet (150 meters zon mot Sommen)
- Angränsande kyrkan/gravkapell/gravkor utgör byggnadsminne enligt BBR
- Området ligger inom lågflygningsområde Småländska höglandet (Försvarsmakten).”

Den här beskrivningen är torftig och missvisande. Naturvärden handlar inte enbart om ”skyddsvärda träd” utan om hela landskap. Och här finns inte ett ord om kulturvärden, bara ett konstaterande att kyrkan utgör byggnadsminne enligt BBR. Just den här parkmarken är ett vackert öppet landskap från Kisavägen ned mot sjön med kyrkan och Klockaregården på ena sidan och ”gamla Konsum” och ”gamla mejeriet” på den andra. Den utgör en viktig del av Malexanders speciella karaktär och attraktionskraft. Därtill är det en rätt liten plats ur nybyggnadssynpunkt. Här ryms inte mer än högst en handfull bostäder. Vi motsätter oss starkt att området betecknat B5 omvandlas från parkmark till bebyggelse. Istället vill vi föreslå att parken utvecklas något med ytterligare någon lekanordning utöver den befintliga gungställningen samt några bänkar intill den.

Vi vill även invända mot planerna att bygga bostäder intill Axsjön i området betecknat B3. Även här handlar det om ett område som är viktigt för byns karaktär och attraktionskraft. Det är ett underbart litet skogsområde ned mot Axsjön, där många bybor tar promenader, plockar bär och njuter av stillheten intill sjön. Och även här handlar det om en liten yta med plats bara för ett fåtal hus. Dessutom ligger den så nära Axsjön att det skulle kräva dispens från Strandskyddslagen.

Det finns gott om utrymme för bostadsbyggande i Malexanders utkanter och vi motsätter oss starkt att dessa två pärlor i vår by förstörs genom bebyggelse.

Kommunens kommentar

Kommunen noterar att man i yttrandet anger att man ställer sig positiv till det mesta i granskningshandlingarna.

Område B5 – Kyrkbyn pekas ut i översiktsplanen. Översiktsplanen visar hur den folkvalda politiska majoriteten vill utveckla kommunen, ett vägledande visionsdokument. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Kyrkbyn ses som en av flera alternativa lokaliseringar i Malexander. Kommunen behöver ha alternativ och flexibilitet över tid då det är osäkert om respektive område som är utpekat kommer att realiseras. Se vidare under rubriken ”LIS-område Axsjön” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning är till att flera LIS-områden pekats ut i Malexander-området.

Det bör påpekas att LIS-områdena i översiktsplanen är schematiskt avgränsade. Slutgiltig omfattning och utformning, antal tomter med mera får studeras i efterföljande planering, såsom detaljplan.

Naturvärden, kulturvärden, rekreationsvärden, parkmark, lekanordningar med mera är frågor som får studeras i ett eventuellt detaljplanearbete.

Se även yttrande från Folkungabygdens pastorat (markägare till område B5) samt kommunens kommentar till pastoratet angående Kyrkbyn.

Ett större motstånd finns bland boende i Malexander mot att Axsjön pekas ut som ett LIS-område. Se vidare under rubriken ”LIS-område Axsjön” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning till att LIS-området pekats ut.

Flertalet personer har haft åsikter om att samråd och dialog med Malexanderborna har varit bristfällig, se under rubriken ”Process, samråd, information till allmänheten med flera” i detta utlåtande avseende den aspekten. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Även andra områden, såsom nya områden och förtätningar inom Malexander, kan bli aktuella för exploatering, via prövning i exempelvis detaljplan, även om de inte redovisas i översiktsplanen. Översiktsplanen är endast en vägledning.

Privatperson 22, 2026-08-31

Vi motsätter oss att det planeras för bebyggelse i Malexander intill Axsjön, område B3 enligt Översiktsplanen. Detta område är viktigt för rekreation och naturupplevelse och genom sitt nära läge till befintlig bebyggelse lättillgängligt för alla, även för dem med begränsad rörelseförmåga. Området utnyttjas i stor utsträckning för promenader, lek, bad, bärplockning m.m. av alla, både fastboende och fritidsboende och det vore en skandal om dessa möjligheter begränsades.

Om man bygger bort detta strövområde försvinner en av de positiva faktorerna för boendemiljön och det kan leda till att intresset för fast bosättning i Malexander kan minska.

Området är ju också utpekat som riksintresse av Naturvårdsverket och vi anser att det bör tas bort som bostadsområde i översiktsplanen.

Kommunens kommentar

Ett större motstånd finns bland boende i Malexander mot att Axsjön pekas ut som ett LIS-område. Se vidare under rubriken ”LIS-område Axsjön” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning till att LIS-området pekats ut.

Flertalet personer har haft åsikter om att samråd och dialog med Malexanderborna har varit bristfällig, se under rubriken ”Process, samråd, information till allmänheten med flera” i detta utlåtande avseende den aspekten. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Privatperson 23, 2026-09-02

Jag har läst och tittat på den översiktsplan som Boxholms kommun lagt ut.

Vad gäller området Kottängen emotsätter jag mig å det skarpaste era planer med nya tomter och byggnader.

De ändrade reglerna för strandskydd från 2025 medger inget undantag för Kottängen. All ändring av det utökade strandskyddet (150 m) kommer beivras kraftfullt i alla instanser.

Kottängen är omgärdat på alla sidor av flera naturvårdsprogram av nationellt, kommunalt såväl som lokalt intresse. Varav det nationella klassas som 1S (= högt värde i nationellt perspektiv). Det är exempelvis känt att det finns Hasselsnok i området. Det är även en stor flora av olika blommor och andra växter som främjar till ett ökat djurliv av insekter som tex humlor, fjärilar, bin och ett rikt fågelliv. Vilket man idag skall värna om. Detta skulle försvinna vid byggnation.

I Kottängen bedrivs idag aktiv djurhållning som starkt skulle påverkas (se önskemål om djurhållning i områdesbestämmelserna). Betesmark försvinner och förbindelsen mellan betesmark i Bjälnäs och Södra Ekeberg försvinner.

En ändrad plan skulle kraftigt försämra de ekonomiska förutsättningarna/fastighetsvärdet för nuvarande fastighetsägare genom försämrad utsikt och avskildhet.

Byggnation i Kottängen kommer bara generera lägen/tomter för fritidshus. Det innebär att kommunen får ta strukturella kostnader utan att få några nya kommuninnevånare som genererar inkomst, tvärtom kommer det bara belasta infrastruktur och krav på service.

Kottängen är idag ett litet familjärt område där alla stugägare har anknytning till området. Deras barn har växt upp där med gröna betesängar ner mot sjön. De har lekt och skaffat minnen för livet i dessa hagar. Hoppat på stenar, byggt kojor, plockat blommor. Sett hästar och kor bett där. Detta är något som man vill kunna ge i arv till nästa generation.

Kommunens kommentar

Ett större motstånd finns bland boende i Kottängen mot att Kottängen pekas ut som ett LIS-område. Se vidare under rubriken ”LIS-område Kottängen” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning till att LIS-området pekats ut.

Flertalet personer har haft åsikter om att samråd och dialog med de boende har varit bristfällig, se under rubriken ”Process, samråd, information till allmänheten med flera” i detta utlåtande avseende den aspekten. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Privatperson 24, 2026-09-02

LIS-område vid Arnäs

Mellan fastigheterna Arnäs 1:4 och 1:5 samt mellan Arnäs 1:5 och 1:7 finns grönytor som nyttjas gemensamt i området. Ytorna används bland annat för rekreation och olika fritidsaktiviteter och utgör en naturlig del av den gemensamma miljön vid Arnäs. I området finns även gemensamma båtplatser.

Området mellan Arnäs 1:5 och 1:7 är i översiktsplanen utpekat som åkermark. Området brukas dock inte som åkermark idag, utan nyttjas som grönyta för rekreation och olika fritidsaktiviteter. Marken är inte heller stödberättigande jordbruksmark. Därav överensstämmer inte markanvändning som redovisas i översiktsplanen med de faktiska förhållandena på platsen.

En utökning av LIS-området, enligt bifogad bild skulle skapa bättre förutsättningar för en samlad och långsiktigt ändamålsenlig utveckling av de gemensamma ytorna och båtplatserna vid Arnäs. *(Bild i större format finns att tillgå på kommunen).* Genom att möjliggöra gemensamma anläggningar, exempelvis en samlad brygglösning, kan området utvecklas på ett mer effektivt och varsamt sätt i stället för genom flera separata åtgärder. Detta skulle stärka områdets funktion för rekreation, friluftsliv och båtliv och samtidigt tillgodose de gemensamma behov som redan finns i området.

Det är således inte fråga om att skapa en ny användning av området, utan om att ge möjlighet att utveckla och förbättra en redan etablerad gemensam användning av strand- och grönytorna. En sådan utveckling bedöms kunna ske i begränsad omfattning och på ett sätt som tar hänsyn till områdets befintliga karaktär och allmänhetens tillgång till strandområdet.

Kommunens kommentar

Kommunen bedömer att ovan föreslagna justering och komplettering av LIS-området i Arnäs är rimlig och kan ses som en mindre förändring av LIS-området efter granskningsskedet för översiktsplanen. En mindre utveckling i begränsad omfattning som beskrivs i yttrandet och som tar hänsyn till områdets befintliga karaktär och allmänhetens tillgång till strandområdet ser kommunen som möjligt.

Det torde även vara fördelaktigt att gränsen för LIS-området inom vattenområdet flyttas något österut närmare befintliga bryggor. Då skapas förutsättningar för att samla båtbryggor till en gemensam lösning, vilket också är i linje med riktlinjerna för LIS-områden i översiktsplanen.

Översiktsplanen kompletteras och justeras redaktionellt i tillämpliga delar utifrån yttrandet i text och i karta avseende LIS-områdets omfattning.

När det gäller hur kartan redovisar befintlig markanvändning, exempelvis åkermark, utgår redovisningen från Lantmäteriets kartunderlag. Ingen förändring görs i översiktsplanen.

Påpekas bör att LIS-området pekas ut som bostäder (B-område) i översiktsplanen för enkelhetens skull ur redovisningssynpunkt, men inriktningen i området avser även innefatta utveckling av befintlig verksamhet.

Privatperson 25, 2026-09-02

Jag vill härmed framföra mitt starka motstånd mot de föreslagna planerna på nya tomter och fritidshus inom området Kottängen (B7) och att området Kottängen (B7) tas bort från översiktsplanen i sin helhet.

Jag är delägare till fastighet i Kottängen, som är en tomt som redan på tidiga 1970-talet styckades av från en större fastighet i området. Avstyckningen skedde av markägarna för att

tillgodose deras egna behov. Det var inte fråga om en exploatering. Min släkts närvaro kan spåras i Malexander socken tillbaka till 1600 talet och min farfar och farmor var exempelvis de sista som bedrev enskilt jordbruk på en gård i området.

För mig är Kottängen en plats med ett mycket stort personligt värde. Hela min uppväxt är förknippad med denna plats, och under de ca 50 år som området funnits har området haft en särskild karaktär som jag värdesätter mycket. Den öppna miljön, utsikten och känslan av avskildhet. Det gäller både på den egna tomten och vid de 5 tomternas gemensamma anläggning vid sjön, där bad, båtplatser och bodar finns. Det är en stor del av det som gör platsen unik. Att dessa värden nu ifrågasätts och riskerar att försvinna känns därför extremt sorgligt.

En förändring av området skulle innebära en betydande försämring för oss som redan äger och bor på fastigheter i området. Framför allt skulle den befintliga utsikten, avskildheten och områdets nuvarande karaktär påverkas negativt. Detta riskerar även att få negativa konsekvenser för de befintliga fastigheternas ekonomiska värden.

Vidare innehåller det förslag kommunen lämnat flera sakfel:

- Kottängen tillhör inte Södra Ekeberg som anges, utan Bjälnäs.
- Att det är flera markägare är också fel, det är endast en markägare.
- Det finns ingen detaljplan för området Kottängen som det är markerat i kommunens system och i förslaget. Det finns områdesbestämmelser (som fick laga kraft 1995-01-03 av Länsstyrelsen 0560-P00/5) för att främst skydda de befintliga fastigheternas värden och rättigheter.

I nuvarande områdesbestämmelser framtagna av Boxholms kommun (som fick laga kraft 1995-01-03 av Länsstyrelsen 0560-P00/5) specificerar i detalj att området B7 i Kottängen skall ”*Reserveras som öppen mark*”. I kapitel 4.7 Bevarande av det öppna landskapet i områdesplanen skriver ni ”*Utsikten över Sommen är den stora boendekvaliteten i området. Det är av den anledningen angeläget, inte minst för de som bor på platsen, att den öppna landskapskaraktären kan bevaras. Det finns ett uppenbart samband mellan ett bevarande av ängsmarken och bebyggelsegruppen. I detta fall samverkar detta intresse även med strandskyddets syfte och de dokumenterade naturvärdena, nämligen att bevara attraktiva strandnära områden öppna och tillgängliga*.” Detta är inte förenligt med vad ni nu har föreslagit för området B7 Kottängen.

Det nu tänkta området ligger inom strandskyddsgränsen. Att nya reglerna för strandskydd från 2025 skulle medge ett undantag för Kottängen är inte förenligt med hur lagen är utformad. All ändring av det utökade strandskyddet (150 m) kommer beivras kraftfullt i alla instanser.

Kottängen är omgärdat på alla sidor av flera naturvårdsprogram av nationellt, kommunalt såväl som lokalt intresse. Varav det nationella klassas som 1S (= högt värde i nationellt perspektiv). Det är exempelvis känt att det finns Hasselsnok i området. Ytterligare byggnation i området skulle skada intilliggande och uppräknade naturvårdsprogram samt skada de naturvärden som finns i området.

I Kottängen bedrivs idag aktiv djurhållning som starkt skulle påverkas (se önskemål om djurhållning i områdesbestämmelserna kapitel 4.7). Attraktiv betesmark försvinner och

förbindelsen mellan betesmark i Bjälnäs och Södra Ekeberg försvinner. Detta skadar framtida möjligheter att bedriva djurhållning i området och hela den näringen. Det skulle innebära en stor förändring av den miljö och landskapsbild som finns på platsen idag.

Byggnation i Kottängen kommer bara generera lägen/tomter för fritidshus. Det innebär att kommunen får ta strukturella kostnader utan att få några nya kommuninnevånare som genererar inkomst, tvärt om kommer det bara belasta infrastruktur och öka krav på service. Den enda som kommer att tjäna på en förändring är en enskild markägare.

Behovet av nya tomter för fritidshus är inte motiverat då det redan finns många tillgängliga tomter runt Sommen och i närheten som inte är sålda, exempelvis i Blåvik mm.

Kommunen har inte kommunicerat översiktsplanen på ett korrekt sätt till berörda fastighetsägare i Kottängen. Ett krav är att kommunen ska uppfylla sin informationsplikt. Det har fått till följd att berörda parter, fastighetsägare m.fl., inte har fått möjlighet att delta och uttrycka sig i det samrådsmöten som hållits. Detta är inte förenligt med en demokratisk process och bryter mot den ordning som beskrivs i översiktsplanen.

Jag har svårt att förstå varför en tidigare överenskommen och fungerande situation ska förändras på ett sätt som i första hand försämrar förutsättningarna för de människor som redan bor och verkar på platsen. Jag anser att hänsyn måste tas till de befintliga fastighetsägarnas intressen, den pågående djurhållningen samt de natur-, miljö- och rekreationsvärden som finns i området.

Jag motsätter mig därför bestämt de föreslagna förändringarna och vill att hänsyn tas till de konsekvenser som planförslaget skulle få för befintliga boende, fastighetsägare och den nuvarande miljön i Kottängen. Jag ber att kommunen omedelbart ta bort förslaget om området B7 i översiktsplanen.

Vänligen bekräfta att ni har mottagit dessa synpunkter. Jag ber er också iaktta er informationsplikt och hålla berörda fastighetsägare löpande informerade på ett korrekt sätt.

Kommunens kommentar

Ett större motstånd finns bland boende i Kottängen mot att Kottängen pekas ut som ett LIS-område. Se vidare under rubriken ”LIS-område Kottängen” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning till att LIS-området pekats ut.

Flertalet personer har haft åsikter om att samråd och dialog med de boende har varit bristfällig, se under rubriken ”Process, samråd, information till allmänheten med flera” i detta utlåtande avseende den aspekten. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Privatperson 26, 2026-09-02

Jag vill härmed uttrycka mitt starka motstånd mot de föreslagna planerna på att anlägga nya tomter och uppföra ytterligare bebyggelse inom området Kottängen.

Att göra detta anser jag skulle innebära en betydande försämring för oss som redan äger och bor i fastigheter i området. Bland annat skulle den befintliga utsikten, avskildheten och områdets nuvarande karaktär påverkas negativt. Det skulle även få ekonomiska konsekvenser som exempelvis fastighetsvärde.

I Kottängen bedrivs idag aktiv djurhållning, där betesmarken utgör en viktig del av verksamheten och områdets nuvarande miljö. Om nya tomter och byggnader tillkommer riskerar denna betesmark att försvinna eller kraftigt begränsas. Det skulle innebära en stor förändring av den miljö och landskapsbild som finns på platsen idag.

För mig är Kottängen dessutom en plats med ett mycket stort personligt värde. Hela min uppväxt är förknippad med denna plats, och under mina cirka 32 år här har området haft en särskild karaktär som jag värdesätter mycket. Jag har sprungit barfota och lekt hela somrar, firat midsommar och badat. Som vuxen har jag vaknat och tagit ett morgondopp i en miljö som ger lugn och trygghet. Jag har nu två döttrar som jag vill ge samma uppväxt och barndom som jag själv har förmånen att ha fått. Utöver detta gifte sig jag och min man där i somras och utsikten som finns nu gav oss en dag att minnas för alltid. Att det skulle försvinna skulle vara förödande för oss på många sätt.

Den öppna miljön, utsikten och känslan av avskildhet är en stor del av det som gör platsen unik. Att dessa värden, ekonomiska och känslosamma, nu riskerar att försvinna känns därför mycket sorgligt.

Jag har svårt att förstå varför en tidigare överenskommen och fungerande situation ska förändras på ett sätt som i första hand försämrar förutsättningarna för de människor som redan bor och verkar på platsen. Jag anser att hänsyn måste tas till de befintliga fastighetsägarnas intressen, den pågående djurhållningen samt de natur-, miljö- och rekreationsvärden som finns i området.

Jag motsätter mig därför bestämt de föreslagna förändringarna och vill att hänsyn tas till de konsekvenser som planförslaget skulle få för befintliga boende, fastighetsägare och den nuvarande miljön i Kottängen.

Kommunens kommentar

Ett större motstånd finns bland boende i Kottängen mot att Kottängen pekas ut som ett LIS-område. Se vidare under rubriken ”LIS-område Kottängen” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning till att LIS-området pekats ut.

Flertalet personer har haft åsikter om att samråd och dialog med de boende har varit bristfällig, se under rubriken ”Process, samråd, information till allmänheten med flera” i detta utlåtande avseende den aspekten. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Privatperson 27, 2026-09-02

Mina synpunkter i samband med granskningshandling på översiktsplan Boxholm.
Delen som berör markanvändning, Malexander småort.

Område B6 är inritat även över befintliga fastigheter. Och det kan nog inte gå ända ner till vattenlinjen i strandkanten. Plockar man ur dessa fyra fastigheter, återstår en yta mellan Prästgårdsvägen och väg 580, en yta vid infart till 'Vedtorget' (där båtiläggningsrampen är belägen), några branta slänter i östra delen, några mindre branta slänter, samt ett kärr avgränsat från strandkanten av en naturligt bildad vall (det växer en rad träd som har hindrat erosion in till kärret). Den typen av kärr är det sista kvarvarande av tre sådana som lär ha funnits vid strandkanten i Malexander. Tidigare funnits sådana kärr vid Garpaviken (nuvarande båthamnen) och Bastuviken (nuvarande badplatsen).

Jag anser att man inte bör avsätta detta till tomtmark, utan istället ha det i naturvårdsplanen med lämplig skötsel för att bevara kärrets karaktär på bästa sätt.

Område B3 är idag ett skogsparti med äldre fin tallskog, om fungerar väl för rekreation/friluftsliv. En väl underhållen vandringsstig (gula slingan från Pelarvallen och runt Axsjön) går genom skogspartiet. I tänkt område skulle stigen hamna precis i norra kanten av område B3.

I västra delen av området sluttar det mjukt ner mot Axsjön, och här finns tydliga formationer i marken efter inlandsisens avsmältning. Typexempel på en sak som gör Malexanderdeltat intressant som riksintresse. Där växer den rödlistade, hotade och fridlysta Mosippan och där finns den fridlysta Hasselsnoken, även den rödlistad.
Jag anser det värt att bevara slänterna ner mot sjön och inte avsätta det till tomtmark.
Kanske istället låta tallskogen växa kvar under skötsel, och därmed på sikt skapa riktigt gammal tallskog. Det ger goda biologiska värden och väl värt att eftersträva ur ett skogsbruksperspektiv, samtidigt som området nyttjas för rekreation.

Östra delen av området ansluter mer naturligt till Granvägen och kan bli en liten förlängning av befintlig bebyggelse där.

Absolut behöver vi som kommun ha långsiktig planering med mark i beredskap både för bostadsbyggande och även något för industri eller annan verksamhet.
Stiftets skogar (Prästlönetillgångarna, Linköpings stift) har markerna norr om Malexander. (väster om Axsjön och precis norr om Pelarberget). Vore det möjliga vägar för Malexander att växa?

Kommunens kommentar

Område B6 – Norsholm pekas ut i översiktsplanen. Översiktsplanen visar hur den folkvalda politiska majoriteten vill utveckla kommunen, ett vägledande visionsdokument. Se även under rubriken "Vad är en översiktsplan?" för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Norsholm ses som en av flera alternativa lokaliseringar i Malexander. Kommunen behöver ha alternativ och flexibilitet över tid då det är osäkert om respektive område som är utpekat kommer att realiseras. Se vidare under rubriken "LIS-område Axsjön" i detta

utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning är till att flera LIS-områden pekats ut i Malexander-området.

Det bör påpekas att LIS-områdena i översiktsplanen är schematiskt avgränsade. Slutgiltig omfattning och utformning, antal tomter med mera får studeras i efterföljande planering, såsom detaljplan.

Rekreationsvärden, naturvärden, biologisk mångfald, vattenskyddsfrågan, strandpromenad med mera är frågor som får studeras i eventuella detaljplanearbeten.

Ett större motstånd finns bland boende i Malexander mot att Axsjön pekas ut som ett LIS-område. Se vidare under rubriken ”LIS-område Axsjön” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning till att LIS-området pekats ut.

Yttrandets förslag avseende LIS-område Axsjön, att förlägga tomter mer åt öster, en förlängning av befintlig bebyggelse längs Granvägen och mindre påverkan på slänten mot sjön, får studeras i ett eventuellt detaljplaneskede. Kommunen tar tacksamt emot kreativa förslag.

Flertalet personer har haft åsikter om att samråd och dialog med Malexanderborna har varit bristfällig, se under rubriken ”Process, samråd, information till allmänheten med flera” i detta utlåtande avseende den aspekten. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Även andra områden, såsom nya områden och förtätningar inom Malexander, kan bli aktuella för exploatering, via prövning i exempelvis detaljplan, även om de inte redovisas i översiktsplanen. Översiktsplanen är endast en vägledning.

Privatperson 28, 2026-09-02

Förutom att vi är kommunbor själva, driver vi verksamheten Malexander Camping AB. Vi arrenderar delar av Malexander 1:1, av Prästlönetillgångarna i Linköping.

Vi skulle vilja framföra följande funderingar/ åsikter om översiktsplanen i Malexander;

* B5 - Kyrkbyn. Som näringsidkare i direkt anslutning ställer vi oss skeptiska till att detta område bebyggs och dessutom går till privat ägo. Det begränsar våra möjligheter helt. Vi ser gärna att ytan fortsatt förblir grön och icke bebyggd.

Det står inte angivet på just " B5-Kyrkbyn”, vem som i dagsläget är markägare av den aktuella ytan.

* B3 – Axsjön. Vi ser att byggnationen uteblir helt i slänten ner mot södra änden av Axsjön. Bevara den unika tallskogen istället. Ev kan byggnation på den plana ytan mellan Granvägen och Pelarvallen kännas mer rimlig.

* Laddinfrastruktur - Påskynda denna process så att det blir verklighet med laddstolpar i

Malexander snarast! Placera dom på Kommunens mark, vid offentliga WCn söder om kyrkans parkering, på torget samt vid pelarvallen.

Ej vid badet så länge det inte finns någon riktig parkering. Dessutom gynnar det både kommunen, näringsidkare samt idrottsföreningen om stolparna placeras så att det omsätter mer konsumtion.

Kommunens kommentar

Område B5 – Kyrkbyn pekas ut i översiktsplanen. Översiktsplanen visar hur den folkvalda politiska majoriteten vill utveckla kommunen, ett vägledande visionsdokument. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Kyrkbyn ses som en av flera alternativa lokaliseringar i Malexander. Kommunen behöver ha alternativ och flexibilitet över tid då det är osäkert om respektive område som är utpekat kommer att realiseras. Se vidare under rubriken ”LIS-område Axsjön” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning är till att flera LIS-områden pekats ut i Malexander-området.

Det bör påpekas att LIS-områdena i översiktsplanen är schematiskt avgränsade. Slutgiltig omfattning och utformning, antal tomter med mera får studeras i efterföljande planering, såsom detaljplan.

Naturvärden, kulturvärden, rekreationsvärden, parkmark, lekanordningar med mera är frågor som får studeras i ett eventuellt detaljplanearbete.

Se även yttrande från Folkungabygdens pastorat (markägare till område B5) samt kommunens kommentar till pastoratet angående Kyrkbyn.

Översiktsplanen ses över när det gäller markägare till område B5 – Kyrkbyn.

Ett större motstånd finns bland boende i Malexander mot att Axsjön pekas ut som ett LIS-område. Se vidare under rubriken ”LIS-område Axsjön” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning till att LIS-området pekats ut.

Yttrandets förslag avseende LIS-område Axsjön, att förlägga tomter mer närmare fotbollsplanen och mindre påverkan på slänten mot sjön, får studeras i ett eventuellt detaljplaneskede. Kommunen tar tacksamt emot kreativa förslag.

Flertalet personer har haft åsikter om att samråd och dialog med Malexanderborna har varit bristfällig, se under rubriken ”Process, samråd, information till allmänheten med flera” i detta utlåtande avseende den aspekten. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Mening angående plats för laddstolpar vid badplats stryks till antagandet av översiktsplanen. Frågan om lämpliga platser för laddstolpar får hanteras i särskild ordning utöver denna översiktsplan.

Privatperson 29, 2026-09-02

Jag yrkar att: B3 – Axsjön utgår som utvecklingsområde och LIS-område för bostadsbebyggelse och att området i stället bevaras som allmänt tillgängligt natur-, skogs- och rekreationsområde.

Min invändning gäller inte att Malexander ska stå still eller att bostäder inte ska kunna byggas.

En långsiktigt hållbar utveckling av orten är positiv. Frågan är var utvecklingen bör ske.

Min bedömning är att B3 Axsjön, mot bakgrund av områdets befintliga funktion, naturvärden och övriga motstående allmänna intressen, inte är en lämplig lokalisering för sådan utveckling.

1. Området har ett konkret och etablerat rekreationsvärde

B3 är inte obrukad reservmark. Området mellan Granvägen och Axsjön används idag av boende och besökare som natur- och rekreationsområde. I direkt anslutning till det föreslagna utvecklingsområdet finns två välbesökta allmänna bad- och rekreationsplatser vid Axsjön.

Under sommarhalvåret används badplatserna och området regelbundet av både permanentboende, fritidsboende och besökare. Min erfarenhet är att de hör till de mest välbesökta mindre rekreationsplatserna i denna del av Malexander.

Skogen, stigarna, strandmiljön och badplatserna fungerar tillsammans som en sammanhängande rekreationsmiljö. En exploatering skulle därför inte enbart ta fysisk mark i anspråk. Den skulle också förändra områdets karaktär, minska upplevelsen av sammanhängande natur och påverka sambandet mellan skog, stig, strand och badplatser.

Kommunen anger att allmänhetens tillgänglighet till området inte får påverkas. Jag anser dock att detta perspektiv är för snävt. Att lämna en passage till stranden är inte likvärdigt med att bevara ett rekreationsområde.

Den relevanta frågan är även om områdets funktion, kvalitet och sammanhängande rekreationsvärde kan bestå efter en exploatering.

2. Marken är kommunägd och redan planlagd för allmänheten

B3 omfattar cirka tre hektar och ägs av Boxholms kommun. En särskilt viktig omständighet är att marken enligt gällande detaljplan från 1968 är planlagd som ”allmän plats”. Kommunens förslag innebär därmed en principiell förändring från kommunägd allmän mark till mark avsedd för bostadsbebyggelse.

En sådan förändring bör enligt min mening kräva en tydlig redovisning av:

• vilket konkret bostadsbehov just denna mark ska tillgodose

• hur många bostäder området realistiskt kan rymma

• varför behovet inte kan tillgodoses på annan mark

• vilket värde dagens skogs- och naturmark har för Malexander

• varför bostadsintresset bedöms väga tyngre än dagens allmänna användning

Jag kan inte se att denna avvägning har redovisats tillräckligt tydligt i granskningsförslaget.

3. Naturvärden är redan dokumenterade

Det handlar inte om att naturvärden möjligen kan finnas. Kommunen hänvisar själv till en naturvärdesinventering utförd av Fennicus Natur 2020. Där identifierades ett mindre område med ”påtagligt naturvärde” och ett större område med ”visst naturvärde”. Kommunen konstaterar också att exploatering kan kräva ytterligare utredningar och anpassningar.

I granskningshandlingen framgår dessutom bland annat att:

• stora delar omfattas av sandtallskog i naturvårdsprogrammet,

• en remsa längs grusvägen har högre naturvärdesklassning,

• gamla tallar bör uppmärksammas och bevaras,

• området berör Malexanderdeltats geologiska värden.

Mot den bakgrunden anser jag att utgångspunkten bör vara att först klargöra vilka natur- och rekreationsvärden som behöver bevaras och därefter bedöma om det över huvud taget återstår ett motiverat exploateringsutrymme. Inte tvärtom.

4. Hasselsnok, fladdermöss och fågelliv behöver utredas

I området förekommer hasselsnok, återkommande fladdermöss och ett rikt fågelliv. Detta bör vägas in tillsammans med de naturvärden som redan är dokumenterade i kommunens underlag. Jag gör inte gällande att förekomsten av dessa arter i sig automatiskt innebär att byggnation är utesluten. Däremot anser jag att den kända förekomsten innebär att kommunen behöver ha ett tillräckligt artspecifikt beslutsunderlag innan området ges en långsiktig strategisk inriktning mot bostadsbebyggelse.

En relevant inventering bör bland annat behandla:

• förekomst av hasselsnok och vilka delar av området som utgör betydelsefull livsmiljö för arten

• vilka fladdermusarter som förekommer

• eventuella kolonier och viloplatser

• födosöksområden och förflyttningsstråk

• förekomst av häckande fåglar

• äldre träds betydelse som livsmiljö

• samt samspelet mellan skogsmiljön och Axsjön

Den befintliga naturvärdesinventeringen från 2020 bör också bedömas utifrån om den är tillräcklig för att hantera dessa frågor.

Det är enligt min mening särskilt viktigt att sådana frågor utreds innan området strategiskt pekas ut för exploatering, snarare än att de i sin helhet skjuts till en framtida detaljplaneprocess.

5. Länsstyrelsens invändning bör väga tungt

Länsstyrelsen har under samrådet uttryckligen angett att den är ”mycket tveksam” till att Malexander–Axsjön pekas ut som LIS-område. Kommunens svar har i huvudsak varit att området bör kunna prövas vidare i en framtida detaljplan. Jag anser att detta inte fullt ut besvarar den grundläggande frågan. En översiktsplan ska ange kommunens långsiktiga syn på lämplig markanvändning. När flera kända intressekonflikter redan föreligger bör kommunen därför kunna redovisa: varför just denna plats trots detta bedöms vara strategiskt lämplig för bostadsutveckling. Att hänvisa till en senare detaljplaneprocess är inte samma sak som att göra och redovisa den avvägningen nu.

6. Vattenskydd, föroreningsrisk och Malexanderdeltat förstärker konflikterna

Granskningshandlingen anger att B3 omfattas av ”vattenskyddsområde”. I LIS-redovisningen anges dessutom att området ligger i kanten av Malexanders cirka 45 hektar stora vattenskyddsområde.

I anslutning till området finns också Deponi – Malexander, ID 141669. Länsstyrelsen har bedömt att det inför förändrad markanvändning finns skäl att genomföra en miljöteknisk markundersökning av eventuella föroreningar och spridning från deponin, inklusive provtagning för PFAS. Detta krav har förts in i granskningshandlingen.

B3 berör dessutom Malexanderdeltat och riksintresset för naturvård. Kommunens riktlinjer innebär bland annat att schaktning bör minimeras, bebyggelse anpassas efter terrängen och endast källarlösa byggnader uppföras.

Ingen av dessa omständigheter behöver isolerat innebära ett absolut hinder för bostäder. Men sammantaget visar de att B3 är en komplex och konfliktfylld exploateringsplats. Det förstärker behovet av att kommunen kan visa varför just denna mark bör prioriteras framför mindre konfliktfyllda alternativ.

7. Kommunen bör redovisa behov och alternativa lokaliseringar

Det mest centrala som enligt min mening saknas är en övertygande redovisning av ”varför B3 behöver tas i anspråk”.

Jag begär därför att kommunen inför antagandet tydligt redovisar:

1. Hur många bostäder bedöms B3 realistiskt kunna rymma efter hänsyn till naturvärden, geologi, vattenskydd, strandskydd/LIS och eventuell förorenad mark?

2. Vilket konkret bostadsbehov i Malexander är det dessa bostäder ska tillgodose?

3. Vilka alternativa områden för motsvarande bostadsutveckling har prövats?

4. Varför bedöms B3 vara lämpligare än dessa alternativ?

5. Hur har värdet av att behålla B3 som sammanhängande kommunägd skogs-, natur- och rekreationsmark värderats?

6. Hur har påverkan på de två välbesökta allmänna bad- och rekreationsplatserna bedömts?

7. Vilket underlag finns för att bedöma hasselsnok samt fladdermus- och fågelfaunans användning av området?

Om dessa frågor inte kan besvaras på ett tillräckligt underbyggt sätt anser jag inte att det finns tillräckliga skäl för att B3 ska kvarstå som utpekat bostadsområde.

Samlad bedömning

B3 Axsjön är ett kommunägt och idag allmänt tillgängligt natur- och rekreationsområde som enligt gällande detaljplan är avsatt som allmän plats. Området har dokumenterade naturvärden och används i nära samband med två välbesökta allmänna bad- och rekreationsplatser. Därtill finns ett antal ytterligare motstående intressen och osäkerheter i form av dokumenterade naturvärden, förekomst av hasselsnok, fladdermöss och ett rikt fågelliv, vattenskydd, Malexanderdeltats naturvärden samt föroreningsrisk från tidigare deponi. Länsstyrelsen har dessutom uttryckt särskild tveksamhet till att Axsjön ska utgöra LIS-område.

Sammantaget anser jag att kommunen inte har visat att intresset av bostadsbebyggelse just på denna plats väger tyngre än värdet av att behålla området som allmänt tillgänglig natur- och rekreationsmark.

Jag yrkar därför att:

B3 – Axsjön tas bort som utvecklingsområde och LIS-område för bostadsbebyggelse ur ÖP2040 och att området i stället bevaras som allmänt tillgängligt natur-, skogs- och rekreationsområde.

Om kommunen trots detta väljer att behålla B3 begär jag att de frågor och intresseavvägningar som anges ovan uttryckligen bemöts i granskningsutlåtandet inför antagandet.

Kommunens kommentar

Ett större motstånd finns bland boende i Malexander mot att Axsjön pekas ut som ett LIS-område. Se vidare under rubriken ”LIS-område Axsjön” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning till att LIS-området pekats ut.

Flertalet personer har haft åsikter om att samråd och dialog med Malexanderborna har varit bristfällig, se under rubriken ”Process, samråd, information till allmänheten med flera” i detta utlåtande avseende den aspekten. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Privatperson 30, 2026-09-03

Yttrande avseende förslaget i Översiktsplan för Boxholms kommun – Kottängen (B7)

Vi köpte fastighet i Kottängen 1979 av vänner vi hade en nära relation till, och som då även var ägare av stamfastigheten. Fastigheten ägs numera av våra döttrar, men vi har nyttjanderätt så länge vi lever.

Vi vill härmed framföra vårt starka motstånd mot det förslag som finns i Översiktsplan för Boxholms kommun avseende möjligheten att uppföra bostäder i Kottängen framför den befintliga bebyggelsen. Vi anser att området Kottängen (B7) ska tas bort från den föreslagna planen.

Fastigheterna på Kottängen har ursprungligen styckats av markägarna för att tillgodose deras egna behov och intressen. Släkten har haft anknytning till bygden sedan 1600-talet.

En förändrad markanvändning enligt det föreslagna planförslaget skulle innebära en betydande försämring för de befintliga fastighetsägarna. En exploatering skulle påverka utsikten och den avskildhet som idag präglar området, vilket i sin tur riskerar att få en negativ inverkan på fastigheternas värde och de ekonomiska förutsättningarna för nuvarande ägare.

Det finns dessutom betydande frågetecken kring strandskyddet. De förändrade reglerna för strandskydd som gäller från 2025 innebär inte något undantag för Kottängen. Förändringen gäller enbart mindre sjöar och påverkar inte sjön Sommen. Det utökade strandskyddet om 150 meter kvarstår därmed, och varje förändring av detta kommer att motsättas kraftfullt i samtliga tillgängliga instanser.

Vi vill även uppmärksamma kommunen på att förslaget innehåller flera sakfel. Bland annat anges felaktiga uppgifter om vilken gård Kottängen tillhör samt att området skulle ha flera

markägare. I själva verket finns endast en markägare som vill kunna dra en betydande ekonomisk fördel av den föreslagna förändringen.

Det är också felaktigt att ange att det finns en detaljplan för Kottängen. Någon sådan detaljplan finns inte. Området är markerat på ett felaktigt sätt både i kommunens kartsystem och i planförslaget. För Kottängen gäller områdesbestämmelser, vilka bland annat har till syfte att värna de befintliga fastighetsägarnas rättigheter.

Områdesbestämmelserna, som har tagits fram av Boxholms kommun och vunnit laga kraft den 3 januari 1995 genom Länsstyrelsens beslut 0560-P00/5, anger uttryckligen att området B7 i Kottängen ska ”reserveras som öppen mark”.

I kapitel 4.7, Bevarande av det öppna landskapet, framgår dessutom följande:

”*Utsikten över Sommen är den stora boendekvaliteten i området. Det är av den anledningen angeläget, inte minst för de som bor på platsen, att den öppna landskapskaraktären kan bevaras. Det finns ett uppenbart samband mellan ett bevarande av ängsmarken och bebyggelsegruppen. I detta fall samverkar detta intresse även med strandskyddets syfte och de dokumenterade naturvärdena, nämligen att bevara attraktiva strandnära områden öppna och tillgängliga*.”

Detta är alltså kommunens egna ord och åsikt.

Detta är således kommunens egna tidigare ställningstaganden kring Kottängen och områdets karaktär. Det är därför svårt att förstå hur kommunen nu kan föreslå en förändring som går i motsatt riktning och möjliggör ytterligare exploatering. Det är för oss tydligt att kommunen nu vill gynna och enbart ser till fastighetsägarens fördel.

Vi vill också framföra stark kritik mot hur informationen om planförslaget har hanterats gentemot fastighetsägarna i Kottängen. Informationen har inte kommunicerats på ett sådant sätt att samtliga berörda fastighetsägare har fått en möjlighet att sätta sig in i förslaget, och framföra sina synpunkter vid de samrådsmöten som genomförts.

En sådan hantering är enligt vår mening inte förenlig med en transparent och demokratisk planprocess, och står inte i linje med den ordning och informationsskyldighet som kommunen själv beskriver i översiktsplanen.

Kottängen är dessutom omgivet av flera naturvårdsprogram av nationellt, kommunalt och lokalt intresse. Det nationella intresset är klassat som 1S, vilket innebär ett högt värde ur ett nationellt perspektiv. Det är bland annat känt att hasselsnok förekommer i området. Ytterligare bebyggelse riskerar därför att påverka både naturmiljön inom Kottängen och de angränsande naturvårdsområdena negativt.

I Kottängen bedrivs även idag aktiv djurhållning. En exploatering skulle påverka denna verksamhet påtagligt, bland annat genom att betesmark tas i anspråk. Den skulle även riskera att bryta den naturliga förbindelsen mellan betesmarkerna i Bjälnäs och Södra Ekeberg. Detta bör

särskilt beaktas mot bakgrund av de bestämmelser och önskemål om djurhållning som redan finns angivna i områdesbestämmelserna.

Det finns dessutom redan tomter tillgängliga på andra platser runt Sommen där efterfrågan ännu inte har lett till försäljning. Mot denna bakgrund finns det enligt vår mening inget tydligt behov av att exploatera just Kottängen, eftersom det dessutom försämrar avsevärt för den befintliga bebyggelsen, samt med de konsekvenser detta skulle innebära för naturvärden, djurhållning och landskapsbild.

Sammanfattningsvis anser vi att förslaget om bostadsbyggande i Kottängen är olämpligt och att det strider mot såväl områdets befintliga förutsättningar som kommunens tidigare ställningstaganden. Vi motsätter oss därför förslaget och kräver att Kottängen (B7) tas bort ur översiktsplanen.

Vi förväntar oss samtidigt att Boxholms kommun framöver tar sitt informationsansvar på största allvar och säkerställer att samtliga berörda fastighetsägare får korrekt och fullständig information om förändringar som berör deras fastigheter och närområde.

Vi ser fram emot kommunens besked om att B7/Kottängen stryks från översiktsplanen.

Kommunens kommentar

Ett större motstånd finns bland boende i Kottängen mot att Kottängen pekas ut som ett LIS-område. Se vidare under rubriken ”LIS-område Kottängen” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning till att LIS-området pekats ut.

Flertalet personer har haft åsikter om att samråd och dialog med de boende har varit bristfällig, se under rubriken ”Process, samråd, information till allmänheten med flera” i detta utlåtande avseende den aspekten. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Privatperson 31, 2026-09-03

Jag representerar en demografisk grupp som är framtida näringsidkare och utvecklare av området B7 och Malexander i helhet och vill härmed framföra min överklagan mot de föreslagna planerna på nya tomter och byggnader inom området Kottängen.

Den föreslagna planen innebär en betydande negativ utveckling för befintliga boende, investerare, natur, kultur och karaktär av området. Det riskerar att bromsa investeringar då flera redan engagerade investerare i området väljer bort framtida investeringar i småorten till följd.

Det finns även brister i hur den demokratiska processen har följts gällande information till befintliga fastighetsägare och deras möjlighet att uttrycka sig i samrådsmöten samt felaktigheter i förslaget.

Jag motsätter mig därför de föreslagna förändringarna och vill att hänsyn tas till de konsekvenser som planförslaget skulle få för befintliga boende, framtida investeringar, fastighetsägare och den nuvarande miljön i Kottängen.

Kommunens kommentar

Ett större motstånd finns bland boende i Kottängen mot att Kottängen pekas ut som ett LIS-område. Se vidare under rubriken ”LIS-område Kottängen” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning till att LIS-området pekats ut.

Flertalet personer har haft åsikter om att samråd och dialog med de boende har varit bristfällig, se under rubriken ”Process, samråd, information till allmänheten med flera” i detta utlåtande avseende den aspekten. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Privatperson 32, 2026-09-03

Vi vill framföra följande synpunkter på granskningshandlingen och på processen för att ta fram en ny översiktsplan.

Samrådsförfarande

Det har inte genomförts några riktade samråd i Malexander under vare sig samråds- eller granskningstiden. Att endast 27 yttranden inkom under samrådstiden för en plan som berör kommunens framtida utveckling tyder på bristande kommunikation med medborgare, allmänhet och föreningar.

Detta står också i kontrast till den inriktning som anges i översiktsplanen: ”Det är viktigt att samarbeta med invånare, företag och andra intressenter för att skapa en hållbar och inkluderande samhällsutveckling i Malexander.” (s. 115)

Vi anser därför att processen inte varit tillräcklig och att planen behöver bearbetas efter granskningen.

En utveckling som värnar Malexanders unika miljö

Det är viktigt att Malexander ges möjlighet att utvecklas samtidigt som ortens unika värden bevaras. I planhandlingen anger kommunen att man vill ”aktivt bevara och utveckla Malexanders unika karaktär och charm som en by med närhet till sjö, skog och natur” samt att ”den lugna och vackra miljön som Malexander är känt för är en grundsten i ortens attraktionskraft och bör skyddas i alla utvecklingsplaner” (s. 112).

Det föreslagna planförslaget speglar dock inte denna inriktning. Områdena B3 och B6 bryter

tydligt mot den bebyggelsestruktur och landskapsanpassning som har präglat Malexanders utveckling och bidragit till ortens höga värden.

Malexander har vuxit fram på den sandplatå som isälven bildade intill Sommen. Byn omges av två tydliga landskapstyper: det skärgårdslika sjölandskapet vid Sommen och den omgivande skogsmarken med berg och skogssjöar. Bebyggelsen har historiskt varken klättrat upp på höjderna eller placerats nere vid sjön. Denna tydliga struktur är en viktig del av Malexanders karaktär och bör värnas i den fortsatta utvecklingen.

Bebyggelseområdena B3 och B6 riskerar att påverka friluftsliv, naturvärden och Malexanders karaktär negativt.

B1 är däremot ett område som kan utvecklas i linje med Malexanders befintliga struktur och samtidigt värna ortens värden. Områdets omfattning bedöms dessutom, i relation till ortens nuvarande storlek och Sveriges förväntade befolkningsutveckling, kunna ge utrymme för utveckling under mycket lång tid framöver.

LIS-områden

Det utpekade området B3 vid Axjön mötte omfattande kritik när området 2020 var föremål för samråd i en detaljplaneprocess. Mot bakgrund av de värden som då lyftes fram, särskilt kopplat till friluftsliv och naturmiljö, är det förvånande att området nu föreslås som LIS-område.

Det är svårt att se hur förslaget tar tillräcklig hänsyn till kriterierna för avgränsning av LIS-områden, bland annat att:
• strandskyddets syften ska kunna upprätthållas, det vill säga att allmänhetens tillgång till strandområden och goda livsvillkor för djur- och växtlivet ska kunna säkerställas samt att området inte ska ha särskild betydelse för friluftslivet eller växt- och djurlivet.

Sammanfattning

Vi motsätter oss att områdena B3 och B6 tas med i översiktsplanen och anser att de bör utgå innan planen antas.

Kommunens kommentar

Område B6 – Norsholm pekas ut i översiktsplanen. Översiktsplanen visar hur den folkvalda politiska majoriteten vill utveckla kommunen, ett vägledande visionsdokument. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Norsholm ses som en av flera alternativa lokaliseringar i Malexander. Kommunen behöver ha alternativ och flexibilitet över tid då det är osäkert om respektive område som är utpekat kommer att realiseras. Se vidare under rubriken ”LIS-område Axsjön” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning är till att flera LIS-områden pekats ut i Malexander-området.

Det bör påpekas att LIS-områdena i översiktsplanen är schematiskt avgränsade. Slutgiltig omfattning och utformning, antal tomter med mera får studeras i efterföljande planering, såsom detaljplan.

Rekreationsvärden, naturvärden, biologisk mångfald, vattenskyddsfrågan, strandpromenad med mera är frågor som får studeras i eventuella detaljplanearbeten.

Ett större motstånd finns bland boende i Malexander mot att Axsjön pekas ut som ett LIS-område. Se vidare under rubriken ”LIS-område Axsjön” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning till att LIS-området pekats ut.

Flertalet personer har haft åsikter om att samråd och dialog med Malexanderborna har varit bristfällig, se under rubriken ”Process, samråd, information till allmänheten med flera” i detta utlåtande avseende den aspekten. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Rekreationsvärden, naturvärden, biologisk mångfald, vattenskyddsfrågan, strandpromenad med mera är frågor som får studeras i eventuella detaljplanearbeten.

Kommunen noterar att man i yttrandet anger att man ställer sig positiv till LIS-området B1 - Högbo/Sågviken. Högbo/Sågviken (B1) har justerats något till antagandet utifrån Länsstyrelsens yttrande. Se även yttrande från Länsstyrelsen samt kommunens kommentar till Länsstyrelsen.

Privatperson 33, 2026-09-03

Yttrande angående översiktsplanen:

Jag vill härmed framföra mina åsikter.

Jag motsätter mej en framtida bebyggelse i område B6, alltså skogsområdet utanför Ringvägen.

Ett skogsområde som har stort natur och rekreationsvärde, fina strövområden och plats för barns lek & naturupplevelser förstörs för all framtid.

Befintliga villor på Ringvägen försämrar sitt läge avsevärt, de förlorar sitt attraktiva läge, som en gång säkert var en stor anledning till att de köptes.

Trafiken på Ringvägen via Hultstigen kommer öka avsevärt. Vilket framkallar fara då denna sträcka kommer bli en genomfartsled.

Jag yrkar på att dessa planer stryks ur översiktsplanen.

Kommunens kommentar

Motsvarande utvecklingsområde som pekas ut i pågående översiktsplanearbete (B6 – Bjursdalen/Olstorp) finns redan utpekat i kommunens gällande översiktsplan från 2012. Det är därmed inget nytt område som tillkommit i nu upprättad översiktsplan.

Del av föreslaget utvecklingsområde i översiktsplanen (B6 – Bjursdalen/Olstorp) är föremål för detaljplaneläggning, ett parallellt planarbete med översiktsplanearbetet, där detaljplanesamråd utfördes i slutet av år 2024. Det finns därmed redan ett politiskt uppdrag att pröva del av område B6 i detaljplan om det är lämpligt för bostäder med mera.

Frågor som handlar om natur, rekreation, lek, trafik etcetera behandlas i nämnda detaljplanearbete. Poängteras kan att det i den parallella detaljplanprocessen ges ytterligare tillfällen för allmänheten med flera att inkomma med synpunkter.

I sammanhanget bör poängteras att översiktsplanen visar hur den folkvalda politiska majoriteten vill utveckla kommunen. Liksom att i en översiktsplan är det allmänna intressen som styr planen, den tar inte ställning till enskilda intressen, utan allmänna intressen vägs mot varandra. Det bestäms inte i en översiktsplan att det ska byggas, bara att det bör kunna prövas i detaljplan.

Nämnda planläggning för detaljplan som varit på samråd är sammanfattningsvis förenlig med den inriktning som finns i gällande översiktsplan från 2012 och inriktningen i pågående översiktsplanearbete är densamma som i gällande översiktsplan.

Ingen förändring görs i översiktsplanen.

Privatperson 34, 2026-09-03

(Noterbart: Ett liktydigt yttrande inkom avseende samma privatperson 2026-09-03)

Jag vill härmed framföra mitt starka motstånd mot de föreslagna planerna på nya tomter och fritidshus inom området Kottängen (B7). Jag begär att området Kottängen (B7) tas bort från översiktsplanen i sin helhet.

Jag och min man äger fastighet i Kottängen, som är en tomt som redan på tidiga 1970-talet styckades av från en större fastighet i området. Avstyckningen skedde av markägarna för att tillgodose deras egna behov. Det var inte fråga om en exploatering. Min mans släkts närvaro kan spåras i Malexander socken tillbaka till 1600 talet och min farfar och farmor var exempelvis de sista som bedrev enskilt jordbruk på en gård i området.

För mig är Kottängen en plats med ett mycket stort personligt värde. Kottängen har en särskild karaktär som jag värdesätter mycket. Den öppna miljön, utsikten och känslan av avskildhet. Det gäller både på den egna tomten och vid de 5 tomternas gemensamma anläggning vid sjön, där bad, båtplatser och bodar finns. Det är en stor del av det som gör platsen unik. Att dessa värden nu ifrågasätts och riskerar att försvinna känns därför extremt sorgligt.

En förändring av området skulle innebära en betydande försämring för oss som redan äger och bor på fastigheter i området. Framför allt skulle den befintliga utsikten, avskildheten och områdets nuvarande karaktär påverkas negativt. Detta riskerar även att få negativa konsekvenser för de befintliga fastigheternas ekonomiska värden. Dessa enskilda intressen ska vägas

tillsammans med de allmänna intressena vid kommunens planläggning enligt 2 kap. 1 § plan- och bygglagen.

Vidare innehåller det förslag för området B7 som kommunen lämnat flera sakfel:

- Kottängen tillhör inte Södra Ekeberg som anges, utan Bjälnäs.
- Att det är flera markägare är också fel, det är endast en markägare.
- Det finns ingen detaljplan för området Kottängen som det är markerat i kommunens system och i förslaget. Det finns områdesbestämmelser (som fick laga kraft 1995-01-03 av Länsstyrelsen 0560-P00/5) för att främst skydda de befintliga fastigheternas värden och rättigheter.

I nuvarande områdesbestämmelser framtagna av Boxholms kommun (som fick laga kraft 1995-01-03 av Länsstyrelsen 0560-P00/5) specificerar i detalj att området B7 i Kottängen skall ”*Reserveras som öppen mark*”. I kapitel 4.7 Bevarande av det öppna landskapet i områdesplanen skriver ni ”*Utsikten över Sommen är den stora boendekvaliteten i området. Det är av den anledningen angeläget, inte minst för de som bor på platsen, att den öppna landskapskaraktären kan bevaras. Det finns ett uppenbart samband mellan ett bevarande av ängsmarken och bebyggelsegruppen. I detta fall samverkar detta intresse även med strandskyddets syfte och de dokumenterade naturvärdena, nämligen att bevara attraktiva strandnära områden öppna och tillgängliga*.” Detta är inte förenligt med vad ni nu har föreslagit för området B7 Kottängen.

Det nu tänkta området ligger inom strandskyddsgränsen. Att nya reglerna för strandskydd från 2025 skulle medge ett undantag för Kottängen är inte förenligt med hur lagen är utformad. De nya strandskyddsreglerna gäller mindre sjöar, d.v.s. sjön Sommen omfattas inte. All ändring av det utökade strandskyddet (150 m) kommer beivras kraftfullt i alla instanser.

Kottängen är omgärdat på alla sidor av flera naturvårdsprogram av nationellt, kommunalt såväl som lokalt intresse. Varav det nationella klassas som 1S (= högt värde i nationellt perspektiv). Det är exempelvis känt att det finns Hasselsnok i området. Ytterligare byggnation i området skulle skada intilliggande och uppräknade naturvårdsprogram samt skada de naturvärden som finns i området.

I Kottängen bedrivs idag aktiv djurhållning som starkt skulle påverkas (se önskemål om djurhållning i områdesbestämmelserna kapitel 4.7). Attraktiv betesmark försvinner och förbindelsen mellan betesmark i Bjälnäs och Södra Ekeberg försvinner. Detta skadar framtida möjligheter att bedriva djurhållning i området och hela den näringen. Det skulle innebära en stor förändring av den miljö och landskapsbild som finns på platsen idag.

Byggnation i Kottängen kommer bara generera lägen/tomter för fritidshus. Det innebär att kommunen får ta strukturella kostnader utan att få några nya kommuninnevånare som genererar inkomst, tvärt om kommer det bara belasta infrastruktur och öka krav på service. Den enda som kommer att tjäna på en förändring är en enskild markägare.

Behovet av nya tomter för fritidshus är inte motiverat då det redan finns många tillgängliga tomter runt Sommen och i närheten som inte är sålda, exempelvis i Blåvik mm.

Frågan som behöver besvaras är om området B7 Kottängen verkligen är lämpligt för ytterligare exploatering. När omständigheter som öppen landskapsbild, utsikt över Sommen, strandskydd, höga naturvärden, förekomst av skyddsvärda arter, befintliga fastighetsägares intressen och behöv av ytterligare tomter, framstår för mig att området B7 är en mycket olämplig plats för ytterligare exploatering.

Kommunen har inte kommunicerat översiktsplanen på ett korrekt sätt till berörda fastighetsägare i Kottängen enligt gällande lagstiftning. Ett krav är att kommunen ska uppfylla sin informationsplikt. Det har fått till följd att berörda parter, fastighetsägare m.fl., inte har fått möjlighet att delta och uttrycka sig i det samrådsmöten som hållits. Detta är inte förenligt med en demokratisk process och bryter mot den ordning som beskrivs i översiktsplanen.

Jag har svårt att förstå varför en tidigare överenskommen och fungerande situation ska förändras på ett sätt som i första hand försämrar förutsättningarna för de människor som redan bor och verkar på platsen. Jag anser att hänsyn måste tas till de befintliga fastighetsägarnas intressen, den pågående djurhållningen samt de natur-, miljö- och rekreationsvärden som finns i området.

Jag motsätter mig därför bestämt de föreslagna förändringarna och vill att hänsyn tas till de konsekvenser som planförslaget skulle få för befintliga boende, fastighetsägare och den nuvarande miljön i Kottängen. Jag ber att kommunen omedelbart ta bort förslaget om området B7 i översiktsplanen.

Vänligen bekräfta att ni har mottagit detta mail och att dessa synpunkter registreras i ÖP2040. Jag ber er också iaktta er informationsplikt och hålla berörda fastighetsägare löpande informerade på ett korrekt sätt.

Kommunens kommentar

Ett större motstånd finns bland boende i Kottängen mot att Kottängen pekas ut som ett LIS-område. Se vidare under rubriken ”LIS-område Kottängen” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning till att LIS-området pekats ut.

Flertalet personer har haft åsikter om att samråd och dialog med de boende har varit bristfällig, se under rubriken ”Process, samråd, information till allmänheten med flera” i detta utlåtande avseende den aspekten. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Privatperson 35, 2026-09-02

Jag vill härmed framföra mitt starka motstånd mot de föreslagna planerna på nya tomter och byggnader inom området Kottängen.

Jag anser att en förändring av området skulle innebära en betydande försämring för oss som redan äger och bor på fastigheter i området. Framför allt skulle den befintliga utsikten, avskildheten och områdets nuvarande karaktär påverkas negativt. Detta riskerar även att få konsekvenser för de befintliga fastigheternas ekonomiska förutsättningar och fastighetsvärden.

I Kottängen bedrivs idag aktiv djurhållning, där betesmarken utgör en viktig del av verksamheten och områdets nuvarande miljö. Om nya tomter och byggnader tillkommer riskerar denna betesmark att försvinna eller kraftigt begränsas. Det skulle innebära en stor förändring av den miljö och landskapsbild som finns på platsen idag.

För mig är Kottängen dessutom en plats med ett mycket stort personligt värde. Hela min uppväxt är förknippad med denna plats, och under mina cirka 30 år här har området haft en särskild karaktär som jag värdesätter mycket. Den öppna miljön, utsikten och känslan av avskildhet är en stor del av det som gör platsen unik. Att dessa värden nu riskerar att försvinna känns därför mycket sorgligt.

Jag har svårt att förstå varför en tidigare överenskommen och fungerande situation ska förändras på ett sätt som i första hand försämrar förutsättningarna för de människor som redan bor och verkar på platsen. Jag anser att hänsyn måste tas till de befintliga fastighetsägarnas intressen, den pågående djurhållningen samt de natur-, miljö- och rekreationsvärden som finns i området.

Jag motsätter mig därför bestämt de föreslagna förändringarna och vill att hänsyn tas till de konsekvenser som planförslaget skulle få för befintliga boende, fastighetsägare och den nuvarande miljön i Kottängen.

Kommunens kommentar

Ett större motstånd finns bland boende i Kottängen mot att Kottängen pekas ut som ett LIS-område. Se vidare under rubriken ”LIS-område Kottängen” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning till att LIS-området pekats ut.

Flertalet personer har haft åsikter om att samråd och dialog med de boende har varit bristfällig, se under rubriken ”Process, samråd, information till allmänheten med flera” i detta utlåtande avseende den aspekten. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Privatperson 36, 2026-09-02

Jag och min man äger fastighet i Kottängen, som är en tomt som redan på tidiga 1970-talet styckades av från en större fastighet i området. Avstyckningen skedde av markägarna för att tillgodose deras egna behov. Det var inte fråga om en exploatering. Min mans släkts närvaro kan spåras i Malexander socken tillbaka till 1600 talet och min farfar och farmor var exempelvis de sista som bedrev enskilt jordbruk på en gård i området.

Nedan ser ni mina synpunkter:

Processen samråd och aktiv dialog:

Tyvärr har inte processen med samråd och aktiv dialog enligt översiktsplanen inte skett med malexanderbor vad jag vet.

Hur och med vem har samråd och aktiv dialog angående bostadsbebyggelse skett?

Synpunkter på de planerad byggnation:

Område B3 vid Axsjön omfattar en karakteristisk del av byn som är av stor betydelse för fritid och rekreation och används flitigt av både permanentboende, fritidsboende och turister.

Det finns 2 badplatser där många tar sina morgon- och kvällsdopp. Det finns fina promenadstigar i detta område som nyttjas flitigt.

Det är viktigt att behålla detta område intakt och inte bebygga med hus som kommer att innebära att den vackra tallskogen försvinner, att djurlivet och flora behålls.

Badplats och promenadstigarna inte kan nyttjas på samma sätt om området bebyggs.

Detta område har i tidigare detaljplan varit avsatt för fritid och rekreation.

Område B3 ska tas bort som LIS- och bostadsområde ur översiktsplanen.

Området B5 parken mellan Kisavägen och Campingen, är byns öppna yta som ger Malexander sin luftiga karaktär. Det är viktigt att bevara denna som den är för att behålla denna känsla.

Område B5 ska tas bort som LIS- och bostadsområde ur översiktsplanen.

Området B6, detta område är viktigt att behålla och ska inte förtätas. 2012 räknades detta som ett vattenskyddsområde. Delar av området är ett kärr och byggnation bör ej ske där.

Område B6 ska tas bort som LIS- och bostadsområde ur översiktsplanen.

Malexander serviceort:

I översiktsplanen framställs Malexander som en serviceort vilket jag anser inte stämmer. Vi har ingen tillgång till butik att handla i eftersom den lilla närbutiken vi hade lagts ner i augusti i år. Närmaste butik är antingen i Boxholm eller i Kisa.

Restaurangen i byn har lagts ner.

Vi har inte någon bensinstation vilket innebär att många både fast boende och fritidsboende förvarar drivmedel för trädgårdsredskap och båtar hemma – detta innebär en brandrisk.

Det som behövs i Malexander är en fungerande infrastruktur för att få fler fastboende!

Kollektivtrafik:

Vad gäller förslaget om förbättrad kollektivtrafik så är det Regionen som beslutar om detta.

Tidigare fanns närtrafik så man kunde arbetspendla till Boxholm från Malexander tidigt på morgonen för att ta pendeln till Tranås eller Linköping och sedan ta sig hem på kvällen efter jobbet. Tyvärr går inte detta längre eftersom närtrafiken för privatpersoner inte startar förrän kl 9.00 på morgonen.

Malexander – turistort:

Det framställs i översiktsplanen som att Malexander enbart ska vara en turistort, det är väl ur kommunens perspektiv viktigt att det är en levande by med fler fastboende istället för att satsa på fler fritidsboende.

Fritidsboende generar inte några skatteintäkter till kommunen vilket fastboende gör.

På sommaren är fritidshusen bebodda under en kort period sedan står de tomma resten av året. Det innebär att turismnäringen inte får några intäkter under resten av året.

Campingen har vinteröppet men det är inte så många som är här vintertid.

Beviljande för byggnation av enbart permanenthus skulle vara ett sätt att få mer permanentboende istället för enbart fritidsboende.

Malexander ska vara en levande by hela året!

Turismnäring – vattenaktiviteter:

Ert förslag att satsa på vattenaktiviteter är bra men tyvärr har det blivit en ökning av vattenskotrar som är störande och ett ökande miljöproblem.

Det är viktigt att Sommen och våra andra sjöar inte förorenas.

Det finns också ett problem med nedskräpning, turister lämnar skräp på öar och i skogen. Det har vid flera tillfällen denna sommar varit vårdslöshet med eldstäder vilket har inneburit bränder på flera av öarna.

Tacksam för bekräftelse på att detta mail har tagits emot av er! Ser fram emot svar på mina frågor.

Kommunens kommentar

Område B5 – Kyrkbyn och område B6 – Norsholm pekas ut i översiktsplanen. Översiktsplanen visar hur den folkvalda politiska majoriteten vill utveckla kommunen, ett vägledande visionsdokument. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Kyrkbyn och Norsholm ses som ett par av flera alternativa lokaliseringar i Malexander. Kommunen behöver ha alternativ och flexibilitet över tid då det är osäkert om respektive område som är utpekat kommer att realiseras. Se vidare under rubriken ”LIS-område

Axsjön" i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning är till att flera LIS-områden pekats ut i Malexander-området.

Det bör påpekas att LIS-områdena i översiktsplanen är schematiskt avgränsade. Slutgiltig omfattning och utformning, antal tomter med mera får studeras i efterföljande planering, såsom detaljplan.

Rekreationsvärden, naturvärden, biologisk mångfald, vattenskyddsfrågan, strandpromenad med mera är frågor som får studeras i eventuella detaljplanearbeten.

Se även yttrande från Folkungabygdens pastorat (markägare till område B5) samt kommunens kommentar till pastoratet angående Kyrkbyn.

Ett större motstånd finns bland boende i Malexander mot att Axsjön pekas ut som ett LIS-område. Se vidare under rubriken "LIS-område Axsjön" i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning till att LIS-området pekats ut.

Flertalet personer har haft åsikter om att samråd och dialog med Malexanderborna har varit bristfällig, se under rubriken "Process, samråd, information till allmänheten med flera" i detta utlåtande avseende den aspekten. Se även under rubriken "Vad är en översiktsplan?" för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Orten är även beroende av kommunikationer, t ex kollektivtrafiken. Ett utpekat stråk från Blåvik till Malexander med ett antal utpekade områden för bostäder anser kommunen tillsammans ger förutsättningar för att kunna stärka underlaget för kollektivtrafik och annan service, helt i linje med regionens inriktning.

Kommunens bedömning är att ett utpekande av flera olika LIS-områden tillsammans ger totalt sett bättre förutsättningar för att stimulera landsbygdsutvecklingen och upprätthålla underlaget för lokal service.

Kommunens målsättning är att Malexander får en ökning av antalet permanentboende. En ökning av permanentboende och bostäder kan bidra till att stärka ortens serviceutbud, befolkningsunderlag och framtida tillväxt, förbättra infrastruktur med mera. Samtidigt behöver poängteras att kommunen i en översiktsplan eller i en detaljplan inte kan besluta eller reglera om en bostad ska användas för permanentboende eller fritidsboende. Det går heller inte i plansammanhang att styra upplåtelseform (äganderätt, tomträtt, arrende, bostadsrätt, hyresrätt).

Ovan önskad effekt bedöms även vara i linje med Region Östergötlands serviceprogram som syftar till att bidra till en god tillgänglighet till kommersiell och offentlig service för medborgare och näringsliv i Östergötlands landsbygder med målet att människor och företag ska kunna bo och verka var de vill i länet och erbjudas en god servicenivå inom rimliga avstånd.

Vad gäller miljöstörningar, olägenheter, nedskräpning, att människor inte uppträder miljömedvetet med mera så är det ingen fråga för översiktsplanen. Det finns föreskrifter, regler med mera som gäller, vilket kommunen förutsätter att det följs såväl i Malexander som på andra håll i kommunen.

Privatperson 37, 2026-09-02

Jag vill härmed uttrycka mitt starka motstånd mot de föreslagna planerna på att anlägga nya tomter och uppföra ytterligare bebyggelse inom området Kottängen.

Att göra detta anser jag skulle innebära en betydande försämring för oss som redan äger och bor i fastigheter i området. Bland annat skulle den befintliga utsikten, avskildheten och områdets nuvarande karaktär påverkas negativt. Det skulle även få ekonomiska konsekvenser som exempelvis fastighetsvärde.

I Kottängen bedrivs idag aktiv djurhållning, där betesmarken utgör en viktig del av verksamheten och områdets nuvarande miljö. Om nya tomter och byggnader tillkommer riskerar denna betesmark att försvinna eller kraftigt begränsas. Det skulle innebära en stor förändring av den miljö och landskapsbild som finns på platsen idag.

För mig är Kottängen dessutom en plats med ett mycket stort personligt värde då min fru har spenderat hela sin barndom och uppväxt där. Hon värdesätter platsen mycket och den betyder därför mycket för mig också. Vi gifte oss där i somras och hade en avskild plats men en otrolig utsikt som kommer vara ett minne för livet. Nu vill vi att våra döttrar ska få skapa samma minnen med sommaridyll, frihet och lugn. Att det skulle försvinna skulle vara förödande för oss på många sätt.

Den öppna miljön, utsikten och känslan av avskildhet är en stor del av det som gör platsen unik. Att dessa värden, ekonomiska och känslosamma, nu riskerar att försvinna känns därför mycket sorgligt.

Jag har svårt att förstå varför en tidigare överenskommen och fungerande situation ska förändras på ett sätt som i första hand försämrar förutsättningarna för de människor som redan bor och verkar på platsen. Jag anser att hänsyn måste tas till de befintliga fastighetsägarnas intressen, den pågående djurhållningen samt de natur-, miljö- och rekreationsvärden som finns i området.

Jag motsätter mig därför bestämt de föreslagna förändringarna och vill att hänsyn tas till de konsekvenser som planförslaget skulle få för befintliga boende, fastighetsägare och den nuvarande miljön i Kottängen.

Kommunens kommentar

Ett större motstånd finns bland boende i Kottängen mot att Kottängen pekas ut som ett LIS-område. Se vidare under rubriken ”LIS-område Kottängen” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning till att LIS-området pekats ut.

Flertalet personer har haft åsikter om att samråd och dialog med de boende har varit bristfällig, se under rubriken ”Process, samråd, information till allmänheten med flera” i detta utlåtande avseende den aspekten. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Privatperson 38, 2026-09-02

Yttrande över förslag till översiktsplan Boxholms Kommun

Vi äger fastighet i Kottängen. Att vi fastnade för fastigheten berodde på den fantastiska fria utsikten över sjön Sommen och de fina ängarna runt om.

Undertecknade blev totalt överraskade över förslaget till översiktsplan. Har inte blivit kallade till samrådsmöte och inte fått någon som helst information från Boxholms Kommun. Vidare så finns ingen detaljplan för Kottängen, vilket är felaktigt markerat i kommunens kartsystem och i förslaget. Kommunens agerande i detta fall är inte förenligt med en demokratisk process och bryter mot den ordning som beskrivs i översiktsplanen.

Nedanför vår fastighet finns ett stort bete/äng där ungdjur går och betar. Detta område finns markerat i områdesbestämmelserna framtagna av Boxholms Kommun (som fick laga kraft år 1995-01-03 av Länsstyrelsen i Östergötlands län 0560-P00/5). I dessa bestämmelser står det att detta område, B7, ska reserveras som öppen mark. I kapitel 4.7 står det att ”utsikten över sjön Sommen är den stora boendekvaliteten i området. Det är av den anledningen angeläget, inte minst för de som bor på platsen, att den öppna landskapskaraktären kan bevaras. Det finns ett uppenbart samband mellan ett bevarande av ängsmarken och bebyggelsegruppen. I detta fall samverkar detta intresse även med strandskyddets syfte och de dokumenterade naturvärdena, nämligen att bevara attraktiva strandnära områden öppna och tillgängliga.” En byggnation på området B7 skulle kraftigt försämra fastighetsvärdet på vår fastighet genom försämrad utsikt och avskildhet.

Att bygga inom strandskyddat område är som huvudregel helt förbjudet enligt miljöbalken. Det finns redan tillgängliga tomter runt Sommen och i närheten som inte är sålda, ex. Blåvik.

Kottängen är omgärdat på alla sidor av flera naturvårdsprogram av nationellt, kommunalt såväl som lokalt intresse. Varav det nationella klassas som 1S (=högt värde i nationellt perspektiv). Ytterligare byggnation riskerar att skada dessa naturvårdsområden.

I ängarna runt Kottängen samt området B7 betar djur och vid en byggnation av B7 försvinner möjligheten att samnyttja dessa betesmarker. Stora delar av betesmarkerna skulle bli omöjliga att använda.

Undertecknade motsätter sig förslaget till ”Översiktsplan Boxholms Kommun” att bygga bostäder i Kottängen samt kräver att Kottängen, B7, tas bort från kommunens plan.

Kommunens kommentar

Ett större motstånd finns bland boende i Kottängen mot att Kottängen pekas ut som ett LIS-område. Se vidare under rubriken ”LIS-område Kottängen” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning till att LIS-området pekats ut.

Flertalet personer har haft åsikter om att samråd och dialog med de boende har varit bristfällig, se under rubriken ”Process, samråd, information till allmänheten med flera” i

detta utlåtande avseende den aspekten. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Privatperson 39, 2026-09-03

Yttrande över förslag till ny översiktsplan för Boxholms kommun

Vi motsätter oss den föreslagna bebyggelsen i Malexander inom områdena B1, B3 och B5. Detta beror inte på att vi är emot utveckling i byn. Tvärtom är det viktigt att Malexander kan utvecklas. Men utvecklingen måste ske på ett sätt som bevarar de värden som gör platsen attraktiv för både fastboende, fritidsboende och besökare.

Särskilt oroande är att flera av de föreslagna områdena utgör några av Malexanders mest värdefulla och karaktärsskapande naturmiljöer. En av platserna är en sänka i gammal tallskog ned mot sjön, en annan följer en skogsväg genom ett mycket vackert tallskogsområde. Dessa miljöer har ett högt värde i sig själva och bidrar starkt till upplevelsen av Malexander som naturnära och småskaligt. När sådana miljöer en gång exploateras kan de inte återskapas.

Vi anser också att planförslaget innebär en form av förtätning som inte är förenlig med Malexanders karaktär, särskilt inom område B5 där ytterligare bebyggelse skulle minska de öppna ytor som bidrar till byns lantliga och luftiga prägel.

Ett fåtal nya tomter kan ge en begränsad nytta på kort sikt, medan förlusten av äldre tallskogar, obebyggda sjö- och strandnära miljöer och sammanhängande rekreationsområden är permanent. Vi saknar en analys av om den nytta som de föreslagna exploateringarna förväntas ge står i proportion till de natur- och rekreationsvärden som riskerar att gå förlorade. När sådana miljöer väl har bebyggts kan de inte återställas. Det framstår som en dålig avvägning att riskera värden som byggts upp under generationer för en exploatering vars samhällsnytta är osäker.

Det framgår inte heller hur kommunen säkerställt att ny bebyggelse faktiskt leder till fler permanentboende. Om resultatet i huvudsak blir ytterligare fritidshus riskerar man att offra betydande natur- och rekreationsvärden utan att uppnå det syfte som anges i planen. Kommunen bör därför redovisa vilka analyser som ligger till grund för bedömningen att utpekade områden kommer att bidra till en långsiktigt stärkt befolkning och service i Malexander.

Dessutom, de fastigheter som har varit till salu i byn de senaste åren har tagit lång tid på sig att bli sålda eller har inte blivit sålda alls, så efterfrågan ter sig begränsad.

Det finns uppgifter om förekomst av hasselsnok i området. Hasselsnoken är en skyddad och rödlistad art, och dess livsmiljöer omfattas av ett starkt skydd enligt artskyddsbestämmelserna. Innan området kvarstår i översiktsplanen bör kommunen redovisa vilket underlag som finns avseende förekomst av hasselsnok och andra skyddsvärda arter. Om någon naturvärdesinventering inte har genomförts bör kommunen förklara hur man kunnat bedöma områdenas lämplighet för bebyggelse.

Malexanders attraktionskraft bygger inte främst på möjligheten att uppföra nya bostäder utan på de natur- och landskapsvärden som redan finns. De skogar, stränder och öppna landskapsrum som nu föreslås för bebyggelse är inte reservmark utan en del av ortens identitet. Om dessa, några av byns mest uppskattade skogsmiljöer och öppna naturområden exploateras riskerar man att gradvis försvaga just de kvaliteter som gör att människor vill bo, vistas och återvända till Malexander. Det vore olyckligt om utvecklingen av byn sker på bekostnad av dess viktigaste tillgångar.

Då kommunen själv beskriver Malexander som särskilt värdefullt genom dess natur-, landskaps- och rekreationsvärden blir det motsägelsefullt att samtidigt peka ut några av de mest uppskattade och karaktärsskapande naturmiljöerna för exploatering. Översiktsplaneringen bör utgå från att utveckla orten utan att förbruka de värden som gör platsen attraktiv från början.

Mot denna bakgrund begär vi att de föreslagna exploateringsområdena i B1, B3 och B5 utgår ur översiktsplanen. Om kommunen väljer att behålla områdena bör den först redovisa ett betydligt mer omfattande underlag avseende naturvärden, friluftsliv, artskydd och de långsiktiga konsekvenserna för Malexanders utveckling.

Kommunens kommentar

Område B1 – Högbo/Sågviken och område B5 – Kyrkbyn pekas ut i översiktsplanen. Översiktsplanen visar hur den folkvalda politiska majoriteten vill utveckla kommunen, ett vägledande visionsdokument. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Högbo/Sågviken och Kyrkbyn ses som några av flera alternativa lokaliseringar i Malexander. Kommunen behöver ha alternativ och flexibilitet över tid då det är osäkert om respektive område som är utpekat kommer att realiseras. Se vidare under rubriken ”LIS-område Axsjön” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning är till att flera LIS-områden pekats ut i Malexander-området.

Det bör påpekas att LIS-områdena i översiktsplanen är schematiskt avgränsade. Slutgiltig omfattning och utformning, antal tomter med mera får studeras i efterföljande planering, såsom detaljplan.

Högbo/Sågviken (B1) har justerats något till antagandet utifrån Länsstyrelsens yttrande. Se även yttrande från Länsstyrelsen samt kommunens kommentar till Länsstyrelsen.

Rekreationsvärden, naturvärden, biologisk mångfald, vattenskyddsfrågan, strandpromenad med mera är frågor som får studeras i eventuella detaljplanearbeten.

Se även yttrande från Folkungabygdens pastorat (markägare till område B5) samt kommunens kommentar till pastoratet angående Kyrkbyn.

Ett större motstånd finns bland boende i Malexander mot att Axsjön pekas ut som ett LIS-område. Se vidare under rubriken ”LIS-område Axsjön” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning till att LIS-området pekats ut.

Flertalet personer har haft åsikter om att samråd och dialog med Malexanderborna har varit bristfällig, se under rubriken ”Process, samråd, information till allmänheten med flera” i detta utlåtande avseende den aspekten. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Orten är även beroende av kommunikationer, t ex kollektivtrafiken. Ett utpekat stråk från Blåvik till Malexander med ett antal utpekade områden för bostäder anser kommunen tillsammans ger förutsättningar för att kunna stärka underlaget för kollektivtrafik och annan service, helt i linje med regionens inriktning.

Kommunens bedömning är att ett utpekande av flera olika LIS-områden tillsammans ger totalt sett bättre förutsättningar för att stimulera landsbygdsutvecklingen och upprätthålla underlaget för lokal service.

Kommunens målsättning är att Malexander får en ökning av antalet permanentboende. En ökning av permanentboende och bostäder kan bidra till att stärka ortens serviceutbud, befolkningsunderlag och framtida tillväxt, förbättra infrastruktur med mera. Samtidigt behöver poängteras att kommunen i en översiktsplan eller i en detaljplan inte kan besluta eller reglera om en bostad ska användas för permanentboende eller fritidsboende. Det går heller inte i plansammanhang att styra upplåtelseform (äganderätt, tomträtt, arrende, bostadsrätt, hyresrätt).

Ovan önskad effekt bedöms även vara i linje med Region Östergötlands serviceprogram som syftar till att bidra till en god tillgänglighet till kommersiell och offentlig service för medborgare och näringsliv i Östergötlands landsbygder med målet att människor och företag ska kunna bo och verka var de vill i länet och erbjudas en god servicenivå inom rimliga avstånd.

Privatperson 40, 2026-09-03

Yttrande över förslag till ÖP2040 – B7 Kottängen

Jag vill härmed framföra mitt starka motstånd mot den föreslagna exploateringen med nya tomter, fritidshus och villor inom området B7 Kottängen. Jag begär att området B7 Kottängen tas bort från översiktsplanen i sin helhet.

Min uppfattning grundar sig dels på de mycket stora konsekvenser som en exploatering skulle få för Kottängens befintliga karaktär, fastigheter och verksamheter, dels på att förslaget enligt min mening står i tydlig konflikt med flera av de värden och planeringsförutsättningar som kommunen själv tidigare har identifierat för området. Det finns dessutom sakfel i planunderlaget som behöver korrigeras.

Kottängen och den befintliga bebyggelsen

Mina föräldrar är ägare till fastighet i Kottängen, som är en tomt som redan i början på 1970-talet styckades av från en större fastighet i området. Avstyckningen skedde av dåvarande

markägare för att tillgodose deras egna behov och var inte fråga om någon exploatering av området.

Min släkts närvaro i Malexander socken kan spåras tillbaka till 1600-talet. Min pappas farfar och farmor var exempelvis de sista som bedrev enskilt jordbruk på en gård i området.

För mig är Kottängen en plats med ett mycket stort personligt värde. Hela min uppväxt är förknippad med denna plats, och under mina snart 25 år här har området haft en särskild karaktär som jag värdesätter mycket högt. Den öppna miljön, utsikten över Sommen och känslan av avskildhet är centrala delar av denna karaktär.

Det gäller både på den egna fastigheten och vid de fem tomternas gemensamma anläggning vid sjön, där bad, båtplatser och bodar finns. Den öppna landskapsbilden är en stor del av det som gör platsen unik.

En exploatering av den öppna marken skulle innebära en betydande och bestående förändring för oss som redan äger och vistas på fastigheter i området. Framför allt skulle den befintliga utsikten, avskildheten och områdets nuvarande landskapskaraktär påverkas negativt. Detta riskerar även att få negativa konsekvenser för de befintliga fastigheternas ekonomiska värden.

Dessa enskilda intressen ska vägas tillsammans med de allmänna intressena vid kommunens planläggning enligt 2 kap. 1 § plan- och bygglagen.

Flera sakfel i kommunens planunderlag

Kommunens beskrivning av B7 innehåller flera grundläggande sakfel som behöver korrigeras innan området över huvud taget kan bedömas på ett korrekt sätt.

- Kottängen tillhör inte Södra Ekeberg, såsom anges i planförslaget, utan Bjälnäs.
- Uppgiften om att marken ägs av flera privatpersoner är felaktig. Det aktuella området har endast en markägare.
- Det finns ingen detaljplan för Kottängen på det sätt som anges eller markeras i kommunens planmaterial. Området omfattas i stället av gällande områdesbestämmelser, vilka fick laga kraft den 3 januari 1995, Länsstyrelsens aktbeteckning 0560-P00/5.

Det är anmärkningsvärt att ett område föreslås få en helt ny inriktning i kommunens långsiktiga planering samtidigt som grundläggande uppgifter om områdets geografiska tillhörighet, ägarförhållanden och gällande planförhållanden är felaktiga.

Jag anser att dessa uppgifter måste korrigeras och att förutsättningarna för B7 därefter behöver bedömas på nytt.

Kommunens tidigare ställningstagande – marken ska hållas öppen

Den kanske tydligaste motsättningen i förslaget är förhållandet till de gällande områdesbestämmelserna.

Kommunen konstaterar själv i det nya planförslaget att B7 omfattas av områdesbestämmelser och att den aktuella marken är reglerad som öppen naturmark.

I de områdesbestämmelser som Boxholms kommun tidigare har tagit fram anges dessutom uttryckligen att området B7 i Kottängen ska:

”Reserveras som öppen mark.”

I kapitel 4.7, *Bevarande av det öppna landskapet*, skriver kommunen:

”Utsikten över Sommen är den stora boendekvaliteten i området. Det är av den anledningen angeläget, inte minst för de som bor på platsen, att den öppna landskapskaraktären kan bevaras. Det finns ett uppenbart samband mellan ett bevarande av ängsmarken och bebyggelsegruppen. I detta fall samverkar detta intresse även med strandskyddets syfte och de dokumenterade naturvärdena, nämligen att bevara attraktiva strandnära områden öppna och tillgängliga.”

Det är svårt att tänka sig ett tydligare tidigare ställningstagande för just de värden som den föreslagna exploateringen nu riskerar att undanröja.

Kommunen har alltså tidigare uttryckligen konstaterat att:

- utsikten över Sommen är den stora boendekvaliteten i området,
- den öppna landskapskaraktären bör bevaras,
- det finns ett samband mellan ängsmarken och den befintliga bebyggelsen,
- bevarandeintresset samverkar med strandskyddets syften,
- och området bör hållas öppet.

Det nya förslaget innebär i praktiken motsatsen: den öppna mark som tidigare särskilt skulle bevaras föreslås nu tas i anspråk för ny bebyggelse.

Kommunen bör därför tydligt redovisa vilka nya omständigheter eller planeringsförutsättningar som har tillkommit och som motiverar att den tidigare bedömningen nu helt ska frångås. Jag kan inte se att något sådant tillräckligt motiv har redovisats.

Är B7 verkligen lämpligt för ytterligare bebyggelse?

En grundläggande princip enligt 2 kap. plan- och bygglagen och 3 kap. miljöbalken är att mark- och vattenområden ska användas för det eller de ändamål som de är mest lämpade för med hänsyn till bland annat områdets beskaffenhet, läge och behov.

Frågan är därför inte enbart om det rent tekniskt går att uppföra ytterligare bostäder på B7, utan om just denna plats är lämplig att ta i anspråk för ytterligare bebyggelse.

I det aktuella fallet måste bland annat följande vägas samman:

- den öppna landskapsbilden och utsikten över Sommen,

- gällande områdesbestämmelser och kommunens tidigare ställningstagande att marken ska hållas öppen,
- befintlig jordbruks- och betesmark,
- pågående djurhållning,
- strandskydd,
- riksintressen och höga naturvärden,
- förekomst av skyddsvärda arter,
- rekreationsvärden,
- vattenskyddsintressen,
- befintliga fastighetsägares intressen,
- samt om det över huvud taget finns ett sådant behov av ytterligare tomter att just denna känsliga mark måste tas i anspråk.

När dessa omständigheter vägs samman anser jag att B7 framstår som en mycket olämplig plats för ytterligare exploatering.

Jordbruksmark, betesmark och pågående djurhållning

Kommunen beskriver själv B7 i översiktsplanen som ett område som delvis består av öppen jordbruksmark.

Detta är av stor betydelse. Enligt 3 kap. 4 § miljöbalken är jord- och skogsbruk av nationell betydelse. Om marken är att bedöma som brukningsvärd jordbruksmark får den tas i anspråk för bebyggelse endast om detta behövs för att tillgodose ett väsentligt samhällsintresse och behovet inte på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt kan tillgodoses genom att annan mark används.

I Kottängen bedrivs idag aktiv djurhållning. Den aktuella marken har en funktion som betesmark och utgör dessutom en viktig del av sambandet mellan betesmarkerna i Bjälnäs och Södra Ekeberg.

En exploatering innebär därför inte enbart att cirka två hektar öppen mark bebyggs. Den riskerar även att bryta ett fungerande samband mellan befintliga betesmarker och därigenom försämra förutsättningarna för både den nuvarande och framtida djurhållningen i området.

Detta är särskilt relevant eftersom kommunen redan i de befintliga områdesbestämmelserna har lyft fram såväl bevarandet av ängsmarken som djurhållningen.

Kommunen bör därför redovisa:

1. om den berörda marken har bedömts utgöra brukningsvärd jordbruksmark,
2. vilket samhällsintresse som i så fall anses motivera att marken tas i anspråk,
3. varför detta behov inte kan tillgodoses genom annan mark,

4. samt vilka konsekvenser exploateringen får för den befintliga djurhållningen och sambandet mellan betesmarkerna.

Att skapa ytterligare fritidshustomter kan enligt min mening svårligen motivera att fungerande jordbruks- och betesmark tas i anspråk utan att behovet och alternativa lokaliseringar först har utretts mycket noggrant.

Strandskydd och Sommens särskilda värden

B7 ligger i direkt anslutning till Sommen och berörs av strandskydd. Vid Sommen finns även utvidgat strandskydd.

De förändringar av strandskyddsreglerna som trädde i kraft den 1 juli 2025 innebär inte att strandskyddet generellt har upphört vid Sommen. Sommen hör till de större sjöar där det fortfarande finns utvidgat strandskydd, med syfte att långsiktigt säkerställa allmänhetens tillgång till strandområden och bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet.

Detta är särskilt betydelsefullt eftersom kommunen i de befintliga områdesbestämmelserna själv har kopplat bevarandet av den öppna marken i Kottängen till strandskyddets syften.

Kommunens tidigare bedömning var alltså att bevarandet av den öppna landskapskaraktären, ängsmarken, strandskyddet och naturvärdena samverkade.

Det är därför svårt att förstå hur samma område nu kan bedömas lämpligt för ytterligare bebyggelse utan en mycket tydlig motivering.

Riksintressen och betydande naturvärden

Sommen och dess omgivningar hyser mycket höga natur- och friluftsvärden. Området berör riksintressen för naturvård och friluftsliv, vilka enligt 3 kap. 6 § miljöbalken ska skyddas mot åtgärder som kan medföra påtaglig skada på de värden som ligger till grund för riksintresset.

Kottängen är dessutom omgivet av flera naturvårdsintressen av nationell, kommunal och lokal betydelse. Ett av naturvärdesobjekten är klassat som klass 1, vilket innebär ett mycket högt naturvärde.

Kommunens eget miljöunderlag för ÖP2040 identifierar B7 som ett område i anslutning till Sommen och till ett naturvärdesobjekt av högsta klass. Detta är ytterligare ett skäl till att ifrågasätta lämpligheten i att just här peka ut ny bebyggelse.

Områdets naturvärden bör enligt min mening tala för försiktighet och bevarande, inte för ytterligare exploatering.

Hasselsnok och behov av naturinventering

Det är dessutom känt att hasselsnok förekommer i området.

Detta är inte en oväsentlig omständighet. Hasselsnoken är fridlyst och dess förekomst måste beaktas vid planering och exploatering. Arten kan vara svårinventerad, vilket gör det särskilt viktigt att inte enbart utgå från om individer observeras vid en enskild inventering utan även bedöma lämpliga livsmiljöer och spridningssamband.

Mot bakgrund av den kända förekomsten av hasselsnok, områdets övriga naturvärden och närheten till Sommen anser jag att kommunen måste kunna visa att ett tillräckligt naturinventeringsunderlag finns innan området över huvud taget pekas ut för exploatering.

Det bör särskilt utredas hur ny bebyggelse, nya vägar, ökad trafik, tomtmark och andra åtgärder skulle påverka artens livsmiljöer och spridningsvägar samt områdets ekologiska samband i stort.

Vattenskydd och påverkan på Sommen

Kommunens miljöunderlag anger även vattenskyddsintressen i området kring Malexander.

En exploatering innebär inte endast att byggnader uppförs. Den förutsätter eller medför även bland annat markarbeten, vägar, dagvattenhantering, vatten- och avloppslösningar samt ökad mänsklig aktivitet.

Med hänsyn till områdets läge i direkt anslutning till Sommen och aktuella vattenskyddsintressen bör kommunen därför redovisa hur en sådan utveckling kan ske utan negativ påverkan på grundvatten, ytvatten och Sommens vattenmiljö.

Även detta talar för att området bör behandlas med stor försiktighet.

Behovet av nya tomter är inte visat

Jag ifrågasätter även vilket faktiskt behov som motiverar att B7 Kottängen över huvud taget ska tas i anspråk.

Kommunen skriver att området skulle kunna utvecklas med fler attraktiva fritidshus och villor. Att ett område kan vara attraktivt för exploatering är dock inte i sig ett tillräckligt skäl för att just denna mark bör bebyggas.

Det finns redan tomter för bebyggelse i andra områden runt Sommen och i närområdet som ännu inte är bebyggda eller sålda, exempelvis i Blåvik.

Innan kommunen pekar ut ny jordbruks- och naturmark i ett strandnära och miljömässigt känsligt läge bör kommunen därför kunna visa:

- vilket faktiskt behov av ytterligare bostads- eller fritidshustomter som finns,
- hur stort behovet är,
- vilka befintliga outnyttjade byggrätter och tomter som redan finns,
- vilka alternativa lokaliseringar som har övervägts,
- och varför behovet måste tillgodoses just genom exploatering av B7.

Jag kan inte se att någon sådan alternativprövning eller behovsanalys har redovisats för B7.

Om det finns andra platser där samma ändamål kan uppnås med betydligt mindre påverkan på jordbruksmark, strandskydd, naturvärden, landskapsbild och befintliga fastigheter bör dessa rimligen prioriteras.

Begränsad samhällsnytta i förhållande till konsekvenserna

Kommunen bör även tydligare redovisa vilken konkret samhällsnytta som förväntas av exploateringen.

Planförslaget anger uttryckligen att området kan utvecklas med bland annat fler fritidshus. En sådan exploatering kan samtidigt medföra ökade krav på exempelvis vägstandard, vatten och avlopp, avfallshantering, räddningstjänst och annan kommunal service.

Jag anser därför att kommunen bör redovisa vilka infrastrukturella och samhällsekonomiska konsekvenser exploateringen förväntas få och väga dessa mot den faktiska samhällsnyttan.

Detta är särskilt relevant när exploateringen samtidigt medför betydande ingrepp i befintliga natur-, jordbruks-, rekreations- och boendevärden.

Den tydligaste direkta ekonomiska nyttan av förändringen synes i första hand tillfalla en enskild markägare, medan konsekvenserna riskerar att fördelas på befintliga fastighetsägare, pågående verksamheter, naturmiljön och i förlängningen kommunen.

Detta bör ingå i den samlade avvägningen.

Brister i information och möjlighet till deltagande

Jag vill även ifrågasätta hur kommunen har hanterat informationen och samrådet med de fastighetsägare som direkt berörs av förslaget.

Enligt 3 kap. 8 § plan- och bygglagen ska kommunen ge bland annat enskilda som har ett väsentligt intresse av förslaget möjlighet att delta i samrådet. Syftet med samrådet är att skapa ett så bra beslutsunderlag som möjligt samt ge möjlighet till insyn och påverkan.

Berörda fastighetsägare i Kottängen har, såvitt jag känner till, inte informerats på ett sådant sätt att de har fått en rimlig möjlighet att uppmärksamma den mycket betydande förändring som föreslås för området och delta i de samrådsmöten som har hållits.

Detta är särskilt anmärkningsvärt när förslaget innebär att mark som enligt gällande områdesbestämmelser ska hållas öppen nu föreslås för exploatering och när förändringen får direkta konsekvenser för ett mycket begränsat antal befintliga fastigheter.

Jag begär därför att kommunen redovisar på vilket sätt de direkt berörda fastighetsägarna i Kottängen informerades om förslaget och hur kommunen säkerställde deras möjlighet till insyn och deltagande i samrådet.

Jag förutsätter även att berörda fastighetsägare fortsättningsvis hålls löpande och korrekt informerade om den fortsatta planprocessen.

Samlad bedömning

Jag har svårt att förstå varför en tidigare överenskommen och fungerande situation ska förändras på ett sätt som i första hand försämrar förutsättningarna för de människor som redan äger fastigheter, vistas och verkar på platsen.

I detta fall finns dessutom en ovanligt tydlig kombination av motstående intressen:

- marken har genom gällande områdesbestämmelser reserverats som öppen mark,
- kommunen har tidigare uttryckligen pekat ut utsikten över Sommen och den öppna landskapskaraktären som särskilt viktiga bevarandevärden,
- kommunen beskriver själv B7 som delvis öppen jordbruksmark,
- aktiv djurhållning bedrivs i området,
- betesmark och samband mellan betesområden påverkas,
- området ligger i ett strandnära och strandskyddat läge,
- Sommen och dess omgivningar har mycket höga natur- och friluftsvärden,
- skyddsvärda arter, däribland hasselsnok, finns i området,
- vattenskyddsintressen berörs,
- befintliga fastighetsägare påverkas betydligt,
- och något tydligt behov av att just denna mark måste tas i anspråk för ytterligare fritidshus eller villor har inte redovisats.

Mot detta står kommunens huvudsakliga argument att området skulle kunna ge möjlighet till fler attraktiva fritidshus och villor.

Jag anser inte att detta är en rimlig avvägning.

Det är också svårt att förena förslaget med den grundläggande planeringsprincipen att mark ska användas för det ändamål som den är mest lämpad för och att både allmänna och enskilda intressen ska vägas in.

Om kommunens tidigare ställningstagande att Kottängen bör hållas öppet ska överges bör det åtminstone krävas mycket starka och tydligt redovisade skäl. Några sådana skäl framgår enligt min mening inte av planförslaget.

Tvärtom talar såväl kommunens tidigare planering som områdets nuvarande användning, naturvärden, strandskydd, jordbruksintressen, djurhållning och landskapsbild för att den öppna marken även fortsättningsvis bör bevaras.

Yrkande

Jag motsätter mig därför bestämt den föreslagna förändringen av B7 Kottängen och begär att området tas bort som föreslaget exploateringsområde ur ÖP2040 i sin helhet.

Jag ber kommunen bekräfta att detta yttrande har mottagits och registrerats som en synpunkt på ÖP2040.

Kommunens kommentar

Ett större motstånd finns bland boende i Kottängen mot att Kottängen pekas ut som ett LIS-område. Se vidare under rubriken ”LIS-område Kottängen” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning till att LIS-området pekats ut.

Flertalet personer har haft åsikter om att samråd och dialog med de boende har varit bristfällig, se under rubriken ”Process, samråd, information till allmänheten med flera” i detta utlåtande avseende den aspekten. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Privatperson 41, 2026-09-03

(Noterbart: Ett liktydigt yttrande inkom från samma privatperson 2026-09-03)

Yttrande under allmän granskning över Boxholms kommuns förslag till ny översiktsplan

Kommunen anger att flera områden i Malexander från kommunens sida anses kunna utgöra LIS undantag från strandskyddet i Miljöbalken (MB) 7:13-15 §. Kommunen anger i översiktsplanen att:

”Det mindre området mellan Axsjön och Granvägen bedöms vara lämpligt för tillämpning av LIS-bestämmelserna, då det där finns möjlighet att tillföra bostadsbebyggelse genom en förlängning av befintlig bebyggelsestruktur. Även här gäller att allmänhetens tillgänglighet inte får påverkas ” samt att ” Ytterligare tillämpning av LIS-bestämmelserna bedöms vara möjliga i området mot Axsjön för bostäder samt anläggningar som stärker områdets karaktär av rekreations- och friluftsområde. Inget av fallen påverkar allmänhetens tillgänglighet och intrånget bedöms därför som begränsat.”

LIS-bestämmelserna uppställer dock mycket höga krav på kommunen att redogöra för att strandskyddets syften långsiktigt inte åsidosätts vid de utpekade områdena. Det räcker inte att kommunen konstaterar att allmänheten fortfarande kan ha möjlig tillgång till Axsjöns strandlinje i översiktsplanen. Istället måste redovisningen i översiktsplanen tydligt visa att strandskyddets samtliga syften kan tillgodoses trots de lättnader i strandskyddet som föreslås. Nuvarande översiktsplan saknar helt en sådan adekvat konsekvensanalys av långsiktiga effekter på strandskyddet. LIS ska även användas ytterst restriktivt och i områden med mycket omfattande strandområden. Detta kan inte sägas vara fallet i Axsjön där strandlinjen snarast är mycket begränsad. Därtill måste utpekade LIS-områden omfatta en mycket begränsad del av kommunens strandskyddade områden. I översiktsplanen vad gäller Malexander är istället en övervägande majoritet utpekade områden tänkta som LIS-områden vilket i sig är mycket anmärkningsvärt.

Vidare anger kommunen själva att påverkan på riksintresset för både naturvård och friluftsliv måste beaktas, och att rödlistade arter förekommer inom området kring Axsjön varför det är oklart huruvida bebyggelse ens kan komma ifråga. Likväl lägger man dessa beaktanden på framtiden utan någon närmare miljökonsekvensanalys för område B3 i översiktsplanen. Man kan därför ställa sig skarpt kritisk till varför kommunen inte väljer att undanta detta område i översiktsplanen från början.

Slutligen vill jag framföra synpunkten att det är bra att kommunen vill se en levande landsbygd och detta även inbegripet Malexander kyrkby. Genom att kortsiktigt sälja av strandnära tomter, med hänvisning till LIS undantaget trots ett uppenbart motstånd från invånarna är dock ett anmärkningsvärt sätt att uppmuntra till en levande landsbygd. Så även att ringa in allmänningen vid kyrkan som nytt tomtområde, som på ett markant vis skulle förändra byns karaktär med ny bebyggelse exakt i själva kärnan av kyrkbyn.

Exploatering av flera välanvända rekreationsområden, helt emot så väl permanentboende som sommargästers tydliga önskan skapar inte en levande landsbygd. Det gör dock närservice som skola, förskola och kollektivtrafik. Skola och förskola lades mycket aktivt ned av kommunen. Därför ekar kommunens motivering att översiktsplanen görs för att främja en levande landsbygd i just Malexander något tomt.

Kommunens kommentar

Område B5 – Kyrkbyn pekas ut i översiktsplanen. Översiktsplanen visar hur den folkvalda politiska majoriteten vill utveckla kommunen, ett vägledande visionsdokument. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Kyrkbyn ses som en av flera alternativa lokaliseringar i Malexander. Kommunen behöver ha alternativ och flexibilitet över tid då det är osäkert om respektive område som är utpekat kommer att realiseras. Se vidare under rubriken ”LIS-område Axsjön” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning är till att flera LIS-områden pekats ut i Malexander-området.

Det bör påpekas att LIS-områdena i översiktsplanen är schematiskt avgränsade. Slutgiltig omfattning och utformning, antal tomter med mera får studeras i efterföljande planering, såsom detaljplan.

Naturvärden, kulturvärden, rekreationsvärden, parkmark, lekanordningar med mera är frågor som får studeras i ett eventuellt detaljplanearbete.

Se även yttrande från Folkungabygdens pastorat (markägare till område B5) samt kommunens kommentar till pastoratet angående Kyrkbyn.

Ett större motstånd finns bland boende i Malexander mot att Axsjön pekas ut som ett LIS-område. Se vidare under rubriken ”LIS-område Axsjön” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning till att LIS-området pekats ut.

Flertalet personer har haft åsikter om att samråd och dialog med Malexanderborna har varit bristfällig, se under rubriken ”Process, samråd, information till allmänheten med

flera" i detta utlåtande avseende den aspekten. Se även under rubriken "Vad är en översiktsplan?" för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Även andra områden, såsom nya områden och förtätningar inom Malexander, kan bli aktuella för exploatering, via prövning i exempelvis detaljplan, även om de inte redovisas i översiktsplanen. Översiktsplanen är endast en vägledning.

Orten är även beroende av kommunikationer, t ex kollektivtrafiken. Ett utpekat stråk från Blåvik till Malexander med ett antal utpekade områden för bostäder anser kommunen tillsammans ger förutsättningar för att kunna stärka underlaget för kollektivtrafik och annan service, helt i linje med regionens inriktning.

Kommunens bedömning är att ett utpekande av flera olika LIS-områden tillsammans ger totalt sett bättre förutsättningar för att stimulera landsbygdsutvecklingen och upprätthålla underlaget för lokal service.

Kommunens målsättning är att Malexander får en ökning av antalet permanentboende. En ökning av permanentboende och bostäder kan bidra till att stärka ortens serviceutbud, befolkningsunderlag och framtida tillväxt, förbättra infrastruktur med mera. Samtidigt behöver poängteras att kommunen i en översiktsplan eller i en detaljplan inte kan besluta eller reglera om en bostad ska användas för permanentboende eller fritidsboende. Det går heller inte i plansammanhang att styra upplåtelseform (äganderätt, tomträtt, arrende, bostadsrätt, hyresrätt).

Ovan önskad effekt bedöms även vara i linje med Region Östergötlands serviceprogram som syftar till att bidra till en god tillgänglighet till kommersiell och offentlig service för medborgare och näringsliv i Östergötlands landsbygder med målet att människor och företag ska kunna bo och verka var de vill i länet och erbjudas en god servicenivå inom rimliga avstånd.

Privatperson 42, 2026-09-03

Jag motsätter mig den föreslagna exploateringen av område B7 Kottängen och begär att området tas bort ur ÖP2040 i sin helhet.

Min invändning grundar sig på ett flertal omständigheter som sammantaget talar för att området är olämpligt för ytterligare exploatering. Förslaget innebär att mark som kommunen tidigare uttryckligen har avsett att bevara som öppen mark nu föreslås för ny bebyggelse, trots förekomsten av strandskydd, höga naturvärden, jordbruksmark, pågående djurhållning, vattenskyddsintressen och fridlysta arter såsom hasselsnok. Samtidigt har kommunen inte redovisat något tydligt behov av att just denna mark måste tas i anspråk eller varför alternativa lokaliseringar inte kan användas.

Därutöver innehåller planunderlaget flera sakfel som behöver korrigeras innan området kan bedömas på ett korrekt sätt.

Kommunen frångår sitt eget tidigare ställningstagande om att marken ska hållas öppen

Den kanske tydligaste motsättningen i förslaget är förhållandet till de gällande områdesbestämmelserna.

Kommunen konstaterar själv i det nya planförslaget att B7 omfattas av områdesbestämmelser och att den aktuella marken är reglerad som öppen naturmark.

I de områdesbestämmelser som Boxholms kommun tidigare har tagit fram anges dessutom uttryckligen att området B7 i Kottängen ska:

"Reserveras som öppen mark."

I kapitel 4.7, *Bevarande av det öppna landskapet*, skriver kommunen:

"Utsikten över Sommen är den stora boendekvaliteten i området. Det är av den anledningen angeläget, inte minst för de som bor på platsen, att den öppna landskapskaraktären kan bevaras. Det finns ett uppenbart samband mellan ett bevarande av ängsmarken och bebyggelsegruppen. I detta fall samverkar detta intresse även med strandskyddets syfte och de dokumenterade naturvärdena, nämligen att bevara attraktiva strandnära områden öppna och tillgängliga."

Det är svårt att tänka sig ett tydligare tidigare ställningstagande för just de värden som den föreslagna exploateringen nu riskerar att undanröja.

Kommunen har alltså tidigare uttryckligen konstaterat att:

- utsikten över Sommen är den stora boendekvaliteten i området,
- den öppna landskapskaraktären bör bevaras,
- det finns ett samband mellan ängsmarken och den befintliga bebyggelsen,
- bevarandeintresset samverkar med strandskyddets syften,
- området bör hållas öppet.

Det nya förslaget innebär i praktiken motsatsen.

Kommunen bör därför tydligt redovisa vilka nya omständigheter eller planeringsförutsättningar som har tillkommit och som motiverar att den tidigare bedömningen nu helt ska frångås. Jag kan inte se att något sådant tillräckligt motiv har redovisats.

Strandskydd, riksintressen och naturvärden talar för bevarande

B7 ligger i direkt anslutning till Sommen och berörs av strandskydd. Vid Sommen finns även utvidgat strandskydd. De förändringar av strandskyddsreglerna som trädde i kraft den 1 juli 2025 innebär inte att strandskyddet generellt har upphört vid Sommen. Sommen hör till de större sjöar där det fortfarande finns utvidgat strandskydd, med syfte att långsiktigt säkerställa allmänhetens tillgång till strandområden och bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet.

Detta är särskilt betydelsefullt eftersom kommunen i de befintliga områdesbestämmelserna själv har kopplat bevarandet av den öppna marken i Kottängen till strandskyddets syften.

Kommunens tidigare bedömning var alltså att bevarandet av den öppna landskapskaraktären, ängsmarken, strandskyddet och naturvärdena samverkade. Det är därför svårt att förstå hur samma område nu kan bedömas lämpligt för ytterligare bebyggelse utan en mycket tydlig motivering. Sommen och dess omgivningar hyser mycket höga natur- och friluftsvärden. Området berör riksintressen för naturvård och friluftsliv, vilka enligt 3 kap. 6 § miljöbalken ska skyddas mot åtgärder som kan medföra påtaglig skada på de värden som ligger till grund för riksintresset. Kottängen är dessutom omgivet av flera naturvårdsintressen av nationell, kommunal och lokal betydelse. Ett av naturvärdesobjekten är klassat som klass 1, vilket innebär ett mycket högt naturvärde. Kommunens eget miljöunderlag för ÖP2040 identifierar B7 som ett område i anslutning till Sommen och till ett naturvärdesobjekt av högsta klass. Områdets naturvärden bör enligt min mening tala för försiktighet och bevarande, inte för ytterligare exploatering.

Förekomst av fridlysta arter kräver särskild försiktighet

Det är känt att hasselsnok förekommer i området. Detta är inte en oväsentlig omständighet. Hasselsnoken är fridlyst och dess förekomst måste beaktas vid planering och exploatering. Arten kan vara svårinventerad, vilket gör det särskilt viktigt att inte enbart utgå från om individer observeras vid en enskild inventering utan även bedöma lämpliga livsmiljöer och spridningssamband.

Mot bakgrund av den kända förekomsten av hasselsnok, områdets övriga naturvärden och närheten till Sommen anser jag att kommunen måste kunna visa att ett tillräckligt naturinventeringsunderlag finns innan området över huvud taget pekas ut för exploatering. Det bör särskilt utredas hur ny bebyggelse, nya vägar, ökad trafik, tomtmark och andra åtgärder skulle påverka artens livsmiljöer, spridningsvägar och områdets ekologiska samband.

Jordbruksmark, betesmark och pågående djurhållning riskerar att påverkas

Kommunen beskriver själv B7 i översiktsplanen som ett område som delvis består av öppen jordbruksmark. Detta är av stor betydelse. Enligt 3 kap. 4 § miljöbalken är jord- och skogsbruk av nationell betydelse. Om marken är att bedöma som brukningsvärd jordbruksmark får den tas i anspråk för bebyggelse endast om detta behövs för att tillgodose ett väsentligt samhällsintresse och behovet inte på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt kan tillgodoses genom att annan mark används.

I Kottängen bedrivs idag aktiv djurhållning. Den aktuella marken har en funktion som betesmark och utgör dessutom en viktig del av sambandet mellan betesmarkerna i Bjälnäs och Södra Ekeberg. En exploatering innebär därför inte enbart att cirka två hektar öppen mark bebyggs. Den riskerar även att bryta ett fungerande samband mellan befintliga betesmarker och därigenom försämra förutsättningarna för både den nuvarande och framtida djurhållningen i området. Detta är särskilt relevant eftersom kommunen redan i de befintliga områdesbestämmelserna har lyft fram såväl bevarandet av ängsmarken som djurhållningen.

Kommunen bör därför redovisa:

1. om den berörda marken har bedömts utgöra brukningsvärd jordbruksmark,
2. vilket samhällsintresse som i så fall anses motivera att marken tas i anspråk,
3. varför detta behov inte kan tillgodoses genom annan mark,
4. samt vilka konsekvenser exploateringen får för den befintliga djurhållningen och sambandet mellan betesmarkerna.

Att skapa ytterligare fritidshustomter kan enligt min mening svårligen motivera att fungerande jordbruks- och betesmark tas i anspråk utan att behovet och alternativa lokaliseringar först har utretts mycket noggrant.

Vattenskyddsintressen och påverkan på Sommen

Kommunens miljöunderlag identifierar vattenskyddsintressen i området kring Malexander, vilket ytterligare understryker behovet av en noggrann prövning av den föreslagna exploateringen. En exploatering innebär inte enbart att nya byggnader uppförs. Den medför även markarbeten, anläggande av vägar, dagvattenhantering, vatten- och avloppslösningar samt en ökad mänsklig aktivitet i området. Samtliga dessa åtgärder kan påverka både grundvatten, ytvatten och den känsliga vattenmiljön i och omkring Sommen.

Med hänsyn till områdets strandnära läge och de vattenskyddsintressen som kommunen själv har identifierat bör det tydligt redovisas vilka konsekvenser en exploatering kan få för vattenmiljön och vilka åtgärder som krävs för att säkerställa att någon negativ påverkan inte uppstår. Jag kan inte se att någon sådan analys eller konsekvensbedömning har presenterats. Innan området pekas ut för framtida bebyggelse bör kommunen därför kunna visa att exploateringen är förenlig med ett långsiktigt skydd av Sommens vattenmiljö och de vattenskyddsintressen som berörs. Även detta talar för att området bör hanteras med stor försiktighet och att lämpligheten av ytterligare exploatering behöver prövas mycket noggrant.

Området är inte visat lämpligt för ytterligare bebyggelse

En grundläggande utgångspunkt i såväl plan- och bygglagen (2 kap.) som miljöbalken (3 kap.) är att mark- och vattenområden ska användas på det sätt som är mest lämpligt med hänsyn till områdets förutsättningar, värden och långsiktiga användning. Bedömningen handlar därför inte enbart om huruvida det rent tekniskt är möjligt att uppföra ytterligare bostäder inom B7, utan om det är lämpligt att exploatera just denna plats när samtliga berörda intressen vägs samman.

För B7 Kottängen innebär en sådan lämplighetsprövning att hänsyn måste tas till den öppna landskapsbilden och utsikten över Sommen, gällande områdesbestämmelser och kommunens tidigare ställningstagande att marken ska hållas öppen, befintlig jordbruks- och betesmark, pågående djurhållning, strandskyddet, riksintressen och dokumenterade naturvärden, förekomsten av skyddsvärda och fridlysta arter, rekreationsvärden, vattenskyddsintressen samt de konsekvenser som en exploatering skulle få för befintliga fastighetsägare.

Därutöver måste det prövas om det över huvud taget finns ett sådant behov av ytterligare bostads- eller fritidshustomter att just denna miljömässigt och landskapsmässigt känsliga mark

behöver tas i anspråk, samt om motsvarande behov skulle kunna tillgodoses på annan plats med mindre påverkan på allmänna och enskilda intressen.

När dessa omständigheter bedöms samlat framstår B7 enligt min mening inte som en lämplig plats för ytterligare bebyggelse. Tvärtom talar områdets naturvärden, strandskydd, jordbruksintressen, pågående djurhållning, vattenskyddsintressen, landskapsbild och kommunens egna tidigare ställningstaganden sammantaget för att marken även fortsättningsvis bör bevaras öppen och undantas från exploatering.

Begränsad samhällsnytta i förhållande till konsekvenserna

Jag ifrågasätter även om det finns ett faktiskt och tillräckligt behov som motiverar att B7 Kottängen över huvud taget tas i anspråk för ny bebyggelse.

Kommunen anger att området skulle kunna utvecklas med fler attraktiva fritidshus och villor. Att en plats uppfattas som attraktiv för exploatering är dock inte i sig ett tillräckligt skäl för att bebygga mark som samtidigt omfattas av betydande natur-, landskaps-, jordbruks- och strandskyddsintressen. Ju större de motstående intressena är, desto starkare bör kraven vara på att kommunen kan visa att det finns ett tydligt behov och att alternativa lösningar har utretts.

Det finns redan tomter och byggrätter i andra områden kring Sommen och i närområdet som ännu inte har tagits i anspråk, exempelvis i Blåvik. Innan ytterligare jordbruks- och naturmark i ett strandnära och miljömässigt känsligt läge pekas ut för exploatering bör kommunen därför kunna redovisa:

- vilket faktiskt behov av ytterligare bostads- eller fritidshustomter som föreligger,
- hur omfattande detta behov är,
- vilka befintliga outnyttjade tomter och byggrätter som redan finns tillgängliga,
- vilka alternativa lokaliseringar som har övervägts,
- samt varför behovet inte kan tillgodoses på annat sätt än genom exploatering av B7 Kottängen.

Jag kan inte se att någon sådan behovsanalys eller alternativprövning har redovisats i underlaget för B7. Av planförslaget framgår därför inte varför just denna plats, trots dess dokumenterade naturvärden, jordbruksintressen, strandskydd, rekreationsvärden och betydelse för landskapsbilden, anses vara den mest lämpliga lokaliseringen för ytterligare bebyggelse.

Om samma ändamål kan uppnås på andra platser med betydligt mindre påverkan på naturmiljö, jordbruksmark, strandskydd, friluftsliv, landskapsbild och befintliga fastighetsägare bör sådana alternativ rimligen ges företräde. Detta gäller särskilt när kommunen tidigare själv har bedömt att den aktuella marken bör hållas öppen och att dess bevarandevärden är av stor betydelse för området som helhet.

Flera sakfel i planunderlaget måste korrigeras

Kommunens beskrivning av B7 innehåller flera grundläggande sakfel som behöver korrigeras innan områdets lämplighet och framtida användning kan bedömas på ett korrekt och rättvisande sätt.

Bland annat innehåller planunderlaget följande felaktigheter:

- Kottängen tillhör inte Södra Ekeberg, såsom anges i planförslaget, utan Bjälnäs.
- Uppgiften om att marken ägs av flera privatpersoner är felaktig. Det aktuella området har endast en markägare.
- Det finns ingen detaljplan för Kottängen på det sätt som anges eller markeras i kommunens planmaterial. Området omfattas i stället av gällande områdesbestämmelser, vilka fick laga kraft den 3 januari 1995 (Länsstyrelsens aktbeteckning 0560-P00/5).

Även om dessa uppgifter var för sig kan framstå som administrativa fel rör de grundläggande förhållanden såsom områdets geografiska tillhörighet, ägarstruktur och gällande planstatus. Sådana uppgifter utgör viktiga utgångspunkter för bedömningen av ett områdes förutsättningar och framtida utveckling.

Det är därför anmärkningsvärt att B7 föreslås få en helt ny inriktning i kommunens långsiktiga planering samtidigt som planunderlaget innehåller brister i beskrivningen av dessa grundläggande förhållanden. Detta väcker frågor om i vilken utsträckning områdets förutsättningar har analyserats och bedömts utifrån ett korrekt underlag.

Jag anser därför att de felaktiga uppgifterna behöver korrigeras och att förutsättningarna för B7 därefter bör omprövas utifrån ett uppdaterat och korrekt beslutsunderlag. Detta är en förutsättning för att kommunen ska kunna göra en välgrundad bedömning av områdets lämplighet för framtida exploatering.

Kottängen och den befintliga bebyggelsen

Mina föräldrar är ägare till fastighet i Kottängen, som är en tomt som redan i början på 1970-talet styckades av från en större fastighet i området. Avstyckningen skedde för att tillgodose dåvarande markägares egna behov och var inte en del av någon planerad exploatering av området. Min familjs anknytning till Malexander sträcker sig flera hundra år tillbaka i tiden. Släktens närvaro i bygden kan spåras till 1600-talet, och min pappas farfar och farmor var de sista som bedrev enskilt jordbruk på en gård i området. För mig är Kottängen därför inte bara en plats för rekreation eller fritidsboende, utan en del av ett levande kultur- och familjearv med djupa rötter i området.

Under hela min uppväxt och under mina snart 30 år med nära anknytning till Kottängen har platsen präglats av en särskild karaktär som jag värdesätter mycket högt. Den öppna landskapsbilden, utsikten över Sommen och känslan av lugn och avskildhet utgör centrala kvaliteter som bidrar till områdets identitet och attraktivitet. Dessa värden är inte begränsade till den egna fastigheten utan omfattar även den gemensamma sjöanläggning som nyttjas av de fem fastigheterna, med badplats, båtplatser och bodar. Den öppna miljön och kontakten med sjön är en viktig del av det som gör Kottängen unikt och uppskattat för såväl boende som besökare.

En exploatering av den öppna marken skulle innebära en betydande och bestående förändring av dessa värden. Den nuvarande landskapskaraktären riskerar att gå förlorad, samtidigt som utsikten över Sommen och känslan av avskildhet påverkas negativt. För oss som redan äger fastigheter och vistas i området skulle detta innebära en påtaglig försämring av platsens kvaliteter. Det finns även en risk att exploateringen får negativa konsekvenser för befintliga fastigheters ekonomiska värde.

Även om dessa omständigheter i huvudsak berör enskilda intressen är de relevanta i planeringssammanhang. Enligt 2 kap. 1 § plan- och bygglagen ska kommunen vid planläggning göra en avvägning mellan allmänna och enskilda intressen. De konsekvenser som en exploatering får för redan etablerade fastigheter, boendemiljöer och människors långvariga anknytning till en plats bör därför beaktas som en del av den samlade bedömningen av områdets lämplighet för framtida bebyggelse.

Brister i information och möjlighet till deltagande

Jag vill även ifrågasätta om kommunen har säkerställt att de fastighetsägare som berörs mest direkt av förslaget har fått en reell möjlighet till insyn, delaktighet och påverkan under samrådsprocessen. Enligt 3 kap. 8 § plan- och bygglagen ska kommunen ge bland annat enskilda som har ett väsentligt intresse av förslaget möjlighet att delta i samrådet. Syftet är att förbättra beslutsunderlaget genom att tidigt fånga upp relevanta synpunkter samt att säkerställa insyn och inflytande för de som påverkas av planförslaget.

Såvitt jag känner till har de fastighetsägare i Kottängen som påverkas mest direkt av den föreslagna exploateringen inte informerats på ett sådant sätt att de haft rimliga förutsättningar att uppmärksamma den betydande förändring som föreslås för området eller att delta i de samrådsmöten som har genomförts. Detta är särskilt anmärkningsvärt mot bakgrund av att förslaget innebär en genomgripande förändring av ett område där kommunen tidigare har fastslagit att marken ska hållas öppen. Förändringen berör dessutom ett mycket begränsat antal befintliga fastigheter, vars boendemiljö, utsikt, landskapsbild och närmiljö kan påverkas påtagligt av den föreslagna exploateringen.

Mot denna bakgrund begär jag att kommunen redovisar hur de direkt berörda fastighetsägarna i Kottängen informerades om planförslaget, vilka informationsinsatser som genomfördes samt hur kommunen säkerställde att dessa fastighetsägare gavs en faktisk möjlighet att ta del av underlaget och delta i samrådsprocessen.

Jag förutsätter även att berörda fastighetsägare fortsättningsvis hålls löpande, tydligt och korrekt informerade om den fortsatta handläggningen av B7 Kottängen samt om eventuella förändringar av planförslaget under den fortsatta planprocessen.

Samlad bedömning

Vid en samlad bedömning anser jag att det saknas tillräckliga skäl för att peka ut B7 Kottängen som område för framtida exploatering.

Förslaget innebär att mark som enligt gällande områdesbestämmelser ska hållas öppen nu föreslås för ny bebyggelse, trots att kommunen tidigare har lyft fram den öppna landskapskaraktären, utsikten över Sommen och sambandet mellan ängsmarken och den befintliga bebyggelsen som värden som bör bevaras. Kommunen har även tidigare konstaterat att dessa värden samverkar med strandskyddets syften och områdets dokumenterade naturvärden.

Samtidigt berör förslaget ett område där flera starka allmänna och enskilda intressen sammanfaller. Området omfattas av strandskydd och ligger i direkt anslutning till Sommen, vars omgivningar hyser höga natur- och friluftsvärden samt berör riksintressen för naturvård och friluftsliv. Kommunen beskriver själv B7 som delvis bestående av öppen jordbruksmark, samtidigt som aktiv djurhållning bedrivs i området och den aktuella marken utgör en viktig del av sambandet mellan befintliga betesmarker. Därtill finns skyddsvärda arter, däribland hasselsnok, samt vattenskyddsintressen som måste beaktas.

Mot denna bakgrund är det svårt att se att området uppfyller de krav på lämplighet som följer av plan- och bygglagen och miljöbalkens hushållningsbestämmelser. Enligt dessa ska mark användas för det ändamål som den är mest lämpad för, samtidigt som såväl allmänna som enskilda intressen ska vägas samman i planeringen.

Jag kan inte heller se att kommunen har redovisat någon tillräcklig behovsanalys eller alternativprövning som visar varför just B7 måste tas i anspråk för ytterligare bostads- eller fritidshusbebyggelse. Inte heller framgår vilka nya omständigheter som motiverar att kommunen nu frångår sitt tidigare ställningstagande att området bör hållas öppet. Därtill innehåller planunderlaget flera sakfel och det saknas enligt min mening tillräckligt underlag för att bedöma exploateringens konsekvenser för naturmiljö, vattenmiljö, jordbruksmark, djurhållning och befintliga fastighetsägare.

Sammantaget anser jag att de intressen som talar för att bevara området i dess nuvarande form väger betydligt tyngre än de skäl som redovisats för exploatering. Tvärtom talar kommunens tidigare planering, områdets nuvarande användning, naturvärden, strandskydd, jordbruksintressen, djurhållning, vattenskyddsintressen, landskapsbild och betydelse för befintliga fastighetsägare för att den öppna marken även fortsättningsvis bör bevaras och undantas från framtida exploatering.

Yrkande

Sammantaget anser jag att de skäl som talar för att bevara området i dess nuvarande form väger betydligt tyngre än de skäl som har anförts för exploatering. Jag begär därför att B7 Kottängen utgår som exploateringsområde ur ÖP2040 och att området även fortsättningsvis planeras och förvaltas i enlighet med de bevarandevärden som kommunen tidigare har identifierat och värnat.

Jag ber kommunen bekräfta att detta yttrande har mottagits och registrerats som en synpunkt på ÖP2040 och att berörda fastighetsägare hålls löpande informerade om den fortsatta handläggningen av ärendet och eventuella förändringar av planförslaget.

Kommunens kommentar

Ett större motstånd finns bland boende i Kottängen mot att Kottängen pekas ut som ett LIS-område. Se vidare under rubriken ”LIS-område Kottängen” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning till att LIS-området pekats ut.

Flertalet personer har haft åsikter om att samråd och dialog med de boende har varit bristfällig, se under rubriken ”Process, samråd, information till allmänheten med flera” i detta utlåtande avseende den aspekten. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Privatperson 43, 2026-09-03

Yttrande om Kottängen (B7) i Översiktsplan för Boxholms kommun

Vi som är ägare till fastighet i Kottängen motsätter oss förslaget om att möjliggöra bostadsbyggande i Kottängen och anser att Kottängen (B7) ska tas bort ur översiktsplanen.

Fastigheterna på Kottängen har ursprungligen styckats av markägarna för att tillgodose deras egna behov och intressen. Våra föräldrar köpte fastigheten av dem. Området har således en historisk och personlig betydelse för oss, våra barn och våra föräldrar.

En förändrad markanvändning enligt det föreslagna planförslaget skulle enligt vår mening innebära en betydande försämring för de befintliga fastighetsägarna. En exploatering skulle bland annat kunna påverka utsikten och den avskildhet som idag präglar området, vilket i sin tur riskerar att få en negativ inverkan på fastigheternas värde och de ekonomiska förutsättningarna för nuvarande ägare.

Det finns betydande frågetecken kring strandskyddet. De förändrade reglerna för strandskyddet som gäller från 2025 innebär inte något undantag för Kottängen. Det utökade strandskyddet om 150 meter kvarstår och varje förändring av detta motsätter vi oss.

Vi vill uppmärksamma kommunen på att förslaget innehåller flera sakfel. Det anges felaktiga uppgifter om vilken gård Kottängen tillhör och att området skulle ha flera markägare. I själva verket finns endast en markägare som i sin tur skulle kunna dra en betydande ekonomisk fördel av den föreslagna förändringen.

Det är även felaktigt att ange att det finns en detaljplan för Kottängen. Någon sådan detaljplan finns inte. Området är markerat på ett felaktigt sätt både i kommunens kartsystem och i planförslaget. För Kottängen gäller istället områdesbestämmelser, vilka bland annat har till syfte att värna de befintliga fastigheternas rättigheter.

De nuvarande områdesbestämmelserna, som har tagits fram av Boxholms kommun och vann laga kraft den 3 januari 1995 genom länsstyrelsens beslut 0560-P00/5, anger uttryckligen att området B7 i Kottängen ska ”reserveras som öppen mark”.

I kapitel 4.7, Bevarande av det öppna landskapet, framgår dessutom följande:

”Utsikten över Sommen är den stora boendekvalitén i området. Det är av den anledningen angeläget, inte minst för de som bor på platsen, att den öppna landskapskaraktären kan bevaras.”

Det anges vidare att det finns ett tydligt samband mellan bevarandet av ängsmarken och den befintliga bebyggelsen samt att detta även sammanfaller med strandskyddets syften och de dokumenterade naturvärdena i området. Detta är således kommunens egna tidigare ställningstaganden kring Kottängen och områdets karaktär. Det är därför svårt att förstå hur kommunen nu kan föreslå en förändring som går i motsatt riktning och möjliggör ytterligare exploatering.

Vi vill också framföra kritik mot hur informationen om planförslaget har hanterats gentemot fastighetsägarna i Kottängen. Informationen har inte kommunicerats på ett sådant sätt att samtliga berörda fastighetsägare har fått en rimlig möjlighet att sätta sig in i förslaget och delta i samrådet. Detta har inneburit att berörda fastighetsägare inte haft möjlighet att fullt ut framföra sina synpunkter vid de samrådsmöten som genomförts.

En sådan hantering är enligt vår mening inte förenlig med en transparent och demokratisk planprocess och står inte i linje med den ordning och informationsskyldighet som kommunen själv beskriver i översiktsplanen.

Kottängen är omgivet av flera naturvårdsprogram av nationellt, kommunalt och lokalt intresse. Det nationella intresset är klassat som 1S, vilket innebär ett högt värde ur ett nationellt perspektiv. Det är bland annat känt att hasselsnok förekommer i området.

Vid nybygge nära en sjö uppstår flera negativa konsekvenser för det lokala ekosystemet i sjön där det största problemet är förstörda strandzoner, ökad övergödning och större mänsklig störning. Strandzoner är sjöns biologiskt viktigaste område och ingrepp där får spridningseffekter i hela vattenmiljön dvs för hela sjön Sommen.

Sedan många år tillbaka vet vi att Havsörn och Fiskgjuse häckar i strandområdet på Kottängen och flyger förbi nästan varje dag. Dessa fåglar omfattas av ett internationellt och nationellt skydd. Enligt Artskyddsförordningen är det förbjudet att störa dessa fåglar och deras fortplantningsområden och viloplatser. Bostadsbebyggelse innebär en ökad mänsklig aktivitet, rörelse, t ex hundpromenader och båttrafik vid strandlinjen. Detta anses enligt lag störa dessa fåglar så pass mycket att man avslår dispens i dessa områden. Sjön Sommen är också en viktig och känd plats för Storlom som även den enligt Artskyddsförordningen är fridlyst och har funnits i strandområdet på Kottängen i många år.

Kottängen har ett högt naturvärde och det strandskyddade området som i så fall skall bebyggas fungerar som ekologisk korridor. Vi ser såväl tamdjursboskap som rådjur, hjortar, rävar, harar och enstaka älgar som vistas i det strandskyddade området för att förflytta sig mellan Bjälnäs och Södra Ekeberg. Om kommunen tillåter byggnation längs med vattnet i det planerade området bryts djurens naturliga rörelsemönster.

Den kumulativa effekten på både fridlysta fåglar och viltstråk i området som skall bebyggas är så stor att vi även av den anledningen förväntar oss att kommunen tar bort området från planen.

I Kottängen bedrivs idag även aktiv djurhållning med sommarbete. En exploatering av området skulle riskera att bryta den naturliga förbindelsen mellan betesmarkerna i Bjälnäs och Södra Ekeberg. Detta bör särskilt beaktas mot bakgrund av de bestämmelser och önskemål om djurhållning som redan finns angivna i områdesbestämmelserna. Enligt Miljöbalken ska nyttan av bebyggelse för samhällsintresse överväga nackdelen at bygga nya bostäder på mark som i nuläget används för djurhållning. Så är inte är fallet och det finns andra platser i kommunen som är bättre lämpade till bebyggelse.

Sammanfattningsvis anser vi att förslaget om bostadsbyggande i Kottängen är olämpligt och att det strider mot såväl områdets befintliga förutsättningar som kommunens tidigare ställningstaganden samt ovanstående lagar. Vi motsätter oss därför förslaget och kräver att Kottängen (B7) tas bort ur översiktsplanen.

Vi förväntar oss samtidigt att Boxholms kommun framöver tar sitt informationsansvar på största allvar och säkerställer att samtliga berörda fastighetsägare får korrekt och fullständig information om förändringar som berör deras fastigheter och närområde.

Vi ser fram emot kommunens besked om att B7/Kottängen stryks från översiktsplanen.

Kommunens kommentar

Ett större motstånd finns bland boende i Kottängen mot att Kottängen pekas ut som ett LIS-område. Se vidare under rubriken ”LIS-område Kottängen” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning till att LIS-området pekats ut.

Flertalet personer har haft åsikter om att samråd och dialog med de boende har varit bristfällig, se under rubriken ”Process, samråd, information till allmänheten med flera” i detta utlåtande avseende den aspekten. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Privatperson 44, 2026-09-03

Vi vill härmed framföra att vi önskar att området ”B3 – Axsjön” i Malexander utgår som utvecklingsförslag, så kallat LIS-område, i översiktsplanen.

Sammanfattning

- Hela området som pekas ut som ”B3 – Axsjön” har en unik naturkaraktär med stor betydelse för rekreation och friluftsliv för boende och besökare i Malexander. Varje ingrepp i området – även ett reducerat förslag – skulle utgöra en stor förlust för Malexander.
- Förslaget skulle omintetgöra många års ideellt arbete som skapat stora rekreations- och friluftsvärden.
- Förslaget skulle kraftigt försämra utsikt och karaktär för befintlig bebyggelse.

- Förslaget verkar ha tagits fram utan aktivt samråd med boende, besöksnäring och andra berörda i Malexander. Sannolikt skulle många av dessa invända kraftigt mot förslaget om de kände till det och blev tillfrågade om synpunkter.

Ett unikt område med stora frilufts- och rekreationsvärden

Området ”B3 – Axsjön” ligger på kort promenadavstånd från centrala Malexander och består av en mjuk sluttning med gles tallskog i lättgången terräng med mycket blåbärsris. Västerut och österut tar brantare, tätare och snårigare skog vid. Men just i det område som pekas ut som B3 är skogen luftig och öppen. Oavsett från vilket håll man kommer in i området – från Axsjövägen, från Granvägen, från idrottsplatsen eller på någon av stigarna som löper intill sjön – uppfattas platsen omedelbart som vacker och inbjudande.

Mellan tallarna syns hela tiden Axsjön. Sjöns ringa storlek och skyddade läge gör att dess vattenspegel oftast är mer eller mindre blank. På sommarkvällar speglar ytan skymningsljuset sällsynt vackert, inramat av svarta tallsiluetter. I sjön häckar varje år minst ett storlomspar, vars ensliga läten ytterligare bidrar till naturupplevelsen.

Närheten till byn ger fin möjlighet för ostörd rekreation. Många bybor och besökare promenerar, löptränar och plockar svamp och blåbär med vacker sikt ner mot sjön. I relation till den fina naturupplevelsen är terrängen och de upptrampade stigarna ovanligt lättillgängliga även för små barn, äldre och andra som har svårt att gå i ojämnare mark. Här kan Malexanderbor och besökare plocka livets allra första och sista blåbär.

Några tiotal meter utanför det utpekade området B3 ligger två badplatser, båda ideellt underhållna av bybor. Hit går det en strid ström av badare i alla åldrar under sommarmånaderna. Det skyddade läget ger ofta behagligare omständigheter än den stora och kyligare Sommen. Den som ändå avstår ett dopp kan slå sig ner på en bänk.

Malexander bjuder på många andra fina naturupplevelser, men ingen plats som liknar tallbacken vid Axsjöns södra strand. Att bebygga området skulle alltså göra att Malexander förlorar ett värde som inte finns någon annanstans i byn.

Hur uppstod områdets stora värden?

Det utpekade skogspartiets stora rekreationsvärden har inte uppstått av sig själva. Sommarstugeägare på Granvägen och andra ideella krafter har i generationer röjt sly och trädfällen ända sedan 1960-talet. Detta har gjorts i muntligt samråd med markägaren Boxholms kommun. Ideella krafter sköter också badplatserna, med bryggor, bänkar, livboj, klädkrokar och soptunna. När bryggor och annat behöver renoveras samlas pengar in. Eller så ställer någon på egen bekostnad dit en bänk eller en borste för att sopa bort gruset från bryggan, till glädje för många.

Konsekvenser av förslaget

Förslaget till översiktsplan nämner inte med ett ord de kvaliteter som finns i området. Här konstateras bara att området ”möjliggör ny för en varierad bostadsbebyggelse med attraktiva fritidshus och villor”.

Det utpekade området omfattar merparten av marken mellan Granvägens befintliga bebyggelse och sjöns strand. Endast en smal remsa på några tiotal meters bredd lämnas mellan den tilltänkta bebyggelsen och sjön.

Effekten skulle bli brutal på ett område som många betraktar som en av Malexanders finaste platser för friluftsliv och rekreation. Badplatserna och en stig skonas, men dessa skulle hamna i mycket nära anslutning till den nya bebyggelsen. Samtidigt skulle många år av ideella insatser gå om intet.

De unika kvaliteterna i detta område gör att varje ingrepp – även en reducerad version av förslaget – blir en stor förlust för rekreation och friluftsliv, samt för Malexander som bostads- och besöksort.

Inga yttranden i samrådet

Förslaget till översiktsplan har genomgått samråd under 2025. I samrådet yttrade sig ingen aktör med specifik förankring i Malexander. Ingen av byns föreningar, näringsidkare, boende eller fastighetsägare yttrade sig. Vi tror inte att detta beror på att ”hälsan tiger still”, utan helt enkelt på att ingen eller få i Malexander blev varse planerna.

Samrådet har säkert kommunicerats på ett lagenligt sätt. Men det hade varit lämpligt att aktivt kontakta föreningar, näringsidkare, boende och fastighetsägare i Malexander – åtminstone ägarna till de allra närmast berörda fastigheterna.

Vi hoppas att frånvaron av yttranden i samrådet inte ska ses som ett argument för att frågan inte engagerar. Att döma av lokala Facebook-grupper är vi många som förfäras av förslaget när det gäller tallbacken vid Axsjön.

Vårt egenintresse

Det här yttrandet kommer från oss som äger fastighet på Granvägen, ett fritidshus som vi byggde i slutet av 1960-talet. Yttrandet kommer också från våra barn och deras familjer.

Och visst: Vi har ett uppenbart egenintresse av att förslaget om ”B3 – Axsjön” utgår. Hela utformningen av vårt fritidshus och dess tillbyggnad bygger på den fina utsikten ner mot sjön, en utsikt som skulle blockeras om förslaget blir verklighet.

Men det är inte bara utsikten vi skulle sakna. Utan också de avlägsna ljuden sena sommarkvällar från badande barn, ungdomar och vuxna. Åsynen av krökta ryggar i blåbärstider (för vi vet att bären räcker till alla). Och inte minst vårt eget småprat med grannar, bybor och besökare som vi möter på stigarna mellan tallarna.

Kommunens kommentar

Ett större motstånd finns bland boende i Malexander mot att Axsjön pekas ut som ett LIS-område. Se vidare under rubriken ”LIS-område Axsjön” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning till att LIS-området pekats ut.

Flertalet personer har haft åsikter om att samråd och dialog med Malexanderborna har varit bristfällig, se under rubriken ”Process, samråd, information till allmänheten med flera” i detta utlåtande avseende den aspekten. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Privatperson 45, 2026-09-03

(Noterbart: Ett liktydigt yttrande inkom från samma privatperson 2026-09-03)

Yttrande avseende granskning av översiktsplan för Boxholms kommun

Jag anser att området B3 Axsjön nedan ”B3”, ska tas bort som LIS-område ur förslaget till översiktsplan för Boxholms kommun.

Min invändning grundar sig på att kommunen inte har visat att B3 behövs för landsbygdsutveckling på ett sådant konkret och långsiktigt sätt att det motiverar att ett nytt strandnära område tas i anspråk. Kommunens eget planeringsunderlag visar att det redan finns obebyggd detaljplanelagd mark för bostäder i Malexander som ska prioriteras i första hand.

Samtidigt finns dokumenterade naturvärden inom B3 som talar för stor försiktighet med ytterligare exploatering.

1. B3 är inte tillräckligt motiverat som LIS-område

Kommunen anger i översiktsplanen att B3 är cirka 3 hektar stort, ligger norr om befintlig bebyggelse och är avsett för varierad bostadsbebyggelse med attraktiva fritidshus och villor.

Att ett område är attraktivt för bostäder är emellertid inte samma sak som att området är lämpligt eller nödvändigt som LIS-område.

LIS-regleringen förutsätter att ett område är lämpligt för landsbygdsutveckling och att utvecklingen kan motiveras utifrån de syften som LIS är avsett att uppnå. Det krävs därför mer än en allmän hänvisning till att nya bostäder kan vara attraktiva eller bidra till kommunens befolkningsutveckling.

Det måste finnas en trovärdig och konkret koppling mellan den föreslagna exploateringen och den långsiktiga utvecklingen av bygden. I fråga om B3 är denna koppling enligt min mening inte tillräckligt tydligt visad.

2. Nya bostäder i Malexander redan kan tillskapas på annan mark

I kommunens planeringsunderlag anges att Malexander är kommunens kommundelscentrum och har en viktig funktion för de södra delarna av kommunen.

Kommunen anger samtidigt att Malexander behöver utvecklas och att ytterligare bostäder kan bidra till att stärka service, attraktivitet och den lokala samhällsstrukturen.

Samma planeringsunderlag konstaterar också: *”Inom Malexander småort finns det detaljplanelagd mark för bostäder som ännu inte har byggts ut. Satsningar på dessa områden ska prioriteras i första hand.”*

Som läsare ställer jag därför följande fråga till er på kommunen: Varför behövs ett nytt LIS-område vid Axsjön när kommunen redan har detaljplanelagd, obebyggd bostadsmark i Malexander som enligt den egna översiktsplanen ska prioriteras först?

Om syftet är att stärka Malexander genom fler bostäder och ett större befolkningsunderlag bör det rimligen först prövas om detta kan uppnås genom att befintliga planlagda områden utvecklas. Att samtidigt föreslå ett nytt strandnära LIS-område utan att tydligt visa varför den redan planlagda marken inte räcker framstår som planeringsmässigt motsägelsefullt.

Detta är särskilt betydelsefullt eftersom LIS innebär en särskild möjlighet att frångå det generella strandskyddet. En sådan möjlighet bör inte användas enbart för att skapa ytterligare attraktiva bostadslägen när kommunen redan har identifierat annan mark för bostadsutveckling.

3. Malexander är redan utpekat som centrum för service – men B3:s bidrag är inte konkretiserat

Kommunens plan anger att *”offentlig, kommersiell och annan service ska koncentreras och stärkas i de utpekade serviceorterna Boxholm, Strålsnäs och Malexander”.*

Malexander har alltså redan en tydlig funktion i kommunens utvecklingsstrategi.

Dessutom framgår av kommunens underlag att Region Östergötlands regionala serviceprogram 2023–2030 särskilt pekar ut Malexander som prioriterad geografi för serviceinsatser i Boxholms kommun.

Det finns därför goda skäl att stödja en långsiktigt hållbar utveckling av Malexander.

Men just därför måste kommunen också kunna visa hur B3 Axsjön konkret bidrar till denna utveckling. Kommunen anger i huvudsak bostadsbebyggelse, fritidshus och villor som användning. Det saknas enligt min bedömning en tillräckligt konkret redovisning av exempelvis:

- hur många nya permanentboende området förväntas ge,
- hur detta befolkningsunderlag ska stärka Malexanders service,
- vilken konkret lokal eller regional ekonomisk effekt exploateringen förväntas ge,
- varför denna effekt inte kan uppnås genom befintlig detaljplanelagd bostadsmark,
- samt varför just strandläget vid Axsjön är nödvändigt för att uppnå kommunens utvecklingsmål.

Det räcker inte att konstatera att fler bostäder generellt kan vara positivt för en mindre ort. Exploateringen av B3 är inte tillräckligt konkret motiverad för att motivera ett LIS-område.

4. LIS får inte bli ett sätt att skapa attraktiva strandtomter

Kommunens beskrivning av B3 betonar attraktiva fritidshus och villor. Det är enligt min mening mycket problematiskt om ett LIS-område i praktiken främst motiveras av möjligheten att skapa attraktiva bostäder i strandnära läge.

LIS är inte ett generellt verktyg för att möjliggöra strandnära exploatering.

Enligt reglerna om LIS ska utvecklingen vara sådan att strandskyddets syften fortfarande kan tillgodoses långsiktigt. Det handlar bland annat om att säkerställa allmänhetens tillgång till strandområden samt goda livsvillkor för djur- och växtlivet.

Det krävs därför en avvägning mellan utvecklingsintresset och de långsiktiga värden som strandskyddet ska skydda. I nu aktuellt ärende med området B3 är utvecklingsmotivet dessutom förhållandevis generellt beskrivet, samtidigt som kommunen själv redovisar alternativa möjligheter till bostadsutveckling i Malexander.

5. Kommunens eget miljöunderlag visar dokumenterade naturvärden inom B3

Invändningen mot att område B3 skulle bli ett LIS område handlar inte bara om strandskyddets generella principer.

Kommunens eget miljöunderlag identifierar konkreta naturvärden inom området.

B3 omfattar enligt miljöunderlaget ett naturvärdesobjekt med klass 4, lokalt intresse, avseende sandtallskog, samt en smalare del med naturvärdesklass 3 av kommunalt intresse.

Miljöunderlaget beskriver sandtallskog som en relativt ovanlig naturmiljö och framhåller att äldre träd är sällsynta och har minskat kraftigt.

Det anges uttryckligen: *”Det är helt avgörande för värdet att de gamla tallarna får stå kvar och åldras.”*

Detta är en mycket tydlig signal om områdets naturvärden. Samtidigt föreslås området användas för ny bostadsbebyggelse med fritidshus och villor. Kommunens exploateringsförslag och kommunens eget naturvårdsunderlag går således inte lätt att förena i praktiken. Området kan naturligtvis i teorin bebyggas med hänsyn till naturvärden.

Enligt min mening bör emellertid kommunen över huvud taget inte peka ut området B3 som LIS när det finns andra bostadsutvecklingsmöjligheter och när naturvärdena är dokumenterade.

6. Strandskyddets syften måste kunna tillgodoses långsiktigt

Ett LIS-utpekande innebär inte att strandskyddets syften försvinner.

Även inom ett LIS-område måste strandskyddets intressen kunna tillgodoses långsiktigt. Det gäller både allmänhetens tillgång till strandområden och förutsättningarna för djur- och växtlivet. Kommunens underlag anger att den fortsatta planeringen av B3 behöver ta hänsyn till Malexanderdeltat, som är utpekat i kommunens naturvårdsprogram och som är av riksintresse för naturvården.

Kommunen anger också att framtida planering ska minimera schaktning och anpassa bebyggelsen till terrängen.

Det visar att kommunen själv är medveten om att området innehåller värden och förutsätter särskild hänsyn vid en eventuell exploatering.

Det är enligt min mening ett ytterligare argument för att inte redan i översiktsplanen peka ut området som LIS när det samtidigt finns alternativa möjligheter att utveckla Malexander på redan planlagd mark.

7. Mark- och miljööverdomstolens praxis ställer krav på konkret utvecklingsnytta

Mark- och miljööverdomstolen har i praxis betonat att LIS inte kan grundas på allmänna och generella antaganden om att bostäder alltid är positivt för en landsbygd.

I mål MÖD M 6346-20 betonade domstolen bland annat vikten av att den tänkta utvecklingen konkretiseras och att den långsiktiga ekonomiska effekten ska vara knuten till den lokala eller regionala utvecklingen. Det är en viktig princip även här. Det är alltså inte tillräckligt att konstatera att nya bostäder kan ge fler invånare och därigenom i största allmänhet vara positiva. Kommunen behöver kunna visa varför den aktuella exploateringen faktiskt förväntas ge den typ av långsiktig utveckling som LIS-regleringen tar sikte på. I det nu aktuella fallet med Boxholms översiktsplan och område B3 är den redovisningen enligt min mening för svag.

I MÖD 2019:2 godtogs ett LIS-upplägg bland annat eftersom det fanns en tydligare koppling mellan den planerade bostadsutvecklingen och möjligheten att upprätthålla lokal service och befolkningsunderlag. Det är inte samma situation som i det nu aktuella fallet B3. Här finns redan enligt kommunens eget underlag obebyggd detaljplanelagd bostadsmark i Malexander som ska prioriteras i första hand.

Det visar att kommunens argument att just ett nytt strandnära område skulle vara nödvändigt för att stärka ortens service och befolkningsunderlag.

8. Kommunens långsiktiga mål kan nås genom en mer varsam utveckling

Jag motsätter mig inte utveckling av Malexander, tvärtom.

Kommunens eget planeringsunderlag anger att Malexander har en viktig roll som kommundelscentrum och serviceort och att kommunen vill stärka ortens befolkningsunderlag och service. Det är en utveckling som bör stödjas.

Men utveckling får inte innebära att nya strandnära naturområden tas i anspråk.

Kommunen har redan identifierat:

- Malexander som kommundelscentrum,
- Malexander som viktig serviceort,
- behov av fler bostäder,
- ett mål om ytterligare bostäder i Malexander,
- samt befintlig detaljplanelagd bostadsmark som ännu inte är utbyggd och som enligt kommunen ska prioriteras i första hand.

Det finns därmed förutsättningar att arbeta med Malexanders utveckling utan att först ta ett nytt strandnära område vid Axsjön i anspråk.

Det är enligt min mening både mer konsekvent med kommunens egen planeringsstrategi och mer förenligt med försiktighetsprincipen när naturvärden och strandskyddsintressen berörs.

9. Samlad bedömning

Vid en samlad bedömning finns flera omständigheter som talar mot att B3 ska pekas ut som LIS-område:

1. Kommunens utvecklingsmotiv är inte tillräckligt konkretiserat.
2. B3 beskrivs främst som ett område för attraktiva fritidshus och villor.
3. Malexander har redan detaljplanelagd, obebyggd bostadsmark som kommunen själv anger ska prioriteras i första hand.
4. Kommunen har inte tydligt visat varför denna alternativa mark inte är tillräcklig för att stärka Malexander.
5. B3 berör dokumenterade naturvärden, bland annat sandtallskog.
6. Miljöunderlaget framhåller att gamla tallar måste få stå kvar och åldras för att naturvärdet ska bestå.
7. Kommunen anger själv att Malexanderdeltats naturvärden måste beaktas vid fortsatt planering.
8. Ett LIS-utpekande måste samtidigt säkerställa att strandskyddets syften kan tillgodoses långsiktigt.
9. Det finns därför ett tydligt alternativ: att i första hand utveckla redan planlagd bostadsmark i Malexander.

Det är särskilt kombinationen av dessa omständigheter som gör att B3 enligt min mening inte bör finnas kvar i översiktsplanen.

Sammanfattning

Malexander har en viktig funktion i Boxholms kommun och jag ser positivt på en långsiktigt hållbar utveckling av orten.

Men kommunens egen översiktsplan ger samtidigt ett tydligt stöd för att utvecklingen i första hand ska ske genom befintliga planlagda bostadsområden.

När kommunen redan har obebyggd detaljplanelagd bostadsmark i Malexander som ska prioriteras först, blir det svårt att motivera varför ett nytt strandnära LIS-område vid Axsjön behövs. B3-området vid Axsjön berör dokumenterade naturvärden, däribland sandtallskog, och kommunen själv konstaterar att de äldre tallarna är avgörande för områdets naturvärde.

LIS bör inte användas för att skapa attraktiva strandnära bostadslägen utan att det finns en tydligt visad och långsiktigt hållbar utvecklingsnytta som väger upp de motstående intressena.

I detta fall anser jag inte att Boxholms kommun har visat detta.

Jag vill därför framföra att B3 Axsjön tas bort som LIS-område ur förslaget till översiktsplan för Boxholms kommun.

Kommunens kommentar

Ett större motstånd finns bland boende i Malexander mot att Axsjön pekas ut som ett LIS-område Se vidare under rubriken ”LIS-område Axsjön” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning till att LIS-området pekats ut.

Flertalet personer har haft åsikter om att samråd och dialog med Malexanderborna har varit bristfällig, se under rubriken ”Process, samråd, information till allmänheten med flera” i detta utlåtande avseende den aspekten. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Även andra områden, såsom nya områden och förtätningar inom Malexander, kan bli aktuella för exploatering, via prövning i exempelvis detaljplan, även om de inte redovisas i översiktsplanen. Översiktsplanen är endast en vägledning.

Orten är även beroende av kommunikationer, t ex kollektivtrafiken. Ett utpekat stråk från Blåvik till Malexander med ett antal utpekade områden för bostäder anser kommunen tillsammans ger förutsättningar för att kunna stärka underlaget för kollektivtrafik och annan service, helt i linje med regionens inriktning.

Kommunens bedömning är att ett utpekande av flera olika LIS-områden tillsammans ger totalt sett bättre förutsättningar för att stimulera landsbygdsutvecklingen och upprätthålla underlaget för lokal service.

Kommunens målsättning är att Malexander får en ökning av antalet permanentboende. En ökning av permanentboende och bostäder kan bidra till att stärka ortens serviceutbud, befolkningsunderlag och framtida tillväxt, förbättra infrastruktur med mera. Samtidigt behöver poängteras att kommunen i en översiktsplan eller i en detaljplan inte kan besluta eller reglera om en bostad ska användas för permanentboende eller fritidsboende. Det

går heller inte i plansammanhang att styra upplåtelseform (äganderätt, tomträtt, arrende, bostadsrätt, hyresrätt).

Ovan önskad effekt bedöms även vara i linje med Region Östergötlands serviceprogram som syftar till att bidra till en god tillgänglighet till kommersiell och offentlig service för medborgare och näringsliv i Östergötlands landsbygder med målet att människor och företag ska kunna bo och verka var de vill i länet och erbjudas en god servicenivå inom rimliga avstånd.

Privatperson 46, 2026-09-03

(Noterbart: Ett liktydigt yttrande inkom från samma privatperson 2026-09-03)

Synpunkter på förslag till ny översiktsplan för Boxholms kommun

Som boende i Malexander vill vi framföra följande:

Kommunen anger att man vill möjliggöra 30 nya bostäder i Malexander fram till år 2040, för att kommunen som helhet ska komma upp i 6 500 invånare. Högst på prioriteringslistan när det gäller Malexander är området B3 (vid Axjön).

Vi anser att en exploatering av föreslaget område vid Axsjön skulle vara störande för båda de badplatser som finns på södra sidan om sjön, den ena i slutet av Axsjövägen och den andra nedanför fotbollsplanen. Eftersom marken i utpekat område ligger högre än badplatserna, och områdesgränsen går väldigt nära sjökanten, finns stor risk att man kommer att känna sig som att man är i någons trädgård eller direkt i någons blickfång när man gått eller cyklat till Axsjön för att ta sig ett dopp. Idag präglas badplatserna av en stillhet och avskildhet som helt riskerar att försvinna.

Kommunen skriver att man vill ”prioritera bostadsområden som är integrerade med naturen och erbjuder vacker utsikt över sjöar och omgivande skogar”. Det är förståeligt, men i fallet med föreslaget exploateringsområde intill Axsjön skulle ny bostadsbebyggelse ske på bekostnad av två badplatser, vilket skulle minska byns attraktivitet som helhet.

Ett annat föreslaget område för exploatering är Kyrkbyn. Det är en förtätning som väsentligt förändrar byns karaktär (inte minst med modern bebyggelse alldeles intill kyrkan) och möjligheten till sjöutsikt från landsvägen (och restaurangbyggnaden som ligger där) försvinner, förutom en uppskattad äng och plats för lek av barnen. Parkmark är inte oviktigt för en liten by; den har andra kvaliteter och tillgodoser andra rekreativa behov än omgivande naturmark.

Kommunen anger som viljeinriktning för Malexander bland annat att ”aktivt bevara och utveckla Malexanders unika karaktär och charm som en by med närhet till sjö, skog och natur”. Vi menar att en del av den charmen går förlorad om området Kyrkbyn och Axsjön bebyggs.

På s 115 i planhandlingen diskuteras behovet av laddstolpar, och badplatsen nämns som en lämplig plats för detta. Vi undrar om den som skrivit detta varit på badplatsen? Här finns inga lämpliga parkeringsmöjligheter (även om det i praktiken brukar stå bilar parkerade där under varma sommardagar då badplatsen är välbesökt). I byn finns en större yta för parkering vid det s k torget, intill brevlådan och anslagstavlan; rimligen är det en bättre plats för laddstolpar. Annars parkeringen vid kyrkan.

Vi ser gärna att man utvecklar Malexander på ett sätt som gör det attraktivt för fler invånare både sommar och vinter. I dagsläget saknar byn förskola, skola, kommunala transporter (även om s k närtrafik finns) och mataffär. Det tror vi är en avgörande faktor för att locka fler invånare till Malexander annat än under sommarsäsongen. Vi ser därför fram emot en fortsatt dialog med oss som bor här, genom kontakt med exempelvis byalaget.

Kommunens kommentar

Område B5 – Kyrkbyn pekas ut i översiktsplanen. Översiktsplanen visar hur den folkvalda politiska majoriteten vill utveckla kommunen, ett vägledande visionsdokument. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Kyrkbyn ses som en av flera alternativa lokaliseringar i Malexander. Kommunen behöver ha alternativ och flexibilitet över tid då det är osäkert om respektive område som är utpekat kommer att realiseras. Se vidare under rubriken ”LIS-område Axsjön” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning är till att flera LIS-områden pekats ut i Malexander-området.

Det bör påpekas att LIS-områdena i översiktsplanen är schematiskt avgränsade. Slutgiltig omfattning och utformning, antal tomter med mera får studeras i efterföljande planering, såsom detaljplan.

Naturvärden, kulturvärden, rekreationsvärden, parkmark, lekanordningar med mera är frågor som får studeras i ett eventuellt detaljplanearbete.

Se även yttrande från Folkungabygdens pastorat (markägare till område B5) samt kommunens kommentar till pastoratet angående Kyrkbyn.

Ett större motstånd finns bland boende i Malexander mot att Axsjön pekas ut som ett LIS-område. Se vidare under rubriken ”LIS-område Axsjön” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning till att LIS-området pekats ut.

Yttrandets förslag avseende LIS-område Axsjön, att förlägga tomter mer närmare fotbollsplanen och mindre påverkan på slänten mot sjön, får studeras i ett eventuellt detaljplaneskede. Kommunen tar tacksamt emot kreativa förslag.

Flertalet personer har haft åsikter om att samråd och dialog med Malexanderborna har varit bristfällig, se under rubriken ”Process, samråd, information till allmänheten med flera” i detta utlåtande avseende den aspekten. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Även andra områden, såsom nya områden och förtätningar inom Malexander, kan bli aktuella för exploatering, via prövning i exempelvis detaljplan, även om de inte redovisas i översiktsplanen. Översiktsplanen är endast en vägledning.

Orten är även beroende av kommunikationer, t ex kollektivtrafiken. Ett utpekat stråk från Blåvik till Malexander med ett antal utpekade områden för bostäder anser kommunen tillsammans ger förutsättningar för att kunna stärka underlaget för kollektivtrafik och annan service, helt i linje med regionens inriktning.

Kommunens bedömning är att ett utpekande av flera olika LIS-områden tillsammans ger totalt sett bättre förutsättningar för att stimulera landsbygdsutvecklingen och upprätthålla underlaget för lokal service.

Kommunens målsättning är att Malexander får en ökning av antalet permanentboende. En ökning av permanentboende och bostäder kan bidra till att stärka ortens serviceutbud, befolkningsunderlag och framtida tillväxt, förbättra infrastruktur med mera. Samtidigt behöver poängteras att kommunen i en översiktsplan eller i en detaljplan inte kan besluta eller reglera om en bostad ska användas för permanentboende eller fritidsboende. Det går heller inte i plansammanhang att styra upplåtelseform (äganderätt, tomträtt, arrende, bostadsrätt, hyresrätt).

Ovan önskad effekt bedöms även vara i linje med Region Östergötlands serviceprogram som syftar till att bidra till en god tillgänglighet till kommersiell och offentlig service för medborgare och näringsliv i Östergötlands landsbygder med målet att människor och företag ska kunna bo och verka var de vill i länet och erbjudas en god servicenivå inom rimliga avstånd.

Mening angående plats för laddstolpar vid badplats stryks till antagandet av översiktsplanen. Frågan om lämpliga platser för laddstolpar får hanteras i särskild ordning utöver denna översiktsplan.

Privatperson 47, 2026-09-03

Yttrande avseende granskning av översiktsplan för Boxholms kommun

Här är mina synpunker på översiktsplan för Boxholms kommun.

Malexander har en viktig funktion i Boxholms kommun, och jag ser positivt på en långsiktigt hållbar utveckling av orten.

Det finns således redan planlagd, obebyggd bostadsmark i Malexander som kommunen själv anger ska prioriteras.

Mot denna bakgrund är det svårt att se vilket ytterligare behov ett nytt strandnära LIS-område vid Axsjön ska fylla. Kommunen har inte på ett tillräckligt konkret sätt visat varför just området Axsjön behövs för att stärka Malexanders befolkningsunderlag, service och långsiktiga utveckling.

Samtidigt finns dokumenterade naturvärden inom Axsjön, bland annat sandtallskog. Kommunens eget miljöunderlag framhåller att de äldre tallarna är avgörande för att dessa naturvärden ska kunna bevaras. Det finns därmed en tydlig målkonflikt mellan den föreslagna exploateringen och de naturvärden som kommunen själv har identifierat.

Ett LIS-område bör enligt min mening inte pekas ut för att möjliggöra attraktiva strandnära bostäder när kommunen inte tydligt har visat vilken konkret och långsiktig utvecklingsnytta som motiverar att just detta område tas i anspråk, särskilt när det redan finns andra planlagda möjligheter till bostadsutveckling i Malexander.

Sammantaget anser jag därför att förutsättningarna för att peka ut Axsjön som LIS-område inte är tillräckligt väl underbyggda.

Jag vill därför framföra att Axsjön tas bort som LIS-område ur förslaget till översiktsplan för Boxholms kommun.

Kommunens kommentar

Ett större motstånd finns bland boende i Malexander mot att Axsjön pekas ut som ett LIS-område. Se vidare under rubriken ”LIS-område Axsjön” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning till att LIS-området pekats ut.

Flertalet personer har haft åsikter om att samråd och dialog med Malexanderborna har varit bristfällig, se under rubriken ”Process, samråd, information till allmänheten med flera” i detta utlåtande avseende den aspekten. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Privatperson 48, 2026-09-03

Till Boxholms kommun gällande granskning av översiktsplanen.

Jag vill lämna synpunkter på den föreslagna utvecklingen av Malexander, framför allt förslaget att möjliggöra bostadsbebyggelse vid Axsjön, område B3. Jag vill även framföra synpunkter på område B5, Kyrkbyn.

Jag vill vara tydlig med att jag inte är emot utveckling i Malexander. Tvärtom tycker jag att det är viktigt att Malexander får möjlighet att fortsätta vara en levande by. Men utvecklingen behöver ske på ett sätt som tar tillvara de värden som gör Malexander attraktivt och älskat av så många.

Mina barn är nu fjärde generationen som har Malexander som sin trygga punkt i livet. Axsjön och naturmiljöerna runt sjön är mycket viktiga för oss, liksom för många andra som bor i, har fritidshus i eller besöker Malexander. Området används för bad, fiske, promenader, friluftsliv och rekreation och är idag tillgängligt för alla.

Axsjön – kommunens egna skrivningar om naturvärden

Det finns starka skäl att ifrågasätta om B3 är lämpligt för bostadsbebyggelse. Kommunen redovisar själv att området omfattas av flera särskilda natur- och geologiska värden. Malexanderdeltat är utpekat i naturvårdsprogrammet och utgör riksintresse för naturvården. Området har dessutom geologiska värden av klass 1 samt biotopvärden i form av sandtallskog. Kommunen anger att gamla tallar bör bevaras och att bebyggelse ska anpassas till befintlig terräng och befintliga värden.

Det är därför svårt att se hur en exploatering av ett idag obebyggt naturområde kan förenas med kommunens egna skrivningar. Kommunen bör kunna visa hur en bostadsexploatering konkret kan genomföras utan att dessa värden påverkas och vilket underlag som visar att riksintresset inte påverkas på ett betydande sätt.

LIS och strandskydd – kommunens egna kriterier

Kommunen anger i sina egna kriterier för LIS-områden att strandskyddets syften ska kunna upprätthållas och att:

”Det utpekade området ska inte ha någon särskild betydelse för friluftslivet eller för växt- och djurlivet.”

Mot bakgrund av Axsjöns faktiska användning för friluftsliv, fiske, bad, promenader, svamp- och bärplockning och hundpromenader samt områdets dokumenterade naturvärden är det mycket svårt att förstå hur B3 uppfyller detta kriterium.

Att föreslå bostadsbebyggelse här framstår därför som motsägelsefullt i förhållande till kommunens egna kriterier för var LIS-områden ska placeras.

En utveckling som går emot kommunens egen vision

Förslaget går också helt emot Boxholms kommuns egen vision, där kommunen framhåller att natur- och kulturvärden är grundläggande för människors livsmiljö och Boxholms identitet, och att tillgängligheten till natur för rekreation och friluftsliv ska värnas.

Axsjön är ett tydligt och konkret exempel på just dessa värden. Det rimmar därför illa med kommunens egen vision att samtidigt föreslå att en idag obebyggd, strandnära naturmiljö som nyttjas och uppskattas av så många tas i anspråk för bostäder som endast kommer ett fåtal personer till gagn.

Mina synpunkter

Jag anser därför att B3 Axsjön bör tas bort som LIS- och bostadsområde ur översiktsplanen.

Jag anser även att B5 Kyrkbyn bör tas bort som område för villor och radhus, eftersom det är byns enda större allmänning och används och uppskattas av många barn.

Jag vill också att kommunen tydligare redovisar vilken dialog som har förts med Malexanderborna om den föreslagna exploateringen och framförallt hur tidigare framförda synpunkter har påverkat förslaget.

Malexander behöver ges möjlighet att utvecklas och förbli en levande by. Men utvecklingen bör ske på platser där den inte samtidigt riskerar att förstöra de natur-, rekreations- och gemensamhetsvärden som gör Malexander både attraktivt och alldeles unikt.

Kommunens kommentar

Område B5 – Kyrkbyn pekas ut i översiktsplanen. Översiktsplanen visar hur den folkvalda politiska majoriteten vill utveckla kommunen, ett vägledande visionsdokument. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Kyrkbyn ses som en av flera alternativa lokaliseringar i Malexander. Kommunen behöver ha alternativ och flexibilitet över tid då det är osäkert om respektive område som är utpekat kommer att realiseras. Se vidare under rubriken ”LIS-område Axsjön” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning är till att flera LIS-områden pekats ut i Malexander-området.

Det bör påpekas att LIS-områdena i översiktsplanen är schematiskt avgränsade. Slutgiltig omfattning och utformning, antal tomter med mera får studeras i efterföljande planering, såsom detaljplan.

Naturvärden, kulturvärden, rekreationsvärden, parkmark, lekanordningar med mera är frågor som får studeras i ett eventuellt detaljplanearbete.

Se även yttrande från Folkungabygdens pastorat (markägare till område B5) samt kommunens kommentar till pastoratet angående Kyrkbyn.

Ett större motstånd finns bland boende i Malexander mot att Axsjön pekas ut som ett LIS-område. Se vidare under rubriken ”LIS-område Axsjön” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning till att LIS-området pekats ut.

Yttrandets förslag avseende LIS-område Axsjön, att förlägga tomter mer närmare fotbollsplanen och mindre påverkan på slänten mot sjön, får studeras i ett eventuellt detaljplaneskede. Kommunen tar tacksamt emot kreativa förslag.

Flertalet personer har haft åsikter om att samråd och dialog med Malexanderborna har varit bristfällig, se under rubriken ”Process, samråd, information till allmänheten med flera” i detta utlåtande avseende den aspekten. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Privatperson 49, 2026-09-03

Yttrande angående förslag till översiktsplan för Boxholms kommun

Härmed inlämnas synpunkter på förslaget till översiktsplan för Boxholms kommun, specifikt avseende det föreslagna LIS-området B3 Axsjön.

Jag anser att B3 Axsjön exkluderas som LIS-område från förslaget till översiktsplan för Boxholms kommun.

Motivering

Jag välkomnar en långsiktigt hållbar utveckling av Malexander och erkänner kommunens beskrivning av orten som ett vitalt kommundelscentrum och serviceort för den södra delen av kommunen. En ökning av permanentboende och bostäder kan otvivelaktigt bidra till att stärka ortens serviceutbud, befolkningsunderlag och framtida tillväxt.

Det är svårmotiverat varför ett nytt strandnära LIS-område vid Axsjön skulle vara nödvändigt för att uppnå dessa mål.

Kommunens egna planeringsunderlag indikerar att det redan finns detaljplanelagd mark avsedd för bostäder i Malexander som ännu inte exploaterats. En naturlig utgångspunkt för fortsatt bostadsutveckling bör därför vara att prioritera satsningar inom dessa befintliga områden.

Om kommunen bedömer att Malexander har ett behov av fler bostäder för att stärka service och befolkningsunderlag, måste det tydligt redogöras för varför den redan planlagda marken inte är tillräcklig, samt vilken konkret ytterligare nytta B3 Axsjön skulle tillföra.

Förslaget för B3 Axsjön inkluderar möjliggörande av "attraktiva fritidshus och villor". Jag anser inte att enbart möjligheten att skapa attraktiva strandnära bostadslägen utgör tillräckligt skäl för att ta ett nytt sådant område i anspråk.

Vidare finns det dokumenterade naturvärden inom B3 Axsjön. Kommunens miljöunderlag belyser bland annat förekomsten av sandtallskog och framhåller att äldre tallar är avgörande för bevarandet av dessa naturvärden. Detta skapar en tydlig målkonflikt mellan den föreslagna exploateringen och de naturvärden som kommunen själv identifierat.

Malexanders attraktionskraft grundar sig i hög grad på den natursköna och rekreationsrika miljö som omger orten. En utveckling som syftar till att stärka orten bör därför genomföras på ett sätt som långsiktigt värnar dessa unika kvaliteter.

Min bedömning är att kommunen inte har påvisat ett tillräckligt tydligt behov av att exploatera just B3 Axsjön. Det finns redan planlagda områden för bostadsutveckling i Malexander, samtidigt som B3 Axsjön hyser dokumenterade naturvärden och innebär ytterligare ingrepp i ett strandnära område.

Därför anser jag att Malexanders utveckling bör prioriteras genom befintliga planlagda bostadsområden, och att B3 Axsjön därmed tas bort som LIS-område ur översiktsplanen.

Kommunens kommentar

Ett större motstånd finns bland boende i Malexander mot att Axsjön pekas ut som ett LIS-område. Se vidare under rubriken ”LIS-område Axsjön” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning till att LIS-området pekats ut.

Flertalet personer har haft åsikter om att samråd och dialog med Malexanderborna har varit bristfällig, se under rubriken ”Process, samråd, information till allmänheten med flera” i detta utlåtande avseende den aspekten. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Privatperson 50, 2026-09-03

Jag vill härmed lämna följande synpunkter på förslaget till ny översiktsplan för Boxholms kommun, med särskilt fokus på Malexanders utveckling samt de föreslagna LIS-områdena.

Malexanders utveckling och behovet av åretruntboende

Malexander är den enda småorten inom Boxholms kommun och har i dag en bofast befolkning på färre än 100 personer. Ortens utveckling under de senaste decennierna visar tydligt hur viktigt det är att skapa förutsättningar för ett livskraftigt åretruntboende.

När skolan i Malexander lades ned 2005 flyttade sju barnfamiljer från orten. Det innebar inte bara en betydande minskning av antalet bofasta invånare utan även ett bortfall av skatteintäkter för kommunen.

Översiktsplanen framhåller vikten av att människor i alla åldersgrupper ska kunna bo i Malexander. För att detta ska vara möjligt krävs dock konkreta åtgärder. Det är särskilt angeläget att skapa förutsättningar för yngre familjer att bosätta sig permanent på orten.

Tillgången till hyresbostäder är i detta sammanhang viktig. Samtidigt har flera hyresbostäder avyttrats, vilket riskerar att ytterligare minska möjligheterna för personer som vill flytta till Malexander men inte har möjlighet eller vilja att köpa en fastighet.

Även fungerande kommunikationer och tillgång till barnomsorg är avgörande för ortens framtid. För yrkesverksamma behöver kommunikationerna förbättras och kommunens ambition att möjliggöra barnomsorg behöver konkretiseras.

Malexander har samtidigt ett mycket rikt föreningsliv, som under lång tid har byggts upp genom omfattande ideellt arbete. Hembygdsgård, församlingshem, idrottsplats och föreningshus har tillsammans skapat förutsättningar för bland annat Valborgsfirande, midsommarfirande, Big Band Bonanza, simskola, triathlontävling och Sommarrodd.

Många personer som idag bär upp föreningslivet är äldre. Därför är en föryngring av den bofasta befolkningen viktig inte bara för befolkningsutvecklingen utan också för att långsiktigt bevara det föreningsliv och den sociala sammanhållning som gör Malexander attraktivt.

Om utvecklingen fortsätter utan att andelen yngre åretruntboende ökar finns det inom en tioårsperiod en risk att en betydande del av det som ger Malexander dess attraktivitet och särprägel går förlorad.

Ny bebyggelse i Malexander

Jag är positiv till att Malexander ges möjlighet att utvecklas genom ny bebyggelse.

De utpekade områdena B1 och B2 bedömer jag som lämpliga för bostadsbebyggelse. Ägaren till B1 har under lång tid visat gott omdöme genom att sälja ett begränsat antal tomter åt gången. Detta har gett nyinflyttade möjlighet att på ett naturligt sätt integreras med den befintliga befolkningen.

Jag bedömer att även ägaren till B2 kan förväntas ha ett liknande långsiktigt förhållningssätt.

Däremot anser jag att ytterligare exploatering av område B3 vid Axsjön är olämplig. Jag motsätter mig därför ytterligare bebyggelse i detta område. Jag framförde samma synpunkt redan i samband med detaljplanearbetet 2020.

Innan nya områden tas i anspråk bör kommunen dessutom undersöka möjligheten att förtäta och utnyttja befintlig bebyggelsestruktur. Min bedömning är att det inom dagens bebyggelse bör kunna identifieras ett tjugotal tomter som är möjliga att bebygga.

Detta skulle kunna ge en mer varsam utveckling av orten och samtidigt bidra till att stärka det befintliga samhället.

LIS-område B6 – Norsholm

Jag vill särskilt motsätta mig den förslagna exploateringen av LIS-område B6 vid Norsholm.

Fastigheten Norsholm är privatägd och marken har tidigare friköpts från kommunen. Två mindre byggnader utgör undantag från den privatägda marken. Den ena ligger närmast det så kallade vedtorget och den andra är den byggnad som brukar kallas Annexet, eller skämtsamt ”skaldens boning”, där författaren Per-Anders Fogelström tillbringade några somrar hos sin vän Erik Brolin.

Området nedanför Prästgårdsvägen har tidigare varet ett välskött ängsmarksområde med stor artrikedom. Det innehåller dessutom de enda kvarvarande strandkärren längs Malexanderbygdens strand.

Dess strandkärr har ett särskilt värde eftersom de fungerar som ett naturligt skydd mot övergödning av Sommens vatten. Under de senaste åren har det låga vattenståndet i Sommen dessutom bidragit till att kärren torkat ut.

Området har samtidigt tillåtits växa igen och förbuskas. Jag har själv badat vid stranden i stort sett varje år sedan 1950-talet och har därför kunnat följa förändringarna över lång tid. Min upplevelse är att vattenkvaliteten har försämrats och att vassens utbredning ökat kraftigt.

Kärren har tidigare hyst fördlistade arter. Under senare år har jag och flera andra personer också noterat en tydlig minskning av tornseglare i området.

Mot denna bakgrund anser jag att en exploatering av området för ett fåtal bostadshus skulle vara olämplig. Att upphäva strandskyddet för att möjliggöra sådan bebyggelse riskerar dessutom att stå i konflikt med flera av de kriterier för LIS-områden som anges i översiktsplanen.

Naturvärden och behov av restaurering

Jag anser därför att kommunen istället bör utreda möjligheten att restaurera strandkärren och återställa den tidigare ängsmarken.

Innan kommunen tar ställning till exploatering bör kommunekologen och Länsstyrelsen ges möjligheten att bedöma områdets naturvärden och konsekvenserna av en eventuell exploatering.

Sommen är dessutom av riksintresse för friluftslivet. De relativt oexploaterade stränderna kring Malexander är en viktig del av områdets karaktär och attraktivitet. Det finns därför starka skäl att vara restriktiv.

Sedan arbetet med den nya översiktsplanen inleddes har dessutom ett naturskyddsområde tillkommit vid Nybros skogsområde. Detta gränsar till ett naturskyddsområde vid Högbo, där det tidigare funnits vitryggig hackspett.

Jag föreslår därför att LIS-område B6 istället omprövas med inriktningen ska kunna ingå i ett sammanhängande naturskyddsområde tillsammans med Nybro.

Marken bör i så fall återställas till ängsmark. En sådan skötsel skulle, liksom tidigare, kunna genomföras genom ideella insatser från närboende och föreningslivet.

Även strandkärren bör restaureras. Detta skulle kunna bidra till att återskapa den biologiska mångfalden, stärka områdets naturvärden och samtidigt bidra till att skydda Sommens vattenmiljö.

Tillsamammans med områden kring Hembygdsgården, inklusive Tjärdalen där kommunen äger mark, skulle detta kunna skapa ett sammanhängande område med goda förutsättningar för ökad artrikedom i både flora och fauna.

Sammanfattande synpunkter och förslag

För att säkerställa en långsiktigt hållbar utveckling av Malexander anser jag att kommunen i första hand bör prioritera åtgärder som stärker åretruntboendet och den befintliga ortens livskraft, snarare är att öppna känsliga strandnära områden för ny exploatering.

Jag föreslår därför att kommunen:

1. Prioriterar fler åretruntboende i Malexander, särskilt genom åtgärder som underlättar för yngre familjer att bosätta sig på orten.
2. Ökar tillgången till hyresbostäder och bevarar möjligheten till olika former av permanentboende.
3. Förbättrar kommunikationerna för personer som arbetar utanför Malexander.
4. Konkretiserar möjligheten till barnomsorg, exempelvis genom förskola eller dagbarnvårdare.
5. Tillstyrker en varsam utveckling av B1 och B2, samtidigt som befintliga möjligheter till förtätning och nybyggnation inom Malexanders nuvarande bebyggelse undersöks.
6. Avstår från ytterligare exploatering av B3 vid Axsjön, med hänsyn till områdets förutsättningar och tidigare framfördas invändningar.
7. Omprövar LIS-område B6 vid Norsholm och avstår från att möjliggöra ny strandnära bostadsbebyggelse där.
8. Utreder områdets naturvärden genom kommunekolog och Länsstyrelse innan någon förändring av strandskydd eller markanvändning genomförs.
9. Utreder möjligheten att restaurera strandkärren och återställa ängsmarken.
10. Utreder möjligheten att göra B6 till en del av ett sammanhängande naturskyddsområde tillsammans med Nybros skogsområde.

Malexanders framtid bör enligt min mening bygga på en balans mellan varsam utveckling, fler permanentboende och bevarande v de natur- och kulturvärden som gör orten attraktiv.

Genom att stärka det befintliga samhället, förbättra förutsättningarna för barnfamiljer och samtidigt värna naturmiljön kan kommunen skapa bättre förutsättningar för att Malexander även i framtiden ska vara en levande och attraktiv del av Boxholms kommun.

Kommunens kommentar

Område B6 – Norsholm pekas ut i översiktsplanen. Översiktsplanen visar hur den folkvalda politiska majoriteten vill utveckla kommunen, ett vägledande visionsdokument. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Norsholm ses som en av flera alternativa lokaliseringar i Malexander. Kommunen behöver ha alternativ och flexibilitet över tid då det är osäkert om respektive område som är utpekat kommer att realiseras. Se vidare under rubriken ”LIS-område Axsjön” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning är till att flera LIS-områden pekats ut i Malexander-området.

Det bör påpekas att LIS-områdena i översiktsplanen är schematiskt avgränsade. Slutgiltig omfattning och utformning, antal tomter med mera får studeras i efterföljande planering, såsom detaljplan.

Rekreationsvärden, naturvärden, biologisk mångfald, vattenskyddsfrågan, strandpromenad med mera är frågor som får studeras i eventuella detaljplanearbeten.

Även andra områden, såsom nya områden och förtätningar inom Malexander, kan bli aktuella för exploatering, via prövning i exempelvis detaljplan, även om de inte redovisas i översiktsplanen. Översiktsplanen är endast en vägledning.

Ett större motstånd finns bland boende i Malexander mot att Axsjön pekas ut som ett LIS-område. Se vidare under rubriken ”LIS-område Axsjön” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning till att LIS-området pekats ut.

Flertalet personer har haft åsikter om att samråd och dialog med Malexanderborna har varit bristfällig, se under rubriken ”Process, samråd, information till allmänheten med flera” i detta utlåtande avseende den aspekten. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Orten är även beroende av kommunikationer, t ex kollektivtrafiken. Ett utpekat stråk från Blåvik till Malexander med ett antal utpekade områden för bostäder anser kommunen tillsammans ger förutsättningar för att kunna stärka underlaget för kollektivtrafik och annan service, helt i linje med regionens inriktning.

Kommunens bedömning är att ett utpekande av flera olika LIS-områden tillsammans ger totalt sett bättre förutsättningar för att stimulera landsbygdsutvecklingen och upprätthålla underlaget för lokal service.

Kommunens målsättning är att Malexander får en ökning av antalet permanentboende. En ökning av permanentboende och bostäder kan bidra till att stärka ortens serviceutbud, befolkningsunderlag och framtida tillväxt, förbättra infrastruktur med mera. Samtidigt behöver poängteras att kommunen i en översiktsplan eller i en detaljplan inte kan besluta eller reglera om en bostad ska användas för permanentboende eller fritidsboende. Det går heller inte i plansammanhang att styra upplåtelseform (äganderätt, tomträtt, arrende, bostadsrätt, hyresrätt).

Ovan önskad effekt bedöms även vara i linje med Region Östergötlands serviceprogram som syftar till att bidra till en god tillgänglighet till kommersiell och offentlig service för medborgare och näringsliv i Östergötlands landsbygder med målet att människor och företag ska kunna bo och verka var de vill i länet och erbjudas en god servicenivå inom rimliga avstånd.

Synpunkten noteras att område B2 – Gökadalen och område B1 – Högbo/Sågviken som pekas ut i översiktsplanen ses som positivt. Högbo/Sågviken (B1) har justerats något till antagandet utifrån Länsstyrelsens yttrande. Se även yttrande från Länsstyrelsen samt kommunens kommentar till Länsstyrelsen.

Privatperson 51, 2026-09-03

Vi motsätter oss den föreslagna bebyggelsen i Malexander inom områdena B1, B3 och B5. Detta beror inte på att vi är emot utveckling i byn. Tvärtom är det viktigt att Malexander kan utvecklas. Men utvecklingen måste ske på ett sätt som bevarar de värden som gör platsen attraktiv för både fastboende, fritidsboende och besökare.

Särskilt oroande är att flera av de föreslagna områdena utgör några av Malexanders mest värdefulla och karaktärsskapande naturmiljöer. En av platserna är en sänka i gammal tallskog ned mot sjön, en annan följer en skogsväg genom ett mycket vackert tallskogsområde. Dessa miljöer har ett högt värde i sig själva och bidrar starkt till upplevelsen av Malexander som naturnära och småskaligt. När sådana miljöer en gång exploateras kan de inte återskapas.

Vi anser också att planförslaget innebär en form av förtätning som inte är förenlig med Malexanders karaktär, särskilt inom område B5 där ytterligare bebyggelse skulle minska de öppna ytor som bidrar till byns lantliga och luftiga prägel.

Ett fåtal nya tomter kan ge en begränsad nytta på kort sikt, medan förlusten av äldre tallskogar, obebyggda sjö- och strandnära miljöer och sammanhängande rekreationsområden är permanent. Vi saknar en analys av om den nytta som de föreslagna exploateringarna förväntas ge står i proportion till de natur- och rekreationsvärden som riskerar att gå förlorade. När sådana miljöer väl har bebyggts kan de inte återställas. Det framstår som en dålig avvägning att riskera värden som byggts upp under generationer för en exploatering vars samhällsnytta är osäker.

Det framgår inte heller hur kommunen säkerställt att ny bebyggelse faktiskt leder till fler permanentboende. Om resultatet i huvudsak blir ytterligare fritidshus riskerar man att offra betydande natur- och rekreationsvärden utan att uppnå det syfte som anges i planen. Kommunen bör därför redovisa vilka analyser som ligger till grund för bedömningen att utpekade områden kommer att bidra till en långsiktigt stärkt befolkning och service i Malexander.

Det finns uppgifter om förekomst av hasselsnok i området. Hasselsnoken är en skyddad och rödlistad art, och dess livsmiljöer omfattas av ett starkt skydd enligt artskyddsbestämmelserna. Innan området kvarstår i översiktsplanen bör kommunen redovisa vilket underlag som finns avseende förekomst av hasselsnok och andra skyddsvärda arter. Om någon naturvärdesinventering inte har genomförts bör kommunen förklara hur man kunnat bedöma områdenas lämplighet för bebyggelse.

Malexanders attraktionskraft bygger inte främst på möjligheten att uppföra nya bostäder utan på de natur- och landskapsvärden som redan finns. De skogar, stränder och öppna landskapsrum som nu föreslås för bebyggelse är inte reservmark utan en del av ortens identitet. Om dessa, några av byns mest uppskattade skogsmiljöer och öppna naturområden exploateras riskerar man att gradvis försvaga just de kvaliteter som gör att människor vill bo, vistas och återvända till Malexander. Det vore olyckligt om utvecklingen av byn sker på bekostnad av dess viktigaste tillgångar.

Då kommunen själv beskriver Malexander som särskilt värdefullt genom dess natur-, landskaps- och rekreationsvärden blir det motsägelsefullt att samtidigt peka ut några av de mest uppskattade och karaktärsskapande naturmiljöerna för exploatering. Översiktsplaneringen bör utgå från att utveckla orten utan att förbruka de värden som gör platsen attraktiv från början.

Mot denna bakgrund begär vi att de föreslagna exploateringsområdena i B1, B3 och B5 utgår ur översiktsplanen. Om kommunen väljer att behålla områdena bör den först redovisa ett betydligt mer omfattande underlag avseende naturvärden, friluftsliv, artskydd och de långsiktiga konsekvenserna för Malexanders utveckling.

Kommunens kommentar

Område B1 – Högbo/Sågviken och område B5 – Kyrkbyn pekas ut i översiktsplanen. Översiktsplanen visar hur den folkvalda politiska majoriteten vill utveckla kommunen, ett vägledande visionsdokument. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Högbo/Sågviken och Kyrkbyn ses som några av flera alternativa lokaliseringar i Malexander. Kommunen behöver ha alternativ och flexibilitet över tid då det är osäkert om respektive område som är utpekat kommer att realiseras. Se vidare under rubriken ”LIS-område Axsjön” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning är till att flera LIS-områden pekats ut i Malexander-området.

Det bör påpekas att LIS-områdena i översiktsplanen är schematiskt avgränsade. Slutgiltig omfattning och utformning, antal tomter med mera får studeras i efterföljande planering, såsom detaljplan.

Högbo/Sågviken (B1) har justerats något till antagandet utifrån Länsstyrelsens yttrande. Se även yttrande från Länsstyrelsen samt kommunens kommentar till Länsstyrelsen.

Rekreationsvärden, naturvärden, biologisk mångfald, vattenskyddsfrågan, strandpromenad med mera är frågor som får studeras i eventuella detaljplanearbeten.

Se även yttrande från Folkungabygdens pastorat (markägare till område B5) samt kommunens kommentar till pastoratet angående Kyrkbyn.

Ett större motstånd finns bland boende i Malexander mot att Axsjön pekas ut som ett LIS-område. Se vidare under rubriken ”LIS-område Axsjön” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning till att LIS-området pekats ut.

Flertalet personer har haft åsikter om att samråd och dialog med Malexanderborna har varit bristfällig, se under rubriken ”Process, samråd, information till allmänheten med flera” i detta utlåtande avseende den aspekten. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Orten är även beroende av kommunikationer, t ex kollektivtrafiken. Ett utpekat stråk från Blåvik till Malexander med ett antal utpekade områden för bostäder anser kommunen tillsammans ger förutsättningar för att kunna stärka underlaget för kollektivtrafik och annan service, helt i linje med regionens inriktning.

Kommunens bedömning är att ett utpekande av flera olika LIS-områden tillsammans ger totalt sett bättre förutsättningar för att stimulera landsbygdsutvecklingen och upprätthålla underlaget för lokal service.

Kommunens målsättning är att Malexander får en ökning av antalet permanentboende. En ökning av permanentboende och bostäder kan bidra till att stärka ortens serviceutbud, befolkningsunderlag och framtida tillväxt, förbättra infrastruktur med mera. Samtidigt behöver poängteras att kommunen i en översiktsplan eller i en detaljplan inte kan besluta eller reglera om en bostad ska användas för permanentboende eller fritidsboende. Det går heller inte i plansammanhang att styra upplåtelseform (äganderätt, tomträtt, arrende, bostadsrätt, hyresrätt).

Ovan önskad effekt bedöms även vara i linje med Region Östergötlands serviceprogram som syftar till att bidra till en god tillgänglighet till kommersiell och offentlig service för medborgare och näringsliv i Östergötlands landsbygder med målet att människor och företag ska kunna bo och verka var de vill i länet och erbjudas en god servicenivå inom rimliga avstånd.

Privatperson 52, 2026-09-03

Översiktsplanen: protest gällande Malexander

Vi har följande åsikter gällande planen som ej i tillräcklig utsträckning konsulteras vare sig med oss fasta invånare eller med samhällets fritidsinvånare.

Detta trots att det står i dokumentet att det ”tagits fram med stort engagemang från kommuninvånare” och att beslutsfattarna ”i ett tidigt skede har medborgardialog anordnats”.

Detta gäller definitivt inte Malexander.

Speciellt vänder vi oss emot de planer som presenteras vad gäller område B3 ner mot Axsjön och de där planerade tomterna för byggande av villor.

Detta område, det vill säga sluttningen ner mot Axsjön, utgör ett omtyckt strövområde för såväl för fastboende som fritidsboende.

Det finns därför ingen anledning att exploatera detta område, speciellt som flertalet alternativ därtill finns. Vi som bor i Malexander vet att man nödvändigtvis inte behöver se sjön för att njuta av den. Var och en kan, om så krävs, vandra några hundra meter till sjön och det efterlängtade vattnet.

Som alternativ till exploatering av slänten, dit för övrig infrastruktur saknas, kan nämnas vänstra sidan av Axsjövägen ned till Tallvägen. Här finns utrymme för bostäder istället för Slänten.

På vägen mot Boxholm är den planerade tomten med nummer 2 ej bebyggd, ej heller nummer 1. Plats finns till fler dessutom.

Två tomter står tomma vid Sommen.

Nej, tomter som ej stör naturen saknas ej i Malexander!

Vi föreslår att nuvarande detaljplan görs om och att en verklig dialog genomförs med invånare och samtliga föreningar som verkar i samhället. Varför inte börja med att träffa Malexanders Hembygdsförening för att lära sig lite mer om detta vackra samhälle.

Kommunens kommentar

Ett större motstånd finns bland boende i Malexander mot att Axsjön pekas ut som ett LIS-område. Se vidare under rubriken ”LIS-område Axsjön” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning till att LIS-området pekats ut.

Flertalet personer har haft åsikter om att samråd och dialog med Malexanderborna har varit bristfällig, se under rubriken ”Process, samråd, information till allmänheten med flera” i detta utlåtande avseende den aspekten. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Även andra områden, såsom nya områden och förtätningar inom Malexander, kan bli aktuella för exploatering, via prövning i exempelvis detaljplan, även om de inte redovisas i översiktsplanen. Översiktsplanen är endast en vägledning.

Det bör noteras att pågående planarbete utgör översiktsplan, inte detaljplan. En eventuell detaljplan görs i efterföljande planering.

Privatperson 53, 2026-09-04

Jag vill lämna följande synpunkter på förslaget till översiktsplan för Boxholms kommun och framför allt på det föreslagna LIS-området **B3 Axsjön**.

Jag anser att B3 Axsjön tas bort som LIS-område ur förslaget till översiktsplan för Boxholms kommun.

Jag är positiv till en långsiktigt hållbar utveckling av Malexander. Kommunen beskriver Malexander som ett viktigt kommundelscentrum och serviceort för de södra delarna av kommunen. Fler permanentboende och bostäder kan bidra till att stärka ortens service, befolkningsunderlag och framtida utveckling.

Samtidigt är det svårt att förstå varför ett nytt strandnära LIS-område vid Axsjön behövs för att uppnå detta.

Kommunens eget planeringsunderlag anger att det redan finns detaljplanelagd mark för bostäder i Malexander som ännu inte har byggts ut och att satsningar på dessa områden ska prioriteras i första hand. Detta bör rimligen vara utgångspunkten för den fortsatta bostadsutvecklingen.

Om kommunen bedömer att Malexander behöver fler bostäder för att stärka service och befolkningsunderlag bör det därför först visas varför den redan planlagda bostadsmarken inte är tillräcklig och vilken konkret ytterligare nytta som B3 skulle tillföra.

B3 föreslås dessutom för bland annat attraktiva fritidshus och villor. Jag anser inte att möjligheten att skapa attraktiva strandnära bostadslägen i sig är ett tillräckligt skäl för att ta ett nytt strandnära område i anspråk.

Det finns också dokumenterade naturvärden inom B3. Kommunens miljöunderlag pekar bland annat ut sandtallskog och framhåller att äldre tallar är avgörande för att naturvärdena ska kunna bevaras. Detta innebär en tydlig målkonflikt mellan den föreslagna exploateringen och de naturvärden som kommunen själv har identifierat.

Malexanders attraktivitet bygger dessutom i hög grad på den natur- och rekreationsmiljö som omger orten. En utveckling som stärker orten bör därför ske på ett sätt som långsiktigt bevarar dessa värden.

Sammantaget anser jag att kommunen inte har visat ett tillräckligt tydligt behov av att ta just B3 Axsjön i anspråk. Det finns redan planlagda möjligheter till bostadsutveckling i Malexander, samtidigt som B3 innehåller dokumenterade naturvärden och innebär ytterligare exploatering av ett strandnära område.

Jag anser därför att Malexanders utveckling bör prioriteras genom befintliga planlagda bostadsområden och att B3 Axsjön tas bort som LIS-område ur översiktsplanen.

Kommunens kommentar

Ett större motstånd finns bland boende i Malexander mot att Axsjön pekas ut som ett LIS-område. Se vidare under rubriken ”LIS-område Axsjön” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning till att LIS-området pekats ut.

Flertalet personer har haft åsikter om att samråd och dialog med Malexanderborna har varit bristfällig, se under rubriken ”Process, samråd, information till allmänheten med flera” i detta utlåtande avseende den aspekten. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Privatperson 54, 2026-09-04

Yttrande i samband med granskningshandling på översiktsplan Boxholm. Delen som berör markanvändning, Malexander småort.

Område B6 är inritat även över befintliga fastigheter. Och det kan nog inte gå ända ner till vattenlinjen i strandkanten. Plockar man ur de fyra fastigheterna, återstår en yta mellan Prästgårdsvägen och väg 580, en yta vid infart till ’Vedtorget’ (där båtiläggningsrampen är belägen), några branta slänter i östra delen, några mindre branta slänter, samt ett kärr avgränsat från strandkanten av en naturligt bildad vall (det växer en rad träd som har hindrat erosion in till kärret). Den typen av kärr är det sista kvarvarande av tre sådana som lär ha funnits vid strandkanten i Malexander. Tidigare funnits sådana kärr vid Garpaviken (nuvarande båthamnen) och Bastuviken (nuvarande badplatsen).

Jag anser att man inte bör avsätta detta till tomtmark, utan istället ha det i naturvårdsplanen med lämplig skötsel för att bevara kärrets karaktär på bästa sätt.

Område B3 är idag ett skogsparti med äldre fin tallskog, om fungerar väl för rekreation/friluftsliv. En väl underhållen vandringsstig (gula slingan från Pelarvallen och runt Axsjön) går genom skogspartiet. I tänkt område skulle stigen hamna precis i norra kanten av område B3.

I västra delen av området sluttar det mjukt ner mot Axsjön, och här finns tydliga formationer i marken efter inlandsisens avsmältning. Typexempel på en sak som gör Malexanderdeltat intressant som riksintresse. Jag anser det värt att bevara slänterna ner mot sjön och inte avsätta det till tomtmark. Kanske istället låta tallskogen växa kvar under skötsel, och därmed på sikt skapa riktigt gammal tallskog. Det ger goda biologiska värden och väl värt att eftersträva ur ett skogsbruksperspektiv, samtidigt som området nyttjas för rekreation.

Östra delen av området ansluter mer naturligt till Granvägen och kan bli en liten förlängning av befintlig bebyggelse där.

Absolut behöver vi som kommun ha långsiktig planering med mark i beredskap både för bostadsbyggande och även något för industri eller annan verksamhet. Stiftets skogar (Prästlönetillgångarna, Linköpings stift) har markerna norr om Malexander. (väster om Axsjön och precis norr om Pelarberget). Vore det möjliga vägar för Malexander att växa?

Kommunens kommentar

Område B6 – Norsholm pekas ut i översiktsplanen. Översiktsplanen visar hur den folkvalda politiska majoriteten vill utveckla kommunen, ett vägledande visionsdokument. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Norsholm ses som en av flera alternativa lokaliseringar i Malexander. Kommunen behöver ha alternativ och flexibilitet över tid då det är osäkert om respektive område som är utpekat kommer att realiseras. Se vidare under rubriken ”LIS-område Axsjön” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning är till att flera LIS-områden pekats ut i Malexander-området.

Det bör påpekas att LIS-områdena i översiktsplanen är schematiskt avgränsade. Slutgiltig omfattning och utformning, antal tomter med mera får studeras i efterföljande planering, såsom detaljplan.

Rekreationsvärden, naturvärden, biologisk mångfald, vattenskyddsfrågan, strandpromenad med mera är frågor som får studeras i eventuella detaljplanearbeten.

Ett större motstånd finns bland boende i Malexander mot att Axsjön pekas ut som ett LIS-område. Se vidare under rubriken ”LIS-område Axsjön” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning till att LIS-området pekats ut.

Yttrandets förslag avseende LIS-område Axsjön, att förlägga tomter mer åt öster, en förlängning av befintlig bebyggelse längs Granvägen och mindre påverkan på slänten mot sjön, får studeras i ett eventuellt detaljplaneskede. Kommunen tar tacksamt emot kreativa förslag.

Flertalet personer har haft åsikter om att samråd och dialog med Malexanderborna har varit bristfällig, se under rubriken ”Process, samråd, information till allmänheten med flera” i detta utlåtande avseende den aspekten. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Även andra områden, såsom nya områden och förtätningar inom Malexander, kan bli aktuella för exploatering, via prövning i exempelvis detaljplan, även om de inte redovisas i översiktsplanen. Översiktsplanen är endast en vägledning.

Privatperson 55, inklusive namnlista med 226 personer som är emot föreslagna utvecklingsområden B3 Axsjön och B6 Norsholm, 2026-09-03

Synpunkter på översiktsplanens granskningshandling.

I bifogad fil har 226 personer skrivit under för att områdena B3 (Axsjön) och B6 (Norsholm) ska utgå ur förslaget till översiktsplan. Detta då områdena riskerar att skada Malexanders unika karaktär, natur och viktiga områden för friluftsliv. Flera av dem som skrivit under har även skrivit egna motiveringar och kompletterande synpunkter om andra delar av planförslaget, se bilaga (**Noterbart:** Nämnda namnlista finns att tillgå på kommunen).

I planhandlingen står "Det är viktigt att samarbeta med invånare, företag och andra intressenter för att skapa en hållbar och inkluderande samhällsutveckling i Malexander." Utifrån denna inriktning är det anmärkningsvärt att särskild dialog inte skett i Malexander vare sig under granskningen eller samrådet. Något som också blir tydligt i den starka opinion som förslaget, när det blivit känd, har väckt. Det blir också uppenbart att förslaget inte är grundat i förståelse och kunskap om hur Malexander kan utvecklas samtidigt som byns unika värden bevaras.

Vi hoppas att ni som politiker lyssnar på den lokala opinionen hos både fast- och fritidsboende och ändrar planförslaget innan det antas.

Kommunens kommentar

Område B6 – Norsholm pekas ut i översiktsplanen. Översiktsplanen visar hur den folkvalda politiska majoriteten vill utveckla kommunen, ett vägledande visionsdokument. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Norsholm ses som en av flera alternativa lokaliseringar i Malexander. Kommunen behöver ha alternativ och flexibilitet över tid då det är osäkert om respektive område som är utpekat kommer att realiseras. Se vidare under rubriken ”LIS-område Axsjön” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning är till att flera LIS-områden pekats ut i Malexander-området.

Det bör påpekas att LIS-områdena i översiktsplanen är schematiskt avgränsade. Slutgiltig omfattning och utformning, antal tomter med mera får studeras i efterföljande planering, såsom detaljplan.

Rekreationsvärden, naturvärden, biologisk mångfald, vattenskyddsfrågan, strandpromenad med mera är frågor som får studeras i eventuella detaljplanearbeten.

Ett större motstånd finns bland boende i Malexander mot att Axsjön pekas ut som ett LIS-område. Se vidare under rubriken ”LIS-område Axsjön” i detta utlåtande för mer ingående redovisning kring kommunens inställning till att LIS-området pekats ut.

Flertalet personer har haft åsikter om att samråd och dialog med Malexanderborna har varit bristfällig, se under rubriken ”Process, samråd, information till allmänheten med flera” i detta utlåtande avseende den aspekten. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Även andra områden, såsom nya områden och förtätningar inom Malexander, kan bli aktuella för exploatering, via prövning i exempelvis detaljplan, även om de inte redovisas i översiktsplanen. Översiktsplanen är endast en vägledning.

Noterbart: *Nämnda namnlista finns att tillgå på kommunen.*

LIS-område Axsjön

Synpunkter som uteslutande tar upp LIS-område Axsjön och som i många avseenden varit mycket samstämmiga har kommenterats gemensamt under denna rubrik. **Nedan är kommunens samlade kommentarer avseende LIS-område Axsjön:**

Allmänt

Ett större motstånd finns bland boende i Malexander mot att Axsjön pekas ut som ett LIS-område. Ett motstånd fanns även när detta område var ute på samråd i en detaljplan år 2020. Flertalet personer har haft åsikter om att samråd och dialog med Malexanderborna har varit bristfällig, se under rubriken ”Process, samråd, information till allmänheten med flera” i detta utlåtande avseende den aspekten. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Översiktsplan

Kommunen har förståelse för att man kan se en förändring som negativ. Det behöver dock tydliggöras vad en översiktsplan utgör för ett dokument.

Översiktsplan:

- anger den politiska viljan i kommunen.
- visar hur den folkvalda politiska majoriteten vill utveckla kommunen.
- antas av kommunfullmäktige. Kommunens

- politiska viljan kan vara motstridande mot privata fastighetsägares m fl vilja.
- utpekade området prövas i detaljplan om det är möjligt utifrån förslaget. Men
- det är inte bestämt i en översiktsplan att det ska byggas.
- är inte juridiskt bindande och inte ”huggen i sten”.
- detaljplan är däremot juridiskt bindande och måste följas.

Även om gällande översiktsplan från 2012 redovisar området vid Axsjön som rekreationsområde, så är den politiska viljan annorlunda i nuläget. Den politiska viljan i kommunen anser att LIS-området vid Axsjön har en potential och menar att det kan finnas en möjlighet att åstadkomma en placering och utformning av några bostadstomter som är attraktiva och samtidigt inte få konsekvenser på ett oacceptabelt sätt. Men om bostadsbebyggelse i aktuellt område är lämpligt kan först utrönas i samband med detaljplanearbete.

Detaljplan

Det finns även en gällande detaljplan för området söder om Axsjön från 1968. Den gällande detaljplanen vid Axsjön är planlagd som ”allmän platsmark” för det avsnitt som omfattas av utpekat LIS-område i nu upprättad översiktsplan. Kommunen kan dock ändra en gällande detaljplan från allmän platsmark till kvartersmark för bostäder, men det kräver en ny detaljplaneprocess.

I detaljplanen som var på samråd år 2020 redovisades 8 stycken tomter och en preliminär bedömning är att det torde kunna bli det ungefärliga antalet tomter i en ny detaljplaneläggning i området. Förslag har inkommit där det föreslås att förlägga tomter mer åt öster, en förlängning av befintlig bebyggelse längs Granvägen och mindre påverkan på slänten mot sjön. Kommunen tar tacksamt emot kreativa förslag. Det bör påpekas att LIS-området för Axsjön i översiktsplanen är schematiskt avgränsat. Slutgiltig omfattning och utformning, antal tomter med mera får studeras i efterföljande planering, såsom detaljplan.

I detaljplaneskede ges ytterligare tillfällen till samråd med allmänheten och möjligheter att inkomma med synpunkter.

LIS-område och strandskydd

Kommunen kan i sin översiktsplan peka ut LIS-områden (Lokalisering av bebyggelse i strandnära lägen) lämpliga för utveckling av landsbygden. Inom dessa områden kan särskilda skäl för landsbygdsutveckling enligt 7 kap. 18 g § miljöbalken användas när man prövar dispens från och upphävande av strandskyddet. Utpekade LIS-områden ska ha liten betydelse för att tillgodose strandskyddets syften.

Strandskyddsfrågan behöver studeras mer ingående, bland annat så att fri passage utmed stranden upprätthålls och att strandskyddets syften fortfarande tillgodoses långsiktigt. Påpekas bör att i samband med processen för aktuell översiktsplan avgörs inte om det är möjligt att bygga inom strandskyddszon. Huruvida det i praktiken är möjligt med ett byggande av bostäder med mera inom strandskyddsområde får klarläggas i en eventuell detaljplaneprocess.

Riksintresse för naturvården, Malexanderdeltat

Området omfattas av riksintresse för naturvården (Malexanderdeltat). Detta redovisas i översiktsplanen. Även om området ingår i riksintresse för naturvård så innebär det inte att det är omöjligt för en utveckling inom ett sådant område. Kommunens inställning är att pröva om det finns förutsättningar för en utveckling utan att befintliga värden påverkas på ett oacceptabelt sätt. Då Malexanderdeltat är det primära naturvärdet i området anger översiktsplanen riktlinjen att framtida planering ska minimera schaktning och anpassa bebyggelsen till terrängen. Något som studeras i en eventuell detaljplan. Detta innebär att det ställs höga krav på hur en detaljplan kan utformas och denna aspekt behöver särskilt studeras i detaljplaneskedet.

Men i aktuell översiktplaneprocess går det inte slutgiltigt ta ställning till hur föreslagen exploatering kommer att påverka riksintresset eller andra värden. Det här är en översiktsplan och skall vara underlag och ge vägledning i beslut om fortsatta utredningar och planering. En konsekvensanalys har endast gjorts på en övergripande nivå inom ramen för denna översiktsplan. Prövningen görs som nämnts inte inom ramen för denna översiktsplan utan först i efterföljande planering, såsom detaljplan, när en konkret planbild tas fram. Då görs avvägningar mellan olika intressen, en konsekvensanalys, och det får i en sådan process klarläggas om och i så fall hur det är lämpligt att bebygga aktuellt område.

Andra intressen och kvaliteter

Beskrivning av LIS-området Axsjön, liksom de olika utvecklingsområdena och LIS-områdena, är i översiktsplanen endast översiktligt beskrivna vad gäller karaktär, kvaliteter, intressen med mera då det är en övergripande nivå som görs i en översiktsplan. Planen redovisar även vilka hänsyn och riktlinjer som behöver uppmärksammas i efterföljande planering.

Det beskrivs i yttranden olika kvaliteter och intressen i området, exempelvis djur- och växtliv, områdets karaktär, utsikt, geologi, vattenskyddsområde, allmänhetens tillgänglighet med friluftsliv/rekreation, stigar, badmöjligheter med mera.

Detta innebär motstående intressen vid en eventuell framtida utveckling i området. I planeringssammanhang är det inget ovanligt att det uppstår motstående konflikter mellan intresset att utveckla och intresset att bevara, mellan exploatering och andra värden.

Intressen, värden och planeringsförutsättningar som tas upp i olika yttranden behöver studeras i efterföljande detaljplanearbete. Det gäller även frågor lösning för om vatten och avlopp, liksom att eventuell förekomst av förorenad mark med anledning av närhet till deponi bör undersökas i kommande detaljplanearbete.

En ingående konsekvensanalys krävs vid en detaljplaneläggning.

Hur fastighetsvärden påverkas för befintliga fastigheter i omgivningen är osäkert. Utbudet av fastigheter, arbetstillfällen, service mm i stort i Malexander, bedöms även vara avgörande faktorer för värdet.

Poängteras bör i sammanhanget att i en översiktsplan är det allmänna intressen som styr planen, den tar inte ställning till enskilda intressen, utan allmänna intressen vägs mot varandra.

Naturvärdesinventering

Översiktsplanen anger att en naturvärdesinventering har genomförts för området 2020. Sandtallskog, klass 4 (visst naturvärde) samt en mindre remsa längs grusväg, klass 3 (påtagligt naturvärde) förekommer i området enligt inventeringen. Högsta samt högt naturvärde (klass 1 samt 2) finns ej inventerat i området. Inga rödlistade eller fridlysta arter påträffades utöver en plats med rödlistad svinrot. Rödlistade arter kan ändock förekomma inom området. Översiktsplanen anger samtidigt att det inför en exploatering av området krävs anpassningar och eventuellt fler utredningar gällande naturvärden. Detta är något som behöver studeras i samband med eventuellt detaljplanearbete.

Redan planlagda tomter

Synpunkter har inkommit att det är motsägelsefullt att föreslå Axsjön som ett LIS-område när det finns planlagda obebyggda tomter. Det framhålls att det i Malexander redan finns, enligt kommunens eget underlag, obebyggd detaljplanelagd bostadsmark i Malexander som ska prioriteras i första hand. Det är enligt kommunen önskvärt att dessa först och främst bebyggs, men tomter som är planlagda och fastighetsbildade i Malexander är få till antalet och ägs inte av kommunen, utan av privatpersoner. Det gör det därför svårt för kommunen att styra om de kan säljas eller inte då kommunen inte äger frågan.

LIS-kriterier och önskad effekt

Översiktsplanen redovisar LIS-kriterier. Det innebär bland annat att strandskyddets syfte ska upprätthållas, att allmänhetens tillgång till strandområden och goda livsvillkor för djur- och växtlivet ska kunna säkerställas samt att området inte ska ha särskild betydelse för friluftslivet eller växt- och djurlivet. Dessutom ska LIS-området med sitt geografiska läge för bostäder kunna stärka en eller flera servicetyper på landsbygden: skola, barnomsorg, äldreomsorg, dagligvaruhandel, kollektivtrafik eller annan infrastruktur.

Kommunen ser det även som fördelaktigt med vald lokalisering i anslutning till befintlig bebyggelse.

Det hänvisas bland annat till domar i yttranden och det framförs att kommunen behöver kunna visa varför den aktuella exploateringen faktiskt förväntas ge den typ av långsiktig utveckling som LIS-regleringen tar sikte på. Som yttrande påpekar kan ett LIS-område inte pekas ut enbart för att skapa attraktiva bostadstomter i strandnära lägen. Åtgärden måste långsiktigt bidra till landsbygdens ekonomi eller service.

Kommunens bedömning är att ett utpekande av flera olika LIS-områden, inklusive Axsjön, tillsammans ger totalt sett bättre förutsättningar för att stimulera landsbygdsutvecklingen och upprätthålla underlaget för lokal service.

Orten är även beroende av kommunikationer, t ex kollektivtrafiken. Ett utpekat stråk från Blåvik till Malexander med ett antal utpekade områden för bostäder, däribland LIS-område Axsjön, anser kommunen tillsammans ger förutsättningar för att kunna stärka underlaget för kollektivtrafik och annan service, helt i linje med regionens inriktning.

En ökning av permanentboende och bostäder kan bidra till att stärka ortens serviceutbud, befolkningsunderlag och framtida tillväxt. Samtidigt behöver poängteras att kommunen i en översiktsplan eller i en detaljplan inte kan besluta eller reglera om en bostad ska användas för permanentboende eller fritidsboende.

Ovan önskad effekt bedöms även vara i linje med Region Östergötlands serviceprogram som syftar till att bidra till en god tillgänglighet till kommersiell och offentlig service för medborgare och näringsliv i Östergötlands landsbygder med målet att människor och företag ska kunna bo och verka var de vill i länet och erbjudas en god servicenivå inom rimliga avstånd.

Kommunens bedömning är att strandnära lägen kan bidra till ökad efterfrågan på bostadstomter i Malexander och på så sätt medverka till bättre förutsättningar för att människor vill bosätta sig i orten. Men som nämnts måste det först prövas i detaljplan om det är möjligt att i praktiken kunna genomföra tänkt exploatering. Planeringen måste i detaljplaneskedet visa på att strandskyddsområdet berörs i en begränsad omfattning.

Kommunen vill föreslå olika alternativa områden, däribland Axsjön, som ger alternativa möjligheter, en flexibilitet, vad gäller utveckling av bostäder i Malexander. Axsjön ses som en av flera alternativa lokaliseringar i Malexander. Kommunen behöver ha alternativ och flexibilitet över tid då det är osäkert om respektive område som är utpekat kommer att realiseras. Alla utpekade områden kanske inte kommer att kunna genomföras, exempelvis med anledning av att markägare inte är villiga att exploatera, befintliga naturvärden och andra värden väger tyngre än exploatering. Frågor om infrastruktur, ekonomi, efterfrågan etc kan också vara avgörande faktorer. Detta är inte något som kan besvaras i översiktsplanen utan få studeras i efterföljande planering, såsom detaljplan.

I samband med detaljplanen när konkret förslag tas fram behöver även LIS-kriterierna som redovisas i denna översiktsplan studeras och ligga till grund för hur utformningen kan se ut och huruvida den är lämplig.

Någon särskild lokaliseringsutredning, med jämförelser med andra alternativa lokaliseringar, har inte gjorts, utan de utvecklingsområden och LIS-områden som pekas ut i översiktsplanen är valda områden som arbetats fram under planeringsprocessen. Och i sista hand är det som tidigare nämnts politikernas vilja som framförs i översiktsplanen.

Några andra platser än Axsjön föreslås i yttranden. Även andra områden, såsom nya områden och förtätningar inom Malexander, kan bli aktuella för exploatering, via prövning i exempelvis detaljplan, även om de inte redovisas i översiktsplanen. Översiktsplanen är endast en vägledning.

Det kan tilläggas att Axsjön är ett av två LIS-områden som pekas ut som är i kommunal ägo. Det ger kommunen rådighet över marken och framtida planering. Marken inom övriga LIS-områden i Malexander ägs av privatpersoner.

Kommunens samlade bedömning är att översiktsplanen är lämplig på det sätt den är redovisad vad gäller LIS-området för Axsjön.

LIS-område Kottängen

Synpunkter som uteslutande tar upp LIS-område Kottängen och som i många avseenden varit mycket samstämmiga har kommenterats gemensamt under denna rubrik. **Nedan är kommunens samlade kommentarer avseende LIS-område Kottängen:**

Allmänt

Ett större motstånd finns bland boende i Kottängen mot att Kottängen pekas ut som ett LIS-område. Flertalet personer har haft åsikter om att samråd och dialog med de boende har varit bristfällig, se under rubriken ”Process, samråd, information till allmänheten med flera” i detta utlåtande avseende den aspekten. Se även under rubriken ”Vad är en översiktsplan?” för mer ingående beskrivning av vad en översiktsplan är.

Översiktsplan

Kommunen har förståelse för att man kan se en förändring som negativ. Det behöver dock tydliggöras vad en översiktsplan utgör för ett dokument.

Översiktsplan:

- anger den politiska viljan i kommunen.
- visar hur den folkvalda politiska majoriteten vill utveckla kommunen.
- antas av kommunfullmäktige. Kommunens
- politiska viljan kan vara motstridande mot privata fastighetsägares m fl vilja.
- utpekade området prövas i detaljplan om det är möjligt utifrån förslaget. Men
- det är inte bestämt i en översiktsplan att det *ska* byggas.
- är inte juridiskt bindande och inte ”huggen i sten”.
- detaljplan är däremot juridiskt bindande och måste följas.

Områdesbestämmelser

Det finns gällande områdesbestämmelser för området Kottängen från 1995. I områdesbestämmelserna är del av området avsatt för bostäder, en mindre del för småbåtshamn. Områdesbestämmelserna anger i övrigt obebyggda delar av området som ”Området ska reserveras som jord- och skogsbruksmark” liksom ”Området ska reserveras för öppen mark” samt ”Jord- och skogsbruksområde som även ska reserveras för teknisk anläggning”.

Det kan påpekas att det i översiktsplanen anges att det är områdesbestämmelser som gäller i Kottängen, inte att en detaljplan gäller. Eventuella felaktigheter i information kring att det skulle vara detaljplan som gäller för området, och inte områdesbestämmelser, i andra kartsystem är ingen fråga för översiktsplanen.

Även om områdesbestämmelser nu gäller för området kan kommunen dock ändra gällande områdesbestämmelser, men det kräver en ny detaljplaneprocess. Det bestäms alltså inte i en översiktsplan att det ska byggas, bara att det bör kunna prövas i detaljplan. Den politiska viljan i kommunen anser att området bör kunna prövas om det finns förutsättningar för en utveckling av bostäder i anslutning till befintlig bebyggelse, utifrån ett i översiktsplanen utpekat LIS-område.

Det bör påpekas att LIS-området för Kottängen i översiktsplanen är schematiskt avgränsat. Slutgiltig omfattning och utformning, antal tomter med mera får studeras i en eventuell efterföljande planering, såsom detaljplan.

I detaljplaneskede ges ytterligare tillfällen till samråd med allmänheten och möjligheter att inkomma med synpunkter.

LIS-område och strandskydd

Strandskydd gäller idag för området. Kommunen kan i sin översiktsplan peka ut LIS-områden områden (Lokalisering av bebyggelse i strandnära lägen) lämpliga för utveckling av landsbygden. Inom dessa områden kan särskilda skäl för landsbygdsutveckling enligt 7 kap. 18 g § miljöbalken användas när man prövar dispens från och upphävande av strandskyddet. Utpekade LIS-områden ska ha liten betydelse för att tillgodose strandskyddets syften.

Strandskyddsfrågan behöver studeras mer ingående, bland annat så att fri passage utmed stranden upprätthålls och att strandskyddets syften fortfarande tillgodoses långsiktigt. Påpekas bör att i samband med processen för aktuell översiktsplan avgörs inte om det är möjligt att bygga inom strandskyddszon. Huruvida det i praktiken är möjligt med ett byggande av bostäder med mera inom strandskyddsområde får klarläggas i en eventuell detaljplaneprocess.

Riksintresse för naturvården och friluftslivet

Som yttranden poängterar berör området riksintressen för naturvård och friluftsliv, vilka enligt 3 kap. 6 § miljöbalken ska skyddas mot åtgärder som kan medföra påtaglig skada på de värden som ligger till grund för riksintresset. Detta redovisas i översiktsplanen.

Även om området ingår i nämnda riksintressen så innebär det inte att det är omöjligt för en utveckling inom ett sådant område. Kommunens inställning är att pröva om det finns förutsättningar för en utveckling utan att befintliga värden påverkas på ett oacceptabelt sätt. Något som får studeras i en eventuell detaljplan. Detta innebär att det ställs höga krav på hur en detaljplan kan utformas och denna aspekt behöver särskilt studeras i detaljplaneskedet.

Men i aktuell översiktplaneprocess går det inte slutgiltigt ta ställning till hur föreslagen exploatering kommer att påverka riksintressen eller andra värden. Det här är en översiktsplan och skall vara underlag och ge vägledning i beslut om fortsatta utredningar och planering. En konsekvensanalys har endast gjorts på en övergripande nivå inom ramen för denna översiktsplan. Prövningen görs som nämnts inte inom ramen för denna översiktsplan utan först i efterföljande planering, såsom detaljplan, när en konkret planbild tas fram. Då görs avvägningar mellan olika intressen, en konsekvensanalys, och det får i en sådan process klarläggas om och i så fall hur det är lämpligt att bebygga aktuellt område.

Andra intressen och kvaliteter

Beskrivning av LIS-området Kottängen, liksom de olika utvecklingsområdena och LIS-områdena, är i översiktsplanen endast översiktligt beskrivna vad gäller karaktär, kvaliteter, intressen med mera då det är en övergripande nivå som görs i en översiktsplan. Planen redovisar även vilka hänsyn och riktlinjer som behöver uppmärksammas i efterföljande planering.

Det beskrivs i yttranden olika kvaliteter och intressen i området, exempelvis naturvärden, ängs- och betesmark, djur- och växtliv, ekologiska korridor, områdets öppna karaktär, utsikt, landskapsbild, avskildhet och även andra parametrar som djurhållning, gemensamma anläggningar och servitut för dagens boende.

Detta innebär motstående intressen vid en eventuell framtida utveckling i området. I planeringssammanhang är det inget ovanligt att det uppstår motstående konflikter mellan intresset att utveckla och intresset att bevara, mellan exploatering och andra värden.

Intressen, värden och planeringsförutsättningar som tas upp i olika yttranden behöver studeras i ett eventuellt efterföljande detaljplanearbete. Det gäller även frågor som lösning för vatten och avlopp, hantering av dagvatten, eventuell påverkan på grundvatten med mera.

Hur fastighetsvärden påverkas för befintliga fastigheter i omgivningen är osäkert. Utbudet av fastigheter, arbetstillfällen, service mm i stort i Malexander med omgivning, bedöms även vara avgörande faktorer för värdet. Exempel på annan aspekt som kan inverka kan även vara vilken standard på infrastruktur med mera som kommer att bli aktuell i området.

Poängteras bör i sammanhanget att i en översiktsplan är det allmänna intressen som styr planen, den tar inte ställning till enskilda intressen, utan allmänna intressen vägs mot varandra.

Naturvärdesinventering

Översiktsplanen anger; ”Inga särskilt utpekade naturvärden finns inom området. Olika naturvärden finns i direkt anslutning till utvecklingsområdet, vilket innebär att områdets avgränsning uppmärksammas i fortsatt arbete”.

Översiktsplanen anger vidare; ”Vid planläggning där naturmark tas i anspråk, liksom vid förtätning i sjönära lägen, ska, såvida det inte är uppenbart onödigt, en naturinventering ingå i underlaget”.

Utifrån ovanstående är slutsatsen att då det finns naturvärden i området kring Kottängen bör naturvärdesinventering göras i samband med eventuellt efterföljande detaljplanearbete.

Jordbruksmark

Det beskrivs i yttranden att marken i Kottängen är jordbruksmark. Gällande områdesbestämmelser anger som tidigare nämnts obebyggda delar av området som ”Området ska reserveras som jord- och skogsbruksmark” liksom ”Området ska reserveras för öppen mark” samt ”Jord- och skogsbruksområde som även ska reserveras för teknisk anläggning”.

Naturvårdsverkets karta Nationella marktäckekarta anger den obebyggda delen vid Kottängen i huvudsak som Gräsdominerad mark, frisk/torr.

I sammanhanget kan sägas att Jordbruksverket upprättar ett kartsystem där jordbruksmark är utpekat. Jordbruksmark är enligt Jordbruksverkets definition indelad i områden som kallas block. Ett block består antingen av åkermark eller av betesmark. För jordbruksmark kan jordbruksstöd sökas. Ingen yta inom utpekat LIS-område är definierad som jordbruksblock från år 2003 (statistik finns från 2003 i Länsstyrelsens GIS-data) och framåt enligt Jordbruksverkets definition. Marken i Kottängen torde därmed inte vara stödberättigad avseende jordbruksmark.

Samtidigt bör poängteras att enligt Jordbruksverket kan all jordbruksmark som det söks jordbruksstöd för ses som brukningsvärd, men också att jordbruksmark även kan vara brukningsvärd trots att det inte söks jordbruksstöd för den.

I samband med eventuellt detaljplanearbete behöver först klarläggas om marken utgör jordbruksmark, och om den är brukningsvärd. Om det bedöms vara brukningsvärd mark för jordbruk behöver en studie och prövning genomföras om den är lämplig för bostadsbebyggelse.

Frågan avgörs därmed inte i samband med nu upprättad översiktsplan utan i samband med eventuell detaljplan.

Tilläggas bör att översiktsplanen anger att området idag består till största delen av betesmark och jordbruksmarkens värden kommer att behöva utredas innan området kan bebyggas.

LIS-kriterier och önskad effekt

Översiktsplanen redovisar LIS-kriterier. Det innebär bland annat att strandskyddets syfte ska upprätthållas, att allmänhetens tillgång till strandområden och goda livsvillkor för djur- och växtlivet ska kunna säkerställas samt att området inte ska ha särskild betydelse för friluftslivet eller växt- och djurlivet. Dessutom ska LIS-området med sitt geografiska läge för bostäder kunna stärka en eller flera servicetyper på landsbygden: skola, barnomsorg, äldreomsorg, dagligvaruhandel, kollektivtrafik eller annan infrastruktur.

Ett LIS-område pekas inte ut enbart för att skapa attraktiva bostadstomter i strandnära lägen. Åtgärden måste långsiktigt bidra till landsbygdens ekonomi eller service. Kommunens bedömning är att ett utpekande av flera olika LIS-områden, inklusive Kottängen, tillsammans ger totalt sett bättre förutsättningar för att stimulera landsbygdsutvecklingen och upprätthålla underlaget för lokal service.

Orten med omgivning är även beroende av kommunikationer, t ex kollektivtrafiken. Ett utpekat stråk från Blåvik till Malexander med ett antal utpekade områden för bostäder, däribland LIS-område Kottängen, anser kommunen tillsammans ger förutsättningar för att kunna stärka underlaget för kollektivtrafik och annan service, helt i linje med regionens inriktning.

Kommunen ser det även som fördelaktigt med vald lokalisering i anslutning till befintlig bebyggelse.

En ökning av permanentboende och bostäder kan bidra till att stärka ortens serviceutbud, befolkningsunderlag och framtida tillväxt. Samtidigt behöver poängteras att kommunen i en översiktsplan eller i en detaljplan inte kan besluta eller reglera om en bostad ska användas för permanentboende eller fritidsboende.

Ovan önskad effekt bedöms även vara i linje med Region Östergötlands serviceprogram som syftar till att bidra till en god tillgänglighet till kommersiell och offentlig service för medborgare och näringsliv i Östergötlands landsbygder med målet att människor och företag ska kunna bo och verka var de vill i länet och erbjudas en god servicenivå inom rimliga avstånd.

Kommunens bedömning är att strandnära lägen kan bidra till ökad efterfrågan på bostadstomter i Malexander med omgivning och på så sätt medverka till bättre förutsättningar för att människor vill bosätta sig i orten. Men som nämnts måste det först prövas i detaljplan om det är möjligt att i praktiken kunna genomföra tänkt exploatering. Planeringen måste i detaljplaneskedet visa på att strandskyddsområdet berörs i en begränsad omfattning.

Kommunen vill föreslå olika alternativa områden, däribland Kottängen, som ger alternativa möjligheter, en flexibilitet, vad gäller utveckling av bostäder i Malexander. Kottängen ses som en av flera alternativa lokaliseringar i Malexander. Kommunen behöver ha alternativ och flexibilitet över tid då det är osäkert om respektive område som är utpekat kommer att realiseras. Alla utpekade områden kanske inte kommer att kunna genomföras, exempelvis med anledning av att markägare inte är villiga att exploatera, befintliga naturvärden och andra värden väger tyngre än exploatering. Frågor om infrastruktur, ekonomi, efterfrågan etc kan också vara avgörande faktorer. Detta är inte något som kan besvaras i översiktsplanen utan få studeras i efterföljande planering, såsom detaljplan.

I samband med detaljplanen när konkret förslag tas fram behöver även LIS-kriterierna som redovisas i denna översiktsplan studeras och ligga till grund för hur utformningen kan se ut och huruvida den är lämplig.

Någon särskild lokaliseringsutredning, med jämförelser med andra alternativa lokaliseringar, har inte gjorts, utan de utvecklingsområden och LIS-områden som pekas ut i översiktsplanen är valda områden som arbetats fram under planeringsprocessen. Och i sista hand är det som tidigare nämnts politikernas vilja som framförs i översiktsplanen.

Även andra områden utöver de LIS-områden som föreslås i översiktsplanen kan bli aktuella för exploatering, via prövning i exempelvis detaljplan, även om de inte redovisas i översiktsplanen. Översiktsplanen är endast en vägledning.

Kommunens samlade bedömning är att översiktsplanen är lämplig på det sätt den är redovisad vad gäller LIS-området för Kottängen.

Sakfel

Översiktsplanen förtydligas redaktionellt med att det är en privatperson som är markägare.

När det gäller att namnet Södra Ekeberg/Ekeberg nämns tillsammans med Kottängen så är det ett arbetsnamn som använts under översiktsplaneprocessen. Inga synpunkter har tidigare inkommit kring benämningen och inga ändringar görs nu till antagandet. Vilket område som är aktuellt, området kring Kottängen, torde redovisas tillräckligt tydligt i planhandlingens kartor och text.

Det nämns att det är flera sakfel i översiktsplanen, men kommunen kan inte utöver ovan beskrivet utröna vad det är för sakfel och några ändringar i övrigt kan därmed inte göras.

Ställningstagande

Med de justeringar som anges ovan skickas planen nu till Samhällsbyggnadsnämnden, Kommunstyrelsen och vidare till Kommunfullmäktige för antagande. Kommunen bedömer att justeringarna är av så liten omfattning och påverkan att det inte behövs ny utställning enligt plan- och bygglagen.

Shbn § 175 Dnr SHBN 2026/70 212

Översiktsplan för Boxholms kommun

Bakgrund och ärendebeskrivning

I Sverige har alla kommuner bestämmanderätt över markanvändningen, det kallas ibland för planmonopol. I praktiken innebär det att en kommun via sin översiktsplan, detaljplaner och bygglov har bestämmanderätt över hur mark och vatten i kommunen ska användas.
En översiktsplan är till skillnad från en detaljplan inte rättsligt bindande utan fungerar som vägledande för efterföljande planering och tillståndsgivning. Översiktsplanen gör heller inga avvägningar mellan allmänna och enskilda intressen då den inte är rättsligt bindande kan enbart processen men inte innehållet överklagas.
Enligt Plan- och bygglagen (PBL) ska alla kommuner ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunens geografi. Översiktsplanens aktualitet prövas en gång varje mandatperiod i samband med att kommunfullmäktige antar en planeringsstrategi.
Enligt Plan- och bygglagen ska en översiktsplan bland annat:

- ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön
- ge vägledning i hur mark- och vattenområden ska användas
- ge vägledning i hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras

I översiktsplanen ska kommunen även ta hänsyn till statliga intressen som exempelvis riksintresse för kulturmiljövård, riksintresse för vägar och annan infrastruktur liksom regionala och mellankommunala intressen.
Nu gällande översiktsplan för Boxholms kommun antogs av Kommunfullmäktige den 29 augusti 2012. Vid aktualitetsprövning av översiktsplanen inom ramen för planeringsstrategin som antogs 2024-09-09 fattades beslut om att påbörja arbetet med en ny översiktsplan och revidering/framtagande av bostadsförsörjningsprogram, avfallsplan och vattentjänstplan.
Bedömningen avseende den fördjupade översiktsplanen för Malexander från 2004 är att den övergripande inriktningen på utvecklingen i Malexander inarbetas i nya översiktsplanen, som då kommer att ersätta nu gällande fördjupning.
Översiktsplanen har därefter varit ute på samråd respektive granskning vilket föranlett en del ändringar och kompletteringar. Se under samråd nedan.

Omvärldsanalys

Översiktsplanen omfattar hela kommunens yta och har även en regional/mellankommunal dimension som beskrivs i planen. De ställningstaganden som gjorts bygger på ett omfattande underlag och tidigare fattade beslut vilket sammanställts i förslagets inledande delar. Översiktsplanen bygger på och samlar upp aktuell kunskap och analys men ger också inriktningen för det fortsatta planeringsarbetet då det alltid kvarstår frågeställningar som kommer att behöva utredas vidare.

Signature reference: 3d2cc040-4a67-44dd-8668-9882337c4340

Samråd
Arbetet med att ta fram en ny översiktsplan är en transparent process med återkommande tillfällen till samråd och dialog. I denna process ska översiktsplanen förankras i samråd med medborgare, politiker, tjänstemän, näringsliv, föreningar, intresseorganisationer, grannkommuner och olika myndigheter.
Det formella samrådet pågick under perioden 2025- 08-15 till 2025-10-15. Begäran om förlängd svarstid har inkommit från Länsstyrelsen. Kommunen har godkänt detta. Under samrådet har närmare ett 30-tal yttranden inkommit, vilket föranlett en del kompletteringar och ändringar. Inkomna synpunkter och hur det påverkat översiktsplanens innehåll framgår av bifogad samrådsredogörelse.
Efter omarbetning utifrån vad som framkom under samrådet gick översiktsplanen ut på granskning under perioden 2026-06-16 till 2026-09-04. Under granskningen inkom cirka 75 yttranden inklusive Länsstyrelsens granskningsyttrande. En stor mängd av dessa yttranden är från privatpersoner och rör förslagen till ny bostadsbebyggelse vid Axsjön i Malexander och Kottängen lite utanför Malexander.
Inkomna synpunkter och hur det påverkat översiktsplanens slutliga innehåll framgår av bifogat särskilt utlåtande (granskningsutlåtande).

Förvaltningens ståndpunkt
Förslaget till översiktsplanen redovisar en långsiktig strategi för att Boxholms kommun fram till 2040 ska kunna växa till ca 6 500 invånare, vilket innebär ungefär 360 nya bostäder beroende på bondeform och hushållstyp och med motsvarande verksamhetsområden, infrastruktur och service.
Översiktsplanen är uppdelad i en strategisk del som beskriver viktiga principer och ställningstaganden för kommunens framtida utveckling, en utvecklingsdel som beskriver markanvändning och förutsättningar i områden som är särskilt berörda, en hänsynsdel som redovisar intressen, anspråk och förhållanden som särskilt måste beaktas i planeringen samt dokumentet Strategisk miljöbedömning som även utgör miljökonsekvensbeskrivning enligt miljöbalkens 6 kap 3§.
Förslaget till översiktsplan är helt digitalt med bland annat interaktiva kartor men för den som föredrar att läsa på papper finns möjlighet att skriva ut ett pdf-dokument med text, illustrationer och kartor.
Förslaget till ny översiktsplan har efter genomförd granskning omarbetats och kompletterats och föreslås nu gå vidare till kommunfullmäktige för antagande.

Finansiering
Ej aktuellt då översiktsplanen i sig själv inte är en rättsligt bindande handling. Ekonomiska konsekvenser av ett genomförande av planens intentioner beskrivs översiktligt i ett kapitel i översiktsplanen.

signature reference: 3d2cc040-4a67-44dd-8668-98823337c4340

Lagstöd
Plan- och bygglagen 3 kap.

Beslutsunderlag
Översiktsplan Boxholms kommun (planhandling), 2026-10-15; Översiktsplan Boxholms kommun

Från den digitala versionen går det även att ladda ner följande handlingar som är underlag för detta beslut:

Miljöbeskrivning för Boxholms översiktsplan – ÖP2040 (strategisk miljöbedömning), 2026-10-15

Samrådsredogörelse, 2026-10-15

Särskilt utlåtande (granskningsutlåtande), 2026-10-15

Samhällsbyggnadsnämnden beslutar

Att godkänna förslaget till ny översiktsplan för antagande

Att föreslå kommunstyrelsen besluta att föreslå kommunfullmäktige att besluta att anta förslaget till ny översiktsplan

---

Beslut till:
Akten
KS
KF

Signature reference: 3d2cc040-4a67-44dd-8668-98823376340

Kommunstyrelsens förvaltning

Handläggare
Fredrik Svaton
Administrativ chef
+46702985530
fredrik.svaton@boxholm.se

Mottagare
KS

Lokal trafikföreskrift - Malexander tätort

Bakgrund och ärendebeskrivning

I dagsläget är det 50 km/h på Kisavägen genom Malexander. Trafikverket har beslutat att sänka hastigheten genom Malexander på länsväg 580 till 40 km/h. På kommunens gator gäller idag 50 km/h. I samband med att Trafikverket sänker hastigheten på Kisavägen bör kommunen sänka hastigheten på samtliga gator i tätorten. Efter remisshantering med Trafikverket (TRV) har följande yttrande lämnats avseende den föreslagna hastighetssänkningen:

Väghållningsmyndigheten, Trafikverket Sydöstra regionen (nedan Trafikverket), har inget att erinra mot Boxholms kommuns avsikt att sänka hastighetsbegränsningen från 50 km/h till 40 km/h inom det tättbebyggda området Malexander.

Förvaltningens ståndpunkt

På Malexanders gator ska biltrafik, cyklister samt gående vistas i vägområdet då det inte alltid finns gång/cykelväg i tätorten. När fler fordonsslag samt gående ska samsas på en gata finns risken för kollision. Vid risk för kollision är en lägre hastighet att föredra. Kommunstyrelseförvaltningen instämmer i samhällsbyggnadsnämndens ståndpunkt.

Finansiering

-

Förvaltningens förslag till beslut

att besluta om lokal trafikföreskrift om 40 km/h i tätorten Malexander.

Beslutsunderlag

Yttrande TRV
LS LTF hastighetsbegränsning del av LV580

Beslutet expedieras till
Samhällbyggnadschef

Henrik Remmerfelt
Kommunchef

Ärendenummer
TRV 2026/9886

Dokumentdatum
2026-06-05

Konfidentialitetsnivå
Ej Känslig

Motpartens ärendenummer

Mottagare
Boxholms kommun

Kopia till
[Kopia till]

Remiss gällande lokala trafikföreskrifter gällande hastighetsbegränsning på väg 580, Boxholms kommun

Yttrande

Väghållningsmyndigheten, Trafikverket Sydöstra regionen (nedan Trafikverket), har inget att erinra gällande Boxholms kommuns avsikt att sänka hastighetsbegränsningen från 50 km/h till 40 km/h inom tättbebyggt område Malexander.

Yttrandet avser endast statliga allmänna vägar. Vägar som berörs är väg 580 samt väg 581, Boxholms kommun.

Bakgrund

Boxholms kommun har i ett remissförfarande begärt Trafikverkets yttrande gällande en sänkning av hastighetsbegränsningen på väg 580 genom Malexander, från 50 km/h till 40 km/h, som inkom till Trafikverket 2026-01-26.

I remissen nämns även hastighetsdämpande åtgärder. Dessa önskemål besvaras eller hanteras inte i detta yttrande. Utan hanteras i Trafikverkets samverkan med kommunen.

I samtal 2026-02-26 med Håkan Jonsson, Boxholms kommun, har trafikverket framfört att delar av sträckan som angetts i remissen idag regleras av en lokal trafikföreskrift (05 FS 2009:78). Detta gäller sträckor på både östra och västra sidan om tättbebyggt område Malexander. I dessa samtal har även framförts från Trafikverket att en ändring av hastighetsbegränsningen på väg 580 bör genomföras genom en översyn av hastighetsbegränsningen inom hela det tättbebyggda området. I samtalen enades om att ett ikraftträdande den 2 november 2026 är rimligt. Det utifrån dessa förutsättningar som detta yttrande grundar sig.

TMALL 0422 Brev 4.0

Trafikverket
Box 810
781 28 Borlänge

Texttelefon: 010-123 50 00
Telefon: 0771 - 921 921
trafikverket@trafikverket.se
www.trafikverket.se

Ärendenummer
TRV 2026/9886
Motpartens ärendenummer

Dokumentdatum
2026-05-17

Skäl

Väg 580, Boxholm kommun, genom Malexander har i dag hastighetsbegränsningen 50 km/h inom tättbebyggt område. Vägen är ca 6,5 m bred. Årsmedeldygntrafiken är ca 370 fordon/dygn, varav ca 30 är tunga fordon(enligt senaste mätningen 2016). Utmed sträckan finns flera direktanslutningar på båda sidor av vägen, från både bostadsfastigheter och från näringsverksamheter.

Söder om väg 580 och 581, Boxholms kommun, finns en camping och badplats som sommartid medför att flera oskyddade trafikanter rör sig utmed vägen. Även servering/restaurang finns utmed vägarna.

Trafikverket anser därför att en sänkning till 40 km/h kan vara skälig.

Föredragande, samråd och sakgranskning

Handläggare i detta ärende har varit trafikingenjör Emil Silver. I den slutgiltiga bedömningen har trafikingenjör Elinor Löfgren deltagit.

Övriga upplysningar

I anslutning till tättbebyggt område Malexander, på väg 580, regleras hastigheten av en lokal trafikföreskrift. Trafikverket har som en konsekvens av Boxholms kommuns översyn av hastighetsbegränsningen inom tättbebyggt område Malexander, gjort en framställan till Länsstyrelsen i Östergötlands län, om att nuvarande lokala trafikföreskrift ska upphöra. Samt gett Trafikverkets förslag på ny lokal trafikföreskrift. Förslaget innebär att sträckan på väg 580, väster om Malexander inte längre ska regleras med en lokal trafikföreskrift, till 50 km/h. Utan att bashastigheten 70 km/h ska gälla utanför tättbebyggt område.
Sträckan på väg 580, öster om Malexander ska fortsatt regleras med en lokal trafikföreskrift, till 40 km/h, av trafiksäkerhetsskäl samt för att harmonisera med intilliggande sträckor och undvika plottrighet. Önskat ikraftträdande i framställan är satt till den 2 november 2026.

Trafikverket önskar, i enlighet med vad som anges i 10 kap 5 § trafikförordningen (1998:1276), ta del av era förslag om lokala trafikföreskrifter om hastighetsbegränsning i god tid före ikraftträdande av föreskrifterna.

Emil Silver

TMALL 0422 Brev 4.0

Trafikverket
Box 810
781 28 Borlänge

Texttelefon: 010-123 50 00
Telefon: 0771 - 921 921
trafikverket@trafikverket.se
www.trafikverket.se

Ärendenummer
TRV 2026/9886
Motpartens ärendenummer

Dokumentdatum
2026-05-17

Dokumentegenskaper, Ärendenummer TRV 2026/9886, Motpartens ärendenummer , Dokumentdatum 2026-06-05, Dokumenttyp *BREV*. Konfidentialitetsnivå 1 Ej känslig

Ovanstående textfält är endast avsett att läsas digitalt och får ej tas bort. Det innehåller uppgifter från sidhuvudet och gör att dokumentets egenskaper blir tillgängliga enligt Lag (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service.

TMALL 0422 Brev 4.0

Trafikverket
Box 810
781 28 Borlänge

Texttelefon: 010-123 50 00
Telefon: 0771 - 921 921
trafikverket@trafikverket.se
www.trafikverket.se

Länsstyrelsen
Östergötland

05TFS 2026:43

Länsstyrelsen Östergötlands lokala trafikföreskrifter om hastighetsbegränsning på väg 580 inom Boxholms kommun;

beslutade den 30 september 2026.
(8511-2026)

Länsstyrelsen föreskriver följande med stöd av 10 kap. 1 § andra stycket 15 och 10 kap. 3 § första stycket 2 a trafikförordningen (1998:1276), att lokala trafikföreskrifter om hastighetsbegränsning skall gälla i den omfattning som anges nedan.

1 § På väg 580 delen 340 meter öster om Albins väg – gräns för tättbebyggt område Malexander, får fordon inte föras med högre hastighet än 40 kilometer i timmen.

Dessa föreskrifter gäller från och med den 2 november 2026.

I samband härmed skall Länsstyrelsens beslut den 3 november 2009 (258-27948-09, 05 FS 2009:78) upphöra att gälla.

GUNILLA SVANTORP

Simon Tibell

Au § 97 Dnr KS 2026/287 004

Informationssäkerhetspolicy

Bakgrund och ärendebeskrivning
Kommunalförbundet Itsam ska enligt förbundsordningen svara för gemensam IT-verksamhet och understödja medlemmarnas digitalisering i syfte att åstadkomma bästa möjliga service till medlemmarnas invånare genom en säker och kostnadseffektiv IT-drift som karaktäriseras av hög tillgänglighet och god support.
Utöver detta ska Itsam aktivt stödja medlemmarna i att uppfylla sina skyldigheter enligt gällande lagstiftning inom informationssäkerhetsområdet samt främja en kontinuerlig utveckling av medlemmarnas säkerhetsarbete. För att uppfylla detta uppdrag har objektet informationssäkerhet och dataskydd skapats. Inom objektet kan medlemmarna samverka, kommunicera sina behov och styra det gemensamma arbetet inom informationssäkerhet och dataskydd.

För objektperioden 2026-2028 har ett antal mål och aktiviteter fastställts. En av aktiviteterna som specificeras under objektperioden är framtagandet av ett förslag till en uppdaterad gemensam informationssäkerhetspolicy som beaktar rådande lagstiftning och skapar en gemensam grund för kommunernas fortsatta säkerhetsarbete.

Den föreslagna informationssäkerhetspolicyn har tagits fram för att möta de krav som följer av aktuella regelverk och den förändrade hotbild som påverkar svenska organisationer. Policyn tydliggör övergripande ansvar, styrprinciper och viljeinriktning för informationssäkerhetsarbetet samt utgör grunden för det fortsatta arbetet med att uppdatera de styrande och stödjande dokument som utgör Itsam och medlemmarnas ledningssystem för informationssäkerhet.

Konsekvensbeskrivning
En uppdaterad informationssäkerhetspolicy stärker Itsam och medlemmarnas förmåga att bedriva ett systematiskt säkerhetsarbete och uppfylla gällande lagkrav. Genom att anpassa styrningen till aktuella regelverk, tekniska förutsättningar och arbetssätt skapas en gemensam grund för ett långsiktigt och ändamålsenligt informationssäkerhetsarbete.

Eftersom Itsam ansvarar för den huvudsakliga delen av kommunernas digitala infrastruktur bidrar en gemensam policy till en mer sammanhållen och professionell styrning av informationssäkerhetsområdet samt skapar nödvändig transparens och insyn i det övergripande informationssäkerhetsarbetet. Den gemensamma policyn underlättar för verksamheterna som styrs av policyn att arbeta strukturerat, riskbaserat och rättssäkert i sin hantering av information. Policyn tydliggör även ansvarsfördelningen mellan Itsam och medlemmarna avseende de tekniska, administrativa och fysiska säkerhetsåtgärder som krävs för att etablera och upprätthålla en god säkerhetsnivå i den digitala miljön.

Kvaliteten i säkerhetsarbetet förväntas stärkas genom att roller, ansvar och styrprinciper förtydligas. Policyn fastställer en gemensam övergripande viljeinriktning för informationssäkerhetsarbetet och skapar förutsättningar för en styrning som uppfyller de krav på systematik, riskhantering och allriskperspektiv som ställs av Cybersäkerhetslagen.

Att inte fatta beslut om en uppdaterad informationssäkerhetspolicy skulle innebära att Itsam och medlemmarnas ledningssystem för informationssäkerhet fortsatt bedrivs utifrån dokument som passerat sin giltighetstid och som inte fullt ut beaktar den skärpta kravställning som följer rådande lagstiftning och hotbild.

Förvaltningens ståndpunkt
Direktionen har antagit informationssäkerhetspolicyn för Kommunalförbundet Itsam, samt rekommenderar medlemskommunerna att anta motsvarande policy i sina respektive kommuner med föreslagna förändringar. Förvaltningen ställer sig bakom rekommendationen och föreslår att denna antas av kommunen.

Finansiering
-

Förvaltningens förslag till beslut
att anta informationssäkerhetspolicyn.

Beslutsunderlag
Kommundirektörsberedningens sammanträde 2026-08-13 § 47
Informationssäkerhetspolicy
Protokoll direktionen

Arbetsutskottet beslutar föreslå kommunstyrelsen besluta föreslå kommunfullmäktige besluta
att anta informationssäkerhetspolicyn.

Beslut till:
Kommunalförbundet ITsam

KOMMUNALFÖRBUNDET

Informationssäkerhetspolicy

Diarienummer: 2026/16

Datum: 27 aug. 2026

Författare: Sebastian Ringström

Innehållsförteckning

Inledning	3
Omfattning	3
Principer för informationssäkerhet	4
Tekniska, administrativa och fysiska säkerhetsåtgärder	4
Riskhantering	5
Incidenthantering	5
Organisation och ansvar	5
Uppföljning och rapportering	6

Inledning

Information är en av de mest kritiska tillgångarna som hanteras av Kommunalförbundet Itsam (hädanefter benämnt “Itsam”) och dess medlemskommuner Boxholm, Vimmerby, Ydre, Åtvidaberg och Ödeshög (hädanefter benämnda “kommunerna”). Informationssäkerhet är en grundförutsättning för att Itsam och kommunerna ska kunna utföra sina uppdrag. En säker informationshantering krävs för att upprätthålla medborgarnas förtroende, värna den personliga integriteten, säkerställa leveransen av välfärdstjänster och utföra samhällsviktig verksamhet.

Enligt förbundsordningen ansvarar Itsam för den gemensamma IT-verksamheten inom kommunerna och ska stödja kommunernas digitalisering i syfte att skapa bästa möjliga service för invånarna. Samverkansavtalet tydliggör att Itsam ska leverera en säker och kostnadseffektiv IT-drift med hög tillgänglighet och god support. Därutöver ska Itsam tillhandahålla kompetens och metodstöd inom området informationssäkerhet för att stödja kommunernas efterlevnad av rådande lagstiftning samt uppnå de verksamhetsmässiga krav som ställs på tillgänglighet och säkerhet.

Informationssäkerhet är den samlade benämningen på de organisatoriska, administrativa, tekniska och fysiska åtgärder som vidtas för att skydda Itsam och kommunernas information mot de hot den kan utsättas för. Arbetet ska säkerställa att tillämpliga lagkrav efterlevs och skapa internt och externt förtroende för Itsams och kommunernas informationshantering.

Målsättningen med informationssäkerhetsarbetet är att skydda Itsam, kommunerna, dess verksamheter och deras invånare mot skada eller andra negativa konsekvenser till följd av bristande informationshantering samt säkerställa att skyddet av informationstillgångar är ändamålsenligt och proportionerligt utformat utifrån ett allriskperspektiv.

Informationssäkerhetsarbetet inom Itsam och kommunerna ska bedrivas inom ramen för ett ledningssystem för informationssäkerhet (LIS) baserat på etablerad praxis inom informationssäkerhetsområdet och relevanta branschstandarder såsom ISO/IEC 27000-serien. Ledningssystemet ska stödja och möjliggöra för Itsam och kommunerna att uppfylla de juridiska och verksamhetsmässiga krav som ställs samt skapa förutsättningarna för att bedriva ett systematiskt och riskbaserat informationssäkerhetsarbete.

Omfattning

Policyn omfattar alla informationstillgångar inom Itsam och kommunerna samt för de bolag respektive fullmäktige beslutar oavsett form, medium eller lagringsplats. Policyn gäller för all personal, konsulter, leverantörer och förtroendevalda som hanterar organisationens information, oavsett om informationen är digital, fysisk eller muntlig.

Principer för informationssäkerhet

De grundläggande principerna för informationssäkerhet utgår från att rätt information ska vara tillgänglig för rätt person i rätt tid samt att information inte kan förvanskas eller förstöras av obehöriga. Dessa principer realiseras genom analys av informationstillgångarnas behov av konfidentialitet, tillgänglighet och riktighet. Utöver detta tillkommer krav på spårbarhet. Flytt, förändring eller förstörelse av information som skapas eller lagras av Itsam, kommunerna, eller upphandlade leverantörer och konsulter ska alltid kunna härledas till den person som utfört handlingen. Dessa principer ska uppfyllas genom framtagande, implementering och efterlevnad av denna policy samt tillhörande styrdokument.

Skydd av informationstillgångar ska ske riskbaserat och baseras på riskbedömningar som utgår från informationens värde, känslighet och verksamhetens behov, i syfte att uppnå ett ändamålsenligt och kostnadseffektivt skydd.

Informationssäkerhetsarbetet ska skydda Itsams och kommunernas informationstillgångar mot säkerhetshot, stärka förmågan att förebygga, upptäcka och hantera incidenter samt säkerställa att verksamhetskritiska funktioner kan upprätthållas även vid störningar. Informationssäkerhet ska vara en integrerad del av Itsams och kommunernas verksamhet och präglas av hög säkerhetsmedvetenhet.

Tekniska, administrativa och fysiska säkerhetsåtgärder

De tekniska, administrativa och fysiska säkerhetsåtgärder som krävs för att uppnå de juridiska, etiska, och verksamhetsmässiga krav ska utformas utifrån riskbedömningar och anpassas efter informationens värde och känslighet i syfte att säkerställa ett ändamålsenligt samt proportionerligt skydd.

Tekniska säkerhetsåtgärder avser de åtgärder som vidtas för att upprätthålla driftsäkerhet och förhindra obehörig åtkomst till nätverk, system och användarnas enheter. Administrativa säkerhetsåtgärder avser de styrande och organisatoriska åtgärder som etablerar en strukturerad och systematisk informationshantering inom organisationen. Fysiska säkerhetsåtgärder avser de åtgärder som vidtas för att begränsa och kontrollera fysisk åtkomst till lokaler, utrustning och information som hanteras inom Itsam eller kommunerna i syfte att skydda mot obehörigt intrång, skada eller påverkan.

De administrativa, tekniska och fysiska säkerhetsåtgärderna ska tillsammans säkerställa att ett sammanhängande skydd för information uppnås som gäller under hela dess livscykel.

Utöver säkerhetsåtgärderna kopplade till den egna organisationens informationshantering ska även informationshanteringen av leverantörer och underleverantörer beaktas för att säkerställa säkerhet i leverantörskedjan.

Riskhantering

Informationssäkerhetsarbetet ska utgå från ett allriskperspektiv där alla typer av risker som kan påverka verksamhetens informationstillgångar identifieras, analyseras och hanteras för att skapa förutsättningarna att kunna möta den föränderliga hotbild som Itsam och kommunerna står inför.

Incidenthantering

Incidenter som kan påverka informationens eller informationssystemens konfidentialitet, riktighet eller tillgänglighet ska rapporteras och hanteras skyndsamt. Händelser ska analyseras och följas upp för att minska risken för upprepning samt, där så krävs, rapporteras enligt gällande regelverk till berörd tillsynsmyndighet.

Organisation och ansvar

Direktionen, förbundsledningen och förbundsdirektören har det övergripande ansvaret för Itsams informationssäkerhet. I kommunerna ligger detta ansvar på kommunstyrelsen och kommundirektören. I detta ansvar ingår uppdraget att säkerställa att det finns styrande dokument som reglerar hur informationssäkerhetsarbetet bedrivs och att säkerställa att de resurser som behövs för att kunna genomföra det som styrdokumenten föreskriver. Förbundsdirektören respektive Kommundirektören ansvarar även för att en systematisk uppföljning av informationssäkerhetsarbetet sker årligen. Förbundsdirektören ska säkerställa att kommundirektören får underlag för denna rapportering.

Förbundsdirektören och kommundirektören har möjlighet att överlåta ansvar för informationssäkerhet genom att utse lämpliga informationsägare enligt specifikt avgränsade operativa områden. Grundprincipen när det gäller ansvar för informationssäkerheten är att ansvaret följer det ordinarie verksamhetsansvaret hela vägen från kommunstyrelse/direktion till enskilda chefer och medarbetare.

Principen är att den som är formellt ansvarig för en viss verksamhet också är ansvarig för informationssäkerheten inom verksamheten.

Därutöver finns ett särskilt utpekat objekt, informationssäkerhet och dataskydd, som gemensamt arbetar med att prioritera, resurssätta och driva det gemensamma kommunövergripande arbetet. Inom ramen för det arbetet finns specialistroller med särskilt ansvar för sina respektive domäner som agerar kunskapsstöd och faciliterar samverkan mellan Itsam och kommunerna.

All personal, konsulter, leverantörer och förtroendevalda är ansvariga för att följa alla aktuella styrdokument som kommunicerats ut inom organisationen och rapportera alla observerade avvikelser eller misstänkta säkerhetsincidenter omgående.

Uppföljning och rapportering

Policyn och stödjande styrdokument ska med regelbundenhet ses över och uppdateras för att säkerställa att dokumentet reflekterar alla väsentliga förändringar som sker i verksamheten och omvärlden.

KOMMUNALFÖRBUNDET

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL

Sammanträde
Direktionen
2026-08-27

Plats och tid	Teknikringen 9 Linköping, kl. 10:00 -10:45
Beslutande	
Ledamöter	Jonas Andersson, ordförande, Ödeshögs kommun Claes Sjökvist, ledamot, Boxholms kommun Eva Kindstrand Ströberg, ledamot, Vimmerby kommun Nina Vissing, ledamot, Ydre kommun
Tjänstgörande ersättare	Joakim Magnusson, Åtvidabergs kommun
Övriga närvarande	
Ersättare	Annika Sundholm, ersättare, Ödeshögs kommun Peter Karlsson, ersättare, Vimmerby kommun Jeanette Perchun, ersättare, Ydre kommun §§ 40-41 Jonni Harrius, insynsplats, Ödeshögs kommun Niklas Gustafsson, insynsplats, Vimmerby kommun
Övriga närvarande	Therese Furhoff, förbundsdirektör Jenny Nolhage, kommundirektör, Ödeshögs kommun Joakim Karlsson, ledningssekreterare
Justering	
Justerare	Claes Sjökvist
Justeringens plats och tid	Protokollet justerades digitalt 2026-08-27
Paragrafer	§§ 37-41

ANSLAG/BEVIS

Protokollet är justerat. Justeringen har tillkännagivits genom anslag på kommunalförbundets digitala anslagstavla.

Organ	Direktionen		
Sammanträdesdatum	2026-08-27		
Datum då anslaget sätts upp	2026-08-28	Datum då anslaget tas ned	2026-09-19
Förvaringsplats för protokollet	Itsam		

Addo Sign ID-nummer: 0c552396-eaa8-429b-a845-cc64b7b1e2a5

Ärendelista

§ 37	Informationssäkerhetspolicy	ITSAM 2026/16	3 - 4
§ 38	Firmateckning och delegationsordning	ITSAM 2026/36	5 - 6
§ 39	Instruktion för förbundsdirektören - revidering	ITSAM 2025/28	7 - 8
§ 40	Information från verksamheten	ITSAM 2026/2	9 - 10
§ 41	Personal	ITSAM 2026/3	11

Addo Sign ID-nummer: 0c552396-eaa8-429b-a845-cc64b7b1e2a5

§ 37 Dnr 2026/16

Informationssäkerhetspolicy

Direktionens beslut

Direktionen beslutar att anta informationssäkerhetspolicyn för Kommunalförbundet Itsam, samt rekommenderar medlemskommunerna att anta motsvarande policy i sina respektive kommuner med nedan föreslagna förändringar.

Beskrivning av ärendet

Kommunalförbundet Itsam ska enligt förbundsordningen svara för gemensam IT-verksamhet och understödja medlemmarnas digitalisering i syfte att åstadkomma bästa möjliga service till medlemmarnas invånare genom en säker och kostnadseffektiv IT-drift som karaktäriseras av hög tillgänglighet och god support.

Utöver detta ska Itsam aktivt stödja medlemmarna i att uppfylla sina skyldigheter enligt gällande lagstiftning inom informationssäkerhetsområdet samt främja en kontinuerlig utveckling av medlemmarnas säkerhetsarbete. För att uppfylla detta uppdrag har objektet informationssäkerhet och dataskydd skapats. Inom objektet kan medlemmarna samverka, kommunicera sina behov och styra det gemensamma arbetet inom informationssäkerhet och dataskydd.

För objektperioden 2026-2028 har ett antal mål och aktiviteter fastställts. En av aktiviteterna som specificeras under objektperioden är framtagandet av ett förslag till en uppdaterad gemensam informationssäkerhetspolicy som beaktar rådande lagstiftning och skapar en gemensam grund för kommunernas fortsatta säkerhetsarbete.

Den föreslagna informationssäkerhetspolicyn har tagits fram för att möta de krav som följer av aktuella regelverk och den förändrade hotbild som påverkar svenska organisationer. Policyn tydliggör övergripande ansvar, styrprinciper och viljeinriktning för informationssäkerhetsarbetet samt utgör grunden för det fortsatta arbetet med att uppdatera de styrande och stödjande dokument som utgör Itsam och medlemmarnas ledningssystem för informationssäkerhet.

Konsekvensbeskrivning
En uppdaterad informationssäkerhetspolicy stärker Itsam och medlemmarnas förmåga att bedriva ett systematiskt säkerhetsarbete och uppfylla gällande lagkrav. Genom att anpassa styrningen till aktuella regelverk, tekniska förutsättningar och arbetssätt skapas en gemensam grund för ett långsiktigt och ändamålsenligt informationssäkerhetsarbete.

Addo Sign ID-nummer: 0c552396-eaa8-429b-a845-cc64b7b1e2a5

Eftersom Itsam ansvarar för den huvudsakliga delen av kommunernas digitala infrastruktur bidrar en gemensam policy till en mer sammanhållen och professionell styrning av informationssäkerhetsområdet samt skapar nödvändig transparens och insyn i det övergripande informationssäkerhetsarbetet. Den gemensamma policyn underlättar för verksamheterna som styrs av policyn att arbeta strukturerat, riskbaserat och rättssäkert i sin hantering av information. Policyn tydliggör även ansvarsfördelningen mellan Itsam och medlemmarna avseende de tekniska, administrativa och fysiska säkerhetsåtgärder som krävs för att etablera och upprätthålla en god säkerhetsnivå i den digitala miljön.

Kvaliteten i säkerhetsarbetet förväntas stärkas genom att roller, ansvar och styrprinciper förtydligas. Policyn fastställer en gemensam övergripande viljeinriktning för informationssäkerhetsarbetet och skapar förutsättningar för en styrning som uppfyller de krav på systematik, riskhantering och allriskperspektiv som ställs av Cybersäkerhetslagen.

Att inte fatta beslut om en uppdaterad informationssäkerhetspolicy skulle innebära att Itsam och medlemmarnas ledningssystem för informationssäkerhet fortsatt bedrivs utifrån dokument som passerat sin giltighetstid och som inte fullt ut beaktar den skärpta kravställning som följer rådande lagstiftning och hotbild.

Beslutsunderlag

Kommundirektörsberedningens sammanträde 2026-08-13 § 47

Informationssäkerhetspolicy

Beslutet skickas till

Akt

Medlemskommunerna

Addo Sign ID-nummer: 0c552396-eaa8-429b-a845-cc64b7b1e2a5

§ 38 Dnr 2026/36

Firmateckning och delegationsordning – revidering

Direktionens beslut

Direktionen beslutar att förslå direktionen att anta bestämmelserna i dokumentet ”Firmateckning och delegationsordning” daterad 2026-08-27.

I och med detta beslut upphör beslut om firmateckning § 49 2024 och Delegationsordning Dnr 2024-00029 att gälla.

Beskrivning av ärendet

Direktionen har tidigare via Delegationsordning Dnr 2024/00029 delegerat vissa ansvarsområden till direktionens ordförande respektive förbundsdirektören samt i ärende §49 2024 (2022/82) angett vem som får teckna förbundets firma. Båda dokumenten reglerar vem som får göra vad i förbundet och båda dokumenten hänvisar i vissa fall till rollen vice förbundsdirektör, en roll som inte längre finns kvar.

För att få en bättre överblick kring ansvarsfördelning inom förbundet har innehållet i de båda dokumenten sammanfogats till ett gemensamt dokument ”Firmateckning och delegationsordning”. Vid sammanslagning av de båda dokumenten har vissa redaktionella förändringar och anpassningar efter nuvarande tillämpning gjorts. I de fall andra tjänstepersoner än förbundsdirektören angetts i de tidigare dokumenten har det i det nya dokumentet gjorts notering om att förbundsdirektören kan vidaredelegera ansvaret, alternativt utse ersättare via tidsbegränsad fullmakt, utan att i styrdokumentet namnge eller rollbeskriva de möjliga delegaterna.

Beslutsunderlag

Kommundirektörsberedningen sammanträde 2026-08-13 § 49

Kommunalförbundet Itsam Firmateckning och delegationsordning, daterad 2026-08-27

Protokoll direktionsmöte 2024-09-25

Delegationsordning Dnr 2024-00029

Addo Sign ID-nummer: 0c552396-eaa8-429b-a845-cc64b7b1e2a5

Beslutet skickas till

Akt

Addo Sign ID-nummer: 0c552396-eaa8-429b-a845-cc64b7b1e2a5

§ 39 Dnr 2025/28

Instruktion för förbundsdirektören - revidering

Direktionens beslut

Direktionen beslutar att anta reviderad instruktion för förbundsdirektören.

Beskrivning av ärendet

Förbundsledningen har arbetat om instruktionen för förbundsdirektören. Översynen görs av tre huvudsakliga skäl:

- Redaktionella justeringar: Mindre språkliga och formella ändringar har gjorts i texten.
- Grafisk anpassning: Styrdokumentet har uppdaterats till förbundets aktuella grafiska profil.
- Tydliggjord ledningsstruktur: Formuleringen kring förbundsdirektörens personalansvar har renodlats. Den tidigare avgränsningen till personal "inom staben" tas bort för att ge en mer generell och ändamålsenlig beskrivning av ansvaret för direkt underställd personal och avdelningschefer.

Förbundsdirektören är förbundets ledande tjänsteman och anställs av direktionen. Denna instruktion utgör direktionens uppdragsbeskrivning för förbundsdirektören och är ett krav enligt kommunallagen.

Utöver detta är instruktionen också direktionens verktyg för att utfärda ytterligare instruktioner till Itsams organisation utifrån förbundsordningen och samverkansavtalet mellan Itsam och dess förbundsmedlemmar.

Beslutsunderlag

Kommundirektörsberedningens sammanträde 2026-08-13 § 49

Instruktion för förbundsdirektören – revidering

Addo Sign ID-nummer: 0c552396-eaa8-429b-a845-cc64b7b1e2a5

Beslutet skickas till

Akt

Addo Sign ID-nummer: 0c552396-eaa8-429b-a845-cc64b7b1e2a5

§ 40 Dnr 2026/2

Information från verksamheten

Direktionens beslut

Direktionen beslutar notera informationen till protokollet.

Beskrivning av ärendet

Joakim Karlsson, objektledare, föredrar ärendet och lämnar följande information.

Förstudie gemensam löneadministration

Nuläget är att förstudien i princip är färdigställd, men att det senaste utkastet ännu inte är förankrat med objektägarna. Förslag, nyttokalkyler och förväntade effekter behöver förankras och stämmas av inom respektive kommunorganisation. Den juridiska bedömningen behöver uppdateras för att harmonisera med gällande styrdokument. Vidare behöver gränsdragningen och definitionen av ”linje 2” tydliggöras, inklusive vad som lämnas över till Itsam respektive vad som fortsatt hanteras av hemkommunerna. Det kvarstår samtidigt en fråga om hur detaljerad denna gränsdragning behöver vara redan i förstudiefasen, då processerna redan är kartlagda. Det fortsatta arbetet fokuserar på att komplettera förstudien med den uppdaterade juridiska bedömningen samt att tydliggöra gränsdragningen och definitionen av ”linje 2”. Efter förankring i objektägargruppen återkommer ärendet till kommundirektörsberedningen vid nästa beredning för avrapportering och ställningstagande om nästa steg.

Therese Furhoff, förbundsdirektör, föredrar ärendet och lämnar följande information.

Process för incidenter samt information om incident 26/6

Processen för incidenthantering presenteras. Incidenter bedöms utifrån allvarlighetsgrad och påverkan, vilket avgör hur de hanteras. Vid allvarliga incidenter sker särskild eskalering och samordning, med tydliga rutiner för kommunikation och uppföljning. Efter en incident genomförs även en analys av orsaken och åtgärder vidtas för att minska risken för att den inträffar igen. Incidenten den 26 juni följs upp. Ett akut underhåll av nätverksutrustning den 25 juni leder till att en nätverkslänk går ned och att den planerade redundansen inte fungerar som avsett. Detta medför störningar i åtkomsten till flera verksamhetssystem. Åtkomsten återställs successivt under den 26 juni och är fullt återställd under eftermiddagen.

Addo Sign ID-nummer: 0c552396-eaa8-429b-a845-cc64b7b1e2a5

Incidenten rapporteras enligt gällande krav och kvarstående åtgärder hanteras den 29 juni. Uppföljningen leder bland annat till åtgärder för att stärka nätverkets redundans och tillgänglighet samt förbättra arbetsrutinerna.

Styr- och samverkansmodellen
Direktionen har tidigare fattat beslut om att inrätta en styr- och samverkansmodell. Modellen har dock saknat tillhörande riktlinjer som tydliggör arbetssätt, roller, ansvar och beslutsfattande. Riktlinjerna har därför tagits fram och beslutats av portföljstyrgruppen i augusti.

Styr- och samverkansmodellen omfattar 14 aktiva objekt, där varje objekt har en objektplan med tillhörande budget. Modellen bygger på gemensam styrning mellan verksamhet och IT på strategisk, beslutande, taktisk och operativ nivå.

Objektledarna ansvarar för att planera, prioritera och samordna arbetet, utveckla och följa upp objektplanen samt säkerställa kommunikation, kvalitet och nytta. Objektägare och portföljägare ansvarar för beslut, prioriteringar och strategisk inriktning.

Årshjulet omfattar uppföljning och ekonomisk rapportering i maj och september samt uppföljning och fastställande av justerade objektplaner i januari. Objektledarna har cirka tio möten per år, medan objektägare och portföljstyrgrupp har fyra möten vardera.

Beslutet skickas till

Akt

Addo Sign ID-nummer: 0c552396-eaa8-429b-a845-cc64b7b1e2a5

§ 41 Dnr 2026/3

Personal

Direktionens beslut

Direktionen beslutar att notera informationen till protokollet.

Beskrivning av ärendet

Therese Furhoff, förbundsdirektör, föredrar ärendet och lämnar följande information.

Nya medarbetare är på gång inom teknik och säkerhet, med rekrytering av två tjänster som systemtekniker och nätverkstekniker under hösten. Inom tjänsteutveckling tillkommer även en utvecklingsledare, vilket det även har informerats om tidigare. Vidare pågår rekrytering av objektledare/verksamhetsutvecklare för objekten Barn och utbildning samt Socialtjänst.

Beslutet skickas till

Akt

Addo Sign ID-nummer: 0c552396-eaa8-429b-a845-cc64b7b1e2a5

Signaturerna i detta dokument är juridiskt bindande. Dokumentet är signerat med Addo Sign säkra digitala signatur.
Undertecknarens identitet registreras fysiskt i det elektroniska PDF-dokumentet och visas nedan.
Alla tider anges i koordinerad universell tid (Coordinated Universal Time, UTC).

Undertecknare

BankID

JONAS ANDERSSON
Cw3Y0h/uEAfAOhZYLuLk6w *2026-08-28 12:58:48Z*

BankID

CLAES SJÖKVIST
QQXYLQWtJN1ff7FlUAEkJw *2026-08-31 06:45:41Z*

Dokument i försändelsen

Protokoll direktion 260827.pdf	*SHA256: f28994849d876c9a456120138a3bf42786c6c8c769d93fab9e7226bbb34ff766*

Addo Sign ID-nummer: 0c552396-eaa8-429b-a845-cc64b7b1e2a5

Addo Sign

Dokumentet signeras digitalt med den säkra signeringstjänsten Addo Sign. Signaturbeviset i dokumentet säkras och valideras med det matematiska hashvärdet för originaldokumentet.

Dokumentet är låst för ändringar och tidsstämplat med ett certifikat från en betrodd tredje part. Alla kryptografiska signeringsbevis är inbäddade i PDF-dokumentet ifall de ska användas för validering i framtiden.

Hur man verifierar dokumentets äkthet
Dokumentet är skyddat med ett Adobe CDS-certifikat. När dokumentet öppnas i Adobe Reader ser det ut att vara signerat genom Addo Sign signeringstjänst.

§ Paragrafnummer

Dnr 2026/287 004

Informationssäkerhetspolicy

Instanss beslut

Direktionen beslutar att anta informationssäkerhetspolicyn för Kommunalförbundet Itsam, samt rekommenderar medlemskommunerna att anta motsvarande policy i sina respektive kommuner med nedan föreslagna förändringar.

Beskrivning av ärendet

Kommunalförbundet Itsam ska enligt förbundsordningen svara för gemensam IT-verksamhet och understödja medlemmarnas digitalisering i syfte att åstadkomma bästa möjliga service till medlemmarnas invånare genom en säker och kostnadseffektiv IT-drift som karaktäriseras av hög tillgänglighet och god support.

Utöver detta ska Itsam aktivt stödja medlemmarna i att uppfylla sina skyldigheter enligt gällande lagstiftning inom informationssäkerhetsområdet samt främja en kontinuerlig utveckling av medlemmarnas säkerhetsarbete. För att uppfylla detta uppdrag har objektet informationssäkerhet och dataskydd skapats. Inom objektet kan medlemmarna samverka, kommunicera sina behov och styra det gemensamma arbetet inom informationssäkerhet och dataskydd.

För objektperioden 2026-2028 har ett antal mål och aktiviteter fastställts. En av aktiviteterna som specificeras under objektperioden är framtagandet av ett förslag till en uppdaterad gemensam informationssäkerhetspolicy som beaktar rådande lagstiftning och skapar en gemensam grund för kommunernas fortsatta säkerhetsarbete.

Den föreslagna informationssäkerhetspolicyn har tagits fram för att möta de krav som följer av aktuella regelverk och den förändrade hotbild som påverkar svenska organisationer. Policyn tydliggör övergripande ansvar, styrprinciper och viljeinriktning för informationssäkerhetsarbetet samt utgör grunden för det fortsatta arbetet med att uppdatera de styrande och stödjande dokument som utgör Itsam och medlemmarnas ledningssystem för informationssäkerhet.

Konsekvensbeskrivning
En uppdaterad informationssäkerhetspolicy stärker Itsam och medlemmarnas förmåga att bedriva ett systematiskt säkerhetsarbete och uppfylla gällande lagkrav. Genom att anpassa styrningen till aktuella regelverk, tekniska förutsättningar och arbetssätt skapas en gemensam grund för ett långsiktigt och ändamålsenligt informationssäkerhetsarbete.

Eftersom Itsam ansvarar för den huvudsakliga delen av kommunernas digitala infrastruktur bidrar en gemensam policy till en mer sammanhållen och professionell styrning av informationssäkerhetsområdet samt skapar nödvändig transparens och insyn i det övergripande informationssäkerhetsarbetet. Den gemensamma policyn underlättar för verksamheterna som styrs av policyn att arbeta strukturerat, riskbaserat och rättssäkert i sin hantering av information. Policyn tydliggör även ansvarsfördelningen mellan Itsam och medlemmarna avseende de tekniska, administrativa och fysiska säkerhetsåtgärder som krävs för att etablera och upprätthålla en god säkerhetsnivå i den digitala miljön.

Kvaliteten i säkerhetsarbetet förväntas stärkas genom att roller, ansvar och styrprinciper förtydligas. Policyn fastställer en gemensam övergripande viljeinriktning för informationssäkerhetsarbetet och skapar förutsättningar för en styrning som uppfyller de krav på systematik, riskhantering och allriskperspektiv som ställs av Cybersäkerhetslagen.

Att inte fatta beslut om en uppdaterad informationssäkerhetspolicy skulle innebära att Itsam och medlemmarnas ledningssystem för informationssäkerhet fortsatt bedrivs utifrån dokument som passerat sin giltighetstid och som inte fullt ut beaktar den skärpta kravställning som följer rådande lagstiftning och hotbild.

Beslutsunderlag

Kommundirektörsberedningens sammanträde 2026-08-13 § 47

Informationssäkerhetspolicy

Beslutet skickas till

Akt

Medlemskommunerna

BOXHOLMS KOMMUN

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum
2026-10-26

Diarienummer
KS 2026/299 373

Kommunstyrelsens förvaltning

Handläggare
Fredrik Svaton
Administrativ chef
+46702985530
fredrik.svaton@boxholm.se

Mottagare
KS

Remiss Vattenfall Eldistributions Nätutvecklingsplan 2027-2036

Kommundirektör Henrik Remmerfelt föredrar information om Vattenfalls Nätutvecklingsplan.

_____

Boxholms kommuns synpunkter på Vattenfalls nätutvecklingsplan 2027–2036

Boxholms kommun ser positivt på Vattenfall Eldistributions planerade investeringar i elnätet i kommunen, bland annat förstärkningarna Boxholm–Strålsnäs och Malexander–Bjälnäs. Investeringarna är viktiga för en trygg och långsiktigt hållbar elförsörjning. Samtidigt anser Boxholms kommun att nätutvecklingsplanen i sin nuvarande form underskattar kommunens framtida utvecklingspotential i synnerhet som Vattenfall bedömer att effekttillväxten i Boxholm är relativt begränsad. Prognosen visar en ökning av högbelastningen från 9,2 MW i dag till 9,7 MW år 2036.
Boxholms kommun delar inte bilden att framtida efterfrågan på el kan betraktas som begränsad utan att tydligare väga in kommunens utvecklingsambitioner.

Elnätet ska möjliggöra – inte begränsa – kommunens utveckling

Boxholms kommun arbetar aktivt för att möjliggöra fler bostäder, utveckling av befintligt näringsliv, nya etableringar och en fortsatt elektrifiering av transporter och verksamheter.
Detta är inte enbart en långsiktig ambition då kommunen kontinuerligt får förfrågningar från kommersiella aktörer om möjligheten att etablera bland annat datacenter i kommunen. Boxholm har i flera fall mark som skulle kunna vara intressant för sådana etableringar, men en avgörande begränsning är tillgången till tillräcklig elkapacitet.
Tillgången till elkapacitet är i detta sammanhang en strategisk etableringsfråga. Om kapaciteten inte finns när ett företag vill etablera sig eller expandera kan det innebära att en investering hamnar någon annanstans.

Besöksadress
Storgatan 20, Boxholm

Postadress
Box 79, 595 03 Boxholm

Boxholm.se
kommun@boxholm.se

Org.nr
212000-0407

Kommunen anser därför att Vattenfalls prognoser och investeringsplanering behöver ta höjd för en utveckling som är starkare än dagens prognos.

Kommunen vill ha tydligare besked

Boxholms kommun vill därför att Vattenfall i det fortsatta arbetet tydliggör:

- vilken ledig kapacitet som finns för nya större etableringar i kommunen,
- vilka delar av kommunen som har bäst förutsättningar för nya verksamheter ur ett kapacitetsperspektiv,
- vilken faktisk kapacitetsförstärkning de planerade investeringarna i Boxholm innebär,
- vilka ledtider som gäller för större nya anslutningar och effektuttag,
- hur utvecklingen av laddinfrastruktur har beaktats, samt
- vilka ytterligare nätinvesteringar som kan behövas om kommunens utveckling blir starkare än den prognostiserade.

Kommunen ser också behov av en regelbunden dialog mellan Vattenfall och kommunen så att förändringar i kommunens planering och näringslivsutveckling kan vägas in i nätplaneringen.

Boxholms kommun vill framåt

Boxholm är en kommun med ambitioner att växa och utvecklas. För att lyckas med detta krävs att grundläggande infrastruktur finns på plats. Elnätet är en sådan grundläggande förutsättning.

Boxholms kommun anser därför att den fortsatta nätutvecklingen behöver utgå från kommunens möjligheter och utvecklingsambitioner – inte enbart från historisk efterfrågan och försiktiga prognoser.

Kommunen är positiv till Vattenfalls planerade investeringar men vill samtidigt se en tydligare koppling mellan nätutvecklingen och kommunens framtida behov.

Datum
2026-10-26

Diarienummer
KS 2026/10 002

Kommunstyrelsens förvaltning

Handläggare
Fredrik Svaton
Administrativ chef
+46702985530
fredrik.svaton@boxholm.se

Mottagare
KS

Delegationsbeslut kommunstyrelsen 2026

Bekräftelse av parkeringstillstånd för rörelsehindrade
Dnr: 024/2026, beslut fattat av handläggare

_____

Datum
2026-10-23

Diarienummer
KS 2026/9 009

Kommunstyrelsens förvaltning

Handläggare
Fredrik Svaton
Administrativ chef
+46702985530
fredrik.svaton@boxholm.se

Mottagare
KS

Delgivningar kommunstyrelsen 2026

Svar- Gemensamt kontaktcenter
Ödeshögs kommun, protokoll KS § 159, 2026-10-07

Naturvårdsprogram – Mjölby kommun
Mjölby kommun, miljönämnden § 79, 2026-10-13

Yttrande granskning revisorer social- och myndighetsnämnden
SOMN, § 121-122, 2026-09-21

Principer för hjälpmedelsförskrivning i Östergötland
SOMN, § 149, 2026-10-12

Beslut - statsbidrag läroböcker och lärohandledningar
KS 2023/430 047

Beslut - statsbidrag för inköp av litteratur
KS 2024/180 047

_____

BOXHOLMS KOMMUN

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum
2026-10-26

Diarienummer
KS 2026/7 009

Kommunstyrelsens förvaltning

Handläggare
Fredrik Svaton
Administrativ chef
+46702985530
fredrik.svaton@boxholm.se

Mottagare
KS

Övrigt kommunstyrelsen 2026

_____